

ἀριθ. 350

Θ. ΧΡΗΣΙΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

1905

1905 ΧΡΥ
Τῷ Θεοδώρῳ Γ. Χρυσανθοακοπούλλῳ, ἑταίρῳ καὶ φίλῳ
ἐν τῷ Παιδαγωγικῷ Ἐπιμελητηρίῳ
τῆς ἐπιτελείας τοῦ ἔτους 1905.
ΘΕΟΔΩΡΟΥ Γ. ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΛΟΥ
Καθηγητοῦ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ Παρθεναγωγείῳ κ. τ. λ.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ

ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΑΓΩΓΕΙΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΙΣΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1905 — 1910

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΤΖΑΚΑΣ

ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ

1905

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. **Θεόδ. Γ. Χρυσανθοκόπουλον**, καθηγητὴν,

Ἔχοντες ὑπ' ὄψει τὸν νόμον ΒΤΓ τῆς 12ης Ἰουλίου 1895, περὶ διδακτικῶν βιβλίων τῆς μέσης καὶ δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 10ης Ὀκτωβρίου 1895 καὶ τὴν ἐκθεσὶν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας τῶν κριτῶν τῶν διδακτικῶν βιβλίων, τῶν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ σχολεῖα εἰσακτέων, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὴν γνώμην τῆς ἐπιτροπείας ταύτης, ὅπως τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα «Γεωγραφία» πρὸς χρῆσιν τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ Παρθεναγωγείων, τὸ κατὰ τὸν εἰρημένον Νόμον ἐγκριθὲν εἰσαχθῆ ἔν τοις δημοσίοις, δημοσυντηγῆτοις καὶ ιδιωτικοῖς Ἑλληνικοῖς σχολείοις, ἐπὶ πέντε σχολικὰ ἔτη, ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1905—1910.

Ὁ Ὑπουργός,
Κ. ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

Στέφ. Μ. Παρίδης

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν μου θεωρεῖται κλεψίντυπον καὶ καταδιώκεται κατὰ τὸν νόμον

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Διδάσκων ἐπὶ 15 ἔτη τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας ἐν τε τοῖς δημοσίοις σχολείοις ὡς σχολάρχης καὶ καθηγητῆς καὶ ἐν τῷ Ἀρσακείῳ ἀπὸ 6 ἐτῶν καὶ ἰδιαιτέρως ἀσχοληθεὶς εἰς τὴν σπουδὴν καὶ βελτίωσιν τῶν κατὰ τὸ μάθημα τοῦτο, προσέβην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ἀνά χειρός ἐγχειριδίου, τὸ ὅποιον ὑποβάλλων εἰς τὴν κρίσιν τῆς Σῆς ἐπιτροπείας θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ εἴπω τινὰ περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἔγραψα τοῦτο.

Τὸ μάθημα διήρσα εἰς δύο μέρη: τὸ Γενικὸν καὶ τὸ Εἰδικόν. Τὸ γενικὸν μέρος περιλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τῶν **φυσικῶν γεωγραφικῶν στοιχείων**, τῶν ἄλλως ὀρισμῶν καλουμένων. Τὰ γεωγραφικὰ ταῦτα στοιχεῖα ὁ ἄνθρωπος ἐτροποποίησε καὶ κατέστησε τὰ πλεῖστα τούτων **τεχνητά**· ὁ δὲ βαθμὸς τῆς τελειότητος ἐν τῇ τροποποιήσει δεικνύει τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς χώρας, ἐν ἣ ἡ τροποποίησις ἐγένετο. Διὰ τοῦτο τὰ τεχνητά ταῦτα στοιχεῖα καλῶ **στοιχεῖα πολιτισμοῦ**. Ἐν τῇ ἐξετάσει π. χ. τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων, τοὺς φυσικοὺς λιμένας καλῶ **φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον**, τοὺς τεχνητοὺς **στοιχεῖον πολιτισμοῦ**. Ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν ὑδάτων τῆς ξηρᾶς, τὴν ἀφθονίαν τῶν πηγῶν ἐν γένει καλῶ **φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον**, τὴν δὲ σκόπιμον αὐτῶν ἐκμετάλλευσιν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὴν ἐπιστημονικὴν χρῆσιν τῶν ἰαματικῶν πηγῶν, τὸν τεχνητὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ὑδάτων, τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ποταμῶν καὶ λιμνῶν πρὸς ἀρδύσεις, πλουσίαν, ὕδρευσιν, καθαρισμόν πόλεων· τὰ τεχνητά ἰχθυοτροφεῖα, τὰς διώρυκας, τὴν κίνησιν, τὸ φῶς κλ. καλῶ **στοιχεῖον πολιτισμοῦ**. Τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν ἐπίσης καλῶ **στοιχεῖον πολιτισμοῦ**. Τὴν ἀφθονίαν τῆς χλωρίδος καλῶ **φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον**, τὴν δὲ προαγωγὴν τοῦ φυτικοῦ κόσμου καὶ τὴν σκόπιμον αὐτοῦ ἐκμετάλλευσιν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἥτοι τὴν κατασκευὴν τεχνητῶν προϊόντων: ὑφασμάτων, ἐπίπλων, ἐργαλείων, οἰκιῶν, πλοίων, ἀμαξῶν, βαφῶν, φαρμάκων, ἐλαίων κλ. τὴν διατήρησιν τῶν δασῶν, τὴν δημιουργίαν ἄλσων, βοτανικῶν κήπων κλ. καλῶ **στοιχεῖον πολιτισμοῦ**. Τὴν πληθὺν τῶν ζώων καὶ τὴν ποικιλίαν

αὐτῶν ἐν μιᾷ χώρᾳ καλῶ γεωγραφικὸν φυσικὸν στοιχεῖον. τὴν δὲ ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν τῶν ζώων καὶ τὴν κατασκευὴν ἐξ αὐτῶν τεχνητῶν προϊόντων: τυροῦ ἐλλεικτοῦ, δερμάτων καὶ τῶν ἐκ τούτων εἰδῶν τῆς τέχνης, ὑφασμάτων ἐριούχων ἢ μεταξωτῶν, τὴν τεχνητὴν χρῆσιν τῶν ὀδόντων, ὀστέων, λίπους, πτερῶν κλ. τὰ φάρμακα, τὰ ἔλαια, τοὺς ζωολογικοὺς κήπους κλ. καλῶ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Τὴν ἀφθονίαν τῶν μετάλλων μίξ χώρας (χρυσοῦ, ἀργύρου κλ.) καλῶ φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον, τὴν ἐπέμβασις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκμετάλλευσιν τοῦ ὀρυκτολογικοῦ βασιλείου εἰς παραγωγὴν τεχνητῶν προϊόντων, ἥτοι ἐργαλείων, πλοίων, σιδηροδρόμων, οἰκιῶν, ἐπίπλων, ἀμαξῶν, κλινῶν, ὥρολογίων, σκευῶν ἐν γένει, φαρμάκων κλ. καλῶ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Τὴν ἕδρυσιν ἀστεροσκοπεῖων, μετεωρολογικῶν καὶ ναυγοσωστικῶν σταθμῶν καὶ ἐταιρειῶν, φάρων, φανῶν κλ. θεωρῶ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Τὴν γλῶσσαν, τὸ πολίτευμα μετὰ τῆς καλῆς διοικήσεως, τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν νόμων κλ. καθὼς καὶ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἀκριβῆ τήρησιν αὐτῆς μετὰ τῶν μνημείων τῆς λατρείας, ναῶν κλ. καλῶ στοιχεῖα πολιτισμοῦ. Τὴν τελειότητα τῆς συγκοινωνίας: ὁδοῦς, σιδηροδρόμους, ταχυδρομεῖα, τηλεγράφους, διώρυγας κλ. ἐπίσης καλῶ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Τὴν πνευματικὴν τῶν κρατῶν ἀκμὴν, ἥτοι τὴν θεραπείαν τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν μετὰ τῶν σχολείων, ὀργάνων, μουσείων, βιβλιοθηκῶν κλ. καλῶ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Πλὴν τῆς ἐρεῦνης τῶν ἀνωτέρω στοιχείων προσδιορίζω τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν τροποποίησιν ἀμφοτέρων τούτων ὑπὸ τούτου καὶ οὕτω μορφοῦνται κανόνες, δι' ὧν ἐξάγονται τὰ γεωγραφικὰ πορίσματα καὶ καταδείκνυται ἀή ῥοπή τῆς γῆς ἐπὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς καὶ ἡ σημασία τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ὡς μεγάλου παιδαγωγοῦ τοῦ ἀνθρώπινου γένους». Οὕτω λ. χ. ἐξετάζω τίνα ἐπίδρασιν ἀσχεῖ τὸ πολυορμον μίξ χώρας καὶ αἱ πόλεις τῶν ὀρέων πρὸς ἐξάπλωσιν τοῦ πολιτισμοῦ· διὰ τί οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων εἶναι ναυτικοὶ καὶ φιλαπόδημοι, διὰ τί οἱ τῶν ὀρέων γενναῖοι, οἱ τῶν πεδιάδων φιλόπονοι, οἱ τῶν βραθυπέδων νοηρότεροι, οἱ τῶν ὑγρῶν χωρῶν δύσθυμοι κλ. Διὰ τί εἰς πετρώδεις καὶ τραχεῖας χώρας δὲν ἀνεπτύχθησαν μεγάλα πόλεις, δὲ τί οἱ κάτοικοι τῶν ἐλαδῶν χωρῶν εἶναι καχεκτικοί, δύστροποι, βραχύβιοι. Διὰ τί οἱ ποτ. μίξ

χώρας (Μ. Ἀσίας) δὲν εἶναι πλώϊμοι. Διὰ τί αἱ ποταμόχωστοι χώραι εἶναι εὐφοροὶ κλ. Ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα γεωγραφικὰ πορίσματα ἐξάγονται ἐκ κανόνων μορφωμένων κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ γενικοῦ μέρους.

Ἐν τῷ εἰδικῷ μέρει ἐξετάζω ἐκάστην χώραν ὡς τμήμα γῆς καὶ περιγράφω πάντα τὰ ἐν αὐτῇ γεωγραφικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἐξείρω καὶ ζητῶ τὴν αἰτιώδη μεταξὺ τούτων σχέσιν καὶ ἰδίᾳ τὴν ῥοπὴν τούτων ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον. Ἐπειτα ἐξετάζω τὸ τμήμα τοῦτο ὡς κατωικίαν τοῦ ἐν αὐτῷ λαοῦ καὶ ἀναζητῶ ἐν ἐποπτείᾳ καὶ συγκρίσει νὰ ἀνεύρω τίνα ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰς τίνα βαθμὴν κέκτηται ὁ ὑπὸ ἐξέτασιν λαὸς ὡς κράτος. Οὕτω καθορίζω τὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ· τὸ δὲ μάθημα τῆς γεωγραφίας καθίσταται λίαν **μορφωτικόν, ἠθικὸν καὶ διὰ πολιτικόν**. Κατὰ τὸ ἀνωτέρω σύστημα ἐπὶ μακρὸν χρόνον διδάσκων τὸ μάθημα τῆς γεωγραφίας παρετήρησα ὅτι ἔπαυσαν ὅλως τὰ ἄλλως δεδιαιολογημένα παράπονα τῶν παιδευομένων κατὰ τῆς γεωγραφίας ὡς μαθημάτων δυσκόλου καὶ ἀηδοῦς· τὸ δὲ ἀποτέλεσμα ὑπῆρξε πάντοτε εὐάρεστον. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι δὲν ζητῶ ζηρὰν ἀπρόκρησιν ἀριθμῶν καὶ ὀνομάτων ἀνευ ἐσωτερικῆς συνοχῆς, ὅπως διδάσκουσι πάντα σχεδὸν τὰ παρ' ἡμῶν ἐκδεδομένα γεωγραφικὰ βιβλία, ἀλλ' ἀπαιτῶ τὴν σύγκρισιν πάντων τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων, τῶν ὁποίων ζωρὰ περιγραφή γίγνεται ἐν τῷ βιβλίῳ μου καὶ οὕτως ἐξεγείρω τὴν φαντασίαν τῶν μαθητῶν καὶ προκαλῶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν αὐτενέργειαν αὐτῶν. Ζητῶ τὴν ἄμεσον γνῶσιν αἰτίας καὶ ἀποτελεσμάτων. Διὰ τούτου διευκολύνω καὶ τὴν ἀπομνημόνευσιν, μέγα διδακτικὸν πλεονέκτημα. Τίνα ἀξίαν ἔχει ἡ σύγκρισις καὶ ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ δημοτικῷ σχολείῳ γιγνομένη μαρτυρεῖ ἡ γνώμη τοῦ ἐξόχως πρακτικοῦ παιδαγωγοῦ Kehr. «Τὸ λίαν σπουδαῖον εἶναι ἡ σύγκρισις τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων». Ἀλλὰ τοιαύτην ὕλην καὶ μέθοδον ἐν οὐδενὶ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκδοθέντων βιβλίων εἶδον. Πάντα σχεδὸν εἶναι πίνακες ὀνομάτων καὶ ἀριθμῶν, δοκίμια στατιστικῆς γεωγραφίας. Διὰ τοῦτο προσέβην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ βιβλίου μου χωρὶς νὰ λάβω τὴν ψαλίδαν ἀνά χειρας καὶ νὰ συρράψω πίνακες διὰ τὴν μηχανικὴν μνήμην, ἀλλὰ κατέταξα ὕλικόν μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς ἐρευνηθὲν καὶ μετὰ πολλῶν κόπων κτηθὲν συμφώνως πρὸς τὰ παραγγέλματα τῆς παιδαγωγικῆς. Οὕτως ἐπέτυχον, καὶ τοῦτο λέγω ἐκ μακρῆς πείρας,

νά διεγείρω σπουδαιώς τὸ διαφέρον τῶν μαθητῶν, τὸ ὅποιον εἶναι σπουδαιότατος καὶ οὐσιωδέστατος χαρακτήρ τῆς παιδαγωγικῆς διδασκαλίας.

Ἐν τῇ κατατάξει τῆς ὕλης δὲν ἠκολούθησα τὴν κρατούσαν παρ' ἡμῖν διαίρεσιν. Προβαίνων ἐπαγωγικῶς ἐκ τοῦ μέρους εἰς τὸ ὅλον δὲν προέταξα ἐν ἐκάστη ἡμίρῳ τὰ γενικά: ὕβρις, θαλάσσης, κόλπους, ὄρη, πεδιάδας κλ. νομίζων ὅτι εἶναι ἀλύτῳ εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ ἀποκτήσωσιν ἐποπτεῖν ἐπὶ τὸσούτης πληθῆος πραγμάτων προσφερομένων αὐτοῖς χωρὶς νὰ γνωρίζωσι τὰ κατὰ μέρος. Πρῶτον ἔταξα τὰ μέρη καὶ εἰς τὸ τέλος γενικῶς ἐξήτασα ἐκάστην ἡμίρῳ ἐπέτυχον δὲ ὥστε ἡ ἐποπτεῖα τῶν μαθητῶν νὰ ἀποβαίῃ πλήρης καὶ ἡ σύγκρισις τῶν στοιχείων εὐχερεστάτη.

Τοιοῦτον γενικῶς εἶναι τὸ βιβλίον μου, τὸ ὅποιον καλῶς διδασκόμενον μέλλει νὰ τέμῃ νέαν ὄλως ὀδὴν εἰς τὸ κάλλιστον καὶ ὠφελιμώτατον τῶν μαθημάτων. Ἀνέγνωμεν πρό τινος ἐν εὐρωπαϊκῇ ἑφημερίδι, ἡ ὁποία διατίθεται καὶ φίλα φρονεῖ τοῖς Βουλγάροις πραγματεῖαν Βουλγάρου καθηγητοῦ ἰσχυριζομένου ὅτι ἡ Βουλγαρία εἶναι πεπολιτισμένον κράτος καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ διότι κέκτηται στοιχεῖα πολιτισμοῦ, (ἐξ ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐξετάζει ἡ γεωγραφία μου), ἀνέφερε δὲ τοὺς τεχνητοὺς λιμένας Βάρνης καὶ Πύργου καὶ ἄλλα ψευδόμενος μὲν προφανῶς ὁ Βούλγαρος συνάδελφος, ἀλλὰ καλῶς γινώσκων ὅτι ἡ γεωγραφία δὲν εἶναι ψιλὴ καὶ τῷ θυλάκῳ γιγνομένη ἀπαρίθμησις πόλεων, κόλπων καὶ ἀριθμῶν κλ. Πρέπει λοιπὸν καὶ παρ' ἡμῖν νὰ νοηθῇ καλῶς ὑπὸ τε τῶν διδασκόντων καὶ τῶν διδασκόμενων ἅτι μόνον ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἔννοιαν ἡ γεωγραφία διδασκόμενη θὰ δημιουργήσῃ πολίτας, οἱ ὅποιοι θὰ ἔχωσιν ἐπίγνωσιν τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τῶν λοιπῶν κρατῶν τοῦ κόσμου, καὶ θὰ γεννήσῃ ἐν ἑαυτοῖς τὸν ζῆλον καὶ τὸ θάρρος νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν βελτίωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, δι' οὗ δυνάμεθα ὡς κράτος νὰ ἐπιβάλωμεν τὸν σεβασμὸν εἰς τοὺς ἰσχυροὺς πρὸς τὰ δικαιώματα ἡμῶν τὰ ἔθνικα, καὶ νὰ διδάξωμεν τὸσφ τούτους, ὅσφ καὶ τοὺς κορυβαντιῶντας ἐπιδρομεῖς κατὰ τῆς φυλῆς ἡμῶν, ὅτι τοὺς ἀλυτρώτους ἀδελφοὺς δὲν ἐλευθεροῦσιν αἱ δολοφονίαι καὶ τὰ βάρβαρα μέσα, ἀλλὰ τὸ καταυγάζον φῶς τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ὁποίου τηλαυγῆς φάρος ὑπῆρξεν ἔκπαλαι τὸ ἡμέτερον ἔθνος.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ ΓΕΝΙΚΟΝ

Ἐπισημείωσις. Ὁ ἄνθρωπος διὰ συνεχοῦς ἐρεύνης καὶ σπουδῆς τῆς γῆς ἐδημιούργησε διαφόρους ἐπιστήμας περὶ αὐτὴν ἀσχολουμένας.

Ἡ Γεωγραφία εἶναι μία τῶν ἐπιστημῶν τούτων, διότι περιγράφει τὴν γῆν ὡς οὐράνιον καὶ φυσικὸν σῶμα καὶ ὡς κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Α' Η ΓΗ ΩΣ ΟΥΡΑΝΙΟΝ ΣΩΜΑ

Ι. Ὁ οὐρανὸς καὶ οἱ ἀστέρες.

Οὐρανός. Ἐὰν παρρητήρῳμεν ἄνω καὶ περὶ τῆς γῆς, βλέπομεν διάστημα ἄπειρον ἐκτεινόμενον καὶ κυρτούμενον ὑπὸ μορφὴν θόλου ὡς ἡμισφαίριον. Τοῦτο καλεῖται οὐρανός.

Ὁρίζων. Ὁ οὐρανὸς φαίνεται ὅτι ἐφάπτεται τῆς γῆς κατὰ τινα κύκλον. Ὁ κύκλος οὗτος καλεῖται ὀρίζων (αἰσθητός), ἢ κύκλος τῆς ὁράσεως.

Ἀστέρες. Ἐν τῷ οὐρανῷ παρρητροῦμεν πλῆθος σωμάτων φωτεινῶν, τὰ ὅποια καλοῦμεν ἀστέρας.

Κίνησις ἀστέρων. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀστέρων εἰς τὸν γυμνὸν ὀφθαλμὸν δὲν δεικνύουσι μεταβολὴν τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν θέσεως· πάντες ἐν τούτοις οἱ ἀστέρες κινουῦνται ἐντὸς τοῦ ἀπείρου διαστήματος κατὰ ομάδας, ἐκάστη περὶ ἓνα ἐκ τούτων, καὶ περὶ ἑαυτοῦς.

Ἀπλανεῖς, πλανῆται. Ἐκάστη ὄμας ἀστέρων κινεῖται περὶ ἓνα, ὃ ὅποιοι καλεῖται ἀπλανῆς, διότι ἄλλοτε ἐπιστεύετο ὅτι οὗτοι δὲν ἐκινουῦντο. Οἱ ἀστέρες οἱ κινούμενοι περὶ τὸν ἓνα τούτων ἀπλανῆ καλοῦνται πλανῆται, ἐπιστεύετο δὲ ἔκπαλαι ὅτι οὗτοι κινουῦνται.

Σχῆμα ἀστέρων. Οἱ ἀστέρες κινουῦνται καὶ περὶ ἑαυτοῦς. Ἡ τοιαύτη περιστροφικὴ κίνησις ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς κατὰ τὸν σχηματισμὸν αὐτῶν σχῆμα σφαιρικόν.

Μέγεθος ἀστέρων. Ἡ ὕλη, ἐκ τῆς ὁποίας ἀποκοπέντες ἐσηματίσθησαν οἱ ἀστέρες, ὑπῆρξε κατὰ ποσὸν διάφορος δι' ἕκαστον ἐκ τούτων. Κατ' ἀκολουθίαν τὸ μέγεθος τῶν ἀστέρων εἶναι διάφορον.

Ὁρατοὶ ἀστέρες. Διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν ἀσφαλῶς καὶ νὰ μετρήσωμεν ἀκριβῶς τοὺς ἀστέρας,

διότι οὔτοι ἔχουσι διάφορον μέγεθος καὶ λάμπιν καὶ διότι κείνται εἰς διάφορον ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν, πολλάκις τὴν μεγάλην, ὥστε ἀδυνατεῖ ὁ ἀνθρώπινος ὀφθαλμὸς νὰ διακρίνῃ αὐτοῦς. Ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως ὅμως τοῦ τηλεσκοπίου διακρίνονται περὶ τὰ 100 ἑκατομ. ἀστέρων. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ τελειότης τοῦ τηλεσκοπίου θὰ αὐξάνηται, ἐπὶ τοσοῦτον καὶ οἱ ὄρατοὶ ἀστέρες θὰ πολλαπλασιάζωνται.

Ἀστερισμοί. Πρὸς εὐκόλον σπουδῆν τῶν διαφόρων ἀστέρων ὁ οὐρανὸς διηρέθη ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων εἰς τμήματα καὶ οἱ ἀστέρες κατετάχθησαν εἰς ὠρισμένας ομάδας, αἱ ὁποῖαι ὠνομάσθησαν ἀστερισμοί. Κυριώτεροι τούτων εἶναι ἡ μεγάλη καὶ μικρὰ Ἄρκτος, ἡ Κασσιόπη, ὁ Περσεὺς κλπ.

Δορυφόροι. Τινὲς δευτερεύοντες ἀστέρες ἀκολουθοῦσι τοὺς πλανήτας περιστρεφόμενοι περὶ αὐτοὺς καὶ μετ' αὐτῶν περὶ τὸν ἀπλανῆ ἀστὲρα (ἥλιον). Οἱ τοιοῦτοι ἀστέρες καλοῦνται δορυφόροι τῶν πλανητῶν, στρέφονται δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦς.

Κομήται. Ἐν τῷ οὐρανῷ ἐμφανίζονται ἐκτόκτως ἀστέρες φέροντες κόμην ἢ οὐρὰν φωτοβόλον, πολλάκις μακροτάτην, καὶ πυρῆνα φωτεινότερον τῆς κόμης. Οὔτοι καλοῦνται κομήται, ἔχουσι δὲ ἐστραμμένην τὴν οὐρὰν πάντοτε ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἥλιον.

Διάττοντες. Ἐν καιρῷ νυκτὸς παρατηροῦμεν μικρότατα οὐράνια σώματα διασχίζοντα τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι (στεναὶ φωτειναὶ ταινίαι). Ταῦτα καλοῦνται διάττοντες ἀστέρες καὶ εἶναι κατὰ τὸ πλῆθος ἄπειροι.

Ἀερόλιθοι. Πολλάκις ἐν τῷ οὐρανῷ βλέπομεν διαπύρους σφαιρὰς λαμπροτέρας καὶ μεγαλυτέρας τῶν διαττόντων ἀκολουθουμένας ὑπὸ φωτεινῆς γραμμῆς. Αἱ τοιαῦται σφαιρὰ καλοῦνται βολίδες, αἱ δὲ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν ἐκρηγνύμεναι ρίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς οὐρανοπετεῖς ἢ ἀερόλιθους καλουμένους.

2. Τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα.

Ἡ ἥλιος. Εἷς ἐκ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος ἥλιος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ πλησιέστατος εἰς τὴν γῆν καὶ μικρότερος τινῶν ἐκ τῶν ἀπλανῶν, εἶναι δὲ σφαιρὰ οὐχὶ στερεὰ ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ ῥευστὴ καὶ διάπυρος. Ὁ ἥλιος ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ ἡμέτερου ἡλιακοῦ συστήματος (ομάδος ἀστέρων) καὶ κινεῖται ἐντὸς τοῦ ἀχνοῦς διαστήματος συνοδευόμενος ὑπὸ τῶν πλανητῶν καὶ τῶν δορυφό-

ρων αὐτῶν, ὑπὸ κομητῶν τινων καὶ ὑπὸ πλῆθους διαπτόντων ἀστέρων. Ἄπαντες οὗτοι ἀποτελοῦσι τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν ἢ πλανητικὸν σύστημα.

Μέγεθος ἡλίου. Ὁ ἥλιος εἶναι μεγαλύτερος τῆς γῆς κατὰ 1,280,000 φορές.

Ἀπόστασις ἡλίου. Ἀπέχει δὲ ταύτης 148 ἐκ. χιλμ.

Πλανῆται. Οἱ περὶ τὸν ἡμέτερον ἥλιον περιφερόμενοι ἀστέρες καλοῦνται πλανῆται, εἶναι δὲ σώματα ἑτερόφωτα ὡς φωτιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐν ᾧ οἱ ἀπλανεῖς (ἥλιοι) εἶναι αὐτόφωτοι. Ἐκ τῶν πλανητῶν οἱ 8 εἶναι μεγάλοι, οἱ δὲ λοιποὶ 322 περίπου εἶναι μικροὶ (τηλεσκοπικοὶ πλανῆται). Ἀπέχουσι δ' οὗτοι ἀπὸ τοῦ ἡλίου ὡς ἀκολουθῶς.

1. Ὁ Ἐρμῆς, ὁ ἐλάχιστος $57\frac{1}{2}$ ἐκ. χιλμ. Οὗτος στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 88 ἡμέρας.

2. Ἡ Ἀφροδίτη (Ἑσπερος, Ἐωσφόρος καὶ Αὐγερινός), ὁ λαμπρότατος τῶν πλανητῶν, ὄρατός ἐνίοτε καὶ ἐν ἡμέρᾳ, 108 περίπου ἑκατ. χιλμ.

3. Ἡ γῆ μετὰ τῆς σελήνης περὶ τὰ 148 ἐκ. χιλμ. Αὕτη στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 365 ἡμέρας περίπου.

4. Ὁ Ἄρης μετὰ δύο δορυφόρων περὶ τὰ 125 ἐκ. χιλμ.

5. Ὁ Ζεὺς μετὰ 5 δορυφόρων περὶ τὰ 770 ἐκ. χιλμ. Οὗτος στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 11 ἔτη καὶ 315 ἡμέρας.

6. Ὁ Κρόνος μετὰ 8 δορυφόρων καὶ 3 δακτυλίων περὶ τὰ 1,400 ἐκ. χιλμ.

7. Ὁ οὐρανὸς μετὰ 4 δορυφόρων περὶ τὰ 284 ἐκ. χιλμ.

8. Ὁ Ποσειδῶν μετὰ ἐνὸς δορυφόρου περὶ τὰ 4,485 ἐκ. χιλμ. Οὗτος στρέφεται περὶ τὸν ἥλιον εἰς 165 σχεδὸν ἔτη.

9). Οἱ τηλεσκοπικοὶ (ἀστεροειδεῖς 322 περίπου) περὶ τὰ 313 ἕως 581 ἐκ. χιλμ.

Πλῆθος ἀστέρων. Κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα κρίνοντες πειθόμεθα ὅτι καὶ ἄλλοι ἀπλανεῖς ἔχουσι πλανήτας καὶ ἀποτελοῦσιν ἴδια πλανητικὰ συστήματα, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀπειρώς μεγίστης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως δὲν εἶναι οὗτοι ὄρατοὶ οὔτε καὶ διὰ τῶν μεγίστων τηλεσκοπίων. Τὰ οὐράνια λοιπὸν σώματα εἶναι ἄπειρα, ὡς ἄπειρος εἶναι καὶ ὁ οὐράνιος χῶρος.

3. Ἡ γῆ.

Σχήμα τῆς γῆς. Τῆς γῆς μικρὸν μόνον μέρος εἶναι πάντοτε εἰς ἡμᾶς καταφανές. Τοῦτο φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὡς μία ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, τῆς ὁποίας μέρη τινὰ, ὄρη, λόφοι, ἴστανται ὑψηλότερον Ἐὰν μεταβῶμεν ἐκ τινος μέρους εἰς ἄλλο, ἢ θέσιν τοῦ ὀρίζοντος μεταβάλλεται. Βλέπομεν νέα μέρη τῆς γῆνιου ἐπιφανείας, καθ' ἣν διεύθυνσιν προβαίνομεν, τὰ ὁποῖα πρότερον ἦσαν ἀόρατα, ἐν ᾧ κατὰ τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν τὰ μέχρι τοῦδε φαινόμενα ἀντικείμενα ἀφανίζονται ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν. Πάντοτε ὅμως φαίνεται εἰς ἡμᾶς ὁ ὀρίζων ὡς κύκλος μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψει τῶν ὑψομάτων καὶ κοιλοτήτων, ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ ὁποίου εὐρισκόμεθα. Ἐὰν παρατηρήσωμεν μετὰ προσοχῆς τὰ νεωστὶ περυσιαζόμενα ἀντικείμενα, πειθόμεθα ὅτι δὲν φαίνονται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὀλόκληρα, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀνώτερα μέρη αὐτῶν. Ἄν π. χ. πλησιάζωμεν εἰς τι χωρίον κείμενον ἐπὶ ἀνοικτῆς πεδιάδος βλέπομεν πρῶτον τὴν κορυφὴν τοῦ κωδωνοστασίου ἢ τῶν δένδρων, ἐφ' ὅσον δὲ προχωροῦμεν, παρουσιάζονται εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν, αὐταὶ αἱ οἰκίαι καὶ τέλος τὰ κατώτατα τοῦ χωρίου μέρη. Ἡ ἀνωτέρω παρατήρησις γίνεται κατὰ φανεστέρην ἐν θαλάσῃ ἢ λίμνῃ, ἐνθα δὲν ὑπάρχουσιν ὑψώματα. Τοῦ ἐρχομένου πλοίου ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους εἰς τὸν λιμένα φαίνονται πρῶτον οἱ ἴστροι ἢ καὶ ὁ καπνὸς μόνον, ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ σκάφος. Ἐκ τούτου πειθόμεθα ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς δὲν εἶναι ἐπίπεδος, ὡς ἐκ πρώτης ὕψεως φαίνεται, ἀλλὰ κυρτή. Ἐπειδὴ ὁ ὀρίζων φαίνεται πάντοτε κυκλοτερέης, πειθόμεθα ὅτι ἡ γῆ κυρτοῦται πανταχόθεν ὁμοιόμορφως· διότι ἂν ἡ κυρτότης δὲν ἦτο ὁμοιόμορφος, θὰ ἐβλέπομεν πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἐνθα ἡ κυρτότης θὰ ἦτο μεγαλύτερα, ὀλιγώτερον μακρὰν ἢ πρὸς ἄλλο μέρος· ὁ ὀρίζων τότε θὰ ἐφάνετο εἰς διάφορον ἀπ' ἡμῶν ἀπόστασιν κατὰ τὰς διαφόρους διευθύνσεις. Ἡ γῆ λοιπὸν εἶναι κανονικῶς κεκυρτωμένη, εἶναι ἄρα σφαιρικὴ, διότι μόνον τῆς σφαίρας ἡ ἐπιφάνεια εἶναι κανονικῶς κεκυρτωμένη.

Ἐκ τῆς κυρτότητος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐξάγομεν ὅτι, ὅσον ὑψηλότερον ἰστάμεθα, τόσοσιν μεγαλύτερον μέρος αὐτῆς δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν. Ἐπίσης ὅτι προχωροῦντες κατὰ τὴν αὐτὴν πάντοτε διεύθυνσιν ἐπιστρέφομεν τέλος εἰς τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ ἀπήλθομεν.

Ἀντίποδες. Ἐκ τῆς σφαιρικότητος τῆς γῆς γεννᾶται ἡ ἐν-

νοικα τοῦ ἄνω καὶ κάτω, φαίνεται δηλ. ὅτι τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἥτοι οἱ ἀντίποδες, ἔχουσι τὰ μὲν πρὸς τὰ δὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω καὶ τοὺς πόδας ἀντραμμένους, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές. Δι' ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ἀντικείμενα κάτω πρέπει νὰ θεωρῆται τὸ διευθυνόμενον πρὸς τὸ κέντρον τῆς γῆς, πρὸς τὸ ὅποιον ἔλκει ἡμᾶς αὕτη, ἄνω δὲ τὸ διευθυνόμενον πρὸς τὸν οὐρανόν.

Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Ἡ διεύθυνσις, καθ' ἣν πίπτει ἡ σκιὰ ἡμῶν ἀκριβῶς τὴν μεσημβρίαν, καλεῖται Βορρᾶς (B), ἢ ἀντίθετος Νότος (N). Ὅταν βλέπωμεν πρὸς βορρᾶν, εἰς τὸ δεξιὸν ἡμῶν εἶναι ἡ ἀνατολή (A), εἰς τὸ ἀριστερὸν δὲ ἡ Δύσις (Δ). Βορρᾶς, Νότος, Ἀνατολή, Δύσις καλοῦνται κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος. Ἀκριβῶς εἰς τὸ μέσον μεταξὺ τούτων κεῖνται ἕτερα τέσσαρα σημεῖα, Βόρειον-Ἀνατολικὸν (BA), Βόρειον-Δυτικὸν (BΔ), Νότιον-Ἀνατολικὸν (NA) καὶ Νότιον-Δυτικὸν (NΔ).

Ἀνεμοδείκτης. Ἐὰν παραστήσωμεν ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰ ὀκτὼ ἀνωτέρω σημεῖα δι' ἀστέρος μετὰ ὀκτὼ ἀκτίνων, τὸ σχῆμα τοῦτο καλεῖται ἀνεμοδείκτης· διότι ἐκ τῆς διευθύνσεως τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ λαμβάνουσι τὸ ὄνομα οἱ ἐκεῖθεν πνέοντες ἄνεμοι.

Πολικός ἀστήρ. Ἄν ἐνώσωμεν τοὺς ὀπισθίους τροχοὺς τοῦ ἄρματός τῆς μεγ. Ἄρκτου, καὶ τὴν γραμμὴν ταύτην ἐξαπλασιασώμεν κατὰ μῆκος, εὐρίσκωμεν ἄστéρα, ὁ ὅποιος ἀποτελεῖ ἐπίσης τὴν οὐρανὸν τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς μικρᾶς Ἄρκτου· ὁ ἀστήρ οὗτος καλεῖται Πολικός, ἔχει δὲ διεύθυνσιν πρὸς τὸν Βορρᾶν καλούμενος διὰ τοῦτο καὶ Βόρειος ἀστήρ.

Ἄξων τῆς γῆς. Ἡ γῆ στρέφεται περὶ ἑαυτὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. Ἡ νοητὴ εὐθεῖα γραμμὴ, περὶ τὴν ὁποῖαν ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν στροφὴν νουτὴν καλεῖται ἄξων αὐτῆς.

Πόλοι τῆς γῆς. Τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς καλοῦνται πόλοι, Βόρειος καὶ Νότιος πόλος.

Ἰσημερινός. Ἐὰν φαντασθῶμεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς μέγιστον κύκλον μεταξὺ τῶν δύο πόλων κείμενον καὶ ἰσάκεις ἀπ' αὐτῶν ἀπέχοντα, ὁ κύκλος οὗτος καλεῖται ἰσημερινός, διαίρει δὲ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, βόρειον καὶ νότιον.

Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς. Νοητοὶ κύκλοι ἀγόμενοι παραλλήλως πρὸς τὸν ἰσημερινόν καλοῦνται παράλληλοι ἢ μικροὶ κύ-

κλοι, διότι καθ' ὅσον ἀπομακρύνονται τοῦ ἰσημερινοῦ γίνονται μικρότεροι.

Διαίρεσις κύκλων. Παντός κύκλου ἡ περιφέρεια διαιρεῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται μοῖραι· ἐκάστη δὲ μοῖρα εἰς 60 πάλιν ἴσα μέρη καλούμενα πρῶτα λεπτά· ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν πάλιν διαιρεῖται εἰς 60 δευτέρα λεπτά.

Πολικοὶ καὶ τροπικοὶ κύκλοι. Τέσσαρες ἐκ τῶν παραλλήλων κύκλων εἶναι οἱ σπουδαιότατοι. Ἐκ τούτων οἱ δύο καλοῦνται πολικοὶ κύκλοι ἀπέχοντες ἰσάκεις ἑκάτερος τοῦ ἰδίου πόλου, ἧτοι 23°, 27'. Καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ καλεῖται βόρειος πολικὸς κύκλος, ὁ δὲ ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ νότιος πολικὸς κύκλος. Οἱ ἕτεροι δύο καλοῦνται τροπικοὶ κύκλοι, ἀπέχουσιν ἰσάκεις ἑκάτερος ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ (23°, 27'), καὶ ὁ μὲν ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ καλεῖται βόρειος τροπικὸς κύκλος ἢ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, ὁ δὲ ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ νότιος τροπικὸς κύκλος ἢ τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερου.

Μεσημβριοὶ κύκλοι τῆς γῆς. Ἄλλοι μέγιστοι κύκλοι ἀγόμενοι καθέτως πρὸς τὸν ἰσημερινὸν καὶ διερχόμενοι διὰ τῶν πόλων καλοῦνται μεσημβριοὶ καὶ διαιροῦσι τὴν γῆν ἕκαστος εἰς δύο ἡμισφαίρια, ἀνατολικὸν καὶ δυτικόν. Μεσημβρινούς δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν ἀπειρούς, οἱ τότε οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔχουσι χρονικῶς μεσημβριάν τὴν αὐτὴν στιγμήν. Ἀλλὰ διὰ νὰ ὀρισθῇ ἡ θέσις τόπου τινὸς ἐπὶ τῆς γῆϊνης ἐπιφανείας, λαμβάνεται κατὰ συνθήκην εἰς ἐκ τῶν μεσημβρινῶν ὡς πρῶτος. Ὡς τοιοῦτος λαμβάνεται ὑπὸ τινων μὲν ὁ διερχόμενος διὰ τῆς νήσου Φέρου (πρὸς Δ. Ἀφρικῆς), ὑπὸ τῶν Γάλλων δὲ ὁ διερχόμενος διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, ὑπὸ τῶν Ἀγγλων καὶ Γερμανῶν ὁ διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Γρήνουιτς (προάστειον Λονδίνου) διερχόμενος. Κατὰ συνθήκην ἐπίσης διηρέθη εἰς μεσημβρινὸς εἰς 40 ἑκατ. ἴσα μέρη, ἔν ἐκ τῶν ὁποίων μερῶν ἐκλήθη μέτρον.

Χιλιόμετρον. Πρὸς μέτρησιν μεγάλων διαστημάτων ἔχομεν τὸ χιλιόμετρον δηλούμενον οὕτω «χλμ» καὶ ἰσούμενον πρὸς 1000 μέτρα.

Τετραγωνικὸν μέτρον. Πρὸς μέτρησιν μικρῶν ἐπιφανειῶν ἔχομεν τὸ τετραγωνικὸν μέτρον \square , ἧτοι τετράγωνον, τοῦ ὁποίου ἐκάστη πλευρὰ ἰσοῦται ἐνὶ μέτρῳ.

Τετραγωνικὸν χιλιόμετρον. Πρὸς μέτρησιν μεγάλων ἐπι-

φανειῶν ἔχομεν τὸ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον (\square χλμ.), ἧτοι τετράγωνον, τοῦ ὁποίου ἐκάστη πλευρὰ ἰσοῦται πρὸς 1000 μέτρα.

Μοῖρα—λεῦγα ναυτική. Ἐκάστη μοῖρα ἰσοῦται πρὸς 111, 300 μέτρα περίπου. Ἡ ναυτικὴ λεῦγα εἶναι 20 φορές μικρότερα, ἧτοι $\frac{111300}{20} = 5557$ μέτρα περίπου. Τὸ γεωγραφικὸν μίλιον εἶναι 15 φορές μικρότερον, ἧτοι $\frac{111300}{15} = 7420$ μέτρα.

Θαλάσσιον ἢ ναυτικὸν μίλιον. Ἐξήκοντα φορές μικρότερον εἶναι τὸ ναυτικὸν μίλιον, ἧτοι 1852 μ.

Γεωγραφικὸν πλάτος. Ἡ εἰς μοίρας ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ καλεῖται γεωγραφικὸν πλάτος, διακρίνεται δὲ εἰς βόρειον μὲν, ἂν ὁ τόπος εἶναι ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ, εἰς νότιον δὲ, ἂν ὁ τόπος εἶναι ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ.

Γεωγραφικὸν μῆκος. Ἡ εἰς μοίρας ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ καλεῖται γεωγραφικὸν μῆκος, διακρίνεται δὲ εἰς ἀνατολικόν, ἂν ὁ τόπος εἶναι ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου, καὶ εἰς δυτικόν, ἂν ὁ τόπος εἶναι ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου.

Διαφορὰ μεταξὺ δύο τόπων 15^ο μήκους συνεπάγεται διαφορὰν μεσημβρίας μιᾶς ὥρας μεταξὺ τῶν δύο τούτων τόπων· διότι αἱ 360^ο τοῦ ἰσημερινοῦ διέρχονται πρὸς τοῦ Ἡλίου εἰς 24 ὥρας, καθ' ἃς ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ ἐαυτήν. Ἔχομεν δηλ. 360^ο : 24 = 15^ο. Κατ' ἀναλογίαν μιᾶς μοίρας διαφορὰ συνεπάγεται διαφορὰν 4'.

Ζῶναι τῆς γῆς. Οἱ πολικοὶ καὶ οἱ τροπικοὶ κύκλοι διακροοῦσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς πέντε ζῶνας. Ἐκ τούτων ἡ μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν κύκλων κειμένη ἐκκτέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ καλεῖται θερμὴ ἢ διακεκαυμένη, διότι ἐκεῖ ἔνεκα τῆς καθέτου πτώσεως τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ἡ θερμότης εἶναι μεγάλη μετριαζομένη ὑπὸ τῶν ὀρέων, τῶν βροχῶν κλ. Αἱ δύο ζῶναι αἱ κείμεναι μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ καὶ πολικοῦ κύκλου ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων κκλοῦνται εὐκρατοὶ ζῶναι, διότι ἐκεῖ ἐπικρατεῖ μετρία θερμότης καὶ ψυχος. Αὗται διακρίνονται εἰς βόρειον εὐκρατον καὶ νότιον εὐκρατον ζώνην. Αἱ δὲ ζῶναι αἱ κείμεναι μεταξὺ τοῦ πολικοῦ κύκλου καὶ τοῦ πόλου ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων κκλοῦνται ψυχραὶ ἢ κατεψυγμέναι ζῶναι διακρινόμεναι καὶ αὗται εἰς βόρειον καὶ νότιον ψυχρὰν ζώνην. Ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ μέγα ψυχος, διότι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουσι πλαγίως.

Κινησεις τῆς γῆς. Ἡ γῆ καθ' ἑαυτὴν ἐκτελεεῖ δύο κινήσεις, μίαν περὶ ἑαυτὴν, ἥτοι περὶ τὸν ἄξονα αὐτῆς εἰς 24 ὥρας καὶ μίαν περὶ τὸν ἥλιον εἰς ἓν ἔτος, ἥτοι 365 ἡμέρας καὶ ὁ ὥρας περίπου.

Ἡμέρα καὶ νύξ. Ἡ γῆ στρεφόμενη περὶ ἑαυτὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. παρουσιάζει εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἀλληλοδιαδόχως πᾶσαν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Ἐκ τούτου παράγεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ, διότι οἱ φωτιζόμενοι τόποι ἔχουσιν ἡμέραν, ἐν ᾧ οἱ εἰς τὴν ἀντίθετον τοῦ ἡλίου διεύθυνσιν κείμενοι τόποι εἶναι ἐντὸς τῆς σκιᾶς τῆς γῆς καὶ ἔχουσι νύκτα.

Ἀνισότης ἡμέρας καὶ νυκτός. Ἄν ὁ ἄξων τῆς γῆς ἦτο κάθετος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχίως τῆς γῆς, θὰ ἐφωτιζετο πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐναλλάξ τὸ ἐν ἡμισφαίριον, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον θὰ ἦτο σκοτεινόν. Πᾶν σημεῖον τῆς γῆς θὰ εἶχε κατὰ διαδοχὴν 12 ὥρας ἡμέραν καὶ 12 ὥρας νύκτα, τὸ αὐτὸ δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος κλίμα. Ἡ ἀνωτέρω ὅμως ἰσημερία καὶ ἰσονυχία παρατηρεῖται μόνον εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τόπους (12 ὥραι ἡμέρα καὶ 12 νύξ) καὶ εἰς τοὺς πόλους (6 μῆνες ἡμέρα καὶ 6 νύξ). Κατὰ τοὺς μεταξὺ τόπους ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας καὶ νυκτός μεταβάλλεται. Ὅσα προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους, τόσο ἡ διαφορά αὕτη καθίσταται μεγαλύτερα. Γενικῶς δὲ πᾶν σημεῖον τῆς γῆς εἰς ἓν ἔτος εἶναι φωτεινόν τόσον χρόνον, ὅσον εἶναι καὶ ἀφώτιστον. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐβεβαιώθη ὅτι ὁ ἄξων τῆς γῆς εἶναι κεκλιμένος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον.

Ἔθροι τοῦ ἔτους. Ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον διαγράφουσα ἑλλειψοειδῆ τροχίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θερμανσις τῆς γῆς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καθέτου ἢ πλαγίας πτώσεως τῶν ἡλικιῶν ἀκτίνων ἐπ' αὐτῆς, ἡ ἀνωτέρω διαφορά ἡμέρας καὶ νυκτός εἶναι ἐν μέρει αἰτία τῆς παραγωγῆς τῶν ὠρῶν τοῦ ἔτους. Κυρίως ὅμως ἡ διάφορος στάσις τοῦ ἡλίου παράγει τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, Ἄπὸ τῆς 8 Μαρτίου μέχρι τῆς 10 Σεπτεμβρίου ὁ ἥλιος ἴσταται πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ ῥίπτων ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ μᾶλλον καθέτους. Ἐκ τούτου ὑψοῦται ἡ θερμότης τῆς ὥρας τοῦ ἔτους τῆς ἐχούσης μακροτάτην ἡμέραν (κατὰ Ἰούνιον, Ἰούλιον Ἀύγουστον). Τοῦναντίον τὸ νότιον ἡμισφαίριον διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἔχει θέρος, καθ' ὃν χρόνον τὸ βόρειον ἔχει χειμῶνα (Δεκέμβριον, Ἰανουάριον, Φεβρουάριον).

Ἐπὶ τῶν ἀντιπόδων συμβαίνει τὸ ἀντίθετον καὶ ὡς πρὸς τὰς ἡμέρας καὶ ὡς πρὸς τὰς ὥρας τοῦ ἔτους.

4. Ἡ Σελήνη.

Μέγεθος Σελήνης. Ἡ σελήνη εἶναι μικροτέρα τῆς γῆς κατὰ 49 φορές, ἀπέχει δὲ ταύτης 380,000 χιλμ.

Σχῆμα Σελήνης. Ἡ Σελήνη ἔχει σχῆμα σφαιρικὸν ἀκολουθοῦσα τὸν γενικὸν νόμον.

Σύστασις Σελήνης. Ἡ Σελήνη φέρει πολλὰ ὄρη μικρὰ καὶ μεγάλα, στερεῖται ὅμως ὕδατων, ἡ δὲ ἀτμόσφαιρα αὐτῆς εἶναι ἀρχιὸ τάτη διὰ τοῦτο εἶναι ἀκατοίκητος.

Κινήσεις Σελήνης. Ἡ Σελήνη στρέφεται περὶ τὸν ἐξυτῆς ἄξονα, ὡς πάντες οἱ ἀστέρες, ἐν ᾧ συγχρόνως περιφέρεται περὶ τὴν γῆν εἰς 29 περίπου ἡμέρας ἔχουσα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον πάντοτε τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον. Τρίτην κίνησιν ἐκτελεῖ ἡ Σελήνη περὶ τὸν ἥλιον ἀκολουθοῦσα τὴν γῆν καὶ τετάρτην μεθ' ὅλου τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος εἰς τὸ ἀχανές.

Φάσεις Σελήνης. Ἡ Σελήνη ὡς καὶ ἡ γῆ δὲν εἶναι ἀστέρες αὐτόφωτοι, ἀλλὰ φωτίζονται ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Διὰ τοῦτο κατὰ τὴν μηνιαίαν περιφορὰν τῆς Σελήνης περὶ τὴν γῆν ὁ ἥλιος ὅτε μὲν φωτίζει ὅλοκληρον τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένον ἡμισφαίριον, καὶ τότε ἔχομεν πανσέληνον, ὅτε δὲ μέρος αὐτοῦ, καὶ τότε ἔχομεν τὸ α' καὶ β' τέταρτον, ὅτε οὐδὲως φωτίζει τὸ πρὸς ἡμᾶς ἡμισφαίριον, καὶ τότε ἡ Σελήνη εἶναι πρὸς ἡμᾶς ἀόρατος ἀρχομένη νὰ φαίνεται ἀπὸ τῆς ἐπομένης ἐσπέρας ὑπὸ σχῆμα δρεπανοειδὲς πρὸς Δ. ὅτε ἔχομεν νέαν Σελήνην.

Ἐκλείψεις Σελήνης καὶ ἡλίου. Ἄν κατὰ τὴν πανσέληνον συμβῆ νὰ εἰσέλθῃ ἡ σελήνη εἰς τὴν σκιὰν τῆς γῆς τὴν ῥιπτομένην εἰς τὸ ἀχανές, δηλ. εὐρεθῇ ἡ γῆ μεταξὺ ἡλίου καὶ σελήνης, ἔχομεν ἔκλειψιν σελήνης. Ἄν δὲ κατὰ τὴν νέαν σελήνην διέλθῃ αὕτη πρὸ τοῦ δίσκου τοῦ ἡλίου, δηλ. εὐρεθῇ ἡ σελήνη μεταξὺ ἡλίου καὶ γῆς καὶ καλύψῃ ὅλον ἢ μέρος αὐτοῦ, ἔχομεν ἔκλειψιν ἡλίου ὀλικὴν ἢ μερικὴν.

Πρὸς τελείαν ἔρευναν καὶ γνώσιν τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ σωματίων καὶ πρὸς καθορισμὸν τῶν σχέσεων τῆς γῆς πρὸς τὸ σύμπαν εἰς τὰ πεπολιτισμένα κράτη ἰδρύθησαν ἀστεροσκοπεῖα, ἐπινοήθησαν τηλεσκοπία καὶ πλεῖστα ἄλλα ὄργανα, ἰδρύθησαν γεωγραφικαὶ ἑταιρεῖαι, διωργανώθησαν γεωγραφικαὶ ἀποστολαί, ἐμορφώθη ἡ γεωδαιτικὴ ἐπιστήμη κλπ. Τὰ ἔθνη λοιπόν, τὰ ὅποια ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν ἀστεροσκοπεῖα τέλεια καὶ τὰ λοιπὰ ὡς ἀνωτέρω μέσα, κέχτηνται στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

Β'. Η ΓΗ ΩΣ ΦΥΣΙΚΟΝ ΣΩΜΑ

1. Ἡ θάλασσα καὶ ἡ ξηρὰ.

Ὠκεανοί. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (ἐπὶ 11 μερῶν τὰ 8) καλύπτεται ὑπὸ ὑδάτων. Τὰ ὕδατα ταῦτα διαιροῦνται εἰς 5 μεγάλα μέρη, τὰ ὅποια καλοῦνται ὠκεανοὶ καὶ εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: 1) Ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανός. 2) Ὁ Νότιος παγωμένος ὠκεανός. 3) Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός. 4) Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός καὶ 5) Ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικὸς ὠκεανός. Οἱ πέντε ὠκεανοὶ ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλους διὰ μικροτέρων ἐκτάσεων ὑδάτων.

Θάλασσα. Μεγάλοι κλάδοι ὑδάτων ἐκπέμπονται ἐκ τῶν ὠκεανῶν πρὸς τὴν ξηρὰν περικλειόμενοι ὑπ' αὐτῆς. Οἱ κλάδοι οὗτοι καλοῦνται *θάλασσαι*, χωρίζουσι δὲ ἐνίοτε μεγάλας ξηρὰς.

Πέλαγος. Μέρος Ὠκεανοῦ ἢ θαλάσσης μεταξὺ δύο μικροτέρων ξηρῶν καλεῖται *Πέλαγος*.

Κόλπος. Μέρος θαλάσσης βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν εἰσχωροῦν καλεῖται *κόλπος*.

Ὄρμος. Μικρὸς κόλπος ἀνοικτός, προσωρινὸν καταφύγιον τῶν πλοίων, καθὼς καὶ τὸ μέρος τοῦ λιμένος, ἐν ᾧ ἀγκυροβολοῦσι τὰ πλοῖα καλεῖται *ὄρμος*.

Λιμὴν. Ὅταν ὁ ὄρμος εἶναι βαθὺς καὶ παρέχῃ ἀσφάλειαν εἰς τὰ πλοῖα ἀπὸ τῶν ἀνέμων καλεῖται *λιμὴν*. Οἱ λιμένες εἶναι φυσικοὶ καὶ τεχνητοί, οἱ διὰ κυματοθραύστου ἀσφαλεῖς καθιστάμενοι. Ἡ ἀφθονία τῶν φυσικῶν λιμένων μιᾶς χώρας θεωρεῖται ὡς φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον.

Ὁ ἄνθρωπος τὰς μεγάλας ἐκτάσεις τῶν ὑδάτων (ὠκεανούς, θαλάσσας κλπ.) δὲν ἠδυνήθη νὰ τροποποιήσῃ, οὐδ' ἐπέχειρῃσε τοιοῦτό τι. Διέπλευσεν οὐχ ἤττον πᾶσαν τὴν ὑγρὰν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἀνεκάλυψεν ἡπείρους καὶ ἀναριθμήτους νήσους, ἔστησε φάρους καὶ φανούς εἰς πλεῖστα σημεῖα ἐπὶ τῆς θαλάσσης (καὶ τῆς ξηρᾶς), ἐμέτρῃσε τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸ βάθος τῶν θαλασσῶν, ὤρισε τέλος τὰς συντομωτάτας θαλασσίας ὁδοὺς μεταξὺ τῶν πέντε ἡπείρων καὶ διὰ τεραστίων καὶ ταχίστων ἀεροπλοίων συνέτεμε ταῦτα. Ἡδὴ ἐρευνᾷ τελεσφόρως τοὺς πόλους. Τοὺς ὄρμους ὅμως σπουδαίως ἐτροποποίησεν ὁ ἄνθρωπος κατασκευάσας τεχνητοὺς λιμένες καὶ πολεμικοὺς, ἰδρύσας μετεωρολογικοὺς καὶ ναυαγοσωστικοὺς σταθμούς, ἐργοστάσια ἐμπορικῆς καὶ πολεμικῆς ναυπηγικῆς, ναυτικῆς ἀκαδημίας κλπ. Τὰ ἔθνη λοιπὸν τὰ ὅποια δύνανται νὰ ἐπιδείξωσι πρόοδον εἰς τὰ ἄνωτέρω κέκτηνται *στοιχεῖον πολιτισμοῦ ἀνάλογον πρὸς τὴν πρόοδον ταύτην*.

Ἄγκυροβόλια. Μέρη πρὸ τῆς ἀκτῆς μὴ περικλειόμενα ὑπὸ ξηρᾶς καλοῦνται ἀγκυροβόλια.

Πορθμός. Εἰς πολλὰ μέρη ἡ θάλασσα ἴστενοῦται εἰς τρόπον, ὅστε ἐνῶναι δύο μεγαλύτερα τμήματα αὐτῆς, χωρίζει δὲ δύο ξηρᾶς. Τὰ μέρη ταῦτα καλοῦνται πορθμοί.

Χρῶμα θαλάσσης. Καθαρὸν θαλάσσιον ὕδωρ φαίνεται κυανοῦν. Ἐν μικρῇ ποσότητι φαίνεται ἄχρουν. Εἰς τινα μέρη παρουσιάζει χρῶμα ὑποπράσινον, ὑπόλευκον ἢ ὑπέρυθρον. Τοῦτο προέρχεται ἢ ἐκ τοῦ μεγίστου βάρους, ἢ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ πυθμένος, ἢ ἐκ τῆς ἀντανκαλάσεως ἐκ τῶν ἀπέναντι ὄρεων, ἢ τέλος ἐκ τεραστίου πλήθους μικρῶν ζώων καὶ φυτῶν.

Διούγεια θαλάσσης. Αὕτη εἶναι ποικίλη. Ἐν τῷ βορείῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ εἶναι μεγίστη, καθὼς καὶ ἐν τισὶ κόλποις τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Φωσφοριμύς. Πολλάκις λάμπει ἡ θάλασσα, ἄλλοτε δὲ τὸ πλοῖον ἢ ἡ κόπη ἄγει ὄπισθεν αὐτῆς φωτεινὴν αὔλακα. Ἡ λάμψις ἢ φωσφορισίς αὕτη προέρχεται ἐξ ἀπείρων ζωφίων ζώντων ἐν τῷ ὕδατι καὶ ὁρατῶν μόνον διὰ ~~τηλεσκοπίου~~ *μικροσκοπίου*.

Γεῦσις θαλασσίου ὕδατος. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ εἶναι πικράλυμον, διότι περιέγει ἄλας, τὸ ὅποσον μετὰ τῆς κινήσεως ἐμποδίζει αὐτὸ νὰ πήγνυται καὶ νὰ σήπηται. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ περιέχει στερεὰς τινὰς ὕλας (ἄλατα) διαλελυμένας ἐν αὐτῷ. Ἐν μείζονι ποσότητι περιέχεται τὸ μαγειρικὸν ἄλας, εἶτα δὲ ἡ θεικὴ μαγνησία, γύψος καὶ ἀνθρακικὸν ἀσβέστιον. Ἐν τοῖς ὠκεανοῖς ἡ περιεκτικότης εἰς ἄλας εἶναι πως σταθερά. Αἱ μεσόγειοι θάλασσαί τούναντίον δεικνύουσι διαφορὰς. Αἱ ἰσχυρὰν ἐξέχουσιν ὑφιστάμεναι καὶ ὀλίγα ποτάμια ὕδατα δεχόμεναι ἔχουσι μεγαλύτεραν περιεκτικότητα ἄλατος (εἰς 4⁰/₀), ἡ δὲ Βαλτικὴ τὴν μικροτέραν (0,6⁰/₀).

Αὐλών. Τμήματα θαλάσσης μεταξὺ νήσων καὶ ἡπείρων πλατύτερα τοῦ πορθμοῦ καλοῦνται αὐλώνες.

Πυθμὴν καὶ βάθος τῆς θαλάσσης. Ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης δὲν ἔχει τόσον πυκνὴν καὶ ἀπότομον ἐνλλαγὴν ὕψους καὶ βάθους, ὅσον ἡ ξηρὰ. Διαδέχονται μὲν ἀλλήλα ὕψη καὶ βάρη, ἐλλείπουσιν δὲ ὅμως ἀπότομοι μεταπτώσεις ὕψους καὶ βάθους, παρατηρεῖται δὲ μᾶλλον ταπεινὴ κυματοειδὴς ἐπιφάνεια βαθμηδὸν ἀνερχομένη καὶ κατερχομένη. Ὡς πρὸς τὸ βάθος ἡ θάλασσα διαιρεῖται εἰς ἀβυθῆ καὶ βα-

θεῖαν. Ὅριον μεταξύ ἀμφοτέρων λαμβάνεται ἡ γραμμὴ τῶν 200 μέτρων (γραμμὴ κατὰ μῆκος τῆς ὁποίας τὸ βάθος τῆς θαλάσσης εἶναι 200 μέτρα). Πρὸ χθαμαλῶν ἀκτῶν καὶ πρὸς τὰς ἐκβολὰς ποταμῶν ἡ ἀβαθὴς θάλασσα ἐκτείνεται εἰς λίαν μακρὰν ἀπόστασιν· πρὸ ἀποτόμων δὲ ἀκτῶν εὐρίσκεται ἤδη πλησιέστερα τῆς ξηρᾶς βαθεῖα θάλασσα. Μέγιστον βάθος ὑπὲρ τὰς 9 χιλ. μ. (Εἰρήν. Ὠκ.)

Τέναγος. Ἀβαθὴς θάλασσα πρὸς τὴν ἀκτὴν καλεῖται τέναγος.

Σύρις. Εἰς πολλὰ μέρη ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης εἶναι ἀμμώδης καὶ ἀβαθὴς κινουμένης τῆς ἄμμου αὐτοῦ κατὰ τὰς παλιρροίας καὶ τρικυμίας. Τοῦτο καλεῖται Σύρις·

Ὑφάλος. Βράχος μόλις κλυπτόμενος ὑπὸ τῆς θαλάσσης καλεῖται ὕφαλος.

Σκόπελος. Ἄν δὲ ὁ βράχος ἐξέχη ὀλίγον τῆς θαλάσσης, καλεῖται σκόπελος.

Νῆσος. Πολλὰ τμήματα ξηρᾶς σχετικῶς μικρὰ περιβρέχονται πανταχόθεν ὑπὸ ὑδάτων. Ταῦτα καλοῦνται νῆσοι. Πολλὰ νῆσοι πλησίον ἀλλήλων κείμεναι καθ' ὁμάδας ἢ στίχους ἀποτελοῦσι οὐσιάδας, αἱ ὁποῖαι ἢ εἶναι λειψάνα καταβυθισθείσης ξηρᾶς (Κυκλάδες, Ἐβρίδες κλ.), ἢ εἶναι ἠφαιστειογενεῖς, ἢ ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ κοραλλίων κοραλλιογενεῖς διὰ τοῦτο καλούμεναι. Αἱ πλησίον τῶν ἡπείρων νῆσοι καλοῦνται ἠπειρωτικαί, αἱ δὲ ἐν τοῖς ὠκεανοῖς ὠκεάνιοι. Πλεῖστα χιλιεστές νήσων ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ὅριζόντιος διαμελισμὸς τῆς ξηρᾶς. Ἡ γῆ εἶναι διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης ὀριζοντίως εἰς τρόπον, ὥστε πολλαχοῦ παρουσιάζει ἡμῖν πολυσχιδέστατον σχῆμα. Ὁ τοιοῦτος διαμελισμὸς τῆς ξηρᾶς εἶναι πολὺ σπουδαῖον γεωγραφικὸν στοιχεῖον· διότι ὅσῳ πολυμελεστέρα εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῶν παραλίων καὶ ὅσῳ πυκνὴ ἡ ἐναλλαγὴ ὑδάτος καὶ ξηρᾶς μιᾶς χώρας, τόσῳ τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι εὐκρατον, ἢ ἐπιμιξία τῶν κατοίκων εὐκολος, τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν γένει ὁ πολιτισμὸς προάγεται.

Κύμανσις τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης σπανίως φαίνεται ἐντελῶς λεία, μᾶλλον δὲ δεικνύει ἀνερχομένην καὶ κατερχομένην κίνησιν καλουμένην κύμανσιν. Τὰ κύματα προκαλοῦνται ἐν γένει ὑπὸ τῶν ἀνέμων, εἰς εἰδικὰς δὲ περιπτώσεις ὑπὸ σεισμῶν καὶ ὑποβρυχίων ἠφαιστειῶν ἐκρήξεων, ὅτε τεράστια κύματα ἐγερθέντα κατεκάλυψαν πόλεις ὀλοκλήρους. Τὸ ὕψος τῶν κυμάτων δύναται ἐν

τοὺς ὠκεανοὺς ἐν καιρῷ μεγίστης τρικυμίας νὰ ἀνέλθῃ εἰς 10 μ. Τὸ μῆκος τῶν κυμάτων εἶναι 10—20 πλάσιον τοῦ ὕψους. Κατὰ βάθος ἡ κραδαντικὴ κίνησις τῶν μορίων τοῦ ὕδατος φθάνει μέχρι τοῦ 350 πλάσιου τοῦ ὕψους τοῦ κύματος. Ἐκ τούτου ἐξάγομεν ὅτι ὑψηλὰ κύματα ἐγείρονται μόνον εἰς βαθείας θαλάσσης, ἐν ᾧ εἰς ἀβαθεῖς ἡ κίνησις ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς τριβῆς πρὸς τὸν βυθόν. Ἡ Βόρειος καὶ ἡ Βαλτικὴ λ. γ. ἐγείρουσι κύματα 1 μ. ὕψους μέχρι τοῦ βυθοῦ ὡς ἔχουσαι βάθος 350 μ. περίπου.

Παλίροια. Ὁ ἥλιος ὀλιγώτερον καὶ ἡ σελήνη περισσότερον ἐξασκουστὶν ἔλξιν ἐπὶ τῆς γῆς. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἔλξεως εἶναι ἡ ἀνύψωσις καὶ κατὰπτωσις τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης δις τοῦ ἡμερονυκτίου κατὰ 12 ὥρας καὶ 25' περίπου λεπτά. Ἡ διπλῆ αὕτη κίνησις καλεῖται *παλίροια* καὶ ἡ μὲν ἀνάβησις καλεῖται *πλημμυρίς*, ἡ δὲ κατὰβησις *ἄμπωσις*. Ἐκατέρα διαρκεῖ 6 ὥρας καὶ 12' περίπου λεπτά. Ἡ παλίροια ἐν κλεισταῖς θαλάσσις εἶναι ἀσθενὴς καὶ μόλις αἰσθητὴ (Μεσόγειος, Μαύρη, Κασπία), ἐν ἀνοικταῖς δὲ μεγαλύτερα φθάνουσα ὑπὲρ τὰ 20 μ. (Β. Ἀμερικὴ). Μᾶλλον αἰσθητὴ καθίσταται ἡ παλίροια εἰς τὰ στόματα τῶν ποταμῶν, ἔνθα παράγεται τὸ φαινόμενον τῆς *παλιροριακῆς βράσεως* ἐκ τῆς συναντήσεως τῶν δύο ρευμάτων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν, ὅτι οἱ εἰς κλειστάς θαλάσσης χυρόμενοι ποταμοὶ νικῶσι ταύτας διὰ τῶν προσχώσεων σχηματίζοντες *δέλτια*, ἐνᾧ οἱ εἰς ὠκεανούς ἐκβάλλοντες σχηματίζουνσι *κόλπους*.

Θαλάσσια ρεύματα. Ὁ ἥλιος θερμαίνει πολὺ τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν θαλάσσης καὶ ἐξατμίζει μέγα ποσὸν ὕδατος ἐκ τούτων. Συντελούντων δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ πνεόντων ἐτησίων ἀνέμων, τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς τῆς γῆς, τῆς ἀνωμαλίας τοῦ θαλασίου πυθμένος καὶ τῆς ἀνισότητος τῆς πυκνότητος καὶ θερμοκρασίας τοῦ θαλασίου ὕδατος κλ. γεννῶνται τὰ *θαλάσσια ρεύματα*, ποταμοὶ οὕτως εἰπεῖν ἐντὸς ὠκεανῶν καὶ θαλασσῶν. Τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι *θερμὰ*, φερόμενα ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους καὶ *ψυχρὰ ἢ ποικίλα*, φερόμενα ἀπὸ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν.

Θερμὰ ρεύματα. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ γεννῶνται ἐκατέρωθεν τοῦ ἰσημερινοῦ δύο ἐξ Α. πρὸς Δ. διευθυνόμενα ρεύματα, τὸ Β. καὶ Ν. ἰσημερινόν ρεῦμα. Μέρος τοῦ βορείου ἰσημερινοῦ ρεύματος κάμπτεται ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὡς Ἀντιλλικὸν ρεῦμα ΒΔ. ἐπίσης δὲ μέρος τοῦ νοτίου ἰσημερινοῦ ρεύματος ὡς Βραζιλιανόν ρεῦμα πρὸς Ν.

Μέρος τώρα ἀμφοτέρων τῶν ἡμερινῶν ρευμάτων εἰσέρχεται ἠνωμένον εἰς τὸ Καρκαίειον πέλαγος καὶ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Ἐντεῦθεν ἐκβάλλει: στενὸν μὲν, ἀλλὰ πολὺ ταχὺ ρεῦμα θερμοῦ ὕδατος διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Φλωρίδος πρὸς Β. ἐνοῦται μετὰ τοῦ Ἀντιλλικοῦ ρεύματος καὶ διακλαδίζεται ἐγκόλπιον ρεῦμα καλούμενον ἐφ' ὄλου τοῦ βορείου Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Κλάδος τοῦ ρεύματος τούτου βαίνει κατ' εὐθεῖαν πρὸς Δ. εἶτα πρὸς Ν. κατὰ μῆκος τῆς ἀκτῆς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ἐνοῦται πάλιν μετὰ τοῦ Β. ἡμερινοῦ ρεύματος. Ἐτεροι κλάδοι θερμίζουσι τὰς Δ. καὶ ΒΔ. ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης προχωροῦντες εἰς τὸν Β. παγωμένον ὠκεανὸν μέχρι τῆς νήσου Νέας Ζέμβλας.

Ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ἀπαντῶνται ὅμοιαι ἀναλογίαι. Κύριον ρεῦμα ἐνταῦθα εἶναι τὸ Κοῦρο-Σίβον (μέλαν ρεῦμα). Ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ ὑπάρχει μόνον τὸ Ν. ἡμερινὸν ρεῦμα ἀνάλογον πρὸς τὰ τῶν δύο ἄλλων ὠκεανῶν.

Ψυχρὰ ρεύματα. Ἐκ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ εἰσβάλλει ἰσχυρὸν ψυχρὸν ρεῦμα εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν διὰ τοῦ πορθμοῦ Δάβις καλούμενον τῆς Λαβραδαϊδος. Τοῦτο βρῖνει πρὸς Δ. τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος καθ' ἅπασαν τὴν ἀκτὴν τῆς Β. Ἀμερικῆς (ψυχρὸν τεῖχος) καὶ τέλος βυθίζεται ὑπὸ τὸ ἐγκόλπιον ρεῦμα. Ἐτερον ψυχρὸν ρεῦμα βαίνει κατὰ τὴν Α. ἀκτὴν τῆς Γροιλανδίας πρὸς Ν.

Ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ὑπάρχουσιν ἀσήμαντα ψυχρὰ ρεύματα ἐκ τῆς Ὀχοτσκιτικῆς καὶ Βεριγγεῖου θαλάσσης.

Ἐν τῷ Ν. παγωμένῳ ὠκεανῷ γενῶνται τὰ πρὸς Ν. ρεύματα, τῆς Βενεζουέλας, τοῦ Περού ἢ Οὐμβόλδειον καὶ τὸ Δ. Ἀνταρκτικόν.

Τὰ ρεύματα ἔχουσι πλάτος διάφορον μέχρι 90 χλμ., βάθος 370 μ. καὶ ταχύτητα 5—7 χλμ. καθ' ὥραν, τὴν φοράν τῆς ὁποίας ἀκολουθοῦντες οἱ ναυτιλλόμενοι συντέμνουσι τὸν πλοῦν αὐτῶν. Τὰ ρεύματα τροποποιῶσι τὸ κλίμα καὶ τήκουσι μεγάλας ποσότητας πάγων τῶν πολικῶν θαλασσῶν.

Θαλασσία δίνη. Ὅταν δύο ρεύματα ἀντίθετα συναντῶνται, παράγεται βιαία καὶ χωνοειδῆς συστροφή τοῦ ὕδατος καλουμένη θαλασσία δίνη.

Θερμοκρασία τῆς θαλάσσης. Ἡ θερμοκρασία τῆς ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν μεταβάλλεται κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ ἔτους. Ἡ ἡμερησία διακύμανσις εἶναι πολὺ μικρὰ σπανίως ὑπερβαίνουσα τοὺς δύο βαθμούς (2⁰). Ἡ ἐτησία διακύμανσις εἰς τοὺς τρο-

πικούς είναι μικρά επίσης, ἀλλ' εἰς ἀνώτερα πλάτη εἶναι πολὺ μεγάλη. Ἡ μεγίστη κατ' ἐπιφάνειαν θερμοκρασία παρατηρήθη ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ (34°). Εἰς τὰς πολικὰς χώρας ἡ θάλασσα πηγνυται τὸν χειμῶνα, ἐνίοτε δὲ καὶ τοῦ θέρους ἡ θερμοκρασία δὲν ἀρκεῖ νὰ ἀναλύσῃ τοὺς πάγους. Ἀλλὰ καὶ εἰς κατώτερα πλάτη κατὰ ψυχροῦς χειμῶνας αἱ ἀβαθεῖς θάλασσαί πηγνυται τελείως (Βαλτικὴ Ἀζοφικὴ).

Ἡ θερμοκρασία τῶν βαθῶν τῆς θαλάσσης εἶναι λίαν σταθερά, διότι τὸ ὕδωρ εἶναι κακὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος, ἡ δὲ ἄμεσος τοῦ ἡλίου ἀκτινοβολία δὲν εἰσδύει εἰς μέγα βάθος. Ἐν τοῖς ὠκεανοῖς συμβαίνει, ὡς γνωστόν, βραδεῖα μὲν, ἀλλὰ διαρκῆς κίνησις τοῦ ὕδατος ἀπὸ τῶν πόλων εἰς τὸν ἰσημερινόν. Ὅσοι λοιπὸν ἐλευθέρα εἶναι ἡ μετὰ τῶν πολικῶν ὠκεανῶν συγκοινωνία, τόσῳ κατωτέρα εἶναι εἰς τὰ βῆθη ἡ θερμοκρασία. (Πολικαὶ θάλασσαί — 2° — 3° , μεσαῖα νότια πλάτη 0° — $1,5^{\circ}$, μεσαῖα βόρεια πλάτη $+ 1$ — 2° , χῶραί ἰσημερινῶ ὡς ἔγγιστα 0°). Ἡ Μεσόγειος θάλασσα ἔχει $+ 12^{\circ}$ ἕως $+ 13^{\circ}$. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ πηγνυται εἰς $- 2^{\circ}$ ἕως $- 3^{\circ}$.

Ἡπειροί. Μέγιστα τῆς ξηρᾶς τμήματα καλοῦνται ἡπειροί, εἶναι δ' αὗται πέντε, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀσία καὶ ἡ Ἀφρική ἀποτελοῦσαι τὸν παλαιὸν κόσμον (ἐκπαλαί γνωσταί)· ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία μετὰ τῆς Πολωνησίας ἀποτελοῦσαι τὸν νέον κόσμον (κατόπιν ἀνακαλυφθεῖσαι).

Σύγκρισις ἡπείρων. Πρώτη κατὰ τὸ μέγεθος ἡπειρος εἶναι ἡ Ἀσία, εἶτα ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Ἀφρική, ἡ Εὐρώπη καὶ πέμπτη ἡ Αὐστραλία.

Διανομὴ τῆς ξηρᾶς καθ' ἡμισφαίρια. Ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ ἡ ξηρὰ εἶναι ἐπὶ 100 μερῶν τὰ 39, ἐν τῷ νοτίῳ δὲ ἐπὶ 100 μερῶν τὰ 14 μόνον. Ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ ἡ ξηρὰ εἶναι ἐπὶ 100 μερῶν τὰ 36, ἐν δὲ τῷ δυτικῷ μόνον τὰ 17. Παρατηροῦμεν λοιπὸν, ὅτι ἡ διανομὴ τῆς ξηρᾶς εἶναι ἄισος.

Παράλια. Τὰ ὑπὸ τῆς θαλάσσης βρεχόμενα ἄκρα τῆς ξηρᾶς καλοῦνται παράλια. Καὶ ἂν μὲν ταῦτα εἶναι ὁμαλὰ καὶ χθλαμαλά, καλοῦνται αἰγιαλὸς ἢ πλαταμῶν, ἂν δὲ ὕψηλὰ καὶ ἀπότομα, ἀκτὴ.

Θῖνες. Παρὰ τοὺς αἰγιαλοὺς πολλαχοῦ ἀπαντῶνται σωροὶ ἄμμου καλούμενοι θῖνες.

Χερσόνησος. Τμήμα ξηρᾶς κατὰ πάντα τὰ μέρη αὐτοῦ βρεχό-

μενον ὑπὸ θαλάσσης καὶ μόνον δι' ἐνὸς συνδεδόμενον μετὰ τῆς λοιπῆς ξηρᾶς καλεῖται *χερσόνησος*.

Χώρα ἀποτελοῦσα χερσόνησον ἢ ὕσα ἄθροισμα χερσονήσων, φέρει γεωγραφικὸν στοιχεῖον πολὺ σπουδαῖον διὰ τὴν πρόβodon τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν ἐν γένει ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου· διότι συνδυάζει ἐν αὐτῇ τὰ φυσικὰ πλεονεκτημὰ τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Αἱ χερσόνησοι καὶ αἱ νῆσοι ἐχρησίμευσαν ὡς γέφυραι κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν ἠκολούθησαν οἱ ἄνθρωποι ἐπικοινωνοῦντες πρὸς ἀλλήλους καὶ ἀναπτύσσοντες τον πολιτισμόν.

Ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς. Δύο ἀντιθέσεις παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς κατὰ τὴν παρατήρησιν τῆς στερεᾶς, ἢ μετὰξὺ ἀνωμάλου καὶ ὀμαλοῦ (ἐπιπέδου), καὶ ἢ μετὰξὺ ὕψους καὶ βῆθους. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἶναι ἡ χαμηλοτάτη ἐπιφάνεια τοῦ ἡμετέρου πλανῆτου, διότι τὸ ὕδωρ τότε ἠρμεῖ, ὅταν σχηματίσῃ ἐπιφάνειαν ὀριζοντίαν. Ἡ ξηρὰ τοιαύτην ἐπιφάνειαν δὲν παρουσιάζει, ἀλλὰ σχετικῶς ὀμαλήν. Ἡ τοιαύτη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὀμαλὴ ἔκτασις τοῦ ἐδάφους καλεῖται *πεδιάς*.

Διαίρεσις πεδιάδων. Αἱ πεδιάδες ἔνεκα τοῦ ἀνωτέρω σχήματος τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς διακίρονται εἰς *βαθύπεδα*, *ὕψιπεδα* καὶ *καθιζήματα*. Ἀκριβῆς ὄριον μετὰξὺ τῶν δύο πρώτων εἶναι ἀδύνατον νὰ τεθῇ. Συνήθως ὅταν ἡ πεδιάς εἶναι ὑψηλοτέρα τῆς θαλάσσης μέχρι 200 μ. καλεῖται *βαθύπεδον*, ὑπὲρ τὰ 200 μ. *ὕψιπεδον* καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης *καθιζήμα* ἢ *ταπεινὴ* (κοίλη) *πεδιάς*. (Κασιπίας 26 μ. Κάτω χωρῶν 5 μ. Μικρᾶς κοιλάδος ΝΑ. Καλιφορνίας 110 μ. Νεκρᾶς θαλάσσης 394 μ. τὸ κατώτατον μέρος τῆς στερεᾶς ἐπιφανείας τῆς γῆς) Αἱ πεδιάδες ἔχουσι πάντοτε μικρὰν κλίσιν διακρινομένην εὐκόλως ἐκ τῆς φορᾶς τῶν ὑδάτων. Αἱ ὑπὸ λόφων διακοπτόμεναι πεδιάδες καλοῦνται *κυματοειδῆς πεδιάδες*.

Κοιλιάς. Μετὰξὺ ὀρέων ἢ λόφων ἀπαντῶνται μικραὶ πεδιάδες *κοιλιάδες* καλούμεναι. Ἡ *κοιλιάς*, ὅταν εἶναι μετὰξὺ ἀποτόμων ὀρέων, καλεῖται *χαράδρα* ἢ *φάραγξ*· ὅταν δ' εἶναι ἀδενδρὸς καλεῖται *αἰλῶν*.

Ἐρημος. Εὐρεῖται πεδιάδες ἄγονοι, ἀμμώδεις, πετρώδεις ἢ ἀλατούχοι καλοῦνται *ἐρημοὶ*.

Ἄοσις. Πολλάκις ἐν ἐρήμῳ ἀπαντῶμεν χώραν εὐφορον καὶ χλοερὰν. Ταύτην καλοῦμεν *δασιν*.

Στέππη. Πεδιάδες ἀδενδροὶ καὶ ἀκαλλιέργητοι πενιχρὰν βλάστησιν φέρουσαι καλοῦνται *στέππαι* (Ῥωσσία, Ἀσία). Αὗται καλοῦνται καὶ *Παμπάς*.

Σαβάνναι. Ἐν Ἀμερικῇ καλοῦνται οὕτως οἱ χλοεροὶ λειμῶνες.

Λιάνος. Πεδιάδες ἀμμόθεις ἐκτεταμένοι καλοῦνται Λιάνος ἢ Λάνδεις (Γαλλία).

Λειμῶν. Ποηφόρος τόπος καλεῖται λειμῶν.

Μισγάγκεια. Ὅταν αἱ κοιλάδες ἢ αἱ φάραγγες δέχωνται τὰ ὕδατα ἐκ τῶν πέριξ ὀρέων καλοῦνται *μισγάγκεια* ἢ *συνάγκεια*. Ἄν δὲ εἶναι πανταχόθεν κεκλεισμένοι ὑπὸ ὀρέων ἢ λόφων καλοῦνται *χοάνας*.

Νάπην. Κοιλὰς σύνδενδρος.

Ἴσθμός. Στενὸν μέρος ξηρᾶς χωρίζον δύο θαλάσσας καλεῖται Ἴσθμός.

Ὅρος. Ὀγκώδης διακμελισμένη ἔξαρσις τοῦ ἐδάφους σημαντικῆς ἐκτάσεως καλεῖται ὄρος.

Ὑψος ὀρέων. Τὸ ὕψος τῶν ὀρέων μετρεῖται ἢ ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης (ἀπόλυτον ὕψος), ἢ ἀπὸ τῆς πλησίον λίμνης ἢ πεδιάδος (σχετικὸν ὕψος). Καὶ ἐὰν μὲν τὸ ὕψος εἶναι 500—1000 μ. τὸ ὄρος καλεῖται *χθχμαλόν*, ἂν 1000—2000 μ. μέτριον καὶ ἂν τῶν 2000 μ. ὑψηλόν.

Ὄροστοιχία. Πολλὰ ὄρη ἀποτελοῦντα σειράς καὶ ἔχοντα τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καλοῦνται *ὄροστοιχίαι* ἢ *ὄροσειραί*.

Συστὰς ὀρέων. Σωροὶ ὀρέων ἄνευ συνεχείας.

Ὄρη κρηπιδαῖα. Ὄρη, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται ὄροπέδια καλοῦνται *κρηπιδαῖα*. Ὄροπέδιον δὲ καλεῖται πεδιάς ἐκτεινομένη εἰς τὸ ἀνώτατον μέρος τῶν ὀρέων.

Ὄροδεμα. Τὸ κέντρον μιᾶς ὄροστοιχίας, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐκφύονται διάφοροι κλάδοι καλεῖται *ὄροδεμα*.

Βουνός. Ἐξόγκωμα τοῦ ἐδάφους ἀπὸ 200—500 μ. καλεῖται βουνός.

Βουνοστοιχία. Σειρὰ βουνῶν ἐν συνεχείᾳ καὶ καθ' ὠρισμένην διεύθυνσιν καλεῖται *βουνοστοιχία*.

Συστὰς βουνῶν. Σωροὶ βουνῶν κειμένων πλησίον ἀλλήλων ἄνευ συνεχείας.

Λόφος. Ὑψωμα γῆς μέχρι 200 μ. καλεῖται *λόφος*.

Λοφοστοιχία. Σειρὰ λόφων ἐν συνεχείᾳ καὶ καθ' ὠρισμένην διεύθυνσιν καλεῖται *λοφοστοιχία*.

Συστάς Λόφων. Πολλοί λόφοι κείμενοι πλησίον ἀλλήλων ἄνευ συνεχείας.

Γήλοφος. Ὁ ἐκ γῆς συνιστάμενος λόφος.

Πάγος. Ὁ ἐκ πετρῶν συνιστάμενος λόφος.

Κορυφή. Τὸ ἀνώτατον ἄκρον ὄρους, βουνοῦ ἢ λόφου καλεῖται κορυφή. Αἱ κορυφαὶ ἔχουσι διάφορα σχήματα, βελόνης, κέρατος, κώνου, θόλου, τραπέζης κλ.

Ὀρθόπαγον. Ἐάν ἡ κορυφή εἶναι ὀξεῖα καὶ κρημνώδης, καλεῖται ὀρθόπαγον.

Κλιτύες. Αἱ πλευραὶ τοῦ ὄρους, βουνοῦ ἢ λόφου καλοῦνται κλιτύες. Τὰ κατώτατα μέρη αὐτῶν καλοῦνται ὑπώρεια ἢ πρόποδες.

Πύλαι. Ταπεινώσεις τῶν ὀρέων στεναὶ δίκην διόδων καλοῦνται πύλαι ἢ σιενά. Ὅταν αὗται εἶναι ὑψηλαὶ καλοῦνται ἀσχέρες· ὅταν δὲ μακρὰ κλεισώρεια.

Τὰ ἔρη ἀσχοῦσι μεγίστην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων, τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν· διότι παρουσιάζουσι καθ' ὕψος ἐντελῶς ὁμοίας ζώνας πρὸς τὰς κατὰ πλάτος ταιαύτας.

Αἱ πύλαι τῶν ὀρέων ἐχρησίμευσαν ὡς ὁδοί, δι' ὧν συνεκοινωνήσαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι. Συντέλεσαν λοιπὸν αὗται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν ἀνθρώπων, ζώων καὶ φυτῶν, εἶναι οὕτως εἰπεῖν αἱ γέφυραι τῆς ἐπικοινωνίας τῶν ἐθνῶν. Τὰς πύλας ὁ ἄνθρωπος συνεπλήρωσεν, ὅπου δὲν ὑπῆρχον ταιαύται, διὰ ἐντομῶν μεταξὺ μικρῶν σχετικῶς ὑψωμάτων καὶ διὰ συρίγγων, κατεσκευάσεν ὁδοὺς καὶ σιδηροδρόμους καὶ συνέτεμεν οὕτω τὰ κατὰ ξηρὰν διαστήματα. Ἡ ταιαύτη ἔργασια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι **ὄσσιον πολιτισμοῦ**.

Ἄκρωτήριον. Ἄκρα ὄρους εἰσχωροῦσα ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν καλεῖται ἀκρωτήριον. Ἐάν ἡ ἄκρα αὕτη εἶναι γῆ ὀμαλή, καλεῖται γλῶσσα.

Ὅγκοι χιόνος εἰς πάγον μεταβληθέντες κατέρχονται ἐκ τινων ὑψηλῶν ὀρέων εἰς τὰς κοιλάδας μετὰ μικρᾶς ταχύτητος συμπαρασύρουσι καὶ μικρὰ θρύμματα πετρῶν. Οἱ τοιοῦτοι ὄγκοι καλοῦνται **κρυσταλλόπαγοι**. Πολλοὺς δὲ τούτους κατέρχομένους εἰς τὴν θάλασσαν ὡς ὀλοκλήρους βουνοὺς παρασύρουσι τὰ θάλασσα βέμματα εἰς θερμότερον πλάτος, ἔνθα τήκονται.

Ὅταν ὄγκοι χιόνος ἀποσπώμενοι ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων καταφέρονται κατὰ τῶν κλιτύων αὐτῶν εἰς τὰς πεδιάδας, καλοῦνται **χιονοροαγαίαι**. Αἱ ταιαύται χιονοροαγαίαι ἀποβαίνουσι πολλάκις καταστρεπτικαί εἰς τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς ὑπώρειαις. Οἱ κρυσταλλόπαγοι τροφοδοοῦσι λίμνας ἢ ποταμούς.

Σπήλαια. Κοιλότητες ἐντὸς τῶν ὀρέων συγκοινωνοῦσαι μετὰ τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς διὰ στομίου καλοῦνται **σπήλαια**· **ψυχροσταγῆ** δὲ ἢ **παροσταγῆ** ταιαύτα εἶναι ἐκεῖνα, ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τῶν ὀπίσθων τῶ

ὕδωρ πηγνύμενον ὑπὸ τοῦ ψύχους σχηματίζει κρυστάλλους ὁμοίους πρὸς στύλους μαρμάρου κρεμαμένους. Οἱ τοιοῦτοι στῦλοι καλοῦνται *σιαλακιῖται*. Ἄν δὲ ἴστανται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καλοῦνται *σιαλαγμίται* ((Ἀντίπαρος).

Ἡφραίστεια. Ὅρη τινὰ συγκοινωνοῦσι μετὰ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς καὶ ἐκπέμπουσιν ἐκ τῆς κώνοειδοῦς κορυφῆς αὐτῶν διηνεκῶς ἢ κατὰ περιόδους καπνόν, τέφραν, λίθους, λάβαν (μίγμα διαφόρων ὀρυκτῶν ἐν βρευστῇ διαπύρρῳ καταστάσει). Τὰ τοιοῦτα ὄρη (ἢ καὶ λόφοι) καλοῦνται *ἠφραίστεια*. Ὅσα ἐκ τούτων ἔκπυσαν ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις ἐκπέμποντ' αὐτὰ ἀνωτέρω ὕλας, κλοῦνται ἐσθεςμένα, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα καλοῦνται ἐνεργά. Τὸ φαινόμενον τῆς ἐκπομπῆς τῶν ῥηθεισῶν ὕλων καλεῖται *ἔκρηξις*, τὸ δὲ στόμιον *κρατήρ*.

Τὰ ἠφραίστεια κεῖνται σχεδὸν ὅλα ἐν τῇ πλησίον τῆς θαλάσσης χώρᾳ. Ἡφραίστειάδεις δὲ χῶραι εἶναι εἰσοιστοί.

2. Ὑδάτα τῆς ξηρᾶς.

Πηγαί. Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν καὶ τῶν τηχομένων χιόνων ἀπορροφούμενα ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἀναβλύζουσι κατωτέρω. Ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἀναβλύζουσι, καλεῖται *πηγή*. Αἱ πηγαὶ εἶναι διάφοροι, *γλυκεῖαι*, *ἀλατοῦχοι*, *μειαλλικαὶ* ἐν γένει, *ψυχραὶ* ἢ *θερμαί*.

Ἡ ἀφρονία τῶν πηγῶν μιᾶς χώρας ἀποτελεῖ φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχείον. Ἡ δὲ ἐκμετάλλευσίς αὐτῶν, ὁ τεχνητὸς πολλαπλασιασμός, ἡ μεταφορὰ τῶν ὑδάτων αὐτῶν καὶ ὁ καθαρισμὸς (διύλιστήρια Δημόσια), ὑδραγωγεῖα, κρήναι, λουτρά κλ. ἀποτελοῦσι στοιχείον πολιτισμοῦ.

Ἱαματικαὶ πηγαί. Μετὰ τῶν ἠφραιστείων ἐκρῆξιν συνδέονται αἱ θερμαὶ πηγαὶ (πλῆθος ἱαματικῶν πηγῶν) καὶ ἕτερον φαινόμενον ἢ ἐκπομπὴ ἀτμῶν (Φουμαρόλλαϊ ἐκπέμπουσαι ὑδρατμούς, Σκληρτάραι θεῖον, θειωδὲς ὀξὺ κλ. Μαφῆτται ἀνθρακικὸν ὀξὺ).

Ἡ ἀφρονία τῶν ἱαματικῶν πηγῶν μιᾶς χώρας ἀποτελεῖ φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχείον. Ἡ δὲ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσίς αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ παρέχωσιν ἀνακούφισιν καὶ ἰασιν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἀποτελεῖ στοιχείον πολιτισμοῦ.

Ἀρτεσιανὰ φρέατα. Οἱ ἄνθρωποι διὰ διακτρήσεως τοῦ ἐδάφους κατεσκεύασαν τεχνητὰς πηγὰς, αἱ ὁποῖαι καλοῦνται Ἀρτεσιανὰ φρέατα (Artois 1126) Ταῦτα ἀναπληροῦσι τὴν ἔλλειψιν φυσικῶν πηγῶν.

Ῥεῖαξ, ποτάμιον. Τὰ ὕδατα ἔχουσι τὴν ιδιότητά νὰ σπεύδωσι πρὸς τὰ βαθύτερα μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Φυσικὴ ἀκολουθία τούτου εἶναι τὸ νὰ συναντῆται τὸ ὕδωρ πολλῶν πηγῶν. Ἡ τοιαύτη

Ένωσις υδάτων καλεῖται *ρύαξ*. πολλοὶ δὲ *ρύακες* ἐνούμενοι σχηματίζουσι *ποτάμιον*.

Ποταμός. Πολλὰι πηγὰί, *ποτάμια*, ἢ *ρύακες* ἐνούμενοι σχηματίζουσι τὸν *ποταμὸν*.

Ποτάμιον σύστημα. Ὁ *ποταμὸς* καὶ οἱ διάφοροι κλάδοι τῶν υδάτων οἱ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως σχηματίζοντες αὐτὸν καλοῦνται *ποτάμιον σύστημα*.

Ἐνορία ποταμοῦ. Ἡ *χώρα* ἢ *περιλαμβάνουσα* τὸν *ποταμὸν* καὶ τὰ διάφορα μετ' αὐτοῦ ἐνούμενα ὕδατα καλεῖται *ἐνορία ποταμοῦ*.

Μεθύδιον. Πᾶς *ποταμὸς* ἢ καὶ *ρύαξ* ἔτι ἐπικρατεῖ τῶν υδάτων ὠρισμένου χώρου, δηλ. ἔχει περίξ αὐτοῦ *χωρὸν* τινα, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ἀναγκασίως συμβάλλουσιν εἰς αὐτόν. Τὸ ὅριον τῆς τοιαύτης ἐπικρατείας πρὸς τὴν ἐπικράτειαν ἄλλων *ποταμῶν* καλεῖται *μεθύδιον*. Ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ *μεθυδρίου* *περιλαμβάνεται* ἡ *ἐνορία* τοῦ *ποταμοῦ* καὶ τὸ *ποτάμιον σύστημα*. Ὅσῳ λοιπὸν ἐκτενέστερα εἶναι τὰ ὅρια ταῦτα, τόσῳ *μεγαλύτερος* ἀποβαίνει ὁ *ποταμὸς*.

Παραπόταμος. Μικρότερος *ποταμὸς* (σπανίως τούναντίον) *χυνόμενος* εἰς *μεγαλύτερον* καλεῖται *παραπόταμος*.

Ἀγχίαλος ποταμός. Ὄταν ὁ *ποταμὸς* *πηγάξῃ* εἰς *μικρὰν* ἀπὸ τῆς *θαλάσσης* ἀπόστασιν καὶ ἐμβάλλῃ εἰς αὐτὴν *χωρὶς* νὰ ἐνωθῇ μετ' ἄλλων καλεῖται *αγχίαλος* ἢ *ἐπιθαλάσσιος ποταμὸς*.

Γεωδύτης ποταμός. Πολλοὶ *ποταμοὶ* *πίπτουσιν* εἰς *χάσματα* τῆς γῆς *καλούμενοι* *γεωδύται*. ἢ δὲ μετὰ τι διάστημα ἐμφάνις αὐτῶν καλεῖται *ἀναβολὴ* (*κεφαλάρι*).

Ψαμμοδύτης ποταμός. Τινὲς τῶν *ποταμῶν* *καταπίνονται* ὑπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι *ποταμοὶ* καλοῦνται *ψαμμοδύται* ἢ *στεππαῖοι*.

Ἡπειρωτικὸς ποταμός. *Ποταμὸς*, ὁ ὁποῖος δὲν φθάνει εἰς τὴν *θάλασσαν*, ἀλλὰ μένει ἐντὸς τῆς ἡπείρου *χυνόμενος* εἰς *λίμνην* καλεῖται *ἡπειρωτικὸς ποταμὸς*.

Χειμάρρους. Ἐκ τῶν *βροχῶν* καὶ τῶν *τηκομένων* *χιόνων* *σχηματίζεται* ὀρητικὸν *ποτάμιον*, *ιδίᾳ* ἐν *χειμῶνι*. Τοῦτο καλεῖται *χειμάρρους*.

Ὁ *χειμάρρους* εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος *καταστρέφων* *πολλάκις* *πεφυτευμένας* *ἐκτάσεις* καὶ ἐνίοτε *παρασύρων* *ἀνθρώπους* καὶ *ζῷα*. Ἐπέρχεται *αἰφνιδίως* καὶ εἶναι ὀρητικώτερος, ὅταν *καταφέρηται* ἐκ *γυμνῶν* ὀρέων καὶ *ἐκτάσεων*. Πρέπει λοιπὸν νὰ *διατηρῶμεν* τὰ *δάση*.

Ροῦς. Πᾶν ρεῦμα ἀκολουθεῖ ἀπὸ τῆς πηγῆς αὐτοῦ μέχρι τῆς ἐκβολῆς γραμμῆν ἐπικλινῆ. Αὕτη καλεῖται ροῦς, διακρινόμενος εἰς ἄνω ροῦν πλησίον τῶν πηγῶν, μέσον καὶ κάτω ροῦν.

Ρεῖθρον. Ἡ ἀὐλαξ, ἐν ἣ ῥεῖ τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ καλεῖται ρεῖθρον ἢ κοίτη.

Τῶν ποταμῶν ἡ κοίτη μεταβάλλεται ἐνίοτε, πολλάκις δὲ αὕτη δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰ ὑψόμενα ὕδατα τούτων, ὅτε πλημμυροῦντες τὰς πλησίον αὐτῶν χώρας βλάπτουσι. Διὰ τοῦτο ἡ διευθέτησις τῆς κοίτης τῶν ποταμῶν θεωρεῖται ὡς στοιχείου πολιτισμοῦ.

Ὅχθαι. Τὰ ἐκατέρωθεν χεῖλη τοῦ ρεῖθρου κλοῦνται ὄχθαι. Βλέποντες δὲ πρὸς τὴν ἐκβολὴν τοῦ ποταμοῦ καλοῦμεν δεξιὰν μὲν ὄχθην τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ, ἀριστεράν δὲ τὴν πρὸς τὰ ἀριστερά.

Συμβολή, ἐκβολή. Τὸ μέρος, ἐνθα ἐνοῦνται διάφορα ρεῦματα καλεῖται συμβολή· τὸ δὲ μέρος, ἐνθα ὁ ποταμὸς χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν καλεῖται ἐκβολή.

Κλίσις. Τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους μεταξὺ πηγῆς καὶ ἐκβολῆς ποταμοῦ εἶναι διάφορον. Ἡ διαφορά αὕτη τοῦ ὕψους καλεῖται κλίσις ἢ πτώσις. Ἐκ τῆς κλίσεως καθὼς καὶ ἐκ τοῦ πλάτους τοῦ ρεύματος καὶ τῆς ποσότητος τοῦ ὕδατος ἐξαρτᾶται ἡ δύναμις ἢ ἡ φορὰ τοῦ ποταμοῦ. Ἡ φορὰ τῶν ποταμῶν εἶναι μεγίστη εἰς τὰ βυθιάτατα μέρη αὐτῶν, διότι ἐκεῖ ἡ πίεσις ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω εἶναι μεγίστη. Ἐκ τῶν ἄνωτέρω ἐπίσης ἐξαρτᾶται τὸ πλώϊμον ἢ μὴ τῶν ποταμῶν.

Καταρράκτης. Φυσικὴ ὁδὸς παντός ὕδατος εἶναι ἐκ τοῦ ὕψους εἰς τὸ βάθος. Κατ' ἀκολουθίαν ὁ ποταμὸς τρέπεται πρὸ τῶν ὑψωμάτων. Ἐνίοτε ὅμως δὲν δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐξ ὕψους ἀπότομον πτώσιν· τότε σχηματίζεται καταρράκτης. Ἄλλοτε πάλιν ποταμὸς τρεπόμενος πρὸ ὑψώματος σχίζεται εἰς κλάδους περιβάλλοντας αὐτό. Οἱ βραχίονες οὗτοι ὅτε μὲν χύνονται χωριστὰ εἰς τὴν θάλασσαν, ὅτε δὲ πάλιν ἐνοῦνται καὶ σχηματίζουσι ποταμόνησον.

Δέλτα. Πολλοὶ ποταμοὶ διὰ προσχώσεων κατὰ τὰς ἐκβολὰς σχηματίζουσι τριγωνικὰς ἢ δελτοειδεῖς (Δ) χώρας χθικμαλάς, ἐν αἷς διαμελίζονται αἱ ἐκβολαὶ αὐτῶν εἰς διάφορα στόμια. Αἱ τοιαῦται χῶραι καλοῦνται δέλτα καὶ διακρίνονται ἐπὶ εὐφορίᾳ.

Διῶροξ. Ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ ἤνωσε πολλοὺς ποταμοὺς πρὸς ἀλλήλους, ἢ θαλάσσας πρὸς θαλάσσας, λίμνας, ποτα-

μούς, διὰ τεχνητῆς ἀλλοκας, ἢ ὁποῖα καλεῖται διωροῦξ καὶ εἶναι στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

Χρησιμότης τῶν ποταμῶν. Οἱ ἄνθρωποι πολὺ ἐνωρῆς κατενόησαν τὴν χρησιμότητα τῶν ποταμῶν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ ἵδρυσις μεγάλων πόλεων πλησίον ποταμῶν καὶ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου τῆς διαβάσεως αὐτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι φυσικὸν γεωγραφικὸν στοιχεῖον, ἀποβαίνουνσι δὲ καὶ ἐκ τῶν πρώτων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῆς ὑδραυλικῆς ἐπιστήμης. Οἱ ποταμοὶ ἀρδεύουσι τὰς πεδιάδας, παρέχουσιν ὕδωρ πρὸς πόσιν καὶ καθαριότητα, κινουσι μηχανὰς (ὕδρομύλους κλπ.), διευκολύνουσι τὴν συγκοινωνίαν, παρέχουσιν ἰχθύς καὶ φῶς ἔτι. Διὰ δὲ τῶν διωρύχων ὁ ἄνθρωπος ἐπολλαπλασίασε τοὺς φυσικοὺς κλάδους τῶν ὑδάτων τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τὸ σκοπιμώτερον ὑποτάξας τὸ δῶρον τοῦτο τοῦ Θεοῦ εἰς τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Αἱ χῶραι, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ποταμῶν ἀπέβη ἐπισημονική, κέκτηνται στοιχεῖον πολιτισμοῦ πρώτης τάξεως. Εἰς χώρας μικρᾶς ἐκτάσεως καὶ βραχῶδεις οἱ ποταμοὶ ἔχουσιν ὀλίγα ὕδατα καὶ εἶναι χειμαρρῶδεις, ἀπαιτοῦσι δὲ μεγάλας δαπάνας, ἵνα ἀποβῶσι χρήσιμα ὡς ἀνωτέρω.

Λίμνη. Ἐντὸς κοιλωμάτων τῆς ξηρᾶς παρατηροῦμεν ποσὸν ὑδάτων μικρὸν ἢ μέγα. Ἐὰ τοιαῦτα ὕδατα ἢ εἶναι ὑπόλοιπον τοῦ ὠκεανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκάλυπτε κατ' ἀρχὰς τὴν γῆν (Κασπία κλ.), ἢ προέρχονται ἐκ πηγῶν ἀοράτων κειμένων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν, ἢ ὀφείλονται εἰς ποταμοὺς ἐκβάλλοντας εἰς τὸ κοίλωμα, ἢ καὶ εἰς μόνας τὰς βροχὰς καὶ τὰς χιόνιας (κρυσταλλοπάγους)· καλοῦνται δὲ λίμναι. Τῶν λιμνῶν αἱ πλεῖστα ἔχουσι γλυκὺ ὕδωρ γλυκεῖται διὰ τοῦτο καλούμεναι, τινὲς δὲ ἄλμυρον καλούμεναι ἄλμυραί. Πολλὰι λίμναι ἀπαντῶνται συνήθως εἰς τὰ βαθύπεδα, αἱ δὲ ἐν ὑψηλαῖς χώραις κείμεναι καλοῦνται ἄλλειοι λίμναι.

Αἱ λίμναι διαιροῦνται προσέτι εἰς διαποτάμους, ἐκεῖνα δι' ὧν διέρχεται ποταμὸς (Γενεύη), ἐπιρρῆτους ἔχουσας μόνον εἰσρουν (Ἀράλη), ἀπορρῆτους ἔχουσας μόνον ἔκρουν καὶ ὑδροστασίμους οὔτε εἰσρουν οὔτε ἔκρουν ἔχουσας.

Λιμνοθάλασσα. Ἄν ἡ λίμνη ἐκτείνηται παρὰ τὴν θάλασσαν χωριζομένη ταύτης διὰ στενῆς λωρίδος γῆς, καλεῖται λιμνοθάλασσα. Ἄν δὲ διὰ ταύτης ἐκβάλλη ποταμὸς εἰς τὴν θάλασσαν καλεῖται *στομαλίμνη*.

Ἔλος. Ὑδάτα ἀβαθῆ καὶ ἀκίνητα πλήρη ὑδροβίων φυτῶν καλοῦνται ἔλος ἢ *τιλίμα*.

Τὰ ἔλη εἶναι ἐπιβλαβέστατα εἰς τὴν ὑγίειαν τῶν ἀνθρώπων, διότι πλεῖστα εἶδη πυρετῶν ὀφείλονται εἰς τοὺς ἐν αὐτοῖς ἀναπτυσσομένους ζφίκους μικροοργανισμούς (μικρόβια). Διὰ τοῦτο εἰς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη μεγίστη καταβάλλεται προσπάθεια πρὸς ἀποξήρανσιν αὐτῶν. Ἡ ἀποξήρανσις τῶν ἔλων ἀποτελεῖ στοιχείον πολιτισμοῦ.

Καταβόθραι. Ῥήγματα τῆς γῆς, εἰς τὰ ὅποια καταπίπτει (ἢ ὕφ' ὧν καταπίνεται) τὸ ὕδωρ ποταμῶν τινῶν καὶ λίμνῶν καλοῦνται **καταβόθραι**.

Χρονιδιότης λίμνῶν. Αἱ λίμναι εἶναι χρήσιμοι σχεδὸν ὅσον καὶ οἱ ποταμοί. Ἄλλ' αἱ πολλὰὶ λίμναι, ἂν μάλιστα περιέχωνται ὑπὸ ἔλων, καθιστῶσι τὸ κλίμα ὑγρὸν (ἐξάτμισις), φθείρουσι δὲ τὴν ὑγίειαν τῶν πλησίον κατοικούντων.

Ἡ ὑδραυλικὴ ἐπιστήμη τείνει νὰ καταστήσῃ ἀβλαβεῖς τὰς λίμνας διὰ κρασπεδώσεως τῶν ὄχθων αὐτῶν, δειδροφυτειῶν, ἀερισμοῦ, διωρῶν, ἐκβαθύνσεως κλ. Ἡ τοιαύτη προσπάθεια ἀποτελεῖ στοιχείον πολιτισμοῦ.

3. Ἡ ἀτμόσφαιρα.

Ἀτμοσφαιρα. Τὴν γῆν περιβάλλει πανταχόθεν ὡς κοίλη σφαῖρα ὁ ἀήρ. Τὸ ἀερώδες τοῦτο στρώμα συνίσταται ἐξ 79 (ὄγκ. βάρ. 77) ἀζώτου καὶ 21 (23 ὄγκ.βάρ.) ὀξυγόνου, καλεῖται δὲ **ἀτμόσφαιρα**. Ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ (ἀέρι) περιέχονται πρὸς τούτοις ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰς μικρὰν ποσότητα καὶ πολὺ ποικίλλουσα ποσότης ὕδατμῶν.

Πυκνότης ἀτμοσφαιρας. Αὕτη ἐλαττοῦται ταχέως πρὸς τὸ ἄνω. Εἰς ὕψος 6 χλμ. περίπου εἶναι κατὰ τὸ ἥμισυ ἠλαττωμένη. Πέραν τῶν 6 χλμ. μέχρι τῶν 100 χλμ. ἡ πυκνότης αὐτῆς εἶναι πως σημαντικὴ (ἀπὸ 100 χλμ. μέχρι 320 μόλις ἀνακλᾷ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός. Ὑψηλότερον εἶναι τόσον ἀραιά, ὥστε δὲν ἀνακλᾷ τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτός.

Μετεωρολογικὰ φαινόμενα. Ἡ ἄνισος θέρμανσις τῆς ἀτμοσφαιρας εἶναι ἡ αἰτία τοῦ νὰ μὴ εἶναι ἐν ἰσορροπίᾳ τὰ μέρη αὐτῆς. Ἐντεῦθεν συμβαίνουσι κινήσεις προσπαθοῦσαι νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν διαταραχθεῖσαν ἰσορροπίαν. Ἐκ τῆς διαρκοῦς ταύτης διαταραξέως τῆς ἰσορροπίας καὶ ἐκ τῆς τάσεως τῶν μορίων ἵνα ἐπαναφέρωσι ταύτην γεννῶνται τὰ **μετεωρολογικὰ φαινόμενα**.

Ἐν ἡμέρᾳ ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ἡλίου ἐπενεργεῖ πρὸς ἀνύψωσιν τῆς θερμοκρασίας, ἐν νυκτὶ δὲ ἀντιστρόφως ἀκτινοβολεῖ ἡ γῆ θερμότητα πρὸς τὸ ψυχρὸν διάστημα. Ἡ κατωτάτη θερμοκρασία παρατηρεῖται ὀλίγον πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἡ δὲ ἀνωτάτη περὶ τὴν 2 ὥραν μ. μ.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὸ ὕδωρ θερμαίνεται βραδέως, ἐν ᾧ τὸ ξηρὸν καὶ στερεὸν ἔδαφος ταχέως. Ὁ ἀήρ λοιπὸν ὁ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων θερμαίνεται βραδύτερον τοῦ ἀέρος τοῦ ὑπὲρ τὴν ξηράν. Ἀντιστρόφως τὸ στερεὸν ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως διὰ τῆς ἀκτινοβολίας τὴν θερμότητα, ἐν ᾧ ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων ψυχραίνεται βραδέως, ὅχι μόνον διότι τὸ ὕδωρ ἀποβάλλει τὴν θερμότητα δυσκόλως, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ψυχρανθέντα στρώματα τοῦ ἀέρος κατέρχονται πρὸς τὸ ἔδαφος, ἐν ᾧ τὰ θερμὰ ἀνέρχονται καὶ διότι ὁ ὑπὲρ τὸ ὕδωρ ὑγρότερος ἀήρ ἐμποδίζει τὴν ἀκτινοβολίαν. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω αἱ παραλίας χῶραι κατὰ μὲν τὸ θέρος δανεύζονται ἐκ τῆς θαλάσσης δροσερὰν αἴθρα, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα θερμότητα, ἐν ᾧ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἡπείρων ἐπικρατοῦσι ψυχροὶ χειμῶνες καὶ λίαν θερμὰ θέρη.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπορροφᾷ ὀλίγον μόνον μέρος τῆς ἡλιακῆς θερμότητος, τὸ πλεῖστον δὲ λαμβάνει ἐκ τῆς θερμαινομένης γῆς. Διὰ τοῦτο ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἐλαττοῦται, καθ' ὅσον ἀνυψούμεθα ὑπεράνω τῆς γῆς. Ἡ τοιαύτη ἐλάττωσις εἶναι διάφορος κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους (Μέσος ὅρος 1 βαθμὸς κατὰ 200 περίπου μέτρα ἀνάδου). Κατ' ἀκολουθίαν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρων ἡ θερμοκρασία εἶναι μεγίστη, καθ' ὅσον δὲ ἀνερχόμεθα χαμηλοῦται αὕτη.

Ἄνεμοι. Ἄνεμοι εἶναι αἱ κινήσεις τοῦ ἀέρος προκκλούμενοι ἐκ τῆς ἀνίσου θερμάνσεως τῶν χωρῶν τοῦ ἡμερινοῦ καὶ τῶν πόλων. Ἐπὶ ἑκατέρου τῶν ἡμισφαιρίων γεννῶνται δύο κύρια ρεύματα ἀέρος, τὸ θερμὸν ἡμεμερινὸν ρεῦμα εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα καὶ τὸ ψυχρὸν πολικόν, τὸ ὅποιον τείνει νὰ καταλάβῃ τὸ κενὸν τὸ πρκαγόμενον ἐκ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ θερμοῦ ρεύματος. Οἱ ἄνεμοι οἱ κανονικῶς σχεδὸν πνέοντες μεταξὺ τῆς 5⁰ καὶ 30⁰ πλάτους ΒΑ. καὶ ΝΑ. καλοῦνται ἐτησίαι, οἱ δὲ κατ' ἀντίστροφον διεύθυνσιν εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα πνέοντες καλοῦνται ἀντετησίαι. Μεταξὺ τῶν δύο ζωνῶν τῶν ἐτησίων κεῖται ἡ ζώνη νηνεμίας τοῦ ἡμερινοῦ, ἧτοι ζώνη ἀσθενεστῶν καὶ ἀνωμάλων ἀνέμων.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀσιατικὴ ἡπειρος διὰ τὴν μεγίστην ἔκτασιν αὐτῆς τὸν μὲν χειμῶνα ἔχει ἰσχυρὸν ψῦχος, τὸ δὲ θέρος ἰσχυρὰν θερμότητα, ἐν τῷ βορείῳ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ καὶ ἐν ταῖς Σινικαῖς θαλάσσαις παρατηρεῖται κανονικὴ ἐναλλαγὴ τῆς διευθύνσεως τῶν ἀνέμων. Κατὰ τὸ θέρος ὁ ἀήρ πνέει πρὸς τὴν Ἀσίαν (Ἀπρίλιον—Ὀκτώβριον), ἵνα καλύψῃ τὸν ἡραιωμένον ἀέρα τῆς ἡπείρου, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα (Ὀκτώβριον—Ἀπρίλιον) πνέει πρὸς τὴν Α. Ἀφρικὴν. Ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς λοιπὸν καὶ Σινικαῖς θαλάσσαις τὸ μὲν θέρος πνέουσι Ν. ΝΔ. καὶ ΝΑ. ἄνεμοι θερινοὶ μουσῶνιοι ἢ περιοδικοὶ καλούμενοι, τὸν δὲ χειμῶνα Β. ΒΑ. καὶ ΒΔ. χειμερινοὶ μουσῶνιοι ἢ περιοδικοὶ καλούμενοι.

Τοπικοὶ ἄνεμοι. Κατὰ τὰς παραλίας παρατηρεῖται διὰ τὴν ἄνισον θερμότητα ξηρᾶς καὶ θλάσσης ρεῦμα ἀέρος πνέοντος κατὰ μὲν

τὴν νύκτα ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν (ἀπόγειος αὔρα), κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ξηρὰν (θαλασσία αὔρα). Ἐκτὸς τὴν ἀλλαγὴν τῶν δύο τούτων τοπικῶν ἀνέμων ἐπικρατεῖ συνήθως ἐπί τινα χρόνον *νημερία*. Τοπικοὶ ἐπίσης ἄνεμοι πνέοντες εἰς τινὰς τόπους ὡς ὁ *Σιμὸν* ἐν *Σαχάρα* κλ. *Θύελλαι*, *λαίλαπες*, *καταιγίδες* ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ, *κυκλῶνες* εἰς τὰς τροπικὰς χώρας, *τυφῶνες* εἰς τὰς Ἰνδικὰς καὶ Σινικὰς θαλάσσας ἀφείλονται εἰς τὴν σφοδρὰν καὶ βιαιάν κίνησιν τοῦ ἀέρος.

Υγρότης τοῦ ἀέρος. Τὸ ὕδωρ τῶν θαλασσῶν, τῶν λιμνῶν καὶ ἐν γένει τῶν ποταμῶν ἐξατμίζεται συνεχῶς· ὅσον δὲ ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψηλότερα καὶ ἡ κίνησις τοῦ ἀέρος μεγαλύτερα, τόσον ἡ ἐξάτμισις γίνεται ἀφθονωτέρα. Ὁ ἀῆρ λοιπὸν περιέχει πάντοτε ποσότητά τινα ὑδροατμῶν.

Νέφη. Μέρος τῶν ἐν τῷ ἀέρι περιεχομένων ὑδρατμῶν ψυχομένου τοῦ ἀέρος ἀποχωρίζεται ἐν ὑγρῷ καταστάσει ὡς νέφος ἢ ὀμίχλη. Τὰ νέφη ἔχουσιν αἰτίαν τὸ ἀνιὸν ρεῦμα τοῦ ἀέρος καὶ τὴν συνάντησιν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ ρεύματος ἀέρος. Ἡ ὀμίχλη δὲν διαφέρει οὐσιωδῶς τῶν νεφῶν, εἶναι νέφος ἡρεμοῦν πῶς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, συνίσταται δὲ ἐκ σταγονιδίων ὕδατος, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν ἐλαφρότητα αὐτῶν αἰωροῦνται ἐν τῷ ἀέρι καὶ σχηματίζεται 1) ὅταν ὑγροὶ ἄνεμοι φέρονται ἐπὶ ἐκτάσεως τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ψυχρότεροι τοῦ κινουμένου ἀέρος καὶ 2) ὅταν ἡ ἐπιφάνεια ὕδατος εἶναι θερμότερα τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἡρεμοῦντος ἀέρος.

Βροχή. Ἄν ἡ ἐπισώρευσις τῶν ὑδρατμῶν εἶναι τόσον ἀφθονος, ὥστε τὰ μόρια τοῦ ὕδατος δὲν δύνανται πλέον νὰ μένωσιν αἰωρούμενα ἐν τῷ ἀέρι, ἀλλ' ἐνοῦνται εἰς μεγαλύτερας σταγόνας, τότε τὸ ὕδωρ καταπίπτει ὡς βροχή. Διακρίνομεν *ραγδαίαν βροχάς*, ἧτοι λίαν ἰσχυράς, ἀλλὰ βραχείας διαρκείας καὶ *ἐπιχωρίους βροχάς* ἐκτενεῖς καὶ μετρίας.

Χιόν. Ἄν ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος κεῖται ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς πῆξεως ἢ καταιόνησις γίνεται ὑπὸ τύπον χιόνος.

Χάλαζα. Ἰσχυρὰ τοπικὰ ρεύματα ἀνυψοῦσι τὸν πλήρη ἀτμῶν ἀέρα ταχέως εἰς ἀνώτατα ὕψη, ἐνθα σχηματίζεται ἡ χάλαζα, ἡ ὁποία εἶναι κόκκοι χιόνος ἀποτελούμενοι ἐκ σφαιροειδῶν στρωμάτων διαφόρου διαυγείας.

Πάχνη—Πάγος. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ψύχεται ἐν καιρῷ νυκτός.

ένεκα τῆς ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος. Τὸ ἀμέσως ὑπερκείμενον στρώμα τοῦ ἀέρος περιέχει ὑδρατμούς, οἱ ὅποιοι καταπίπτουσιν ὡς πάχνη, ἢ, ἂν ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐδάφους εἶναι ὑπὸ τὸ σημεῖον τῆς πήξεως, ὡς πάγος.

Διανομὴ τῶν βροχῶν ἐπὶ τῆς γῆς. Αἱ βροχαὶ δικνέρονται ἐπὶ τῆς γῆς λίαν ἀνίσως. "Αφθονοὶ βροχαὶ πίπτουσιν ἐν γένει εἰς μέρη, ἐνθα ἀναπτύσσεται ἰσχυρὸν ἀνιὸν ρεῦμα ἀέρος, ἢ ἐνθα αἱ ἐπικρατοῦντες ἄνεμοι ἔρχονται ἐκ θερμότερων καὶ ὑγροτέρων χωρῶν. Κατ' ἀκολοθηθίαν τὰ ὄρη προκαλοῦσιν ἀφθονίαν βροχῆς μεγαλυτέραν ἢ αἱ πεδιάδες, διότι ταῦτα ἀναγκάζουσι τοὺς ἀνέμους νὰ ἀνέροχωνται.

Κατὰ τὰ ἀνωτέρω βροχερώτερα μέρη τῆς γῆς εἶναι 1) ἡ ζώνη τῆς νηνεμίας (σχεδὸν καθ' ἡμέραν βροχή), διότι ἐκεῖ ὑπάρχει πάντοτε ἰσχυρὸν ἀνιὸν ρεῦμα ἀέρος, 2) Ἡ Ἰνδοσινική χώρα τῶν Μουσῶνων, ἐνθα ὁ ΝΔ. καὶ ΝΑ. Μουσῶνιοι συναντᾷ τὰ ὄρη τῆς Ἀσίας, 3) Αἱ Δ. ἀκταὶ τῶν Βρεταννικῶν νήσων καὶ τῆς Νορθηγίας, τῆς ΒΔ. Ἀμερικῆς καὶ τῆς Παταγονίας, αἱ ὅποια καὶ ὄρεινα εἶναι καὶ εἰς τὴν ἐπίδρασιν ὑγρῶν Δ. ἀνέμων ὑπόκεινται. Λίαν σπανίζοντα βροχῶν ἐν μέρει δὲ καὶ ὅλως ἀνωδρα εἶναι 1) τὰ μέρη τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, τὰ ὅποια κεῖνται ἐντὸς τοῦ ΒΑ. ἐτῆσιου, ὁ ὅποιος πνέει ἐκ ψυχροτέρων μερῶν, διέρχεται δὲ καὶ διὰ μεγάλων ἡπειρωτικῶν ἐπιφανειῶν. Ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνει τὴν μεγίστην ζώνην ἐρήμων τῆς γῆς, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῆς Σαχάρας, τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰράν. 2) Τὰ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας ὑψίπεδα, ἐπειδὴ περιβάλλονται κύκλῳ ὑπὸ ὑψηλῶν ὀρέων ἀποσπώντων τὴν ἰκμάδα τοῦ ἀέρος, 3) Ἡ ἔρημος Καλαχάρα, ἡ ἀκτὴ τῆς Β. Χιλῆς καὶ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αὐστραλίας. Αἱ τρεῖς αὗται χώραι κεῖνται ἐντὸς τοῦ ΝΑ. ἐτῆσιου, τοῦ ἰποίου ὁμοῦ ἀφαιρεῖται ἡ ἰκμάς ὑπὸ προκειμένων ὀροσειρῶν ὑψηλῶν.

Κλίμα. Ἡ μέση κατάστασις τῶν μετεωρολογικῶν φαινομένων τόπου τινὸς καλεῖται κλίμα.

Διαίρεσις κλίματος. Τὰ κλίματα γενικῶς διακρίνονται εἰς ὠκεάνεια, τὰ ὅποια παρουσιάζουσι μικρὰν διαφορὰν θερμοκρασίας ἡμερησίας καὶ ἐτῆσις καὶ εἰς ἡπειρωτικὰ παρουσιάζοντα μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας καὶ μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτὸς καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Ἐπίσης τὰ κλίματα διακρίνονται εἰς θερμά, διάθεσμα, ξηρά, ὑγρά, ψυχρά, ὑπερψυχρα, εὐκρατα καὶ ἐν γένει εἰς νοσώδη καὶ ὑγιεινά.

Τροποποιήσις τοῦ κλίματος. Τὸ κλίμα τροποποιεῖται 1) ὑπὸ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους (μυθηματικὸν κλίμα), 2) τοῦ ὕψους τῶν ὀρέων, 3) τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης, 4) τῶν πνεόντων ἀνέμων, 5) ὑπὸ τῶν βροχῶν, 6) ὑπὸ τῶν θαλασσίων ρευμάτων, 7) ὑπὸ τῆς βλαστή-

σεως απορροφώσης θερμότητα και συντελούσης εις την αύξησιν τῶν υδάτων, 8) ὑπὸ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, (χωραὶ ἀμμώδεις ἀπορροφῶσι μεγαλυτέραν θερμότητα ἢ αἱ ὑγραί.

4. Ἐδαφος.

Εἶδη τοῦ ἐδάφους. Τὸ ἔδαφος εἶναι πετρώδες, ἀμμώδες, ἐλώδες (ἄγονον) ἀργιλλῶδες (ἀσπρόχωμα), τιανῶδες (ἀσβεστόχωμα), μικτὸν (εὐφορον). Ἡ εὐφορία τοῦ ἐδάφους ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῶν συστατικῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πᾶν ἔδαφος δύναται νὰ ἀποβῆ εὐφορον διὰ κατακλήθου καλλιεργίας. Λιπάσματα, διώρυχες, ἀποξήρανσις ἑλῶν, ἀποταμίευσις ὀμβρίων υδάτων καὶ πλεῖστα ἄλλα μέσκα ἐνδείκνυνται ὑπὸ τῆς γεωργικῆς πείρας.

Τροποποιήσις τοῦ ἐδάφους. Ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ἀδιαλείπτως μεταβάλλεται συσπυρρῶμενος ἕνεκ ἐφαρμοσῆς ἐπὶ τῆς διαρκῶς ψυχρόμενης μάζης τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς. Ἐπίσης σεισμοί, ἠφαιστείων ἐκρήξεις, ἡ βροχή, ὁ ἄνεμος, ὁ ἥλιος, ἡ θάλασσα, τὰ ὕδατα τῆς ξηρῆς ἐν γένει, αἱ ὀρίαι τῶν φυτῶν κλ. φθείρουσι καὶ μετατοπίζουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Οἱ πάγοι καὶ ἡ ἐναλλαγὴ θερμοκρασίας καὶ ψύχους (συστοιχίᾳ, διασυστοιχίᾳ) συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀποσάθρωσιν τοῦ ἐδάφους. Αἱ καταφερόμεναι ὕλαι ὑπὸ τῶν παντοίων υδάτων ἢ σχηματίζουσι προσχώσεις κατὰ τὰς κοιλάδας, ἢ φθάνουσιν εἰς τὰς παραλίας. Εἰς ταύτας ὀφείλονται αἱ ποταμώχωστοι χωραὶ (κράσπεδα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τῶν παραλίων). Ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος κατ' ἐξοχὴν τροποποιεῖ τὸ ἔδαφος, δι' ἀναδασώσεως καὶ τοῦ ἐναντίου, διὰ διωρῶν, δι' ἀποξηράσεως ἐλῶν, διὰ κατασκευῆς τεχνητῶν λιμνῶν καὶ λιμένων καὶ διὰ πλείστον ἄλλων μέσων ἀναγομένων εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς.

Ἐν τῷ μεγάλῳ καὶ ἀδιαλείπτῳ ἀγῶνι, ὃν διεξάγουσι τὰ ὕδατα τῆς ξηρῆς πρὸς τὰ τῆς θαλάσσης, ἄλλοτε μὲν νικῶσι τὰ πρῶτα καὶ ἐκτοπίζουσι βαθμηδὸν τὴν θάλασσαν διὰ προσχώσεων, ἄλλοτε δὲ τὰ δευτέρα καὶ σχηματίζουσι κάλπους καὶ ὄρους ἐν τῇ ξηρᾷ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εὐκόλως ἐξάγεται ὅτι, ὅπου διὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καταφέρονται πολλὰ ὕδατα, ἐκεῖ ἐσηματίσθησαν πλατύτερα ὑδατόχωστα κράσπεδα.

Περιοδοὶ τοῦ ἐδάφους. Πέντε σειραὶ πετρωμάτων ἐπάλληλοι ἀποτελοῦσι τὸν φλοιὸν τῆς γῆς. Ἐκάστη τούτων φέρει ἴδιον ὄνομα ἀνάλογον πρὸς τὴν ἐποχὴν τοῦ σχηματισμοῦ αὐτῆς, καθορίζεται δὲ ἐκάστη ἐποχὴ διὰ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἀπολιθωμάτων, τὰ ὅποια εἶναι ζῶα καὶ φυτὰ συγχωσθέντα ἕνεκα

τῆς ἀνατροπῆς τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς καὶ μεταβληθέντα εἰς λίθους. Αὗται εἶναι αἱ ἀκόλουθοι : 1) ἡ ἀζωϊκὴ, 2) ἡ παλαιζωϊκὴ, 3) ἡ μεσοζωϊκὴ, 4) ἡ νεοζωϊκὴ καὶ 5) ἡ τεταρτογενὴς.

Ἐπίδρασις τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος, ὡς εἶδομεν, προσπαθεῖ πάντοτε νὰ τροποποιήσῃ τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἀπολύτως κύριος τῶν μεταβολῶν τοῦ κλίματος, οὐδὲ δύναται νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἐπίδρασιν καὶ τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν πολῶν θερμῶν κλιμάτων καὶ τῶν ἐλωδῶν χωρῶν εἶναι χαλαροί, νωθροί, ἀδρανεῖς. Οἱ κάτοικοι τῶν εὐκράτων χωρῶν εἶναι ζωηροί, εὐσιργοί, καὶ μᾶλλον ἐπιδεικτικοὶ ἀναπτύξεως, πολυπληθέστεροι δὲ ἢ ἐν ἄλλαις χώραις καὶ φιλοπονώτεροι, διότι ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ τὸ μέτριον, (οὔτε πολὺ ψῦχος, οὔτε πολλὴ θερμότης). Οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν χωρῶν καὶ ὀλιγάριθμοι εἶναι καὶ διὰ τὴν μονοτονίαν τοῦ κλίματος σκυθρωπί, ἀσκήνητοι, πλάνητες καὶ ἀπολίτιστοι. Εἰδικώτερον οἱ κάτοικοι τῶν ὀρέων εἶναι ῥωμαλοῖ, πολεμικοί, μακρόβιοι, διότι εἰς τὰ ὄρη οὔτε ἔλη ὑπάρχουσιν, οὔτε οἱ ἄνθρωποι καταπονοῦνται τόσον, ὅσον οἱ κάτοικοι τῶν πεδιάδων, εἶναι πρὸς τούτοις λιτότεροι καὶ ὀλιγαρκέστεροι καὶ διάγουσι βίον συμφωνότερον πρὸς τὴν φύσιν. Οἱ κάτοικοι τῶν πεδιάδων καταντῶσι φιλόπονοι, διότι προκαλεῖ αὐτοὺς ἡ παιότης τοῦ ἐδάφους εἰς ἐργασίαν καὶ ἐκ τούτων πάλιν οἱ δεινῶς καταπονούμενοι καὶ κακῶς διακινούμενοι ὡς καὶ οἱ ἐλώδεις χώρας κατοικοῦντες εἶναι καχεκτικοὶ καὶ βραχύβιοι. Ἐπίσης οἱ κάτοικοι τῶν μεγάλων πόλεων καὶ ἰδίως οἱ πτωχοὶ ἐκ τούτων εἶναι προωρισμένοι εἰς ὄλεθρον, ἐπειδὴ διάγουσι βίον ὑπὸ ἀθλιωτάτας συνθήκας. (ὑπερβολικὴ ἐργασία, κατοικίᾳ ἀνήλιος, ἀήρ μολυσμένος, τροφὴ ἀνεπαρκὴς καὶ δίαιτα ἐν γένει πενιχρὰ εἶναι οἱ φοβεροὶ πολέμιοι τῆς ὑγιείας καὶ τῆς ἀκμῆς τῶν βιοπαλαιστῶν τούτων). Ἀλλὰ καὶ οἱ εὐποροὶ κάτοικοι τῶν πόλεων δὲν δύνανται νὰ ἀποφύγωσι τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὄρων τῆς συμπυκνώσεως καὶ τοῦ ἀποκελεισμένου τῆς ἐλευθέρας φύσεως βίου. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς πεπολιτισμένας χώρας ἡ πολιτεία σπουδαίως προνοεῖ πρὸς βελτίωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς διαίτης τῶν κατοίκων διὰ ῥυμοτομίας, κατασκευῆς ὑπονόμων, ἀφθόνου ὑδρεύσεως, φύτευσεως δένδρων, κατασκευῆς πλατειῶν καὶ λεωφόρων, διὰ δημοσίων λουτρῶν, δημοσίας καθαριότητος, ἀστυναιατικῆς ἐπιθεωρήσεως συνε-

χοῖς καὶ αὐσιγηρᾶς, ἰδρῶσεως γυμναστηρίων, ἐξωραϊσμοῦ τῶν προαστείων, λαϊρικῶν δδηγιῶν καὶ πλείσιων ἄλλων μέσων εἰς τρόπον, ὥστε οἱ ἐκ τῆς πυκνώσεως ἀνθυγεινοὶ ὄροι ἐκλείπονται, ἢ ἐξουδετεροῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥτιον. Ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τούτων ἐν πλήρει ἐπιγνώσει τῆς ἰδίας ὠφελείας αὐθορμητῶς συντρεχουσιν εἰς τὴν εὐδῶσιν τοῦ ἔργου τῆς πολιτείας καὶ οὕτως ἡ ἀτομικὴ δραστηριότης ἀμιλλᾶται πρὸς τὴν φιλόνηρωπον πρόνοιαν τοῦ κράτους. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ βελτίωσις καὶ τήρησις τῶν ὄρων τῆς διαίτης τῶν πόλεων ἀποτελεῖ στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων καὶ πολυκόλπων χωρῶν καὶ τῶν νήσων εἶναι φιλαπόδημοι, καὶ τείνουσι πρὸς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, διὰ δὲ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἐπικοινωνίας προήγαγον καὶ μετέδωκαν τὸν πολιτισμόν. Οἱ κάτοικοι τῶν βαθυπέδων πιέζονται ὑπὸ πυκνοτέρας ἀτμοσφαιρας· ἂν κατοικῶσι δὲ ὑγρὰς καὶ ὀμιχλώδεις χώρας, εἶναι δύσθυμοι, ἰδιόρρυθμοι, ἰδιότροποι, ἠθροὶ. Οἱ εὐμετάβλητον κλίμα κατοικοῦντες εἶναι ζωηροί, εὐστροφοί, ἀλλὰ καὶ εὐμετάβλητοι. Ὁ ἐθνικὸς λοιπὸν χαρακτῆρ τῶν λαῶν ἐπόμεται εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας.

3. Φυτὰ, ζῶα, ὄρουκτά.

Προϊόντα. Τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως παραγόμενα προϊόντα καλοῦνται φυσικὰ καὶ εἶναι ἔμφυχα ἢ ἄφυχα· τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τῆς τέχνης παραγόμενα καλοῦνται τεχνητὰ καὶ εἶναι ἄφυχα.

Φυσικὰ προϊόντα. Τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα καὶ τὰ ὄρουκτά καὶ αἱ ἐκ τούτων πρῶται ὕλαι καλοῦνται φυσικὰ προϊόντα (ξύλα, φλοιοί, ῥίζαι, καρποί, βάμβαξ, κρέας, ἔρια, ὄστᾶ, δέρματα, πτερά, λίθοι, ὕδωρ, ἰχθύες, ἅλατα, σπόγγοι, ὄστρεα κλ. κλ.).

Τεχνητὰ προϊόντα. Ὁ ἀνθρώπος λαμβάνων τὴν πρώτην ὕλην τῶν φυσικῶν προϊόντων διὰ ποικίλων συνδυασμῶν στηριζομένων εἰς ἐπιστημονικοὺς καὶ τεχνικοὺς κανόνας δημιουργεῖ τὰ τεχνητὰ προϊόντα, τῶν ὁποίων ἡ ἀφθονία καὶ ἡ τελειότης εἶναι τὸ μέτρον τῆς τεχνικῆς καὶ βιομηχανικῆς προόδου τῶν ἐθνῶν, (αἰκίαι, ἔπιπλα, σκευή, ὄργανα καὶ ἐργαλεῖα ξύλινα καὶ μετάλλινα, φορέματα βαμβάκερα, μεταξωτὰ καὶ μάλλινα, φάρμακα, μέσα συγκοινωνίας, πολέμου, χρώματα καὶ βαφαὶ ἐν γένει, ἀγάλματα καὶ πλῆθος ἀμέτρητον

ἄλλων τεχνητῶν προϊόντων προήχθησαν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ οὐοίου ἢ προσπᾶθεια τείνει νὰ τελειοποιήσῃ ταῦτα).

α'. Φυτά.

Φυτά. Τὰ δένδρα, ἡ χλόη καὶ οἱ θάμνοι καλοῦνται φυτά (χλωρίς) καὶ ἀποτελοῦσι τὸ ἔνδυμα τοῦ ἐδάφους. Τὰ φυτά δὲν εἶναι κατ' ἀναλογίαν διεσπαρμένα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐξαρθῶνται ἐκ τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους καὶ δῆ.

1) Ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ ἀπαντῶσι πᾶσαι αἱ οἰκογένειαί τῶν φυτῶν (δένδρα καὶ θάμνοι κειθαλεῖς, ἄνη ἀβροπέταλα καὶ μυροβόλα περιλαμβάνοντα πάσας τὰς φυτικὰς μορφὰς τῆς παρούσης περιόδου τῆς γῆς ἔχουσι τὴν πατρίδα αὐτῶν περὶ τὸν Ἰσημερινόν).

2) Ὅσα προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους, τόσα ἡ βλάστησις εἶναι πτωχοτέρα, ἡ ποικιλία τῶν εἰδῶν ἐλαττοῦται, τὰ φυτά ἐμφανίζονται μικρότερα, ἐπικρατοῦσι δὲ ἐν γένει τὰ κρυπτόγαμα (φυτὰ ἄνευ ἀνθέων).

Μερίστην λοιπὸν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν φυτῶν πάσης χώρας ἀσκεῖ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος. Διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν τὰς φυτικὰς ζῶνας συμφῶνως πρὸς τὰς μαθηματικὰς εἰς πέντε καὶ νὰ ὀρίσωμεν τὰ προκόπτοντα ἐν ἐκάστη τούτων φυτά. Οὕτω.

1) Ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ προκόπτουσι οἱ φοίνικες, ὁ ἰνδικὸς κάλαμος, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ καφές, τὸ τέιον, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ, τὸ ἀρτόδενδρον καὶ ἐν γένει πάντα τὰ φυτά.

2) Ἐν τοῖς εὐκράτοις ζώναις ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ δάφνη, ἡ συκῆ, ἡ καστανέα, ἡ μηλέα, ὁ σῖτος, ὁ ἀραβόσιτος, τὰ γεώμηλα καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ ἄμπελος καὶ ἡ ἐλαία.

3) Ἐν ταῖς κατεψυγμέναις ζώναις προκόπτουσι φυτὰ ἐκ τῆς τάξεως τῶν βρύων καὶ λειχηνῶν.

Φυτὰ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἡ θάλασσα τρέφει ἀπειρίαν φυτῶν, ὧν ἐπικρατέστερα εἶναι τὰ φύκη.

Τὸ ἔδαφος καὶ τὰ φυτά. Αἱ ἀνωτέρω ζῶναι τροποποιοῦνται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους. Ὁ πλούσιος θαλάσσιος διαμελισμός, τὰ θαλάσσια βεῦματα βοηθοῦσι τὴν ὑπαρξίν βελονοφόρων δένδρων πολὺ πέραν τοῦ πολικοῦ κύκλου πρὸς Β. (Σκανδιναυία, Σκωτία), ἀπ' ἐτέρου εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄροπέδια καὶ τὰ ὄρη ὃ χαρακτηρῶ τῶν φυτῶν τροποποιεῖται προσλαμβάνων τὸν χαρακτήρα τῶν φυτῶν μεγαλυτέρου γεωγραφικοῦ πλάτους. Οὕτω τὰ ὑψηλὰ ὄρη (Ἰμαλάια κλ.) ἔχουσι ζῶνας καθ' ὄψος ἐντελῶς ὁμοίας κατὰ τὴν διαδοχὴν τῶν φυτικῶν μορφῶν πρὸς τὰς κατὰ πλάτος ζῶνας.

Διάδοσις τῶν φυτῶν. Ἐκαστον φυτὸν ἔχει ἰδίαν περιφέρειαν ἐξάπλωσως. Τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος καὶ τῶν ὑδάτων βοηθοῦσι τὴν ἐξάπλωσιν. Ἐπίσης τὰ πτηνὰ καὶ οἱ ἰχθύες τῶν ποταμῶν διὰ τοῦ στομάχου αὐτῶν συντείνουσιν εἰς τὴν διάδοσιν τῶν φυτῶν. Ἐκ τῆς τάσεως, ἣν ἔχουσι τὰ φυτὰ πρὸς διάδοσιν, γεννᾶται ὁ ἀνταγωνισμὸς μεταξὺ αὐτῶν τὴν νίκην δὲ παρέχει τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος εἰς ἑκείνα ἐκ τῶν φυτῶν, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις βοηθεῖται ὑπὸ τούτων. Εἰς τὸν ἀνωτέρω ἀγῶνα πολὺ ἔνωρις ἀνემίχθη ὁ ἄνθρωπος: εὐρείας ἐκτάσεις δασῶν μετέβαλεν εἰς καλλιεργήσιμον ἔδαφος, ἀπεξήραναν ἔλη καὶ τέλματα, στέππας καὶ ἐρήμους κατέστησε χλοηφόρους διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως, ἐξημέρωσε τὰ πλεῖστα τῶν ὠφελίμων φυτῶν καὶ κατέστησεν εὐρυτέρα τὴν ἐξάπλωσιν αὐτῶν δι' ἀναρτυέσεως, ἐγκλιματισμοῦ, ἐγκεντροτισμοῦ, θερμοκηπίων κλπ.

Χρησιμότης τῶν φυτῶν. Βάσις τῆς τροφῆς ἡμῶν εἶναι ὁ σίτος (ἄρτος): ἀλλὰ καὶ πλείστων ἄλλων φυτῶν (χόρτων, καρπῶν) ἡ χρῆσις καὶ ὁ συνδυασμὸς μετὰ τῶν ζῳικῶν τροφῶν ἐπιβιβάζεται εἰς ἡμᾶς τόσον, ὅσον καὶ ἡ χρῆσις αὐτοῦ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος. Μονομερῆς χρῆσις τοῦ φυτικοῦ ἢ τοῦ ζῳικοῦ κόσμου πρὸς διατροφήν ἡμῶν εἶναι ἐναντία πρὸς τὴν διάπλασιν τοῦ πλανήτου καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ὄργανισμὸν ἡμῶν. Ἀλλὰ τὰ φυτὰ παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς καὶ πλείστας ἄλλας ὠφελείας, ἧται 1) Τροποποιοῦσι τὸν ἀέρα: 2) Διὰ τῶν φυτῶν τρέφεται κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ζῳικὸν βασιλεῖον, τοῦ ὁποίου ἡ δικιτήρησις κυρίως στηρίζεται ἐπὶ τῶν φυτῶν: 3) Τέρπουσι τὴν ὄρασιν ἡμῶν τὰ ἀειθαλῆ δένδρα, διακόπτουσι δὲ τὴν πένθιμον μονοτονίαν, ἡ ὁποία θὰ ἐπεκράτει ἐπὶ τῆς γῆς, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον τὰ φυτὰ 4) Προστατεύουσι τὴν ὑγίειαν ἡμῶν, διότι τὰ πλεῖστα τῶν φαρμάκων ἐξίγονται ἐκ τῶν φυτῶν: 5) Παρέχουσιν εἰς ἡμᾶς τὰ κυριώτατα τῆς κατοικίας (σκευὴ, ἔπιπλα, ἐργαλεῖα, οἰκίαι, κλπ.): 6) Τροποποιοῦσι τὸ κλίμα προκκλοῦντα βροχὰς καὶ ἐμποδίζοντα τὰ ἀκατάσχετα ρεύματα τῶν ὑδάτων: 7) Ὑπηρετοῦσι τὴν συγκοινωνίαν (πλοῖα, ἄμαξαι, σιδηρόδρομοι κλπ.): 8) Πολλὰ τῶν φυτῶν συμβολίζουσι τὴν χαρὰν ἡμῶν καὶ τὴν λύπην καὶ στολιζοῦσι τὰς τελετὰς ἡμῶν καὶ τὰς πανηγύρεις ἀκολουθοῦντα ἡμᾶς μέχρι τοῦ τάφου: 9) Ἐκ φυτικῶν οὐσιῶν κατασκευάζομεν πλεῖστα ἐνδύματα καὶ ἐν γένει ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ἐπιστήμη μεγίστην χρῆσιν ποιοῦνται τῶν φυτῶν (καρμῶν, φύλλων, φλοιοῦ, ῥιζῶν κλπ.). Πρέπει λοιπὸν ἰὰ ἀγαπῶμεν καὶ ἰὰ προάγωμεν τὰ φυτὰ ἐν γένει, διότι ταῦτα εἶναι πολύτιμος περιουσία ἡμῶν δοθεῖσα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ. Ἡ διατήρησις τῶν δασῶν

καὶ ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν φυτῶν εἶναι στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

6'. Ζῶα.

Ὅρια ζῳϊκῆς ὑπάρξεως. Τὰ ζῶα (ἄνθρωπος, ἵππος, λέων, κύων κλ.) εἶναι περίπου διπλάσια κατ' εἶδος τῶν φυτῶν (φυτὰ περί τὰς 500,000), κατέχουσι δὲ οὐ μόνον τὴν ξηρὰν καὶ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ πολλὰ αἰωροῦνται καὶ ἐν τῷ ἀέρι (μικροβία). Ἄλλα ἀντέχουσι καὶ εἰς τὰ βόθρη τῶν ὠκεανῶν καὶ εἰς τὸν πάγον τῶν πόλων καὶ τῶν ὑψίστων ὄρεων. Ὅριον λοιπὸν ζῳϊκῆς ὑπάρξεως δὲν ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ ἐξάπλωσις ὅμως τῶν ζῴων ὑπόκειται εἰς ὄρους.

Ζῶα διακεκαυμένης ζώνης. Εἰς τὴν ζώνην ταύτην ἀναπτύσσονται τὰ πολυπληθέστερα τῶν ζῴων διακρινόμενα κατὰ τὸ μέγεθος, τὴν ἰσχύν, τὸ κάλλος καὶ τὴν ποικιλίαν. Ὀρειότατα καὶ ἰσχυρότατα πτηνὰ (στρυθοκάμηλος, φοινικόπτερος, κόνδωρ, γυπαετός, ψιττακός). Τὰ μέγιστα τῶν ζῴων (ἐλέφας, ρινόκερος, ἵπποπόταμος). Τὰ ἀρπακτικὰ (λέων, τίγρις, πάνθηρ, ὕαινα). Πρὸς δὲ παντοδαποὶ πίθηκοι, κροκόδειλοι καὶ ἰσθόλοι ὄφεις. Σπουδαῖαι διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἰδῶν (700 εἶδη) καὶ τῶν ἀτόμων, διὰ τὸ μέγεθος (0,20 μ.) καὶ τὴν πολυτέλειαν τῶν χρωμάτων εἶναι αἱ ψυχαί. Εἶτα μεγάλοι μύρμηκες, μέλισσαι, σφήκες, κάνθαροι, ἀράχνη, σκορπίοι καὶ μυριάποδα. Ἐπίσης πτηνὰ, σαῦραι, ὄφεις (Ἀνακόνας 12 μ.), βάτραχοι, χειρόπτερα κλ.

Ζῶα εὐκράτου ζώνης. Τὰ τρωκτικὰ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν, τὰ παχύδερμα δευτέραν θέσιν. Τὰ φθικὰ πτηνὰ καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ἐν γένει εἶναι πολυπληθῆ: λαγωαί, σκίουροι, μύες ἀρουραῖοι, ἀκανθόχοιροι, βόες, χῆροι, αἴγες, πρόβατα, ἔλαφοι, ἄρκτοι, ἰκτίδες, λύκοι, λύγκες, ἀλώπεκες, μύες, ὀξύρυγχοι, ἀσπάλακες κλ. κατοικοῦσιν ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ.

Ζῶα κατεψυγμένης ζώνης. Καθ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τῆς εὐκράτου ζώνης πρὸς τοὺς πόλους, ἡ ποικιλία τῶν ζῴων ἐλαττοῦται. Ἡ πολικὴ ἄρκτος, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ὁ πολικὸς λαγῶς, ὁ λύκος, ὁ τάρανδος, ἡ ἄλικη, ὁ βόνασος ἢ μοσχοφόρος βοῦς καὶ πολλὰ ἄλλα ζῶα σισυροφόρα ἀνήκουσι πάντα εἰς τὴν ζώνην ταύτην. Πτηνὰ τῆς ξηρᾶς (μόνον 45 εἶδη), ἐρπετὰ σπάνια, ἔντομα πενιχρά, δίπτερα πολυπληθέστατα καλύπτοντα μεγάλας ἐκτάσεις εἶναι χαρακτηριστικὰ

τῆς ζώνης ταύτης. Τὸν χειμῶνα τὰ περισσότερα τῶν πτηνῶν τῆς εὐκράτου καὶ κατεψυγμένης ζώνης μετανήστευουσιν εἰς θερμότερας χώρας. Πολλὰ θηλαστικά, ἔντομα, μαλάκια κλ. μεταπίπτουσιν εἰς νάρκην, ἄλλα μετὰ τὴν γέννησιν ὄντων ἀποθνήσκουσι. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐν τῇ εὐκράτῳ καὶ ψυχρᾷ ζώνῃ ὁ ζωϊκὸς βίος παρουσιάζει διακόμενους ἀντίστοιχον πρὸς τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα.

Ζώνη καθ' ὕψος. Καθ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς ὕψη, ὁ ζωϊκὸς κόσμος ἐλαττοῦται περισσότερο τῷ φυτικῷ.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Τὰ φυτὰ δύνανται ἐξ ἀνοργάνων οὐσιῶν νὰ παρασκευάζωσιν ὀργανικὰς διὰ τοῦτο τὰ μὲν φυτοφάγα ζῶα ἐκλέγουσιν ἀμέσως τροφήν ἐκ τῶν φυτῶν, τὰ δὲ σαρκοφάγα ἐμμέσως, διότι τρέφονται ἐκ τῶν φυτοφάγων. Τὰ φυτὰ παρέχουσιν εἰς τὰ ζῶα οὐ μόνον τροφήν, ἀλλὰ καὶ κατοικίαν καὶ προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Τὰ ζῶα λοιπὸν ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν φυτῶν (τὰ σαρκοφάγα ἐκ τῶν φυτοφάγων καὶ ταῦτα ἐκ τῶν φυτῶν). Διὰ τοῦτο τὰ φυτοφάγα ζῶα καὶ ἀγέλας, τὰ δὲ σαρκοφάγα μεμονωμένα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Ζῶα τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα κατοικεῖται ὑπὸ ζῶων ἀπειραρίθμων μέχρι τοῦ πυθμένος: δελφίνες, ψυπητήρες, καρχαρία, γάλακται, ἰχθύες ἐν γένει, μαλάκια, μαλακόστρακα, ἀρθρόποδα, κοιλέντερα, ἐχινόδερμα, πρωτόζωα: Πολλὰ μικροσκοπικὰ ζῶα μόνον τὴν νύκτα ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐξ ὧν ὁ φωσφορισμός.

Παράκτιος ζώνη. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἰσδύει μέχρι 100 μ. περίπου βάθους· τὰ μεγαλύτερα βάθη ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὰ ὑψηλότερα ὄρη. Διὰ τοῦτο ὅσα ἐκ τῶν θαλασσίων ζῶων ἔχουσιν ἀνάγκη φωτὸς διατρίβουσιν εἰς παραλίαν, εἰς ὑφάλους, εἰς νήσους καὶ ἀποτελοῦσι τὴν παράκτιον ζώνην ἢ φαῦναν τοῦ φωτός.

Πελαγία ζώνη. Ὅσα τῶν ζῶων διαιτῶνται μακρὰν τῶν παραλιῶν καὶ μόνον τὴν νύκτα ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἀποτελοῦσι τὴν πελαγίαν ζώνην ἢ φαῦναν τοῦ σκότους.

Ζῶα κατὰ ὠκεανούς. Ἐπειδὴ ἡ θάλασσα δὲν ἀποκλείει τοὺς κατοίκους αὐτῆς συνεχῆς ὅσα καὶ ἐπειδὴ ἡ θερμοκρασία αὐτῆς πλὴν τῶν πολικῶν θαλασσῶν μετ' ὀλίγον βάθος εἶναι περίπου ὁμοίωμορφος, ὁ ζωϊκὸς κόσμος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρημικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι περίπου ὁμοίωμορφος. Εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας ἀπεντῶσι κυρίως εἶδη μεγάλων θαλασσίων ζῶων (γάλακται κλ.). Τὰ σελάχια καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν ἰχθύων τῶν βαθειῶν θαλασσῶν ἐλείπεται.

Τύποι ζῶων κατὰ ἠπείρους. Ἐκάστη ἠπειρος παρουσιάζει πλὴν τοῦ κοινοῦ καὶ ἰδιόν τινα τύπον ζωϊκοῦ κόσμου. Γενικῶς ἐν τῷ Δ. ἡμισφαίριῳ τὰ

ζῶα εἶναι ἀσθενέστερα καὶ ἀτελέστερα. Ἐν Ἀμερικῇ ἀντὶ τοῦ λέοντος ὑπάρχει ὁ Πούμας, ἀντὶ τῆς καμήλου ἡ Λάμα. Ἐν τῇ Αὐστραλίᾳ ζῶσι πολλὰ μαρσιποφόρα παράδοξα.

Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῶα. Πολλῶν ἀγρίων θηρίων ὁ ἄνθρωπος κατ' ἀρχὴν ἦτο κατώτερος καὶ ἠναγκάζετο νὰ συνάπτῃ δεινὸν ἀγῶνα πρὸς ταῦτα· ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ δι' ἐπινοίας ὄπλων καὶ παντοίων ἄλλων μέσων πολλὰ τούτων ἐξημέρωσε καὶ κατέστησε κατοικίδια· διὰ συνεχοῦς δὲ προσπαθείς ἤδυνήθη νὰ ἐγκληματίσῃ τὰ χρήσιμα τῶν ζῴων εἰς μεγαλύτερον πλάτος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Ὁ κύων, ὁ ἵππος, ὁ βους κλ. ἀκολουθοῦσι τὸν ἄνθρωπον σχεδὸν πανταχοῦ, διὰ δὲ τῶν μεταναστῶν διεδόθησαν εἰς ἄλλην τῆς γῆς. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν ὅτι προῆλθον αἱ μεγάλοι ἀγέλαι ἀγρίων βοῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Ἄλλα πάλιν ζῶα καταδιώκει ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἰδίαν χρῆσιν ἢ ὡς ἐπιβλαβῆ καὶ οὕτως αἱ ἄγρια αἴγες, οἱ ἄγριοι χοῖροι, αἱ δορκάδες, οἱ λαγωοὶ καὶ ἄλλα εἶδη ἐλαττοῦνται. Ἄλλα ζῶα ἐξέλιπον εἰς προϊστορικὴν ἐποχὴν (Μαμούθ, ὁ τριχωτὸς ῥινόκερος. ἡ σπηλαία ἄρκτος κλ.). Μόνον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ζῆ πανταχοῦ τῆς γῆς, ἀνεπτύχθη οὐχ ἦττον καὶ οὗτος μόνον ἐν τῇ εὐκράτῳ ζῶνῃ εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν, ἐν ᾧ ἐν τῇ θερμῇ εἶναι μαλακός, χαῦνος καὶ διὰ τὴν θερμότητα καὶ διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν προϊόντων, ἐν δὲ τῇ ψυχρᾷ ζῶνῃ ὁ ἄνθρωπος πιέζεται ὑπὸ τοῦ ἀφορήτου ψύχους καὶ σκληρῶς ἀγωνίζεται πρὸς ἀπόκτησιν ἀνεπαρκοῦς διαίτης.

Χρησιμότης τῶν ζῴων. Ἡ δημιουργία τῶν ζῴων ἐγένετο πρὸς μέγιστον συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἐκεῖνα ἐκ τῶν ζῴων, τὰ ὅποια εἰς τοὺς ἀμαθεῖς φαίνονται ἐπιβλαβῆ, εἶναι ὠφελιμώτατα, διότι συντελοῦσιν εἰς τὴν γενικὴν οἰκονομίαν τοῦ φυτικῆς καὶ ζῴικῆς βασιλείου. Ὁ ἄνθρωπος πλεῖστα εἶδη ζῴων περιέλαβε διὰ τῆς πείρας ἐν τῇ δικαίᾳ αὐτοῦ, ἄλλων ἐποίησατο χρῆσιν ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτοῦ, ἐξ ἄλλων ἔλαβε τὸ φυσικὸν ὕλικόν (ἔρια, δέρματα, γάλα, ὄστρα, πτερὰ) καὶ παρέδωκε τοῦτο εἰς τὴν ἐπισιτήμην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἐξ ἄλλων ἐξήγαγε θεραπευτικὰ φάρμακα καὶ ἄλλα κατὰ ποικίλους τρόπους ἐξεμεταλλεύθη (ζωολογικαὶ κήποι, μουσεῖα, ἰχθυοτροφεῖα, ἀλιεῖα κοραλιῶν, φωκῶν, φαλακινῶν κλ.). Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἐκμετάλλευσις τῶν ζῴων καὶ τῶν ἐκ τούτων ὄλων θεωρεῖται ὡς στοιχεῖον πολιτισμοῦ. Διὰ τὰ ἀνωτέρω πρόπει νὰ ἀγαπῶμεν τὰ ζῶα καὶ νὰ προσιατεύωμεν αὐτά, διότι ἡ διαίτα, τὰ φορέματα (ἐριούχα, μετάξινα), ἡ υγιεία ἡμῶν κλ. σιτηρίζεται ἐπὶ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου.

γ'. Ὀρυκτά.

Εἶδη ὀρυκτῶν. Τὰ ἄψυχα καὶ ἀνόργανα σώματα καλοῦνται ὀρυκτά. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἄλατα, οἱ λίθοι, τὸ ὕδωρ, τὸ πετρέλαιον,

τὸ θεῖον, τὰ διάφορα μέταλλα: χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, σίδηρος, μόλυβδος, ὑδράργυρος κλ. Εἶναι δὲ στερεὰ καὶ ὑγρά.

Ἐξάπλωσις τῶν ὄρυκτῶν. Τὰ ὄρυκτὰ ἀπαντῶσιν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

Χρησιμότης ὄρυκτῶν. Τὰ ὄρυκτὰ εἶναι χρήσιμα εἰς πλείστας ἀνάγκας ἡμῶν. Αὐτὴ ἡ ζωὴ ἡμῶν ἔχει ἀνάγκην τοῦ ὕδατος. Ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, ἡ συγκοινωνία καὶ ἐν γένει σχεδὸν πᾶσα ἐπιστήμη καὶ τέχνη στηρίζει σπουδαίους αὐτῆς κλάδους ἐπὶ τῶν ὄρυκτῶν. (Ἐργαλεῖα παντὸς εἶδους σιδηρᾶ καὶ χαλκᾶ, σκευῆ, ἀτμόπλοια, μηχαναί, σιδηραὶ γραμμαί, τηλέγραφοι, οἰκίαι, ὄπλα, φάρμακα, κίνησις, θέρμανσις, φῶς κλ. κλ. στηρίζονται κατὰ μέγα μέρος ἐπὶ τῶν ὄρυκτῶν). Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλεσις τῶν ὄρυκτῶν εἶναι στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

γ'. Ἡ γῆ ὡς οἰκητήριον τοῦ ἀνθρώπου.

1. Ὁ ἄνθρωπος.

Πρῶτος βίος τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἔζων βίον πλάνητα καὶ νομαδικὸν τρεφόμενοι ἀπὸ τῆς θήρας καὶ τῆς ἀλιείας· δὲν εἶχον λοιπὸν σταθερὰν κατοικίαν· τοιαύτην ἴδρυσαν, ὅτε μετῆλθον τὴν γεωργίαν, καὶ ἐφύτευσαν ἐλαίαν καὶ ἄμπελον. Μετὰ τῆς μονίμου κατοικίας συνδέεται ἡ ἰδέα τῆς ἰδιοκτησίας, ἡ καλλιέργεια τῆς γῆς, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἐν γένει αἱ ἐπιστήμαι καὶ αἱ τέχναι. Οἱ προαγαθόντες λοιπὸν τὰ ἀνωτέρω κκλῶνται πεπολιτισμένοι ἀναλόγως τῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα κέκτηνται καὶ εἶναι τὸ πλεῖστον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οἱ ζῶντες βίον πλάνητα εἶναι οἱ λεγόμενοι ἄγριοι (περὶ τὰ 10 ἐκ.). Οἱ νομαδικὸν βίον διάγοντες καλοῦνται νομάδες (περὶ τὰ 70 ἐκ.).

Ἐξάπλωσις τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ ἄνθρωποι εἰ καὶ ἐξάπλωσιν ἐφ' ἀπάσης σχεδὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, αὕτη δὲν εἶναι ὕπ' αὐτῶν ἐξ ἴσου πικρῶς καταφωκμένη. Μέγιστα τμήματα τῆς γῆς εἶναι ἀκατοίκητα, ἐν ᾧ ἄλλα πάλιν πολὺ πικρῶς κατοικοῦνται. Ἐν Ἀσίᾳ παρατηρεῖται ἡ μεγίστη πικρότης (Κίνα κλ.), εἶτα ἐν Ἀμερικῇ (Ἠνωμ. Πολιτεῖαι Β. Ἀμερικῆς). Ἐπειτα ἐν Εὐρώπῃ ἡ μεγίστη πικρότης παρατηρεῖται ἐν Βελγίῳ (230 κάτ. κατὰ □ χλμ.). Ἐν Ἑλλάδι τέλος 38 κάτ. κατὰ □ χλμ.). Πάντες οἱ ἄνθρωποι ὑπολογίζονται εἰς 1620 ἐκ. περίπου.

2. Φυλαί.

Διαμόρφωσις φυλῶν. Τὸ κλίμα, ἡ περιβάλλουσα φύσις καὶ

ἡ δίαιτα διεμόρφωσαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους μεγάλας σωματικὰς διαφορὰς κατὰ τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος, τὴν διάπλασιν τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Ἐπὶ τῶν διαφορῶν τούτων σπουδαίαν ἀσκειῖ ἐπιρροὴν καὶ ὁ πολιτισμὸς. Αἱ φυλαὶ κατ' ἀκολουθίαν προῆλθον ἐκ τούτων τῶν διαφορῶν.

Διαίρεσις φυλῶν. Αἱ Ἐπικρατέστεραι φυλαὶ (ἀλλὰ καὶ μετὰ πολυκρίθμων διαφορῶν) εἶναι πέντε.

1). **Ἡ Καυκάσια (Λευκὴ) φυλή.** Αὕτη ἔχει κρανίον κανονικόν, πρόσωπον ὄρειδες, δέρμα λευκόν (σιτόχρουν ἢ μελάγχρουν), κόμην εὐθεῖαν, ῥίνα κανονικὴν, χεῖλη μικρὰ καὶ ὀδόντας καθέτους. Ἡ φυλὴ αὕτη ἐκλήθη Καυκάσια, διότι περὶ τὸν Καύκασον ἀπαντᾷ ὁ κάλλιστος τύπος αὐτῆς (ὑπὲρ τὰ 665 ἐκ.).

2). **Ἡ Μογγολικὴ (κιτοῖν) φυλή.** Αὕτη ἔχει πρόσωπον πλατὺ γωνιωδὲς μετὰ ὀστέων ἐξεχόντων, ῥίνα σιμὴν, πλαγίους, στενοὺς καὶ μικροὺς ὀφθαλμούς, ὀδόντας καθέτους, δέρμα ὑποκίτρινον καὶ κόμην εὐθεῖαν μέλαιναν καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχεῖαν (ὑπὲρ τὰ 600 ἐκ.).

3). **Ἡ Νιγοιτικὴ (Αἰθιοπικὴ) φυλή.** Αὕτη ἔχει μέτωπον στενόν, ῥίνα πλατεῖαν, σιαγόνας ἐξεχούσας, χεῖλη πλατέα, ὀδόντας πλαγίους, δέρμα μέλαν ἢ βαθείως ὀρφνόν καὶ κόμην πυκνὴν καὶ οὐλῃν (ὑπὲρ τὰ 190 ἐκ.).

4). **Ἡ Μαλαϊκὴ φυλή.** Αὕτη ἔχει μέτωπον ὑψηλὸν προέχον, ῥίνα πλατεῖαν, στόμα μέγα, ὀδόντας πλαγίους, δέρμα ἐλαϊόχρουν, ὀρφνόν ἢ φαϊόχρουν καὶ κόμην ὀμαλὴν ἢ οὐλῃν (40 ἐκ.).

5). **Ἡ Ἀμερικανικὴ (ἐρυθρὰ) φυλή.** Αὕτη ἔχει μέτωπον ὀπισθεν κεκλιμένον, πρόσωπον στενόν, ῥίνα μακρὰν ἀετώδη, ὀδόντας καθέτους, δέρμα καστανόχρουν ἢ χαλκόχρουν, ἐρυθρόν, κόμην εὐθεῖαν καὶ μέλαιναν, γένειον ἀραιόν. Ἡ φυλὴ αὕτη ἔχει περὶ τὰ 9 ἐκ. ἀποτελεῖται δὲ ἐκ τῶν αὐτοχθόνων Ἰνδιάνων ἢ ἐρυθροδέρμων τῆς Ἀμερικῆς καὶ βαθμηδὸν ἐκλείπει.

Πλὴν τῆς Ἀμερικανικῆς ἰδίαν φυλὴν ἐκλείπουσαν ἀποτελοῦσιν οἱ Παποῦαι τῆς Ν. Γουϊνέας καὶ τῶν παρακειμένων νήσων, οἱ μαῦροι κάτοικοι τῆς Αὐστραλίας (Αὐστραλιανοί), οἱ Ὀττεντότσι καὶ Βοῦσμαν τῆς Ν. Ἀφρικῆς καὶ οἱ Δραυδαί, ἀρχαιότατοι κάτοικοι τοῦ Ἰνδοστάν.

3. Θροσκειῖαι.

Ἀνάπτυξις θροσκειῶν. Ἐν ἀρχῇ οἱ ἄνθρωποι ἐλάτρευον πᾶν ὅ,τι ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς ἀνεξήγητον, βλαβερόν ἢ ὠφέλιμον. Ἐ-

πειτα ἐλάτρευσαν δένδρα, λίθους, ζῶα, τὴν φύσιν ἐν γένει καὶ ἔπειτα τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως. Ἐκ τῆς τοιαύτης πολυμόρφου λατρείας προήλθον αἱ πολυθεϊστικαὶ θρησκείαι.

Διαίρεσις πολυθεϊστικῶν θρησκειῶν. Κατώτατος βαθμὸς τούτων εἶναι ὁ Φειχισμὸς, ἥτοι λατρεία λίθων, δένδρων, ὄψεων, θηρίων. Ἡ ἀστρολατρεία, πυρολατρεία κλ. εἶναι κλάδοι τελειότεροι τοῦ Φειχισμοῦ (200 ἐκ.). Φειχιστὰι εἶναι ἐν τῇ Β. Ἀσίᾳ καὶ οἱ μαυροὶ τῆς Ἀμερικῆς, Ὡκεανίας καὶ Ἀφρικῆς. Ὁ Βραχμανισμὸς, ἥτοι ἡ θρησκεία τοῦ Βράχμαν, καθ' ἣν προσωποποιοῦνται καὶ λατρεύονται αἱ δυνάμεις τῆς φύσεως (162 ἐκ.). Ὁ Βουδισμὸς, θρησκεία συγγενῆς καὶ ὁμοία περίπου πρὸς τὴν προηγουμένην προελθοῦσα ἐξ ἐκείνης (500 ἐκ.).

Διαίρεσις μονοθεϊστικῶν θρησκειῶν. Ὁ Ἰουδαϊσμός εἶναι ἡ ἀρχαιοτάτη μονοθεϊστικὴ θρησκεία (8 περίπου ἐκ.). Ὁ Μωαμεθανισμὸς, ἥτοι θρησκεία τοῦ Ἰσλάμ, ἔχει 180 περίπου ἐκ. ὄπαδους πρεσβεύοντας, ὅτι ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁ μέγιστος προφήτης τοῦ θεοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς, ἥτοι ἡ θρησκεία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ὑπερτάτη πασῶν τῶν θρησκειῶν δοθεῖσα ἐκ τοῦ Θεοῦ· περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰ 550 ἐκ. ὄπαδων διακρινομένων εἰς ὀρθοδόξους (120 ἐκ.), καθολικοὺς (240 ἐκ.) καὶ διαμαρτυρομένους (τοὺς λοιπούς). Εἰς τοὺς Χριστιανούς ἀνήκουσι καὶ αἱ αἱρέσεις τῶν Νεστοριανῶν καὶ Μοροφυσιῶν (10 ἐκ.). Ἡ τελειότερη τῆς θρησκείας καὶ ἡ ἀκριβὴς τήρησις αὐτῆς εἶναι στοιχεῖον πολιτισμοῦ καὶ ἀληθοῦς προόδου.

4. Γλῶσσαι, ἔθνος, κράτος.

Ἐπικρατέστεραι γλῶσσαι. Χιλιάδες γλωσσῶν λαλοῦνται ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τούτων ἐπικρατέστεραι εἶναι ἡ Σινικὴ (370 ἐκ.), ἡ Ἰνδικὴ (140 ἐκ.), ἡ Ἀγγλικὴ (120 ἐκ.), ἡ Ρωσικὴ (94 ἐκ.), ἡ Γαλλικὴ (46 ἐκ.), ἡ Γερμανικὴ (72 ἐκ.) καὶ ἡ Ἰαπωνικὴ (46 ἐκατ.).

Διεθνὴς γλῶσσα. Τὰ ἔθνη πρὸς ἀμοιβαίαν συνεννόησιν διπλωματικὴν ποιοῦνται χρῆσιν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἀπαραιτήτου εἰς τὸν διπλωματικὸν κλάδον.

Ἔθνος. Ἡ ἔμφυτος πρὸς συμβίωσιν τάσις, ἣν ἔχει ὁ ἄνθρωπος, ἐδημιούργησε κατ' ἀρχὴν τὴν οἰκογένειαν. Ἡ τάσις αὕτη περαιτέρω ἀναπτυχθεῖσα καὶ ὑπὸ κοινῆς καταγωγῆς, γλώσσης, ἡθῶν καὶ ἐθίμων

βοηθουμένη προεκάλεσε τὴν ἴδρυσιν κοινωνιῶν καὶ οὕτως ἐδημιουργήθη τὸ ἔθνος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄθροισμα ἀνθρώπων ἐχόντων κοινὰ τὴν καταγωγὴν, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ πολλάκις τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν.

Κράτος. Οἱ ἄνθρωποι, ὡς εἶδομεν, συνεδέθησαν βραδύτερον μετὰ τοῦ ἐδάφους καλλιεργήσαντες ἀγρούς καὶ φυτεύσαντες ἐλάϊας καὶ ἄμπελον. Ἐντεῦθεν προήλθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἐξωτερικῆς ἀσφαλείας καὶ κοινῆς ἐσωτερικῆς ἀρχῆς στηριζομένης ἐπὶ τῶν ἀμοιβαίων δικαιοματίων καὶ καθηκόντων κατὰ νόμους ὠρισμένους. Οὕτως ἐδημιουργήθη τὸ κράτος, τὸ ὁποῖον εἶναι χώρα οἰκουμένη ὑπὸ ἐνός ἢ περισσοτέρων ἐθνῶν, ἔχουσα ὠρισμένους νόμους καὶ ἄρια.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν, ὅτι πολλὰ ἔθνη δύνανται νὰ ἀνήκωσιν εἰς ἓν κράτος (Αὐστροουγγαρία), ὡς καὶ πολλὰ κράτη δύνανται νὰ προέρχωνται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους (Γερμανικά, Σλαυικά).

§. Πολιτεύματα.

Εἶδη πολιτευμάτων. Πᾶσα χώρα συγκροτηθεῖσα εἰς κράτος κυβερνᾶται ἢ κατὰ τὴν θέλησιν ἐνός, ἢ διὰ νόμων ἀσκουμένων κατὰ διάφορον τρόπον· ὁ τρόπος ἐν γένει, κατὰ τὸν ὁποῖον κυβερνᾶται κράτος τι καλεῖται *πολίτευμα*. Καὶ ὅταν μὲν εἰς βασιλεὺς ἢ αὐτοκράτωρ ἀσκήσῃ πᾶσιν ἐξουσίαν ἀπεριορίστως καὶ ἀνευθύνας, τὸ πολίτευμα καλεῖται *ἀπόλυτος μοναρχία*, τῆς ὁποίας κατάρχῃσιν ἀποτελεῖ ἡ *δεσποικὴ μοναρχία* (τυραννία), κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ μονάρχης εἶναι κύριος τῶν ὑπηκόων αὐτοῦ ἐξ ὀλοκλήρου νόμον ἔχων τὴν θέλησιν αὐτοῦ. Ὅταν δὲ ἀσκήσῃ τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν κατὰ νόμους, τοὺς ὁποίους νομοθετεῖ ὁ λαὸς διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ (Βουλῆς), ἤτοι ὅταν ψηφίζωνται μὲν οἱ νόμοι ὑπὸ τῆς βουλῆς, κυρῶνται δὲ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ ἐκτελῶνται ὑπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας (Κυβερνήσεως καὶ ὑπαλλήλων), τὸ πολίτευμα καλεῖται *συνταγματικόν*. Ὅταν δὲ ὁ λαὸς ἔχῃ πᾶσιν ἐξουσίαν διαχειριζόμενος αὐτὴν δι' ἐνός ἀντιπροσώπου ἐπὶ ὠρισμένον χρόνον ἐκλεγομένου, τὸ πολίτευμα καλεῖται *δημοκρατία*. Ταύτης μία κατάρχῃσιν εἶναι τὸ *ἀριστοκρατικόν πολίτευμα*, κατὰ τὸ ὁποῖον τὴν ἀρχὴν ἀσκοῦσι πολῖται προνομιοῦχοι διακρινόμενοι κατὰ τὸ γένος ἢ τὴν ἀρετὴν, ἑτέρα δὲ ἡ *ὀλιγοκρατία*, καθ' ἣν ὁ ὄχλος φθείρει τὸν σκοπὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς δημοκρατίας. Τέλος ὅταν πολλὰ κράτη ἴδιον πολίτευμα ἔχοντα ἀναγνωρίζωσι μίαν

κοινήν κυβέρνησιν δημοσπονδιακὴν καλουμένην, τὸ πολίτευμα καλεῖται ὀμοσπονδιακόν. Τὸ φιλελεύθερον πολίτευμα (σύνταγμα, δημοκρατία, ὀμοσπονδία) καὶ ἡ ἀκριβὴς αὐτοῦ ἐφαρμογὴ ἀποτελεῖ στοιχεῖον πολιτισμοῦ, διότι ἐξ αὐτοῦ πηγάζει ἡ ἐλευθερία τῆς διοικήσεως, δικαιοσύνης, θρησκείας, παιδείας κλ.

6. Συγκοινωνία.

Ἀνάπτυξις τῆς συγκοινωνίας. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι συνκοινωνοῦν δι' ἀτραπῶν ἀκολουθοῦντες τὸν ῥοῦν τῶν ὑδάτων καὶ τὰ στενά (πύλας) τῶν ὀρέων. Μόλις οἱ ἄνθρωποι ἴδρυσαν κοινωνίας καὶ ιδιοκτησίας, ἐγεννήθη ἐν αὐτοῖς ἡ ἐπιθυμία νὰ προμηθευθῶσι προϊόντα ξένων χωρῶν ἀναλλάσσοντες αὐτὰ διὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας παραγομένων. Οὕτω προϊόντα ξένων χωρῶν κατέστησαν περιζήτητα, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου, ὅσα προϊόντα παρήγε χώρα τις ἀφθονώτερα τῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων, ἐγεννήθη ἡ τάσις νὰ ἐξαγάγῃσι ταῦτα. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναζητήσεως νέων ὁδῶν συγκοινωνίας καὶ τῆς βελτιώσεως καὶ συντηρήσεως τῶν ὑπαρχουσῶν. Ἐντεῦθεν ἐπίσης προῆλθε καὶ τὸ ἐμπόριον. Ἡ συγκοινωνία λοιπὸν καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι σχεδὸν τόσον ἀρχαῖα, ὅσον καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἐν ᾧ οἱ ἄνθρωποι ἀναλλάσσουσι τὰ προϊόντα τῆς γῆς μεταδίδουσι συγχρόνως καὶ τὰ πνευματικὰ αὐτῶν προϊόντα καὶ οὕτως ἀναπτύσσονται ἀμοιβαίως. Ἡ συγκοινωνία λοιπὸν, ὅσον τελειότερα εἶναι, τόσον ἀποτελεῖ οὐσιῶδες στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

Εἶδη συγκοινωνίας. Ἡ συγκοινωνία ἐνεργεῖται διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Καὶ μέχρι μὲν τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ πρόοδος αὐτῆς ἦτο μικρά, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ ἀτμοῦ καὶ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ἐπῆλθε τελεία ἀνατροπὴ εἰς τὰς συνθήκας τῆς συγκοινωνίας. Τῷ 1807 ἔπλευσε τὸ πρῶτον ἀτμόπλοιον ἐν τῷ Οὐδσονεῖῳ κόλπῳ (Ἀμερικῇ). Τῷ δὲ 1819 τὸ ἀτμόπλοιον «Σαβάννα» διέπλευσε τὸν Ἀτλαντικὸν μέχρι Λίβερπουλ. Τῷ 1840 ἰδρύθη ἡ πρώτη ἀτμοπλοικὴ ἐταιρεία «Βρεταννικὴ καὶ Β. Ἀμερικανικὴ ἐταιρεία» κληθεῖσα· μετὰ ταῦτα δὲ καὶ πλεῖστοι ἄλλοι εἰς ὅλα τὰ πεπολιτισμένα κράτη. Οὕτω σήμερον ἡ παγκόσμιος συγκοινωνία πρὸ παντός εἶναι θαλασσία, κατέχει δὲ ἐν αὐτῇ τὴν πρώτην θέσιν ἡ *Εὐρώπη* ἔχουσα διπλάσια ἰστιοφόρα, σχεδὸν τριπλάσια ἀτμόπλοια μετὰ ἐξαπλασίας χωρητικότητος, ἢ πάσαι αἱ λοιπαὶ ἡπειροί. Ἡ ταχύτης τῶν ἀτμο-

πλοίων ποικίλει από 12—21 θαλασσίων μιλίων καθ' ὄραν, ἤτοι 4—6πλασία τῆς τῶν ἰστιοφόρων. Σιδηραὶ τροχιαὶ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἤδη τοῦ 19ου αἰῶνος εἶχον στρωθῆ ἐν Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ Αὐστρίᾳ καὶ Β. Ἀμερικῇ, ἀλλ' οἱ σιδηρόδρομοι οὗτοι ἦσαν ἱπποσιδηρόδρομοι. Τῷ 1821 ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν ἡ ἀτελής ἔτι ἀτμάμαξα τοῦ Στέφεν-
 σων. Τῷ 1829 ἤρξατο ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ εὐρύτερα αὐτῆς ἐξάπλωσις ἀπὸ δὲ τοῦ 1835 ἤρξατο ἡ συγκοινωνία σιδηροδρόμων ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ εἴτα ἀλλαχοῦ. Σήμερον λειτουργοῦσι σιδηρόδρομοι 750,000 χλμ. περίπου, ὧν πολλοὶ ἀναβαίνουν ὄρη (μέχρι 4,000 μ.), διέρχονται ὑπὸ τὰ ὄρη καὶ τὰς κοίτας ποταμῶν, ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ κρεμαστῶν γεφυρῶν. Ἡ τελειότης τῶν σιδηροδρόμων ἐγκρατεῖται εἰς τὴν ταχύτητα, τὴν ἀκρίβειαν τῶν δρομολογίων καὶ εἰς τὸ νὰ θεραπεύωσι τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολέμου, χωρὶς νὰ βλάπτωσι τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Διὰ τοῦτο ἐχαράχθησαν οὗτοι ἐπὶ τῶν λεωφόρων τῆς διεθνοῦς συγκοινωνίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. (ταχύτης ἀπὸ 30 χλμ.—100 χλμ. καθ' ὄραν).

Μεσόγειος ναυτιλία. Τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς ὑπηρετοῦσι τὴν συγκοινωνίαν. Τελευταῖον ἀνυψώθη σπουδαίως ἡ μεσόγειος ναυτιλία στηριζομένη εἰς τὰ φυσικὰ ρεύματα τῶν ποταμῶν καὶ συμπληρουμένη διὰ δικτύου διωρύχων πλωτῶν. Τοιαύτην συγκοινωνίαν ἔχουσι κυρίως αἱ πεδιναὶ γῶραι (Ρωσσία, Ὀλλανδία κλ.). Οὕτως ἡ Μεσόγειος θάλασσα συνδέεται μετὰ τῆς βορείου θαλάσσης, (Γαλλο-Βελγικὸν σύμπλεγμα), Ὁ Εὐξείνιος πόντος καὶ ἡ Κασπία θάλασσα ἐνοῦνται μετὰ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Β. παγωμένου ὠκεανοῦ (Ρωσσικὸν σύμπλεγμα). Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει πολλὰ συμπλέγματα μετὰ τῶν ποταμῶν, θαλασσῶν καὶ λιμνῶν, ἡ Ἀσία ἐπίσης, ἡ Ἀφρικὴ ὀλιγώτερα καὶ ἡ Αὐστραλία ἓν, τὸ τοῦ Μουράη. Πολὺ ἐπίσης συνετέλεσαν εἰς τὴν συντομίαν τῆς συγκοινωνίας καὶ αἱ μεγάλαι θαλάσσαι διώρυχες (Σουέζ, Κίελ, Κορίνθου κλ.).

Ταχυδρομικὴ συγκοινωνία. Πολὺ συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνύψωσιν τῆς συγκοινωνίας ἡ ἕδρυσις ταχυδρομείων, τὰ ὁποῖα διαρκῶς αὐξανόμενα ὑπηρετοῦσι σπουδαίως τὴν ἐμπορικὴν καὶ πνευματικὴν συγκοινωνίαν τῶν λαῶν τῆς γῆς. Τελευταῖον (1897) ἐγένετο ἡ παγκόσμιος Ταχυδρομικὴ ἔνωσις, εἰς τὴν ὁποίαν προσεχώρησαν ὅλα σχεδὸν τὰ πεπολιτισμένα κράτη.

Τηλέγραφοι. Ἡ μετάδοσις εἰδήσεων διὰ σημείων εἶναι ἀρ-

χαιοτάτη (πυραλί, ασπίδες κλ.), ἀλλ' ἐσχάτως (1845 ἐν Ἀμερικῇ) ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν ὁ ἠλεκτρικὸς τηλεγράφος· τῷ δὲ 1886 ἐβελτίωθη ἀσφαλῶς θαλάσσιον καλώδιον ὑπερωκεάνειον καὶ οὕτω πολὺ ἐβελτιώθη ἡ τηλεγραφικὴ συγκοινωνία. Οἱ τηλεγράφοι ἀνέρχονται εἰς 2 ἐκ. χλμ. ὧν τὸ πλεῖστον εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν. Ἐπίσης πολὺ συντείνει εἰς τὴν συγκοινωνίαν τὸ τηλεφώνον, τὸ ὅποσον ἐκτοπίζει εἰς μικρὰς σχετικῶς ἀποστάσεις τὸν τηλεγράφον. Ἦδη εἶναι ἐν χρήσει ὁ ὀπτικὸς τηλεγράφος, ὅταν εἶναι ἀδύνατος ἡ κατασκευὴ τοιοῦτου διὰ σύρματος, μελετᾶται δὲ ὁ ἄνευ σύρματος τηλεγράφος, τοῦ ὁποίου ἡ τελειοποίησις θὰ φέρῃ μεγίστην οἰκονομίαν χρημάτων καὶ χρόνου. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ τελειότης τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας εἶναι ὅτιοι-
χεῖον πολιτισμοῦ.

Σύγκρισις συγκοινωνίας τῶν ἡπείρων. Ἡ Εὐρώπη κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἰδίᾳ εἰς τὴν ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνίαν (Ἀγγλία). Ταύτην ὑπερβαίνει ἡ Ἀμερικὴ (Ἡνωμ. πολιτεία τῆς Β. Ἀμερικῆς) κατὰ τὸ δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων. Ἐν Εὐρώπῃ ἐσχάτως προστετέθησαν διὰ τοὺς ταξειδεύοντας τὰ ποδηλάτια καὶ τὰ αὐτοκίνητα ὡς καὶ ἐν Ἀμερικῇ, τὰ δὲ ἑλληνικὰ εἶναι μικρὰ ἄμαξαι διὰ τοὺς πάγους. Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἀσίας στηρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν μεσόγειον ναυτιλίαν καὶ τὴν διὰ φορηγῶν ἀμαξίων καὶ ζῶων μεταφορὰν (ἵππος, κάμηλος, βούβαλος, ὄνος, ἡμίονος, βοῦς, ἐλέφας, κύων, τάρανδος κλ.). Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσι καὶ σιδηροδρόμοι ἄξιοι λόγου. Ἐν Ἀφρικῇ πλὴν τῶν ἀνωτέρω καὶ ἄνθρωποι χρησιμεύουσιν ὡς μέσα συγκοινωνίας (ἀχθοφόροι μζῦροι). Ἡ Αὐστραλία ἔχει πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρόμων.

Ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι σύρουσιν ἐλαφρὰ ὄχηματα.

γ. Ἀκμὴ τῶν Κρατῶν.

Πολιτισμός. Συμφώνως πρὸς ὅσα μέχρι τοῦδε εἶπομεν, στοιχεῖα ἀκμῆς καὶ πολιτισμοῦ μιᾶς χώρας πρέπει νὰ θεωρῶνται τὰ ἀκόλουθα.

1) Οἱ τεργητοὶ λιμένες, φάροι, φανοί, ναυαγοσωστικοὶ καὶ μετεωρολογικοὶ σταθμοί.

2) Τὰ ἀρτεσιανὰ φρεῖα καὶ ἡ τελεία ὕδρευσις τῶν πόλεων (Υδρογωγεῖα, κρήναι, ὑπόνομοι, διῦλιστήρια κλ.)

3) Ἡ ἐκμετάλλεσις τῶν ὑδάτων τῆς ξηρᾶς, καθ' ὃν τρόπον εἴπικμεν ἀνωτέρω καὶ ἡ ἀποξήρανσις τῶν ἐλῶν κλ.

4) Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν λαματικῶν πηγῶν.

5) Αἱ διώρυχες τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης.

6) Ἡ βελτίωσις τοῦ κλίματος καὶ τῶν ὕδρων τῆς διαίτης τῶν πόλεων.
Εἰς τὴν δίαιταν ἀνάγεται καὶ τὸ ἔνδυμα ἐν γένει, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ εἶναι σύμφωνον πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος ἐκάστης χώρας. Βαρῆα, κλειστά, μαῦρα κλ. φορέματα ἀρμύζουσιν εἰς ψυχρὰ κλίματα· ἑλαφρά, ἀνοικτὰ κλ. εἰς θερμὰς χώρας.

7) Ἡ διατήρησις καὶ αὔξησις τῶν δασῶν καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ φυτικῆ βασιλείου.

8) Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ζωολογικοῦ βασιλείου.

9) Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν θρυκτῶν.

10) Ἡ τελειότης τῆς συγκοινωνίας.

11) Τὸ ἐμπόριον (ἐμπορικὸν ναυτικόν, Χρηματιστήρια, Τράπεζαι, ἑταιρεῖαι παντὸς εἶδους, ἀποταμειυτήρια, πιστωτικὰ καταστήματα, Ἐκθέσεις, Τυπογραφεῖα κλ.).

12) Ἡ ἴδρσις φιλανθρωπικῶν ἐν γένει καταστημάτων, (νοσοκομείων παντὸς εἶδους, ἀσύλων ἀνιάτων ἀσθενῶν, ξενῶνων διὰ τοὺς ἀστέγους, οἰκονομικῶν συσσιτίων, νοσοκομείων διὰ τὰ ζῷα κλ.), δημοσίων κυρίων καὶ ἰδιωτικῶν μεγάρων κλ.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω εἶναι ὄντικα γεωγραφικὰ στοιχεῖα ἐκπολιτιστικὰ, ὧν ἡ πρόοδος καὶ ἡ τελειότης παρέχει εὐημερίαν εἰς τὰ ἄτομα καὶ τὴν πολιτείαν. Ταῦτα μετὰ τῶν ἀκλούθων πνευματικῶν στοιχείων ἀποτελοῦσι τὸν πολιτισμὸν. Πνευματικὰ στοιχεῖα εἶναι.

1) Ἡ ἴδρσις ἀστεροσκοπεῖων, σχολείων, γυμναστηρίων, σταδίων, ἀκαδημιῶν, βιβλιοθηκῶν, μουσείων, ἐπιστημονικῶν ἐργαστηρίων, ναῶν, θεάτρων, ἀνδριάντων, μνημείων ἐν γένει.

2) Ἡ τελειότης καὶ ἀκριβὴς τήρησις τῆς θρησκείας (ναοί, βωμοί, νεκροταφεῖα κλ.).

3) Ἡ τελειότης τῆς γλώσσης (ἐξάπλωσις, συγγραφεῖς, διεθνῆς χρῆσις αὐτῆς).

4) Αἱ καλαὶ τέχναι (μουσικὴ, ζωγραφικὴ, γλυπτικὴ κλ.).

5) Αἱ θεωρητικαὶ ἐπιστῆμαι ἐν γένει στηριζόμεναι εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν. Τούτων ἡ δύναμις εἶναι ἀπειράκις ἀνωτέρα ὅλων ὁμοῦ τῶν στρατῶν καὶ στόλων τοῦ κόσμου.

Πολεμικαὶ δυνάμεις. Τὰ κράτη πρὸς ἰδίαν ἀσφάλειαν ἐδημιούργησαν στρατοὺς καὶ στόλους, τῶν ὁποίων αἱ δαπάναι ἐπιβαρύν-

νουςσι τὸν προϋπολογισμὸν τῶν κρατῶν (ἔσοδα καὶ ἔξοδα) ἐδημιούργησαν τὰ δημόσια χρέη. Ἡ τελειότης τῶν πολεμικῶν μέσων ἐν Εὐρώπῃ ἔφθασεν εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν εἰς τρόπον, ὥστε νὰ ἐπιβίβλη αὕτη τὴν θέλησιν αὐτῆς εἰς τὰς λοιπὰς ἡπείρους πλὴν τῆς Ἀμερικῆς.

Μεγάλαι δυνάμεις. Ἐν Εὐρώπῃ τὰ σκῆπτρα τῶν ὑλικῶν, τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν πολεμικῶν δυνάμεων κατέχουσι τὰ ἀκόλουθα κράτη: Ἀγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσσία, Αὐστρο-Οὐγγαρία καὶ Ἰταλία καλούμεναι διὰ τοῦτο «Μεγάλαι Δυνάμεις» καὶ ἀποτελοῦσαι τὸ ἀνώτατον πολιτικὸν δικαστήριον σχεδὸν ὅλου τοῦ κόσμου.

Παράσημα. Πρὸς ἐνθαρρυνσιν καὶ ἠθικὴν ἐκτίμησιν τῶν διαπρεπῶς ἐργαζομένων ἐπὶ προόδῳ τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἐπινοήθησαν τὰ παράσημα (σημεῖα ἀριστείας), τὰ ἑποῦν εἶναι διάφορα πρὸς τοὺς διαφόρους κράτες.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΕΙΔΙΚΟΝ

Α. ΕΥΡΩΠΗ

(10,337,460 □ χλμ. 386,000000 κ.).

Διαίρεσις Εὐρώπης. Ἡ Εὐρώπη διαίρεται εἰς *Νότιον*, *Μέσην* καὶ *Βόρειον Εὐρώπην*.

Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Διαίρεσις. Ἡ νότιος Εὐρώπη ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν Χερσονήσων: τῆς Ἑλληνικῆς (Ἰλλυρικῆς, τοῦ Αἴμου, Ἑλληνοτουρκικῆς), τῆς Ἰταλικῆς καὶ τῆς Πυρραϊκῆς (Ἰβηρικῆς).

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος κατέχει τὸ ΝΑ. ἄκρον τῆς Εὐρώπης, περιέχονται δὲ ἐν αὐτῇ αἱ ἀκόλουθοι χῶροι: Ἡ Ἑλλάς, ἡ *Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία*, τὸ *Μαυροβούνιον*, ἡ *Σερβία* καὶ ἡ *Ρωμανία*.

1. ΕΛΛΑΣ

(65,000 □ χλμ. 2,452,650 κ.).

Θέσις. Ἡ Ἑλλάς κεῖται μεταξὺ τῆς Εὐρωπαϊκῆς, Τουρκικῆς καὶ τοῦ Αἰγαίου καὶ Ἰονίου πελαγους ἐν τῇ Β. εὐκράτῳ ζώνῃ.

Φυσική Διαίρεσις. Ἡ Ἑλλάς συνίσταται ἐκ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν νήσων.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλλάς διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς 26 νομούς. Οἱ νομοὶ διαιροῦνται εἰς ἐπαρχίας ἢ ἐκλογικὰς περιφερείας (69 ἐπαρχίας, τρεῖς ἴδιαι ἐκλογικαὶ περιφέρειαι). Αἱ ἐπαρχίαι εἰς δῆμους (446).

Α'. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

Ἡ Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ τῆς Ἡπείρου καὶ Θεσσαλίας περιλαμβάνει 11 νομούς, ἐξ ὧν 6 μὲν εἶναι ἐν τῇ κυρίως Στερεᾷ Ἑλλάδι, 1 ἐν τῇ Ἡπείρῳ καὶ 4 ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ (258,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς κατέχει τὴν ΝΑ. ἄκρην τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, ἀποτελεῖ δὲ χερσόνησον βρεχομένην ὑπὸ τοῦ Εὐβοικοῦ πρὸς Α., τοῦ Σαρωνικοῦ πρὸς Ν. καὶ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς Δ. καὶ συνδεομένην πρὸς Β. μετὰ τοῦ νομοῦ Βοιωτίας.

῾Θεοὶ. Τῆς Ἐλευσίως τοῦ Φαλήρου, τῆς Πάρης, τοῦ Ἁγίου Νικολάου, τοῦ Ἑρικοῦ, τοῦ Μαραθῶνος, τῆς Ἁγίας Μαρίνης καὶ τοῦ Ὠρωποῦ.

Νῆσοι. Ἡ Σαλαμίς (Κούλουρη), ἡ Ψυττάλεια (Λειψοκουτάλα), ἡ Αἰγίνα, τὸ Ἀγίστρι, αἱ Φλέβες, ἡ Ἐλεῦσα, ἡ τοῦ Πατρόκλου (Γαῖδουρονήσι), ἡ τῆς Ἐλένης (Μακρονήσι ὑπαγομένη διοικητικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Κέας) καὶ ἡ Περάτη (Κακκινονήσι). Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι πλουσιώτατος διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν ὄρων καὶ νήσων.

῾Όρη. Ἡ Ἀττικὴ εἶναι ὄρεινὴ χερσόνησος. ἄνδρος καὶ ἐκ τούτου λεπτόγεωσ. Τὰ ὄρη αὐτῆς πάλαι εἶχον δένδρα, ἐξ οὗ πειθόμεθα, ὅτι καὶ ἡ εὐφορία ἦτο μεγαλύτερα, διότι καὶ τὰ ὕδατα ἦσαν ἀφθονώτερα : ὁ Κιθαιρῶν (Ἐλατιὰ διὰ τὰ δάση κληθεὶς 1411 μ.) ἔχει ἐν τῷ μέσῳ διπλοῦν χαμῆλωμα. δι' οὗ συνεκινῶνουν αἱ Πλαταιαὶ μετὰ τῆς Μεγαρίδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν. Ἡ Πάρνης (῾Όζιά, τὸ ὕψιστον τῆς Ἀττικῆς 1413 μ.) χωρίζεται τοῦ προηγουμένου διὰ πετρώδους ὄροπεδίου Σκούρτα καλουμένου καὶ διὰ λοφώδους σειρᾶς ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης ἀνωθεν τοῦ Μαραθῶνος, διὰ διακλαδώσεων δὲ πρὸς ΝΔ. σχηματίζει τὸν Αἰγάλεων ἔχοντα κορυφὰς τὸν Κορυδαλλὸν (Βουνὸ τοῦ Δοφνιοῦ) καὶ τὸ Ποικίλον (Βουνὸ τοῦ Σκαρμαγκῆ). Ὁ Βριλησσὸς ἢ Πεντελικὸν (1110 μ.) χωριζόμενος τῆς Πάρνης διὰ

χαμηλώματος, δι' οὗ ἄγει ἡ ὁδὸς εἰς Μακραθῶνα, διευθύνεται ἐκ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. καὶ χαμηλοῦται περαιτέρω εἰς ὕψος 200 μ. δι' οὗ ἄγει ἡ ὁδὸς εἰς Μεσόγαιαν. Ἐντεῦθεν ἄρχεται ὁ Ὑμηττός, ὁ ὁποῖος πρὸς Β. καλεῖται Τρελλός (1027 μ.), πρὸς Ν. δὲ Μαῦρο Βουνό (774 μ. "Ανυδρος πάλαι). Τὸ Λαύρειον, δύο παράλληλοι σειραὶ μέχρι Σούνιου. Ὁ Ὀλύμπος μεμονωμένος. Τὰ Κέρατα (ὕψιστη κορυφή Πάτερρα 1090μ.). Ἡ Γεράνεια (Μακρυπλάγι) ἀπὸ Σκειρωνίδων πετρῶν (κακῆς Σιλάρας) μέχρι τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου.

Ἀερωτήρια. Σούνιον (Καθο-Κολώναις διὰ τὰ εἰρήπια τοῦ ναοῦ τῆς Σουνιάδος Ἀθηνᾶς) προίκασις τοῦ Λαυρείου, Ζωστήρ καὶ Κωλιάς ἄκρα (ἅγιος Κοσμάς).

Πεδιάδες. Τὸ λεκανοπέδιον τῶν Ἀθηνῶν (20 : 10 χμ.) διακοπτόμενον ὑπὸ βουνῶν, οἷον τὸ Τουρκοβούνι (Ἀγχεσιμός), ὁ Λυκαθητός (275 μ.), ἡ Ἀκρόπολις (156 μ.), ὁ Ἄρειος Πάγος, ὁ λόφος τῶν Νυμφῶν κτλ. Συνέχεια φαίνονται οἱ βράχοι τῆς Μουνουχίας. Ἡ Μεσόγαια ἀποκλειομένη τῆς θαλάσσης διὰ λόφων. Ἡ τοῦ Μακραθῶνος βυθιέστερον (8 : 4 χμ.) παρὰ τὴν ἀκτὴν. Τῆς Ἐλευσίνας, ἥς τὸ μὲν Α. καλεῖται Θριασίον, τὸ δὲ Δ. Ἐραρίον πεδίον. Ἡ τῶν Μεγάρων. Αἱ πεδιάδες εἶναι μικραὶ καὶ ἄνυδροι.

Ποταμοί. Ὁ Βιωτικὸς Ἀσωπὸς ἐκ τοῦ Κιθιριῶνος εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον καὶ ὁ Ἐλευσίσιος Κηφισὸς ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους εἰς τὸν ἕρμον τῆς Ἐλευσίνας. Ὁ Ἀθηναϊκὸς Κηφισὸς καὶ ὁ Ἰλισσὸς πρὸ πολλοῦ ἀπέβησαν χεῖμαρροι ἀνέξιοι λόγου. Διὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν σύστασιν τῶν ὄρεων, τὴν ἔλλειψιν δασῶν, ἡ Ἀττικὴ στερεῖται ὑδάτων.

Λίμνη καὶ ἔλν. Ἡ Βουλιαγμένη παρὰ τὸν Ζωστήρα μικρὰ λίμνη ὑφάλμυρος θειοῦχον ὕδωρ ἔχουσα. Ἡ λιμνοθάλασσα Ῥεῖτοι (λίμνη τοῦ Κυμουνδούρου) πλησίον Ἐλευσίνας καὶ τινα μικρὰ ἔλν ἐν Μακραθῶνι, Θριασίῳ καὶ Φαλήρῳ, τὰ ὁποῖα νῦν ἀποξηραίνονται. Πλησίον τοῦ Λαυρείου εἰς τοὺς Α. πρόποδας τοῦ Ὀλύμπου εἶναι ἡ ἀλυκὴ Ἀνάβυσσος, ἡ σημαντικωτάτη τῶν ἀλυκῶν τοῦ κράτους (4,000000 ὄκ. ἔλματος κατ' ἔτος).

Κλίμα. Ἄριστον. Σπανίως παρέρχεται ἡμέρα ὀλόκληρος νεφελώδης διὰ τὴν πυκνὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀνέμων τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Οὐρανὸς διαυγέστατος.

Ἐδαφοί. Οὐχὶ πολὺ εὐφορον, κατάλληλον διὰ τὴν ἀμπελον καὶ τὴν ἐλαίαν κυρίως.

Προϊόντα. Οίνος, έλαιον, μέλι, ρητίνη, μάργα, κτηνοτροφικά και βιομηχανικά.

Ώρυκτά. Μολύβδου, σιδήρου, ψευδαργύρου, χαλκού. Διά τήν εξόρυξιν τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχουσιν ἐν Λαυρεωτικῇ τέσσαρες ἐταιρεῖαι: ἡ Γαλλική, ἡ Ἑλληνική, τοῦ Σουνίου καὶ τοῦ κ. Δροστοπούλλου ἀπασχολοῦσαι 7—8 χιλ. ἐργατῶν.

Κάτοικοι. Ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους, ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς καὶ ἐν γένει ἡ θέσις καὶ τὸ κλίμα ἐξασκοῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν κατόικων καθιστῶντα αὐτοὺς ζωηροὺς, εὐκινήτους, φιλοκάλους καὶ ἐπιδρωσιν ἐπὶ τῆς ὑγιείας αὐτῶν καὶ τῶν ἐπαγγελημάτων. Διὰ τοῦτο ἐν Ἀθήναις σπανιώτατα ἐμφανίζονται ἐπιδημικὰ νόσοι κακοήθειαι, ἀκμαῖζουσι δὲ αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ καλὰ τέχναι, ἐν Πειραιεὶ τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ ναυτιλία, ἐν ταῖς νήσοις ἡ ναυτιλία καὶ ἡ ἀλιευτικὴ, ἐν ταῖς μεσογειοῖς ἡ γεωργία, κτηνοτροφία κτλ.

Διαιθεσίς. ὁ νομὸς Ἀττικῆς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: Ἀττικῆς, Αἰγίνης, Μεγαρίδος. (δῆμος 16).

α'. **Ἐπαρχία Ἀττικῆς** (226 χ. κ. εἰς 9 δῆμους).

(1. *Ἀθηναίων*), πρωτ. Ἀθηναὶ 111000 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τοῦ Βασιλείου. Αἱ Ἀθηναὶ κοσμοῦνται ὑπὸ πλείστων καλλιμαρμάρων μεγάρων δῆμοσίων καὶ ἰδιωτικῶν. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι: τὰ ἀνάκτορα τοῦ Βασιλέως καὶ τοῦ Διχδόχου, τὸ Ζάππειον, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον, ἡ Σιναιὰ Ἀκαδήμεια, τὸ ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, ἡ Βαυλιάνειος Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Ἐθνικὸν μουσεῖον, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Ἀβερῶφειος στρατιωτικὴ σχολή, τὸ Ἀβερῶφειον ἐφηβεῖον, ἡ Ριζάρειος σχολή, τὸ Βουλευτήριον, τὰ διάφορα νοσοκομεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, τὸ Ἐθνικὸν τυπογραφεῖον, τὸ ταχυδρομεῖον καὶ τηλεγραφεῖον, τὸ Ὠδεῖον, τὸ ἀστεροσκοπεῖον. Οἱ περικαλλέστατοι ναὶ τῆς Μητροπόλεως, τῆς ἀγίας Εἰρήνης, τοῦ ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ ὁ καθολικὸς τοῦ ἀγίου Διονυσίου, τὸ δημοτικὸν καὶ Βασιλικὸν θέατρον καὶ πλῆθος ἰδιωτικῶν μεγάρων. Αἱ Ἀθηναὶ φωτίζονται δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός καὶ εἶναι ἕδρα τῶν ἀνωτάτων ἀρχῶν τοῦ κράτους.

Αἱ ἀρχαῖαι Ἀθηναὶ ὑπῆρξαν τὸ κέντρον τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἡ πολὺφωτος λυχνία, ἐξ ἧς ἀνέλαμψεν ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς. Ἀπετελοῦντο ἐκ τριῶν μερῶν, τῆς Ἀκροπόλεως, τοῦ Ἄστεως καὶ τῶν λιμένων τοῦ Πειραιῶς, μεθ' οὓς συνεδέοντο διὰ τῶν μακρῶν

τειχῶν. Περιεκλείοντο ὑπὸ τείχους ἔχοντος 7 πύλας καὶ ἐκοσμοῦντο ὑπὸ θαυμαστῶν δημοσίων οἰκοδομῶν. ὧν τὰ λείψανα εἶναι : Ἐν τῇ Ἀκροπόλει τὰ προπύλαια, ἡ Πινακοθήκη, ὁ ναὸς τῆς Ἀπτερου Νίκης, ὁ Παρθενών, ὁ ὁποῖος μεταβλήθῃς ὑπὸ τῶν Τούρκων εἰς τζαμίον καὶ πυριτιδαποθήκην κατεστράφη ὑπὸ Ἐνετικῆς ὀβίδος κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτοῦ (1687), τὸ Ἐρεχθεῖον. Περὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ ἐν τῇ πόλει ἦσαν : τὸ θέατρον τοῦ Διονύσου, ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, τὸ Ὠδεῖον Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ, τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους (φανάρη Διογένους), ὁ ναὸς τοῦ Ἡρακίστου (Θησεῖον), ὁ ναὸς τοῦ Ὀλυμπίου Διός, οὗ σώζονται 15 κίονες καὶ εἰς πεπτωκώς, ἡ πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ, ἡ στοὰ τοῦ Ἀττάλου, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Κυρρήστου (ναὸς τοῦ Αἰδίου), ἡ πύλη τῆς ἀγορᾶς, τὸ Δίπυλον (κυρία εἴσοδος τῆς πόλεως παρὰ τὴν ἁγίαν Τριάδα), ὁ Κεραμεικός, τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου, ἡ στοὰ τῶν Γιγάντων, τὸ Παναθηναϊκὸν στάδιον ἀνοικοδομηθὲν νῦν ὑπὸ τοῦ Ἀβέρωφ καὶ ἄλλα.

Αἱ Ἀθηναίαι γενόμεναι πρωτ. τοῦ Βασιλείου ἔδεκπλαστιάσθησαν ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι σήμερον, προήχθησαν δὲ περὶ αὐτὰς διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων καλλίστα προάστεια. : Ἡ Κολοκυθοῦ, οἱ Ἀμπελόκηποι, τὰ Πατήσια, ἡ Κυψέλη, τὸ Χαλάνδρι, τὸ Ἡράκλειον κατοικουμένον ὑπὸ ἐξελληνισθέντων Γερμανῶν, τὸ Ἀμαρούσιον 1700 κατ., ἡ Κηφισία 1600 κ. ἔχουσα λαμπρὰς ἐπαύλεις, ἄριστον ὕδωρ καὶ κήπους σκιερούς, ἡ Καλλιθέα, ἔνθα τὸ ἐθνικὸν σκοπευτήριον, τὸ Παλαιὸν Φάληρον. Τὰ ἀνωτέρω προάστεια ἔχουσι σχεδὸν πάντα πυκνὴν συγκοινωνίαν σιδηροδρομικὴν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν, χρησιμεύουσι δὲ ὡς πνεύμονες, δι' ὧν ἀναπνεύουσιν αἱ Ἀθηναίαι τὸ θέρος ἰδίᾳ. (2. Πειραιῶς), πρωτ. Πειραιεὺς 8 χλμ. ἀπ' Ἀθηνῶν 45 χ. κ. παλαιόθεν ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, κέντρον ἐμπορίου, ναυτιλίας καὶ βιομηχανίας, ἔχει ὑπὲρ τὰ 100 ἐργοστάσια μετὰ 10 χ. ἐργατῶν, κλωστικῆς, ναυπηγικῆς, σιδηρουργικῆς, ξυλουργικῆς, οἰνοπνευματοποιίης, βυρσοδεψικῆς κλπ. Συνδέεται διὰ διπλῆς γραμμῆς ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τροχιοδρόμου μετὰ τῶν Ἀθηνῶν, μετὰ τῆς Πελοποννήσου διὰ τοῦ ὁμωνύμου σιδηροδρόμου καὶ μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου διὰ πυκνῆς ἀτμοπλοικῆς συγκοινωνίας. Ὁ Πειραιεὺς ἔχει γυμνάσιον, σχολὴν ναυτικῶν δοκίμων, μουσεῖον, ὀρφανοτροφεῖον, πτωχοκομεῖον, νοσοκομεῖα καὶ λαμπρὸν Βασιλικὸν περίπτερον. Συνέχειαν σχεδὸν τοῦ Πειραιῶς ἀποτελεῖ τὸ νέον Φάληρον μετὰ θαυμασίων λουτρῶν καὶ πλήρες ἐπαύ-

λεων. (3 Φυλῆς), Καλύβια Χασιῶς 2000 κ. (Φυλή-Θρασύβουλος). (4. Ἀχαρνῶν), Μενίδι 3000 κ. Δεκέλειχ (Τατόι) 300 κ. ἔκφυλις τοῦ Βασιλέως. (5. Ὠρωπίων), Σκάλια Ὠρωποῦ 200 κ. Ὠρωπὸς 450 κ. Σάλεσι 900 κ. Κάλχμος 800 κ. (6 Μαραθῶνος), Μαραθῶν 1100 κ. Ἐν τῇ ὁμωνύμῳ πεδιάδι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Πλαταιεῖς ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας (490 π.χ.) (7 Κορίθιας), Μακρόπουλον 2000 χ. κ. Σπάτα 1600 κ. ἔνθα εὗρέθησαν σπάνια χρυσᾶ καὶ ἐλεφάντινα ἀντικείμενα ὅμοια πρὸς τὰ τῶν Μυκηναίων. Κορωπὶ 3 χ.κ. Λιόπεσι 2 χ.κ. (8 Θορικίων), Κερκτέα 2500 κ. Κκλύβια Κερκτέας 1000 κ. (9 Λαυρεωτικῆς), Ἐργαστήρια (Λαύρειον) 8 χ. κ. *

β'. Ἐπαρχία Αἰγίνης (9 χ. κ. εἰς 2 δήμους).

(1. Αἰγίνης), Αἰγίνα 5000 κ. ἐν τῇ Δ. παραλίᾳ τῆς νήσου Αἰγίνης (8⁶ □ χμ. 15 μίλ. ἀπὸ Πειραιῶς). Ἡ νῆσος εἶναι ὄρεινὴ κατὰ τὸ πλεῖστον, στερεῖται ὑδάτων, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν ἀγγειοπλαστικὴν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν σπογγαλιευτικὴν (250 πλοίαρια, ὧν 50 μηχαναὶ ἐξήγουσιν ἀπὸ τῆς Β. Ἀφρικανικῆς παραλίας σπόγγους ἐτησίως ἀξίας 1 ἐκ. δραχ.). (2. Ἀγκισιρίου), Μεγαλοχώρι ἐν τῇ ὁμων. νήσῳ 800 κ. Ἡ νῆσος εἶναι βουνώδης καὶ πευκ σκεπῆς, παράγει δὲ ῥητίνην ἀρίστην, αἶνον, κριθὴν καὶ σῦκα

γ'. Ἐπαρχία Μεγαρίδος (23 χ. κ. εἰς 5 δήμους).

(1. Μεγαρέων), Μέγαρα 6500 κ. ἐπὶ δύο κόλπων πλησίον τῆς θαλάσσης. (2. Ἐλευσῖνος), Μάνδρα 3000 κ. Ἐλευσίς 2400 κ. περιήρημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Δήμητρος (Ἐλευσίνια μυστήρια). (3. Εἰδυλλίας), Βύλλια 2200 κ. (4. Ἐρυθρῶν), Κριεκούκιον 2600 κ. (5. Σαλαμῖνος), πρωτ. Σαλαμίς ἐν τῷ Δ. τῆς ὁμωνύμου νήσου ἐχούσης 7000 κ. (100 □ χμ). Ἡ νῆσος στερεῖται ὑδάτων, τὰ δὲ βουνὰ αὐτῆς εἶναι σχεδὸν γυμνά ἐκτός τινων καλῶν πευκῶνων, ἐξ ὧν ἐξάγεται ῥητίνη. Οἱ κάτοικοι εἶναι ναυτικοί, ἔχει δὲ ἡ νῆσος 130 διάφορα πλοῖα (10 σπογγαλιευτικὰ). ΝΑ. εἶναι ὁ Ἀράπης ἀπέναντι τοῦ Αἰγάλεω, ἔνθα ὁ ναύσταθμος μετὰ 2—2500 κινήτου πληθυσμοῦ, μετὰ πλωτῆς δεξαμενῆς πρὸς καθαρισμόν τῶν πλοίων καὶ ἀπέναντι τοῦ στενοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ τῷ 480 π.Χ. κατεστράφη ὁ Περσικὸς στόλος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. ΝΑ. εἶναι ἡ Ψυττάλεια.

Ἄρχαῖαι πόλεις : Ἀθῆναι, περὶ ὧν εἶπομεν. Ἀθῆναι ἴσαν καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις (Καρίας, τῆς Λακωνικῆς, πλησίον τῶν Ὠρεῶν, αἱ Βοιωτικαί, τῆς

Καπαδοκίαις κλ. Νῦν δὲ πολλὰ πνευματικὰ πόλεις τῆς Εὐρώπης φέρουσι τὸ ὄνομα Ἀθήναι πρόθετον. ὡς τὸ Ἐδιμβούρνον τῆς Σκωτίας, ἡ Βαϊμάρη τῆς Γερμανίας, ἡ Ζυρίχη τῆς Ἑλβετίας κλ. Ἐπίσης ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀθήναι ἀπαντῶνται πλεῖσται πόλεις καὶ περιοχαὶ ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ). Πειραιεὺς μετὰ δύο ἔτι λιμένων, Ζέξ (παρῆ-λιμίνι) καὶ Μουνυχίας (Φανάρι). Ἀχαρναὶ (Μενίδι). Μαραθῶν (Βρανῆς), ἔσθα ὁ τύμβος τῶν Μαραθωνομάχων. Κηφιστὰ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει. Ῥαμνοῦς (Ἑβραϊόκατρο). Ἀφιδνα (Καπανδρίτι) ΒΔ Μαραθῶνος. Ἐλευθεραὶ (Κάζα) εἰς τὰς Ν ὑπορείας τοῦ Κιθαιρώνος. Θορικόν. Ἐλευοίς, Ὁρωπός.—Μέγαρα 30' ἀπὸ θαλάσσης. Τριποδίσκος πρὸς Δ. Μεγάρων. Κρομμυῶν (ἄγιοι Θεόδωροι). Σιδοῦς (Σουσίαι). Σαλαμίς πρὸς Α. ἀπέναντι Ἀττικῆς. Αἴγινα καὶ Κεκρυφάλεια (Ἀγίστοι). κλ.

Παρατηρήσεις. 1. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι πλούσιος, διότι ἔχει πολλοὺς ὄρμους βαθεῖς, νήσους, αὐλάνας· ὁ ὅλος δὲ νομὸς ἀποτελεῖ χερσόνησον (ἐπιδοῶ ἐπὶ τοῦ κλίματος). 2. Τὰ ὄρη εἶναι γυμνὰ καὶ πετρώδη (μαρμαρα). Ἐντεῦθεν ἡ ἔλλειψις ὑδάτων. 3. Αἱ πεδιάδες δὲν εἶναι πολὺ εὐφοροὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν ὑδάτων καὶ δατῶν. 4. Τὸ κλίμα εἶναι διαυγέστατον καὶ εὐμετάβλητον διὰ τὴν συχνὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀνέμων καὶ τὴν θάλασσαν. 5. Τὸ κλίμα (αἰθέριον) καὶ ἡ ἀρθροία τῆς πρώτης ὕλης (μαρμαράου) ἐβοήθησε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς καλλιτεχνίας. 6. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἄσειστον. Εἰς τοῦτο καὶ εἰς τὸν ἀνερσλον οὐρανὸν ὀφείλεται ἡ διατήρησις τῶν ἀρχαίων μνημείων. 7. Αἱ Ἀθήναι ἔχουσι πληθυσμὸν τὸ εἰκοστὸν περίπου τοῦ ὅλου κράτους, ἐπειδὴ εἶναι πρωτ. οὐ μόνον τοῦ ἐλευθέρου βασιλείου, ἀλλὰ καὶ τὸ πνευματικὸν κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ. 8. Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ ἔνδυμα, ἴδιον ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ. 9. Ἡ πληθὺς τῶν ἐπιστημόνων ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι αἱ Ἀθήναι εἶναι ἡ ἑστία τῶν φώτων ἐν τῇ Ἀνατολῇ. 10. Ἡ ἔλλειψις ὑδάτων ἐν Ἀθήναις πολὺ βλάπτει τὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῆς πόλεως καθὼς καὶ τοὺς ὄρους τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς δικαίτης.

Β'. ΝΟΜΟΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ (58,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Βοιωτίας κεῖται ΒΔ τοῦ νομοῦ Ἀττικῆς βρεχόμενος ἐκατέρωθεν ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ (πρὸς Ν.) καὶ τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου (πρὸς Α.) καὶ συνδεόμενος πρὸς Δ. μετὰ τοῦ νομοῦ Φωκίδος καὶ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος πρὸς Β.

Ὄρμοι. Ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ σχηματίζονται μικρότεροι κολπίσκοι· ὁ τῶν Αἰγισθίνων (Ἀλκυονίς θάλασσα) καὶ ὁ τῆς Ἀντικίρρας (Ἄσπρα σπίτια) καθὼς καὶ οἱ ὄρμοι Λιβαδόστρας, Δαμβραίνης (ἐπίκειον Λεβαδείας). Ἐν τῷ Εὐβοϊκῷ οἱ ὄρμοι Βαθύ, Χάλια καὶ Σκροπονέρι.

Ὄρον. Ὁ Κιθαιρὸν δασσοκεπητὴς ἐνταῦθα καὶ ἡ Πάρνης. Ὁ Ἐλικὸν (Πηλαιοβοῦνκα), ὄρος δασῶδες, κατοικίαι τῶν Μουσῶν καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. Οἱ κλάδοι τοῦ Ἐλικῶνος Λιβήθριον (Μεγάλη Λούτσα)

καὶ Λαφύστιον συνδεόμενοι πρὸς τὸ Φίκειον (Φαγᾶς) καὶ τούτου διὰ τοῦ Φινικίου συνδεομένου μετὰ τοῦ Πτόφου (Σχροπινέρι), Ὑπάτου (Σαγματᾶ) καὶ Μεσαπίου (Σέγγενα), κατέρχονται ΒΑ μέχρι τοῦ Εὐρίπου. Ὁ Παρνασσός (30 χμ. μήκους), ἔχει Α. κορυφὰς τὴν Γεροντόβραχον καὶ τὴν Λυκώρειαν (Διάκουραν 2465 μ.) διαρκῶς χιονοσκεπεῖς καὶ ἦτο ἀφιερωμένοις εἰς τὸν Ἀπόλλωνα. Ὁ νομὸς περικλείεται ὑπὸ ὄρεων καταφύτων, τὰ ὅποια παρέχουσι μὲν ὕδατα ἄφθονα καὶ βοσκὰς, ἐπιδρῶσιν ὅμως ἐπὶ τοῦ κλίματος. Τὰ ὄρη καταλήγουσιν εἰς τὰ ἀκρωτήρια Βαλανιδιάν, Ταμποῦρλον, Φαμέσαν καὶ Γάζαν.

Πεδιάδες. Ἡ Βοιωτία ἀποτελεῖ βαθύπεδον, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα ἐξεχύθησαν διὰ τῶν ποταμῶν Ἀσωποῦ, Κηφισοῦ καὶ Ὠροῆς. Διαιρεῖται εἰς δύο λεκανοπέδια τῆς Λεβηδείας καὶ τῶν Θηβῶν μεγαλύτερον μετ' ἀφθόνων ὑδάτων.

Ποταμοί. Ὁ Ἀσωπὸς ἐκ τῶν Β. κλιτύων τοῦ Κιθαιρώνος εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν ΒΑ. κλιτύων τοῦ Παρνασοῦ διέρχεται τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς ἀποξηρανθείσης Κωπαίδος διοχετεύων τὰ ὕδατα αὐτῆς εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ὠροῆ (Διβαδόστρα) σχηματίζουσα μετὰ τοῦ Ἀσωποῦ νησιᾶ μεσόγειον καὶ ἐκβάλλουσα εἰς τὸν ὁμών. ἕρπον. Ὁ Ἰσμηνός (Ἄγ. Γιάννης) καὶ ἡ Δίρκη παρὰ τὰς Θήβας. Πηγαῖα ὕδατα ἄφθονα ἔχει ὁ νομὸς.

Λίμναι. Μετὰ τὴν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων τοῦ βαθυπέδου ἔμειναν εἰς τὰ βαθύτερα μέρη λίμναι τινὲς ἀποξηρανθεῖσαι ἤδη. Οὕτως ἡ πάλαι Κωπαῖς δὲν ὑπάρχει πλέον, παρέσχε δὲ πρὸς καλλιεργίαν 240 χιλ. στρεμμάτων γῆς εὐφορωτάτης. Ἡ Ὑλική (Δίκερι, 3 χιλ. στρέμματα) συνδεθεῖσα διὰ μεγίστης διάρυχος μετὰ τῆς Κωπαίδος ἀποτελεῖ τὸν ὀχετὸν τῆς ἐκροῆς τῶν ὑδάτων εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ἄρμα (Παραλίμνη) ὀχετὸς καὶ αὕτη τῆς ἀποξηράνσεως.

Κλίμα. Ἡ ἀποξήρανσις τῶν λιμνῶν καὶ τῶν πλείστων ἐλῶν ἐβεβλίωσε πολὺ τὸ κλίμα, τὸ ὅποσον ἦτο ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, θερμὸν τὸ θέρος, ὑγρὸν καὶ κατ' ἀκολουθίαν βαρὺ καὶ νοσῶδες.

Ἔδαφος. Εὐφορον διὰ τὰ ὕδατα, διότι ταῦτα δὲν ἀρδεύουσι μόνον, ἀλλὰ καὶ πιζίνουσι αὐτὸ παρασύροντα ἐκ τῶν χλοερῶν ὄρεων φυτικὰς οὐσίκας εἰς τὸ βαθύπεδον. Τὰ κατάφυτα ὄρη βοηθοῦσι πολὺ τὴν κτηνοτροφίαν.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποὶ παντός εἶδους, οἶνος, βάλμβαξ.

Κτηνοτροφικά (πολλοὶ χιλιάδες προβάτων καὶ αἰγῶν). Ὁ νομὸς ἔχει καὶ μίαν ἀλυκὴν, τῆς Δομβραίνης.

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν ὁδῶν, ὁ νομὸς συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ διεθνoῦς σιδηροδρόμου.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Βοιωτίας διαίρεται εἰς δύο ἐπαρχίας, Λεβαθείας καὶ Θηβῶν. (δῆμοι 13).

α'. **Ἐπαρχία Λεβαθείας** (28 χιλ. κ. εἰς 6 δῆμους).

(1. Λεβαδέων) πρωτ. Λεβαδεῖα 6500 κ. καὶ τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως, πατρὶς τοῦ Λάμπρου Κατσώνη. Διὰ τῆς Λεβαθείας διέρχεται ἡ Ἐρικυα, ποτάμιον ἐκ τοῦ Τροφωνίου ἀντροῦ σχηματιζόμενον ἐκ τῆς συμβολῆς δύο ῥυακίων, τῆς Μνημισύνης καὶ τῆς Ἀθήτης. ΝΔ. Λεβαδεῖς εἶναι ἡ θέσις Πέτρα (Ἵψηλάντης, τελευταία μάχη 1829).

(2. Πέτρας), Ἅγιος Γεώργιος 1200 κ. Μούλι 325 κ. (περίφημοι πέποινες) (3. Ὀρχομενοῦ), Πετρομαγούλα 1200 κ. (4. Διστομίων), Δίστομον (νίκη Σουλιωτῶν) καὶ Κυριάκι 1200 κ. (5. Χαιρωνείας), Δαζύλια 1850 κ. (6. Ἀραχώβης), Ἀράχωβα 3300 κ. (νίκη Καρυσσάκη 1827, Τοῦροι νεκροὶ 3000).

β'. **Ἐπαρχία Θηβῶν.** (30 χιλ. κ. εἰς 7 δῆμους).

(1. Θηβαίων). Θῆβαι 5000 κ. ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐφ' οὗ πάλαι ἦτο ἡ Καδμεία ἀκρόπολις. Τὰ δύο αὐτῆς προάστεια Πυρὶ καὶ ἄγιος Θεόδωρος εἶναι σχεδὸν ἠνωμένα (2. Θεσπιῶν), Ἐρημόκαστρον 1000 κ. (3. Θιοβης), Δομβραίνια 1450 κ. (4. Πλαταιῶν) Καπρέλι 1350 κ. (5. Αἰλίδος), Μεγάλα Χάλια 700 κ. (ὁ δῆμος οὗτος ὑπέχθη διοικητικῶς καὶ δικαστικῶς εἰς τὴν Εἰβοίαν). (6. Τανάγρας), Χλεμποτσάρι 700 κ. (7. Ἀκραφονίου), Καρδίτσα 550 κ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Λεβαθεῖα, ὀνομαστὴ διὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Τροφωνίου Διός. Ἀλιάρτος (Μαζί), ἐν ἧ' ἔπεσον ὁ Λύσανδρος 394 π.χ. Ὀρχηστὸς (Μούλι). Κορώνεια (Λουτρό) πλησίον ἀγίου Γεωργίου. Χαιρώνεια (Κάπρινα) πατρὶς τοῦ Πλουτάρχου. Ἐνταῦθα ὁ Φίλιππος ἐνίκησε (338 π.χ.) τοὺς Ἀθηναίους καὶ Θηβαίους, ὧν ὁ ἱερεὺς λόγος ἔπεσον ὅλοι, καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποῦτου ἰδρύθη ἐκεῖ ὁ μαρμαρίνος λέων τῆς Χαιρωνείας. Δαυλλε κλ. Ὀρχομενός Βοιωτικός, ἔνθα ὁ Μινύειος θησαυρὸς καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἡσιόδου. Κῶπαι, ἐξ ἧς ἡ Κωπαὶ ἐκλήθη. Αἰλλε (Διμήν βαθός), ἐξ ἧς ἀπέπλευσαν εἰς Τροίαν οἱ Ἕλληνες. Εὐρέθησαν ἐκεῖ ἐρείπια τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος. Τάναγρα εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀσωποῦ περίφημος διὰ τὰς Ταναγραίας κόρας (Πήλινα ἀγαλμάτια) καὶ διὰ τὰ λοιπὰ θαυμαστῆς τέχνης ἀρχαῖα ἀντικείμενα. Δήλιον (Δήλεια) ἐπίγειον Τανά-

γρας. Ἀθηδών (Μαγούλα) ἐπὶ λόφου παρὰ τὸν Εὐρίπον. Θῆβαι μετ' ἀκροπό-
λεως Κἀμισίας, πατρὶς τοῦ Πινδάρου, Ἐπαμεινώνδου καὶ Πελοπίδου, μεγίστη
πόλις, ἔλαβε πρὸς καιρὸν καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Ἑλλάδος νικῆσασα τοὺς Σπαρ-
τιάτας ἐν Λεύκτροις 371 π. χ. Ἡγετῆθη ἔπειτα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου· κατὰ δὲ
τὸν μέσον αἰῶνα καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἦτο μικρὸν χωρίον. Θεσπιαὶ ΝΔ. Θηβῶν
παρὰ τὸ Ἐρημόκαστρον (700 Θεσπιεῖς ἐν Θερμοπούλαις μετὰ Λεωνίδου 480 π. χ.).
Ἀσκηρ (Πυργάκι) εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Ἑλικῶνος, πατρὶς Ἡσίοδου Λέδκτρα
1 ὄραν ὑπὸ Θεσπιῶν. ἔθα ἔπεσεν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων Κλεόμβρο-
τος 371 π. χ. Πλαταιαὶ παρὰ τὸ χωρίον Κόκλα καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ
Κιθαιρώνος (νίκη Ἑλλήνων κατὰ Περσῶν 479 π. χ.). Θίσθη (Κακόσι) πλησίον
Δομβραίνης κλ.

Παρατηρήσεις. 1. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι ἱκανός,
ἀλλὰ δὲν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ κλίματος, εἰμὴ ἐπὶ τῶν παρακτίων μόνον μερῶν, διότι
μεταξὺ θαλάσσης καὶ βαθυπέδου πρόκεινται ὄρη σχεδὸν πανταχόθεν. Διὰ τοῦτο
καὶ οἱ λιμένες τῆς χώρας εἶναι ἀνάξιοι λόγου. 2. Τὰ ὄρη διὰ τὴν διάταξιν αὐ-
τῶν καὶ τὰ δάση καθιστῶσι τὰς πεδιάδας εὐφρόρους, διότι ἀφθονία ὑδάτων καὶ
φυτικῶν οὐσιῶν κατέρχεται ἐκ τούτων, εἰς αὐτάς, ἀλλὰ τὸ κλίμα διὰ ταῦτα
εἶναι ψυχρὸν ἐν χειμῶνι καὶ θερμὸν τὸ θέρος. 3. Τὸ ἔδαφος ἀποκεκλεισμένον
πανταχόθεν εἶναι εὐφρόρον, ἀλλὰ καὶ ἐλώδες ἐν τισι. Τοῦτο καὶ τὸ κλίμα ἔσχον
μεγάλῃν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν κατοίκων (νῦν βελτιοῦνται ἀμφο-
τερα). 4. Ἐν τῷ νομῷ τοῦτω φιλοξενεῖται ἡ ὑδραυλικὴ ἐπιστήμη, εἰς ἣν ὀφεί-
λεται ἡ ἀποξήρανσις τῶν λιμνῶν καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ βελτίωσις τοῦ κλίμα-
τος. 5. Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ
ἔδαφος. 6. Τὸ βαθύπεδον ἔχει κλίσιν πρὸς Α. ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ πρὸς Α.
διεύθυνσις τῶν ποταμῶν. 7. Οἱ ποταμοὶ εἶναι φυσικοὶ οὕτως εἴπεῖν ὀχετοὶ τῶν
ὑδάτων τοῦ βαθυπέδου· διὰ τοῦτο ἐν χειμῶνι πλημμυροῦσιν. 8. Ἐν Βοιωτίᾳ
ἐγένοντο πολλὰ μάχαι καὶ ἀξιοὶ λόγου, διότι κατ' αὐτάς ἐκίθη ἡ τύχη τῆς
Ἑλλάδος.

Γ'. ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ (62,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Φωκίδος κεῖται πρὸς Δ. τῆς Βοιωτίας μεταξὺ
τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος πρὸς Β. καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας πρὸς Δ.,
βρέχεται δὲ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, τοῦ ὀπίου μικρό-
τεροι εἶναι ὁ τῆς Ἀντικύρας καὶ ὁ Κρισαῖος (τῆς Ἰτέας).

ὄρη. Βυτηνίτις, Γαλαξειδίου, Ἰτέας, Ἀντικύρας.

Νηοῖδες. Τριζώνια, μία νησίς ἀκατοίκητος (λοιμοκαθαρτήριον
ἐνίοτε) καὶ δύο σκόπελοι.

ὄρη. Ὁ Παρνασσός. Ἡ Κίρφυς (Ξεροβούνη) διὰ σεισμοῦ ἀποσχί-
σθην τοῦ Παρνασσῶ θάλει μέχρι τῆς παρακλίας. Ἡ Οἶτη (Καταβό-
θρα 2160 μ.), τοῦ ὁποῦ διακλαδῶσεις εἶναι τὸ Καλλίδρομον, ὁ Κό-
ραξ (Βαρδούτις. 2495 μ.) Ἡ Γκιῶνα, ὑψηλότερον καὶ τοῦ Παρνα-

σοῦ (2512 μ.) φθάνουσα μέχρι τοῦ Κρισαίου κόλπου, ἔνθα τὸ Τρικώρυφον. Ἡ Οἶτη καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ὄρη εἶναι δασσοσκεπής, ἐκτείνεται δὲ εἰς μῆκος 35 χμ. χωρίζουσα τὸν νομὸν Φωκίδος ἀπὸ τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος. Ἐν τῷ νομῷ ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον.

Ἀκρωτήρια. Πάσσαλος, Κεφάλι, Τρυπητά, Ψαρομίτα κλπ.

Πεδιάδες. Ἡ μικρὰ τῆς Ἀμφίσσης κοιλάς μεταξύ Γκιώνας καὶ Παρνασοῦ κατάφυτος ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων.

Ποταμοί. Ὁ Ὑγκιθος (Γατσοπνίχτης) ἐκ τῆς Γκιώνας εἰς τὸν Κρισαῖον κόλπον. Ὁ Πλειστός (Ξεροπόταμος) ἐκ τοῦ Παρνασοῦ, καθ' ὁδὸν παραλαμβάνων τὰ ὕδατα τῆς Κασταλίας χύνεται εἰς τὸν Κρισαῖον κόλπον. Ὁ Μήρνος ἐκβάλλων εἰς τὴν Νκυπακτινῶν.

Κλίμα. Τραχὺ μὲν καὶ ψυχρὸν, ἀλλ' ὑγιεινόν.

Ἐδαφός. Πετρῶδες· κατ' ἀκολουθίαν ἄγονον πλὴν τῆς κοιλάδος τῆς Ἀμφίσσης.

Προϊόντα. Ἐλαίαι ἐξαίρεται, κτηνοτροφικὰ ἐν γένει (τυρὸς Λιχκούρας), ὀλίγα δημητριακὰ. Βυρσοδεφικὰ προϊόντα. Ναυτιλία ἱκανῶς ἀμειβί. (400 ἱστιόφρακ).

Σεισμοί. Ὁ νομὸς εἶναι εὖσειστος.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Φωκίδος διακρίνεται εἰς δύο ἐπαρχίας, Παρνασσίδος καὶ Δωριδος. (δῆμοι 15).

α'. **Ἐπαρχία Παρνασσίδος.** (35 χ.κ. εἰς 8 δῆμοι).

(1. Ἀμφίσσης). Ἀμφισσα (Σάλωνα) 5500 κ. πρωτ. τῆς ἐπαρχίας καὶ τοῦ νομοῦ, ἀπέχει δύο ὥρας ἀπὸ τοῦ ἐπίνειου αὐτῆς Ἰτέας καὶ ἔχει γυμνάσιον (Γαγίτσειον) καὶ ὑπὸ τὴν πόλιν λείψανα Φραγκικοῦ φρουρίου. (2. Κρίσης), Χριστὸ 140⁰ κ. Παρὰ τὸ χωρίον εἶναι τὸ Κρισαῖον πεδῖον ἔνθα ἐτελοῦντο τὰ Πύθια καὶ τὸ ὅποιον ἀνῆκον εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς μαντεῖον ἐγένετο αἰτία τῶν ἱερῶν πολέμων. Καστρί εἰς τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Παρνασοῦ ἀνασκαφὴν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ὡς κατέγον τὴν θέσιν τοῦ μαντείου· νῦν ἰδρῦθη ἐκεῖ μουσεῖον πολλοῦ λόγου ἄξιον. (3. Ἀνικύρας), Δεσφίνα 2450 κ. (4. Μυονίας), Ἀγία Εὐθυμία 1530 κ. (5. Γαλαξειδίου), Γαλαξειδίον 4100 κ. ἐπὶ μικρᾶς χερσινησῶδους ἀκτῆς ἐχούσης ἐκατέρωθεν δύο λιμένας καὶ φάρων ἐπὶ τῆς νησιδος Ἀψιθίας. (6. Παρνασιῶν), Τοπόλια 900 κ. (7. Δωριέων), Γραβιά 700 κ. Πλησίον εἶναι τὸ περίφημον «Χάνι τῆς Γραβίας», ἔνθα ὁ Ὀδυσσεὺς Ἀνδροῦττος ἔσυρε τὸν ἀμίμητον χορὸν μετὰ 117 ἀνδρῶν ἀποχορούσας τὸν στρατὸν τοῦ Ὀμῆρ-Βριώνη (6 Μάϊου

1821), νῦν δὲ ἴσταται μνημεῖον μετὰ τῆς προτομῆς τοῦ ἥρωος. Νοτιώτερον εἰς τὰς Δ. ὑπάρχειας τοῦ Πικρατοῦ εἶναι ἡ ἄμπλακη, ἔνθα ὁ Κίττος Τζαβέλας, ὁ Δουβουνιώτης καὶ ὁ Γκούρας ἔφθειραν μέγα μέρος τοῦ στρατοῦ τοῦ Δερβίς-Πασσᾶ (1824). (8. Καλλιέων), Μαυρολιθάρι 1100 κ. ἐπὶ τοῦ Κόρακος. Μουσουνίτσα ἄνω καὶ κάτω 1350κ. πατρὶς τοῦ Ἀθανασίου Διάκου.

6'. **Ἐπαρχία Δωριδος** (27 χ. κ. εἰς 7 δήμους).

(1. Αἰγιατίου), Λιδωρίχιον 1100 κ. (2. Τολοφῶνος), Βυτρνίτσα 900 κ. ἔχουσα ἐπίνειον τὴν Ἐρατεινὴν (40 οἰκίαι περίπου) ἐπίνειον ὅλης τῆς Δωριδος. (3. Εὐπαλίου), Κλήμα 800 κ. (Σουλέ). (4. Ποτιδανείας), Παλαιοζόρι 800 κ. (5. Κροκυλίου), Παλαιοκάτωνον 500 κ. καὶ Πενταχοῖ θερινὴ 1000 κ. (6. Ὑαίας), Γρανίτσα 1150 κ. καὶ (7. Βωμαίας), Ἀρτοτίνια 1600 κ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἄμφισσα ἔδρα τῶν ὀζολῶν Λοκρῶν μετὰ ὀχυρᾶς ἀκροπόλεως, εἶπεν ἐπίνειον τὸ Χάλιον. Δελφοὶ (Καστρί) περίφημος διὰ τὸ μνητεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος παρὰ τὴν πηγὴν τῆς Κασταλίας (Παπαδῆξ), τῆς Κασσωτιδος (βρῦσι τοῦ ἀγίου Νικολάου) καὶ τῆς Δελφούσης (Κερνά). ἔνθα ἡ Ὑάμπια καὶ αἱ Φαιδριάδες πέτραι. Οἰάνθεια (Γαλαξειδίου) Κίρρα (Μαγούλα) ἐπίνειον τῶν Δελφῶν καὶ Ἀντίκιρρα ὑπὸ τὴν Κίρρην.

Δωρικὴ τετράπολις: Κυτίνιον 15'. τῆς ὥρας πρὸς Β. τοῦ Χανίου τῆς Γραβιᾶς. Ἐρινεὸς 4 ὥρας ΒΔ. τοῦ Κυτινίου. Τῆς Πίνδου καὶ Βοιοῦ ἀγνοοῦνται οἱ θέσεις. Οἱ δὲ κάτοικοι ἐκαλοῦντο Λιμοδωριεῖς. Ἐν Δωριδί ἕκαστος δήμος εἶχε καὶ ὁμών. πόλιν. Οἰνέων κλπ.

Παρατηρήσεις. 1. Ἐν τῷ νομῷ Φωκίδος ὁ Κορινθιακὸς ἔχει τὰς βαθυτέρας κολπώσεις σχηματίζων δύο κολπίσκους καὶ βαθεῖς ὄρους. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ ναυτικὴ δεξιότης τῶν Γαλαξειδιωτῶν. 2. Οὐχ ἥττον ὁ νομὸς εἶναι ὀρεινὸς κατεχόμενος ὑπὸ ὕψηλῶν καὶ κρημνωδῶν ὄρεων· διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν μεσογείων εἶναι κτηνοτρόφοι. 3. Ἰδατα πολλὰ ὁ νομὸς δὲν ἔχει διὰ τὸ κρημνωδὸν τῶν ὄρεων, ἐξ οὗ καὶ οἱ μικροὶ ποταμοὶ εἶναι χειμαρρῶδες. 4. Τὸ κλίμα ὀφείλει τὸ ὑγιεινὸν αὐτοῦ εἰς τὴν ἔλλειψιν ἐλῶν, τὰ δάση, τὰ διαυγῆ πηγαῖα ὕδατα καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰς τὸν καθαρὸν ἀέρα. 5. Ὁ νομὸς κατὰ τὸν ἀγῶνα ἡμῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐχορήγησεν εἰς τὴν πατρίδα πλὴν τῶν ἄλλων γενναίων ἀνδρῶν τὸν ἥρωα τῆς Ἀλαμάνας Ἀθανάσιον Διάκον, μία δὲ θέσις αὐτοῦ (Χάνι Γραβιᾶς) ἐδοξίσθη ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῦς Ἀνδρούτσου δι' ἀμιμῆτου εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν κατορθώματος. 6. Ἡ χώρα εἶναι εὐσειστος. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων γρόνων οἱ σεισμοί, τὰ ἀπόκρημα ὄρη, τὰ μετὰ κρότου καταπίπτοντα ὕδατα, οἱ ἄνεμοι καὶ αἱ τρικυμῖαι ἀπὸ τε ξηρᾶς καὶ θαλάσσης ἐδημιούργησαν τὴν παγκόσμιον φήμην, ὅτι ἐκεῖ ἐνεργεῖ θεός τις· τοῦτο συνέτεινεν εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ μαντείου. 7. Οἱ κάτοικοι τοῦ Γαλαξειδίου εἶναι μᾶλλον προηγημένοι, διότι ἔκπαλαι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν. 8. Αἱ ἐλαῖαι

τοῦ νομοῦ τούτου ἀποστέλλονται καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν πρὸς ἐμπορίαν διὰ τὴν εἰσίτητον ποιότητα αὐτῶν. 9. Ἡ συγχωινωμία τοῦ νομοῦ εἶναι δυσχερής, ἰδίᾳ ἐν χειμῶνι διὰ τὸ βραχῶδες τοῦ ἐδάφους. 10. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐτελεῖτο πάλαι μία ἐκ τῶν 4 μεγάλων ἐορτῶν, τὰ Πύθια πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος.

δ'. ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ (100,000 κ.)

Θέσις. Πρὸς Β. τῶν νομῶν Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, μεταξὺ τούτων καὶ τῶν κόλπων Εὐβοϊκοῦ, Μαλιακοῦ καὶ Παγασητικοῦ ἀφ' ἑνός, καὶ τῶν νομῶν Μχγνησίας, Λαρίσης, Κερδίσης, Εὐρυτανίας καὶ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ἀφ' ἑτέρου.

ὄρμοι. Ἐν τῷ Εὐβοϊκῷ κόλπῳ σχηματίζεται ὁ Ὀπουντίος κολπίσκος μεθ' ὄρμου καὶ ὁ τῆς Λαρυμένης. Περαιτέρω ἐν τῷ Μαλιακῷ ὁ τῆς ἁγίας Μαινας (Στυλίδος) καὶ ὁ τοῦ Πτελεοῦ, Ἐν δὲ τῷ Παγασητικῷ ὁ τῆς νέας Μιζέλας. Ἐν τῷ ὄρμῳ Ὀπουντίῳ εἶναι ἡ νησίς Ἀταλάντη (Ταλάντη).

ὄρη. Ὁ Παρνασσός. Ἡ Οἶτη, δασοσκεπὴς καὶ γραφικωτάτη κατὰ τὰς Β. ἰδίᾳ κλιτύς, ἔνθα ὕδατα ἄφθονα καὶ χωρὶς κατάφυτα. Τὸ Καλλιδροιον καὶ ἡ Β. τούτου ἔκφυσις Φρίκιον. Ἡ Κνημὶς (Σπαρτιά). Τὸ Ἀκόντιον (Ξεροβούνη). Ὁ Τυμφρηστός (Βελοῦχι), ὄρος ἀπότομον, πετρῶδες, γυμνὸν τὸ πλεῖστον καὶ χαραδρῶδες. Ἐξ αὐτοῦ καταπίπτουσι πολλὰ ὕδατα. Ἡ Ὄθρυς (Γκοῦρα 1730 μ.) ἔχει κλιτύς ἀποτόμους ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπροσίτους, δάτη πυκνὰ παρθένα καὶ ὕδατα ἄφθονα καὶ ψυχρά. Ταύτης κλάδοι εἶναι: ὁ ἅγιος Ἡλίας, Δερβέν-Φούρκα, Ἀντινίτσα, Γερακοβούνη κλ.

Ἀκρωτήρια. Τὰ ὄρη πίπτουσι ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν. Διὰ τοῦτο ὁ νομὸς ἔχει πολλὰ ἀκρωτήρια (Νέα Μιζέλα, Ποσειδίων, Σταυρός, Δρέπανον, Χιλιομέλι, Κνημὶς) κλ.

Πεδιάδες. Τῆς Ἀταλάντης καὶ ἡ μικρὰ τοῦ Δομοκοῦ.

Ποταμοί. Ὁ Σπερχεῖος (Ἀλαμάννα) δεχόμενος παραποτάμια τὸν Δύραν, τὸν Μέλανα (Γοργοπόταμον) καὶ τὸν Ἀσωπὸν (Καρβουναρῖα) ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαλιακὸν κόλπον (15 χμ. νοτιώτερον νῦν ἢ πάλαι). Εἰς τὰς ὄχθας τούτου ὁ Νικηφόρος Οὐρανὸς κατετρόπωσε τοὺς Βουλγάρους ἀπκλλάξας τὴν χώραν τῶν ληστῶν 997 μ. Χ. Ὁ Κηφισὸς (ποτάμι τοῦ Δαδίου), τοῦ ὁποίου βετθρὰ τινὰ κατέρχονται ἀπὸ τῆς Οἶτης καὶ ὁ Βοάγιος ἢ Μάνης (Πλατανιάς) εἰς τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον. Ὁ Σπερχεῖος κατὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ σχηματίζει ἐλὴ ἀπὸ Μώλου μέχρι Ἰμίρμπεη (30 □ χμ.)

Λίμνη. Ἡ Εὐνιας (Ντακουκλή) ἰχθυοτρόφος ἐν τῇ μικρᾷ πεδιάδι τοῦ Δομοκοῦ. Πηγαῖα ὕδατα ἄφθονα.

Κλίμα. Το κλίμα τοῦ νομοῦ ἦτο νοσηρὸν (ψυχρὸν, ἐλώδες), ἀλλ' ἤδη πολὺ ἐβελτιώθη διὰ φυτειῶν καὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων, τείνει δὲ νὰ κατασταθῇ ἐκ τῶν καλυτέρων· διότι καὶ ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶναι ἰκανὸς καὶ ἡ ἀναλογία ὀρέων καὶ ἀκτῆς διὰ τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀνέμων.

Ἐδαφός. Εὐφορωτάτον (Φθίη ἐρίθωλος) διὰ τὸ κατάφυτον καὶ κατάρτυτον τῶν ὀρέων καὶ λόφων.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, καπνὸς ἄριστος, βάμβαξ, οἶνος, ἔλαιον, Κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀφθονα, δασικὰ προϊόντα, ἰχθυὲς κλ. Ἡ Ὅθρυς ἐγκλείει φλέβας χαλκοῦ, ἐν δὲ τῇ Λοκρίδι ὑπάρχουσι μεταλλεῖα πλουσιώτατα.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος διακρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: Φθιώτιδος, Λοκρίδος καὶ Δομοκοῦ (24 δήμοι).

α'. **Ἐπαρχία Φθιώτιδος** (60 χ. κ. εἰς 12 δήμοι).

(1. *Λαμιέων*), Λαμία 7600 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας κεῖται ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ ἁγίου Λουκᾶ καὶ ἐπὶ τῶν Α. τῆς Ἀκρολαμίας προπόδων ἐκτεινομένη ἀμφιθεατρικῶς εἰς τὰς ὑπωρείας δύο ἐκφύσεων τῆς Ὅθρυς, ἔχει φρούριον Ἀκρολαμίαν, γυμνάσιον κλ. θέαν ὄραϊαν, ὕδατα ἀφθονα καὶ κλίμα ὑγιεινόν. (2. *Φαλάρων*) Στυλὶς 2000 κ. ἐπίγειον Λαμίας (3 ὄρας ἀπὸ ταύτης). (3. *Κρεμασιῆς Δαρίας*), Γαρδίσιον 1250 κ. (4. *Πιλευτιῶν*), Σούρπη 2500 κ. (καπνὸς ἐξαιρετός) Πελεῶν 1000 κ. (5. *Νέας Μιτζέλας*), Νέα Μιτζέλα 800 κ. (6. *Ἡρακλειωτῶν*), Μοσκοχώρι 700 κ. καὶ Ἀλπόσπητα θερινή 250 κ. (7. *Υπάτης*), Ὑπάτη 1600 κ. (2 ὄρας ἀπὸ Λαμίας) 1 ὄραν ἀπὸ αὐτῆς εἶναι τὰ περίφημα ὀμώνυμα λουτρά. (8. *Παραχειωτῶν*), Λιανοκλάδι 750 κ. (9. *Σπερχειάδος*), Ἀγᾶ 1100 κ. (10. *Ὀμυλαίων*), Γαρδίκι 1450 κ. (11. *Τυμφρηστοῦ*), Μαυρίλλον 400 κ. (12. *Μακρακώμης*), Βαρυμπόπι 400 κ.

β'. **Ἐπαρχία Δομοκοῦ** (12 χ. κ. εἰς 3 δήμοι).

(1. *Θαυμακῶν*), Δομοκός 1700 κ. ἐπὶ τῶν ὀμων. ὀρέων. (2. *Ξυνιάδος*), Ὀμβρικῆ 1000 κ. (3. *Μελιταίας*), Ἀβαρίτσα 600 κ.

γ'. **Ἐπαρχία Λοκρίδος** 28 χ. κ. εἰς 9 δήμοι.

(1. *Ἀταλάντης*), Ἀταλάντη 1800 κ. (2 ὄρας ἀπὸ θαλάσσης). (2. *Κάτω Πέλλης*), Κάτω Πέλλη ἢ Σκάλα, συνοικισμὸς Μακεδόνων ἰδίᾳ ἢ ἔνω Πέλλη οὖσα κατάφυτος ὑπὸ λεμονεῶν καὶ πορτοκαλεῶν· ἡ Σκάλα εἶναι ἐπίγειον Ἀταλάντης. (3. *Δαρούμνης*), Μαρτίνον 1200 κ.

(4. *Ελαιτίας*), Δραχμάκι 1300 κ. (5. *Τιθορέας*), Βελίτσα 1700 κ. (6. *Αρμύιας*), Δαδίον 3500 κ. (7. *Δαφνησίον*). Λειβανλίταις 1300 κ. πα-
τρὶς Ἀνδρούτσου. (8. *Θροίου*), Ῥηγίνη 550 κ. (9. *Θερμοφυλῶν*),
Μῶλος 1200 κ. (30' ὄρας ἀπὸ θαλάσσης).

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν ὁδῶν τὸν νομὸν διασχίζει ἀπὸ Ν.
πρὸς Β. ὁ σιδηρόδρομος Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Δεμερλί.

Ἱστορικαὶ θέσεις. 2 ὄρας μακρὰν τοῦ Μῶλου εἶναι ἡ ὁδὸς
Βασιλικῶν, ἔνθα οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τὸν Μπαϊράμ-Πασσᾶν (26 Αὐ-
γούστου 1821). Εἰς τὴν ΝΑ. γωνίαν τῆς ἐπαρχίας Φθιώτιδος εἶναι
τὸ περιώνυμον στενὸν τῶν Θερμοφυλῶν (πλάτοι 50 μ. πλάτος, νῦν
3500 μ. ἕνεκα τῶν προσχώσεων τοῦ Σπερχειοῦ), ἔνθα ὁ Λεωνίδας
μετὰ 300 Σπαρτιατῶν καὶ 700 Θεσπίων ἔπεσε μαχόμενος κατὰ
τῶν Περσῶν (480 π. Χ.). Πλησίον τοῦ στενοῦ καὶ οὐ μακρὰν τῶν
ὄχθῶν τοῦ Σπερχειοῦ εἶναι τὰ Πουριὰ (λιθάρια τοῦ Διάκου), ἔνθα
αἰμόφυρτος συνελήφθη ὁ ἥρωας Ἀθανάσιος Διάκος (22 Ἀπριλίου 1821).
Τούτου ὁ ἀνδρὶὰς ἕσταται ἐν Λαμίᾳ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. *Λαμία* (Λαμιακὸς πόλεμος 322 π.Χ.). *Φάλαρα* ἐπίκειτο
Λαμίας. *Κρεμαστὴ Λάρισα* (Γαρδίκι). Ἰπάτη Ἡράκλεια παρὰ τὰ Ἀλόποσπητα.
Ἀρθήλη παρὰ τὰς Θερμοφυλάς (Ἀμφικτύονες κτλ.). *Θανμακοὶ* (Δομοκός). Ὁ-
ποδὲ πλησίον Ἀταλάντης. *Ἐλάτεια*, ἡ κλεῖς τῆς Ἑλλάδος (20' πρὸς Α. Αρχ-
μαίου). *Αρμύια* παρὰ τὸ Δαδίον, *Λάρρυμνα*, *Θρόιον*, *Ἀλπινός*, *Δαγροῦς* καὶ ἄλ-
λαι ὑπὸ σεισμῶν καταστραφεῖσαι. Ἡ χώρα πολλάκις ἔπαθεν ὑπὸ σεισμῶν.

Οἱ κάτοικοι ἀπὸ Θερμοφυλῶν μέχρι Λαρυμνῆς ἐκαλοῦντο *Λοκροὶ*. Ὀποιῶντιοι
μὲν πρὸς Α. Ἐπικτημίδειοι δὲ πρὸς Δ. ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς Λοκροὺς Ὀζό-
λις τῆς Φωκίδος καὶ τοὺς Λοκροὺς Ἐπιζευφύριοις τοὺς μεταναστεύσαντας εἰς
τὴν κάτω Ἰταλίαν.

Παρατηρήσεις. 1. Ἡ χώρα τοῦ νομοῦ τούτου καθὼς καὶ τῆς Βοιωτίας
ἦτο προφανῶς ἠνωμένη μετὰ τῆς Εὐβοίας, ἀπεχωρίσθη δὲ δι' ἴφαιστειώδεις αἰ-
τίας καὶ διὰ τῆς χημικῆς καὶ μηχανικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων. Παρατηρεῖται
μάλιστα ἀναλογία τῆς τῶν ὄρων καὶ γερσονήσων ἐκατέρωθεν. 2. Τὰ ὄρη εἶναι
κατάρυτα ἐξ οὗ ὕδατα ἄβηθονα καὶ λειμῶνες. 3. Τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς (Σπερ-
χειοῦς ἰδίᾳ) διαρκῶς προσχώνουσι τὸν Μαλιακὸν κόλπον· ἐντεῦθεν δὲ ἐπῆλθεν ἡ
αἰσθητὴ ἀλλοίωσις τοῦ στενοῦ τῶν Θερμοφυλῶν. Ἐπίσης εἰς τὰς προσχώσεις
ὀφείλονται καὶ τὰ τενάγη (Στυλὶς κλ.). 4. Τὰ ἔλη ὀφείλονται εἰς τὴν ἀνάξιν
τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σπερχειοῦ καὶ τὰς πλημμύρας αὐτοῦ. 5. Διὰ τὴν διάταξιν
τῶν ὄρων καὶ τῆν κλίσιν τῶν πεδινῶν μερῶν δὲν ὑπελείφθησαν λίμναι πλὴν
μίας (Ξυνιάδος). 6. Τὸ κλίμα ὀφείλει τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ εἰς τὰς φυτείας καὶ
τὴν διασέτευσιν τῶν ὑδάτων. 7. Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων εἶναι σύμφωνα
πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος (γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ἀλιεῖς κλ.) 8. Ἐν τῷ

νομῶ τούτῳ ἔλαβον χώραν πολλὰ μάχαι, διότι δι' αὐτοῦ ἄγει ἡ φυσικὴ ὁδός, δι' ἣς οἱ πολέμιοι ἐζήτουν νὰ γίνωσι κύριοι τῆς Α. στερεᾶς Ἑλλάδος (Ἑλλά-
τεια, Θερμοπύλαι, Πουριά Διακού, Βασιλικὰ κλ.). 9. Ὁ νομὸς ἔχει μίαν τῶν
ἀρίστων ἱαματικῶν πηγῶν (Ἵπάτης). 10. Ἡ χώρα εἶναι σεισμοπαθής· πολ-
λῶν ἀρχαίων πόλεων ἀγνοεῖται ἡ θέσις διὰ τὰς μεγάλας ἀνατροπὰς, ἃς ὑπέστη
τὸ ἔδαφος.

Ε'. ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ (44,000 κ.).

Θέσις. Κεντρικὴ ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι. Ὁ νομὸς δὲν βρέχεται
ὑπὸ θαλάσσης.

Ὅρη. Ὁ Τυμφρηστός. Ἐὰ Ἄγραφα (λημέρια τῶν κλεφτῶν),
ῶν κορυφαὶ ἡ Καράβρα, Ἐσουρνάτα καὶ ὁ ἅγιος Ἡλίας κατάφυτα καὶ
κατάρρυτα. Τὸ Παναιτωλικόν. Αἱ κορυφαὶ Ὁξιὰ, Φτέρρη, Βουτσιάκι,
Ἴταμος καὶ Καπροβούνη δασώδεις καὶ δυσπρόσιτοι. Ἐν τῷ νομῶ ἐπι-
κρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον. Ὅρη δασώδη.

Ποταμοί. Πολλὰ ὕδατα βέοντα ἐντὸς βαθυτάτων φαράγγων
τρέφουσι τὸν Ἀχελῶν (Ἄσπρον). Ὡς ὁ Ἀγραφιώτικος, ἡ Μέγδοβα,
ὁ Καμπύλος διὰ τὸν ῥοῦν, νῦν δὲ Κρηκελιώτικος καλούμενος. Πηγαῖα
ὕδατα ἄφθονα καὶ ψυχρά.

Κλίμα. Ψυχρόν, ἀλλ' ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Ἄφρον, τραχὺ καὶ δασώδες.

Προϊόντα. Κτηνοτροφικὰ (τυρὸς Ἀγράφων), δασικὰ καὶ ὀλίγα
δημητριακά.

Πόλεις. Ὁ νομὸς Εὐρυτανίας ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ὁμωνύμου
ἐπαρχίης διηρημένης εἰς 9 δήμους.

1. (Καρπενήσιον), Καρπενήσιον πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρ-
χίης 2000 κ. Πλησίον ἔπεσεν ὁ Μάρκος Μπότσαρης 1823. (2. Εὐ-
ρυτάνων), Κρίκελον 1250 κ. (3. Ἀρακωνθίων), Προσοὸς 1230 κ.
(4. Παρακαμπυλίων), Ἄγιος Βλάσιος 800 κ. (5. Ἀγραίων), Κερά-
σοβον 900 κ. (6. Ἀπεραντίων), Γρανίτσα 1000 κ. (7. Κτημενίων),
Φουρνὰ 1500 κ. (8. Ἀγράφων), Ἄγραφα 820 κ. καὶ (9. Δολόπων),
Καροπλέσι 750 κ.

Συγκοινωνία. Διὰ Λαμίας (ἀμαξ. ὁδός).

Ἀρχαῖαι Πόλεις. Οἰγαλία παρὰ τὸ Καρπενήσιον.

Παρατηρήσεις. 1. Τὰ ὄρη εἶναι δυσπρόσιτα, διὸ καὶ πολέμιοι δὲν κατε-
πάτησαν ἐξ ὀλοκλήρου τὴν χώραν (Ἄγραφα). 2. Τὸ ὄρεινόν τῆς χώρας καὶ τὸ
ἄφρον τοῦ ἔδαφους εἶναι αἰτία νὰ μὴ ἀναπτυχῶσιν ἐν τῇ χώρᾳ μεγάλα πό-
λεις. 3. Εἰς τὸ κλίμα τὸ εὐάρερον ὀφείλεται ἡ θαυμαστὴ ὑγίεια τῶν κατοίκων. 4.

Ἡ γλῶσσα διατηρήθη ἀλώβητος διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ ἀπόσιτον τῆς γῶρας (οἱ κατακτητῆται τρέπονται συνήθως εἰς τὰς εὐφόρους χιῶρας). 5. Εἰς τὸ πενιχρὸν τοῦ ἐδάφους ὀφείλεται τὸ φιλαπόδημον τῶν κατοίκων. ὦν πολλοὶ εὐδοκίμως ἀποδημοῦσιν, ἰδίᾳ ἐν Κωνσταντινουπόλει. 6. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τοῦ νομοῦ ἀπαντῶνται πολλοὶ οὐσιωδῶς ἀνεπτυγμένοι· τούτο ὀφείλεται εἰς τὰς ἀποδημίας αὐτῶν. 7. Τὰ ἐπαγγέλματα καθὼς καὶ τὰ ἐνδύματα εἶναι σύμφωνα πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος (κτηνοτρόφοι, γεωργοί, ὑλοτόμοι). 8. Τὸ κρέας καὶ τὰ ἄλλως πενιχρὰ προϊόντα εἶναι γλυκύτατα διὰ τὴν ξηρότητα τοῦ ἀέρος καὶ τὴν ἐκλεκτὴν φυτικὴν τροφὴν (Θύμοι ἀρωματώδεις).

Σ'. ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ (129,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς περιλαμβάνει τὴν Δ. στερεὰν Ἑλλάδα πρὸς Δ. τῶν νομῶν Φωκίδος καὶ Εὐρυτανίας, βρέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους καὶ τῶν κόλπων αὐτοῦ Ἀμβρακικοῦ καὶ Πατραϊκοῦ (ἀπὸ Ἀράξου μέχρι Ῥίου) καὶ ὀλίγον ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ.

ὄρμοι. Ὁ νομὸς εἶναι πολὺ διαμεμελισμένος ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἐν τῷ Ἀμβρακικῷ σχηματίζονται οἱ ὄρμοι τοῦ Καρθαγαῶ, τοῦ Λουτρακίου, τῆς Ρούγας, τῆς Βονίτης καὶ τῶν Ἀνακτορίων. Ἐν τῷ Ἴονιῳ τῶν Δεμάτων, τῆς Ζαβέρδας, τοῦ Μύτικα καὶ τοῦ Ἀστακοῦ. Πρὸς Ν. τοῦ Προκοπανίστου, τοῦ Μεσολογγίου, τοῦ Κρουναρίου καὶ τῆς Νευπάκτου.

Νῆσοι. Ἡ Ὄζεϊα καὶ 15 περίπου ἄλλαι μικραὶ Ἐχινάδες καλοῦμεναι. Τὸ Αἰτωλικόν. Ἡ Κλεισόβα (νίκη Κίτσου Τζαβέλα 1826), Τὸ Βασιλάδι, ὁ Ἅγιος Σώστης καὶ ἡ Τουρλίς.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Ῥίου, τῆς Πρεβίτζης καὶ τῆς Λευκάδος.

ὄρη. Τὰ Ἀκαρνανικὰ (1570 μ.) ἀνυδρα καὶ ξηρά. Ὁ Ἀράκυνθος (Ζυγὸς) ἀπόρημνον καὶ χαραδρῶδες, δικῶδες μόνον εἰς τὰς ὑπωρείας. Τούτου συνέχεια εἶναι ἡ Χαλκίς (Βαράσσοβα) καὶ Ταφιασὸς (Κλόκοβα). Τὸ Πανκρωτικόν (Ἀραπυκέφαλον) κλάδος τῆς Πίνδου, κατάφυτον καὶ τούτου συνέχεια Ῥίγανι μέχρι τῆς θαλάσσης τῆς Ναυπάκτου. Τὸ Μακρυνόρος κατάφυτον ἐκ δρυῶν, Γάμβροβον καὶ Θύαμος εἶναι συνέχεια τῶν Τζουμέρκων.

Ἀκρωτήρια. Ἀντίρριον, Σκρόφα, Τουρκοβίγλα, Μύτικας, Ἄκτιον (Πούντη, Ὀκταβιανὸς κατ' Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας 31 π. Χ.), Κεφάλι Παναγιᾶς.

Πεδιάδες. Τῆς Λεπενοῦς ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου πρὸς Ν. διὰ γῶρας ἐλώδους χωροῦσα συνδέεται μετὰ τῆς Ἀκαρνανικῆς τοῦ Ἀγρινίου (40 χμ. ἐκ Δ. πρὸς Α.). Ἡ μικρὰ τῆς Ναυπάκτου καὶ αἱ δύο ποταμόχωστοι χῶραι, ἡ τοῦ Εὐήνου πρὸς τὰς Ν. ὑπωρείας τοῦ Ἀρακύνθου καὶ ἡ τοῦ Ἀχελῷου ἐκτέρωθεν τούτου (5—8 χμ.).

Ταύτης συνέχεια είναι πρὸς Δ. μὲν ἔλη, πρὸς Α. δὲ λιμνοθάλασσα (Κυνία, Οὐρία).

Ποταμοί. Ὁ Ἀχελῷος (Ἀσπροπόταμος), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Ἑλλάδος (220 χμ.) ἐκ τῆς Πίνδου πηγάζων δέχεται πολλοὺς παραποτάμους καὶ τὰ ὕδατα τῶν λιμνῶν τῆς Αἰτωλίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος πλωτὸς κατὰ τὸ Ν. ἤμισυ. Ὁ Εὐῆνος (Φείδαρις) ἐκ τοῦ Κόρακος εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον (Πατραϊκόν).

Λίμναι. Ἡ Ἀμβρακία (τοῦ Στάνου ἢ Βάλτος), ἐπιμήκης καὶ τελματώδης χωριζομένη εἰς δύο διὰ τῆς γεφύρας τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης εἰς Καρβασαῖν (4□χμ.). Ἡ Ὄζηρος. Ἡ Λυσιμαχία (Ἵρια, τοῦ Ἀγγελοκάστρου). Ἡ Τριχωνίς (Βραχωρίου 5 : 55 χμ.) καλεῖται καὶ πέλαγος διὰ τὰς τρικυμίας αὐτῆς καὶ κεῖται μεταξὺ τοῦ Ἀρακύνθου καὶ τοῦ Παναγιτωλικοῦ συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς Λυσιμαχίας δι' ἀπὸ σίτων τελματίων καὶ τοῦ ποταμοῦ Δίμνικο, δι' οὗ τὰ ὕδατα αὐτῆς διοχετεύονται εἰς τὸν Ἀχελῷον. Ἡ Μελίτη (Τρίκαρδο) πρὸς Δ. τῆς ποταμοχώστου χώρας τοῦ Ἀχελῷου, ἔλη νῦν. Ἡ Οὐρία καὶ ἡ Κυνία πρὸς Δ. Μεσολογγίου, μεγάλαι λιμνοθάλασσα (ὠγοτάραχον Μεσολογγίου). Ἡ Βουλγαζιά (πάλαι Μυρτούντιον) λιμνοθάλασσα χωριζομένη διὰ στενῆς λωρίδος ἀπὸ τοῦ ὄρου Δεμάτων.

Ἄδριακαί. Πρὸ τοῦ Αἰτωλικοῦ εἶναι αἱ ἀλυκαὶ τοῦ Μεσολογγίου, Ἄσπρη καὶ Μαύρη (2 ἐκ. ὁκ. ἄλ. ἐτησίως).

Κλίμα. Ποικίλον. Αἱ πεδιάδες ἰδίᾳ ἐν Τριχωνίᾳ εἶναι νοσηραὶ διὰ τὰ ἔλη, ἐν ᾧ οἱ ὄρεινοὶ δῆμοι ἔχουσι κλίμα ὑγιεινόν.

Ἐδαφός. Γονιμώτατον. Ποταμόχωστοι πεδιάδες ἀφθόνως ἀρδευόμεναι παράγουσιν ἐκλετὸν καπνόν, σταφίδα, οἶνον ἔλαιον, ὀπώρας κλ. ὄρη καὶ χαράδραι χλοηφόροι βοηθοῦσι τὴν κτηνοτροφίαν. Δάση περίφημα παρέχουσι πάντα τὰ δασικὰ προϊόντα (βελάνους, ξυλείαν, φλοιὸν κλ.) Λιμνοθάλασσα παρέχουσαι εἰς τοὺς κατοίκους ἐξαιρετὰ ἀλιευτικὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὸ Δημόσιον 250,000 δραχ. ἐτησίως. Μόνον οἱ βόρειοι δῆμοι τῆς Ναυπακτίας (Κράβαρα, Κραβαρίται κλ.) εἶναι ἄγονοι.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαίρεται εἰς πέντε ἐπαρχίας : Μεσολογγίου, Ναυπακτίας, Τριχωνίας, Βονίτσης — Ἐηρομέρου καὶ Βάλτου (25 δήμοι).

α'. **Ἐπαρχία Μεσολογγίου.** (28 χ. κ. εἰς 5 δήμοι).

(1. Μεσολογγίου), Μεσολόγγιον 8400 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ

της ἐπαρχίας παρὰ τὴν λιμνοθάλασσαν. Τὸ Μεσολόγγιον δις πολιορκηθὲν ὑπὸ τῶν Τούρκων (1822, 1825—26) ἀντέταξε τοιαύτην ἀμυναν, ὥστε ἐκίνησε τὴν συμπάθειαν τοῦ ποπολιτισμένου κόσμου. Ἡ ἥρωική αὐτοῦ ἐξοδος κατὰ τὴν δευτέραν πολιορκίαν εἶναι γεγονός σπανιώτατον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν λαῶν διὰ τοῦτο τὸ κοινὸν ἐν Εὐρώπῃ φρόνημα διετέθη συμπαθέστατα πρὸς τὸν ἀγῶνα ἡμῶν. Τὸ Μεσολόγγιον ἔχει τὸν τάφον τοῦ Μάρκου Μπότσαρη ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἡρώων (ἡρώων) καὶ τὸν τάφον καὶ τὸν ἀνδριάντα τοῦ φιλέλληνος Λόρδου Βύρωνος ἀποθνήσκοντος ἐκεῖ (1824). Γαλατῆς 950 κ. (ἄφθονοι ὑδροπέπωνες). Μποχώρι 750 κ. (2. Αἰτωλικοῦ), Αἰτωλικὸν 3500 κ. (Ἀνατολικὸν) ἐπὶ μικρᾶς νησιδὸς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ καλπίσκου συνδεομένης ἐκατέρωθεν μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ λιθίνων γεφυρῶν. (3. Μακρονείας), Γαβαλοῦ 800 κ. (4. Ὠλενείας), Σταμνὰ 1000 κ. (5. Παραχελωϊτιδος), Νεχώριον 1800 κ.

β'. **Ἐπαρχία Ναυπακτίας.** (31 χιλ. κ. εἰς 7 δήμους).

(1. Ναυπάκτου), Νεώκηκος 2,600 κ. (κάθοδος Δωριέων). (2. Πυλῆνης), Σίμου 530 κ. (3. Ἀποδοίτης), Βετλίστα χειμερινὴ καὶ Μεγάλα Λομποτινὰ θερινὴ 950 κ. (4. Προσχίου), Πλάτανος 1250 κ. (5. Ὀφιοειάς), Βοϊτσὰ 820 κ. καὶ Ζηλίτσα θερινὴ 340 κ. (6. Παρευνητίων), Κόνισκα 1000 κ. (7. Κλεπαῖδος), Κλεπὰ 1120 κ. καὶ Ἀράχωβα θερινὴ 1150 κ.

γ'. **Ἐπαρχία Τριχωνίας.** (24 χιλ. κ. εἰς 4 δήμους).

(1. Ἀργιτίου), Ἀργίτιον (Βραχώρι) 6700 κ. μετὰ καλῶν ὁδῶν καὶ λίαν φιλοξένων κατοίκων. Συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Μεσολογγίου. (2. Θέρμου), Κανούργιο 330 κ. (3. Ἀμβρακίας), Μπερῆκος 340 κ. (4. Παμφίας), Κεφαλόβρυσον 750 κ.

δ'. **Ἐπαρχία Βονιτίδος—Ξηρομέρου.** (28 χιλ. κ. εἰς 5 δήμους).

(1. Ἀνακιοτίων), Βόνιτσα 1800 κ. (2. Ἐχίνου), Κατοῦνα 1650 κ. Ζαθέριδα 1750 κ. (3. Σολλίου), Μύτικας 550 κ. (4. Ἀστακοῦ), Ἀστακὸς 1350 κ. (5. Οἰνιάδος), Κατοχὴ 1400 κ.

ε'. **Ἐπαρχία Βάλτου.** (18 χιλ. κ. εἰς 4 δήμους).

(1. Ἀμβρακίας), Καρβασαράς 2200 κ. ἐν τῷ ὄμῳ. ὄρυφ (ἐξγωγὴ βαλάνων). (2. Σιράτου), Λεπενοῦ 1150 κατ. (3. Ἰδομένης), Δούνιστα 450 κ. (4. Θυάμου), Σύντεκνον 1400 κ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Καλυδῶν παρὰ τὸ χωρίον Μποχώρι εἰς τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Εὐήνου. Ἰαλικὴ ΝΑ. προηγουμένης περὶ τὸ ὄμῳ. ὄρος. Πλευρῶν (Γυφτό-

καστρο). "Ωλετος, πλησίον Πλευρώνος, Πρόσχιον, Ναύπακτος. Τριχώνιον πρὸς Ν. τῆς λίμνης. Θέρμιον ἐν τῇ Α. ὄχθῃ τῆς λίμνης, κέντρον τῶν Αἰτωλῶν (Αἰτωλικὸν συνέδριον). "Ανακτόριον πρὸς Δ. Βοιτίσης. "Αστακος. Μυθεῶν Κατοῦνα). Οἰνιάδαι (Τρικαρδόκαστρο), παρὰ τὴν Κατογὴν. "Ηράκλεια (Καρβασαράς). Λιμναία εἰς τὴν Β. ὄχθῃ τῆς λίμνης "Αυβρακίης. Στράτος (Λεπενού). "Άργος "Αμφιλοχικόν 2, 15' ὄρας πρὸς Β. Καρβασαράζ περὶ τὰ χωρία Βλίχα καὶ "Αράτην κλπ.

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν πολλῶν ὁδῶν ὁ νομὸς ἔχει σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν ἀπὸ Κρουνερίου εἰς "Αγρίνιον.

Παρατηρήσεις 1. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶναι πλούσιος καὶ διὰ τοῦτο τὸ κλίμα τῶν παραλίων τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύ, ἀλλὰ καὶ νοσηρὸν διὰ τὰ ἔλη. 2. Ὁ νομὸς ἔχει πολλὰ ἔλη, ἰδίᾳ ἐν Τριχωνίᾳ καὶ Βοιτίσῃ· διὰ τοῦτο κυρίως αἱ δύο αὗται ἐπαρχίαι μαστίζονται ὑπὸ πυρετῶν, οἵτινες πολλάκις εἶναι κακοήθεις κεραυνοβόλοι. 3. Τὰ ὄρη εἶναι κατάφυτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἀλλ' εἶναι τοιοῦτοτρόπως διατεταγμένα, ὥστε ἰδίᾳ πρὸς Ν. ἔκπαλαι ἴτο δύσκολος ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία. 4. Τὸν νομὸν τοῦτον ἰδιαιτέρως ἠνθήσεν ἡ φύσις, διότι κέκτηται πολλὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα : δάση, λίμναι, ἔλθυστροφεῖα κινουῦντα τὸν θαυμασμόν, ἀλυκαί, πεδιάδες εὐφωρόταται καὶ κοιλάδες πρῆσφοροι εἰς παραγωγὴν τοῦ ἀρίστου καπνοῦ : 5. Οἱ κάτοικοι τῆς Ναυπακτίας διὰ τὸ ἄγονον τοῦ ἐδάφους εἶναι φιλαπόδημοι. 6. Ὁ νομὸς ἔχει τὸν μέγιστον ποταμὸν τῆς Ἑλλάδος ὀφειλόμενον εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων τοῦ νομοῦ καὶ τὸν μακρὸν αὐτοῦ ῥοῦν. Ἐπίσης ἔχει πολλὰς λίμνας μεγάλας, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἕλη. 7. Τὸ Μεσολόγγιον διὰ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ σπουδαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν εὐδωσίαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος· διὰ τοῦτο ἐξ εὐγνωμοσύνης τὸ ἔθνος ἴδρυσεν ἐκεῖ ἡρώων, στοιχεῖον πολιτισμοῦ. 8. Ὁ "Αχελῷος καλεῖται καὶ "Ασπρος διὰ τὴν ἀργιλλώδη ἰλὺν του. 9. Ὁ "Αχελῷος προσχώνει πάντοτε τὴν θάλασσαν, διασχορπίζει δὲ ἰδίᾳ κατὰ τὰς πλημμύρας ἀφθονίαν φυτικῶν οὐσιῶν εἰς τὴν ποταμόγλωστον χώραν, ἐξ οὗ καὶ ἡ μεγάλη αὐτῆς εὐφορία. 10. Ἡ Ναύπακτος παλαι ἤκμαζε ναυτικῶς, ὡς δηλοῖ τὸ ὄνομα, δι' αὐτῆς δὲ ἐγένετο ἡ κάθοδος τῶν Δωριέων εἰς τὴν Πελοπόννησον.

ΗΠΕΙΡΟΣ

Μικρὸν μέρος τῆς Ἠπείρου παραχωρηθὲν εἰς ἡμᾶς τῷ 1881 ἀποτελεῖ τὸν νομὸν "Αρτης.

7. ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ (40,000 κ.)

Θέσις. Ὁ νομὸς "Αρτης κατέχει ΒΔ. θέσιν μεταξὺ τῆς λοιπῆς Ἠπείρου καὶ τῆς ἐλευθέρας Θεσσαλίας καὶ τοῦ νομοῦ Αἰτωλίας καὶ "Ακαρνανίας, βρέχεται δὲ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ "Αμβρακικοῦ κόλπου σχηματίζοντος τὸν ὄρμον τοῦ Μενιδίου.

"Αδυκή. Τῆς Κοπραινῆς. "Ελη. Πολλά, ἰδίᾳ ΝΔ.

Όρη. Οί κλάδοι τῆς Πίνδου: Περιστέρι, Τζουμέρκα, Τσουκρέλα χωριζόμενοι διὰ τοῦ Ἰνάχου (Ἀσπροποτάμου). Ἀλίνδα συνέχει τὸ Μακρινόρους, τοῦ ὁποίου τὰ στενὰ θεωροῦνται ὡς Θερμοπούλι τῆς Δ. Ἑλλάδος. Ὁ νομὸς εἶναι ὄρεινός.

Πεδιάς. Ἡ τῆς Ἄρτης (Καμπόβρουσι), ποταμόχωστος.

Ποταμός. Ὁ Ἀραχθὸς σχηματιζόμενος ἐκ τοῦ ποταμίου τοῦ Μετσόβου καὶ τοῦ Διποτάμου διαγράφει τὰ ὄρια τῆς ἐλευθέρως καὶ τῆς λοιπῆς Ἠπείρου.

Κλίμα. Ἐν τοῖς ὄρεινοις δήμοις ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, κατὰ δὲ τὰ νότια ὑγρὸν καὶ νοσώδες διὰ τὰ ἔλη.

Ἐδαφός. Πετρῶδες, ἄδενδρον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἄγονον. Μικρὰ πεδινὰ μέρη καλλιεργοῦνται.

Προϊόντα. Πρὸ παντὸς ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία. Δημητριακὰ ὀλίγα καὶ καπνὸς καὶ ἀρχαβοῖσιτος. Ἐκ τῆς πέραν δὲ τοῦ Ἀράχθου πεδιάδος, ἐν ἣ τὰ κτήματα τῶν Ἀρτηνῶν, ἐξάγονται ἐσπεριδοσειδῆ ἐξάριστα καὶ ἔλαιον.

Πόλεις. Ὁ νομὸς Ἄρτης ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ὁμώνυμου ἐπαρχίας διηρημένης εἰς 8 δήμους.

(1. Ἄρτης), Ἄρτα πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας 7500 κ. (600—700 ἔβραῖοι), εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράχθου, ἐφ' οὔ ἡ συνδέουσα τὴν πόλιν μετὰ τῆς ἀπέναντι Ἠπείρου λιθίνη γέφυρα, καὶ εἰς τὰς ὑπὸ ὄρειάς τοῦ λόφου Περάνθης, ἐφ' οὔ ὁ ἀμυντικὸς στρατών, 4 ὄρας ἀπὸ Μενιδίου. (2. Πέτα), Πέτα 1350 κ. ΒΑ. Ἄρτης, (πτῶσις Φιλελλήνων 1822). (3. Ἡρακλείας), Σκουλικαργιά 950 κ. Δημηκρὸ 360 κ. θερινή. (4. Τειραφυλίας), Μπότσι 500 κ. (5. Θεοδωρίας), Βουργαρέλι 1450 κ. (6. Ἀγνάντων), Ἀγναντα 1250. (7. Πραμάντων), Πράμμαντα 2850 κ. (8. Καλαρρυτιῶν), Καλαρρυτία 1450 κατ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἀμβρακία ἐν θέσει Ἄρτης. Ἡράκλεια, Θεοδωρία, Τειραφυλία κλπ.

Παρατηρήσεις. 1. Ὁ νομὸς δὲν ἔχει ὄρους, διότι ὁ Ἀραχθὸς προσέχωσε τὰ παράλια. 2. Τὰ ἔλη ὀφείλονται εἰς τὸν αὐτὸν ποταμόν. 3. Ἐν τῷ νομῷ ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον. 4. Τὸ κλίμα ἰδίᾳ περὶ τὴν Ἄρταν τὸ θέρος εἶναι θερμὸν διὰ τὴν μεγάλην ἀκτινοβολίαν, ἡ ὁποία συμβαίνει ἕνεκα τῆς πετρῶδους κοίτης τοῦ Ἀράχθου. 5. Ἐν τῷ Β. τμήματι τοῦ νομοῦ δὲν ἀνεπτύχθησαν μεγάλαὶ πόλεις διὰ τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα, ἤμασεν οὐχ' ἤττον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἢ κοινότης τῶν Καλαρρυτιῶν. 6. Ἡ Τουρκία διὰ τὸ ἔχη

φυσικὸν ὄριον τὸν Ἄρπυιον δὲν ἀπέδωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν πέραν τοῦ ποταμοῦ πεδιάδα ἀνήκουσαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς Ἀρτηνούς.

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α (359,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Θεσσαλία κεῖται μεταξὺ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῆς Ἡπείρου, τῆς Μακεδονίας, μικροῦ τμήματος αὐτῆς ὑπολειφθέντος εἰς τὴν Τουρλίαν (Ἐλασσῶνος) καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, περιλείεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ ὄρέων. Ἡ Θεσσαλία ἦτο ἄλλοτε λίμνη, τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα ἐκ σεισμῶν καὶ διὰ τῆς διαβρωτικῆς αὐτῶν δυνάμεως διέρρηξεν τὸ ὄρεινόν περιτείχισμα ΒΑ. καὶ ἐξεχύθησαν ἐκεῖθεν εἰς τὴν θάλασσαν (κοιλίας Τεμπῶν). Πρὸς Ν. ὁ Παγασητικὸς κόλπος διαρρήξας τὰ ὄρη ἐδέχθη μέρος τῶν ὑδάτων τῆς Θεσσαλίας.

Φυσικὴ διαίρεσις. Ἡ Θεσσαλία δὲν εἶναι λεκάνη ἐπίπεδος. Διατέμενεται ἐσωτερικῶς ὑπὸ λόφων καὶ βουνῶν (60—1150 μ.) καὶ ἀποτελεῖ 4 φυσικῶς διακεκριμένα ἀπ' ἀλλήλων μέρη. Σειρὰ ὕψωμάτων ἀπὸ ΒΔ. πρὸς ΝΑ. μέχρι τοῦ νομοῦ Φθιώτιδος χωρίζει τὴν Δ. Θεσσαλίαν εἰς δύο λεκάνας χωριζομένας διὰ τοῦ Πηνειοῦ, εἰς ἄνω ὄρεινὴν (Ἐστιαιωτῆς, νομὸς Τρικκάλων) καὶ κάτω πεδινὴν (Θεσσαλιωτῆς, νομὸς Καρδίτσης). Ἡ ἀνατολικὴ Θεσσαλία πάλιν χωρίζεται εἰς δύο, εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίτης (Πελασγιωτῆς, νομὸς Λαρίτης) καὶ εἰς τὰς παρὰ τὸν Παγασητικὸν χώρας (Μαγνησίαν, νομὸς ὁμώνυμος), τὰς ὁποίας χωρίζουσι τὰ βουνὰ Κασσιδιάρη, Τσιραγιώτικα Κυνὸς κεφαλαὶ καὶ Μαυροβούνη μέχρι τοῦ Πηλίου.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Θεσσαλίας πλὴν μιᾶς ἐπαρχίας (Ἐλασσῶνος) παρεχωρήθη εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1881, περιλαμβάνονται δ' ἐν αὐτῷ 4 ὡς ἀνωτέρω νομοί.

II'. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΛΩΝ (97,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς ἐκτείνεται μεταξὺ τῆς Ἡπείρου, τῆς μικροῦν τμήμα κατέχει, τῆς Μακεδονίας, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν Καμβουνίων ὄρέων (Χασιὰ), τῆς Ἐλασσῶνος πρὸς Ἄ. καὶ τῶν νομῶν Ἄρτης καὶ Καρδίτσης ΝΔ.

Ὅρη. Τὰ Καμβούνια (Χασιὰ 1500 μ.), τῶν ὁποίων τὸ Δ. τέλος συνδέεται μετὰ τοῦ Λάκμωνος (Ζυγοῦ), ὁ ὁποῖος πάλιν εἶναι συνέχειαν τῆς Πίνδου. Ἡ Πίνδος (Βουνὸ τοῦ Μετσόβου 2124 μ.) ἐκπέπουσα τὰς σειρὰς τοῦ Κότζιακκα, τοῦ Κλεινοβοῦ καὶ τῆς Νεράϊδας μέχρι τῶν Ἀγραφῶν, ἔνθα διὰ τῆς Βουλγαρίας ἐνοῦται πρὸς τὴν Ὀ-

θρον κλ. Ἡ Πίνδος καὶ αἱ ἐκφύσεις αὐτῆς εἶναι δασοσκεπεῖς, αἱ δὲ κορυφαὶ αὐτῆς χιονοσκεπεῖς. εἶναι δύσβατος πλὴν ὠρισμένων σημείων (Πόρταις) καὶ ἀπόκρημνος.

Πεδιάδες. Ἐν τῷ νομῷ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπικρατεῖ τὸ ὄρει-
νὸν στοιχεῖον ἰδίχ πρὸς Β. Πεδινὴ χώρα ἀπαντᾷ πρὸς Α. κοιλάδες
δ' εὐφορώταται πρὸς Δ.

Ποταμοί. Ὁ Πηνειὸς (Σαλαμβρίας) ἔχων τὰ πρῶτα βεῖθρα ἐκ
τῆς Πίνδου συλλέγει πάντα τὰ ὕδατα τῆς Δ. Θεσσαλίας δεχόμενος
τοὺς ἐξῆς παραποτάμους: τὸν Ἴωνα (Μουρτζάν) ἐκ Χασιῶν, τὸν Κλει-
νοβὸν ἐκ τοῦ ὄμων. ὄρους, τὸν Ληθαῖον (Τρικκαληνὸν) ἐκ Χασιῶν, τὸν
Κουράλην (Νεοχωρίτικον) καὶ τὸν Πορταϊκὸν (Ἀνάποδον). Ὁ Ἴνα-
χος (Ἄσπρος) διαρρέων τὰς Δ. κοιλάδας. Ὁ νομὸς ἀρδευεταὶ ἀφθόως.

Κλίμα. Ἐπειδὴ τὸ Β. τιμῆμα εἶναι ὄρεινόν, τὸ δὲ Ν. χαμηλὸν
εἰς πλημμύρας ὑποκείμενον καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐλώδες, τὸ κλίμα
τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, πολὺ δὲ θερμὸν τὸ
θέρος.

Ἐδαφος. Τὸ πεδινὸν λίαν εὐφορον, τὸ ὄρεινὸν κατάφυτον.

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, καπνός, μέταξα, κτηνοτροφικὰ
ἀφθονα. Δασικὰ. Ὅρουζα, κάστανα, τεῦτλα, ἐξ ὧν ζάχαρις κτλ.
Τάπητες ἐγγχώριοι κλπ.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Τρικκάλων διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας:
Τρικκάλων καὶ Καλαμπάκας (14 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Τρικκάλων** (68 χ. κ. εἰς 7 δήμους).

(1. Τρικκαίων), Τρίκκαλα 21,000 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς
ἐπαρχίας, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ληθαίου, συνδέεται σιδηροδρομικῶς
μετὰ τῆς Καρδίτσης καὶ Βώλου. (2. Φαρκαδόρος), Τόισι 1100 κ.
Ζάρκος 1250 κ. (3. Παράληθαίων), Ἀρδάνι 750 κ. καὶ Ζαγλάνια
χειμερινὴ 490 κ. (4. Πιλιῶν), Βαρυμπόπι 720 κ. (5. Αἰθίκων),
Τύρνα 720 κ. (6. Κωθωνίων), Βιταίστα 700 κ. (7. Ἀθαμάνων),
Γαρδίκι 2450 κ. πέραν τοῦ Ἰνάχου.

β'. **Ἐπαρχία Καλαμπάκας** (29 χ. κ. εἰς 7 δήμους).

(1. Αἰγινίου), Καλαμπάκα 2400 κ.

Μετεώρα. Ὅτε ἡ Θεσσαλία ἦτο λίμνη χεῖμαρροι ἐκ Μάκεδο-
νίας ῥέοντες μετέφερον εἰς τὸ μέρος τοῦτο (πλησίον Καλαμπάκας)
πλῆθος κροκκαλῶν, αἱ ὅποια ἀποπετρωθεῖσαι διὰ τῶν αἰῶνων ἐσχη-
μάτισαν τοὺς ὑψηλοὺς καὶ ἀποτόμους βράχους τῶν Μετεώρων (100—

500 μ.) Ἐπὶ τούτων ἐκτίσθησαν μοναστήρια (12, νῦν 7), ἐφυτεύθησαν κήποι καὶ ἄμπελοι, ἡ δὲ ἀνάβασις γίνεταί διὰ δικτύων ἀνελομένων ἢ διὰ κρεμαστῶν κλιμάκων (9) βελήιδων).

(2. *Τυμφαίων*), Κονισκός 500 κ. (3. *Ὁξυνείας*), Μερίτσα 400 κ. (4. *Μαλακασίου*), Μαλακασίον 1300 κ. (5. *Κασιαναίας*), Κεσττανιὰ 1200 κ. (6. *Χαλκίδος Ἀσπροποιάμου*), Κλεινοβός 1000 κ. καὶ Κραγιὰ 1200 κ. θερινή. (7. *Λάμωρος*), Κότορι 520 κ. καὶ Μηλιὰ θερινή 100 κατ. Ἐντεῦθεν κυρίως πηγάζει ὁ Πηνειὸς καὶ ὁ Ἀχελῷος.

Συγκοινωνία. Μόνον πρὸς Β. εἶναι δύσκολος διὰ τὸ ὄρεινόν. Νοτιῶς ἔχει πλείστας ὁδοὺς· σιδηροδρομικῶς συνδέεταί μετὰ τῆς λοιπῆς Θεσσαλίας ὅλης.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Τρίκκη ἔχουσα περίφημον ναὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Μελίβοτα πρὸς Β. Τρίκκης. Φαρκαδῶν, Πέλινα παρὰ τὸ Γαρδίκι, Αἰγίνιον — Σταγοί, Ὁξυνεία, Χαλκίς κτλ.

Παρατηρήσεις. 1. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἔχουσι τὰς πηγὰς τῶν δύο μεγίστοι ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος, Ἀχελῷος καὶ Πηνειός. 2. Ἐπίσης ἐν τῷ νομῷ τούτῳ εἶναι ἡ Πίνδος, ἧς συνέχεται εἶναι αἱ πλείσται ὄρεσσιραὶ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος. Ἐπ' αὐτῆς ἀπαντῶνται ἄγριοι χιτῖροι, ἔλαφοι, δορκάδες, λύκοι, ἀετοί. 3. Ἐν Τρικκάλοις ἀσκεῖται μέγα ἐμπόριον σιτηρῶν, μετὰξις, ταπήτων κτλ. 4. Παρὰ τὸ Μαλακασίον εἶναι ἡ νέα Κουτσούφλιανη, τὴν ὅποιαν ἐκτίσαν οἱ κάτοικοι αὐτῆς μαθόντες ὅτι ἡ παλαιὰ Κουτσούφλιανη παρεχωρεῖτο εἰς τοὺς Τούρκους μετὰ τὸν πόλεμον (τῷ 1897). Οἱ φιλοπάτριδες Κουτσουφλιανῆται παραλαβόντες τὰς εἰκόνας τῶν οἰκιῶν καὶ τοῦ ναοῦ καὶ ἐκθάψαντες τὰ ὅσα τῶν γονέων αὐτῶν ἔκαυσαν τὴν κώμην αὐτῶν καὶ ἀπῆλθον. 5. Τὸ ἔδαφος ὀφείλει τὴν εὐφορίαν αὐτοῦ εἰς τὰ ὕδατα καὶ τὰ δάση. 6. Ἡ πεδιάς τῶν Τρικκάλων ὑπόκειται εἰς πλημμύρας, ἐξ ὧν τὰ ἔλη. 7. Οἱ κάτοικοι τῶν Τρικκάλων ἀξίζονται τὸν χειμῶνα (2—3 χιλ.), διότι ἐργονταὶ ἐκ Μακεδονίας πολλοὶ ἐργάται καὶ ποιμένες, ἐν ᾧ πάλιν δῆμοί τινες (Δ.) ἐρημοῦνται ἀνδρῶν ἀποδημούντων πρὸς ἐμπορίαν (κάστανα κτλ.). 8. Τὰ Μετέωρα εἶναι ἐκ τῶν μοναδικῶν καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ὑψωμάτων (πολλοὶ περιηγηταί).

Θ'. ΝΟΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ (82,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς κατέχει τὴν κάτω δυτικὴν Θεσσαλίαν (Θεσσαλιῶτις) καὶ ἐκτείνεται μετὰξὺ τῶν νομῶν Τρικκάλων, Ἄρτης, Εὐρυτανίας, Φθιώτιδος καὶ Λαρίσης.

Ὅρη. Αἱ τελευταῖαι διακλαδώσεις τῆς Πίνδου περιβάλλουσι μέρος τοῦ νομοῦ καὶ ἐνοῦνται πρὸς τὰ ὄρη τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, εἶναι δὲ αἱ ἀκόλουθοι: Καράβα (2124 μ.), Τίτανος, Κατάχλωρο,

Ἅγιος Ἡλίας, Ἰταμος, Βουτσιάκι, Τζουρνάτα, Τσουρμαντζέλι. Πάντα κατάρφτα.

Πεδιάδες. Ὅλος σχεδὸν ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μίαν μεγάλην πεδιάδα, τὴν τῆς Καρδίτσης κλίνουσαν πρὸς Β.

Ποταμοί. Τὰ ὕδατα τοῦ νομοῦ χύνονται εἰς τὸν Πηνειὸν διὰ παραποτάμων: ὁ Κουράλιος. Ὁ δισχιδῆς Πάμισος (Μπλιούρης καὶ Καλέντζης ἢ Καρδίτσιώτικος). Ὁ Ὀνόχωνος (Σοφαδίτικος). Ὁ Ἐνιπεὺς (Ποιναρλῆς) καὶ ὁ Ἀπιδανός (Δομοκίτικος καὶ Φερσαλίτικος). Πάντες οὗτοι χύνονται ἠνωμένοι εἰς τὸν Πηνειόν, πολλάκις δὲ πλημμυροῦντες βλάπτουσι τὴν χώραν. Ὁ Πηνειὸς ἐνταῦθα ὀγκοῦμενος διασπᾷ τὸν ὄρειον φράκτην τὸν χωρίζοντα τὴν Θεσσαλίαν εἰς Δ. καὶ Α.

Κλίμα. Ὑγρὸν τὸν χειμῶνα, ψυχρὸν, θερμότερον δὲ τὸ θέρος.

Ἔδαρος. Εὐφορώτατον (ἀφθονία ὑδάτων καὶ φυτικῶν ὕλων).

Προϊόντα. Δημητριακοὶ καρποί, ὄρυζα, καπνός, βάμβαξ, οἶνος, ὀπώραι. Κτηνοτροφικὰ: βούβαλοι, βόες, πρόβατα, ἵπποι κτλ. Οἱ κάτοικοι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι.

Πόλεις. Ὁ νομὸς Καρδίτσης ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ὁμωνύμου ἐπαρχίας διηρημένης εἰς 13 δήμους.

(1. Καρδίτσης), Καρδίτσα 9500 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς Ἐπαρχίας, ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς πεδιάδος παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Καλέντζη (ἀγκυλῶν ἐμπορίων). (2. Τιτανίου), Παλαμῆς 3600 κ. (3. Φύλλου), Κοτσερῆ 760 κ. (4. Κιερίου), Σοφάδες 1900 κ. (5. Καλλιφωρίου), Καλλιφώνιον 600 κ. (6. Ἰπίμου), Ζογλόπι 670 κ. (7. Μεγελαῖδος), Ῥεντίνα 1400 κ. (8. Ταμασίου), Δρανίτσα 400 κ. (9. Ἀργυθέας), Κομπουργιανὰ 250 κ. (10. Νευροπόλεως), Μεσενικόλας 1200 κ. (11. Ἰθώμης), Φανάρι 1800 κ. (12. Γόμφων), Μουζάκι 1350 κ. Λαζαρίνα 1 ὥραν ἀπὸ Μουζάκι, ἔνθα τὰ κτήματα τοῦ Χρ. Ζωγράφου καὶ ἐργοστάσιον ζαχαρέως. (13. Σιλάνων), Παραπράσταινα 1350 κ.

Συγκοινωνία. Τὸν νομὸν διασχίζει ὁ σιδηρ. Βώλου-Καρδίτσης-Καλαμπάκας (ὁδοὶ ἀμαξ. πολλάι).

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἀργιθία παρὰ τὸν Ἀχελῷον, Ἰθώμη (Φανάρι). Κίριον, Φύλλος, Γόμφοι κλ. ἐν τοῖς ἡμῶν δήμοις.

Παρατηρήσεις. 1. Τὰ πολλὰ ὕδατα σχηματίζουν εἴλη, εἰς ἃ ὀφείλεται τὸ ὑγρὸν τοῦ κλίματος. 2. Ἡ μεγάλη ἀντίθεσις ψύχους καὶ θερμότητος ὀφείλεται εἰς τὸ μεσόγειον καὶ βαθύπεδον τῆς χώρας. 3. Ἡ εὐφορία τοῦ ἐδάφους ὀφείλεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων καὶ τῶν φυτικῶν οὐσιῶν, ἃς ταῦτα καταφέρουσιν ἐκ τῶν ὀρέων. 4. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, κάλλιστοι

δὲ ἰππεῖς, ὅπως πάντες οἱ τῶν πεδιάδων καὶ βαθυπέδων. 5. Ἡ Καρδίτσα εἶναι νέα πόλις. 6. Ὁ νομὸς οὗτος, ὡς καὶ ὁ τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Εὐρυτανίας δὲν βρέχονται ὑπὸ θαλάσσης.

Γ'. ΝΟΜΟΣ ΛΑΡΙΣΗΣ (88,000 κ.)

Θέσις. Ὁ νομὸς κατέχει τὴν ΒΑ. Θεσσαλίαν (Πελασγιῶτις), βρέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου σχηματίζοντος ἓνα μόνον ὄρμον, τοῦ Τζάγεζι.

Ὅρη. Ὁ κάτω Ὀλυμπος (3000 μ.), θεελλῶδες καὶ χιονοσκεπὲς ὄρος, κατοικία πάλαι τῶν Ὀλυμπίων Θεῶν, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ἐνδιαίτημα τῶν κλεφτῶν. Αἱ κλιτύες αὐτοῦ εἶναι κατάφυτοι. Ἡ Ὅσσα (Κίσσαθος) χωριζομένη τοῦ Ὀλύμπου διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Τεμπῶν, ὄρος κατάφυτον, οὗ συνέχεια τὸ Μαυροβούνι. Ἀκρωτήριο. Κίσσαθος.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς ἀποτελεῖται σχεδὸν ἐκ μιᾶς μεγάλης πεδιάδος (κάμπος τῆς Λαρίσης) φερούσης κατὰ τύπους διάφορα ὀνόματα (Λαρίσης, Φαρσάλων, Ἄγυις (τὸ Δῶτιον πεδῖον κλ.)

Κοιλιάς. Ἡ τῶν Τεμπῶν. Αὕτη ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Ἀμπελακίων χωρεῖ μεταξὺ Ὀλύμπου καὶ Ὀσσης παρέχουσα θέμα τερπνότατον διὰ τὰς φυσικὰς αὐτῆς καλλονάς. Ἔχει μῆκος 1,30 ὄρους, ποιικιλίαν πλάτους, ἀμαξιτὴν ὁδὸν δεξιὰ καὶ εἶναι κατάφυτος ἐκ πλατάνων, δαφνῶν καὶ ἄλλων δένδρων.

Ποταμοί. Δύο ὄρας κατωτέρω τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν τῆς Καρδίτσης πρὸς τὸν Πηνειὸν οὗτος σχηματίζει τὸ στενὸν τοῦ Καλαμακίου καὶ ἐξέρχεται παρὰ τὸ χωρίον Γούνιτσαν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίσης (Πελασγιῶτιδα) ῥέει δὲ ἐκ Δ. πρὸς Α. σχηματίζων εὐφορον μικρὰν ποταμόχωστον πεδιάδα μέχρι Λαρίσης, ὅπῃθεν τρέπεται πρὸς Β. καὶ εἶτα πρὸς Α. εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Τεμπῶν, μετὰ τὴν ὁποίαν πλατυνόμενος ἐκβάλλει εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον χωρὶς δέλτα. Ὁ Τιταρήσιος (Ξεριῆς) παραπ. τοῦ Πηνειοῦ. Ὁ Ἐνιπεὺς καὶ ὁ Ἀπιδανὸς πηγάζουσιν ἐν τῷ νομῷ Λαρίσης τρεπόμενοι εἰς τὸν νομὸν Καρδίτσης ΒΔ.

Λίμναι. Μέρος τῆς Βοιθηίδος (Κάρλας) ἰχθυοτρόφου, τῆς ὁποίας αἱ πρὸς τὴν Λάρισαν ὄχθαι εἶναι ἐλώδεις καὶ πλήρεις χόρτων. Ἡ Ἀσκουρίς (Νεζεροῦ). Τὰ ἔλη τῆς Νεσσωνίδος, τὰ ὁποῖα, ὅταν ὁ Πηνειὸς πλημμυρῇ μεταβάλλονται εἰς λίμνην ξηρανομένην ἄλλως ἐδόλοκλήρου.

Κλίμα. Ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν δύο προηγουμένων νομῶν.

Ἔδαφος. Πολὺ εὐφορον. Ὅρη κατὰφυτα.

Προϊόντα. Δημητριακὰ καὶ κτηνοτροφικὰ ἐν γένει, μέταξα, χόρτον, ἐγχώρια ὑψόσματα. Δασικὰ.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Λαρίσης διακρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας: Λαρίσης, Φαρσάλων, Ἀγινιάς καὶ Τυρνάβου. (17 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Λαρίσης.** (41 χ. κ. εἰς 8 δήμους).

(1. Λαρίσης, Λάρισα 15,500 κ. (300 Τοῦρκοι, 1000 περίπου Ἑβραῖοι) ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Πηνειοῦ, 3 1/2 ὥρας ἀπὸ τῶν συνόρων. ἔχει ἐφετεῖον, γυμνάσιον, ἀρσάκειον καὶ φρούριον. Ἐν αὐτῇ ἀπέθανεν ὁ Ἰπποκράτης. Ἡ Λάρισα εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοσυνδεομένη μετὰ τοῦ Βόλου σιδηροδρομικῶς. (2. Κραννῶνος) Τσουρμακλή 680 κ. (3. Φακίου), Νεμπεγλέρ 1200 κ. (4. Ἀρμενίου), Γκερλή 600 κ. (5. Ὀρχησοῦ), Μαΐμουλα 1200 κ. (6. Συκουρίου), Τοπουζλάρ 1500 κ. (7. Νέσσωνος), Μέγα Κεσερλί 1500 κ. (8. Ἀμπελακίων), Ἀμπελάκια 1500 κ. κώμη κατὰφυτος εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Τεμπῶν (ἄκμαία κοινότης πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως).

β'. **Ἐπαρχία Φαρσάλων.** (11 χ. κ. εἰς 3 δήμους).

(1. Φαρσάλων), Φάρσαλα 2100 κ. (νίκη Ἰουλίου Καίσαρος κατὰ Πομπηίου 48 π. Χ.) ΒΑ. εἶναι οἱ λόφοι Κυνὸς κεφαλαί (θάνατος Πελοπίδου 364 π. Χ. καὶ ἦττα Φιλίππου Γ'. ὑπὸ Φλαμινίου 197 π. Χ.) (2. Εὐυδαίου), Γκουσγουνάρι 220 κ. (3. Σκοτούσης), Δοβλουτάν 100 κ.

γ'. **Ἐπαρχία Ἀγινιάς.** (16 χ. κ. εἰς 3 δήμους).

(1. Λωτίου), Ἀγινιά 2500 κ. κατάρρυτος καὶ κατὰφυτος ἐκ μωρεῶν καὶ κερκυφύρων δένδρων. (2. Κασθαναίας), Κεραμίδι (1350 κ.) (3. Εὐρυμενῶν), Τσάγεζι 400 κ. νευτικὴ κώμη.

δ'. **Ἐπαρχία Τυρνάβου.** (20 χ. κ. εἰς 3 δήμους).

(1. Τυρνάβου), Τύρναβος 5500 κ. 3 ὥρας ἀπὸ Λαρίσης παρὰ τὸν Ξεριᾶν (ἄκμαία βομβυκοτροφία καὶ ὑφαντουργία). (2. Γόννων), Δερελή. Καζακλήρ 2500 κ. (3. Ὀλύμπου), Ραψάνη 2150 κ. (ἐξαίρετος οἶνος). Παρὰ τὰ σύνορα Νεζερὸς 1100 κ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Λάρισα ἀρχαιοτάτη Πελασγικὴ πόλις, σφῆζει πολλὰ ἐρείπια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ θεάτρου. Ἐλάτεια πλησίον Ἀμπελακίων. Γυρτῶν καὶ Συκούριον πλησίον Νεσσωνίδος Κραννῶν πρότερον Ἐφύρα (Παλαιολάρισα) ἔδρα τῶν Σκοπαδῶν. Φάκιον (Γυφτόκαστρο). Φάρσαλος (Παλαιοφάρσαλος ἐπὶ λόφου). Εὐρυμεναί, Γόννοι κλ. ἐν ὅμων. δήμοις.

Παρατηρήσεις. 1. Τὰς κορυφάς τοῦ Ὀλύμπου δὲν ἐπάτησε Τουρκικὸς πούς. Ἦσαν αὐταὶ ἐνδιαιτήματα τῶν κλεφτῶν.

«Κάθε κορυφή καὶ φλάμπουρο»

«Κάθε κλαρί καὶ κλέφτης». . . Ὁ Ὀλυμπος ἐν τῷ ἄσματι διεξάγει ζωηρὰν φιλονικίαν «Μὴ με μαλώνεις Κίτσαθε Κονιτροπατημένε (Τουρκοπατημένε)» μετὰ τοῦ Κισσάθου. 2 Ὁ νομὸς περιλαμβάνει τὰ Τέμπη, κοιλάδα ἐξαίρετου φυσικῆς καλλονῆς. 3. Τὰ Ἀμπελάκια ἤκμασαν ὡς κοινότης πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως. 4. Ἐν τῷ νομῷ ἀπαντῶσι πλεῖστα χωρία φέροντα Τουρκικὰ ὀνόματα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἀντικατασταθῶσι. 5. Ὁ Πηγεῖος πολλάκις πλημμυρεῖ, ἰδίᾳ ἐν τῷ δήμῳ Νέσσωνος, βλάπτων τοὺς παρικοῦντας. 6. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί, ἔμποροι, κτηνοτρόφοι καὶ ὑλοτόμοι, ἱππεῖς δὲ ἄριστοι. 7. Διὰ τοῦ νομοῦ τούτου θὰ διέλθῃ ὁ κατασκευαζόμενος διεθνὴς σιδηρόδρομος. 8. Ἐκ τῆς ἀρχαίας Κασθαναίας ἴσως ἐκλήθησαν τὰ κάστανα, διότι ὁ δῆμος εἶναι κατάφυτος ἐκ καστανεῶν. 9. Εὐδοουμένων τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων τοῦ νομοῦ (Θεσσαλίας), ἡ Θεσσαλία θὰ ἀποβῇ ὁ σιτοβολῶν τῆς ἄλλης Ἑλλάδος. 10. Μεγάλην πρῶδον λαμβάνει ἐν τῷ νομῷ ἡ βομβυκοτροφία

ΙΑ'. ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ (92 000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Μαγνησίας κατέχει τὸ ΝΑ. τμήμα τῆς Θεσσαλίας, ἥτοι τὰς παρὰ τὸν Παγασητικὸν κόλπον χώρας μετὰ τῶν νομῶν Λαρίσης Φθιώτιδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Κόλποι καὶ ὄρμοι. Ὁ νομὸς βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐν τῷ ὁποίῳ εἶναι οἱ ὄρμοι: Χορευτός, Λειροκάστρου, Λεωνίων, Τσαγγαράδες. Πρὸς Ν. εἰσχωρεῖ ὁ Παγασητικὸς κόλπος σχηματίζων τοὺς ὄρμους Ἀλμουροῦ, Τρίκερι καὶ Βώλου μετ' ἀσφαλοῦς ὁμωνύμου λιμένος.

Νῆσοι. Σκιάθος, Σκόπελος, Ἀλόνησος καὶ αἱ νησίδες Πελαγονήσι, Σαρακονήσι καὶ Σκαντζούρα, Γιούρα, Γιουροπούλα, Πιπέρι καὶ Ψαθούρα. Ἐν δὲ τῷ Παγασητικῷ Ἀλατᾶ, Παλκιοτρίκερι καὶ Πρασούδα.

Ἀλυκί. Ἀπέναντι τοῦ Βώλου (500 χιλ. ὀκ. ἄλκτ. ἐτησίως).

Ὄρη. Τὸ Πήλιον (βουνὸ τῆς Ζαγοράς), συνέχεια τῆς Ὀσσης ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Βοιδηίδος εἰς ἀπόστασιν 60 χμ. καὶ ἀποτελεῖ τὴν ἀγκιστροειδῆ χερσόνησον τῆς Μαγνησίας. Ἐχει ὕψος παρὰ τὴν Ζαγορὰν 1820 μ. χαμηλοῦται δὲ πρὸς Ν. εἰς 600—700 μ. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἀνατ. παραλίας καταπίπτει ἀποτόμως οὐδένα λιμένα σημαντικὸν ἐπιτρέπον. Εἶναι ὄρος γραφικώτατον, κατάφυτον ἐκ δασῶν, ἰδίᾳ δὲ ὄπωροφόρων δένδρων, καστανεῶν, πορτοκαλεῶν, μηλεῶν, κερασεῶν καὶ ἐλαίων, αἱ ὅποια ἀποτελοῦσιν ἄλση πλη-

ροῦντα τὰς ἐξαιρέτους τοῦ ὄρους κοιλάδας. Ἐν μέσῳ τῶν ἀλσῶν τούτων εἶναι τὰ περίφημα χωρία τοῦ Πηλίου. 14 μὲν παρὰ τὸν κόλπον, 10 δὲ πρὸς Α. ὄλα πλούσια καὶ ἀμυγιά. Τὸ Τισσαῖον ἐν τῇ χερσονήσῳ Τρίκερι. Τὰ Τσιραγιώτικα καὶ ἡ Ὄθρος.

Ἄκρωτήρια. Ἄλμυροῦ. Ἀγκίστρι. Τρίκερι εἰς τὸν ὁμώνυμον πορθμῖον. Σηπιάς καὶ Πωρί.

Χερσόνησοι. Τῆς Μαγνησίας καὶ τοῦ Τρίκερι.

Πεδιάδες. Τοῦ Ἄλμυροῦ (Κρόκιον πεδίον) καὶ Βελεστίνου (Φερῶν). Πρὸς Α. ἐπιβάτεϊ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον μετὰ κοιλάδων.

Ποταμοί. Ὁ Ἐνιπεὺς ἐξ ἁγίου Ἡλίας καὶ ὁ Ξεριῆς εἰς τὸν ὄρμον Ἄλμυροῦ. Ὁ Ἄναυρος (Μεγάλο-ρέθυμα) ἐντὸς τοῦ Βώλου (Ἡρα, Ἰάσων μονοσάνδαλος—Πελιάς—Ἀργοναυτικὴ στρατεία).

Λίμνη. Ἡ Βοιθής (Κόρλα) ἰχθυοτρόφος ἔχουσα βραχώδεις ὄχθας πρὸς τὸν νομόν.

Ἐλ.η. Παρὰ τὸν Ἄλμυρόν. Πηγαῖα ὕδατα ἄφθονα. Βροχαὶ πολλαί. Βλάστησις πλουσιωτάτη.

Κλίμα. Περὶ τὸ Πήλιον δροσερόν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα, ἐν Ἄλμυρῷ νοσῶδες, ἐν τῷ λοιπῷ νομῷ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Εὐφορώτατον, παράγον προϊόντα κατ' ἐξοχὴν ἐξαιρέτα καὶ πεφημισμένα. Δημητριακά, βάλβακα, καπνόν (Ἄλμυρός), ἔλαιον, ἐλαίας, ὀπώρας καλλίστας καὶ ἀφθονωτάτας. Κτηνοτροφικά. Δασικά. Βιομηχανικά (ἐφαντουργία, ταπητουργία κλ.).

Ναυτιλία. 170 πλοῖα διάφορα.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: Βώλου, Ἄλμυροῦ καὶ Σκοπέλου (22 δήμοις).

α'. **Ἐπαρχία Βώλου.** (71 χ. κ. εἰς 15 δήμοις).

(1. Παγασῶν), Βώλος 17 χ. κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, διαιρεῖται διὰ τοῦ Ἀναύρου εἰς τὴν παλαιὰν συνοικίαν (Κάστρο) καὶ εἰς τὴν νέαν πόλιν, εἶναι ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Δημητριάδος, ἔχει ἀμυγιάν βιομηχανίαν καὶ μέγα ἐμπόριον, διότι διὰ τοῦ λιμένος αὐτοῦ ἐξάγονται ὄλα τὰ προϊόντα τῆς Θεσσαλίας. (2. Ἰωλκοῦ), Ἄνω Βώλος (Ἀνακασιὰ) δῆμος ἠνωμένος μετὰ τοῦ Βώλου διὰ συνοικισμού. (3. Φερῶν), Βελεστίνον 1600 κ. ἐπὶ ὑψώματος καταφύτου καὶ καταρρύτου χάρις εἰς τὴν Ὑπερείαν πηγὴν (Κερκλόδρουσο). Τὸ Βελεστίνον εἶναι πατρὶς τοῦ Ῥήγα τοῦ Φερζίου (διακλειδῶσις σιδηροδρόμου). (4. Βοίβης), Κανάλιχ. Ὁ δῆμος οὗτος ἔχει τρία χωρία καὶ 2500 κ.

ἀσχολουμένους εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν σφητροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν ἐν τῇ Βοιθηΐδι. (5. *Μακρυνίτης*), Μακρυνίτσα 5100 κ. ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Πηλίου μέχρι τῶν ὑπορειῶν, 2 ὥρας ἀπὸ Βώλου. (6. *Ζαγοράς*), Ζαγορά 3200 κ. μετὰ τοῦ Χορευτοῦ λιμένος (1 ὥραν μακρύν). (7. *Ὀρμινίου*), Πορταριά 2500 κ. γραφικωτάτη κωμόπολις (2 ὥρας ἀπὸ Βώλου). (8. *Κισσοῦ*), Κισσός 1500 κ. (9. *Νηλείας*), Λεχώνια 1400 κ. Ἅγιος Λαυρέντιος 2220 κ. Δράκις 2780 κ. μετὰ ἐπίνειου Ἀγριῆς 458 κ. δευτέρου λιμένος: ἐξαγωγή ὀπωρῶν: (10. *Μυρσειῶν*), Τσαγκαράδα 1700 κ. (11. *Μηλεῶν*), Μηλέαι 2000 κ. μετὰ ἐπίνειου «Καλὰ νερά» 100 κ. (12. *Ἀφειῶν*), Νεοχώριον 1400 κ. Ἐπίνειον τοῦ δήμου εἶναι τὸ χωρίον Ἄφης μετὰ πηγῆς ἀφθόνου καὶ λιμένος ἀσφαλοῦς ἐν θέσει Ἀφειῶν, ὅθεν οἱ Ἀργοναῦται αὐδρευσάμενοι ἐμελλον ἀφήσειν εἰς τὸ πέλαγος». (13. *Σπαλιάθρων*), Ἀργαλαστή 2300 κ. (1½ ὥρας ἀπὸ θαλάσσης). (14. *Σηπιίδος*), Λαῖκος 2000 κ. (15. *Αἰαντίου*), Τρίκερι 1280 κ. εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου.

β'. **Ἐπαρχία Ἀλμυροῦ.** (12500 κ. εἰς 3 δήμους).

(1. *Ἀλμυροῦ*), Ἀλμυρός 5000 κ. μίαν ὥραν ἀπὸ θαλάσσης περίπου, ἔχει ἐπίνειον Τσιγκέλι, ἔνθα μεγάλαι ἀνθρακαποθῆκαι. (2. *Ὀθρός*), Γοῦρα 900 κ. (3. *Πλαιάνου*), Πλάτανος 1800 κ. Ἡ ἐπαρχία Ἀλμυροῦ κατὰ τὰ παράλια ἔχει πολλὰ τέλματα.

γ'. **Ἐπαρχία Σκοπέλου** (8,500 κ. εἰς 4 δήμους).

(1. *Σκοπέλου*), Σκόπελος 3800 κ. ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου κεκαλυμμένης ὑπὸ ἀμπελώνων καὶ κήπων (Σκοπελίτικα ἀχλάδια) καὶ ἐχοῦστος κάλλιστον λιμένα. (2. *Γλώσσης*), Πλατάνα 1150 κ. ΒΔ. (3. *Σκιάθου*), Σκιάθος 2700 κ. ἐπὶ τῆς ὁμωνύμ. νήσου ἐν λιμένι εὐρυτάτῳ καὶ ἀσφαλεστάτῳ. (4. *Ἀλονήσου*), Ἀλόνησος 600 κ. ἐν ὁμων. νήσῳ ξηρᾷ καὶ πετρώδει (Χιλιοδρόμια).

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς συγκοινωνεῖ σιδηροδρ. μεθ' ὅλης τῆς Θεσσαλίας, ἔχει πλείστας ἀμαξιτὰς ὁδοὺς καὶ σιδηροδ. Βώλου—Λεχωνίων.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Παγασαὶ πρὸς Δ. Βώλου, ἐπίνειον Φερῶν. Ἰωλκὸς ἀντικρὺ προηγουμένης. Δημητριάς πρὸς Ν. τῆς Ἰωλκοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου Γορίτσας (¼ ὥρας ἀπὸ Βώλου). Φεραὶ (Β. λεστίνο:) ἐπὶ λόφου. *Νηλεία* πρὸς Ν. Δημητριάδος (½ ὥραν πρὸς Α. Ἀγριᾶς). Ὀρμίνιον πλησίον Πορταριάς παρὰ τὴν πηγὴν Κραυσινδῶνος Βοίθη ἐπὶ τῆς ΝΑ. ὄχθης τῆς λίμνης. *Σπάλαθρα* ἐπὶ τοῦ λόφου Χορτοκάστρου. *Μυνησια* καὶ ἄλλαι, ὧν ἡ θέσις ἀβρίστος.

Παρατηρήσεις. 1. Πρὸς Α. τοῦ νομοῦ ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον

μετὰ ἐξαιρέτων κοιλάδων καταφύτων καὶ καταρρύτων. 2. Τὸ κλίμα τοῦ τμήματος τούτου εἶναι ὑγιεινότερον, διότι ἔχει ἐκατέρωθεν θάλασσαν, καλύπτεται ὑπὸ δένδρων καὶ βρέχεται ἀφρονώτατα. 3. Εἰς τὰ ἀνωτέρω ὄφειλουν τὴν ἐξαιρετικὴν ποιότητα τὰ προϊόντα. 4. Ὁ λιμὴν τοῦ Ρώλου ἔχει παχόσμιον ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνίαν. 5. Οἱ κάτοικοι τοῦ Βώλου εἶναι ἔμποροι, βιομηχανοὶ κλ. οἱ δὲ περὶ τὴν Βοιθίδα καὶ εἰς τὰς νήσους ἀλιεῖς καὶ γεωργοί, οἱ δὲ τοῦ Ἀλυμοῦ γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. 6. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐγεννήθη ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἑλλην. ἐπαναστάσεως Ῥήγας Φεροῦς, οὗ ὁ ἀνδρίας ἵσταται πρὸ τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. 7. Πηρομιώδη ἀπέβησαν τὰ χωρία τοῦ Πηλίου διὰ τὰς φυτικὰς αὐτῶν καλλονας παραβαλλόμενα πρὸς Ἑλθετικά τοπεῖα. 8. Παρὰ τὸν Ἀλυμὸν εἶναι τὸ χωρίον Ἀϊδίνιον 160 κ. ἐν ᾧ ἡ Κασταβέτιος γεωργικὴ σχολή. 9. Οἱ κάτοικοι τοῦ Πηλίου ἐκπλαί ἴσαν πεπολιτισμένοι ὡς φιλαπόδημοι (Αἴγυπτον, Ῥωμουνίαν). 10. Ἡ ἐπαρχία Ἀλυμοῦ εἶναι ἡ «ἐρίδωλος Φθίη» τοῦ Ἀχιλλέως.

Β'. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Θέσις καὶ διαίρεσις. Ἡ Πελοπόννησος ἐγένετο πραγματικὴ νῆσος ἀπὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσθμοῦ συνδεομένη οὐχ ἤττον διὰ γεφύρας (ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ) μετὰ τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀποτελεῖ τὴν μεγίστην χερσόνησον αὐτῆς ἐν σχήματι φύλλου πλατάνου, βρέχεται δὲ πανταχόθεν ὑπὸ κόλπων βαθυτάτων τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ Πελοπόννησος εἶναι μικροτέρα τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἐν γένει κατ' ἐπιφάνειαν καὶ πληθυσμὸν (Στερεὰ Ἑλλάς μετὰ Ἡπειροῦ καὶ Θεσσαλίας 33.660 □ χμ. 1,050,000 κ.), Πελοπόννησος 22.200 □ χμ. 91500 κ.) (Στερεὰ ἰδίως 20456 □ χμ. 650 χ. κ.). Ἐν Πελοποννήσῳ περιλαμβάνονται 9 νομοί.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ (65,000 κ.).

Θέσις. ΒΑ. ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μεταξὺ τοῦ Κορινθιακοῦ καὶ Σαρωνικοῦ κόλπου καὶ τῶν νομῶν Ἀττικῆς, Ἀργολίδος, Ἀρκαδίας καὶ Ἀχαΐας.

Ὅροι. Ἐν τῷ Σαρωνικῷ: τοῦ Κόρφου (3 ὥρας ἀπὸ Σοφικῶ) τῶν Κεχρῶν εἰς τὸ χωρίον Κεχρῆς νοτιώτερον τοῦ Καλαμακίου. Τοῦ Καλαμακίου (Σχοινοῦντος). Ἐν τῷ Κορινθιακῷ, τοῦ Λεγαίου (Περιγιάλι). Τῶν Αἰγισθένων (Ἀλκυόνιος). **Νησίδες.** Τὰ κατὰ νησιὰ, 3 νησίδες τοῦ δήμου Περαχωῦρας καὶ τὰ Διαπόρια, 2 νησίδες καὶ 2 σκόπελοι.

Διῶρυξ. Ὁ Κορινθιακὸς ἰσθμὸς (Ἐξαμίλι, μήκους 6343 μ.) ἐτμήθη εἰς διῶρυχα καὶ ἤνωσε τὸν Σαρωνικὸν καὶ Κορινθιακὸν κόλπον.

Ὁ νομὸς πρὸς Α. εἶναι ἰκανῶς διαμεμελισμένος ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

Ὄρη. Τὰ Ἀροῦνια (Χιελμὸς 2355 μ.), ὄρος ἀπόκρημνον, πετρῶδες καὶ γυμνὸν εἰς τὸ ἄνω μέρος· ἔχει πολλὰς ψυχρὰς πηγὰς, ἀπὸ δὲ τοῦ βορείου μέρους αὐτοῦ καταπίπτει εἰς χάος βράχων τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς εἰς κόνιν μεταβαλλόμενον διὰ τὸ ὕψος. Ἀπὸ τοῦ ὄρους τούτου ἐκπέμπονται πρὸς Β. δύο σειραὶ μέχρι θαλάσσης ὑπὸ διάφορα ὀνόματα (Κράθις, Εὐρωστίνα κλ.) Πρὸς Ν. ἐκπέμπονται: ἡ Πεντέλεια (Δουρδουβάννα), ἡ Ὀρουζις (Σαίτζις) καὶ ἡ Χελιδόρεα (Σκίπεζα) ἀποκλείοντα ἐντελῶς τὴν λεκάνην τῆς Φενεοῦ. Ἡ σειρά ἐξακολουθεῖ πρὸς Α. σχηματίζουσα τὰ ὄρη Φαρμακῶν, Μεγάλο-βουνό, Πολυφέγγι καὶ Τρητὸν (τὸ περιώνυμον στενὸν Δερβενάκι, Κολοκοτρῶνης-Δράμακλις)· συνέχεια εἶναι ὁ Δαρνιάς. Πέραν τοῦ ἰσθμοῦ εἶναι ἡ Γεράνεια. Ἡ Κυλλήνη (Ζήρια), δασῶδες ὄρος καὶ ὑψηλὸν (2380 μ.) τούτου πρὸς Α. ἐκφύσεις εἶναι ἡ Τιτόνη (Βεσίτσα), ἡ Κοίλωσα (Γαυριῆς), ὁ Ἀπέσκις (Σπιριά) Φουκῆς καὶ ὁ πρὸς Β. τούτου Ἀκροκόρινθος (575 μ.). Τὰ ὄρη (βουνὰ τῆς Ευλοκερίτζας), ὧν προέκτασις ὁ Ζήρακκος. Ὁ νομὸς εἶναι ὄρεινός, αἱ δὲ πρὸς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον κλιτύες τῶν ὄρων δίκαιοίγουσι βαθεῖας φάραγγας, δι' ὧν συναθροίζόμενα τὰ ὕδατα σχηματίζουσιν ὀρηκτικὸς ποταμοὺς καὶ χειμάρρους.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Σπείραιον. Ὀλυμπί (Ἀγριελαιά). Ἡραῖον (Ἅγιος Νικόλαος, Μαλαγκάρα). Ἀκράλας (Αὐγό).

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς Κορίνθου, (ἀπὸ παλαιῆς Κορίνθου μέχρι Ἀσωποῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Βόχας, ἐν ἧ 12 χωρία ἀμαῖα). Ἡ διάταξις τῶν ὄρων σχηματίζει στενάς καὶ μακρὰς κοιλάδας καὶ λεκάνας: Τοῦ Φλειοῦντος, τῆς Νεμέας, τῶν Κλεωνῶν, τῆς Φενεοῦ, τῆς Στυμφαλίας κλ.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ καὶ χειμαρρῶδεις: Ὁ Λυγοπόταμος διαρρέων τὴν κοιλάδα τῶν Κλεωνῶν. Ὁ τῆς Νεμέας (ποτάμι Κουτσουμαδιῶ). Ὁ Ἀσωπὸς (Ἅγιωργίτικος), ἀρδεύων τὸν Φλειοῦντα καὶ ἐκβάλλων πρὸς Α. Κιάτου. Ὁ Ἐλισσὼν (Λέχοβα) πλησίον Κιάτου. Ὁ Σῶς (Σύθας καὶ Τρικκαλίτικος, τοῦ Ευλοκάστρου ἄλλως) πλησίον Ευλοκάστρου. Ὁ Σελλῆεις (Λαλιώτης) πλησίον τοῦ χωρίου Δημινιοῦ. Τὸ Σκουπέικο παρὰ τὸ χωρ. Καμάρι. Τὸ Ζαχολίτικο παρὰ τὸ Δερβένι.

Λίμναι. Ἡ Φενεὸς (Φονιὰ 32 □ χμ. 753 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν), τῆς ὁποίας, ἔταν φράττωνται αἱ καταβόθραι, τὰ ὕδατα καλύπτουσι μέγα μέρος τῆς πέριξ γῆς. Ἦδη εἶναι κενή. Ἡ Στυμφαλία (Ζάρακα), πλήρης ὑδροβίων ὀρνίθων καὶ ἰχθύων, πάσαι δὲ ἐνδιαιτήμα τῶν Στυμφαλίδων ὀρνίθων, τὰς ὁποίας κατετόξευσεν ὁ Ἡρακλῆς. Αὕτη δέχεται ἐκ τῶν ὀρέων πολλοὺς χειμάρρους, ὧν σημαντικώτερος ὁ Στύμφαλος καὶ διὰ τοῦτο τὸν χειμῶνα πλημμυρεῖ, τὸ δὲ θέρος σπεύρεται. Οἱ Ῥωμαῖοι εἶχον διοχετεύσει τὰ ὕδατα τῆς περιοχῆς τῆς Στυμφαλίας εἰς Κόρινθον, τοῦ δὲ ὑδραγωγείου ἔχνη σφύζονται ἔτι καὶ νῦν. Ἡ Βουλαγαμένη ΝΔ. τῆς χερσονήσου τῆς Περαχώρας διὰ Λωρίδος (6 μ. πλάτους) χωριζομένη τῆς θαλάσσης. Ἡ Μαυρολίμνη ἐν τῇ Β. παραλίᾳ τῆς Περαχώρας, μικρά, βυθθεῖα καὶ ἰχθυοτρόφος χωριζομένη τῆς θαλάσσης δι' ἀμμωδῶν προσχώσεων. Ὁ νομὸς ἔχει καὶ ἄλλα τινά.

Ἱαματικαὶ πηγαί. Τὸ Λουτράκι εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου ἀπέχει ἀπὸ Κορίνθου 1 1/4 ὥρας.

Κλίμα. Ἐν ταῖς παραλίαις ἤπιον, ἐν ταῖς μεσογειοῖς τὸν χειμῶνα ψυχρόν. Ἐδαφός ευφορώτατον, ἰδίᾳ τὸ ποταμώχωστον, κεκαλυμμένον ὑπο σταφιδαμπέλων, ἔλαιων κλ.

Προϊόντα. Σταφίς, αἶνος, ἔλαιον. Δημητριακά. Κτηνοτροφικά, ῥητίνη (ἐξαιρέτως τῆς Περαχώρας).

Πόλεις. Ὁ νομὸς Κορινθίας ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ὁμων. ἐπαρχίας διηρημένης εἰς 11 δήμους.

(1. Κορινθίων), Κόρινθος 4200 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, νέα πόλις κτισθεῖσα μετὰ τὴν ὑπὸ σεισμοῦ καταστροφὴν τῆς Παλαιᾶς Κορίνθου (1858). Ἡ πόλις ἔχει εὐθείας ὁδοῦς, ἀλλὰ στερεῖται ὑδάτων καὶ ἡ περιοχὴ αὐτῆς εἶναι ξηρά. Ἀπὸ τῆς τομῆς τῆς διώρυχος καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ σιδηροδρόμου ἡ Κόρινθος παρήκμασε καὶ ἀπέβη ἀπλοῦς σταθμὸς διαβάσεως τῶν ξένων, ὁ λιμὴν ἠρημώθη πλοίων. (2. Περαχώρας), Περαχώρα 1400 κ. Λουτράκι (2 ὥρας ἀπὸ Περαχώρας). (3. Σικυῶνος), Κιάτον 2500 κ. ἀγκυαία πόλις. (4. Τριχάλων), Ξυλόκαστρον 1100 κ. καὶ Τρίκκαλα θερινὴ 1680 κ. (5. Εὐρωατίνης), Δερβένι 580 κ. καὶ Κουνιάνικα θερινὴ 700 κ. (6. Φενεοῦ), Γκοῦρα 1100 κ. ὀρεινὴ κόμη. (7. Πελλήνης), Κλημέντι 750 κ. (8. Στυμφαλίας), Καλιάνη 380 κ. (9. Νεμέας), Ἅγιος Γεώργιος 2200 κ. (αἶνος ἐξαιρέτως Ἅγιωργίτικος). Περὰ τὴν Νεμέαν

είναι τὰ στενὰ τῶν Δερβενακίων, ἔνθα ὁ στρατὸς τοῦ Δράμαλη ὑποχωρῶν (1822) ὑπέστη πανωλεθρίαν ὑπὸ Κολοκοτρώνη, Νικήτα, Παπαφλέσσα κλ. (10. *Κλειωνῶν*), Χιλιομοῦδι 600 κ. (11. *Σολυγίας*), Σοφικὸν 1700 κ.

Συγκοινωνία. Τὸν νομὸν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομ. Π. Α. Π. διακλαδιζόμενος ἐν Κορίνθῳ εἰς τὴν γραμμὴν Κορίνθου-Πατρῶν κλ. καὶ τὴν γραμμὴν Κορίνθου-Ἄργους κλ. Ὅδοι ἀμαξιτοὶ πολλαί.

Ἀρχαῖαι πόλεις : Ἡ *Κόρινθος* ἢ «ἀφνειὸς» διὰ τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον αὐτῆς ἔκειτο εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ πολυκρήνου Ἀκροκορίνθου καὶ ἤνοστο διὰ τειχῶν μετὰ τοῦ ἐπινείου Λεγαίου, ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς νέας Κορίνθου 1,15' ὥρου καὶ εἶναι σήμερον πτωχὸν χωρίον 850 κ. ἐν ᾧ ἄλλοτε εἶχε 300,000 κ. ἐλέγετο δὲ περὶ αὐτῆς «οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον» διὰ τὸ κολυδάπανον. Ἡ ἀρχαία Κόρινθος ἴτο ναυτικὴ δύναμις ἰδρύσασα ἀποικίας, ὡς τὰς Συρακούσας, Κέρκυραν, Ποτεΐδιαν κλ. Εἶχε περίμετρον 20 γμ. περίπου, τρεῖς λιμένας, Λέχαιον, Σχοινοῦντα καὶ Κεγγρεάς καὶ διάφορα προάστεια, ὡς τὸ Κράνιον, ἄλλος τερπνὸν κυπαρίσων μετὰ παλαιάστρας καὶ δύο ναῶν, τῆς Ἀφροδίτης Μελανίδος καὶ τοῦ Βελλερερόντου πρὸ τῆς Α. πύλης τῆς πόλεως. (Διογένους-Ἀλέξανδρος). Πλησίον καὶ ἐν τῷ ἰσθμῷ ἴτο ἡ δίορκος ὁδὸς, δι' ἧς μετεβίβαζον τὰ πλοῖα ἐκ τῆς μιᾶς θαλάσσης εἰς τὴν ἑτέραν καὶ τὸ στάδιον ἐν ᾧ ἔτελοῦντο τὰ *Ἴσθμια*. Ἡ πόλις κατεστράφη ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου Μουμίου (146 π. Χ.) συνωκίσθη δὲ κατόπιον ὑπὸ τοῦ Καίσαρος (44 π. Χ.) καὶ ἔπειτα ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος. Ἡ *Σικυῶν* (Βασιλικά). Ἡ *Πελλήνη* «ἡ ἐσχάτη πρὸς Σικυωνίας» τῶν Ἀχαϊκῶν πόλεων ἐπὶ τοῦ λόφου Τσέρκυβι πλησίον τοῦ χωρίου Ζούγρα. Ἡ *Φειεὸς* καὶ ἡ *Στυμφαλος*, ἐξ ὧν τὰ ὀνόματα τῶν λιμνῶν. *Φλειοῦς* πρὸς Ν. Σικυῶνος. *Νεμέα*, χώρα ἱερὰ ὡς ἡ Ὀλυμπία, ἐν ἧ ἔτελοῦντο τὰ *Νέμεσα*. *Κλειωναί* πρὸς Α. Φλειοῦντος. *Κεγγραεὶ* καὶ *Σολύγεια* πρὸς Ν. τούτων. *Κρομμῶν* πλησίον ἀγ. Θεοδώρων. *Σιδουῆς* (Σουσαί). *Περαία* πρὸς Β. Περαχωῶρας καὶ *Αἰγείρουσα* ἐν Β. ὄχθῃ Βουλγαζομένης.

Παρατηρήσεις. 1. Τὰ ἐκ τῶν ὁρέων ὕδατα διὰ τῶν αἰῶνων ἐσχημάτισαν παράλιον κρᾶσπεδον πεδινὸν διαφόρου πλάτους, τόσῳ ἐν Κορινθίᾳ, ὅσῳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Πελοποννήσῳ. 2. Οἱ ποταμοὶ εἶναι χμαρρώδεις, διότι τὰ ὄρη εἶναι ἀποτόμως χαραδρώδη. 3. Τὰ ἔλη ὀφείλονται εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς λίμνας. 4. Αἱ Στυμφαλίδες ὄρνιθες, αἱ ἐτόξευσεν ὁ Ἡρακλῆς δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἡ μάλιστα τῶν ἐλῶν τῆς Στυμφαλίας. 5. Ὁ νομὸς περιέχει μίαν τῶν ἀρίστων ἱαματικῶν πηγῶν τῆς Ἑλλάδος, τὸ Λουτράκι. 6. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἔτελοῦντο δύο ἐκ τῶν 4 μεγάλων ἐορτῶν τῶν ἀρχαίων, τὰ *Ἴσθμια* καὶ τὰ *Νέμεσα*. 7. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, ἔμποροι, συμφώνως πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος. 8. Τῆς παραλίης πεδιάδος ἡ εὐφορία ἴτο παροιμιώδης («Εἶθε μοι εἶη τὰ μεταξὺ Κορίνθου καὶ Σικυῶνος»), ὀφείλεται δὲ εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν. 9. Ἡ Κόρινθος ἤκμασεν εἰς τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς, διότι κειμένη μεταξὺ δύο θαλασσῶν ἀπέβη τὸ

κέντρον τοῦ ἐμπορίου μεταξύ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως. 9. Ὁ Μούμιος πολλὰ κειμήλια τῆς τέχνης ἀπέστειλεν εἰς Ῥώμην μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πόλεως (146 π. Χ.). 10. Ἡ διωρυξ̄ συνέτεμε σπουδαίως τὴν ἀτμοπλοικὴν συγκοινωνίαν μεταξύ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ τοῦ Αἰγαίου (κατὰ μίλια 184). 11. Ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἀκροκορίνθου (575 μ.) φαίνεται ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηναίων, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι καθαρά. 12. Ὁ δῆμος Περαχωῶρας ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὴν Στερεάν Ἑλλάδα, διοικητικῶς ὅμως ἔκπαλαι περιλαμβάνετο εἰς τὴν Κορινθίαν.

Β'. ΝΟΜΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ (81,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος εἶναι μετὰ τοῦ Σαρωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Κορινθίας καὶ Α. τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας, ἀποτελῶν χερσόνησον.

Ὅροι. Ἡ παραλία τῆς Ἀργολίδος εἶναι πολυὸς ὄρμος. Ἐν τῷ Ἀργολικῷ κόλπῳ εἶναι οἱ ὄρμοι τοῦ Νκυπλίου, Τολοῦ, Βουρλιῶν, Κοιλαδίων, Βορβορόνδα καὶ ὁ καλὸς λιμὴν τοῦ Χελίου (Πορτοχέλι). Μεταξὺ Σαρωνικοῦ καὶ Ἀργολικοῦ κόλπου σχηματίζεται ὁ Ἑρμιονικὸς κόλπος, ἐν ᾧ οἱ ὄρμοι : Κουβέρτα, Ἅγιοι Ἀνάργυροι καὶ Δάρτζα. Ἐν τῷ Σαρωνικῷ : Πόρου, Πώγωνος, Μεθάνων, Ἐπιδαύρου.

Νῆσοι. Ὁ Πόρος (Καλαυρία), ἡ Ὑδρα (Ἵδρία), αἱ Σπέτσαι (Πιτυουσκ). Ὁ νομὸς ἔχει καὶ πολλὰς μικρὰς νήσους ἀποσπασθείσας τῶν μεγάλων, αἵτινες πᾶσαι ἦσαν ἠνωμένοι μετὰ τῆς ξηρᾶς: Τσελεθίνες, Ξηραί. Δοκὸς ὄρηπτήριον τῶν Ὑδραϊκῶν πλοίων 1¼ ὥρας ἀπὸ Ὑδρας, ἔχει βορείως λιμένα, παράλια ἀπόκρημνα καὶ τινες ποιμένας κατοίκους, Γεραικίνα, Τρίκερι, Σπετσοπούλα (Ῥαστερή=Ἀριστερὰ 1¼ ὥρας ἀπὸ Σπετσῶν), Ὑψηλὴ καὶ Πλατεῖα.

Χερσόνησοι. Ὡς εἶδομεν, ἡ Ἀργολὶς εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χερσόνησος Ἀργολικὴ καλουμένη. Ταύτης μικρότεραι εἶναι ἡ τῶν Μεθάνων καὶ ἡ Ἑρμιονίς. Θαλάσσιος διαμελισμὸς πλήρης.

Ὅρον. Ἡ Ὀλίγυρτος (Σκίπεζα), τὸ Μεγάλον-Βουνὸν καὶ ὁ Φαρμακῆς εἰς τὰ ὄρια τῆς Κορινθίας. Τὸ Τραχὺ (Καρούμπαλο), ἡ Ἀρμενικὰ καὶ τὸ Λύρκειον (Γούπατο) συνέχεια ταύτης, ὄρη δασώδη. Τὸ Ἀρτεμίσιον, οὗ κλάδοι τὸ Ξεροβούνι πρὸς Β. καὶ Ὁ Χτενιας πρὸς Ν. Τὸ Ἀραχναῖον καὶ τὰ Δίδυμα μεμονωμένα μετὰ δύο κορυφῶν (1070 μ.) καὶ ἰκανῶς δασώδη. Τὸ Τίτθειον (Βελανιδιά) ἐν τῇ Ἐπιδαύρῳ καὶ τὸ Κυνόρτιον (Χαρχνί), ἐπὶ τῶν ὑπωρειῶν τοῦ ὁποίου ἦτο τὸ κάλλιστον θέατρον τῆς Ἐπιδαύρου καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καθὼς καὶ τῆς Κορινθίας διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς

Α. πλὴν τῶν Διδύμων τρεπομένων ΝΑ. καὶ καταληγόντων εἰς τὸ Σκύλλαιον. Μεμονωμένα ἐπίσης ὄρη εἶναι ἡ Χελώνα ἐν τῇ χερσονήσῳ τῶν Μεθάνων, τὸ Χάος καὶ ὁ Ποντῖνος εἰς τὸ Ἄργος. Ἐν τῷ νομῷ ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον.

Ἀκροπόρια. Τὸ Σκύλλαιον (Καβο-Σκυλί). Καθβαλάρης ἐν Μεθάνοις, Τραχήλι, ἁγίου Ἡλίας, Μιλιανός κλ.

Πεδιάδες. Τὸ «Ἰππόβοτον» Ἀργολικὸν πεδῖον, ἐν ᾧ λαμβάνει χώραν ἡ περιοδικὴ ὑπερεχειλίσις τῶν φρεάτων καὶ ἡ ἀνάβλυσις πολ-
λαχοῦ τοῦ ἐδάφους ἀφθόνου ὕδατος. Τὰ διαλείποντα ταῦτα κεφαλά-
ρια, ὧν ἀφθονώτερον ὕδωρ παρέχει τὸ μίαν ὥραν μακρὰν τοῦ Ἄρ-
γους, τροφοδοτοῦνται ἐξ ὀφανεῶν πηγῶν, λεκανῶν ἐν τοῖς σπάγγνοις
τῶν ὄρεων, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουσι τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν κλ. διὰ
τῶν καταβοθρῶν. Ἐν τῷ νομῷ ἀπαντῶνται καὶ τινες μικραὶ κυιάδες,
τῆς Ἀλέας, τῆς Ἐπιδαύρου, τῶν Διδύμων, τῆς ὁποίας ὅλα τὰ ὕδατα
βυθίζονται εἰς καταβόθραν, τῆς Τροιζηνίας.

Ποταμοί. Ὁ Ἰναχος ἐκ τοῦ Ἀρτεμισίου καὶ ὁ Χάραδρος (Ξε-
ριᾶς) ἐκ τοῦ Χτενιᾶ ἐνούμενοι καὶ Πάνιτσα κοινὸν ὄνομα λαμβάνοντες
ἐκβάλλουσιν εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον. Ὁ Ἐρασῖνος (Κεφαλάρι),
ὁ μεγαλύτερος τοῦ νομοῦ ἐκ τοῦ Χάους εἰς τὸν Ἀργολικὸν κόλπον.

Λίμναι. Ἡ Λέρνη, ἔλος κκλούμενον καὶ Ἄπατο διὰ τὸ βάθος,
Μύλοι δὲ διότι τὰ ὑπὸ τὸ Ποντῖνον ὄρος ἀναβλύζοντα ὕδατα κινουσι
τοὺς ἐκεῖ ὑδρομύλους (Λερναίικα Ὑδρα). Ἡ Φοιβαία πρὸς Β. τῆς πε-
διάδος τῆς Τροιζηνίας, ἣν τροφοδοτεῖ ὁ χεῖμαρρος Ὑλλικός (Κρεμ-
στός). Ἡ λιμνοθάλασσα Κούμπουρνα, ἰχθυοτροφεῖον ἄλλοτε ἐν τῇ Ἐρ-
μιονίδι.

Ἱαματικαὶ πηγαί. Ν Α. τῆς χερσονήσου τῶν Μεθάνων, παρὰ
τὸ χωρίον Βρωμολίμνην εἶναι τὰ λουτρὰ τῶν Μεθάνων (3 ὥρας ἀπὸ
Πειραιῶς).

Κλίμα. Ἥπιον καὶ ὑγιεινὸν πλὴν τῶν ἐλαδῶν μερῶν. Πρὸς τὴν
Ἀρχαδίαν ψυχρόν, ἐν δὲ τοῖς παραλίαις καὶ ταῖς νήσοις θαλάσσιον.

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον.

Προϊόντα. Δημητριακά, σταφίς, σῖνος, ἔλαιον, καπνός, βάμ-
βαξ, κηπάτοι καρποί (ἐξ Ἄργους ἰδίχ). Ἐσπεριδοειδῆ (Τροιζηνία,
Πόρος). Κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά, ἰχθύες κτλ. **Ἄλυκῆ.** Θερμη-
σιά (ἐν Ἐρμιόνῃ).

Διαίτησις. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος διακίρεται εἰς πέντε ἐπαρχίας:

Ναυπλίας, Ἄργους, Τροιζηνίας, Ὑδρας (προνομιούχου) καὶ Σπετωῶν (προνομιούχου)—Ἐρμιονίδος (19 δήμους).

α'. Ἐπαρχία Ναυπλίας, (18,750 κ. εἰς 5 δήμους).

(1. Ναυπλιέων), Ναύπλιον πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας 8 χ. κ. Ἐπὶ μικρῆς βραχέως χερσονήσου, ἔχει δύο Ἐνετικά φρούρια, τὸ Παλαμήδιον (215 μ. ὕψος) κυριευθὲν ὑπὸ Σταϊκοπούλλου (1822) καὶ τὴν Ἀκροναυπλιάν (Ἴτς-κζλέ, Φυλακκαὶ καὶ στρατῶνες). Πρὸ τοῦ Ναυπλίου ἐπὶ νησίδος εἶναι τὸ μικρὸν φρούριον Μπούρτζι, ἔνθα κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤδρευεν ἡ κυβερνητικὴ ἐπιτροπεία, νῦν δὲ διαμενοῦσιν αἱ δῆμιοι. Τὸ Ναύπλιον ὑπῆρξε πρωτ. τοῦ βασιλείου (1829—34). Εἰς μικρὰν ἀπὸ τούτου ἀπόστασιν πρὸς Β. ἐπὶ θέσεως τερπνῆς εἶναι τὸ προάστειον Πρόνοια 1700 κ. ἔνθα ἡ γεωργικὴ σχολὴ τῆς Τίρυνθος. (2. Μινώας), Τολὸν 350 κ. (ιχθύες). (3. Μιδέας), Μέρμπακας 850 κ. (4. Ἀσκληπιείου), Λιγουριὸ 1300 κ. (5. Ἐπιδαυρίων), Νέα Ἐπιδαυρος 1100 κ. (Πιάδα. Πρώτη ἐθνικὴ συνέλευσις 1 Ἰανουαρίου 1822 καὶ πρῶτον πολίτευμα). Οἱ Ἐπιδαυριοὶ δὲν πληρώνουσι φόρους ἐκ προνομίου δοθέντος αὐτοῖς παρὰ τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως.

β'. Ἐπαρχία Ἄργους, (27,750 κ. εἰς 6 δήμους).

(1. Ἀργείων), Ἄργος 10 χ. κ. μετὰ ἀκροπόλεως Ἀκρίσης καλουμένης, ἔχει ἐπίγειον τοὺς Μύλους. (2. Μυκηνηῶν), Κουτσοπόδι 1400 κ. (3. Προσυνναίων), Μπερμπάτι 700 κ. (4. Ἀλέας), Μπουγγιάτι 850 κ. (5. Ἀνρκείας), Μπέλεσι 900 κ. καὶ Καρυὰ 1000 κ. θερινή. (6. Ὑσιῶν), Ἀχλαδόκρητος 1900 κ. (γέφυραι σιδηρ. 100 καὶ 250 μ.).

γ'. Ἐπαρχία Τροιζηνίας, (10,200 κ. εἰς 3 δήμους).

(1. Τροιζιῆτος), Πόρος πρὸς Ν. τῆς ὁμων. νήσου 4500 κ. ἔχει πολὺ καλὸν λιμένα, ὕδατα δὲ ἐκ τῆς ἀπέναντι στερεᾶς. Ἡ νῆσος εἶναι κατάφυτος ἐκ πιτύων, ἔχει κλίμα ἐξάριστον καὶ ἐν τῷ λιμένι τὴν προπαιδευτικὴν μοῖραν τοῦ στόλου (21 μίλ. ἀπὸ Πειραιῶς). Ἀπέναντι τοῦ Πόρου εἶναι τὸ χωρίον Δαμαλᾶς (Τροιζιῆν) 370 κ. ἔνθα συνῆλθεν ἡ Γ'. Ἐθνικὴ συνέλευσις 1827. (2. Ἀρυσίης), Κάτω Φανάρι 730 κ. (3. Μεθάνων), Κουσουπίτσα 375 κ. καὶ Μέθανα 120 κ.

δ'. Ἐπαρχία Ὑδρας, (7,200 κ. εἰς 1 δῆμον, Ὑδρας), πρωτ. Ὑδρα ἐπὶ τῆς Β. παραλίας καὶ ἐπὶ ὑψώματος βραχέως 7,100 κ. Ἡ νῆσος εἶναι πετρώδης, ξηρὰ καὶ ἄδενδρος καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ναυτιλίαν (ὑπὲρ τὰ 600 πλοῖα, (ιδίχ

σπογγαλιευτικά). Ἡ Ὑδρα εἶναι προνομιοῦχος ἐκλογικὴ περιφέρεια ἐκλέγουσα μόνη 3 βουλευτὰς διὰ τὴν ἔκτακτον ἀνδρείαν τῶν τέκνων αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν (Μιαοῦλης, Κουντουριώτης, Σαχτούρης κτλ. Ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 37 μίλ.).

ε'. **Ἐπαρχία Σπετσῶν** — **Ἐρμιονίδος**, (12,650 κ. εἰς 4 δήμους).

(1. Κρανίδιου), Κρανίδιον 7 χ. κ. ἐπὶ ὑψώματος, ἔχει ἐπίγειον τὸ Χέλι (Πόρτο-Χέλι 1 1/2 ὥραν ἀπὸ τῆς πόλεως 50 κ.). (2. Ἐρμιόνης), Καστρί 2500 κ. (3. Διδύμων), Δίδυμοι 1620 κ. ἔχει ἀρχαιότατον φρέαρ, ἐξ οὗ ὑδρεύονται οἱ κάτοικοι. (4. Σπεισῶν), Σπέτσαι 4350 κ. ΒΑ. τῆς νήσου Αἰ Σπέτσαι εἶναι προνομιοῦχος ἐκλογικὴ περιφέρεια ἐκλέγουσα δύο βουλευτὰς διὰ τὴν αὐταπάρνησιν καὶ ἀνδρείαν, τὴν ὁποίαν ἐπεδειξάντο οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τὸν ἱερόν ἡμῶν ἀγῶνα. Καὶ νῦν ἔχει ἀξιόλογον ἐμπορικὸν ναυτικόν (280 πλοῖα), ἐφορίαν, ταμεῖον κτλ. κλίμα ἄριστον καὶ ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 52 μίλ. Οἱ κάτοικοι τόσῳ τῆς νήσου, ὅσῳ καὶ τοῦ νομοῦ ὄλου γνωρίζουσι σχεδὸν πάντες τὴν Ἀλβανικὴν, ὅπως καὶ πολλοὶ τοῦ νομοῦ Κορινθίας, Ἀττικῆς κτλ.

Συγκοινωνία. Πλὴν τῶν ὁδῶν καὶ τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας, ὁ νομὸς διασχίζεται ὑπὸ τοῦ σιδηρ. Π. Α. Π. μετὰ διακλαδώσεως εἰς Ναύπλιον.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἄργος, ἀρχαιότατη Πελασγικὴ πόλις σφύζουσα ἐρείπια ἀρχαίου θεάτρου. Μυκῆναι «πολύχρυσον πτολίεθρον» 1500 μ. ἀπὸ τοῦ χωρίου Χαρθάτι (ὁ σταθμὸς τοῦ σιδηροδρόμου εἶναι τὰ Φίχτια (447 κ.), πατρίς τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἔδρα αὐτοῦ. Σφάζεται ἡ ἀκρόπολις μετὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων. Αἱ ἐνεργηθεῖσαι ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ Σχλίμαν ἔφερον εἰς φῶς σπουδαιότατης ἀρχαιολογικῆς ἀξίας ἀντικείμενα, χρυσᾶ, ἀργυρᾶ καὶ χαλκᾶ, ξίφη κλ. ἀποκείμενα ἐν τῷ ἐθνικῷ μουσεῖῳ Ἀθηνῶν (Μυκηναῖος πολιτισμός). Ἀλεῖα (Μπουγιᾶτι), ἔνθα ναὸς τῆς Ἀλεῖας Ἀθηνᾶς καὶ Ἀρτέμιδος καὶ στάδιον, ἔνθα ἐτελοῦντο τὰ Ἀλεῖα. Ἀθήκεια (Κάτω Μπέλεσι). Λέρνη παρὰ τὴν ὁμών. λίμνην, ἔνθα ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε τὴν Λερναίαν ὕδραν. Ἰσθμὸς (Ἀχλαδόκαμπος) κλ. ἐν Ἀργείῳ. Ναύπλιον κτισθεῖσα ὑπὸ Ναυπλίου καὶ Παλαμῆδους, ἐρείπια σφύζονται εἰς τὸ Ἴτα-Καλέ, τὸ ἱεῖον ἦτο ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος. Ἐπίδαυρος, μίαν ὥραν πρὸς Ν. Πιάδας. Εἰς ἀπόστασιν 2 1/2 ὥρῶν ἦτο ὁ ναὸς τοῦ Ἀσκληπιοῦ, ἔνθα ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Μαλεάτης Ἀπόλλων ἐλατρεύοντο. Ὁ χῶρος ἀνεσκάφη καὶ εἶναι περίφημος διὰ τὸ θέατρον (14,000 θεατῶν) καὶ τὴν θάλασον, ἡ ὁποία εἶναι καλλιτεχνικωτέρη τοῦ Ἐρεχθίδου (ἔργα τοῦ Πολυκλείτου). Τίρυνς, 1 ὥραν ἀπὸ Ναυπλίου (Κυκλώπεια τείχη). Ἀσίγη (Τολό). Μίδεια (Δένδρα). Ἐρμιόνη (Καστρί). Ἀλόκη, Ἀλιεῖς, εἰς τὴν δεξιάν πλευράν τοῦ

Πόρτο-Χέλι. Μάσης εις τόν ὄρμον τῶν Κοιλαδιῶν, ἐπίνειον Ἑρμιονίων. Αἶθμοι ἐν τῷ νῦν χωρίῳ. Τροϊζήν (Δαμυλῆς). Καλαυρία καὶ Πόρος, ἔνθα ὁ Δημοσθένης ἔπιε δηλητήριον κλ.

Παρατηρούμεται. 1. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι πλουσιώτατος διὰ κλίμα καλὸν καὶ συγκοινωνίαν. 2. Ὁ νομὸς εἶναι ὀρεινός, ἀλλὰ τὸ κλίμα τροποποιεῖται ὑπὸ τῶν δασῶν καὶ τῆς γειτνιάσεως τῆς θαλάσσης. 3. Ἡ ὑπερεκχειλίσις τῶν φρεάτων καὶ ἡ ἀνάβλυσις τῶν ὑδάτων ἡ περιοδικὴ συνετέλεσεν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ μύθου τῆς Λερναίας Ὑδρας. 4. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μικροὶ καὶ χειμαρρῶδεις διὰ τὴν διάταξιν τῶν ὀρέων, τὸν μικρὸν ῥοὺν καὶ διὰ τὸ χαλαρὸν τοῦ ἐδάφους. 5. Αἱ λίμναι εἶναι ἐλώδεις ἐπιδρωσάει ἐπὶ τοῦ κλίματος. 6. Ὁ νομὸς οὗτος ἔχει μίαν τῶν ἀρίστων ἱαμακτικῶν πηγῶν. 7. Τὰ ἐπαγγέλματα τῶν κατοίκων καὶ τὰ προϊόντα εἶναι σύμφωνα πρὸς τὴν χώραν. 8. Ἐν τῷ νομῷ ὑπάρχουσι τρεῖς προνομιοῦχοι περιφέρειαι (Ὑδρα, Σπέτσαι, δήμος Ἐπιδαυρίων. 9. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἀνεπτύχθη ὁ Μυκηναῖος πολιτισμὸς. 10. Τὸ τραγὸν τῶν νήσων (ἰδίᾳ Ὑδρας) ἔτρεψε τοὺς κατοίκους εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἰδίᾳ σπογγαλιεῖαν (3 ἐκ. δραχ. ἑτησίως).

Γ'. ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ (169,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς κατέχει τὸ κέντρον τῆς Πελοποννήσου ἀπτόμενος πάντων τῶν ἄλλων νομῶν αὐτῆς πλην τῆς Λακωνικῆς καὶ βρεχόμενος πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Ὁ νομὸς ἐλάχιστα διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἔχει ἓνα ὄρμον, τὸν Φωκιανόν.

Ὅρον. Πρὸς Β. εἶναι ἡ συνέχεις τῶν Ἀροαρίων, Σαῦτάς. Πρὸς Α. ἡ συνέχεια τῆς Κυλλήνης, Σκίπεζα καὶ Ἀρμενιὰ καὶ τούτων συνέχεια τὸ Λύρκειον, Ἀρτεμισίον καὶ Παρθένιον. Ὁ Πάρων πρὸς Ν. ὄρος κρημνώδες, δασῶδες εἰς τὰς ὑψορείας. Πρὸς Δ. τὸ δασοσκεπὲς Λύκκιον, οὗ ἡ Β. κορυφὴ Διαφόρτι, ἡ δὲ Ν. Τετραγί. Τὸ ὄρος τοῦτο νοτιώτερον καλεῖται Νέμεξ. Τὸ Μκίναλον (Ἐπάνω Χρέπα) ἐν τῷ μέσῳ τοῦ νομοῦ κτάφυτον, ἐκπέμπει κλάδους μέχρι Μεγαλοπόλεως. Ὁ νομὸς εἶναι κατ' ἐξαχὴν ὀρεινός, διὰ μέσου δὲ τῶν ὀρέων σχηματίζονται τὰ ὄροπέδια τῆς Μκιντινείας, τῆς Τεγέας, τῆς Ἀσέας (Μεγαλοπόλεως) καὶ τῆς Κυνουρίας. Πέριξ τῶν ὄροπέδιων ὑπάρχουσι καταβάθραι, δι' ὧν τὸ ὕδωρ διαχετεύεται ἢ εἰς ποταμοὺς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν ὑπογείως. Τὰ ὄροπέδια ἦσαν πάλαι λίμναι.

Ποταμοί. Ἀπὸ τῶν ὄροπέδιων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοὶ τῆς Πελοποννήσου. Ὁ Ἀλφειὸς (ὁ μέγιστος) ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Μεγαλοπόλεως εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον. Παρχαπύταμοι τούτου εἶναι, ὁ Ἐλισσῶν ἐκ τοῦ Μκινάλου, ὁ Ὀφίς ἐπίσης, ὁ Βρενθεάτης (20' ὄρξ ἀπὸ Καρυταίνης), ὁ Γορτύνιος πρὸς Β. κκλούμενος Λούσιος, ὁ

Λάδων (Ψουριζ, έντεϋθεν και ό Άλφειός καλεΐται Ψουριζ) και ό Ήρώμανθος (Ντουάνα). Ό Τάνος έν τή Κυνουρία, ό Σαρανταπόταμος εις τά όρια Μαντινείας και Κυνουρίας. Και ό Εύρώτας έν τοϋ αύτου όροπεδίου πηγάζει.

Λίμναι. Η μικρά τοϋ Όρχομενοϋ (Καλπάκι) σχηματιζομένη υπό χειμάρρων. Η λίμνη τής Μαντινείας, εις τήν Α. όχθην τής οποίας ήτο ή Μαντινεία. Ό νομός έχει άφθονίαν υδάτων.

Κλίμα. Ψυχρόν τόν χειμώνα εις τά όρη και γλυκό εις τά πεδινά και παράλια. (Χιών άφθονος εις τά όρη τόν χειμώνα).

Έδαφος, Ποικίλον. Τό πεδινόν εύφορον.

Προϊόντα. Δημητριακά. Κτηνοτροφικά. Οίνος, έλαιον (Κυνουρία) και τινα βιομηχανικά (σιδηρουργία, χαλκουργία και ταπητουργία). Χασίς, καπνός κτλ.

Διαίρεσις. Ό νομός διαιρείται εις τέσσαρας έπαρχίαις : Μαντινείας, Γορτυνείας, Μεγαλοπόλεως και Κυνουρίας (35 δήμους).

α'. **Έπαρχία Μαντινείας,** (59 χ. κ. εις 10 δήμους).

(1. Τριπόλεως), Τρίπολις 11 χ. κ. πρωτ. τοϋ νομοϋ και τής έπαρχίας έκυριεύθη υπό τοϋ Κολοκοτρώνη 23 Σεπτεμβρίου 1821, έχει γυμνάσιον, πρωτοδικείον και μικράν βιομηχανίαν. (2. Φαλάνθου), Πιάνα 720 κ. (3. Μαντινείας), Πικέρνη 780 κ. (4. Όρχομενοϋ), Λεβίδι 2530 κ. (5. Νάσων), Δάρα 1000 κ. (6. Βαλτεισίου), Κωντρέβα 680 κ. 3 ώρας περίπου ΝΔ. Τριπόλεως είναι τό Βαλτέτσι 1100 κ., ένθα ό Κυριακούλης και Ηλίης Μυρμιγκάλης βοηθούμενοι υπό τοϋ Κολοκοτρώνη και Πλαπούτα έθεσαν τόν άκρογωνιαίον λίθον τής έλευθερίας ήμών κατατροπώσαντες τόν Μουσταφά-μπέη (12—31 Μαΐου 1821, πρώτη νίκη). (7. Τεγέας), Πιαλί 570 κ. (8. Κορυθίου), Άγιοργίτικα 750 κ. Βερζοβά 1750 κ. (9. Μανθυρέας), Βλαχοκερασά 1530 κ. (10. Καλιτζών), Κολλίνας 1530 κ. Έν τῷ αύτῷ δήμῳ είναι τό χωρίον Καλτεζάι 320 κ., έν τή μονή τοϋ οποίου συνήλθεν ή πρώτη γεραυσία τής Πελοποννήσου.

β'. **Έπαρχία Γορτυνείας,** (52 χ. κ. εις 12 δήμους).

(1. Δημησιάνης), Δημητσάνα 2500 κ. πρωτ. και τής έπαρχίας, πατήρ τοϋ πατριάρχου ήμών Γρηγορίου τοϋ Ε'. τοϋ άπαρχονισθέντος έν Κωνσταντινουπόλει και τοϋ Γερμανοϋ, μητροπολίτου Παλαιών Πατρῶν. Κατά τοϋς χρόνους τής δουλείας ειχε σχολήν περίφημον, τοϋ Άγαπίου και βιβλιοθήκην, τής οποίας πολλά βιβλία έχρησίμεισαν

πρὸς κατασκευὴν φυσεκίων. (2. *Βουραγίων*), Ζάτουνα 1000 κ. (3. *Τρικολώνων*), Στερνίτσα 2460 κ. (4. *Γόρτυνος*), Καρύτινα 1200 κ. (5. *Λαγκαδίων*), Λαγκαδίαι 6850 κ. (6. *Νομφασίας*), Βυτίνα 1830 κ. (7. *Ἡραίας*), Παλούμπαι, 400 κ. (8. *Μυλόωντος*), Μαγούλινα 920 κ. (9. *Τροπαίων*), Βερβίτσα 1800 κ. (10. *Θελοπούσης*), Χώρα 390 κ. (11. *Κλείτορος*), Βαλτεσινίκος 1800 κ. (12. *Ἐλευσίνος*), Κοντοβάζαινα 1250 κ.

γ'. **Ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως**, (24 χ. κ. εἰς 3 δήμους).

(1. *Μεγαλόπολις*), Μεγαλόπολις (Σινάνο) 1460 κ. παρὰ τὸν Ἐλισσῶνα καὶ τὰ ἔρειπια τῆς Μεγάλης πόλεως. (2. *Λυκοσούρας*), Ἴσαρι 1600 κ. (3. *Φαλαισίας*). Λεοντάριον 950 κ. Δυρράχιον 1400 κ.

δ'. **Ἐπαρχία Κυνοῦρίας**, (34 χ. κ. εἰς 10 δήμους).

(1. *Λιμναίου*), Λεωνίδιον 3700 κ. $\frac{3}{4}$ ὥρας ἀπὸ θαλάσσης ἔχει ἐργοστάσιον ἐγγυθρίων ταπήτων, ἐνῶ ἐργάζονται 30—40 κοράσια. (2. *Γλυπίας*), Πακλιοχώρι 1320 κ. (3. *Σελινοῦντιος*), Κοσμηζ 2200 κ. (4. *Μαριού*), Πουλῆρα 200 κ. (5. *Βρασιῶν*), Ἅγιος Ἀνδρέας 450 κ. καὶ Πραστός Θερινή 650 κ. (6. *Πάρονως*), Ἅγιος Πέτρος 310 κ. (7. *Θυρέας*), Ἄστρος 600 κ. (8. Ἐθνικὴ συνέλευσις) καὶ Ἅγιος Ἰωάννης Θερινή 850 κ. (ὁ δήμος ὑπάγεται δικαστικῶς εἰς Τρίπολιν). (8. *Τανίας*), Ἅγιος Νικόλαος 2400 κ. (9. *Βερβαίνων*), Βέρβαινα 1600 κ. (20. *Δολιανῶν*), Δολιανὰ 1670 κ. Ἐνταῦθα 8 ἡμέρας μετὰ τὴν μάχην τοῦ Βαλτετσίου (18 Μαΐου 1821) ὁ Νικήτας Σταματελλόπουλλος ἔλαβε τὸ ὄνομα Τουρκοφάγος διὰ τὴν μεγάλην φθορὰν, τὴν ὁποίαν προῦξένησε κατὰ τῶν Τούρκων.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Τεγέα παρὰ τὸ Πιαλί, δευτὴ ἀντίπαλος Σπάρτης (ναὸς τῆς Ἀλέας Ἀθηνᾶς). *Μαργίτια* (Παλαρόπολις) πρὸς Β. Τριπόλεως, Παλλάντιον παρὰ τὸ Βαλτέτσι. Ἐκ τῶν τριῶν τούτων πόλεων συνωκίσθη ἡ Τρίπολις (Τριπολιτσά). Ὀρχομενός (Ἀρκαδικός) παρὰ τὸ χωρίον Καλπάκι. *Νάσοι* πρὸς Β. *Μαρθυρέα* (Καπαρέλι) ΝΑ. Παλλαντίου. *Γόρτυς* (Ἀστειχώλος) πρὸς Ν. Δημητσάνης. *Τραπεζοῦς* παρὰ τὸν Ἀλφειόν, ἧς ἀποικία ἡ Τραπεζοῦς τοῦ Εὐξείνου. *Τρικώλωνοι* (Στερνίτσα). *Τευθίς* (Δημητσάνα) *Θέλπουσα*, *Ἡραία*. *Κλείτωρ* κλ. *Μεγάλη πόλις* συνωκισθεῖσα ὑπὸ Ἐπαμεινώνδου 371 π. Χ. ἔκ τῶν κειτοίκων 38 πόλεων ἐπὶ τῶν δύο ὄχθων τοῦ Ἐλισσῶνος, εἶχε τὸ μέγιστον τῆς Ἑλλάδος θέατρον, στάδιον, γυμνάσιον καὶ 70 χ. κ. Ὑπῆρξεν πατρις τοῦ Φιλοποίμενος καὶ τοῦ Πολυβίου. *Λυκοσούρα* (Ἄκοβον) ΝΔ. Μ.πόλεως καὶ *Φαλαισία* πρὸς Ν. Μ. πόλεως. — *Πρασιαί* ὀπίσθεν Λεωνιδίου. *Θυρέα* καὶ *χώρα* *Θυρεῖτις* πρὸς Ν. Ἄστρους. *Εἶνα* (Ἅγ. Ἰωάννης) *Τὸ Ἄστρον* (Ἄστρος), Ἀθήνη πρὸς Ν. προηγουμένης. *Γλυπία* καὶ *Σελινοῦς*.

Παρατηρήσεις. 1. 'Ο νομός ούτος ελάχιστα διαμελίζεται υπό τῆς θαλάσσης, τὰ ὄρη αὐτοῦ πίπτουσι ἀποτόμως εἰς αὐτὴν καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἀκταὶ εἶναι ἀπόκρημνοι. 2. Διὰ τὰ ἀνωτέρω οὐδένα λημένα ἄξιον λόγου ἔχει ὁ νομός. 3. 'Ο νομός εἶναι ὄρεινός, πάντα δὲ τὰ ὄρη σχεδὸν τῆς Πελοποννήσου ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐκ τοῦ νομοῦ τούτου. 4. Διὰ τὰ ἀνωτέρω, ὅσοι ποταμοὶ πηγάζουσιν ἐκ τῶν ὄροπέδιων τοῦ νομοῦ εἶναι αἱ μεγαλύτεροι τῆς Πελοποννήσου καὶ διότι ὁ ῥοῦς αὐτῶν εἶναι ἱκανός. 5. 'Ἡ ποικιλία τοῦ κλίματος ὀφείλεται εἰς τὴν ἔκτασιν τοῦ νομοῦ καὶ εἰς τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐδάφους. 6. Λίαν ἐξαιρέτα ἐκ τῶν προϊόντων τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ οἶνος τῆς Τριπέλεως καὶ τὸ ἔλαιον τῆς Κυνουρίας. 7. 'Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἔλαβε χώραν ἡ πρώτη νίκη κατὰ τῶν Τούρκων (Βαλτέτσι). 8. 'Ἐκ τοῦ νομοῦ τούτου κατήγετο ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Β'. 9. 'Ἐν τῷ νομῷ ἴτο τὸ μέγιστον τῶν ἀρχαίων θεάτρων. 10. 'Ἐκ Μεγαλοπόλεως κατήγοντο δύο ἐκ τῶν στρατηγῶν τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας ὁ Φιλοποίμην καὶ ὁ Λυκόρτας. 11. Οἱ κάτοικοι τῆς Κυνουρίας γνωρίζουσι σχεδὸν ὅλοι τὴν Τσακωνικὴν διάλεκτον. 12. 'Ο νομός συνδέεται σιδηρ. μετὰ τῆς λοιπῆς Πελοποννήσου.

Δ'. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΟΣ (85.000 κ.)

Θέσις. 'Ο νομός ἐκτείνεται μετὰξὺ τοῦ Ἀργολικοῦ καὶ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ τῶν νομῶν Ἀρκαδίας, Μεσσηνίας καὶ Λακωνικῆς.

Κόλποι καὶ ὄρμοι. Ἀργολικός, Λακωνικός, Κυπαρίσσι, Τέρραξ, Μονεμβασίας, Φοντάνα, Βοιατικός, οὗ μέρος ὁ ὀρμίσκος Βάτικα καταφύγιον τῶν πλοίων καὶ Ξύλι.

Νῆσοι. Μινώα, ἐφ' ἧς ἡ Μονεμβασία καὶ Ἐλαφόνησος (ἄνω γνάθος).

Ὅρη. 'Ο Πάρνων (Μαλεβὸ 1957 μ.), πολύρρυτον καὶ δασῶδες ὄρος ἐνούμενον πρὸς Β. μετὰ τοῦ Μκινάλου ἀποχωρίζει ἐντελῶς τὸ ὄροπέδιον τῆς Τεγέας ἀπὸ τοῦ Λακωνικοῦ βαθυπέδου καὶ ἀποτελεῖ τὸ τελευταῖον ὑψηλὸν τεῖχος πρὸς Α. ὑπὸ τὰ ὀνόματα Ψάρι, Μαλεβός, Μαζάρκι, Μαδάρα, Ζάραξ, Κούρκουλα, Κουλόκερα. ἅγιος Δημήτριος, Ἀσπροβούνη καὶ Κρίθινον εἰς Μαλέαν. 'Ο Ταύγετος (Πεντεδάκτυλον 2409 μ.) ἔχει δύο κορυφάς : Ταλετὸν (ἅγιον Ἡλίαν) καὶ Εὐόραν (Παξιμάδι) καὶ καταλήγει εἰς τὸ Ταίναρον (317 μ.) εἶναι τὸ ὕψιστον ὄρος τῆς Πελοποννήσου, χιονοσιεπέδες, δασῶδες, ἰδίᾳ πρὸς Β. (ξυλεία καὶ μάρμαρα χρωματιστά). 'Ο Ταύγετος ἀφ' ἑνὸς καὶ ὁ Πάρνων ἀφ' ἑτέρου ἐκπέμπουσι κλάδους λεφῶδεις μέχρι τοῦ Εὐρώτα καὶ ἀποκλείουσιν οὕτω τὴν πεδιάδα τῆς Σπάρτης ἀπὸ θαλάσσης.

Ἄκρωτήρια. Μαλέας (Καθο-Μαλιᾶς), παρομιμῶδες διὰ τὸν ἐπικίνδυνον περίπλου αὐτοῦ.

Πεδιάδες. Σπάρτης, Τρινάσου καὶ Ἀσωποῦ (Μολάων).

Ποταμοί. Ὁ Εὐρώτας (Νίρι ἢ Βασιλοπόταμο) εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον, ἔνθα σχηματίζει χῶραν ἐλώδη (Ἔλος, Εἴλωτες) τὸν εὐρώταν σχηματίζουνσι πολὺὺδρον πολλοὶ παραπόταμοι ἐκατέρωθεν (Οἰνοῦς, Κελεφίνα, Κνακίων, Φελία κλ.).

Κλίμα. Ὑγιεινὸν πλὴν τῶν ἐλωδῶν μερῶν.

Ἔδαφος. Ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν καὶ λοφῶδες. Αἱ πεδιάδες εὐφοροί. **Προϊόντα.** Δημητριακὰ, σῦκα, μέταξα, βάμβυξ, οἶνος, ἔλαιον, κρόμμυα (Βατικιώτικα), μέλι, δασικὰ (χρυσόζυλον, βαλανίδια), ἔσπεριδοειδῆ, παντοῖα κτηνοτροφικά. Κάτοικοι: γεωργοί, ποιμένες, ὑλοτόμοι, ἄλιεῖς (Νεάπολις) κλ.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Λακεδαίμονος διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: Λακεδαίμονος καὶ Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς (19 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Λακεδαίμονος**, (58 χιλ. κ. εἰς 14 δήμους).

(1. Σπάρτης), Σπάρτη 4200 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Εὐρώτα ἐν τῇ θέσει τῆς ἀρχαίας πόλεως. Μιστρᾶς 650 κ. (50' ὄρας ἀπὸ Σπάρτης) ἀκμάσασα ἐπὶ Φραγκοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας. Σκλαβοχώρι 400 κ. (1 ὄραν ἀπὸ Σπάρτης) παρὰ τὰς Ἀμύκλας. (2. Θεραπνῶν), Γκορτζῆ 900 κ. (3. Παραποταμίων), Ἀφησοῦ, 263 κ. (4. Γερονθρῶν), Γεράκι, 1450 κ. (5. Οἰνοῦντιος), Βρέσθαινα 1200 κ. (6. Πελλάνης), Γεωργίτσιον 2000 κ. (7. Καστορίου), Καστανιὰ 1500 κ. (8. Σελλασίας), Βρουλιὰ 1200 κ. (9. Βουσεῶν), Ἀναβρυτὴ 1470 κ. (10. Φάριδος), Ἐηροκάμπιον 920 κ. (11. Φελλίας), Γοράνοι 1000 κ. (12. Κροκεῶν), Λεθέτσοβα 1800 κ. (13. Μελιτίνης), ἄγιος Νικόλαος 500 κ. (14. Τρινάσου), Σκάλα 750 κ.

β'. **Ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς**, (27 χιλ. κατ. εἰς 5 δήμους).

(1. Ἀσωποῦ), Μολάοι 1550 κ. (2 ὄρας ἀπὸ τοῦ ἐπινείου Ἐλαχῆς) (2. Ἔλους), Ἀπιδιὰ 540 κ. (3. Ζάρακος), Κρεμαστὴ 730 κ. καὶ Κυπαρίσσι θερινὴ 710 κ. (4. Μονεμβασίας), Μονεμβασία 500 κ. ἐπὶ νησίδος ἠνωμένης διὰ γεφύρας μετὰ τῆς ξηρᾶς. (5. Βοιωῶν), Νεάπολις 1350 κατ.

Συγκοινωνία. Δι' ἀμαξιτῶν ὁδῶν: Σπάρτης—Τριπόλεως—Καλαμῶν—Γυθίου κλ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Σπάρτη ἐπὶ τῆς νῦν πόλεως, ἡ δευτέρα τῆς Ἑλλάδος

πόλις καὶ ἐπὶ καιρὸν ἡγεμών τοῦ Ἑλληνισμοῦ μετὰ πλήθους ἀρχαίων μνημείων. Ἡ ἀρχαία Σπάρτη ἐθαυμάσθη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ διαίταν τῶν κατοίκων αὐτῆς, οἱ ὅποιοι ἐθεώρουν αἶσχος τὴν ἡτταν ἢ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς). Ἀμύκλαι, Σελλασία, Πελλάγη, Κροκεαί, Γερωνθραί, Οἰνοῦς, Κερραί, ἔνθα αἱ Λάκαιναι παρθένοι κατ' ἔτος ἐτέλουν ἰδίους χορούς. Ἐλος, Ἀκριαί, καὶ Ἀσωπός. Βοιαί παρὰ τὴν Νεάπολιν. Ἐπίδαυρος, ἡ Μορεμβασία τοῦ μέσου αἰῶνος. Ζάραξ. Πᾶσαι ἐν ταῖς ὁμων. δῆμοις.

Παρασηθίδεις. 1. Ὁ νομὸς ἔχει τὸ ὕψηλότερον καὶ γραφικώτερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου τὸν Ταῦγετον. 2. Ἐπίσης ἓνα τῶν μεγαλυτέρων ποταμῶν. 3. Τὰ πολλὰ ὕδατα ὁ Εὐρώτας παραλαμβάνει ἐκ τῶν ἐκατέρωθεν ὄρεων διὰ παραποτάμων. 4. Ἡ πεδιάς τῆς Τρινάσου ὀρείζεται εἰς τὰ ὕδατα. 5. Ἡ Μορεμβασία ἐκυριεύθη πρώτη κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἄνευ ὄρων παραδοθέντων τῶν ἐν αὐτῇ Τούρκων. 6. Ἐκ τοῦ νομοῦ πολλοὶ ἀποδημοῦσιν εἰς Ἀμερικὴν ὡς καὶ ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας.

Ε'. ΝΟΜΟΣ ΛΑΚΩΝΙΚΗΣ (63,000 κ).

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὴν ἀπὸ τοῦ Ταῦγέτου εἰς τὸ Ταΐνακρον καταλήγουσαν δυτικὴν Λακωνικὴν χερσόνησον καὶ τὰ Κύθηρα. Ἡ χερσόνησος βρέχεται ὑπὸ τοῦ Λακωνικοῦ καὶ Μεσσηνιακοῦ κόλπου.

Ἄσμοι. Γυθείου, Σκούταρι, Κολοκυνθίας, Λαγείας καὶ Πόρτο Κάγιο ἐν τῇ Α. πλευρᾷ τοῦ Λακωνικοῦ, ἡ ὁποία εἶναι καὶ μᾶλλον εὐλίμενος, τῆς Δ. πλευρᾶς ἐχούσης περισσοτέραν γῆν πρὸς καλλιέργιαν καὶ βλάστησιν ἀφθονωτέραν, ὀλιγωτέρους δὲ ὄρυμους: Μαρινάρι, Μεζάπου, Λιμένι, Καραδοστάσι (Ἀρεόπολις) κλ.

Νῆσοι. Κύθηρα (Τσιρίγο) μὲ κόλπον Αὐλέμωννα, ἐν ᾧ ἐνκυάγησεν ὁ «Μέντωρ» τοῦ Ἑλγιν μεταφέρων ἀρχαιότητος εἰς Ἀγγλίαν. Ἀντικύθηρα (Αἰγιλία, Σιγκλιό) καὶ Κρανία (Μακρθονήσι πρὸ Γυθείου συνδεομένη διὰ βραχίονος μετὰ τούτου).

Ἄσμοι. Ὁ Ταῦγετος (95 χμ. ἀπὸ Β. πρὸς Ν.) Αἱ πρὸς τὸ Γύθειον σιραὶ λέγονται Κακοβούνα καὶ Κουμπένοβα. Ὁ Ταῦγετος τελευτᾷ εἰς τὸ Ταΐνακρον ἀκρωτήριο, τὸ νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης (3850 χμ. ἀπὸ Βορείου). Ὁ νομὸς εἶναι ὄρειός.

Κλίμα. Ὑγιεινόν. Ἄηρ καθαρός. **Ἐδαφος.** Πετρῶδες.

Προϊόντα. Ὀλίγα δημητριακὰ, ἔλαιον ἐξάριστον, οἶνος. Δασικὰ (Βαλανίδια), μέταξα, κτηνοτροφικὰ, χαλκοῦ ὄρυκτά, σιδήρου καὶ μόλυβδου. Κάτοικοι γεωργοί, ποιμένες, ἄλιεῖς.

Διαιρέσις. Ὁ νομὸς Λακωνικῆς διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας **Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων** (12 δῆμοις).

α'. **Ἐπαρχία Γυθείου**, (19 χ. κ. εἰς 5 δήμους).

(1. Γυθείου), Γύθειον 4100 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας μετὰ τεχνητοῦ λιμένος, ἐπίνειον Σπάρτης. (2. Μαλευρίου), Πάνιτσα 750 κ. 2 ὄρας μακρὰν ταύτης Πολυάραβος 250 κ. ἔνθα οἱ Λάκωνες ἀπέκρουσαν τὸν Ἰμβράχημ (1826). (3. Καρουνόπολεως), Σκούταρι 420 κ. (4. Τευθρώνης), Κότρωνες 300 κ. (5. Λαγείας), Λάγεια 630 κ. (Ἀνατολικὴ Μάνη).

β'. **Ἐπαρχία Οἰτύλου**, (31,700 κ. εἰς 5 δήμους).

(1. Οἰτύλου), Ἀρεόπολις (Τσίμοβκι) 2000 κ. Οἰτύλον 1200 κ. Πύργος 2000 κ. (2. Ἀβίας), Κάμπος 650 κ. (3. Καρδαμύλης), Καρδαμύλη 450 κ. (4. Δεύκτρον), Πλάτσα 880 κ. (5. Μέσσης), Κίττα 580 κ. (Δυτικὴ Μάνη ἀνυπάτακτος εἰς τοὺς Τούρκους).

γ'. **Ἐπαρχία Κυθήρων**, (12 300 κ. εἰς 2 δήμους).

(1. Κυθηρίων), Κύθηρα 850 κ. Ἐπίνειον Καψάλι 200 κ. 2. (2. Ποταμίων), Ποταμός 1000 κ. Εἰς τὸν δῆμον Κυθηρίων ὑπάγονται καὶ τὰ Ἀντικύθηρα 500 κ. ἀλιεῖς τὸ πλεῖστον. Ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντικυθήρων ἀνεσύρθησαν ἀρχαιοτάτες ἐξαιρέτου τέχνης (ὁ Ἐφρηβος τῶν Ἀντικυθήρων, ἄγαλμα χαλκοῦν κλ.).

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς στερεῖται ἐπαρχοῦς συγκοινωνίας.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Γερηνία πρὸς Β. Καρδαμύλης (Νέστωρ Γερήνιος). Καρδαμύλη (Σκαρδάμυλα). Λεῦκτρα (Λεῦκτρο). Μίσση, Ταίραρος ἢ πρότερον Καινόπολις. Γίθειον, Λάγεια, Τευθρώνη καὶ ἄλλαι.

Παρατηρήσεις. 1. Ὁ νομὸς ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, ἰδίᾳ πρὸς Α. 2. Διὰ τοῦτον καὶ τὸν Ταύγετον, ὁ ἀήρ εἶναι καθαρὸς, τὸ κλίμα ὑγιεινότατον. 3. Διὰ τὸ πετρωδὲς καὶ τὴν μικρὰν ἔκτασιν τοῦ νομοῦ δὲν ἀναπτύσσονται ποταμοί, πλην χειμάρρων τινῶν. 4. Τὸ ἔδαφος εἶναι κατάλληλον εἰς τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν ἄμπελον. 5. Ἡ συγκοινωνία εἶναι δυσχερὴς διὰ τὸ ὄρειον τοῦ νομοῦ. 6. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ τούτου δὲν ὑπετάχθησαν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τοὺς Τούρκους. 7. Οἱ Κυθηρίοι εἶναι φιλαπόδημοι.

ς'. **ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ** (119, 500).

Θέσις. Ὁ νομὸς κατέχει τὴν ΝΔ. γωνίαν τῆς Πελοποννήσου βρεχόμενος ὑπὸ τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου καὶ τοῦ Ἴονιου πελάγους.

ὄρμοι. Τῶν Καλαμῶν, Κορώνης, Μεθώνης, Ταβέρνας (Φοινικοῦς), Πύλου καὶ Γιάλοβας. Ὁ νομὸς ἀποτελεῖ χειρόνησον μικροτέρων τῶν δύο ἄλλων νοτίων, διότι ἐξ αὐτῆς ἀπεκόπησαν αἱ νησίδες Οἰνούσαι, Σαπιέντζα, Πρασονήσι, Νχιζα (Καβρέρα) καὶ Θηγανοῦσα (Βενέ-

τικο). Ἄλλη νῆσος ὀνομαστὴ εἶναι ἡ Σφακτηρία. Ἐν αὐτῇ τῷ 425 π. Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἐνίκησαν τοὺς Λακεδαιμονίους (Δημοσθένης-Κλέων), κατὰ δὲ τὸ 1825 ἠγωνίσθησαν κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ. οἱ Ἕλληνες ἀγῶνα κρατερόν, καθ' ὃν ἔπεσαν πάντες οἱ ἀρχηγοί, Ἀναγνωσταρᾶς, Σαχίνης, Τσαμαδᾶς καὶ ὁ φιλλέλην Σάντα-Ρόζας σωθέντων μόνον τοῦ Μυροκορδάτου καὶ τοῦ Σαχτούρη. Ἐσώθη καὶ τὸ πλοῖον τοῦ Τσαμαδοῦ «Ἄρης» κείμενον ἔτι καὶ νῦν ἐν τῷ ναυστάθμῳ. Ναύσκος, κενοτάφιον καὶ ἀνθῶν διατηροῦνται ἐν τῇ νήσῳ πρὸς τιμὴν τῶν πεσόντων.

Ἄρου. Αἰγάλεον, μετὰξὺ Μαθίας καὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Ἀκρίτα προεκτάσεως τοῦ Μαθίας (Λυκοδήμου). Ὁ Λυκοδήμος εἶναι ὄρος κατὰ-φυτον. Ἡ Ἰθώμη (Βουλκάνο 802 μ.). Εὐὰ πρὸς Α. τούτου. Αἱ Δ. ἐκφύσεις τοῦ Ταυγέτου, Γόμος καὶ Μαλεβὸ καὶ τὰ βουνὰ τῆς Ἀλαγωνίας.

Ἀκρωτήρια. Ἀκρίτας (Κάβο-Γάλλο) καὶ Κορυφάσιον.

Πεδιάδες. Τῶν Καλαμῶν, τῆς Μεσσηνίας καὶ ἡ στενὴ τῆς Πυλίας κατὰφυτοι, εἰς κῆπον μεταβεβλημένοι.

Ποταμοί. Ἡ Βαλύρα (Μυροζούμενος), σχηματίζεται ἐκ τῶν βουκιῶν, τὰ ὅποια κατέρχονται ἐκ τῶν Νομίον, καλεῖται δὲ Πάμισος (Πίρνατσα καὶ Διπότκμο) μετὰ τὴν συμβολὴν τοῦ παραποτ. ἁγίου Φλώρου καὶ ἀφ' οὗ καθ' ὃδὸν προσλάβη πολλοὺς παραποτ. (Κοῖτον, Ἡλέκτραν, Λευκασίαν, Χάραδρον καὶ Ἄριν), ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον. Ὁ Νέδων (ποτάμι τῆς Καλαμάτας) ἐκ τοῦ Ταυγέτου εἰς τὸν Μεσσηνιακὸν κόλπον, πλησίον Καλαμῶν. Κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Παμίσου ἀπαντῶνται ἔλλα, ὡς καὶ ἐν τῇ λίμνῃ τοῦ ἁγίου Φλώρου.

Κλίμα. Χειμῶν ἡπιος, θέρος δροσερόν. Τὸ κάλλιστον τῆς Πελοποννήσου.

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον. Ὑδατα ἄφθονα. Προϊόντα. Σταφίς, οἶνος, ἔλαιον, σῦκα, μέταξ, ὀπώρα. Κτηνοτροφικά. Πάντα ἀφθονώτατα, τινὰ δὲ καλλίστης ποιότητος (σῦκα, ἐλαῖα κτλ.).

Διαιρέσις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: Καλαμῶν, Μεσσηνίας καὶ Πυλίας (17 δήμοις).

α'. **Ἐπαρχία Καλαμῶν,** (40 χ. κ. εἰς 5 δήμοις).

(1. Καλαμῶν), Καλάμαι πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας 14,500 κ. εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου, 20' ὄρας ἀπὸ τοῦ

λιμένος ἔχοντος 1600 κ. Ἡ πόλις εἶναι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος (μεταξουργία, οἶνοπνευματοποιία), ἔχει νοσοκομεῖον καὶ λιμένα τεχνητόν. (2. Ἀλαγονίας), Σίτσοβα 1000 κ. (3. Θουρίας), Θουρία 1500 κ. (4. Ἄριος), Ἀσλάναχα 2000 κ. (5. Ἀμφείας), Ἀρφακρά 1600 κ.

β'. Ἐπαρχία Μεθώνης, (44,300 εἰς 6 δήμους).

(1. Παμίσου), Μεσσήνη (Νησί) 6200 κ. ἔχει γυμνάσιον, ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ ἐπίνειου Μπούκας 50' ὥρας. (2. Ἀριστομένους), Ἀριστομένης 545 κ. (3. Εὔας), Ἀνδροῦσα 900 κ. (4. Ἰθώμης), Μυρομάτι 500 κ. 1/2 ὥρας ἀπὸ Μυρομάτι εἶναι ἡ μονὴ Βουλκάνου ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ νοῦ τοῦ Ἰθωμάτα Διός. (5. Οἰχαλίας), Μελιγαλᾶ 1500 κ. (6. Ἀνδανίας), Διαβολίτσι 830 κ.

γ'. Ἐπαρχία Πυλίας, (35,200 κ. εἰς 6 δήμους).

(1. Πυλίων), Πύλος (Ναυαρίνον ἢ Νεόκαστρον) 2100 κ. ἔχουσα εὐρύτατον φυσικὸν λιμένα, ἐν ᾧ κατεστράφη ὁ Τουρκοαἰγυπτιακὸς στόλος (8 7βρίου 1827 ὑπὸ τῶν ἠνωμένων στόλων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ῥωσσίας. (2. Μεθώνης), Μεθώνη 1700 κ. (ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς ὁ Μισούλης ἔκαυσεν ἑννέα πλοῖα τουρκικὰ). (3. Κολωνίδων), Κορώνη 2970 κ. μετὰ φρουρίου Ἑνετικοῦ. (4. Αἰπείας), Λογγὰ 1120 κ. (5. Κορώνης), Πεταλίδι 1050 κ. (6. Βουφράδος), Χατζῆ 700 κ. ΝΔ. τοῦ Χατζῆ (2 ὥρας) εἶναι τὸ Μανιάκι 250 κ. ἔνθα ἔπεσε ὁ Παπαφλέσσας.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει πυκνὰς ἀμαξιτὰς ὁδοὺς, συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς λοιπῆς Πελοποννήσου καὶ Ἀθηνῶν.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Καλάμαι ΒΑ. τῆς νῦν θέσεως εἰς τὸ χωρίον Καλάμι, πλησίον Φαρσί. Ἀβία, Θουρία, Ἀμφεία. Στενὸκλαρος, Μεσσήνη, παρὰ τὴν μονὴν Βουλκάνου μετὰ τῆς Ἰθώμης καὶ Εὔας ("Ἅγιος Βασίλειος). Ἀνδανία, πατρὶς τοῦ Ἀριστομένους. Οἰχαλία, Αἰμυαί παρὰ τὸ Νησί. Ἡ Πύλος ἔκειτο εἰς τὴν ἀπέναντι βορείαν ἀκτὴν (Παλαρόκαστρο), ἔνθα καὶ τὸ σπήλαιον (σπηλαζὰ τοῦ Νέστορα, 20 μ. μήκους, ἴσου ὕψους καὶ 12 μ. πλάτους), Μεθώνη (Πηδάσος τοῦ Ὀμήρου), Κολωνίδες (Καστέλιον). Κορώνη ἐν θέσει Ἀσίνης, ἐλέγετο καὶ Αἰπεία.

Παρατηρούεις 1. Ἡ θέσις τοῦ νομοῦ εἶναι καλλίστη, αὕτη δὲ ὡς καὶ τὰ χαμηλὰ ὄρη, ἡ ἀφρονία τῶν ὁδῶν καὶ ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς ἐπιδρῶσι πολὺ ἐπὶ τοῦ κλίματος (γλυκύτατον). 2. Αἱ πεδιάδες, ὡς εἶδομεν, ἀποτελοῦσι κήπους, ἕτερον στοιχεῖον τροποποιήσεως τοῦ κλίματος. 3. Διὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ νομὸς εἶναι πυκνότατα κατφυκμένος ὑπὸ γεωργῶν, ἐμπόρων, βιομηχάνων, κτηνοτρόφων κλ. 4. Μετὰ τῶν προϊόντων, τινὰ εἶναι πολὺ πεφημισμένα,

οἶον ἔλαιον, σῦκα, μαστίχα. 5. Ἡ ἑπαρχία Μεσσηνίας κατέχει τὸ μέγιστον μέρος τῆς Μεσσηνιακῆς πεδιάδος (Μαχαρίας), οἱ δὲ δύο τελευταῖοι δῆμοι αὐτῆς κατέχουσιν ἰδίᾳ τὴν πεδιάδα τῆς Στενωκλάρου. 6. Ἐν τῷ νομῷ κεῖται μία ἐκ τῶν ἱστορικῶν θέσεων ἡ Πύλος (ὁ λιμὴν αὐτῆς), ἔνθα αἱ τρεῖς προστάτιδες Δυνάμεις, Ἀγγλία, Γαλλία καὶ Ῥωσσία διὰ τῶν πραγμάτων ἐκήρυσαν τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν. 7. Ἐν Πυλὶξ δὲν ἤκμασαν μεγάλαι ἀρχαῖαι πόλεις διὰ τὸ τραγὸν τοῦ ἐδάφους. 8. Τὸ κράσπεδον τῆς Ν. Πελοποννήσου εἶναι στενόν, διότι δὲν χύνονται ἐνταῦθα μεγάλοι ποταμοὶ (ἰδίᾳ ἐν Λακωνικῇ).

Ζ'. ΝΟΜΟΣ ΤΡΙΦΥΛΙΑΣ (86,500 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς κατέχει τὸ Β. ἡμισυ τῆς Δ. Μεσσηνίας, μέχρι τοῦ ποταμοῦ Νέδας καὶ τὴν ἀρχαίαν Τριφυλίαν χώραν ἀπὸ Νέδας. Τοῦ νομοῦ τούτου πάλαι μέρος μὲν ὑπήγετο εἰς τὴν Ἥλιδα, μέρος δὲ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν. Βρέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἴονιου πελάγους διανοίγοντος τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον μετὰ τῶν ὄρων Κυπαρισσίας, Ἀγριλίου, Φιλιατρῶν, ἀγίας Κυριακῆς καὶ Μαραθουπόλεως, ἀπέναντι τῆς ὁποίας εἶναι ἡ νησίς Πρώτη. Ἐπίνειον Γαργαλιάνων εἶναι ἡ Μαραθούπολις.

Ὅρον. Ἀγία Κυριακὴ καὶ ἀγία Βαρβάρα ἐκφύσεις τοῦ Αἰγαλέου (Ψυχροῦ 1115 μ). Λακίθη νῦν Κζιάφα, σειρὰ ἐκ Δ. πρὸς Α. Μίνθη (βουνὰ Ἀνδριτσαινῆς, Βουνόκα, Ἀλβενα κτλ.), νοτιωτέρα σειρὰ τῆς προηγουμένης συναπτομένη πρὸς Α. μετὰ τοῦ Λυκαίου (Διαφόρτι) καὶ τῶν Νομίων. Πάντα κατάρφτα καὶ μέχρι τῶν κλιτύων πεφυτευμένα.

Ἀκρωτήρια. Ἡ Πλαταμώδης ἄκρα.

Πεδιάδες. Ἡ Κυπαρισσιακὴ καὶ ἡ τῆς Ἀγουλινίτσας μικρά.

Ποταμοί. Ὁ Ἀλφειὸς (Ῥουφιᾶς) εἰς τὸν Κυπαρισσιακὸν κόλπον διαγράφων τὰ ὄρια τῶν νομῶν Ἀρκαδίας, Ἠλείας καὶ Τριφυλίας, ὁ μέγιστος τῆς Πελοποννήσου (116 χμ. μήκος). Παραπόταμοι τούτου ἐν τῷ νομῷ εἶναι: ἡ Τσεμπερούλα (Διάγων) καὶ τινες χεῖμαρροι, ὁ Ξερίλλος (Καρνίων), Ἀμπελόρρεμα (Θειοῦς) καὶ Γιαννός (Γάθεάτης). Ἡ Νέδα (Μπούζι) εἰς τὰ ὄρια τῶν δύο ἐπαρχιῶν τοῦ νομοῦ.

Λίμναι. Ἀγουλινίτσα (Σαμικόν), λιμνοθάλασσα ἐλώδης, πλήρης ἰχθύων καὶ νησσῶν. Μάκιστος (Κατάφα), συνέχει τῆς προηγουμένης, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ λιθίνης γεφύρας.

Ἱαματικαὶ πηγαί. Αἱ θερμαὶ πηγαὶ Κατάφα καὶ Βρωμανέρι ἐν Γαργαλιάνοις.

Κλίμα. Γλυκὸ καὶ ὑγιεινὸν πλὴν τῶν ἐλωδῶν μερῶν.

Ἐδαφός. Εὐφορώτατον καὶ κατάρτυτον εἰς τὰς πεδιάδας.

Προϊόντα. Δημητριακὰ, σταφί, οἶνος, ἔλαιον, σῦκα, μέταξα, ἰχθύες. Κτηνοτροφικὰ. Κάτωικοι κτηματικοὶ κτλ.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας : *Τριφυλίας* καὶ *Ὀλυμπίας* (14 δήμους).

α. **Ἐπαρχία Τριφυλίας**, (50,400 κ. εἰς 8 δήμους).

(1. *Κυπαρισσίας*), Κυπαρισσία 6.600 κ. 20' ὥρας ἀπὸ θάλασσης, ἔχει ἐπίγειον τὴν Παρχλίαν 500 κ. (2. *Ἀειοῦ*), Ἀειτὸς 1220 κ. (3. *Αἰθιῶνος*), Σιδηρόκαστρον 730 κ. (4. *Δωρίου*), Σουλιμᾶ 1250 κατ. (5. *Ἐοάνης*), Φιλιτρά 9.700 κ. ἔχει γυμνάσιον καὶ ἐπίγειον τὴν ἀγίαν Κυριακὴν ἄφθονα ὕδατα καὶ λαμπρὰν βυροτομίαν. (6. *Τριπόλης*), Ῥαφτόπουλον 500 κ. (7. *Πλαταμῶδους*), Γαργκλιάνοι 5700 κ. (8. *Φλεσιᾶδος*), Λιγούδιστα 2600 κ.

β. **Ἐπαρχία Ὀλυμπίας**, (36,100 κ. εἰς 6 δήμους).

(1. *Ἀνδροισαίνης*), Ἀνδρίτσαινα 2200 κ. ἐπὶ κατωφερείας, ἔχει γυμνάσιον καὶ βιβλιοθήκην. (2. *Ἀθήνης*), Ζαχάρω 1230 κ. (3. *Φιγαλείας*), Ζούρτσα 1700 κ. (4. *Ἀλιφείρας*), Ζίχχα 870 κ. (5. *Σκιλλοῦντος*), Κρέσταινα 1630 κ. (6. *Βώλακος*), Ἀγουλινίτσα 2600 κ. Ὁ νομὸς ἔχει σιδηροδρ. συγκρινωτικὴν καὶ ὁδοὺς.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἐρανα πρὸς Β. Φιλιτρῶν. Αἰθῶν καὶ Δόριον. Φιγά-
λεια ΝΔ Ζούρτσης· εἰς τὸ χωρίον Πυλιτσα καὶ ἐν τῇ θέσει Βίτσαις εἶναι τὰ
ἐρείπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ἐπικουρείου Ἀπόλλωνος (ἔργον Ἰκτινίου).
Σκιλλοῦς (Μακρύτσια), ἔνθα διέμεινεν ὁ Ξενοφῶν. Ἀλιφείρα ΝΑ. Σκιλλοῦντος.
Μάξιμος Λέπραιον (Στρίβιτσι). Βῶλαξ, Θρωῶν (Ἀγουλινίτσα) Ἐπιτάλιον ἐγ-
γὺς ταύτης.

Παρατηρήσεις. 1. Ὁ νομὸς δὲν ἔχει βαθεῖς κόλπους, διότι εἰς τὴν πλευ-
ρὰν αὐτοῦ κατέρχονται ἔκπαλαι πολλὰ ὕδατα (Ἀλφειὸς κλ.). 2. Ὁ νομὸς ἔχει
καὶ νοσηρὰ μέρη διὰ τὰ ἔλη. 3. Παρατηροῦμεν ὅτι τινὲς αὐτοῦ πόλεις ἐν ᾧ
δὲν εἶναι πρωτ. ἔχουσι περισσύτερους τούτων κατοίκους (Φιλιτρά, Γαργα-
λιάνοι κλ.). 4. Ὁ νομὸς εἶναι εὐσειστος (σεισμοὶ (1886—1899)). 5. Ἐν τῷ
νομῷ τούτῳ εἶναι ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Πελοποννήσου (Ἀλφειός). 6. Ὁ κάλ-
λιστος νῆος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ 7. τὰ Μακρύτσια (Σκιλλοῦς), ἔνθα διέμεινεν ὁ
Ξενοφῶν. 8. Τὸ ἔλαιον εἶναι ἐξαιρετικόν.

II'. ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ (92,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Ἠλείκς κατέχει θέσιν μεταξὺ Ἀλφειοῦ, Ἐρυ-
μάνθου, (ὄρους καὶ ποταμοῦ), μέσου Πηνειοῦ καὶ Λαρίτου (ποταμοῦ), μέ-

χρη τοῦ Ἀράξου, βρέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους σχηματίζοντας τὰς ὄρμους Κυλλήνης (Γλαρέντζας) καὶ Ἰχθύος (Κατακώλου).

Ἵορι. Ἐρύμανθος (2225 μ.) καὶ Καλλιφάνι, Φολόη (Παλαγιόπολις, Κάπελη), συνέχεια τοῦ Ἐρυμάνθου. Σκόλλις (Σανταμέρι), Κρόνειον (Ἀντίλαλα) ἐν Ὀλυμπίοις.

Ἄκρωτήρια : Κυλλήνη (Γλαρέντζα), Χελωνάτας, Παλούκι καὶ Κατάκωλον (ἰχθύς).

Πεδιάδες. Ἡ Ἥλειακὴ πεδιάς περιλαμβάνουσα τὸ πλεῖστον τοῦ νομοῦ πλὴν τῶν Δ. ὄρειων μερῶν, ποταμώχωστος καὶ κατὰφυτος.

Ποταμοί. Ὁ Πηνειὸς (ποτ. Γαστούνης) ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου εἰς τὸ Ἴονιον πέλαγος, 4 χμ. ΝΔ. Γαστούνης (πάλαι ἐχύνετο εἰς τὸν ὄρμον Κυλλήνης πλησίον Λεγαίων). Ὁ Λάδων παραπ. τοῦ Πηνειοῦ ἐκ τῆς Φολόης. Ὁ Κλάδεος καὶ ὁ Ἐνιπεὺς παραπόταμοι Ἀλφειοῦ.

Λίμναι. Μουρτζιά, Κοτίχι, Κουνουπέλι, ἰχθυοτρόφοι καὶ ἐλώδεις.

Ἱαματικά καὶ πηγαί. Τοῦ Κουνουπελίου, πλησίον Μανωλάδος. Λίντζι, πλησίον Κυλλήνης (συγκοινωνία σιδηροδρομική).

Κλίμα. Γλυκὸ καὶ ἥπιον τὸν χειμῶνα, θερμὸν τὸ θέρος, ἐν τισιν ἐλώδεις καὶ νοσῶδες. **Ἔδαφος.** Εὐφορώτατον, ποταμώχωστον.

Προϊόντα. Σταφίς, οἶνος, ἔλαιον. Δημητριακὰ. Δασικὰ. ἰχθύες, κτηνοτροφικὰ. Πάντα ἐν ἀφθονίᾳ.

Διαιρέσεις. Ὁ νομὸς Ἠλείας ἀποτελεῖται ἐκ μιᾶς ἐπαρχίως διηρημένης εἰς 8 δήμους.

(1. *Λετρίων*), Πύργος 13 χ. κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας, ἔχει ἐπίγειον τὸ Κατάκωλον, μεθ' οὗ συνδέεται σιδηροδρομικῶς. (2. *Ὀλυμπίων*), Κριεκούκιον 1320 κ. Λάλα 350 κ. ἔνθα κατὰφυκον οἱ θηριώδεις Λαλιῶται (Τούρκοι Ἀλβανοί), οὓς ἐνίκησεν ὁ Κ. Μεταξῆς μετὰ ὀλίγων Κεφαλλήνων. (3. *Ὠλένης*) Λαντζοῦ 600 κ. (4. *Πηνειῶν*), Δελίμπαλη 330 κ. (5. *Λαμπείας*), Δίβρη 1780 κ. (6. *Ἥλιδος*), Ἀμαλιάς 6,200 κ. Γαστούνη 2350 κ. (7. *Μορτιοντίων*) Λεγαίων 2900 κ. Ἀνδραβίδα 2100 κ. Βαρθολομῶ 1860 κ. τοῦ ὁποίου οἱ ἄνδρες ἐφρονεῦθησαν πάντες μαχόμενοι κατὰ τοῦ Ἰμβραήμ πασῶ. (8. *Βουπρασιῶν*), Μανωλάς 820 κ.

Συγκοινωνία. Πολλὰ ὁδοὶ ἀμαξιτοί. Σιδηρόδρομος Π-Α-Π. μετὰ δικηλαδώσεων εἰς Λίντζι καὶ Κυλλήνην κλ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Ἥλις, Λετρίοι πλησίον Πύργου. Πίσα, ἐξ ἧς ἡ χώρα Πισαῖτις. Φειά, πόλις καὶ ἀκρωτήριον πλησίον Κατακώλου. Κυλλήνη, Ἵρμίνη,

Μυρτοῦντιον, Βουπρασίον. 1 ὄραν σιδηροδρ. ἀπὸ Πύργου μεταξύ Ἀλφειοῦ καὶ Κλαδέου εἶναι ἡ Ὀλυμπία ἢς τὸ ἱερώτατον μέρος ἡ Ἀλις ἀνεσκάφη καὶ ἤλθον εἰς φῶς πολλά ἔξοχα μνημεῖα, ἐν οἷς ἡ νίκη τοῦ Παιωνίου καὶ Ἐρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, θαῦμα τέχνης, καὶ ἄλλα κείμενα ἐν τῷ αὐτόθι μουσεῖῳ Ἐνταῦθα ἐτελοῦντο ἀνὰ 4 ἔτη οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες.

Παρατηρήσεις. 1. Ἡ παραλία τοῦ νομοῦ εἶναι μονόσχημος, ἡ δὲ θάλασσα τεναγώδης, διότι ἡ πεδιάς εἶναι ὑδατόχωστος. 2. Εἰς τὸ ποταμόχωστον τῆς χώρας ὄφειλεται ἡ ἔκτακτος εὐφορία. 3. Ἡ φύσις ἐπροίκισε τὸν νομὸν τοῦτον διὰ πολλῶν δώρων, ἅτινα δυσκόλως ἀπαντῶνται ἐν συνδυασμῶ εἰς ἄλλας χώρας, ὡς ἰχθυοτροφεῖα, δάση, λατομεῖα, ἱαματικά· πηγὰὶ ἐξαίρετοι, λειμῶνες κλ. 4. Ὁ νομὸς ἔχει δύο τεχνητοὺς λιμένας : τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Κατακόλου. 5. Ἐν τῷ δήμῳ Βουπρασιῶν εἶναι τὸ κτῆμα τοῦ Διαδόχου κατέχον τὸ πλεῖστον τῆς περιφερείας τοῦ δήμου. 6. Ἐν τῷ νομῷ (Ὀλυμπία) ἐτελοῦντο οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες πρὸς τιμὴν τοῦ Διός. Νῦν ἡ περιοχὴ αὕτη καθὼς καὶ πλεῖσται ἄλλαι τῆς Ἑλλάδος ἀπέβησαν ναοὶ εὐλαθείας καὶ θαυμασμοῦ, εἰς οὓς χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουσι κατ' ἔτος ἐκ τῶν πεπολιτισμένων χωρῶν τῆς γῆς διὰ τὰ θαυμάσιον τὴν Ἑλληνικὴν καλλιτεχνίαν. 7. Ἐν Ἠλείῳ ἔχουσιν ἐγκατασταθῆ πολλοὶ ξένοι, ἰδίᾳ ἐκ τοῦ νομοῦ Ἀρκαδίας (Γορτυνίας) καὶ ἐκ τῶν νήσων Ζακύνθου καὶ Κεφαλληνίας, τῶν ὁποίων τὸ φιλαπόδημον ἐξηγεῖται ἐκ τῆς γειτνιάσεως τῶν χωρῶν καὶ ἐκ τῆς τραγύτητος τοῦ ἐδάφους αὐτῶν. 8. Οἱ Ἠλεῖοι δὲν εἶναι φιλαπόδημοι. (αὐτάρκης ἡ χώρα).

Θ'. ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ (146,000 κ.).

Θεῖος. Ὁ νομὸς κατέχει τὸ Β. ἡμισυ τῆς παραλίας τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τοῦ νομοῦ Κορινθίας μέχρι τοῦ Ἀράξου. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου μέχρι Ἰρίου καὶ τοῦ Πατραϊκοῦ μέχρι Ἀράξου, ἐνθα ὁ μικρὸς ὄρμος Καραβοστάσι (120 κ.). Ἡ παραλία εἶναι ποταμόχωστος χώρα μονόσχημος.

Λιμένες. Τῶν Πατρῶν τεχνητὸς καὶ ὁ μικρὸς τοῦ Αἰγίου.

Ὄρη. Τὰ Ἀροάνια καὶ οἱ κλάδοι αὐτῶν Εὐρωστίνα καὶ Χελυδοφρεῖα μέχρι Ἀκρατίας. Ἐπίσης οἱ κλάδοι Ρούσκιο πρὸς Δ. τῶν προσηγουμένων καὶ Κερύνεια πρὸς Δ. τούτου (Πτέρι 1780 μ.). Ὁ Ἐρύμανθος (Ὠλονός καὶ Καλλιφώνι), συνδεόμενος διὰ τοῦ Βέλινα πρὸς τὰ Ἀροάνια. Τὸ Παναχαϊκὸν (Βουδιῆς διὰ τὸ σχῆμα), συνεχόμενον ΝΔ. μετὰ τοῦ Ἐρυμάνθου. Ὁ νομὸς εἶναι ὄρεινός, ἰδίᾳ ἡ ἐπαρχία Καλαβρύτων, ἡ ὁποία μετὰ τῆς Γορτυνίας (ἐν Ἀρκαδίᾳ) εἶναι ὅ,τι ἡ Εὐρυτανία ἐν τῇ Στερεῇ Ἑλλάδι. Δάση ἰκανά.

Ἄκρωτήρια. Ὁ Ἀραξος (Κάβο-Πάπα). Τὸ Ἰρίον (Καστέλια), καὶ τὸ Δρέπανον.

Πεδιάδες. Τὸ ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν ὀρέων σχηματισθὲν κράσπεδον ποικίλου πλάτους ἀποτελεῖ τὰς πεδιάδας τῆς Ἀχαΐας, τῶν Πατρῶν καὶ τῆς Αἰγιαλείας, καταφύτους ὡς κήπους.

Ποταμοί. Πολλοὶ καὶ χειμαρρῶδεις ποταμοὶ ἐντὸς βρυχάτων χαράδρων δικρῆνουν τὸ κράσπεδον μεταβαλόντες πολλὰς κοίτην καὶ εἰς πλημύρας ὑποκείμενοι: Λάρισος (Μάνα), ἐκ τῆς Σκόλλιος εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ εἰς τὰ ὄρη Ἡλείας καὶ Ἀχαΐας. Πεῖρος (Καμενίτσα), μεγαλύτερος τοῦ Λαρίσου, ἐκ τοῦ Ἐρυμάνθου εἰς τὸ μέσον τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου. Γλαῦκος (Λεῦκα), ἐκ τοῦ Πανχαϊκοῦ, πλησίον Πατρῶν. Φοῖνιξ (Σκλημενίος), ἐκ τοῦ ἰδίου ὄρους εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον πρὸς Δ. Αἰγίου. Ἐρινεὸς (Γαῖδουροπήχτης), πλησίον προηγούμενου. Σελινοῦς (Βεστιτσάνικο ποτ.) πρὸς Α. Αἰγίου. Κερυνίτης (Μπουρούσιχα). Ἐρασίνος ἢ Βουραϊκὸς (Καλαβρυτινὸ ποτ.). Κράθης (ποτ. Ἀκράτας) ἐκ τοῦ ὄρους Κράθιδος, δέχεται τὰ ὕδατα τῆς Στυγὸς καὶ ἐκβάλλει ὡς καὶ οἱ προηγούμενοι εἰς τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Λίμναι. Καλογραζιά, ἰχθυοτρόφος, πλησίον Πάτρα. Ἐλη ἱκανά.

Κλίμα. Γλυκύτατον, ἰδίως ἐν τοῖς παραλίοις, ἐλώδες ἐν τισὶ τόποις καὶ κατὰ τι ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρη ἐν χειμῶνι.

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον. **Προϊόντα.** Σταφίς (ἡ ἀρίστη ποιότης ἐν Αἰγιαλείᾳ), οἶνος, ἔλαιον, ὀπώραι καὶ κηπαῖοι καρποί. Δημητριακὰ ὀλίγα. Κτηνοτροφικὰ, ἐσπεριδοειδῆ, ἰχθύες (Ἄραξος) καὶ τινα βιομηχανικά.

Διαίθεσις. Ὁ νομὸς Ἀχαΐας διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: *Πατρῶν, Αἰγιαλείας καὶ Καλαβρυτίων* (22 δήμοις).

α'. **Ἐπαρχία Πατρῶν,** (79 χ. κ. εἰς 5 δήμοις).

(1. *Πατρῶν*), Πάτρις 38 χ. κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας. ἔχει Ἐφετεῖον καὶ λοιπὰ δικαστήρια, δύο γυμνάσια, ἐμπορικὴν σχολήν, Ἀρσάκειον σχολεῖον θηλέων, νοσοκομεῖον καὶ βρεφοκομεῖον, θελητικωτάτας ἐξοχὰς μετὰ κήπων λαμπρῶν, ἠλεκτρικὸν τροχιοδρομὸν, λιμένα τεχνητὸν ἀρχαῖότατον, ὕδατα ἄφθονα, ὕδους, πλατείας καὶ δενδροφυτείας, γεωργικὸν σταθμὸν, τηλεφωνικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Ἀθηνῶν κτλ. Θεωρεῖται ἡ δευτέρα πόλις τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τίνος δὲ ἀνεπτύχθη ἱκανῶς καὶ ἡ βιομηχανία αὐτῆς. Ἐν αὐτῇ ἐσταυρώθη ὁ πολιορκητὸς τῆς πόλεως ἄγιος, ὁ Ἀπόστολος Ἄνδρέας, οὗ ὁ τάφος σφίζεται ἐν τῷ ὄμων. καθ. Ἅγιος Βασίλειος, Ἄλυσσός, Μιντιλόγλι, Καστρίτσι, Ἐγλυκάδα (Ἄνθεια), Ἴριον καὶ

Ψαθόπυργος ἀκμάζοντες οἰκισμοὶ καὶ κῶμαι. (2. Δύμης), Κάτω Ἀ-
χαΐα 1500 κ. (3. Ἐρινεοῦ), Σαλμενίου (Καλύβια) 400 κ. (4. Φα-
ρῶν), Χαλανδρίτσα 900 κ. (5. Τριταίας), Προστοβίτσα 670 κ.

β' Ἐπαρχία Αἰγιαλείας, (22 χ.κ. εἰς 4 δήμους).

(1. Αἰγίεων), Αἰγίον 8 χ. κ. ἔχει γυμνάσιον καὶ νοσοκομεῖον,
ὑδάτα ἀφθονα, κήπους ἐξαίρετους, πλατείας δενδροφύτους, τηλεφω-
νικὴν συγκοινωνίαν μετ' Ἀθηνῶν καὶ Πατρῶν. Ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ
εἶναι ἡ πλουσία μονὴ τῶν Γαξιαρχῶν καὶ αἱ ἀκμαῖτι κῶμαι : Μουρ-
λά, Κουνινά, Ἀράχωβα, Τέμενη, Ζευγολατεῖον, Ριζόμυλος. (2. Βου-
ρῶν), Διακοπτίτικα 260 κ. (3. Ἀκράτας), Ἀκράτα 900 κ. (4. Αἰ-
γείρας), Ἀρφαρά 540 κ.

γ'. Ἐπαρχία Καλαβρύτων, (45 χ.κ. εἰς 13 δήμους).

(1. Καλαβρύτων), Καλάβρυτα 1400 κ. ἔχει γυμνάσιον καὶ τὴν
τιμὴν ὅτι ἐν τῇ $\frac{3}{4}$ ὥρας ἀπεχούσῃ μονῇ τῆς ἁγίας Λαύρας ὑψώθη ἡ
σημαία τῆς ἐπαναστάσεως ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ, τελευταίου Μητροπο-
λίτου Παλαιῶν Πατρῶν. (2. Κερπινῆς), Κερπινὴ 710 κ. Λαπαναχοῖ
750 κ. Πετσάκοι 710 κ. Εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρῶν ἀπὸ Κερπινῆς εἶναι
τὸ μέγα Σπήλαιον, μονὴ ἐπὶ ἀποτόμου βράχου καὶ ἐντὸς σπηλαίου
(60 μ. πλάτους καὶ 30 βάρους). Εἰς μάτην ἐπῆλθε κατὰ ταύτης ὁ
Ἰμβραήμ. (1827). (3. Κράθιδος), Βαλιμὴ 780 κ. καὶ Πλάτανος 360
κ. (4. Φελλόης), Σελλιζάνα 770 κ. (5. Νωνάκριδος), Περιστερά 260
κ. (6. Σουδενῶν), Σουδενά 750 κ. (7. Κλειτορίας), Μαζέτσα 1350
κ. (8. Διπαθῶν), Μάνεση 450 κ. (9. Καλιφωνίας), Κέρτεζη 1350
κ. (10. Ψωφίδος), Δειθάρτζι 1000 κ. (11. Ἀρσανείας), Σοπωτὸν 780
κ. (12. Λευκασίας), Φίλια 900 κ. (13. Παίων, Στρέζοβα 1600 κ.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει πλήρη σιδηροδρ. συγκοινωνίαν ὁ
σιδηρ. Π.Α.Π. διέρχεται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας μετὰ διακλαδώ-
σεως ὀδοντωτῆς εἰς Καλάβρυτα.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Πάτραι, πρότερον Ἀρόη, ἔνθα νῦν τὸ Ἐνετικὸν φρού-
ριον. Δόμη, πλησίον Καλογοραΐδος. Φαραί, ἔνθα ἴσαν τριάκοντα λίθοι τετράγω-
νοι ἀντὶ ἀγαλμάτων θεῶν. Τριταία καὶ Ὀλερος. Αἰγίον ἐπὶ τῆς νῦν πόλεως,
ἔδρα τῆς Ἀχαϊκῆς συμπολιτείας ἀπὸ τοῦ 373 π. χ. Ἐλίχη πρὸς Α. Αἰγίου,
μεταξὺ Ριζόμυλου, παραλίας καὶ Ρούσχιου, καταποντισθεῖσα ὑπὸ σεισμῷ
(373 π. Χ.). Κερννεῖα πρὸς Ν. Ἐλίχης. Βοῦρα καταπεσοῦσα ἐν διανοιγέντι ῥή-
γματι τῆς γῆς. Αἰγαί, Αἰγείρα κλ. Κῆραιθα πλησίον Καλαβρύτων, Νώνακρις,
Κλειτορία καὶ Ψωφίς. Ἡ περιφέρεια Αἰγιαλείας εἶναι εὐσειστος καταστραφεῖσα
ὑπὸ σεισμῶν πολλάκις (373 π. Χ. καὶ 1861, 1885 μ. Χ.).

Παρατηρήσεις. 1. Το κράσπεδον τοῦ νομοῦ εἶναι πλατὺ σχηματισθὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν ὑδάτων τῶν ἐκ τῶν ὀρέων κατερχομένων. 2. Εἶναι εὐφορώτατον ὡς ποταμόχωστον. 3. Οἱ ποταμοὶ εἶναι ὀρητικοὶ καὶ χειμαρρῶδεις, διότι σχηματίζονται ἐν βραθείαις χερσίδραις. Ἡ ἀποψίλωσις τῶν λόφων πρὸς καλλιεργίαν ἐπηύξησε τὸ χειμαρρῶδες τῶν ἐκ τούτων φερομένων ὑδάτων. 4. Ὁ νομὸς παράγει τὴν πρώτην ποιότητα σταφίδος (Αἴγιον). 5. Ἐν τῷ νομῷ ὑπάρχουσι 3 μοναὶ ἱστορικαὶ (ἰδίᾳ τῆς ἁγίας Λαύρας κτισθεῖσα 961 μ. Χ.) καὶ τοῦ Μ. Σπηλαίου (361 μ. Χ.). Ἐν τῇ δευτέρᾳ πλὴν τῶν σπουδαίων ἀφιερωμάτων ὑπάρχει ἡ ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ κατασκευασθεῖσα εἰκὼν τῆς Παναγίας. 6. Ἐν Αἴγιῳ σώζεται πλάτανος ἀρχαιοτάτη, ἑτέρα δὲ ἐν Κλαπατσούνη (Κερπινῆς), ἐν ἣ ναῖσκος τῆς Παναγίας «τῆς Πλατανιώτισσας». 7. Τὸ Αἴγιον ἔχει τὴν ἀρίστην θέαν ἐν τῷ Κορινθιακῷ κόλπῳ ἀπὸ τῆς πλατείας τῶν Ὑψηλῶν ἀλωνίων. 8. Οἱ κάτοικοι σπανίως ἀποδημοῦσι διὰ τὸ αὐταρκες τῆς χώρας. 9. Ὁ νομὸς ἔχει τὴν τιμὴν τῆς πρώτης ἐξεγέρσεως κατὰ τὴν ἐπανάστασιν. 10. Ὁ Κρᾶθις παραλαμβάνει τὰ ὕδατα τῆς Στυγός, εἰς τὰ ὁποῖα οἱ θεοὶ ὠρρίζοντο τὸν ἐπιτημότατον ὄρκον «Ἴστω νῦν τότε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερβεν καὶ τὸ κατειθόμενον Στυγὸς ὕδωρ κλ ».

Γ'. ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος κεῖνται ἐν τῷ Ἰονίῳ καὶ Αἰγαίῳ πελάγει.

1. Νῆσοι τοῦ Ἰονίου πελάγους. (2,345 □ χμ. 253,150 κ.)

Ἱστορία καὶ σύστασις. Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι καλούμεναι καὶ ἐπτάνησος, διότι 7 εἶναι αἱ μεγαλύτεραι, διετέλεσαν ἀπὸ τοῦ 12 αἰῶνος μ.χ. ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν, ἰδίως τῶν Ἑνετῶν μέχρι τοῦ 1797, ὅτε καταλυθεῖσας τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας μετὰ πολλὰς περιπετείας ἀπετέλεσαν τὴν Ἰόνιον πολιτείαν ὑπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας τῷ 1864 παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα διατηρήσασθαι ἀγνόν τὸν πατριωτισμὸν αὐτῶν. Αἱ νῆσοι αὗται ἦσαν ἠνωμένα μετὰ τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς, ἀφ' ἧς ἐχωρίσθησαν διὰ καθιζήσεως ἐν προϊστορικοῖς χρόνοις· νῦν διαιροῦνται εἰς 4 νομοὺς.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ (440 □ χμ. 45,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Ζακύνθου κεῖται ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει πρὸς Δ. καὶ ἀπέναντι τῆς Ἠλείας, ἀπαρτίζεται δὲ ἐκ τῆς ὁμων. νήσου καὶ ἐκ τῶν πρὸς Ν. (48 μίλ.) κειμένων Στροφάδων (4 □ χμ.), ἐνθα ἡ μονὴ «Παναγία Παντοχάρᾶ» μετὰ 3 κ.

Κόλποι. Τοῦ Κερίου. Ὅμοιοι δὲ Ζακύνθου, Γερκακρίου.

Όρη. Το Δ. μέρος τῆς νήσου εἶναι ὄρεινόν καλυπτόμενον ὑπὸ τοῦ Σκοποῦ (Βραχιδύνας 760 μ.) Το Α. εἶναι πεδινόν, λοφῶδες καὶ ὑδατόχωστον.

Ἀκροπόλια. Σχοινάρι, Καταστάρι, Ἴεραξ, Μπραθίας.

Κλίμα. Γλυκύτατον, θερπνότερον καὶ ὑγιεινόν. **Ἐδαφος.** Εὐφορώτατον. Ἡ « Ὑλῆεσσα Ζάκυνθος » τοῦ Ὀμήρου οὐδὲν δάσος διέσωσε. **Προϊόντα:** Σταφίς, ἔλαιον, αἶνος, κηπαῖοι καρποί, ἀμύγδαλα, μέλι, λίνον, πούδρα, σάπων, ἀγγεῖα πήλινα, κώδωνες καὶ ἀρθρονία ἀνθέων τσαχύτη, ὥστε ἡ νῆσος διὰ ταῦτα καὶ τὸ κάλλος αὐτῆς ἐκλήθη « τὸ ἄνθος τῆς ἀνατολῆς ».

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μίαν ὁμών. ἐπαρχίαν εἰς 10 δήμους.

(1. Ζακυνθίων), Ζάκυνθος 14,700 κ. πατρίς τοῦ ἔθνικοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ. Σφύζει τὸ λείψνον τοῦ ἀγίου Διονυσίου κείμενον ἐν τῷ φερωνύμῳ νηφ, ἔχει λαμπρὸν λιμένα καὶ ἐξαχλὺς ὠραίας. Ἡ πόλις ἔπαθε πολλὰς ὑπὸ σεισμῶν. (2. Ψωφίδος), Βακχῶν 840 κ. (3. Ἀρκαδίων) Γερακκῆρι 2100 κ. (4. Ὑρταίων), Καταστάρι 1350 κ. (5. Ἐλάτου), Βολίμας 1600 κ. (6. Μεσογαίων), Σκουλικάδον 920 κ. (7. Ἀρτεμοσίων), Φιολῆτι 320 κ. (8. Ὀπιταῖδων), Μπραθιάδον 1500 κ. (9. Ναφθίων), Κοιλιωμένο 720 κ. (10. Λιθακίης), Πισινόντα 1100 κ. Ἀρχαία πόλις μία, Ζάκυνθος με ἀκρόπολιν Ψωφίδα.

Συγκοινωνία. Ἐξ κύριαι ὁδοὶ συνδέουσι τὸ ἐσωτερικόν τῆς νήσου. Ἀπὸ Πειραιῶς ἀπέχει 246 μίλ. ἀπὸ Κυλλήνης 18 μίλ.

Παρατηρήσεις. 1. Ἡ νῆσος εἶναι ἀρχαιοτάτη ἀποικία Πελοποννησίων (Ψωφίς). 2. Ἐχει τεχνητὸν λιμένα ἡ νῆσος κάλλιστον μετὰ λαμπρῶς προκυμαίας. 3. Ἐχει ἀκμασιότατην βιομηχανίαν σάπωνος καὶ ἀγγείων 4. Οἱ κάτοικοι εἶναι φιλόμουσοι. 5. Παρὰ τὸ χωρίον Κερίον (620 κ.) ὑπάρχουσι πηγαὶ πίστεως καὶ πετρελαίου, « φρέατα νάφθης » ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενα. 6. Ἡ νῆσος εἶναι ἡφαιστειώδης διὰ τοῦτο καὶ εὐσειστος.

Β'. ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ (72,000 κ.).

Θέσις. Πρὸς Β. Ζακύνθου κεῖται ἡ νῆσος Κεφαλληνία (688 κμ.), ἡ δευτέρα τῶν Ἰονίων κατὰ μέγεθος ἀποτελοῦσα τὸν ὁμώνυμον νομόν.

Κόλποι. Λειβαδίου (Ἀργοστολίου), εἰς τὴν ἀριστερὰν εἰσοδὸν τοῦ ὀποίου εἶναι ἡ σκοπελόνησος Βαρδιάνοι (ἴσως ἡ ἀρχαία Λατόφα) μετὰ φάρου καὶ μονῆς (3 κ.) τῆς Εὐαγγελιστρίας. Σιμης καὶ Μύρτου. Ἡ νῆσος εἶναι πολύορμος.

Ἵθρον. Ὁ Αἶνος (Μεγάλο-βουνὸ καὶ Ἐλατος 1620 μ.), κτάφυτος κατὰ τὸ πλεῖστον. Πρὸς Β. οὗτος συνέχεται πρὸς τὰ χθαμαλὰ βουνὰ Ῥούδι καὶ Εὐμοφιά. Πρὸς Α. εἶναι τὰ βουνὰ Ἄτρος, Ἀγία Δυνατή, Μερσβίγλι καὶ Βαξιά· πρὸς Δ. ὁ Εὐγυρος. Ἡ νῆσος εἶναι ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα, ἀλλ' εἰς πολλὰ μέρη τὰ βουνὰ ἔχουσι καλλιεργηθῆ μέχρι τῶν κορυφῶν. Τὰ ὄρη καταπίπτουσιν εἰς πολλὰ μέρη ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν σχηματίζοντα **ἀκρωτήρια**, Μούνθαν, Κάπρον, Ἀθέρων, Ἀκρωτήρι κλ. Μεταξὺ τῶν ὀρέων εἶναι κοιλάδες τινὲς καὶ πεδιάδες (Κραναίας) εὐφορώταται. Χερσόνησοι δὲ ἐν τῇ νήσῳ εἶναι ἡ Ἐρισσος, ἡ Παλλικὴ καὶ ἡ μικρὰ τοῦ Ἀργοστολίου.

Ποταμοὶ καὶ Λίμναι. Δὲν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ πλὴν μικρῶν τιῶν ποταμίων ΝΑ.

Κλίμα. Ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς Ζακύνθου, δριμύτερον ὀλίγον ἐν χειμῶνι.

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον. **Προϊόντα :** Σταφίς, οἶνος, ἔλαιον, ὀπώραι. Οἱ κάτοικοι εἶναι, γεωργοί, ἔμποροι, ναυτικοὶ ἰδίᾳ. κατ' ἐξοχὴν φιλαπόδημοι καὶ ἐπιχειρηματίαι (πανταχοῦ τῆς γῆς).

Ναυτιλία. Ἡ νῆσος ἔχει 25 ἀτμόπλοια καὶ 300 ἰστιοφόρα.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας : *Κραναίας, Πάλης, καὶ Σίμης* (19 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Κραναίας**, (35,400 κ. εἰς 8 δήμους).

(1. *Κρανίων*), Ἀργοστόλιον 9,200 κ. ἐν τῷ ὄρμῳ Κουτάβῳ, συνδέεται μετὰ τῆς ἀπέναντι τοῦ κολπίσκου ξηρᾶς διὰ λιθίνης γεφύρας 900 μ. (ὑπὸ Νάπιερ κτισθείσης, τοποτηρητοῦ Ἀγγλοῦ 1818). Εἰς ἀπόστασιν ὥρας ὑπάρχει μέγα χάσμα τῆς γῆς εἰς τὸ ὅποιον ῥέει τὸ κινουῦν τοὺς ἐκεῖ ὑδρομύλους θαλάσσιον ὕδωρ. (2. *Ὀμαλῶν*), Βαλσαμᾶτα 1200 κ. 3 ὥρας ἀπὸ Ἀργοστολίου. Πλησίον εἶναι ἡ μονὴ τοῦ ἀγίου Γερασίμου, ἐν ἣ τὸ σептὸν αὐτοῦ λείψανον. (3. *Φαρακλάτων*), Φαρχκλάτα 1470 κ. (4. *Δειλινητῶν*), Δειλινητα 2000 κ. (5. *Κάτω Λειβαθοῦς*), Λακίθρα 570 κ. (6. *Ἄνω Λειβαθοῦς*), Πεσσάδες 570 κ. (7. *Ἐλιοῦ*), Χιονᾶτα 240 κ. (8. *Πρόντων*), Πάστρα 230 κ.

β'. **Ἐπαρχία Πάλλης**, (18,900 κ. εἰς 4 δήμους).

(1. *Ληξουρίου*), Ληξούριον 5450 κ. ἔχει γυμνάσιον (Πετρίτσειον) ἐν ἀλιμένῳ θέσει, 45' ὄρος ἀπὸ Ἀργοστολίου, μεθ' οὗ συγκοινωνεῖ δι' ἀτμικκᾶτου πυκνῶς. (2. *Κατωγηιῶν*), Χαυδᾶτα 950 κ. (3. Ἀνωγηιῶν), Μονοπαλᾶτα 900 κ. (4. *Θημιᾶς*), Καρδκκᾶτα 500 κ. Τὸ Β. τμήμα τῆς Παλλικῆς εἶναι ἀκκοίκοιτον, εἰς δὲ τὴν νοτίαν παραλίαν πλησίον τοῦ Ἀκρωτηρίου παρατηρεῖται τὸ ἀκόλουθον περιέργον φαινόμενον, πέτρα μεγάλη (Κουνόπετρα) ἐντὸς τῆς θαλάσσης κινεῖται βραδέως καὶ ῥυθμικῶς καὶ ἐν νηνεμίᾳ ἔτι.

γ'. **Ἐπαρχία Σάμης**, (17,700 κ. εἰς 5 δήμους).

(1. *Σαμαίων*), Αἰγιζκλὸς Σάμης 360 κ. (2. *Αἴνου*), Χαράκκη 220 κ. (3. *Πυλαρέων*), Ἀγία Εὐφημία 470 κ. (4. Ἀσσου), Ἀσσος 570 κ. (5. *Δολιχίου*), Φισκάρδο 230 κ. Ἡ νῆσος ἔχει ἰκανὰς ὁδοὺς καὶ θαλασσίαν συγκοινωνίαν πυκνὴν δι' ἀτμοπλοίων καὶ ἰπποφόρων, (17 μίλ. ἀπὸ Ζακύνθου).

Ἀρχαῖαι πόλεις. Κράνοι ἢ Κράνιοι 1 ὥραν πρὸς Β. Ἀργοστολίου Σάμη ἐπὶ τοῦ νῦν Αἰγιαλοῦ Πρῶνοι ΝΑ. τῆς νήσου καὶ Πάλη πρὸς Β. Ληξουρίου, ἀπετέλουν ἐλευθέρας πολιτείας ἀπ' ἀλλήλων.

Παρατηροῦσις. 1. Ἐν τῇ νήσῳ, ὡς ἐν ταῖς πλείσταις τούτων, δὲν σχηματίζονται ποταμοὶ διὰ τὸ ὄρεινόν ἔδαφος καὶ τὴν μικρὰν ἔκτασιν. 2. Τὸ κλίμα τῆς Κεφαλληνίας εἶναι κατά τι δριμύτερον τοῦ τῆς Ζακύνθου διὰ τὸν Αἴνον. 3. Οἱ κάτοικοι εἶναι φιλαπόδημοι καὶ διὰ τὸ τραγὸν τῆς νήσου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν δραστηριότητα αὐτῶν, πολλοὶ δὲ τούτων ἀπέβησαν ζάπλουτοι ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. 4. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ὑπάρχει ἡ ἐλαχίστη πρωτ. ἐπαρχία πασῶν τοῦ κράτους, ὁ Αἰγιαλὸς 360 κ. μετὰ τὴν τῶν Γαϊζων, Γαῖον 356 κ. ἐπαρχία Παξῶν). 5. Ἐκ τῶν προϊόντων ὁ οἶνος εἶναι ἐξαιρετός. μισχᾶτος, μαυροδάφνη κλ.). 6. Τὸ Φισκάρδον (Πάνορμος πάλοι) ὀφείλει τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς τὸν ἐκεῖ ἀποθάντα καὶ ἀποθανόντα Ῥοβέρτον Γυϊσκάρδον. 6. Ἡ πολυτέλεια τῶν ναῶν ἐν γένει καὶ τὰ ἀπειρώματα ὀφείλονται εἰς τοὺς εὐδοκίμως ἀποδημοῦντας Κεφαλλῆνας.

Γ'. ΝΟΜΟΣ ΔΕΥΚΑΔΟΣ (43,300 κ.)

Θεός ζ. Ὁ νομὸς Λευκάδος κεῖται πρὸς Β. Κεφαλληνίας καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀκαρνανίας, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τῆς νήσου Λευκάδος (278 □ χμ. Ἀγίας Μαύρας), τῆς Ἰθκκῆς (92 □ χμ.) καὶ τῶν νησίδων Τάφου (Μεγανήσι), Καλάμου, Καστοῦ, Ἀρκουδί καὶ Ἀτόκου. Ἡ Λευκάς ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς ἀπέναντι στερεᾶς, ἀπέκοψαν δὲ τὸν ἰσθμὸν οἱ Κορίνθιοι καὶ μετέβαλον τὴν χερσόνησον εἰς νῆσον (διώρυκτον).

Όροι. Ἀλεξάνδρου, ἔνθα προσορμίζονται τὰ ἀτμόπλοια, Βλωχός καὶ Βασιλική. Ἐν Ἰθάκῃ: Σταυροῦ καὶ Ἀετοῦ ἢ Μώλου, ὁ ὁποῖος χωρίζει σχεδὸν εἰς δύο τμήματα τῆς νήσον.

Όρη. Ἐν Λευκάδι ὄρεινὴ σειρὰ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καλύπτει τὴν νήσον ὑπὸ διάφορα ὀνόματα: Τσουκαλάδες, ἕγιος Ἡλίας (1035 μ.). Ἐλατος (1150 μ.). Ἐν Ἰθάκῃ πρὸς Β. εἶναι τὸ Νήριτον (ἕγιος Ἡλίας, πρὸς Ν. τὸ Νήιον (ἕγιος Στέφανος).

Ἀκρωτήρια: Λευκάτας (Φάων Σαπφώ).

Πεδιάδες. Αἱ νῆσοι εἶναι ὄρειναι, ἔχουσιν ἕως καὶ ἀρκετὰς κοιλάδας καταφύτους ἐξ ἐλαιῶν, ἀμυγδαλῶν, ἀμπέλων κλ.

Κλίμα. Ἠπιον καὶ ὑγιεινόν. **Ἐδαφός.** Ἐσφορον.

Προϊόν-α. Σταφίς, αἶνος, ἔλαιον, ἀμύγδαλα κλ. ἐξάιρετα. Οἱ κάτοικοι εἶναι κτηματικοί, ποιμένες καὶ ναυτικοὶ περίφημοι, ἐν γένει δὲ φιλαπόδημοι.

Ἀδελφαί. Τῆς Πόλεως καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου (5 ἐκ. ὁκ. ἄλ. ἐτησίως).

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαίρεῖται εἰς δύο ἐπαρχίας: Λευκάδος καὶ Ἰθάκης (12 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Λευκάδος,** (29.950 κ. εἰς 8 δήμους).

(1. *Λευκαδίων*), Λευκὰς 5,900 κ. ἔχει γυμνάσιον καὶ κεῖται παρὰ τὴν πορθμὸν εἰς ἕδαφος χαμηλόν, τὸ ὁποῖον πολλὰκις πλημμυρεῖ καὶ κηθίσταται ἐλῶδες. (2. *Σφακιωτῶν*), Λαζαράτα 540 κ. (3. *Καροῦς*), Κερυὰ 1870 κ. (4. *Ἐξανθείας*), ἄνω Ἐξάνθεια 870 κ. (5. *Εὐγήρου*), Σύβρος 610 κ. (6. *Ἀπολλωνίων*), Ἅγιος Πέτρος 1270 κ. (7. *Ἐλλομένου*), Κετοχώρι 690 κ. (8. *Ταφίων*), ἐν τῇ νήσῳ Τάφω, Βαθὺ 750 κ.

β' **Ἐπαρχία Ἰθάκης,** (13,350 κ. εἰς 4 δήμους).

(1. *Ἰθακησίων*), Ἰθάκη (Βαθὺ) 4,650 κ. (2. *Πολυκτορίων*), Σταυρός 530 κ. (3. *Νηριτίων*), Κιόνιον 1400 κ. (4. *Καριτίων*). Κάλκμος ἐν τῇ ὄμῳ. νήσῳ, ἣτις μετὰ τῆς Καστοῦ κλ. ἀποτελεῖ ἕνα δῆμον.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς συγκοινωνεῖ κατὰ θάλασσαν διὰ τῶν γραμμῶν Πατρῶν-Ἀμβρακικοῦ καὶ Πατρῶν Κερκυράς.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Λευκὰς ἐν τῇ νῦν πόλει. *Ἐλλόμενον* εἰς τὴν Α. παραλίαν, ἢ *Φαρά* (Ἅγιος Πέτρος). Ἐν Ἰθάκῃ μία πόλις ἦτο, ἢ *ὀμώνυμος* πρὸς Δ. τοῦ Σταυροῦ ἐν βαθεῖ κλίπῳ. Ἡ Λευκὰς ἦτο καταφύγιον τῶν ἀρματολῶν

καὶ κλεφτῶν κατὰ τὴν δουλείαν. Εἰς Κάλαιον δὲ διεσώθησαν πολλοὶ οἰκογένειαι κατὰ τὴν ἐπανάστασιν (πάλαι Κάρνος).

Παρατηρήσεις. 1. Ἡ Λευκὰς καλεῖται Ἀγία Μαύρα ἐκ τῆς ὁμων. μονῆς κειμένης ἐπὶ νησίδος πρὸς Β 2. Οἱ κάτοικοι τῆς Λευκάδος κατὰ πρόνοιον ἀγοράζουσι τὸ ἄλας πρὸς 5 λεπτὰ μόνον κατ' ὄκλαν. 3 Ὁ Λευκάτας εἶναι λευκὸς βράχος ἀπότομος, ἐξ οὗ καὶ ἡ νῆσος ἐκλήθη Λευκὰς. 4. Τὸ «εἰσοσίφυλλον Νήριτον» τῆς Ἰθάκης εἶναι νῦν γυμνόν. 5. Εἰς τὸ τραγὺ τῆς νήσου ὀφείλεται τὸ φιλαπὸδημον τῶν κατοίκων διακρινομένων ἐπὶ φιλοπονίᾳ καὶ ναυτικῇ ἐμπεισίᾳ («τρηγεῖ, ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος»). 6. Ἡ Ἰθάκη εἶναι πατρίς τοῦ Ὀδυσσεως. 7. Ἡ Ἄτοκος εἶναι ἀκατοίκητος καὶ ξηρὰ, τὸ δὲ Ἀρκούδι ἔχει ἐλαίας καὶ σταφίδας.

ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ (94,850 κ.).

Θέσις καὶ νῆσοι. Ἡ Κέρκυρα, ἡ πρώτη κατὰ μέγεθος τῶν Ἰονίων κεῖται ἀπέναντι τῆς Στερεᾶς (Ἠπειροῦ) χωριζομένη ταύτης διὰ πορθμοῦ 3—4 χλμ. (ὠνομάζετο Δρεπάνη, Μάκρη, Σχερίκι, Φαικίκα καὶ Κόρκυρα, νῦν δὲ Κέρκυρα καὶ Κορφοὶ 719 □ χμ.). Ἡ Παξὸς (19 □ χμ.). Ἡ Ἀντίπαξος (3 □ χμ.). Μαθράκι, Ὄθωνοι καὶ Ἐρικοῦσα. ΒΑ. τῆς πόλεως εἶναι τρεῖς νησίδες, ὧν ἡ μεγαλύτερα Πτυχία (Βίδο).

Ὄρη. Τὰ Α. τῆς νήσου εἶναι εὐορμα. Ἐν τῷ ὄρει Ἰψῶ καὶ πρὸς Ν. εἶναι λοιμοκαθαρτήριον. **Λιμῆν.** Ὁ τῆς Κερκύρας εὐρύς.

Ὄρη. Δύο σειραὶ χαμηλαὶ διασχίζουσι τὴν νῆσον, ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ὁποῖος ΒΑ. καλεῖται Ἰστώνη (915 μ.) καὶ ΒΔ. Στραβοσειάδι (945 μ.). Τὸ Μελίτειον (Ἁγιοὶ Δέκα 580 μ.) μέχρι τοῦ Ἀμφιπέγου (Ἄσπρο). **Ἀκρωτήρια.** Ἡ Λευκίμη, ἔθθα αἱ ἄλυσκαὶ τῆς Κερκύρας, ὁ Ἀμφίπαγος (Ἄσπρο), ἡ Κασσώπη κτλ.

Πεδιὰδες. Ἡ Κέρκυρα ἔχει μικρὰς πεδιὰδας, ἀλλὰ διὰ τὰς πολλὰς βροχὰς, τοὺς πολυαριθμοὺς βύσσας καὶ τὸ γλυκύτατον κλίμα εἶναι ὅλη πλὴν ὀλίγων κορυφῶν εἰς μέγας κῆπος ἐλαίων, ἀμπέλων καὶ ἄλλων ὀπωροφόρων δένδρων.

Ποταμοί. Ἡ νῆσος ἀρδεύεται ὑπὸ πολλῶν βυζάνων, ὧν μεγαλύτερος εἶναι ὁ Ποταμὸς πλησίον τῆς πόλεως, ὁ Μεσόγγης εἰς τὸν πορθμόν. Ὁ Τυφλοπόταμος καὶ τὸ Μεγάλον ποτάμι πρὸς Β. Καὶ λίμνας μικρὰς ἔχει ὁ νομὸς, ὧν ἀξία λόγου ἡ Κορρυσία (5—6 χμ. μήκ.) ἐν ΝΔ. ἀκτῇ.

Κλίμα. Ἠπιώτατον, γλυκύτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ τῶν Ἀθηνῶν,

ύγρὸν ὅμως ἔνεκα τῶν πολλῶν βροχῶν. **Ἐδαφος.** Εὐφορον. Οἱ κά-
τοικοι εἶναι βιομήχανοι, ἔμποροι, κτηματικοὶ καὶ ναυτικοί.

Προϊόντα. Ἐλαιον ἐξκρίτετον, οἶνος, ὀπωρία ἀφθονοί. Βιομηχα-
νικά: σάπων, κηρία, παιγνιόχαρτα, χειρόκτια κτλ.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς δύο ἐπκρχίας, *Κερκύρας* καὶ
Παξῶν (14 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Κερκύρας**, (91,000 κ. εἰς 12 δήμους).

(1. *Κερκυραίων*), Κέρκυρα 18,500 κ. ἐν τῷ μέσῳ σχεδὸν τῆς Α.
παραλίας τῆς νήσου, ἔχει λιμένα εὐρύτατον σκεπόμενον ὑπὸ τῆς νή-
σου Βίδο. Πρὸς Ν. τῆς πόλεως εἶναι ὁ ὄρμος Καστρόδων (ὁ λιμὴν τοῦ
Ἄλκινού) ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς ἀρχαίας πόλεως.
Τούτου ΝΔ. εἶναι ὁ λιμὴν Χαλκιοπούλλου (Ἰλλατικὸς πάλαι), ὁ ὁποῖος
ἦτο ὁ πολεμικὸς λιμὴν, πρὸ αὐτοῦ δὲ κεῖται τὸ Ποντικονήσι. Ἡ Κέρ-
κυρα εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου καὶ καθολικοῦ ἐπισκόπου, ἔχει πολλοὺς
ναοὺς καὶ τὸν τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ἐν ᾧ τὸ σεπτὸν τοῦ ἁγίου λεί-
ψανον ἔχει πρὸς τούτοις Βασιλικὸν ἀνάκτορον (Mon repos), γυμνά-
σιον, Ἀρσάκειον, ἐφετεῖον, πρωτοδικεῖον, σχολὴν ἐφέδρων ἀξιωμα-
τικῶν, φρενοκομεῖον, θέατρον, νοσοκομεῖον, ὀρφανοτροφεῖον, πτωχο-
κομεῖον, ἐργοστάσιον συσκευῆς φυλλαδίων σιγαροχάρτου διὰ τὸ δημό-
σιον καὶ προάστεια τερπνά: τὸν Ἅγιον Ἦσκον 2600 κ. Τὴν Γαρί-
τσαν 2500 κ. Τὸ Μχντούκι 3800 κ. Τὸν ἄγιον Ματθαῖον 1400 κ.
κτλ. (2. *Μεσοχωριῶν*), Καστελλάνοι 770 κ. Ἅγιοι Δέκα 900 κ.
καὶ Γαστούρι 1100 κ. πλησίον τοῦ ὁποῖου ἡ λαμπρὰ ἔπαυλις τῆς
Αὐτοκρατείας τῆς Αὐστρίας Ἐλισάβετ. Ἀχίλλειον ἐν ἐξόχῳ θέσει.
(3. *Μελιτειῶν*), Βουνιχτάδες 100 κ. (4. *Λευκιμναίων*), Ῥιγγιάδες
770 κ. (5. *Ποιαιμογειῶν*), Ποταμὸς 1770 κ. (6. *Παρελείων*),
Γιαννάδες 1150 κ. (7. *Ἀηλιωτῶν*), Σκριπερόν 1000 κ. (8. *Ἰσιω-
ραίων*), Ἀρχαδάδες 250 κ. (9. *Κασσωπαίων*), Περίθεια 850 κ. (10.
Ἀμφιπαγητῶν), Μαγουλάδες 980 κ. (11. *Ἀκρολοφιστῶν*), Καρουσά-
δες 1280 κ. (12. *Διαποντίων*), Ὀθωνοὶ 730 κ. Τὸν τελευταῖόν δη-
μον συγκροτοῦσιν αἱ νησίδες: Ὀθωνοὶ (18 □ χμ.), κατάφυτος, 6
ῶρας ἀπὸ τοῦ λιμένος Κερκύρας. *Μαθράκι* (7 □ χμ.), 23 χμ. ἀπὸ
Κερκύρας καὶ ἡ *Ἐρικουῖσα* (9 □ χμ.) ἡ ἄπωτάτη νησίς τοῦ βαισι-
λείου ἀφθόνως ἀρδευομένη ὑπὸ ῤυάκων μετὰ λιμένος Πόρτο καὶ 430 κ.

β'. **Ἐπαρχία Παξῶν**, (3,850 κ. εἰς 2 δήμους).

(7. *Γαϊανῶν*), Γάτον 356 κ. (2. *Δακκιωτῶν*), Λάκκα 180 κ. Ἡ

ἐπαρχία Παξῶν κεῖται ἀπέναντι τῆς Πάργας, συνίσταται δὲ ἐκ δύο νήσων: τῆς Παξοῦ (24 μίλ. ἀπὸ Κερκύρας), πετρώδους, ἀνύδρου, ἐχούσης ἀκτὰς κρημνώδεις, ἀλλ' ἔδαφος κεκαλυμμένον ὑπὸ λόφων καταφύτων ὑπὸ ἐλαίων μέχρι αὐτῆς τῆς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀντιπάξου (3 1/2 □ χμ.), πετρώδους, ἀλλὰ καταφύτου ὑπὸ ἐλαίων. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶναι ἄποικοι Ἡπειρωτῶν γεωργοὶ καὶ ἀλιεῖς. Ἡ Ἀντίπαξος ἔχει κόμην ὁμών. 130 κ. καὶ πηγὰς ἀσφάλτου, ἐξάγει δὲ καὶ μάρμαρα καλὰ.

Συγκοινωνία. Ἡ Κέρκυρα συγκοινωνεῖ κατὰ θάλασσαν μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἀπέχει ἀπὸ Πειραιῶς 236 μίλ. ἀπὸ Πατρῶν 148 μίλ. καὶ ἀπὸ Βρισησίου 109 μίλ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Κόρκυρα, ἐπίσημος διὰ τὸ ναυτικὸν καὶ τὰς ἀποικίας αὐτῆς Ἐπίδαμνον, Ἀπολλωνίαν, Ἀνακτόριον κλ. Κασσώπη ΒΑ. Ἐν Παξῶν καὶ Ἀντιπάξω δὲν ἀνευρέθησαν εἰσὶν ἀρχαῖαι πόλεις.

Παρατηρήσεις. 1. Διὰ τὸ κλίμα τῆς Κερκύρας πολλοὶ ξένοι διατρίβουσιν ἐν αὐτῇ, ἰδίᾳ τὸ ἔαρ. 2. Ἐν Κερκύρᾳ καθὼς καὶ ἐν Ζακύνθῳ λειτουργεῖ ἐνεχυροδανειστήριον ἐπὶ μετριοτάτῳ τόκῳ. 3. Ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ διατήρησις τῶν λειψάνων τριῶν ἀγίων ἐν ταῖς τρισὶ μεγάλαις νήσοις. 4. Ἡ Κέρκυρα εἶναι πατρίς τοῦ πρώτου κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος Ἰωάν. Καποδιστρίου. 5. Ἡ ἐπαρχία Παξῶν εἶναι ἡ ἐλαχίστη τοῦ βασιλείου.

2. Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους (6,478 □ χμ. 242,000 κ.).

Ῥύστασις. Αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου πελάγους εἶναι ἢ τμήματα στερεᾶς ἀποσπασθέντα αὐτῆς (Εὐβοία κλ.) ἢ λείψανα ξηρᾶς βυθισθείσης (Κυκλάδες), ἢ ἠφικαστιογενεῖς (Θήρα, Μῆλος). Ἐκ τούτων αἱ Β. Σποράδες πλὴν τῆς Σκύρου ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐπαρχίαν, αἱ δὲ λοιπαὶ δύο νομοὺς: Τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν Κυκλάδων.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ (108,000 κ.).

Θέσις καὶ νῆσοι τοῦ νομοῦ. Ἡ Εὐβοία κεῖται πρὸς Α. τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος καὶ ἀπέναντι τῶν νομῶν Ἀττικῆς, Βοιωτίας καὶ Φθιώτιδος. Εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς Ἑλλάδος (3,575 □ χμ. 170 χμ. μῆκος καὶ 6-50 πλάτος) καὶ ὀνομάζεται Ἀβαντίς, Μάκρυ, Χαλκίς, Εὐβοία. Νεγρεπόντε καὶ Ἐγγίπος. Ἡ Σκύρος (208 □ χμ.) πρὸς Α. Εὐβοίας. Αἱ νησίδες Σκυροπούλλα, Βαλαξά, Ἐρημόνησον καὶ Σαρακωνῆσι περὶ τὴν Σκύρον. Παρὰ τὴν Εὐβοίαν κεῖνται αἱ νησίδες Πεταλιοί, κτῆμα τοῦ ἡμετέρου βασιλέως καὶ περὶ τὴν Εὐβοίαν πολλὰ ἄλλα μικρὰ νησίδες: Μύρτος, Μανδαλονῆσι, Πρασσοῦδα, Κοίλη, Λευ-

κονήσι, Ποντικονήσι, Λιγαδές (Ἡρακλῆς, Λίγας), Καβαλιάνη, Στουρονήσιχ.

Κόλποι. Ὁ Εὐβοϊκός, οὗ τμήμα εἶναι ὁ κολπίσκος τῶν Πεταλιῶν καὶ ὁ Μκλιακός. Πρὸς Α. τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

Ὄρη. Ἡ ἡμίσεια ΒΑ. παραλία τῆς νήσου καὶ ἡ περὶ τὸν Καφηρέα (Κοῖλα) εἶναι ἀλίμενος σχεδόν, ἐν ᾧ καθ' ὅλην τὴν λοιπὴν παραλίαν ὑπάρχουσιν ὄρηι πολλοί: Ὀρεῶν, Αἰδηψοῦ, Λίμνης, Βατῶντος, Ἀλιβερίου μετὰ βραχίονος, Καρύστου, Καραλίδων, Πετριῶν, Κελάμου.

Λιμένες. Ὁ τῆς Χαλκίδος, Ἐρετρίας, καὶ ὁ τεχνητὸς τῆς Κύμης.

Πορθομοί. Τοῦ Εὐρίπου εἰς δύο διηρημένος διὰ τῆς νησίδος Μπούρτζι. Ἐπὶ τοῦ πλατυτέρου μέρους ἐστήθη σιδηρὰ γέφυρα συνδέουσα τὴν Εὐβοίαν μετὰ τῆς Βοιωτίας, τὸ δὲ στενώτερον ἐκλήσθη. Ὁ τῶν Ὀρεῶν χωρίζων τὴν Εὐβοίαν ἀπὸ τῆς Φθιώτιδος καὶ ὁ Αὐλῶν τοῦ Καφηρέως μετὰ τὴν Εὐβοίαν καὶ Ἄνδρου τρικυμιώδης.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Εὐβοίας εἶναι συνέχεια τῶν ὄρεων τῆς ἀπέκνυτι Στερεᾶς καὶ τῶν νήσων Ἄνδρου, Τήνου κλ. εἶναι δὲ τὰ ἀκόλουθα: Ὄρη (Ἅγιος Ἡλίας 1475 μ.). Στύρα (Κλισί) κλάδος τῆς Ὄρης κατὰ τὸ στενὸν τῆς νήσου καὶ πρὸς ΒΔ. χωρῶν (885 μ.). Κοτύλαια (1122 μ.), ὄρος ἀρχόμενον σχεδὸν ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου, χωρίζει τὴν πεδιάδα τῆς Χαλκίδος καὶ τοὺς πρὸς τὴν Κύμην αὐλῶνας καὶ διευθυνόμενον πρὸ τὸ κέντρον τῆς νήσου σχηματίζει τὸ Μαυροβούνι καὶ τὴν ὑψίστην κορυφὴν τῆς νήσου Δίρφυ (Δέλφι 1352 μ.) καὶ τὸ Γερακοβούνι. Συνέχεια τῆς Δίρφου εἶναι ὁ Ὀλυμπος πρὸς Ν. χωρίζων τὴν πεδιάδα τῆς Χαλκίδος ἀπὸ τῆς Ἐρετρίας. Τὰ ὄρη τρεπόμενα πρὸς Β. εἰς δύο παραλλήλους σειρὰς φέρουσι τὰ ὀνόματα Μαυροβούνι, Γερακοβούνι καὶ Ξηρὸν κατὰ τὸ Α. τῆς νήσου μέχρι Ἀρτεμισίου. Μάκιστος (Κανδύλι 1209 μ.) ἀποτόμως καθῆκον πρὸς τὴν θάλασσαν. Τελέθριον (Γαλατσαδές 1000 μ.) καὶ Λιθάδας κατὰ τὸ Δ. μέρος μέχρι Κηναίου. Τὰ ὄρη τῆς νήσου εἶναι δασοσκεπῆ πάντα.

Ἀκρωτήρια. Γερακιστὸς (Καβο-Μανδήλι), Παξιμάδι, Καφηρέας (Καβο-ντ' ὄρη) συνέχεια Ὄρης, Φιλάγγρα συνέχεια Στύρων, Κύμης συνέχεια Δίρφυς, Ἀρτεμίσιον (πρῶτη Περσῶν καὶ Ἑλλήνων ναυμαχία), Κηναῖον.

Πεδιάδες. Ἡ νήσος εἶναι ὄρεινή, πετρώδης καὶ ξηρά, ἰδίᾳ πρὸς Ν. Πρὸς τὸ μέσον καὶ ἐφεξῆς ἔχει ἐκτάσεις πεδινάς: τοῦ Ἀλιβερίου, τῆς Ἐρετριᾶς, Αὐλωναρίου, τὸ Δηλάντιον πεδῖον (Χαλκίδος), τὴν κοιλάδα τοῦ Βουδύρου καὶ τὴν τοῦ Ξηροχωρίου (Ἰστιαιῶν).

Ποταμοὶ καὶ Λίμναι. Οἱ ποταμοὶ τῆς νήσου εἶναι χειμαρρῶδεις: ὁ Δηλάντος διαρρέων τὸ Δηλάντιον πεδῖον. Ὁ Βούδος (ποτ. Μαντουδιῶ) σχηματίζομενος ἐκ τοῦ Νηλέως καὶ Κηρέως διαρρέει τὴν ὁμών κοιλάδα καὶ χύνεται εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος. Ὁ Κάλλος (Ξερῆς) διαρρέων τὴν πεδιάδα τοῦ Ξηροχωρίου χύνεται πλησίον τῶν Ὀρεῶν. Λίμνη ἢ Δυστός.

Κλίμα. Τερπνὸν καὶ ὑγιεινόν. **Ἐδαφος.** Πρὸς Ν. ξηρὸν καὶ πετρώδες. Πρὸς τὸ μέσον καὶ Β. εὐφρώτατον.

Προϊόντα. Οἶνος, ἔλαιον, μέλι, καπνός, σῦκα, ὀπώραι ἄφθονοι, ἐσπεριδοειδῆ. Κτηνοτροφικὰ ἐν γένει. Δημητριακὰ. Δασικὰ, μέταξα. Βιομηχανικὰ (νήματα, οἰνοπνεύματα, δέρματα, σχοινία). Λιγνίται (Κύμη), μάρμαρα (Ὀχῆ, Σκυῖρος), ἰχθύες κλ. ἄφθονα καὶ ἐξάιρετα.

Διαιρέσεις. Ὁ νομὸς Εὐβοίας διαίρεται εἰς τρεῖς ἐπαρχίας: Χαλκίδος, Καρυστίας, Ξηροχωρίου (19 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Χαλκίδος**, (42 χ. κ. εἰς 8 δήμους).

(1. Χαλκιδέων), Χαλκίς 8500 κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας εἰς τὸν πορθμὸν ἔχει Ἐνετικὸν φρούριον καὶ τινὰς Ὀθωμανοὺς καὶ Ἑβραίους κατοίκους, συνδέεται διὰ γεφύρας μετὰ τῆς Βοιωτίας, ἐν ἧ τὸ φρούριον Κάνθηος (Καρῶ-Μπαμπᾶς) ἀνήκον εἰς τὰ ὀχυρώματα τῆς Χαλκίδος. (2. Δηλάντιον), Καθενοὶ 600 κ. (3. Διφύων), Στενή 1350 κ. (4. Μεσσαλίον), Ψαχνὰ 1550 κ. (5. Κηρέως), Μαντουδί 1000 κ. (6. Αἰγαίων), Λίμνη 2100 κ. (7. Νηλέως), Ἀγία Ἄννα 1500 κ. (8. Νέων Ψαρῶν), Νέα Ψαρά 650 κ. Ὁ δῆμος οὗτος ὑπαγόμενος διοικητικῶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος ἀποτελεῖ κατὰ προνόμιον ἰδίαν ἐκλογικὴν περιφέρειαν ἐκλέγων δύο βουλευτάς, διότι κατοικεῖται ὑπὸ Ψαριανῶν καταφυγόντων ἐκεῖ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ψαρῶν. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος ὑπάγεται καὶ ὁ δῆμος Αὐλίδος πρωτ. Βαθὺ κείμενος ἐν τῇ Βοιωτίᾳ.

β'. **Ἐπαρχία Καρυστίας**, (49,150 κ. εἰς 9 δήμους).

(1. Κυμαίων), Κύμη 4900 κ. (οἶνος ἐξάιρετος, ἀνθρακωρυχεῖα). (2. Κοιναίων), Κακλημεριᾶνοι 900 κ. (3. Κοισιτῶν), Κοίστρας

600 κ. (4. *Αύλωνος*), Αύλωνάρι 1300 κ. (5. *Ταμυνέων*), Ἀλιβέρι 1500 κ. (6. *Στύρων*), Στύρα 850 κ. (7. *Μαρμαρίου*), Κατσαρόνι 300 κ. Εἰς τὸν αὐτὸν δῆμον ὑπάγονται καὶ αἱ νῆσοι Πεταλίοι (1 μεγάλη καὶ 3 μικραὶ κατοικοῦμεναι ὑπὸ ὀλίγων γεωργῶν καὶ παράγουσαι οἶνον ἐξίκετον, 90 κ.). (8. *Καρυστίων*), Κάρυστος 1400 κ. εἰς τοὺς πρόπαδας τῆς Ὀχῆς (Λατομεῖα, μελισσοτροφία). (9. *Σκύρου*), Σκύρος 3500 κ. εἶναι ἡ μεγίστη τῶν Σποράδων νήσων, ἀλλ' ἄγονος καὶ πετρώδης. Ἔχει ὄρη τὸν Ὀλυμπον καὶ τὰ Κογγύλια, ὀλίγα πυκνὰ δάση, κατοίκους γεωργοὺς καὶ ποιμένας καὶ ἐξάγει πολλὰ λαμπρὰ μάρμαρα καὶ ἀστακούς. (Ἀχιλλεύς-Λυκομήδης-Ὀδυσσεύς).

γ'. **Ἐπαρχία Ξηροχωρίου**, (16,700 κ. εἰς 2 δήμους).

(1. *Ἰσθιαίων*), Ξηροχώριον 3500 κ. ἐν μέσῳ πεδιάδος καταφύτου («πολυστάφυλος Ἰσθιαία») 1 1/2 ὄραν ἀπέχουσα τῆς θάλασσης. Ὄρειοι 700 κ. ἐπίκεινται Ξηροχωρίου. (2. *Αἰδηψίων*), Αἰδηψός 1300 κ. Ἅγιος 900 κ. πρὸς Β. Αἰδηψοῦ. Εἰς ἀπόστασιν 40' ὄρας πρὸς Ν. Αἰδηψοῦ παρὰ τὴν παραλίαν εἶναι τὰ θερμὰ λουτρὰ τῆς Αἰδηψοῦ πεφημισμένα ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων διὰ τὰς θεραπευτικὰς αὐτῶν ιδιότητας. Ἐν τῷ αὐτῷ δήμῳ καὶ ἐν τῇ χερσονήσῳ Λιθάδι, ἀπέναντι Αἰδηψοῦ εἶναι τὰ χωρία Λιθάδα καὶ Γιάλτρα (ὕγια λουτρὰ) μετὰ θερμῶν πηγῶν.

Συγκοινωνία. Τρεῖς ὁδοὶ μετὰ διαφόρων τμημάτων διασχίζουσι τὴν νῆσον. Ἡ Χαλκίς συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως τοῦ σιδηρ. Π. Α. Δεμερλῆ. Ἡ Αἰδηψὸς ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 130 μίλ.

Ἀρχαῖαι πόλεις. Χαλκίς, προσφιλέης διατριβῆ τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἰδρυσεν πολλὰς καὶ σπουδαίας ἀποικίας καὶ εἶτα περιέπεσεν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν Ἐνετῶν καὶ τῶν Τούρκων. Ἐρέτρια ΝΑ. Χαλκίδος, ἀντίζηλος ταύτης (Ἄχτις καὶ Ἄρταφέρνης 490 π. Χ.). Αἶγαλ (Δίμηνη). Κηρινθος, εἰς τὰς ἐκβλάς τοῦ Βουδόρου. Ὄρειοι ἐν τῇ νῦν κώμῃ. Οἱ κάτοικοι ἐξεδιώχθησαν μετὰ τὰ Περσικὰ ὑπὸ τοῦ Περικλέους καὶ κατόκησαν τὴν πόλιν δύο χιλιάδες Ἀθηναίων. Αἰδηψός, περίφημος διὰ τὰ εἰς τὸν Ἡρακλεῖα ἀφιερωμένα λουτρὰ αὐτῆς. Δίον ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου Κηναίου, ἔνθα νῦν τὸ χωρίον Ἀγιά. Ἰσθιαία πρὸς Δ. Κάλλαντος. Ἐλλοπία πλησίον προηγουμένης. Κῦμη πλησίον τῆς νῦν πόλεως, ἰδρυσεν ἀποικίας τὴν Κύμην τῆς Μ. Ἀσίας καὶ μετὰ Χαλκιδέων τὴν Κύμην τῆς Ἰταλίας. Κάρυστος, περίφημος διὰ τὰ πράσινα μάρμαρα. Ταμύναι, πλησίον Ἀλιβερίου (Ἀθηναίων νίκη κατὰ Καλλίου 350 π. Χ.). Οἰχαλία, παρὰ τὸ Αὐλωνάρι. Στέρα ἐπὶ λόφου, 1/2 ὄραν πρὸς Δ. τῆς νῦν κώμης. Μαρμάριον, ΒΔ. Καρύστου (μάρμαρα). Γεραιστός, πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου ἔχουσα ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος,

πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ἐτελοῦντο τὰ Γεραιίτεια. Σφόδρος ἐν τῇ θέσει τῆς νῦν πόλεως.

Παρατηρήσεις. 1. Ἡ Εὐβοία ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς ἀπέναντι Στερεᾶς, διότι τὰ ὄρη αὐτῆς ἔχουσι τὴν αὐτὴν γεωλογικὴν σύστασιν, τὰ νότια πρὸς τὰ τῆς Ἀττικῆς, τὰ μεσαῖα πρὸς τὰ τῆς Βοιωτίας καὶ τὰ βόρεια πρὸς τὰ τῆς Φθιώτιδος. 2. Τὸ ΒΑ. μέρος τῆς νήσου καὶ τὰ περὶ τὸν Καφηρέα εἶναι ἀλίμυνα, διότι τὰ ὄρη πίπτουσι ἀποτόμως εἰς τὴν θάλασσαν. 3. Ἐπικρατεῖ τὸ θαλάσσιον κλίμα, διότι εἶναι νῆσος καὶ ἔχει πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμὸν. 4. Ὁ Καφηρέος ἐκλήθη Καβο-νε'ἄρο, διότι εὐρέθησαν ἐκεῖ χρυσᾶ νομίσματα προερχόμενα ἐκ ναυαγίου τινός. 5. Ὁ νομὸς ἔχει μίαν τῶν ἀρίστων ἱαματικῶν πηγῶν τῆς Εὐρώπης. 6. Εἰς τὴν ἐπαρχίαν Χαλκίδος ὑπάγεται διοικητικῶς καὶ δικαστικῶς καὶ ὁ δῆμος Αὐλίδος τῆς Βοιωτίας. 7. Ἐν τῷ νομῷ ὑπάρχει ἡ προνομιοῦχος ἐκλογικὴ περιφέρεια τῶν Νέων Ψαρῶν. Ἡ Χαλκίς ἔστειλε πολλὰς ἀποικίας ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπ' αὐτῆς κληθεῖσαν Χαλκιδικὴν χερσονήσον τῆς Μακεδονίας. 8. Οἱ ποταμοὶ εἶναι χειμαρρῶδεις διὰ τὸ ὄρεινόν τῆς νήσου. 9. Εἰς τὰ Στύρα ἔπεσε μαγόμενος ὁ Ἡλίας Μαυρομιγῆλης 1822.

β'. Νομὸς Κυκλάδων (135,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Κυκλάδων νεῖται ΝΑ. τῆς Ἑλλάδος ἐν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν σειρῶν νήσων. Ἐκ τούτων ἡ ἀνατολικὴ σειρὰ (Ἄνδρος, Τήνος, Μύκονος, Δῆλος, Ῥήνεια, Νάξος, Ἀμοργός) εἶναι συνέχεια τῆς Εὐβοίας, ἡ μέση σειρὰ (Γύφορος, Σύρος, Πάρος, Ἴος, Ἀνάφη) εἶναι τμήματα τῆς αὐτῆς γεωλογικῆς συστάσεως, ἡ δυτικὴ σειρὰ (Κέα, Κύθνος, Σέριφος, Σίφνος, Σίκιμος, Φολέγκανδρος) εἶναι συνέχεια τῆς Ἀττικῆς. Ἀλλὰ καὶ αἱ νῆσοι Θήρα, Μῆλος κλ. αἰ ἀποτελοῦσι τὴν ἠφαιστειώδη σειρὰν τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς τμήματα τῆς βυθισθείσης ξηρᾶς. Αἱ νῆσοι ὠνομάσθησαν Κυκλάδες, διότι 12 ἐξ αὐτῶν (Δωδεκάνησος ἀπὸ τοῦ 8ου μ. Χ. αἰῶνος) ἀπετέλουν ἱερὸν κύκλον περὶ τὴν νῆσον Δῆλον (Ἀπόλλων—Ἄρτεμις). Ἐχουσι πάσαι κλίμα γλυκύτατον.

Διαίρεσις. Ὁ νομὸς Κυκλάδων διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἐπαρχίας : Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέας, Νάξου, Μήλου καὶ Θήρας (39 δήμους).

α'. **Ἐπαρχία Σύρου,** (32,150 κ. εἰς 3 δήμους).

Νῆσοι τῆς ἐπαρχίας. Σύρος (80 □ χμ.), τραχεῖα, ἀνδρὸς καὶ ἄδενδρος παράγουσα πρωῖμους καρπούς διὰ τὸ θερμὸν καὶ ἥπιον κλίμα (ντομάταις κλ.). Μύκονος, ὄρεινὴ καὶ ξηρὰ (89 □ χμ.) παλαιόθεν ναυτικὴ νῆσος. Πρὸς Α. ταύτης εἶναι τὸ Τραγονήσι καὶ τὰ Σταπόδια (Μελάντιοι Σκόπελοι). Γύφορος (17 □ χμ.) κατοικεῖται ὑπὸ

ολίγων ποιμένων καὶ ἀλιέων, ἐπὶ δὲ Ῥωμίων ἦτο τόπος ἐξορίας. Ῥήνια (17 □ χμ. Μεγ. Δήλος) ἀκατοίκητος νῦν καὶ πάλαι, διότι ἦτο νεκροταφεῖον τῶν Δηλίων, νῦν χρησιμεύει ὡς λοιμοκαθαρτήριον. Δήλος (5 □ χμ.), νοσώδης καὶ ἀκατοίκητος. Ἐν αὐτῇ δὲν ἐπατρέπετο ἡ ταφή, διότι ἐθεωρεῖτο ἱερὰ διὰ τὴν ἐκεῖ γέννησιν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος. Μεταξὺ Ῥηναίας καὶ Δήλου εἶναι δύο νησίδρια, ὧν τὸ μεγαλύτερον ἐλέγετο τῆς Ἐκάτης.

Δῆμοι. (1 Ἐρμουπόλεως). Σῦρος πρωτ. τοῦ νομοῦ καὶ τῆς ἐπαρχίας 18,750 κ. συναικισθεῖσα ὑπὸ Χίων, Ψαριανῶν, Πελοποννησίων, Ὑδραίων, Κρητῶν κλ. ἀσκεῖ κράτιστον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν ἀκμαιοτάτην : Βυρσοδεφεῖα, νηματουργεῖα, ἐριουργεῖα, καρφοβελονοποιεῖα, ὑαλοποιεῖα, νκυπηγεῖα, ζαχαροπλαστεῖα (Λουκούμια Σύρου). Ἔχει ὄρφανοτροφεῖον, νοσοκομεῖον, θέατρον, πρωτοδικεῖον, νεώρια πρὸς καθαρισμὸν μικρῶν πλοίων, λιμένα ἐξαιρέτων, ναυτικὸν ἀξιόλογον (890 πλοῖα) καὶ ἐξοχὴν κατάφυτον τὴν Δελαγράτσαν. Ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 75 μίλ. (2. Σύρου), Ἄνω Σῦρος 3250 κ. ἀμφιθεατρικῆς ἐπὶ λόφου ὑπεράνω τῆς Ἐρμουπόλεως χωριζομένη αὐτῆς διὰ χαράδρας, κατοικεῖται ὑπὸ καθολικῶν Ἑλλήνων καὶ εἶναι ἔδρα καθολικοῦ ἐπισκόπου. (3. Μυκόνου), Μύκονος 3100 κ. ἐν τῷ δυτικῷ ὄρμῳ τῆς νήσου.

β'. Ἐπαρχία Τήνου, (12,250 κ. εἰς 4 δήμους).

Νῆσοι. Ἡ Τήνος (201 □ χμ.) μόνη ἀποτελεῖ τὴν ἐπαρχίαν, χωρίζεται δὲ τῆς Ἄνδρου διὰ πορθμοῦ στενοῦ ($\frac{3}{5}$ μιλίου). Εἶναι εὐφορος ἐξάγουσα οἶνον, μέλι, ἐσπεριδοειδῆ, μάρμαρα λευκὰ καὶ πράσινα. Ἔχει ὄρος τὸν Τσικνιᾶν (640 μ.), ἐκκλείτο δὲ Ὑδροῦσα διὰ τὰ ὕδατα καὶ Ὀφιοῦσα διὰ τοὺς ὄφεις. Ἐν τῇ νήσῳ ὑπάρχουσι τρεῖς μοναὶ καλογραιῶν : τῶν Οὐρσουλίνων μετὰ σχολῆς Γαλλικῆς (διπλῆ) καὶ τῶν Ἰησοῦιτῶν τοῦ ἀγίου Ἰωσήφ. Ἀπέχει τῆς Σύρου 12 μίλια.

Δῆμοι. (1. Τήνου), Τήνος 2,410 κ. ἐν τῇ ΝΔ. ἀκτῇ περιήρημος διὰ τὸν ναὸν τῆς Εὐαγγελιστρίας μετὰ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνας τῆς Θεομήτορος, εἰς ὃν δις τοῦ ἔτους (15 Αὐγούστου καὶ 25 Μαρτίου) συρρέουσι χιλιάδες εὐλαβῶν ἐξ ὅλης τῆς Ἀνατολῆς. Εἶναι ἔδρα καθολικοῦ ἐπισκόπου καὶ κατοικεῖται (χωρὶα τινὰ) ὑπὸ πολλῶν καθολικῶν. (2. Σωσθερίου), Στενή 500 κ. (3. Περαιάς), Κώμη 500 κ. (4. Πανόρμου), Πύργος 1500 κ. (λατομεῖα μαρμάρων).

γ'. Ἐπαρχία Ἄνδρου, (18,850 κ. εἰς 4 δήμους).

Νῆσοι. Ἡ Ἄνδρος (405 □ χμ.) μόνη ἀποτελεῖ τὴν ἐπαρχίαν χωριζομένη τῆς Εὐβοίας δι' αὐλῶνος (6 μιλ.). Ἡ νῆσος εἶναι κατάφυτος ὑπὸ ἐλαιῶν, συκῶν καὶ πρὸ πάντων ἐσπεριδοειδῶν. Ἀρδεύεται ὑπὸ πολλῶν ὑδάτων (Ἵδρῶσσα), ἔχει πολλοὺς ὄρους ὡς τοῦ Κορθίου, Γαυρίου, τῆς Ἄνδρου ἀνοικτὸν καὶ βορρᾶ ἰσχυροῦ πνέοντος ἀπροσπέλαστον. Τρέφει πολλὰ ποίμνια (15 χιλ.) καὶ διατηρεῖ ναυτικὸν ἀξιόλογον (25 ἀτμόπλοια καὶ 50 ἰστιοφόρα. Οἱ κάτοικοι εἶναι φιλαπόδημοι καὶ τινες γνωρίζουσι τὴν Ἀλθωνικὴν.

Δῆμοι. (1. Ἄνδρου), Ἄνδρος 2'000 κ. ἐν τῇ Α. παραλίᾳ. Ἀποικουικία 700 κ. 1 ὄραν ἀπὸ Ἄνδρου, ἐνθα τὰ ὕδατα τῆς Σαριζῆς. (2. Ἄρνης), Μπατσοὶ 400 κ. (3. Γαυρίου), Κωμόπολις 400 κ. (4. Κορθίου), ὄρος Κορθίου 500 κ.

δ'. Ἐπαρχία Κέας, (13,250 κ. εἰς 4 δήμους).

Νῆσοι. Κέα (103 □ χμ. Τζιὰ 5000 χ. κ. περίπου), ἔχει σχῆμα ὄσου καὶ εἶναι κρημνώδης καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ πετρωδῶν ὄρεων, ὧν ἡ ὑψίστη κορυφή Ἅγιος Ἡλίας (568 μ.) κεῖται ἐν τῷ μέσῳ. Εἶναι νῆσος εὐφορος παράγουσα οἶνον, βαλανίδια, σῦκα, μέλι καὶ καρπούς, ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 4 ὄρας καὶ τῆς Σύρου 57 μίλια. Εἰς τὸν δῆμον Κέας ὑπάγεται καὶ ἡ νησίς Ἐλένη (Μακρονήσι). Κύθνος (Θερμὰ 85 □ χμ. 4500 κ.), νῆσος ὄρεινή (Πετροβούν: 290 μ.), κατὰ δὲ τὰς κοιλάδας εὐφροωτάτη παράγουσα κριθήν, σῦκα, ἀμύγδαλα, ἐσπεριδοειδῆ καὶ τρέφουσα ἱκανὰ ποίμνια (10 χιλ.). Ἐχει τὰ περίφημα θερμὰ λουτρά, ἐξ ὧν καὶ τὸ ὄνομα τῆς νήσου κείμενα 2 ὄρας πρὸς Β. τῆς πόλεως, ἀπέχει τῆς Κέας 17 μιλ. Σέριφος (78 □ χμ. 1800 κ.), νῆσος πετρώδης παράγουσα οἶνον καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἐχει μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ καὶ μολύβδου (600—700 ἐργάται).

Δῆμοι. (1. Κέας), Κέα 4600 κ. 1 ὄραν ἀπὸ τοῦ ἐπινείου Λιβάδι. (2. Δρουλίδος), Δρουσις 2400 κ. (3. Κύθνου), Κύθνος 2000 κ. 1 ὄραν ἀπὸ θαλάσσης. (4. Σεριφου), Σέριφος 2500 κ.

ε'. Ἐπαρχία Νάξου, (24,000 κ. εἰς 9 δήμους).

Νῆσοι. Νάξος (448 □ χμ. 15,650 κ.), ἐκκαλεῖτο Στρογγύλη διὰ τὸ σχῆμα καὶ μικρὰ Σικελία, εἶναι ἡ μεγίστη τῶν Κυκλάδων, διατέμνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ ὄρους Δρίου Ζιὰ 1000 μ.) καλουμένου, τὸ ὅποιον πρὸς Α. καταπίπτει ἀποτόμως, ἐν ᾧ πρὸς Δ. καταλήγει εἰς εὐφορον κυματοειδῆ χῶραν. Παράγει οἶνον, ἔλαιον, μέταξαν. Κτηνοτροφικὰ (τυρός, ἐλάϊα Νάξου). Ἐχει ὄρυχεῖα Σμύριδος ἀρίστης ποιότητος

(λίθος σκληρότατος πρὸς λέανσιν μετζάλλων, λίθων, ὕλων). Ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 103 μίλια. Πάρος (209 □ χμ. 7750 κ.). Διασχίζεται ὑπὸ τῆς Μαρπίσσης (Λυχνῖο καὶ Λάκκοι), τοῦ ὁποῦοῦ ὑψίστη κορυφή ὁ Ἅγιος Ἥλιος (770 μ.) καὶ παράγει δημητριακά, καρπούς, ὀλίγον βάμβακα καὶ ἡμιδιφκνή μάμμαρα (Λυχνίτας). Ἀπέχει τοῦ Πειραιῶς 96 μίλ. Ἀντίπαρος (Ὠλίαρος 45 □ χμ. 600 κ.). Κεῖται παρὰ τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Πάρου χωριζομένη διὰ στενοῦ πορθμοῦ πλήρους νησίδων καὶ ἀβαθοῦς. Εἶναι μεταλλοφόρος καὶ ἔχει τὸ περίφημον ψυχροσταγῆς σπήλαιον σταλακτιτῶν ἐκ τῶν ὠραιοτάτων τῆς γῆς. Ἐγγὺς ταύτης εἶναι αἱ νησίδες Δεσποικὸν (Πρεπέσουνθος) καὶ Στρογγύλη.

Δῆμοι. (1. Νάξου), Νάξος 1800 κ. ἔδρα ἐπισκόπου ὀρθοδόξου καὶ καθολικοῦ ἀρχιεπισκόπου. (2. Κορωνίδος), Κομμακὴ 1400 κ. (ὄρυχεῖα σμύριδος). (3. Ἀπειρανθίης), Ἀπείρανθος 2000 κ. (ὄρυχεῖα σμύριδος). (4. Τραγαίας), Χαλκί 150 κ. (5. Βίβλου), Τρίποδες 700 κ. (6. Πάρου), Παροικία 2600 κ. ἔχουσα ὠραῖον βυζαντινὸν ναὸν τῆς Παναχίας (Ἐκατομυλιανή). (7. Ναούσης), Νάουσα 1360 κ. ἐν τῷ ὅμω. ὄρυφ. (8. Ὑφίας), Λεῦκι 1850 κ. (9. Μαρπίσσης), Τσιπίδα 900 κ. (10. Ἐπαρχία Μήλου, (12,800 κ. εἰς 6 δήμους).

Νῆσοι. Μῆλος (148 □ χμ. 5310 κ.), νῆσος ἠφαιστειογενής· ὁ κρατὴρ βυθισθεὶς ἐσχημάτισεν ἓνα τῶν ἀσφαλεστάτων ὄρυμων τῆς Μεσογείου, καλύπτεται ὑπὸ ὄρσεως ἡμικυκλικῆς (Ἅγιος Ἥλιος 773 μ.), τὰ δὲ πεδινὰ εἶναι νοσηρὰ διὰ τὰ ἔλη. Τὸ Α. μέρος εἶναι χαμηλότερον καὶ εὐφορώτερον παράγον οἶνον ἐξαιρετον. Ἐκ τῆς νήσου ἐξάγεται θεῖον ἄφθονον, ἀργυρομιγῆς βαρυτίτης, γῦψος, μυλόπετραι, στυπτηρίαι. Ἐν Μήλῳ ὑπάρχουσι πολλαὶ θερμαὶ πηγαί. Ἡ νῆσος ἦτο πολυκνηρωποτάτη καὶ πλουσία, ὅπως ἀπέδειξαν τὰ ἐκ τῶν ἀνασκαφῶν εὑρεθέντα ἀντικείμενα (τάφοι, ἀγάλματα). Παρὰ τὰ εἰρήπια τῆς ἀρχαίας πόλεως εὑρέθη ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου (1820), ἣτις κεῖται ἐν τῷ Λούβρῳ τῶν Παρισίων. Οἱ Μήλιοι εἶναι ἀριστοὶ πωρρεῖς, Κίμωνος (42 □ χμ. 1680 κ.), ἠφαιστειογενής καὶ αὕτη καλύπτεται ὑπὸ τραχέων βουνῶν καὶ εἶναι ἄγονος (ὀλίγος σῖτος καὶ οἶνος). Εἶναι γνωστὴ διὰ τὴν κιμωλίαν γῆν (κρητίδα). Πολύαιος (Πόλυβος), χρήσιμος εἰς νομὴν αἰγῶν. Ἀντίμηλος, βράχος ξηρὸς καὶ θαμνοσκεπής, ἔνθα αἰγες ἀγριαί. Σίφνος (74 □ χμ. 4100 κ.), ἔχει ὄρσειράν (κορυφαὶ Συμεῶν καὶ ἅγιος Ἥλιος 500 μ.), ὕδατα ἄφθονα καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον, βάμβακα· ἐξάγει προϊόντα ἀγγειοπλαστικῆς.

Εἶχε χρυσοφυρεῖα ἐξκνληθέντα καὶ ὑπὸ τῆς θαλάσσης κλυφθέντα καὶ εἶναι ἡ μόνη νῆσος ἐκ τῶν Κυκλάδων, ἡ ὁποία μετέσχε τῆς ἐν Σπλακμῖνι ναυμαχίας (9 ὥρας ἀπὸ Πειραιῶς). Σίκινος (49 □ χμ. Οἰνὴ 700 κ.), παράγει ὀλίγον σῖτον, οἶνον, καὶ κτηνοτροφικὰ (ἐπίγειον Ἀλεπρόνια). Φολεγάνθρος (36 □ χμ. 1000 κ.) (οἶνον, ἔλαιον, σῦκα, κτηνοτροφικά, ψιαθίνους πύλους). Εἶναι νῆσος τραχυτάτη καὶ διὰ τοῦτο Σιδηρᾶ ἐκκληῖτο.

Δῆμοι. (1. Μῆλον), Πλάκα ἢ Μῆλος 1100 κ. (2. Ἀδάμαντος), Ἀδάμας 680 κ. Τριοθασάλλος 1500 κ. καὶ Τρυπητὴ 1000 κ. (3. Κιμῶλον), Κιμῶλος 1680 κ. (4. Σίφρον), Ἀπολλωνίς 820 κ. (5. Σικίνου), Σίκινος 700 κ. (6. Φολεγάνθρου), Χώρα 600 κ.

ζ'. **Ἐποχρία Θήρας**, (21,700 κ εἰς 9 δήμους).

Νῆσοι. Θῆρα (Σαντορήνη 87 □ χμ. 15,500 κ.). Τὸ παλαιὸν ἔδαφος τῆς νήσου εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως πρὸς τὸ τῶν ἄλλων Κυκλάδων, ὡς ἀπέδειξαν τὰ εὐρεθέντα λίθινα σκεύη ἀνθρώπων κατοικούντων ἐκεῖ πρὸ τῆς ἐκρήξεως τοῦ ἠφικστείου, τοῦ ὁποίου ἡ λάβα ἐκάλυψε τὸ παλαιὸν ἔδαφος. Ἡ νῆσος ἔχει σχῆμα πετάλου καὶ μετὰ τῆς Θηρασίας καὶ Ἀσπρονήσιου ἐγκλείουσι κρατῆρα ἠφικστείου ἐνεργοῦ θαλασσεύοντα. Ἐν τῷ μεταξὺ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀνέδυσαν τὰ νησιότρια Παλαιὰ Καϋμένη, Νέα Καϋμένη, Ἀφρῆσσα καὶ Γεώργιος πάντα ὑπὸ λάβας κεκαλυμμένα. Ἡ Θῆρα εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ ἠφικστείας λάβας (στάκτης) χρησίμου διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ὑδραυλικῆς ἀσβέστου (πορσελλάνης). Εἶναι κατάφυτος μέχρι τῶν ἀκτῶν ὑπὸ ἀμπέλων, ἄνδρος καὶ ἔχει ὄρος τὸν προφήτην Ἥλιον (574 μ.) καὶ λιμένα βάρους 390 ὀργυῶν. Παράγει πλὴν τοῦ ἐξαιρετοῦ οἴνου καὶ ὀλίγα ὄσπρια καὶ κριθήν. Ἴος (Νῆσ 120 □ χμ. 2200 κ.). νῆσος ὠσειδῆς καλυπτομένη ὑπὸ βουνῶν ἀποτόμων (Πύργος, Μεγάλο βουνό, Μεγάλη Βίγλα). Ἦχει πεδιάδα κάμπου ὀνομαζομένην κατάφυτον ὑπὸ ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων, τρέφει βοῦς (2000) καὶ πρόβατα (6000). Ἀμοργός (134 □ χμ., 3400 κ.), νῆσος ὄρεινὴ (Κρίκελα 853 μ., ἄγιος Ἥλιος, Ἀσπρο βουνό), ἔχει ἄφθονα ὕδατα καὶ παράγει οἶνον, ἔλαιον, βάμβυκα, καπνὸν καὶ ὄσπρια. Πρὸς Δ. τῆς Ἀμοργοῦ εἶναι αἱ ἀκατοίκητοι νησιδεῖς Νικαριὰ καὶ Γραμβοῦσα. Ἐτι δὲ ἄνω καὶ κάτω Κουφονήσι, Κίρος, Ἀντίκαρος, Σχινοῦσα 126 κ., Ἡράκλεια 260 κ., Δοιοῦσα 144 κ. καὶ Μακαριεῖς 60 κ. Ἀνάφη (47 □ χμ. 650 κ.), ἡ ἐσχάτη νῆσος τοῦ βασιλείου (164 μίλ. ἀπὸ

Πειραιῶς), ἔχει ὄρος τὸν ἄγιον Ἡλίον (410 μ.) καὶ παράγει οἶνον, κρόμμυα καὶ κτηνοτροφικά.

Δῆμοι. (1. *Θήρας*), Φηρὰ 1000 κ. (2. *Ἐμπορείου*), Ἐμπορεῖον 1250 κ. (3. *Καλλίστης*), Πύργος 1100 κ. (4. *Οἴας*), Οἶα (Ἐπάνω Μερῖα) 1700 κ. (5. *Θηρασίας*), Μανωλάς 400 κ. (6. *Ἴου*), Ἴος 2200 κ. (7. *Ἀμοργοῦ*), Χώρα ἢ Κάστρο 1000 κ. (8. *Αἰγιάλης*), Λαγκαδά 650 κ. (9. *Ἀνάφης*), Ἀνάφη 650 κ.

Η ΕΛΛΑΣ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις. Ἡ Ἑλλὰς κεῖται κατὰ τὴν ΝΑ. ἄκρην τῆς Εὐρώπης κατέχουσα τμήμα τῆς Β. εὐκράτου ζώνης θερμῶν, μεταξύ 36⁰—40⁰ βορείου πλάτους καὶ 17⁰—24⁰ ἀνατ. μήκους. Ἡ χώρα θὰ ἦτο μᾶλλον θερμὴ, ἂν μὴ ἐτροποποιεῖ τὸ κλίμα αὐτῆς ἡ διάπλασις τῶν ὄρεων καὶ ὁ θαλάσσιος διαμελισμός. Πρὸς Β. εἶναι ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Τουρκία, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ γραμμῆς ἀρχομένης ἀπὸ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Ἀράχθου, διευθυνομένης εἰς τὴν σειράν τῶν Καμβουνίων καὶ ληγούσης εἰς τὰς νοτίους ὑπηρείας τοῦ Ὀλύμπου, 8 χμ. πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πηνειοῦ. Ἡ γραμμὴ αὕτη ἔχει μῆκος 370 χμ. περίπου. Πρὸς Ν. ἡ Μεσόγειος θάλασσα, πρὸς Α. τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, πρὸς Δ. τὸ Ἴόνιον πέλαγος καὶ ἡ Ἡπειρος. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐμβαδὸν 65,000 □ χμ. περίπου καὶ μῆκος ἀπὸ τῶν συνόρων μέχρι τοῦ Ταινάρου 404 χμ. Εἶναι τμήμα τῆς Ἑλλην. Χερσονήσου, συνίσταται δὲ ἐκ πολλῶν μικροτέρων χερσονήσων. Τῆς Εὐρώπης εἶναι 153 φορές μικροτέρα. Ἡ Ἑλληνικὴ Χερσονήσος (ἀπὸ τοῦ Αἴμου), ἡ Μ. Ἀσία καὶ αἱ περὶ αὐτὴν νῆσοι, ἡ Κύπρος μετὰ τῆς Κρήτης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νήσων ἀποτελοῦσι τὰ ἐθνολογικὰ ὅρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Θάλασσα. Ἡ θάλασσα περικλύζουσα πανταχόθεν τὴν Ἑλλάδα πλὴν τοῦ βορείου μέρους διεσκεύασε τὰ παράλια αὐτῆς κατὰ τρόπον μοναδικὸν ἐν τῷ κόσμῳ σχηματίσασα πλείστους κόλπους, ὄρμους, λιμένας, πορθμους κλ. Πλὴν τῆς ἐνεργείας τῶν θαλασσίων ὑδάτων σπουδαίως ἐπενήργησαν εἰς τὸν τοιοῦτον δικμελισμὸν καὶ τὰ ὕδατα τῆς ξηρᾶς καὶ αἱ ἠφιστεϊώδεις ἐνέργειαι. Οὕτω τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀπὸ τῶν Ν. ὑπηρειῶν τοῦ Ὀλύμπου μέχρι τῆς Σηπιάδος ἄκρας ἔχει ἀκτὴν μονόσχημον μικροῦς τινὰς μόνον ὄρμους ἔχουσαν (Ἰσάγεζι κλ.). Περαιτέρω διὰ τῶν πορθμῶν τοῦ Τρίκερι καὶ Ὄρεῶν ἐσχηματίσθη πρὸς Β. μὲν ὁ Παγασητικὸς κόλπος (35 χμ. μήκους),

πρὸς Δ. δὲ ὁ Μαλιακὸς πληρώσκει τὸ μεταξὺ τῆς Ὀθρυος καὶ Οἴτης ἕξιμα. Ἐνταῦθα ὁ Σπερχειὸς ἀγωνίζεται νὰ προσχώσῃ τὸν κόλπον διὰ τῆς ἰλῆος αὐτοῦ. Ἀπὸ τοῦ Κηναίου καὶ τῶν Θερμοπυλῶν ἀρχεται ὁ Εὐβοϊκὸς κόλπος μέχρι Σουνίου, στενὸς καὶ μακρὸς. Ἀπὸ Σουνίου μέχρι Σκυλλαίου ἐκτείνεται ὁ Σκρωνικὸς. Ἀπὸ Σκυλλαίου μέχρι Μαλέα, ὁ Ἀργολικὸς. Ἀπὸ τοῦ θυελλώδους Μαλέα ἀρχεται ὁ Λακωνικὸς μέχρι Ταινάρου. Ἀπὸ δὲ τούτου μέχρι Ἀκρίτα ὁ Μεσσηνιακὸς κόλπος. Κατὰ τὴν Δ. παραλίαν ἀνοίγεται ὁ μικρὸς κόλπος τῆς Πύλου, οὗ συνέχειαι εἶναι ὁ τόξοειδὴς καὶ μονόσχημος Κυπαρισσιακὸς μέχρι Κατακόλου. Ἐντεῦθεν τὰ παράλια μέχρι Ἀράξου σχηματίζουσι δύο τόξα ἀνοικτὰ καὶ ἀβαθῆ. Ὡν τὸ μὲν πρῶτον δύναται νὰ καλῆται κόλπος Χελωνάτας, τὸ δὲ δεύτερον ἀποτελεῖ τενάγη σχηματισθέντα ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ χυνομένου διὰ τῶν αἰώνων Πηνειοῦ. Ἀπὸ τοῦ Ἀράξου εἰσεχώρησεν εἰς τὴν ξηρὰν ὁ Κορινθιακὸς κόλπος, ὁ ὅποιος μέχρι τοῦ Ἴριου καλεῖται ἔξω Κορινθιακὸς ἢ Πατραϊκός, ἀπὸ τοῦ Ἴριου δὲ τρεπόμενος ΝΑ. (120 χμ.), καταλήγει εἰς τὴν διώρυχα δι' ἧς ἐνοῦται μετὰ τοῦ Σκρωνικοῦ. Ὁ Κορινθιακὸς σχηματίζει τρεῖς μικροτέρους κόλπους ἐν τῇ Σπερῆ. Ἑλλάδι, τὴν ὁποῖαν καὶ διαμερίζει βαθύτερον τῆς Πελοποννήσου διὰ τὴν ἑλλειψίν ποταμῶν ἐκεῖ. Περαιτέρω διανοίγεται ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου, εἶτα ΒΔ. οἱ ὅρμοι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Πρεβέζης ὁ ὄρμος Ἀμβρακικὸς (15:30 χμ.) μετὰ πολλῶν ὅρμων. Καθ' ὅλην τὴν περιγραφείσταν πολύκολπον παραλίαν διανοίγονται πλεῖστοι ὅρμοι, ὅσῳ νοτιώτερον, τόσῳ βαθύτερον, περισσότεροι δὲ πρὸς Α. Δι' ὃ καὶ ἡ συγκοινωνία ἐντεῦθεν πρὸς τὴν Ἀσίαν ἦτο πολὺ εὐκολος. Τούτων οἱ ἀξιοὶ λόγου ἐμνημονεύθησαν ἐν τοῖς νομαῖς. Ἡ ἀνάπτυξις τῆς παραλίας ἔχει ἕκτασιν 3100 χμ. ὅσῃν οὐδεμία ἄλλη χώρα τῆς Μεσογείου. Ἐν τοῖς ὅρμοις ἀπαντῶνται οἱ ἀσφαλέστατοι λιμένες τῆς Ἑλλάδος, οἱ πλεῖστοι φυσικοὶ, ἀλλὰ καὶ τεχνητοὶ πολλοί. (Πατρῶν, Καλαμῶν, Κατακόλου, Σύρου, Τήνου, Ζακύνθου, Κερκύρας κλ.).

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Εὐρίπου, ἐνθα συμβαίνει ἡ γνωστὴ παλίρροια, ὁ τοῦ Ἴριου καὶ Ἀντιρρίου, ὁ τῆς Πρεβέζης κλ.

Νῆσοι. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν παραλία χώρα τῆς Ἑλλάδος, πρὸ τῆς ὁποίας νὰ μὴ ὑπάρχωσι νῆσοι προκαλοῦσαι τοὺς ἐν τῇ ξηρᾷ κατοικοῦντας εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος. Ἡ μικρὰ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις, οἱ ἀσφαλεῖς αὐτῶν λιμένες, ἡ διαυγὴς ἀτμόσφαιρα πολὺ συνέ-

τεινεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων τῆς χώρας καὶ τὴν ναυτικὴν αὐτῶν δεξιότητα διὰ τῆς ἐπιμιξίας, διότι πλὴν τούτων ἐκάστη τῶν νήσων ἀσκεῖ ἰδίαν ναυτιλίαν. Ἐκπαλαὶ ὁ ναύτης ἔβλεπε πλησίον μίαν ἀκτὴν καὶ ὄρη τῆς ξηρᾶς, τὰ ὅποια ἐνέπνεον εἰς αὐτὸν τὴν πεποίησιν τῆς ἀσφαλείας καὶ οὕτως ηὔξανετο ὁ πόθος τῆς ἀμοιβαίας ἐπικοινωνίας. Ὁ θαλάσσιος ἐν γένει διαμελισμὸς τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξε σπουδαῖον στοιχεῖον πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ.

ἜΘνη. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι χώρα ὀρεινὴ. Τὰ ὄρη αὐτῆς συνδέονται ΒΔ. μετὰ τῶν Ἰλλυρικῶν Ἄλπεων διὰ τῆς Πίνδου. Ἡ Δ. πλευρὰ ἔχει σχεδὸν σειρὰς παραλλήλους, ἐν ᾧ κατὰ τὴν Α. πλευρὰν αἱ σειραὶ ἀποκλίνουσι πρὸς Α. κατ' εὐθείαν ἢ βαθμηδόν. Συνέχεια τῶν ὀρέων τῆς ξηρᾶς εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῶν νήσων. Αἱ περιγραφεῖσαι ἤδη σειραὶ παρουσιάζουσι μοναδικὴν ἐν Εὐρώπῃ διάταξιν. Κατατέμνουσιν αὐταὶ τὴν χώραν εἰς κεχωρισμένα ἀπ' ἀλλήλων τμήματα, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἀσφάλειαν συνέτεινεν οὐχ ἦττον καὶ ἡ βαθείως εἰσχωρηθεῖσα θάλασσα, ἀπρόσιτος τιτς πολεμίοις. Τὰ τμήματα ταῦτα πολλὰ ἐνωρὶς ἀνεπτύχθησαν διὰ τῆς ἀμίλλης καὶ ἀπέβησαν ἀνεξάρτητα κρατίδια πρὸς βλάβην τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Ἐν τοῖς κρατίδιοις τούτοις ἀνεπτύχθη πνεῦμα πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας καὶ ἡ ζηλοτυπία καὶ ὁ ἀνταγωνισμὸς εὔρον πρόσφορον ἔδαφος, ὅπως ἀναπτυχθῶσιν ἐπὶ τασούτον, ὥστε νὰ ἀποβῶσι κύρια αἴτια τῆς ἀπωλείας τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας. Ἐν τῇ Στερεᾷ Ἑλλάδι σχηματίζονται πέντε σειραὶ σχεδὸν ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμέναι. 1) Ἡ σειρά τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν Καμβουνίων. 2) Ἡ σειρά τῆς Ὀθρυος. 3) Ἡ σειρά τῆς Οἴτης. 4) Ἡ σειρά τοῦ Κιθαιρώνος καὶ τῆς Πάρνηθος. 5) Ἡ σειρά τῶν Ἀκαρνανικῶν ὀρέων. Ἐν Πελοποννήσῳ τὰ ὄρη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον διαίρουσι τὴν χώραν εἰς πολλὰ φυσικῶς ἀπ' ἀλλήλων διακεκριμένα τμήματα. Τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος ἀποτελοῦνται ἐκ μαρμάρων καὶ ἐξ ἀσβεστολίθων καὶ σχιστολίθων. Ἡ Ἀττικὴ ἔχει τρία εἶδη μαρμάρων, τὸ λευκὸν Πεντελικόν, τὸ φαιὸν τοῦ Ἱμηττοῦ καὶ τὸ τοῦ Λαυρείου (ναὶς Σουριάδος). Ἡ Εὐβοία ἔχει φαιὰ μετὰ πρασίνων φλεβῶν. Ἡ Σκιάθος λεπτόκοκκα μετὰ ὠχρῶν κηλίδων. Ἡ Ἄνδρος λευκά. Ἡ Τήνος λευκά, πράσινα καὶ ἄλλα μετὰ φαιῶν καὶ κυανῶν ταινιῶν. Ἐπίσης καὶ ἡ Νάξος ἔχει μάρμαρα, ἡ δὲ Πάρος σχεδὸν συνίσταται ἐκ μαρμαροῦ. Ὁ Ταύγετος ἔχει ἀφθονίαν μαρμάρων (λευκῶν, μαύρων, ἐρυθρῶν). Ἡ τασάτη ἀφθονία τῶν μαρμά-

ρων (54 είδη) συντέτεινεν εις τήν ανάπτυξιν τῆς τέχνης. Τὰ πολλὰ στενὰ τῶν ὁρέων τῆς Ἑλλάδος ἐχρησίμευσαν ὡς φυσικαὶ ὁδοί, ἅς ἐπορεύθη ὁ πολιτισμὸς καὶ ὡς συμπλήρωμα τοῦ θαλασσίου δικημελισμοῦ.

Δάση. Ἡ Ἑλλὰς πάλαι εἶχε πολλὰ καὶ πυκνὰ δάση, τὰ ὅποια ἐπὶ τοσοῦτον ἠραιώθησαν σὺν τῷ χρόνῳ, ὥστε ἡ χώρα ἐκινδύνευσε νὰ ἀποβῆ ἐξ ὀλοκλήρου φαλακρά. Αἱ ἀλλεπάλληλοι ἐξωτερικαὶ ἐπιδρομαὶ τῶν βαρβάρων μὴ φειδομένων τοῦ δασικοῦ πλοῦτου τῆς χώρας, ὁ πυκνὸς τότε πληθυσμὸς, ἡ κακοῦργος ἀπληστία τῶν ὑλοτόμων καὶ πρὸ παντὸς ἢ διὰ τοῦ πυρὸς ἀποψίλωσις τοῦ ἐδάφους ὑπὸ χμαθῶν ποιμένων συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀραιώσιν τῶν δασῶν πρὸς μεγίστην τοῦ ἔθνους βλάβην. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον σφῆζει δάση κατὰ τὸ Δ. μέρος μᾶλλον ἢ κατὰ τὸ Α. διότι πρὸς Δ. οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἀφρονώτεροι, τὸ κλίμα ὑγρὸν συντείνον εἰς τὴν δεινροφυίαν. Τὰ ὄρη λοιπὸν τῆς Α. Ἑλλάδος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φαλακρά. Ὁ Ὀλύμπος ἔχει δάση κατὰ τὴν Β. καὶ Α. πλευράν. Ἡ Ὄσσα κατὰ τὴν Δ. καὶ Α. πλευράν. Περαιτέρω τὸ Μυροβούμι ἔχει πυκνὰ δάση. Τὸ Πήλιον ἠραιώθη. Ἡ Εὐβοία ἔχει δάση πλούσια κατὰ τὰς ἀπροσίτους εἰς τοὺς ὑλοτόμους κλιτύς. Ἡ Βοιωτία ἔχει πλουσίαν βλάστησιν καὶ τινα δάση δρυῶν ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος. Ὁ Κιθαιρῶν καὶ τὰ Δ. τῆς Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος σφῆζουσιν ἔτι δάση. Ὁ Παρνασσὸς πρὸς Α. εἶναι γυμνὸς καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὄριον τῆς δασωδεστέρας δυτικῆς Ἑλλάδος. Ὅσα προχωροῦμεν πρὸς τὴν Αἰτωλίαν, τόσα τὰ δάση εἶναι πυκνότερα. Ἐν Πελοποννήσῳ ἡ Ἀργολὶς ἔχει δάση τινά, ἀλλ' ὁ Πάρνων καὶ τὸ Μαΐναλον εἶναι σχεδὸν γυμνά. Ὁ Ταύγετος μόνον εἰς ὕψος σφῆζει ἐλάχατας. Ἡ Ἀρκαδία κατὰ τὸ Δ. ἔχει ὠραῖα καὶ πυκνὰ δάση. Ἡ Ἀχαΐα σφῆζει τὰ λαμπρότερα δάση δρυῶν καὶ βελονοφόρων. Τὰ κυριώτερα δένδρα τῶν δασῶν τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ δρύες καὶ τὰ πλατύφυλλα, αἱ ἐλάχαται καὶ αἱ πεῦκαι. Τὰ δάση κατέχουσιν ἔκτασιν 8,200,000 στρεμμάτων. (ξύλεια, βῆτινή 6—7 ἐκ. ὁκ. δεψικαὶ ὕλαι κλ. Ἀξία δασῶν 1 1/2—2 δισεκ. δραχ.).

Ἡφαιστεια. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει πολλὰ ἠφαιστεια ἐσβεσμένα καὶ δύο ἐνεργὰ τῆς Θήρας καὶ τῶν Μεθάνων. Πάσχει δὲ ὑπὸ σεισμῶν, ὧν κέντρα εἶναι : ὁ Μακλιακός, ὁ Εὐβοϊκός καὶ ὁ Κορινθιακός κόλπος, ὁ Ταύγετος καὶ αἱ Ἴονιοι νῆσοι : Αἱ ἠφαιστειαὶ αὗται ἐνέργειαι εἶναι ἡ αἰτία τῶν ἀρίστων λαματικῶν πηγῶν.

Ἀκρωτήρια. Τὰ ὄρη πολλαχοῦ καταλήγουσιν εἰς τὴν θάλασ-

σαν, ιδίως ἐκεῖ, ἔνθα δὲν ῥέουσιν ὕδατα καὶ δὲν ἐσχηματίσθησαν ποταμόχωστοι χῶροι. Κατ' ἀκολουθίαν ἀπόκρημνοι ἀκταὶ παρουσιάζουσι πλείονα ἀκρωτήρια, ποταμόχωστοι δὲ χῶροι παρέχουσι πεδιὸν κράσπεδον ποικίλου πλάτους μετὰ διαφόρων ὕδατοχώστων δέλτα.

Πεδιάδες καὶ ποταμοί. Μεταξὺ τῶν σειρῶν τῶν ὀρέων σχηματίζονται, ὡς εἶδομεν, πεδιάδες καὶ κοιλάδες. Ἐκ τούτων ἡ τῆς Θεσσαλίας πεδιάς ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Πηνειοῦ καὶ τῶν παραποτ. αὐτοῦ. Ἡ τῆς Φθιώτιδος ὑπὸ τοῦ Σπερχειοῦ. Ἡ Βοιωτικὴ ὑπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ Κηρισοῦ. Ἡ Αἰτωλικὴ ὑπὸ τοῦ Ἀγελφού. Ἡ τῆς Χαλκίδος, ἡ Κορινθιακὴ, ἡ Ἀργολικὴ, ἡ τῆς Κυνourίας, ἡ Λακωνικὴ, ἡ Μεσσηνιακὴ, ἡ Ἠλεικὴ, ἡ Ἀχαϊκὴ, πᾶσαι διαρρέμεναι ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν ἰδίᾳ πρὸς Β. καὶ Δ. Ἡ Ἑλλάς δὲν ἔχει μεγάλας πεδιάδας, τὸ δὲ παράλιον κράσπεδον εἶναι πλατύτερον ἐκεῖ, ἔνθα ῥέουσι πολλὰ ὕδατα. Ἐπίσης καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶναι μεγάλοι, ἀλλὰ μικροὶ καὶ χειμαρρῶδεις οἱ πλεῖστοι διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ κλίματος, τὴν διάταξιν τῶν ὀρέων, τὴν ἔλλειψιν δασῶν πολλῶν καὶ τὸν μικρὸν αὐτῶν ῥοῦν. Πλὴν τοῦ Πηνειοῦ, Ἀγελφού καὶ Ἀλφειοῦ ἐν μέρει καὶ ὑπὸ μικρῶν πλοίων πλωτῶν, οἱ λοιποὶ εἶναι ἀπρόσιτοι εἰς πλοῖα. Ἐν ἄλλαις χώραις θὰ ἴδωμεν πολλοὺς μεγάλους ποταμούς, ἀλλ' ἐκεῖνοι εἶναι ἄθροισμα ὕδατων μεγάλων ἐκτάσεων. Τινῶν ποταμῶν τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο νὰ γένηται ὑδραυλικὴ ἐκμετάλλευσις καὶ ἤρξατο ἤδη, ἀλλὰ τελειῶς σκόπιμος χρῆσις αὐτῶν εἶναι δυσχερεστάτη διὰ τὸ ὀρητικὸν καὶ χειμαρρῶδες αὐτῶν.

Λίμναι. Ἡ διάταξις τῶν λεκανοπεδίων τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρξεν ἐπιτηδεία νὰ περικλείσῃ λίμνας μεγάλας· ἀλλ' αὐταὶ διαρρήξασαι τὰ ὀρεινὰ περιτειχίσματα τῇ βοηθείᾳ τῶν θαλασσίων ὕδατων ἐξεχύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν αἱ πλεῖσταί, ἔμειναν δὲ μικραὶ τινες κοιλότητες πλήρεις ὕδατων. Τῶν λιμνῶν γίνεταί ἔτι φυσικὴ ἐκμετάλλευσις.

Ἐλν. Πλησίον τῶν ἀκτῶν, τῶν λιμνῶν καὶ παρὰ τὰ στόμια τῶν ποταμῶν σχηματίζονται ἔλη σπουδαίως βλάπτοντα τὸ κλίμα τῶν περὶ αὐτὰ χωρῶν. Ἡ ἀποξήρανσις αὐτῶν ἀπέβη εὐχρῆς ἔργον, μελετᾶται δὲ νῦν σοβαρῶς ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἄλυκαί. Αἱ συνήθως καλλιεργούμεναι ἄλυκαί εἶναι: τῆς Ἀναβύσσου, Δομβραίνης, Λευκάδος, Μεσολογγίου, Βώλου, Κοπραίνης, Θερμήςιας, Λευκίμμης καὶ Μήλου (15—18 ἐκ. ἄκ. ἔλατος ἐτησίως).

Ἡμερο δένδρα καὶ φυτά. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἄλση ἡμέρων

δένδρων και φυτῶν εἰς μεγάλην ποικιλίαν, ὅταν δὲν ἔχει ἡ λοιπὴ Εὐρώπη. Ἐκ τούτων αἱ ἑλκιδῶνες καλύπτουσιν 1 ἑκ. στρεμμάτων περίπου, ὑπάρχουσι δὲ ἐκτεταμένοι ἐν Μαγνησίᾳ, Λοκρίδι, Ἀττικῇ, Εὐβοίᾳ, Λακωνικῇ Μεσσηνίᾳ, Κυουριά, Ζακύνθῳ, Λευκάδι, Κερκύρα κτλ. Αἱ σταφιδάμπελοι καλύπτουσι 2 $\frac{1}{2}$ ἑκ. στρεμ. καὶ ἐκτείνονται καθ' ὅλον τὸ κράσπεδον τῆς Πελοποννήσου, ἐν Ζακύνθῳ, Κεφαλληνίᾳ, Αἰτωλίᾳ κτλ. Ἡ συκὴ καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα μετὰ τῶν ἐσπεριδουειδῶν ἀποτελοῦσιν ὀλοκλήρους κήπους 120 χιλ. στρεμ. Εἶδη ὀπωροφόρων ἔχομεν 37, ὧν τὰ πλεῖστα εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ αἰεμνηστος Καπποδίστριας. Ἐν ὅλῳ δὲ εἶδη θάμνων, φυτῶν κτλ. ἔχομεν περὶ τὰ 100. Τὰ δημοτικὰ καταλαμβάνουσιν ἕκτασιν 2—3 ἑκ. στρεμμάτων.

Ζῶα ἄγρια. Ἡ Ἑλλὰς ἀποψιλωθεῖσα τῶν μεγάλων δασῶν καὶ πυκνῶς κατοικηθεῖσα δὲν τρέφει ζῶα ἄγρια μεγάλα. Ἄλλοτε ἔτρεφεν ἐν ταῖς δρυμοῖς τῆς Πάρνηθος ἀγρίους χοίρους καὶ ἄρκτους, ὁ δὲ Πικυσανίας διέκοψε τὸ ταξείδιον αὐτοῦ ἐν Γορτυνίᾳ διὰ τὸν φόβον τῶν θηρίων, ὡς ὁ ἴδιος λέγει. Νῦν ὑπάρχουσι τὰ ἀκόλουθα ζῶα : ὁ λύκος, ὁ θῶς, ὁ λαγῶς, ἡ ἀλώπηξ, ὁ κάπρος, ἡ ἔλαφος, ἡ δορκάς, ἡ ἀγρία αἰξ καὶ τινὰ ἄλλα.

Ζῶα ἡμέρα. Τὰ εἶδη τῶν ἀγρίων καὶ ἡμέρων ζῶων ἐν Ἑλλάδι ἀνέρχονται εἰς 60 περίπου. Τούτων περὶ τὰ 5 ἑκ. εἶναι πρόβατα καὶ αἰγες, περὶ τὰς 700 χιλ. βόες, ἀγελάδες, ἵπποι, ὄνοι, χοῖροι, κάμηλοι, 500 χ. κυψέλαι, 3 ἑκ. ὀρνιθοτροφικά. Ἐρπετῶν εἶδη ὑπάρχουσι πολλά. Ἐκ τούτων ἰοβόλος εἶναι ἡ ἔχιδνα, ἀλγεινὸν δὲ εἶναι τὸ δῆγμα τοῦ σκορπίου καὶ τῆς μαρμαγγγας (εἶδος ἀράχνης).

Πτηνά. Περὶ τὰ 360 εἶδη πτηνῶν ζῶσιν ἐν Ἑλλάδι, ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι ἀποδημητικά.

Ἰχθύες. Ἡ Ἑλληνικὴ θάλασσα εἶναι πλουσιωτάτη εἰς παραγωγὴν ἰχθύων. Ἐὰν μὴ ἀμαθεῖς ἀλιεῖς ἐνήργουν τὴν διὰ δυναμίτιδος ἀλιεῖαν, διὰ τῆς ὁποίας φθείρουσι τὰ παράλια, ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων θὰ ἦτο μεγαλυτέρα. Νῦν τὰ γνωστὰ εἶδη ἀνέρχονται εἰς 240, ἑκ τῶν ὁποίων πλεόν τῶν 70 εἰδῶν κομίζονται εἰς τὰς ἀγοράς. Θαλάσσια κήτη μεγάλα δὲν ἔχουσιν αἱ ἑλληνικαὶ θάλασσα διὰ τὴν σμικρότητα αὐτῶν καὶ διότι εἶναι κατάσπαρτοι ὑπὸ νήσων. Δελφίνες καὶ φῶκκι ἀφθονοὶ ἀπαντῶνται ἐν αὐταῖς, ὁ δὲ αἰμοχαρὴς καρχαρίας μικροῦ μεγέθους πάντοτε ἀκολουθῶν ἐνίοτε τὰ μεγάλα σκάφη εἰσέρ-

χεται εις τὰς ἑλληνικὰς θαλάσσας, ἀλλ' εἰς τὰ παράλια σπανίως προσεγγίζει. Ἡ Ἑλλάς ἔχει καὶ ὑπὲρ τὰ 80 ἰχθυοτροφεῖα, ὧν ἄξιον λόγου: τοῦ Μεσολογίου, τῆς Μανωλάδος καὶ τῆς Ἀγουλινίτσας κλ.

Φάροι καὶ φανοί. Κατὰ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ὑπάρχουσι 48, κατὰ δὲ τὸ Ἴόνιον 49 διάφοροι φανοὶ καὶ φάροι.

Κλίμα. Ἡ γεωγραφικὴ θέσις, ἡ ἀφθονία τῶν κόλπων, ἡ διάταξις τῶν ὀρέων, ἡ διζύγεισι τῆς ἀτμοσφαιρῆς, ὁ γλαυκὸς οὐρανὸς, τὰ ἐναπομείναντα δάση καὶ ἐν γένει ἡ ἁρμονικὴ ἐναλλαγὴ ὕδατος καὶ ξηρᾶς, ὕψους καὶ ἐπιπέδου ἀναδεικνύουσι τὴν Ἑλλάδα μοναδικὴν χώραν τῆς γῆς ὑπὸ ἔσποψιν κλίματος. Εἰς τὸ κλίμα ὀφείλεται ἡ ὑψίστη μὲρφοσις λαοῦ φιλελευθέρου, εἰς ὃν ἡ Εὐρώπη ἔπασα ὀφείλει πόνον πολιτισμῶν αὐτῆς. Ἐν Ἑλλάδι οὔτε τὸ ψῦχος εἶναι πολὺ δριμύ, οὔτε ἡ θερμότης ἀφόρητος. Ὅταν αἱ πεδιάδες θερμαίνονται κατὰ τὸ θέρος, τὰ ὄρη ἀφ' ἐνὸς πέμπουσιν εἰς αὐτὰς δροσερὸν ἄνεμον καὶ ἡ θάλασσα ἀφ' ἐτέρου γλυκυτάτην αἶθρα. Ἐν ᾧ πάλιν ἐν ταῖς κορυφαῖς τῶν ὀρέων διατηρεῖται ἔτι ἡ χιών, εἰς τὰ παράλια ἄρχεται ἤδη τὸ ἔαρ καὶ πρὶν ἔτι τελείως τακῶσιν αἱ χιόνες ἄρχεται τὸ γλυκὺ φθινόπωρον. Κατὰ τὸ θέρος σπανίως πίπτουσι ὑετοί, αἵτινες εἶναι συχνώτεροι ἐν χειμῶνι καὶ κατὰ τὸ Δ. μέρος διαρκέστεροι. Ἡ διαφορά αὕτη καὶ ἡ ἀντίθεσις καθιστᾷ τὸ κλίμα εὐμετάβλητον, ἀλλὰ τὸ εὐμετάβλητον τοῦτο συντείνει σπουδαίως εἰς τὴν ὑγίειαν καὶ τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν κατοίκων. Ὅταν σὺν τῷ χρόνῳ ἀποξηρανθῶσι τὰ ὑπάρχοντα ἔλη, ἀναδασωθῇ ἡ χώρα καὶ κλλιεργηθῇ, εὐοδοθῇ δὲ ἡ σκόπιμος ἐκμετάλλεσις τῶν ποταμῶν, ἡ Ἑλλάς θὰ κατασταθῇ συνεχῆς παράδεισος, τὸν ὅποιον ὁ Δημιουργὸς ἐπεφύλαξε διὰ τὴν φυλὴν ἐκείνην, διὰ τῆς γλώσσης τῆς ὁποίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ ἠδύοκησε νὰ διαδώσῃ τὴν θεῖαν αὐτοῦ θρησκείαν.

Ἔδαφος. Πλὴν τῶν κορυφῶν τῶν ὀρέων πᾶσα ἡ λοιπὴ Ἑλλάς εἶναι χώρα εὐφορωτάτη, διότι αἱ πεδιάδες αὐτῆς εἶναι ποταμόχωστοι καὶ λιπαίνονται διὰ τῶν φυτικῶν ἀποτριμμάτων, τὰ ὅποια οἱ ποταμοὶ φέρουσιν εἰς αὐτάς.

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἀνεπαρκῆ, ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ὄρυζα. Σταφίς 300—350 ἑκκτ. ἐνετ: λιτρῶν, οἶνος, ἔλαιον, ἐλαῖαι, σῦκα. Ἐσπεριδοειδῆ κάλλιστα. Δασικὰ (ξύλεια, βάλανοι, φλοιοὶ κλ.) Κτηνοτροφικὰ (ἔρια, δέρματα, τυρὸς, βούτυρον κλ.). Καπνὸς, βάμβαξ, λίνον, κάρναβις. Ἀλιευτικὰ. Τεταριγευμένα μεγάλα ποσὰ φρισσῶν,

σαρδελῶν κλ. ἐν τῷ Κορινθιακῷ καὶ Εὐβοϊκῷ κόλπῳ. Αὐγοτάραχον ἐν Μεσολογγίῳ.

Τεχνητὰ προϊόντα παράγει ἤδη ἡ Ἑλλάς τόσα, ὅσα οὐδὲν ἐκ τῶν κρατῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου: Νήματα, ὑφάσματα, ἀγγογεῖα διάφορα, σάπων, οἶνοπνευματώδη ποτά, μηχαναὶ, ἐργαλεῖα διάφορα, ἄμαξαι, πλοῖα, χειρόκτια, στεατοκῆρια, χάρτης, παιγνιόχαρτα, ὑαλουργικὰ προϊόντα καὶ χημικὰ, ἔπιπλα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀναγόμενα εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας: Ἡ Ἑλλάς ὑπολείπεται μὲν τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν τελειότητα καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν τεχνητῶν προϊόντων, ὑπερέχει δὲ πάντων τῶν κρατῶν τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Γεωργία. Ἡ γεωργία ἐν Ἑλλάδι δὲν εἶναι ἀκόμη ἀνεπτυγμένη ὅπως ἐν ταῖς μεγάλοις κράτεσιν. Ὑπάρχουσι 22 ἐκ. στρεμμάτων γῆς ἀκαλλιεργητά. Ἀλλὰ τελευταῖον ἰδρύνονται γεωργικοὶ σταθμοὶ καὶ γεωργικαὶ σχολαὶ καὶ ἤρχισεν ἡ ἀνάπτυξις τοῦ σπουδαίου τούτου κλάδου τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Ἡ γεωργία βελτιοῦται διὰ τῆς εἰσαγωγῆς μεθόδων καλλιέργειας, συνδυασμοῦ αὐτῆς μετὰ τῆς κτηνοτροφίας, ἀγροτικῆς ἀσφαλείας, συστάσεως σχολῶν, ἀγροκηπίων κλ.

Βιομηχανία. Ἀπὸ τίνος ἤρχισεν νὰ ἀναπτύσσεται ἡ βιομηχανία τῆς χώρας, ἀλλ' ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεγάλων κλάδων αὐτῆς δὲν παρατηρεῖται εἰσέτι, διότι ἐλλείπουσι αἱ πρῶται ὕλκι, αἱ δὲ κεφαλαιοῦχοι εἶναι ἄγαν ἐπιφυλακτικοὶ προτιμῶντες νὰ ἐμπιστεύωνται τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς τὰς τραπεζὰς μᾶλλον, παρὰ εἰς βιομηχανικὰs ἐπιχειρήσεις. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀξία τοῦ συνεταιρισμοῦ δὲν ἐνοήθη ἐπαρκῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἑλλάς, ὡς εἶδομεν, τρέφει ἱκανὰ ποίμνια κτηνῶν, ἔχει δὲ λειμῶνας πρὸς διατροφήν ἔτι περισσοτέρων. Ἀλλὰ τελεία ἀνάπτυξις τῆς πλουτοφόρου πηγῆς τῆς κτηνοτροφίας δὲν συνετελέσθη ἀκόμη ἐν Ἑλλάδι. Οὐτε ἐριούχα ὑφάσματα ἐφάμιλλα πρὸς τὰ τῶν μεγάλων κρατῶν κατασκευάζονται, οὔτε δέρματα πρώτης ποιότητος. Ἡδὲ τεχνητὰ τινὰ προϊόντα ἐκ τῆς κτηνοτροφίας ἀπέκτησαν φήμην ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ κράτους (τυρὸς Λιάκουρας, Ἀγρόφων κλ. βιδέλα Σύρου, ἔπιπλα, ὑποδήματα, φάρμακα, ὑαλουργικὰ κλ.).

Ἐμπόριον. Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ἔχει ὡς ἀκολούθως περίπου. Σταφίς (38—40 ἐκ.). Ἐλαιον (4 ἐκ.). Μέταλλα (20 ἐκ.). Καπνὸς (2 ἐκ.). Πάντα τὰ λοιπὰ 40 ἐκ. Ἦτοι 100—106 ἐκ. Ἡ χώρα

ἡμῶν εἰσάγει δημητριακά, ξυλείαν, ἀποικιακά, βιομηχανικά, γαϊάν-
θρακας, εἶδη πολυτελείας ἀξίας 160 ἐκ. περίπου.

Κυριώτεροι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου,
Βόλου, Κερκύρας, Καλαμῶν κλ.

Ἐμπορικὸν ναυτικόν. Ἡ Ἑλλάς ἐκ φύσεως ναυτικὴ χώρα
ἠδύνατο νὰ κατέχη καλυτέραν θέσιν ὑπὸ ἔποψιν ναυτιλίας μεταξὺ τῶν
ἄλλων ἐθνῶν, ἀλλ' ἡ ἀτμήρης ναυτιλία τῶν ἄλλων ἐθνῶν στηριζο-
μένη εἰς κολοσσάιους συνεταιρισμοὺς καὶ εἰς τὴν ἐν γένει ἀκμὴν τοῦ
ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας τῶν ἐθνῶν ἐκείνων ἀπέβη ἀκαταγώ-
νιστος. Ἡ Ἑλλάς κατέχει ἤδη τὴν δεκάτην περίπου θέσιν μεταξὺ
τῶν ἄλλων ἐθνῶν, χωρὶς νὰ ληθῆ ὑπ' ὄψει ἡ σχέσις τοῦ πληθυσμοῦ,
ὅτε ἡ Ἑλλάς δύναται νὰ καταταχθῆ μεταξὺ τῶν πέντε πρώτων ναυ-
τικῶν χωρῶν τῆς γῆς. Ἔχει 120 ἀτμόπλοια, 1200 ἰστιοφόρα καὶ
ἐν ὅλῳ 7,300 διάφορα πλοῖα.

Συγκοινωνία. Ἡ κατὰ θάλασσαν συγκοινωνία ἐνεργεῖται δι'
ἀτμοπλοίων ἑλληνικῶν καὶ ξένων ἐταιρειῶν μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου.
Ἔχομεν ἀνάγκη μεγάλης ἀτμοπλοικῆς Ἐταιρείας, διότι τοὺς λι-
μένας ἡμῶν ἐκμεταλλεύονται ξένοι ἐταιρεῖαι. Ἡ διὰ ξηρᾶς ἐνερ-
γεῖται διὰ συμπλέγματος ἀμ.ζιτῶν ὁδῶν 5,500 χμ. καὶ διὰ σιδη-
ροδρόμων 1450 χμ. Τηλέγραφοι ὑπάρχουσι 8,350 χμ. ὡς καὶ τηλε-
φωνα. Γραφεῖα ταχυδρομικὰ 400, τηλεγραφικὰ 225.

Ἐορυκτά. Μόλυβδος ἀργυρομιγῆς, γεάνθρακες, σίδηρος, χαλκός,
ψευδάργυρος, χρῶμιον, μάρμαρα ποικίλα, γύψος, μυλόπετρα, ἀργυ-
ρομιγῆς βαρυτίτης, σμύρις ἐξάιρετος, θηρακικὴ γῆ, κιμωλία, ἄλας
κλ. Ἄλλ' ὑπὸ μεταλλευτικὴν ἔποψιν εἴμεθα ἀκόμη εἰς τὰ πρῶτα
βήματα τῆς ἀναπτύξεως.

Προϋπολογισμός. 120 ἐκ. περίπου. Δημόσιον χρέος 900 ἐκ.

Θρησκεία. Ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος. Τὰ κατ' αὐτὴν διοικοῦνται
ὑπὸ ἱεραῶν συνόδου καταρτιζομένης ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐκ τοῦ Μητροπολί-
του Ἀθηνῶν διαρκοῦς αὐτῆς προέδρου καὶ ἐκ 4 ἀρχιερέων μετακα-
λουμένων κατὰ τάξιν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν. Τὸ βασίλειον διαίρεται εἰς
32 ἐπισκοπὰς (μία ἐν ἐκάστῳ νομῷ καὶ ἐν Κυθήροις, Καλαβρύτοις,
Δημητσάνῃ, Ὑδρᾷ, Νάξῳ καὶ Θήρᾳ). Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλ-
λάδος εἶναι αὐτοκέφαλος, ἀνγνωρίζει ὅμως ὡς κεφαλὴν τὸ Πα-
τριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μεθ' οὗ πνευματικῶς συν-
δέεται. Ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι 20—25 χιλ. καθολικῶν Ἑλλήνων,

οί ὅποιοι ἔχουσι 3 ἀρχιεπισκοπὰς καὶ 4 ἐπισκοπὰς, περὶ τοὺς 60 δὲ ναοὺς. Ἐπίσης ζῶσιν ἐν Ἑλλάδι περὶ τὰς 10 χ. Ἑβραίων καὶ 5 χ. Μωαμεθανῶν. Ἐν Ἑλλάδι ἐπικρατεῖ ἀν-ξιθρησκεία ἀπαγορευμένου ὑπὸ τοῦ συντάγματος τοῦ προσηλυτισμοῦ.

Παιδεία. Ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ ἐπιδιώκεται διὰ πολλῶν καὶ ποικίλων σχολείων. Ἐν Ἀθήναις πλὴν τῶν δημοτικῶν σχολείων καὶ τῶν ἑλληνικῶν ὑπάρχουσι: τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον, τὸ Πολυτεχνεῖον, πέντε γυμνάσια, τὸ πρακτικὸν λύκειον, διδασκαλεῖον ἀρρένων καὶ θηλέων (Ἀρσάκειον), ἡ Ῥιζάρειος σχολὴ καὶ πλῆθος ἄλλο σχολείων ἰδιωτικῶν ἢ τῶν συλλόγων, ὡς τοῦ Παρνασσοῦ, τῆς Ἐταιρείας τῶν φίλων τοῦ λαοῦ. Ἐπίσης ἡ Ἀβερῶφειος σχολὴ τῶν Εὐελπίδων καὶ τῶν ὑπαξιωματικῶν, τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ὁ βοτανικὸς κήπος, ἡ ἐμπορικὴ σχολὴ, μουσεῖα, βιβλιοθήκαι κλ. Ἐν Πειραιεὶ δὲ ἡ σχολὴ τῶν ναυτικῶν δοκίμων. Ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι λειτουργοῦσι 3200 δημοτικὰ σχολεῖα, ὧν τὸ $\frac{1}{3}$ γραμματεῖα μετὰ 200 χ. μαθητῶν (560 θηλέων), 286 ἑλληνικὰ σχολεῖα μετὰ 30 χ. μαθητῶν καὶ γυμνάσια ἐν ὧν 38 μετὰ 5 χ. μαθητῶν, 3 διδασκαλεῖα θηλέων (ἀρσάκεια), γεωργικοὶ σταθμοὶ καὶ γεωργικαὶ σχολαὶ κλ. Ἡ σχολὴ τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν ἐν Κερκύρᾳ καὶ πλεῖστα λύκεια ἰδιωτικὰ κλ.

Γλῶσσα. Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα φθαρεῖσα ἐν πολλοῖς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, δὲν ἀπώλεσε τὸ ἐνικὸν αὐτῆς· ἀλλ' ὅπως ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς σχέσεσι τοῦ ἐθνικοῦ βίου ἀποτρίβονται καὶ ἀποβάλλονται τὰ ἐλαττώματα τῆς δουλείας καὶ τὸ ἔθνος περιβάλλεται διὰ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν προγόνων αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ γλώσσῃ καταπληκτικὰ ἔλματα παρατηροῦνται πρὸς διυλισμὸν αὐτῆς καὶ ἀποβολὴν τῶν ῥακῶν τῆς δουλείας.

Μοναί. 205 μετὰ 2280—3000 μοναχῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Πολίτευμα. Ἀπὸ τοῦ 1863 (18 Μαρτίου) τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι συνταγματικὴ βασιλεία. Βασιλεὺς εἶναι ὁ δευτερότοκος υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Χριστιανοῦ Θ'. Γεώργιος Α'. γεννηθεὶς τῇ 12 Δεκεμβρίου 1845 καὶ νυμφευθεὶς τῇ 15 Ἰουλίου 1867 τὴν Ὀλγαν, θυγατέρα τοῦ Μ. δούκως τῆς Ῥωσσίας Κωνσταντίνου, γεννηθεῖσιν τῇ 22 Αὐγούστου 1851. Διάδοχος τοῦ θρόνου εἶναι ὁ πρωτότοκος υἱὸς Κωνσταντίνου νυμφευθεὶς τὴν Σοφίαν, ἀδελφὴν τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας.

Κυβέρνησις. Ἡ κυβέρνησις τῆς χώρας ἐνεργεῖται διὰ τριῶν

ἐξουσιῶν, τῆς Νομοθετικῆς, ἣν ἀσκοῦσιν ἀπὸ κοινοῦ ἡ Βουλὴ καὶ ὁ Βασιλεὺς, τῆς Ἐκτελεστικῆς ἢ Νομοτελεστικῆς, ἣν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῶν ὑπουργῶν λαμβανόμενοι συνήθως ἀπὸ τῆς Βουλῆς, σύμβουλοι τοῦ Βασιλέως, ὑπεύθυνοι ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Δικαστικῆς ἐξουσίας, ἣν ἀσκοῦσιν αἱ Δικαστικαὶ ἀρχαὶ ἀνεξάρτητοι κατ' οὐσίαν ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ ὁ Βασιλεὺς.

Δικαιοσύνη. Διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς δικαιοσύνης ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι τὰ ἀκόλουθα δικαστήρια: ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον ἀκυρωτικὸν δικαστήριον, 5 ἐφετεῖα (Ἀθηνῶν, Πατρῶν, Κερκύρας, Ναυπλίου καὶ Λαρίσης). 26 πρωτοδικεῖα καὶ ὑπὲρ τὰ 300 εἰρηνοδικεῖα μετὰ πταισματοδικειῶν τῶν αὐτῶν πλήν τινων κεχωρισμένων (13 ἡδη).

Στρατός. 25,000 ἐν εἰρήνῃ, 150,000 ἐν πολέμῳ μετὰ τῆς ἐθνοφρουρᾶς.

Στόλος. Ὁ στόλος τῆς Ἑλλάδος ἀποτελεῖται ἐκ 55 πλοίων, ὧν 5 θωρηκτά. Ὁ στόλος ἀναδιοργανοῦται ἐκ βάρων.

Παράδημα. Τῷ 1843 ἐθεσπίσθη τάγμα ἀριστείας (τῶν ἵπποτῶν τοῦ Σωτήρος) διακρινόμενον εἰς 5 τάξεις: 1). Κλάσις τοῦ τάγματος τῶν ἵπποτῶν τοῦ ἀργυροῦ σταυροῦ τοῦ Σωτήρος. 2). Κλάσις τοῦ τάγματος τῶν ἵπποτῶν τοῦ χρυσοῦ σταυροῦ. 3). Κλάσις τοῦ τάγματος τῶν Ταξιάρχων. 4). Κλάσις τοῦ τάγματος τῶν ἀνωτέρων Ταξιάρχων καὶ 5) Κλάσις τοῦ τάγματος τῶν Μεγαλοσταύρων.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑλλάδος, γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διακρίνονται ἐπὶ φιλοπονία, δραστηριότητι καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὴν πρόσδον. Εἶναι εὐστροφοί, πνευματώδεις, φιλελεύθεροι καὶ φιλαπόδημοι. Ὡς ἔθνος οἱ Ἕλληνες ἐν μικρῷ χρονικῷ διαστήματι σχετικῶς πρὸς τὴν σταδιοδρομίαν τῶν ἔθνων κατώρθωσαν, ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἀποβίλωσι τὰς κακὰς ἐξεις τῆς δουλείας, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ δημιουργήσωσι πλεῖστα στοιχεῖα πολιτισμοῦ, κατὰ τὰ ὁποῖα οὐδὲ κατὰ προσέγγισιν ἠδυνήθησαν νὰ ἀκολουθήσωσιν αὐτοὺς τὰ λοιπὰ κρατίδια τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Πολιτισμός. Ἡ Ἑλλὰς συνεχῶς καὶ μετὰ ζήλου δημιουργεῖ στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἀμιλλωμένη ἐν τισὶ πρὸς τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη τῆς Εὐρώπης. Οὕτω κέκτηται ἤδη τεχνητοὺς λιμένας, φάρους, φανούς, μετεωρολογικοὺς σταθμούς, ἀρτεσιανὰ φρέατα, ἱαματικὰς πηγὰς, μίαν σπουδαίαν διώρυγα, μικρὰν βιομηχανίαν ἐκ τῶν τριῶν βασιλείων, ἐμπορικὸν ναυτικόν, συγκοινωνίαν (διεθνή μετ' ὀλίγων), τραπεζάς, Ἐκθεσίαν, τυπογραφεῖα, φιλανθρωπικὰ καταστήματα, ἀστερο-

σκοπεῖον, γυμναστήρια, στάδιον, μουσεῖα, βοτανικὸν καὶ ζωολογικὸν κήπον, θέατρα, βιβλιοθήκας, ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια κτλ. Ὄρησκείαν, γλώσσαν, καλὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμονας πολλοὺς Εὐρωπαϊκῆς φήμης κτλ.

2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(170,340 □ χμ. 6,144,000 κ.)

Θέσις. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία κατέχει τὸ Β. τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους καὶ τοῦ Ἴονίου μέχρι τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὀριζομένη πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Βουλγαρικῆς ἡγεμονίας (ἐμμέσου κτήσεως), τῆς Σερβίας, τοῦ Νοβι-Παζάρ (ἐμμέσου κτήσεως) καὶ τοῦ Μαυροβουνίου, πρὸς Ν. δὲ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ θέσις τῆς Τουρκίας εἶναι μοναδικὴ ὑπὸ γεωγραφικὴν ἔποψιν.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Τουρκία περιλαμβάνει τὴν νότιον Θράκην, τὴν Μακεδονίαν, τὴν Τουρκικὴν Θεσσαλίαν, τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Ἀλβανίαν. Αὗται διοικῶνται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως καὶ καλοῦνται ἄμεσοι κτήσεις. Πλὴν τούτων φιλῶ τῶ ὀνόματι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Τουρκίαν ἡ Βουλγαρία καὶ Ἀνατ. Ῥωμυλία, ἡ Κρήτη, τὸ Νοβι-Παζάρ, ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἑρζεγοβίνη, αἵτινες καλοῦνται ἔμμεσοι κτήσεις. Ἡ τοιαύτη πολιτικὴ κατάστασις τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπ. Τουρκίας προεληθῶσα κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους καὶ φέρουσα τὸ πρόσχημα τῆς ἐπικυριαρχίας ὀφείλεται εἰς αἰματηρὰς ἐπαναστάσεις τῶν ἐν αὐταῖς κατοικούντων λαῶν καὶ εἰς κατακτητικὰς προθέσεις ἐνίων Δυνάμεων, εἶναι δὲ ἐπινοήμα τῶν Μεγ. Δυνάμεων πρὸς διατήρησιν δῆθεν τῆς Τουρκικῆς ἀκεραιότητος, ἀλλὰ καὶ προγνωστικὸν ἀσφαλτέστατον ὅτι διὰ τοιαύτης τινὸς ἡπίεος καὶ περιτέχνου ὁδοῦ οἱ Τούρκοι θὰ ἀπέλθωσι τῆς Εὐρώπης. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω τὸ Τουρκικὸν κράτος κατέχει χώρας ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ ἄμεσους καὶ ἔμμεσους. Τὸ ἐμβαδὸν δὲ ὅλης τῆς ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας ἀνέρχεται εἰς 4 περίπου ἐκ. □ χμ. καὶ 36 ἐκ. κ.

Διοικητικὴ διαίρεσις. Ἡ Τουρκία διαίρεται εἰς νομοὺς
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ Θ. ΧΡΥΣΑΝΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ 9

(Βιλαέτια, ὁ διοικητὴς Βαλῆς). Οἱ νομοὶ διαίρουσιν εἰς σημαρχίας ἢ διοικήσεις (Σκντζάκιζ, ὁ διοικητὴς Μουταπερίφης=κύριος). Αἱ διοικήσεις εἰς ἐπαρχίας (Καζάις, ὁ ἐπαρχος Κεζιμακάκης=τοποτηρητὴς). Αἱ ἐπαρχίαι εἰς δήμους (Ναχιέ, Μουδέρης ὁ διευθυντὴς). Τοὺς δήμους ἀπαρτίζουν αἱ κῶμαι (Καταμπᾶ) ἢ τὰ χωρία (Καριέ). Ἡ Εὐρωπ. Τουρκία ἔχει 7 νομοὺς καὶ 1 διοίκησιν, δύο δὲ διοικήσεις ἐν Μ. Ἀσίᾳ.

Α'. ΝΟΤΙΟΣ ΘΡΑΚΗ

(Ἄμεσος κτῆσις, 45,900 □ χμ. 2,200,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Θράκη ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ἄν. Ῥωμυλίας καὶ Μακεδονίας μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντιδῆς, τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους.

Διαιρέσις. Ἡ Ν. Θράκη διαίρεῖται εἰς δύο νομοὺς, τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἀδριανουπόλεως.

Α'. ΝΟΜΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(7,000 □ χμ. 1,350,000 κ.)

Θέσις. ΝΑ. ἐν τῇ Θράκῃ, ἣς ἀποτελεῖ τὴν καλλίστην χερσόνησον.

Κόλποι. Ὁ Κεράτιος κόλπος (8 χμ. μήκους καὶ 450 μ. πλάτους) ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Σαράι-Μπουρνουῦ μέχρι τοῦ Ἐγριούπ, ἐνθα κάμπτεται πρὸς Β. μέχρι τῆς κοιλάδος τῶν «γλυκέων ὑδάτων». Ἡ Προποντις καὶ ὁ Εὐξείνιος Πόντος. Ἡ παραλία τοῦ Εὐξείνου πόντου εἶναι ἄνορμος, ἐν ᾧ ὁ Βόσπορος διανοίγει πολλοὺς ὄρμους, ὧν ἄξιοι λόγου εἶναι: ὁ Μπουγιούκ Ντερὲ (Βαθυρρύακος), τῶν Θεραπειῶν, Μπουγιούκ-Λιμάν κλ. Ἐν τῇ Προποντιδί ὁ Κιουτζούκ-Τζεκεμετζέ (Ζεύγματος), ὁ Μπουγιούκ-Τζεκεμετζέ (Ἀθύρας) καὶ ὁ τῆς Σηλυμβρίας.

Πορθμοί. Ὁ Θρακικὸς Βόσπορος (31 χμ. μήκος καὶ 550 μ.— 4 χμ. πλάτος κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν ἀκτὴν).

Νῆσοι. Ἡ Πρώτη (500 κ.), ἡ Ἀντιγόνη (600 κ. Μπουργάζ-Ἀδᾶ), ἡ Χάλκη (3500 κ. Χιλιπελιῆ-Ἀδᾶ), νησίς κατ'ἄφωτος ἔχουσα ἐπὶ μὲν τοῦ λόφου τῆς Ἀγίας Τριῖδος τὴν Θεολογικὴν σχολὴν τῆς Χάλκης, ἐπὶ δὲ τοῦ λόφου τῆς Θεοτόκου τὴν ἐμπορικὴν σχολὴν, ἐν δὲ τῇ Α. παραλίᾳ τὴν Ὀθωμανικὴν ναυτικὴν σχολὴν, ἡ Πρίγκηπος

(Κιζιλ-’Αδχ 8 χ. κ.). Πέντε νησίδες ακοτοίκητοι μετὰ τῶν ἀνωτέρω 4 κατοικημένων ἀποτελοῦσι μίαν ἐπαρχίαν τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων μόνον. Ἐπὶ τῆς εἰς τὸν Πόντον ἐξόδου τοῦ Βοσπόρου εἶναι αἱ Κυάνειαι ἢ Συμπληγάδες πέτριαι, δύο νησίδες ἢ σκόπελοι μόλις ἐν μέτρον ἐξέχουσαι τῆς θλάσσης. Ὁ πλοῦσιος θλάσσιος διαμελισμός, ὁ πορθμὸς καὶ αἱ νῆσοι ἀποτελοῦσαι γεφύρας συγκοινωνίας ἐπιθρῶσιν ἐπὶ τοῦ κλίματος, τῆς συγκοινωνίας, τοῦ ἐμπορίου, τῆς πυκνότητος καὶ τῶν ἐπαγγελημάτων τῶν κατοίκων.

Ἦρον. Ὁ μικρὸς Αἴμος (Κιουτζούκ-Μπαλκάν) κατὰ μῆκος τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Χρυσοῦν κέρασ καὶ τὸ Μίτωπον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Βοσπόρου καὶ τὸ Πάνιον.

Ποταμοί. Ὁ Βορβύσης καὶ Κύδαρις ἐκ τῶν πρὸς Ν. τῆς λίμνης Δέρκου ὑψομαμάτων ἐκβάλλουσιν ἠνωμένοι εἰς τὸ τέλος τοῦ Κερατίου κόλπου ὑπὸ τὸ ὄνομα Κιάτ-Χανέ. Ὁ Ἀθύρας εἰς τὸν ὁμών. ὄρμον.

Λίμνη. Ἡ Δέρκος.

Κλίμα εὐκρατον, ὑγιεινόν.

Ἐδαφός εὐφορον, ἀλλὰ κακῶς καλλιεργούμενον. Ἡ γεωργία νηπιώδης.

Προϊόντα. Τεχνητὰ ὀλίγα καὶ φυσικὰ τοῦ ἐμπορίου παντὸς εἴδους. Δημητριακκί, κικνός, βάλβιχξ καὶ ὀπῶραι κκλαὶ καὶ ἄφθοιοι.

Διοικήσεις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς διαιρεῖται εἰς 3 διοικήσεις καὶ μίαν ἐπαρχίαν, περιλαμβάνει δὲ καὶ δύο διοικήσεις ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ.

Αἱ διοικήσεις Κωνσταντινουπόλεως, Πέραν (Μπέι-ὄγλου, Σταυροδρομί) καὶ Χρυσοπόλεως (Σκούταρι) ἀποτελοῦσι τὴν πρωτ. τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας **Κωνσταντινούπολιν** μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς. Ἡ Κωνσταντινούπολις εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ἀνατολῆς ἔχουσα μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς περὶ τὸ 1.000.000 κατ., ἐκ τῶν ὁποίων 400 χιλ. εἶναι Ἑλληνας. Ἐπὶ γῆς θέσεως τοῦ Βυζαντίου (ἀποικίας τῶν Μεγάρων) κτισθεῖσα τὸ πρῶτον 330 μ.Χ. ὑπὸ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου κκτιδόντος τὴν σπουδακότητα τῆς θέσεως ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις καὶ Νέα Ῥώμη καὶ διετέλεσεν ὑπὲρ τὰ χίλια ἔτη πρωτ. τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους (330—1453 μ. Χ.). Σήμερον ἡ παλαιὰ πόλις Σιαμποῦλ καλουμένη ὑπὸ τῶν Τούρκων κει-

ται ἐπὶ μικρᾶς τριγωνικῆς χερσονήσου μεταξύ Προποντίδος καὶ Κερατίου κόλπου ἐπὶ 7 λόφων (Ἐπτάλοφος), ὧν ὁ ἀνατολικὸς κεῖται εἰς τὴν ἄκρον τῆς χερσονήσου καὶ ἐπὶ τούτου ἦτο τὸ *Βυζάντιον*. Ἐνταῦθα σώζονται ἔτι τὰ ἀνάκτορα τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Πλησίον τούτων εἶναι ὁ ἔκλαμπρος ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ *Σοφίας* μεταβεβλημένος εἰς Τζαμίον καὶ διασφῶζων μόνον τὸ ἀρχιτεκτονικὸν κάλλος. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ὁ ὀνομαστὸς ἱππόδρομος (Ἄτ-Μεϊντάν), ἐν ᾧ ὁ ἐξ Αἰγύπτου μετακομισθεὶς ὀβελίσκος (Βελόνη τῆς Κλεοπάτρας) ἀκέραιος καὶ ὁ Δελφικὸς Τρίπους, ὁ κορμὸς μόνον τῶν τριῶν ὄψεων, οἵτινες διὰ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν ὑπεβάσταζον τὸν ἐν Δελφοῖς ἀνατεθέντα τρίποδα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν ἐν Πλαταιαῖς μάχην. Ἐνταῦθα ἐπίσης εἶναι ἡ «Ἐψηλὴ Πύλη» κατὰ τὸ ἀκρωτ. χρυσοῦν κέρως δηλ. τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τοῦ Σουλτάνου (Σεράϊο), ἔνθα νῦν διακίβηται ὁ ἐκάστοτε Μέγας Βεζύρης, ὁ ναὸς τῆς ἁγίας Εἰρήνης μεταβεβλημένος εἰς μουσεῖον καὶ πλῆθος τζαμιῶν, ὧν τὰ πλεῖστα ἦσαν πρότερον ναοί. Αἱ χριστιανικαὶ συνοικίαι κεῖνται εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Κερατίου. Ἐνταῦθα εἶναι τὸ Φανάριον, ἔνθα τὸ *Οἰκουμηνικὸν Πατριαρχεῖον*, ἐκ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ ὁποῦ ἐκρεμάσθη ὁ πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄. (1821) καὶ ἡ ὁποία μένει ἔκτοτε κλειστή. Οἱ κάτοικοι τοῦ Φαναρίου, ἀπόγονοι τῶν προκρίτων οἰκῶν τῆς Ἑλλης. Αὐτοκρατορίας ἐξελέγοντο ἡγεμόνες τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ μεγάλοι διερμηνεῖς τοῦ στόλου. Ἀνωτέρω τοῦ Πατριαρχείου εἶναι ἡ μεγάλη σχολὴ τοῦ Γένους ἐπὶ λόφου. Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦσι τὸν κυρίως νομὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πέραν τοῦ Κερατίου κόλπου εἶναι ἡ διοίκησις *Πέραν* πρωτ. Πέραν ἐπὶ λόφου, ἔνθα αἱ πρεσβεῖαι τῶν ἐθνῶν, τὰ παρθηναγωγεῖα Ζάππειον καὶ Παλλὰς καὶ τὸ Ζωγράφειον γυμνάσιον. Κάτωθεν τούτου εἶναι ὁ *Γαλατᾶς* συνδεδόμενος δι' ὑπογείου σιδηροδρόμου μετὰ τοῦ Πέραν, ἀμφότερα δὲ τὰ προάστεια διὰ δύο σιδηρῶν γεφυρῶν ἐπὶ τοῦ Κερατίου συγκοινωνοῦσι μετὰ τῆς κυρίας πόλεως. Πρὸς τὴν Β. ἀκτὴν τοῦ Κερατίου εἶναι τὸ προάστιον *Κασήμ-Πασσᾶς*, ὀνομαστὸν διὰ τὸν ναύσταθμον (Ταρσανᾶν). Πρὸς Α. τοῦ Γαλατᾶ εἶναι ἐν συνεχείᾳ *Τόπ-Χανὸς* (Μέγιστος στρατῶν πυροβολικοῦ), *Φινικλί* (Ἀργυρόπολις) καὶ μετὰ τοῦτο τὰ ἀνάκτορα *Νιολμᾶ-Μπαξῆς* καὶ *Τσεραγλάν*. Συνέχειαν τούτων ἀποτελεῖ τὸ προάστιον *Μλεσιῶ-Τᾶς* (Διπλοκίονιον) καὶ τὸ *Ἰοτάκιο* (Ἀρχίας), ἔνθα τερπνὸν ὄροπέδιον, ἐφ' οὗ τὰ ἀνάκτορα

Γιλδίξ, παράδεισος ἐξαίσιος. Περιτέρω εἶναι τὰ προάστεια *Νεοχώριον*, *Βαθυρροιάξ* καὶ *Θεραπειά*, ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Δέρκων. Προάστειον θεωρεῖται καὶ ὁ πρὸς Δ. τῆς πόλεως παρὰ τὴν Προποντίδα Ἅγιος Στέφανος (συνθήκη Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας 1878). Κατὰ τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς μικρᾶς Ἀσίας εἶναι τὸ προάστειον *Χρυσόπολις* (Σκούταρι) 80—100 χ. κ. Ἡ Χρυσόπολις περιλαμβάνει πέντε ἔτι ἐπαρχίας ὑπὸ Τούρκων κατοικουμένας καὶ ὑπαγομένας εἰς τὸν νομὸν Κων)πόλεως. 1) Ἐπαρχία **Μπεϊκοζ** πρὸς Β. Χρυσόπολεως πρωτ. ὁμών. τὸ Νυμφαῖον τῶν Βυζαντινῶν ἐν καταφύτῳ κοιλάδι. 2) Ἐπαρχία **Χιλλῆς** πρὸς Α. προηγουμένης πρωτ. ὁμών. 2000 κ. 3) **Επαρχία τῶν νήσων** (Πριγκηποννήσων), ἅς εἶδομεν. 4) Ἐπαρχία **Καστάλ** πρὸς Ν. Χρυσόπολεως πρωτ. ὁμών. 3000 κ. ἐπὶ τῆς σιδηροδρ. γραμμῆς Νικομηδείας. 5) Ἐπαρχία **Γκείμπουζε** πρὸς Ν. προηγουμένης πρωτ. ὁμών. 3200 κ. ἐν τῇ θέσει τῆς Διθύσσης, ἔνθα ἐτάφη ὁ Ἄννίθας. Αἱ διοικήσεις λοιπῶν Κων)πόλεως, Πέρων καὶ Χρυσόπολεως μετὰ τῶν περιγραφέντων προαστείων συγκροτοῦσι σήμερον τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων, ἡ ὁποία ἀπὸ θαλάσσης παρέχει μοναδικὸν θέαμα. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πόλεως εἶναι ἀκάθαρτον, ὁδοὶ στεναὶ πλήρεις ἀκαθαρσιῶν καὶ κυνῶν, οἰκίαι ξύλιναι, θόρυβος καὶ βυὴ πασῶν τῶν φυλῶν καὶ ἐθνικοτήτων προξενοῦσι κατάπληξιν καὶ εἰς τὸν ἔμπειρον περιηγητὴν. Ἡ Κων)πολις εἶναι ἡ σπουδαιοτάτη πόλις ὅλου τοῦ κόσμου διὰ τὴν ἔξοχον θέσιν αὐτῆς. Κυρία οὖσα τῆς συγκοινωνίας τῆς Μεσογείου μετὰ τοῦ Εὐξείνου, ἀποτελεῖ ἅμα τὴν γέφυραν δύο ἡπείρων, Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἡ πόλις ἔμεινεν Ἑλληνικωτάτη καὶ μόνον εἰς ἡμᾶς ἀνήκει ἱστορικῶς καὶ ἐθνολογικῶς. Ἡ ἀνάκτησις αὐτῆς εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ὁ διακαέστατος πόθος παντὸς Ἑλλήνου.

Τρίτη διοίκησις εἶναι τῶν *Μειρῶν* (Τσακάλτζα) ΒΔ. Κων)πόλεως 50 χ. κ. Αὕτη ἔχει τρεῖς ἐπαρχίας: Ἀθύρας πρωτ. ὁμών. 3000 κ. *Μειρῶν* πρωτ. ὁμών. 5000 κ. ἔδρα ἐπισκόπου καὶ *Σηλυμβρίας* πρωτ. ὁμών. 5000 κ. ἔδρα μητροπολίτου, ἐπὶ τῆς Προποντίδος μετὰ λιμένος. Ὁ νομὸς ἔχει καὶ μίαν ἐπαρχίαν τοῦ *Ζεύματος* (Κιουτζουκ Τζεκεμετζέ) πρωτ. ὁμών 2000 κ.

Ἐκ τοῦ νομοῦ Κων)πόλεως ἐξαρτᾶται καὶ ἡ διοίκησις *Νικομηδείας* (Ἰσμίτ) περιλαμβάνουσα πέντε ἐπαρχίας. 1) *Νικομηδείας* πρωτ. ὁμών. (Ἰσμίτ) 15 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου. 2) *Καρά-Μουρ-*

σάλ πρωτ. δμών 3 χ. κ. 3) Ἄδα Παζάρ πρωτ. δμών. 7 χ. κ. 4)
Γκείμεπε πρωτ. δμών. 3200 κ. 5) Κάνδρα πρωτ. δμών. 3300 κ.

Β'. ΝΟΜΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

(38,900 □ χμ. 1,065,000 κ.).

Θέσις. Πρὸς Δ. τοῦ προηγουμένου νομοῦ μέχρι τοῦ ποτ. Νέστου ἐκτείνεται ὁ νομὸς οὗτος βρεχόμενος πρὸς Ν. καὶ Α. ὑπὸ θαλάσσης.

Κόλποι. Ὁ τῆς Ῥαιδεστοῦ, ὁ Μελας καὶ ὁ τῆς Αἴνου, ἐν οἷς οἱ ὄρμοι Ἡρακλείας, Γάνου, Μυριοφύτου, Περιστάσεως, Σηστοῦ καὶ Πόρτο-Λαγρό. Ἐν δὲ τῷ Εὐξείνῳ ὁ τῆς Ἰνιάδος.

Πορθοῖ. Ὁ Ἑλλησποντος (Δαρδανέλλια 70 χμ. μήκους, 1—7 χμ. πλάτους) ἔχει φρούρια ἰσχυρὰ ἐκκτέρωθεν προκσπίζοντα τὴν εἴσοδον αὐτοῦ. Ὁ νομὸς διαμελιζεται ἱκανῶς ὑπὸ θαλάσσης.

Χερσόνησοι. Ἡ Θρακικὴ (90 χμ. μήκους καὶ 5—20 πλάτους).

Νῆσοι. Ἡ Θάκος ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἡ Σαμοθράκη, ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Ἀθηνος ὑπαγόμεναι εἰς τὸν νομὸν τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

Ὅρη. Ὁ μικρὸς Αἴμος. Τὸ Ἱερὸν εἰς τὰ παράλια τῆς Προποντίδος καὶ Καλλιπόμεως. Ὁ Ἰσμικρος καὶ ἡ συνέχεια τούτου ὀροσειρὰ Σπάτ, Χαλβᾶ, Γάνος κλ. μέχρι μικροῦ Αἴμου. Ἡ Ῥοδόπη, (Δεσποτοθούνη, Δεσπότη-Δάχ), ὄρος δασῶδες, κατέχει τὴν Δ. Θράκην, εἶναι συνέχεια τοῦ Αἴμου πρὸς Β. καὶ τοῦ Ὀρθήλου πρὸς Δ. καὶ ἐκτείνεται πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου διὰ χαμηλῶν σειρῶν μέχρι τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Βοσπόρου. Ἀπέχει τῆς παραλίας 10—30 χμ. καὶ ἔχει ὕψος 2200 χμ.).

Ἀκρωτήρια. Ἡ Θυνιάς ἄκρα ἐν τῷ Εὐξείνῳ, Κυνὸς σῆμα, Μαστουσία, Σούβλα κλ.

Πεδιάδες. Τῆς Ἀδριανουπόλεως κατάφυτος διακοπτομένη ὑπὸ λόφων. Τῆς Ἐάνθης (καπνοφυτεῖται) καὶ τῆς Μικρωνείας. Ὁ νομὸς πρὸς Β. καὶ Δ. ἰδίᾳ εἶναι ὄρεινός μετὰ λαμπρῶν κοιλάδων καὶ δασῶν.

Ποταμοί. Ὑπὲρ τοὺς 15 ποταμοὺς ἔχει ὁ εὐδαίμων οὗτος νομὸς ἀρδεύοντας τὰς πεδιάδας αὐτοῦ. Τούτων ἀξιοὶ λόγου εἶναι : ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) ἀπὸ τοῦ Σκομίου ΝΑ. τρεπόμενος, ἀπὸ δὲ Ἀδριανουπόλεως πλωτὸς ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Αἴνου, ὁ Τόνζας ἐκ

τοῦ Αἵμου, ὁ Ἄρδακ ἐκ Ῥοδόπης καὶ ὁ Ἐργίνης συλλέγων πάντα τὰ ὕδατα τῆς Α. ὀρεινῆς Θράκης παραπότ. τοῦ Ἐβρου. Ὁ Μέλαις εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Ἀγγίκλος Αἰγὸς (Καοκ Καβὼκ Ντερέ).

Λίμνη. Ἡ Βιστονίς (Μπουροῦ-Γκέλ) μεγάλη λιμνοθάλασσα. Ὁ νομὸς ἔχει ἀφρονίαν ὕδατων, ἀλλ' ἐπιστημονικῆ ἦται σκόπιμος αὐτῶν χρῆσις, ὥστε νὰ ἀποτελῶσι στοιχεῖον πολιτισμοῦ, δὲν ἐγένετο εἰσέτι.

Κλίμα. Εὐκρατον, εἰς δὲ τὰ ὄρη ψυχρὸν τὸν χειμῶνα. **Ἐδαφος.** Εὐφορον, ἀλλὰ κκκῶς καλλιεργούμενον πλὴν τῶν καπνοφυτειῶν.

Προϊόντα. Δημητριακά. Καπνὸς ἐξείρετος, βάμβακ, μέταξα. Κτηνοτροφικά, κηπαῖοι κερπύ, φυσικὰ πάντα. Τεχνητὰ ὀλίγα.

Ἵουκτά. Μεταλλεῖα καὶ ἱμακτικὰ πηγαὶ ἀνεκμετάλλευτοι.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς διαίρεται εἰς 6 διοικήσεις.

1) Διοίκησις Ἀδριανουπόλεως. Αὕτη περιλαμβάνει 7 ἐπαρχίας εἰς 34 δήμους. Πρωτ. Ἀδριανούπολις ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Τόνζα καὶ Ἄρδα εἰς τὸν Ἐβρον ὑπὲρ τὰς 100 χ. κ. ἐπὶ τῆς θέσεως τῆς ἀρχαίας Ὀρεστιάδος. Ἐχει παλαιὰ ἀνάκτορα Σουλτάνων, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ διεθνοῦς σιδηροδρόμου Κων/πόλεως-Ἀδριανουπόλεως-Φιλιππουπόλεως κλ. καὶ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης δι' ἰδιαιτέρας γραμμῆς. Εἶναι ἔδρα μητροπολίτου καὶ κέντρον τῶν Θρακικῶν σιδηροδρόμων (ἀπέχουσα τῆς Κων/πόλεως 200 χμ.) ὡς καὶ ὅλων τῶν ὁδῶν τῶν συνδεδευστῶν τὰ διάφορα κέντρα τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἀν. Ῥωμυλίας. Διὰ τοῦτο ἐν αὐτῇ ἀσκεῖται μέγα ἐμπόριον καὶ βιομηχανία μετὰξίης κυρίως διὰ τῶν Ἑλλήνων ἀνερχομένων εἰς 60 χιλ. καὶ διατηρούντων 10 σχολεῖα καὶ κερθεναγωγεῖα ἐν τῇ πόλει. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι εἶναι Τούρκοι, Ἀρμένιοι, Εὐρωπαῖοι διάφοροι, Ἀλβανοὶ καὶ Βούλγαροι (10 χ. μόνον). (Καλεῖται Ἐδινρέ Τουρκιστί).

Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Διδυμότειχος 10 χ. κ. Ἐδρα μητροπολίτου (ἐριοργεῖα, μεταξουργεῖα, ἀγγειοπλαστικῆ). 2) Χάβσα ΝΑ. Ἀδριανουπόλεως πρωτ. δμῶν. 3) Ἐργίνου (Ἀγριάνου) πρωτ. Κροποῦ 4 χ. κ. 4) Ὀροιάκοι 5 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου Λιτίτσας. 5) Μουσιαφᾶ-Πασσᾶ 3500 κ. εἰς τὰ ὄρια τῆς Ῥωμυλίας καὶ 6) Καραιζᾶ-Ἀλή.

2) Διοίκησις Σαράντα Ἐκκλησιῶν (Κίρ-κλήσέ). Ἐχει 7 ἐπαρχίας εἰς 26 δήμους. Πρωτ. Σαράντα Ἐκκλησίαι εἰς τὰς ὑπερείας τοῦ

μικροῦ Αἵμου 16 χ. κ. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Τύροβα πρωτ. δμών. 5 χ. κ. 2) Μπαμπᾶ-Αἶκ πρωτ. δμών. 2 χ. κ. 3) Δουλέ-Μπουργᾶς (Ἀρκαδιούπολις) πρωτ. δμών. 5 χ. κ. 4) Βιζύης πρωτ. δμών. 3500 κ. 5) Μηδείας (Σαλμυδησσός) ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου 2 χ. κ. καὶ 6) Ἀγαθοπόλεως πρωτ. Ἀγαθόπολις 2 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου.

3) Διοίκησις Γκιουμουλιζίνας. Ἔχει 7 ἐπαρχίας εἰς 40 δήμους. Πρωτ. δμών. (Μαξιμιανούπολις) 12 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου Μαρωνείας κειμένης ΝΑ. ταύτης 2500 κ. ὕδατα ἀφθονα, φυτεῖαι, κήποι, ἄμπελοι, ἐμπόριον ζώων, μετὰ ζῆς. Ἑλληνικὸν σχολεῖον καὶ παρθενωγωγεῖον. Ἐπίγειον Πόρτο-Λαγὸ καὶ Μπουμπάγια. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Ἐάνθη πρωτ. δμών. 7 χ. κ. ἐν καταφύτῳ πεδιάδι, ἔδρα μητροπολίτου, ἐπίγειον Πόρτο-Λαγὸ. Γένιτσε πολίχνη 3 χ. κ. (ὁ ἄριστος καπνός). ΝΑ. ταύτης 17 χμ. τὰ ἐρείπια τῶν Ἀβδήρων. 2) Τζεμπὲλ εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Νέστου. 3) Ἐργι-Δερέ. 5) Ἀλῆ-Τσελεπῆ καὶ 6) Σουλτάν-Γερί.

4) Διοίκησις Ῥαιδεσιτοῦ (Τεκιοῦρ-δάγ) 4 ἐπαρχίαι εἰς 17 δήμους. Πρωτ. Ῥαιδεσιτὸς 25 χ. κ. πάλαι Βισάνθη, ἔδρα μητροπολίτου Ἡρακλείας, ἣτις κεῖται ἐπὶ γλώσσης ἀπέναντι Ῥαιδεσιτοῦ (Πέρινθος καὶ Μυγδονία). Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Τυρολόης πρωτ. Τσουρλοῦ ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου 6500 κ. 2) Μαλγάρων πρωτ. δμών. 600 κ. 3) Χαριοπόλεως πρωτ. Αἰρμπολι 3500 κ. ἡ δευτέρα πόλις, ἣν κατέλαβον οἱ Ὀθωμανοὶ ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τὴν Καλλιπόλιν.

5) Διοίκησις Καλλιπόλεως. Ἔχει 4 ἐπαρχίας εἰς 14 δήμους. Πρωτ. Καλλιπόλις 29 χ. κ. πόλις ἑλληνικωτάτη, ἔδρα ἐπισκόπου, ἡ πρώτη πεσοῦσα εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Πρὸς Δ. ταύτης Ἀγγελοχωρί 3 χ. κ. Διαβολοχωρί ὑπὸ τῶν Τούρκων καλούμενον (Σεϊτάν-Κιλι). Διὰ τὸ ἐπικαιρὸν τῆς θέσεως καὶ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τῆς Θρακικῆς χερσονήσου κατελήφθη αὕτη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ πόλεις ἡ Καρδία ἐν τῷ στενῷ τοῦ ἰσμοῦ (χωρίον Καρδία). Ἡ Λύσιμάχεια (Ἐξχιμία) ΒΑ προηγουμένη, ἡ Σηστός (Ζεμενίκ, Ζεῦζις Εὐξείνου ὑπὸ Ξέρξου), ἡ Μάδυτος. Αἰγὸς ποταμοὶ (Μπολιὰκ-Καλεσί, ὁ ποτ. νῦν λέγεται Καρκ-Καθά-Ντερέ), ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι ἠττήθησαν ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου (404 π. χ.). Ἡ Ἐλαιοῦς πλησίον Μαστουσίας. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Σάο-κιοῖ πρωτ. Περίστασις 7 χ.

κ. 2) *Μυριοφύτου πρωτ. δμών.* 5 χ. κ. ἔδρα ἐπισκόπου. 3) *Κεοάτης πρωτ. δμών.* 550) κ.

6) *Διοικήσις Δεδέ-Ἀγάτς.* Ἔχει 3 ἐπαρχίας (14 δήμους). Πρωτ. Δεδέ-Ἀγάτς 9 χ. κ. τέρμα τοῦ σιδηροδρόμου Ἀδριανουπόλεως-Δεδέ-Ἀγάτς καὶ ἐπίγειον αὐτῆς. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) *Σουφλίου πρωτ. δμών.* 7500 κ. Εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἐβρου καὶ 2) *Αἴνου πρωτ. δμών.* 4 χ. κ. (Ἀψινθος καὶ Πολτυομβρία πάλαι) ἔδρα μητροπολίτου.

Κάτοικοι. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Θράκης ἐν γένει περὶ τὸ 1 ἐκ. εἶναι Ἕλληνας, οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι, Εὐρωπαῖοι, Βούλγαροι.

Β'. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

(Ἄμσος κτῆσις, 63,150 □ χμ. 2,015,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Μακεδονία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Θράκης μέχρι τῆς Ἠπείρου, Κοσσυφοπεδίου, Ἀλβανίας καὶ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους μέχρι τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Διοικήσεως Σκοπιῶν.

Διαίρεσις. Ἡ Μακεδονία διαιρεῖται εἰς 2 νομούς: Θεσσαλονίκης καὶ Μοναστηρίου (Βιτωλίων).

Γ'. ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(35,450 □ χμ. 1 165,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ποτ. Νέστου καὶ τῶν ὄρεων Ῥοδόπης καὶ Ῥίλου μέχρι τῶν νομῶν Μοναστηρίου καὶ Κοσσυφοπεδίου, πρὸς Ν. δὲ μέχρι τοῦ Θρακικοῦ πελάγους καὶ τῆς Τουρκικῆς καὶ Ἑλληνικῆς Θεσσαλίας. Ἡ θέσις τοῦ νομοῦ γεωγραφικῶς εἶναι ἐξαιρετος, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς περιβλεπιοσ διὰ τὸν λόγον τοῦτον.

Κόλποι καὶ ὄρμιοι. Ἡ θάλασσα διαμελίζει βαθύτατα τὸν νομὸν σχηματίζουσα κόλπους μακροτάτους καὶ ὄρμους ἀσφαλεῖς. Πρὸς Β. τῆς Θάλας εἶναι ὁ κόλπος τῆς Καβάλλας. Περαιτέρω ὁ Στρυμονικός, ἐν ᾧ οἱ ὄρμιοι: Ὀρφάνι (ἀλυκαὶ μεγάλα), Κοντέσα (Ἀμφίπολις, Ἡϊῶν) καὶ Ἰερισσός. Ὁ Σιγγιτικὸς κόλπος, ἐν ᾧ οἱ ὄρμιοι: Φραγκολιμάνι, ἀγίου Νικολάου καὶ Συκῆς. Ὁ Τορωναῖος (Κασσάνδρας) κόλπος, ἐν ᾧ οἱ ὄρμιοι: Κωφός καὶ Σκάλα· ὁ Θερμακικὸς κόλπος, ἐν ᾧ ὁ ὄρμος καὶ ὁ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης.

Χερσόνησοι. Ἡ Χαλκιδικὴ σχιζομένη εἰς τρεῖς μικροτέρας: Πικλήνην, Σιθωνίαν καὶ Ἀκτὴν προεκτεινομένης περὶ τὰ 50 χμ. εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐν τῷ Σιγγιτικῷ κόλπῳ ἀπαντῶνται καὶ τινες νησίδες μικραί. Τὸν νομὸν χαρακτηρίζει πλούσιος θαλάσσιος διαμελισμός.

Ἦρον. Ἡ Ῥοδόπη, τῆς ὁποίας αἱ κορυφαὶ Σκόμιον (Βιτόσχ 2462 μ.), Δούναξ (Ῥίλο-δάγ 2756 μ.) καὶ Ντουμπανίτσα εἶναι ἐκτὸς τοῦ νομοῦ καὶ συνδέουσι ταύτην μετὰ τοῦ Αἴμου. Ὁ Ὀρβηλος (Περίμ-δάγ 2681 μ.) ἐκφυτὶς τῆς Ντουμπανίτσας παρὰλλήλος τῇ Ῥοδόπῃ. Τοῦτου συνέχει τὸ Μενίκιον ἢ Φκλακρόν (Βός-δάγ) καὶ τὸ Παγγαῖον (Πρινάρι). Τρίτη σειρά εἶναι ἡ Μελές, Κερκίνη, Πλασκοβίτσα ἐκ τῆς Ντουμπανίτσας καταλήγουσα εἰς τὴν Χαλκιδικήν, ἔνθα ὁ Ἄθως (ἄγιον ὄρος), κλάδος τοῦ Ὑψίζωνος (Χολομόνδχ). Ὁ Ὀλυμπος (2285 μ.) καὶ ὁ Πίερος. Ὁ νομὸς ἔχει ὄρη δασώδη καὶ κατὰφυτα (ξυλεία οἰκοδομῶν καὶ πλοίων) διευθυόμενα ἢ παρὰλλήλως πρὸς τὰ Δ. τῆς χερσονήσου ἢ ἐγκαρσίως καὶ χωρίζοντα τὴν χώραν εἰς πολλὰ κλειστά τμήματα. Ἐν γένει δὲ παρατηροῦμεν ὅτι τὸ Α. μέρος τῆς Ἑλλην. χερσονήσου εἶναι βαθύτατα διαμεμελισμένον ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ πολλαχοῦ φέρει μέγιστα ῥήγματα καὶ διαβρώσεις.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Πλατύ, ὁ Ἀκράθως, τὸ Κναστοαῖον (Καλογραζή), τὸ Νουμαῖον (Ἅγιος Γεώργιος), τὸ Δρέπανον, τὸ Αἶναῖον (Κρα-Μπουρνοῦ) καὶ ἡ Γιωγνή (Μικρὸν Κρα-Μπουρνοῦ εἰς τὴν Α. εἴσοδον τοῦ κολπίσκου Θεσσαλονίκης.

Πεδιάδες. Τῆς Κεβέλλας, τῆς Δράμας «χουση πεδιάς», τοῦ Νευροκοπίου, τῶν Σερωῶν, τοῦ Μελενίκου, τῆς Θεσσαλονίκης (Ἡμαθίας), τοῦ Λαγκαδῆ καὶ τῆς Πιερίας (Κατερίνης). Κοιλιάδες πλεῖστα.

Ποταμοί. Ὁ Νέστος ἐκ τοῦ Ῥίλο-δάγ εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος ἀρδεύων τὰς πεδιάδας Νευροκοπίου, Δράμας καὶ Κεβέλλας. Ὁ Στρυμὼν ἐκ τοῦ Σκομίου εἰς τὸν ὄμῶν. κόλπον διὰ τῆς λίμνης Κερκινίτιδος ἀρδεύων τὰς πεδιάδας Μελενίκου καὶ Σερωῶν. Ὁ Ἀνθεμοῦς (Βασιλιγιώτικος) διαρρέων τὴν κοιλάδα τῆς Γαλατίστης. Ὁ χειμαρῶδης Ἐχέδωρος (Γάλλικο) παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην. Ὁ Ἀξιός (Βαρδάρ) ὁ μέγιστος τῆς Μακεδονίας, δέχεται ἐξ παραποτάμους, ὧν σπουδαῖος εἶναι ὁ Ἐριγὼν (Τσέρνα) διοχετεύων πολλὰ βέηματα εἰς τὸν Ἀξιόν. Ὁ Ἀξιὸς συνεχῶς μετὰ τοῦ Λουδία (Παλαγομάνα καὶ Κρα-Ἀσμὰκ) δι' ἀσταθοῦς ἐκβολῆς συχνὰ πλημμυρούσης εἰς τὸν Θεματικὸν κόλπον. Ὁ Ἀλιάκμων (Βιστρίτσα, Ἰντζέτ-Καρῆ-Σοῦ)

ἐκ τοῦ Βοίου εἰς τὸν Θερμακικὸν κόλπον. Οἱ ποταμοὶ εἶναι μεγάλοι καὶ πολυὺδροι ἀρδεύοντες ἀρθύτως τὰς πεδιάδας, ἀλλὰ τούτων γίγνεται μόνον φυσικὴ ἐκμετάλλευσις (ἀρδευσις, ὑδρευσις ἰχθύες).

Λίμναι. Ἡ τῶν Φιλίππων πλησίον Καβάλλας. Ἡ Κερκινίτις (τοῦ Ἀχινοῦ). Ἡ Βόλβη (Μπεσίκ-Γιχόλ), συγκοινωνεῖ πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ ποταμοῦ Ῥηλίου καὶ εἶναι πλήρης ἰχθύων. Ἡ τοῦ Λαγκκαδᾶ (ἀγ. Βασιλείου) πρὸς Δ. προηγουμένης. Ἡ Πικρολίμνη ΒΔ. τοῦ Λαγκκαδᾶ. Ἡ Δόθηρος (Δοῖράνη), ἧς τὰ ὕδατα χύνονται εἰς τὸν Ἀξιόν. Ἡ Πρασιά, ἧς τὰ ὕδατα χύνονται εἰς τὸν Στρυμόνα. Ἡ Λουδία (Γιαντισᾶ). Αἱ λίμναι ὀφείλονται εἰς τὰ κλειστὰ τμήματα, εἶναι δὲ μεγάλαι καὶ πλήρεις ἰχθύων. Τὸ σύμπλεγμα δὲ τῶν ὑδάτων ἐν γένει τοῦ νομοῦ θὰ μετέβαλε τοῦτον εἰς ἀληθῆ παράδεισον, ἂν ἐπιλοξευεῖτο ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῇ ἡ ὑδραυλικὴ ἐπιστήμη.

Κλίμα. Ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρη ἐν χειμῶνι, δροσερὸν τὸ θέρος. Ἐν τοῖς παραλίοις ἤπιον. Γενικῶς ὑγιεινὸν πλὴν τῶν ἐλωδῶν μερῶν (πλησίον λιμνῶν).

Ἔδαφος. Εὐφορώτατον, δάση πυκνά, ὕδατα ἄφθονα, γῆ πλουσιωτάτη.

Προϊόντα. Δημητριακά. Δασικά. Κτηνοτροφικά, βάμβαξ, καπνὸς ἐξαίρετος, ὄρυζα, οἶνος, καρποὶ κηπαῖοι. Ὁ ζωϊκὸς καὶ φυτικὸς κόσμος πλουσιώτατος, ἀλλ' ἀτελής ἐκμετάλλευσις τούτων.

Μεταλλεῖα. Χρυσοῦ καὶ ἀργύρου ἀνεκμετάλλευτα.

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης διαιρεῖται εἰς 3 διοικήσεις.

1) Διοίκησις Θεσσαλονίκης. Αὕτη περιλαμβάνει 14 ἐπαρχίας. Θεσσαλονικὴ πρωτ. 150 χ. κ. ὦν 50 χ. Ἑβραῖοι, πάλαι ἐκαλεῖτο Θέρμη (ἐκ τῶν θερμῶν πηγῶν, νῦν Σέδες), ὠνομάσθη δὲ Θεσσαλονίκη ὑπὸ τοῦ Κασσάνδρου πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου αὐτοῦ. Ἡ πόλις εἶναι ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ ὄρους Κισσοῦ (Χορτιάτου) καὶ πρᾶξει ἐξοχὸν θέαν ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς διὰ τὰς στενάς καὶ ἀκαθάρτους ὁδοὺς καὶ τὰ πέριξ ἔλη εἶναι ἀνθυγιεινόν. Ἐχει Ἑλλην. γυμνάσιον καὶ διάφορα ἄλλα σχολεῖα, εἶναι ἔδρα μητροπολίτου, συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κων/πόλεως καὶ τῆς Εὐρώπης καὶ κατέχει θέσιν ἐξαίρετον ὡς κέντρον ἐμπορίου καὶ λιμὴν συγκοινωνίας μετὰ τὴν Εὐρώπης καὶ Ἰνδικῆς. Ἐκ τοῦ λιμένος αὐτῆς ἐξάγονται δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, καπνός, νήματα,

δέματα, τάπητες, ξυλεία κλ. εισάγονται δὲ ἅπαντα τὰ ἀποικιακὰ προϊόντα εἰς τὴν Μακεδονίαν, Δ. Βουλγαρίαν καὶ Σερβίαν. Διαπροεπῆ μνημεῖα τῆς εὐδαιμονίας τῆς πόλεως πρὸ τῆς κατακτῆσεως ἦσαν οἱ εἰς Τζαμία μεταβληθέντες ναοὶ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου ἐνταῦθα μαρτυρήσαντος, τῆς Ἁγ. Σοφίας καὶ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Ἔχει πέριξ κήπους τερπνοὺς καὶ ὠρικά προάστεια. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι ἡ Γαλάτισσα 3 χ. κ. πρωτ. τοῦ δήμου Ἀνθεμουῦντος (Καλαμαριάς), ἔδρα ἐπισκόπου καὶ ἡ Κουλακιά 2500 κ. πρωτ. τοῦ δήμου Βαρδάρ ἔδρα ἐπισκόπου.

Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) *Κασσάνδρας πρωτ. Πολύγυρος* 3500 κ. ἔδρα μητροπολίτου Κασσανδρίας· πλησίον ἔκειτο ἡ Στώλος καὶ ΝΔ. ἡ Ὀλυνθος (ἄγιος Μάμας) καὶ κατωτέρω ἡ Κασσάνδρεια. Παρὰ τὴν νέαν Κασσάνδρειαν ἦτο ἡ Μένδη (Πορταριά), ἡ Σπαρτωλὸς καὶ ταύτης ΒΔ. ἡ Καρυά, μικρὸν χωρίον πλησίον Ἀντιγονείας. Τορώνη καὶ Σίγγος, ἐξ ὧν οἱ κόλποι. 2) *Ἁγ. ὄρους πρωτ. Καρυαί.* Ἡ ἐπαρχία περιλαμβάνει τὰ Λ. τῆς Χαλκιδικῆς καὶ ἄπασαν τὴν χερσόνησον τῆς Ἀκτῆς· ἐν Καρυαῖς δὲ ἔδρευε ἡ Ἐπερὰ σύναξις εἰς ἣν ἐκάστη μὸνὴ ἐκ τῶν εἴκοσι τοιούτων τοῦ ἀγίου ὄρους στέλλει κατ' ἔτος ἓνα ἀντιπρόσωπον. Αἱ μοναὶ εἶναι κοινόβιοι καὶ ἰδιόρρυθμοι, μοναχοὶ δὲ ζῶσιν ἐκεῖ περὶ τοῦ 6 χιλ. ὧν οἱ ἡμίσεις εἶναι Σλαῦοι. Πρόβλακας, μικρὸν χωρίον (Ἐέρξης, διῶρυξ), Ἱερισσὸς ἐν θέσει Ἀκάνθου 2500 κ. Στρατόνι ἐν θέσει Στρατονικείας. Ἰσχυρος 62) κ. Λυμπιάδα ἐν θέσει Σταγείρων, πατρίδος Ἀριστοτέλους. 3) *Κατερίνης πρωτ. ὁμών.* 1500 κ. ἐν τῇ πεδιάδι τῆς Πιερίας. Ἐνταῦθα ἦσαν ἀρχαῖαι πόλεις: Δῖον (εἰς τὸ χωρίον Μελιθριά Ν. Κατερίνης), ἔνθα ἐγίγοντο Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες διαρκοῦντες 9 ἡμέρας. Παρὰ τὸ Δῖον ῥέει ὁ ποτ. Βαρύρας (Χελοπόταμος). Πέμπλεια (Λιτοχώρι) 1500 κ. Ἡράκλειον (Πλαταμῶν ἔδρα ἐπισκόπου). Πύδνα ἐπὶ τοῦ ἄκρωτ. Ἀθεράδας ἀπέναντι τοῦ Καρα-Μπουρνοῦ καὶ πλησίον τοῦ χωρίου Κίτρους. Μεθῶνη (Ἐλευθεροχώρι). Βορειότερον εἶναι ἡ κώμη Κολινδρός, ἔδρα ἐπισκόπου Κίτρους. 4) *Λαγκαδᾶ πρωτ. ὁμών.* 3500 κ. ἐν τῇ πεδιάδι Λαγκαδᾶ (τῇ πάλαι Μυγδονίᾳ). 5) *Ἀβρατ-Ἰοσᾶρ* (πάλαι Κρηστωνία χώρα) πρωτ. ὁμών. 10 χ. κ. ἐπὶ τῆς διεθνούς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου. 6) *Δοϊράνης* (μέρος τῆς ΝΑ. Ἀμφαξίτιδος Παιονίας) πρωτ. ὁμών. (Δόξηρος) 5500 κ. ἔδρα ἐπισκόπου. 7) *Γευγελῆ πρωτ. ὁμών.* 5000 κ. ἐν τῇ δεξιᾷ τοῦ Ἀξιοῦ ὄχθῃ. 8) *Γέντισε* (πά-

λαι Βοττιαία) πρωτ. Γένιτσε-Βαχδάρ ἢ Γιαντισά πρὸς Β. τῆς λίμνης Λουδίας 9 χ. κ. Μίνω ὄραν πρὸς Ν. εἶναι τὸ ἄσημον τουρκικὸν χωρίον Ἀλλάχ-Κισλασί ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Πέλλης τῆς πατρίδος τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. 9) Καρὰ Φέρια (τὰ Δ. τῆς Ἡμαθίας) πρωτ. Βέροια 15 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου. Νιάουστα 6 χ. κ. παρὰ τὰ ἐρειπια τοῦ Κιτίου. 10) Βοδενῶν (ΒΔ. Ἡμαθίας) πρωτ. Βοδενά (Αἰγαί καὶ Ἐδεσσα) 12 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου. Ἡ πόλις διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποτ. Βόδα, ὃ ὁποῖος σχηματίζει 6 καταρράκτας, ὧν ὁ εἷς ἔχει ὕψος ἰκανόν· (λειμῶνες καὶ φυτεῖαι γιγασμιῶν, ἐξ ὧν καπνοσύριγγες). 11) Τεκβέ πρωτ. ὁμών. 4500 κ. ἐπὶ τοῦ Βιλίτσια παρχπ. Ἀξιού. 12) Σιρωμίτισης πρωτ. ὁμών. (Τιβεριούπολις) 12 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου. 13) Κιοπροουλοῦ πρωτ. Βελεσσά 15 χ. κ. παρὰ τὸν Ἀξιόν, ἐφ' οὗ λαμπρὰ γέφυρα.

2) Διοίκησις Σερρῶν. Ἔχει 8 ἐπαρχίας πρωτ. Σέρραι 40 χ. κ. ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ σιδηροδρόμου Κων/πόλεως - Θεσσαλονίκης, ἔχει ἑλλην. γυμνάσιον καὶ ἀκμαῖον ἐμπόριον καπνῶν καὶ βάμβακος, εἶναι ἔδρα μητροπολίτου. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Ζίχνης πρωτ. ὁμών. (πάλαι Βέργη) 4500 κ. Ἐμπολις μικρὸν χωρίον κατὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ Στρυμόνος ἐκ τῆς Κερκινιτίδος λίμνης, ἔνθα ἡ Ἀμφίπολις καὶ ΝΔ. ταύτης ἡ Ἡτών. Ὀρφάνι, ἐπίνειον Σερρῶν. 2) Δεμιρ-Ἰσοῦ πρωτ. ὁμών. 3 χ. κ. ΒΔ. Σερρῶν (4 ὄρας). 3) Μελενίκου πρωτ. ὁμών, ἐν τῇ θέσει τῆς Γαρησκού 9 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου (11 ὄρας ἀπὸ Σερρῶν), ἔχει λαμπροὺς ἀμπελῶνας. 4) Πετριόσι πρωτ. ὁμών. ἐν θέσει Πέτρας. 5) Νευροκοπίου πρωτ. ὁμών. 8500 κ. ἐντὸς χαράδρας, ἔδρα μητροπολίτου (βυρσοδεφεῖα καλὰ). 6) Ρασλόκου πρωτ. ὁμών. ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Νέστου 4 χ. κ. (2 ὄρας ἀπὸ τῶν Βουλγαρικῶν συνόρων). 7) Τζουμαγιά πρωτ. ὁμών. 4 χ. κ. ἐντεῦθεν ἐνεργεῖται συγχωρονίκα πρὸς τὴν Βουλγαρίαν.

3) Διοίκησις Λοάμας. Ἔχει 4 ἐπαρχίας πρωτ. Δράμα (Δραβήσκος) 10 χ. κ. πατρὶς τοῦ Μαχμούτ Πασσά Δράμαλη, ἔδρα μητροπολίτου (ἐμπόριον καπνοῦ μέγα, ὕδατα ἄφθονα). ΝΑ. εἶναι τὸ χωρίον Φιλιππετζίκ ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῶν Φιλίππων (νίκη Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίου κατὰ Βρούττου καὶ Κασσίου 42 π. Χ.) 2) Καβάλλας πρωτ. ὁμών. 15 χ. κ. πατρὶς τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ δυναστείας, πόλις παράλιος πλησίον τῆς πάλαι Νεαπόλεως· διοικητικῶς ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς Αἰγύπτου. 3) Ἐλευθεροπόλεως πρωτ.

Πρόβι 5 χ. κ. μίαν ὄραν ἀπὸ τοῦ καλοῦ λιμένος τῆς Ἐλευθεροπόλεως (Ἠϊών). 4) Σηρισσημῶν πρωτ. δμῶν, 2500 κ. πρὸς τὴν δεξιάν ὄχθην τοῦ Νέστου. Γενίλιου (Νεοχώρι) 1 ὄραν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Στρυμόνος ἐν θέσει Ἀμφιπόλεως.

Δ'. ΝΟΜΟΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΥ (Βιτωλίων).

27,000 □ χμ. 850,000.

Θέσις. Μεταξὺ τῶν νομῶν Θεσσαλονίκης καὶ Κοσσυφοπεδίου μέχρι τῆς Ἠπείρου καὶ Ἀλβανίας.

Ὄρη. Ὁ Σκάρδος. Ἡ Κωνδούα. Τὰ Πυρηνάα (Πετρίνα). Ταῦτα ἐκπέμπουσι κλάδους πρὸς τὰ κέντρον τὸ Βότον, τὸ Περιστέρι (Βαρνοῦς), τὴν Μπαμποῦναν, τὸ Νίτζον, τὰ βουνὰ τοῦ Μορυχόδου Πλασκοβίτσαν, Μελιν κλ. Βέρμιον. Ὀλυμπος, Πίερος. Τὰ Καμβοῖνια κτλ. Τὰ πλεῖστα δασώδη καὶ κατάρρυτα, ἔχουσι τὴν αὐτὴν σύστασιν καὶ διεύθυνσιν πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων νομῶν.

Πεδιάδες. Τῆς Ἀχρίδος (Λυχνιδού), τῆς Κορυτσῆς, τῶν Πρεσπῶν, τῆς Πριλάπου (Πέριλεπε) καὶ τῆς Φλωρίνης. Κοιλιάδες πολλὰ διὰ μέσου τῶν ὀρέων. Ἡ μεγίστη πεδιάς εἶναι τῶν Βιτωλίων (λειμῶνες ἐξαίρετοι).

Ποταμοί. Ὁ Δρίλων σχηματίζομενος ἐκ τοῦ λευκοῦ Δρίλωνος ἐκ τοῦ Σκάρδου καὶ τοῦ μέλανος ἐκ τῆς λίμνης Λυχνίτιδος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Ἐριγών. Ὁ Ἀξιός. Ὁ Ἀλιάκμων καὶ πλεῖστοι τούτων παραπόταμοι.

Λίμναι. Ἡ Λυχνίτις (Ἀχρίδος) ἰχθυοτρόφος, ἡ μεγίστη καὶ καλλίστη (50 χμ. μήκος, 22—25 πλάτος) τῶν Πρεσπῶν. Ἡ Σβίριν καὶ Μελίσι πρὸς Ν. Λυχνίτιδος μικραὶ καὶ ἐλώδεις. Ἡ τοῦ Δρενόβου (Βεντρού μετὰ νησιδος καλουμένης Ἀχιλλίου, ἐν ἣ ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Ἀχιλλίου, ἐνός τῶν 318 πατέρων τῆς ἁ. οἰκουμενικῆς συνόδου). Ἡ Κακτορία (Κέλετρον) καὶ ἡ τοῦ Ὀστρόβου πᾶσαι ἰχθυοτρόφοι.

Κλίμα. Ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρη τῶν χειμῶνα, δροσερὸν τὸ θέρος.

Ἐδαφός. Εὐφορώτατον (δι' οὗς λόγους καὶ τῶν ἄλλων νομῶν, βλάστησις πλουσία, ἀγέλαι βοῶν, ἵππων, προβάτων).

Προϊόντα. Τὰ αὐτὰ πρὸς τοὺς προηγουμένους νομούς (εἰπέ αὐτὰ).

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς Μοναστηρίου διακρεῖται εἰς 5 διοικήσεις.

1) Διοίκησις Μοναστηρίου (Βιτωλίων) ἔχει 5 ἐπαρχίας, πρωτ. Μο-

νασιήριον (Βιτώλιζ) 48 χ. κ. ἐν ὑγρῷ καταφύτῳ πεδιάδι ἐπὶ τοῦ ποτ. Ἐριγῶνος, διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμίσκου Δραγόρι, ἔχει σταθμὸν τοῦ διεθνoῦς σιδηροδρόμου, εἶναι ἔδρα μητροπόλεως Πελαγονίας, ἔχει Γυμνάσιον ἑλληνικὸν καὶ ἄλλα σχολεῖα, στρατιῶνας, νοσοκομεῖα. Ἄσκει μὲγχ ἐμπόριον καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἑλλήνων, Τούρκων, Σλαβίων, Βλαχῶν Ἑβραίων. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι. 1) Φλωρίνης πρωτ. ὁμών. (Μογλενά καὶ Τουρκ. Καρατσόβασι) 8500 κ. ἔδρα μητροπόλεως. Πλησίον τῆς ὁμών. λίμνης αἱ Πρέσπαι 1700 κ. ἔδρα μητροπόλεως. 2) Ἀχρίδος πρωτ. ὁμών. (πάλαι Λυχνιδός) 16 χ. κ. ἔδρα μητροπόλεως καὶ πατρὶς τοῦ Ἰουστινιανοῦ. 3) Κοιτσόβου πρωτ. ὁμών. 5500 κ. 4) Πέρλεπε πρωτ. ὁμών. εἰς τὰς ὑπῤωρεῖας τῆς Μπαμπούνας (Πρίλαπος) 22 χ. κ. Κρούσοβον 11 χ. κ.

2) Διοίκησις Κοριτσᾶς (Γκχόρουτζε) ἔχει 4 ἐπαρχίας πρωτ. Κοριτσᾶ 15 χ. κ. ἔδρα μητροπόλεως, ἔχει γυμνάσιον ἑλλην. (τοῦ Πάγκκα). ΒΔ. εἶναι ἡ Μοσχόπολις πατρὶς τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου Σίνα. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Κασιορίας πρωτ. ὁμών. 9 χ. κ. ἔδρα μητροπόλεως μετὰ γυμνασίου. Χρούπιττα 5 χ. κ. 2) Κολώνης πρωτ. ὁμών. 4500 κ. φημιζομένη διὰ τὴν γεννιότητα τῶν κατοίκων αὐτῆς. 3) Ἰατράβας πρωτ. ὁμών. ἢ Βογραδέτσι 8 χ. κ. ἐν τῇ Δ. ὄχθῃ Ἀχρίδος.

3) Διοίκησις Δίβρας (Δεβρῶν) ἔχει 4 ἐπαρχίας πρωτ. Ἄνω Δίβρα (Δεμπρέι-Μπαλιχ) 15 χ. κ. ἔδρα μητροπόλεως. Ἐκ τῶν 20 χ. κατ. τῆς ἐπαρχίας 14 χ. εἶναι Τόσκοι πολεμικώτατοι, 5,400 Ἕλληνες καὶ 600 καθολικοί. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι ἀνήκουσι τῇ Ἀλβανίᾳ.

4) Διοίκησις Σερβίων ἔχει 7 ἐπαρχίας πρωτ. Σέρβια 3200 κ. ἔδρα μητροπόλεως. Βελθενδός 2500 κ. Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) Κοζάνης πρωτ. ὁμών. 6.00 κ. ἔδρα ἐπισκόπου μετὰ γυμνασίου (φυτεῖαι κρόκου). 2) Τζουμᾶ πρωτ. ὁμών. 5500 κ. ΒΑ. Κοζάνης. 3) Ἀνασελίτης πρωτ. Δάψιστα 3500 κ. Σιάτιστα 6500 κ. ἑλληνικὸν γυμνάσιον. Σισάνιον 7500 κ. ἔδρα μητροπόλεως. 4) Γρεβενῶν πρωτ. ὁμών. 2000 κ. Κρανιχά 2500 κ. 5) Κιτλάρ πρωτ. ὁμών. 8 χ. κ. Τούρκων ἐκ Μ. Ἀσίας καταγομένων, ἐν πεδιάδι σαρὶ γχιῶλ (κιτρίνη λίμνη) κελουμένη.

7) Ἐπαρχία Ἐλασσῶνος. Ἡ ἐπαρχία αὕτη περιλαμβάνει τὸ ὑπολειφθὲν ὑπὸ δουλειαν τμήμα τῆς Θεσσαλίας ἐκ 4 δήμων, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ νομοῦ Μοναστηρίου καὶ ἔχει σπουδαίαν στρατηγικὴν

σημασίαν. Πρωτ. Έλασσών (ή τοῦ Ὀμήρου Ὀλοοσσών) 1500 κ. εἶναι ἔδρα μητροπολίτου. Δισκάτα 5 χ. κ. ἔδρα ἀρχιεπισκόπου. Βλαχολεϊβκον 3600 κ. ἔδρα ἐπισκόπου. Ἡ ἐπαρχία ἔχει περὶ τὰς 150 χιλ. κκτ.

7) Διοικήσις Ἑλ-Βασάν. Ἡ διοικήσις αὕτη τοπογραφικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Ἀλβανίαν καθὼς καὶ αἱ ἐπαρχίαι Κορυτσᾶς καὶ Δίβρας, διοικεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Βαλῆ Μοναστηρίου, ἔχει 3 ἐπαρχίας καὶ πρωτ. ὁμῶν. 28 χ. κ. (13 ὥρας ἀπὸ Δυρραχίου). Κλίμα ὑγρὸν, ἐμπόριον δερμάτων, κηροῦ καὶ ἐρίων, ἐργοστάσια ὄπλοποιίας. Εἶναι ἔδρα ἐπισκόπου.

Κάτοικοι Μακεδονίας. Περὶ τὸ 1,290,000 εἶναι Ἕλληνες οἱ δὲ λοιποὶ Τούρκοι, Ἀλβανοί, Σέρβοι, Εὐρωπαῖοι διάφοροι, Κουτσόβλαχοι καὶ Βούλγαροι. Οἱ Ἕλληνες τῆς Μακεδονίας πλὴν τῆς κατ' ἀριθμὸν ὑπεροχῆς ἔχουσιν εἰς χεῖρας αὐτῶν τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν καὶ πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς προόδου. Εἶναι φιλόπονοι, φιλόνομοι καὶ φιλοπάτριδες. Ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐπέδραμον κατὰ τῆς χώρας ὄρδαὶ Βουλγάρων ληστῶν, οἱ ὅποιοι πολλοὺς ἐκ τῶν προκρίτων Ἑλλήνων, ἱερέων καὶ διδασκάλων ἀνάνδρως ἐδολοφόνησαν. Ἐγεννήθη φυσικὴ ἔμμυα, τῆς ὁποίας τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα ἀνερίπισαν τὸν δικαίεστατον τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πόθον τῶν ἀδελφῶν Μακεδόνων.

Ε'. ΝΟΜΟΣ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟΥ

(31,340 □ χμ. 957,000 κ.).

Θέσις. Ὁ νομὸς οὗτος ἐκτείνεται μεταξὺ Σερβίας, Βουλγαρίας, Ἀλβανίας καὶ λοιπῆς Μακεδονίας.

Ὅρη. Ὁ Σκάρδος καὶ οἱ τούτου κλάδοι Μπαμπούνα, Γόρα, Ντουμπανίτσα, Κανδουίτσα καὶ αἱ Β. κορυφαὶ τῶν Πυρηνναίων.

Πεδιάδες. Ἡ τοῦ Τετίβου καὶ τοῦ Κοσσυφοπεδίου (μάχαι Σέρβων καὶ Οὐγγρων κατὰ Τούρκων 1389, 1448).

Ποταμοί. Ὁ Δρίλων καὶ ὁ Μοραύας καὶ ὁ τούτου παραπόταμος Ἰβάρ.

Κλίμα. Ἐδαφος. Ὁμοίαι πρὸς τὰ τοῦ προηγουμένου νομοῦ.

Προϊόντα. Δημητριακὰ. Κτηνοτροφικὰ. Δασικὰ, ὄρυζα, κωνὸς κλ.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ὁ νομὸς Κοσσυροπεδίου διαίρεται εἰς 5 διοικήσεις: Σκοπίων, Πριστίνης, Ἰππέκ, Ταχλίτσας, Νοβι-Παζάρ.

1) *Διοίκησις Σκοπίων.* Ἐχει 7 ἐπαρχίαις πρωτ. Σκόπια (Οὐσκιοῦπ) 50 χ. κ. ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Ἄξιου, ἐφ' οὗ πολυτόξος λιθίνη γέφυρα Ῥωμικὴ, ἐπὶ τοῦ διεθνοῦς σιδηροδρόμου, ἔδρα μητροπολίτου 2) *Κομανόβου πρωτ. ὁμών.* 12 χ. κ. 3) *Παλάγκας πρωτ. Ἐγρὶ-Παλάγκα* 4500 κ. 4) *Κόιζανα πρωτ. ὁμών.* 5 χ. κ. 5) *Καράτοβας πρωτ. ὁμών.* 9 χ. κ. (μεταλλεῖα ἀργύρου, κάλλιστα χαλκοσυργεῖα). 6) *Ῥαδίτσας πρωτ. Ῥάδοβις* 3500 κ. 7) *Ἰσιπ πρωτ. ὁμών.* 2500 κ. (πάλας Ἀστιβός). Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Βαρὸς 5 χ. κ., πρὸς Β. τῆς ὁποίας ἐκτείνεται τὸ Κοσσυροπέδιον. Τὸ Τέτοβον (Καλκάν-Ντερέ) 20 χ. κ., εἰς τὰς ὑπώρειαις τοῦ Σκάρδου. Αἱ πόλεις: *Πριστίνα* 14 χ. κ. σταθμὸς διεθνοῦς σιδηροδρόμου. *Πρισρένη* 25 χ. κ. παρὰ τὸν Δρίλωνα (κάτοικοι Ἀλβανοὶ) καὶ Ἰππέκ 15 χ. κ. τοπογραφικῶς ἀνήκουσι τῇ Ἀλβανίᾳ. Τὸ δὲ *Νοβι Παζάρ* 17 χ. κ. κατέχεται ὑπὸ τῆς Αὐστρίας. Ἐν τῇ διοικήσει Σκοπίων ζῶσιν ἱκανοὶ Ἕλληνες, διότι ἡ χώρα ἦτο Ἑλληνική, ἀνταγωνίζονται οὐχ ἥττον σήμερον δεινῶς Σέρβοι, Βούλγαροι καὶ Ἀλβανοὶ.

Γ'. ΗΠΕΙΡΟΣ

(Ἄμεσος κτῆσις 18,250 □ χμ. 650,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Ἠπειροσ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου καὶ τοῦ νομοῦ Ἄρτης, μέχρι τοῦ ποτ. Ἄψου, δι' οὗ χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀλβανίας· ἀπὸ δὲ τῆς Μακεδονίας χωρίζουσιν αὐτὴν τὰ ὄρη Τύμφη, Βόϊον κλ.

Πελάγη. Ἡ Ἠπειροσ βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἰονίου καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Κόλποι. Ὁ Ἀμβρακικὸς καὶ ὁ τοῦ Αὐλῶνος.

Ὄρη. Τῆς Πρεβέζης, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ὁ Κόμαρος πλησίον τούτου, τῆς Σαλκώρας. Τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀπέναντι Παζῶν, ἐν ᾧ ἀναβλύζει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης γλυκὺ ὕδωρ, ἐξ οὗ καὶ «γλυκὺς λιμὴν» ἐκκαλεῖτο. Πλησίον εἶναι ὁ λιμὴν Χειμέριον. Ὁ Βουθρωτός (Βουτρίντο). Τῶν ἁγίων Σαράντα (Ὀγχησμος) καὶ ὁ μέγας λιμὴν Πάνορμος (Παλέρμος).

Νησίδες. Ἡ Σάσων, μικρά, ὀρηκτῆριον πειρατῶν πάλαι. Σύβοτα (4 νησίδες). Ἡ παραλία τῆς Ἠπείρου εἶναι μονόσχημος καὶ σχεδὸν ἀλίμενος στεφομένη ὑπὸ ὄρέων καὶ ἐλῶν.

Ὄρη. Ὁ Τόμαρος (Ὀλύτσια). Ἡ Κακαρδίτσα καὶ τὰ Τσουμέρικα ΝΑ. τῶν Ἰωαννίνων. Ὁ Τόμαρος ἐκτείνεται ΝΔ. τῶν Ἰωαννίνων, κορυφαὶ δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸ Βλαχορίτικο, τὸ Ζάβροχον, ὁ Κορίλας, τὸ Ζάλογκον, Βρύσαχος καὶ Βογορίτσα. Εἰς τὰς ὑπωρείας αὐτοῦ πλησίον τοῦ χωρίου Τσερκοβίτσα ἦτο «ἡ Δωδώνη ἡ δυσχείμερος, ἐπὶ τοῦ ποτ. Δωδῶνος παραπ. τοῦ Θυάμιδος, ἐν ἣ νὰς καὶ μαντεῖον τοῦ Διός. Οἱ προφῆται τούτου (οἱ ἀνιπτόποδες καὶ χαμαιεῦναι Σελλοί)· ἐξῆγον τὰς προφητείας ἀπὸ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῶν φύλλων μεγάλης ἱερᾶς δρυός. Τὸ μαντεῖον τοῦτο μετέβαλεν εἰς νῆον ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, τὸν δὲ χῶρον αὐτοῦ ἀνασκάψας ἰδίαις δαπάναις ὁ κ. Κ. Καρκαπάνος ἔφερεν εἰς φῶς πολυτιμοτάτας ἀρχαιότητας, τὰς ὁποίας μετ' ἄλλων ἐδώρησεν εἰς τὸ ἔθνος ὁ φιλογενέστατος οὗτος ἀνὴρ. Ὁ Λάκμων (Ζυγὸς Μετσόβου), μεταξὺ Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας. Ἡ Τύμφη (Βασιλίτσα καὶ Σπήλαιον). Τὸ Βόιον (Γράμμους). Ἡ Νεμέρτζικα καὶ τὸ Μιτσικέλι πρὸς Β. Ἰωαννίνων. Τὰ Ἀκροκερκύεια (Βουνὰ τῆς Χειμάρας). Τὸ Τύμορον. Ἡ Ἠπειρος εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ πετρώδης. Τὰ ὄρη ἔχουσι διεύθυνσιν ΝΑ. καὶ περικλείουσι πλείστας κοιλάδας· εἶναι δασοσκεπῆ καὶ κατάρρυτα, παρουσιάζουσι δε μορφὴν ἀγρίαν, διότι εἶναι διεσχισμένα ὑπὸ σεισμῶν καὶ ὑδάτων ἐκλειπόντων καὶ πάλιν ἀναφαινομένων καὶ λιμνῶν ἄνευ ἐκροῆς Ἐντεῦθεν καὶ τὰ ὀνόματα Ἀχέρων, Κωκυτὸς κλ. καὶ ἡ ἰδέα ὅτι ἡ κατάβασις εἰς τὸν Ἄϊδην ἐγένετο διὰ τῆς χώρας ταύτης.

Ἀκρωτήρια. Ἡ Γλώσσα, τὸ Κεφάλι, ἡ Σκάλα, τὸ Στύλον, ἡ Πτελεά, ἡ Παναγιά, ἡ Σουρούνα, τὸ Μονολίθι, τὸ Τροφάλι, τὸ Χειμέριον (Κάβο τῆς Πάργας).

Πεδιάδες. Ἡ Ἠπειρος δὲν ἔχει ἐκτεταμένους πεδιάδας πλὴν τῆς Ἀμβρακικῆς, ἀλλ' ἔχει πολλὰς κοιλάδας διαρροεμένας ὑπὸ ποταμῶν.

Ποταμοί. Ὁ Ἄψος (Ἀργέντης ἢ Μπερατινὸς) ἐκ τοῦ Βοῖου εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος δεχόμενος ἐξ ἀριστερῶν τὸν Γλενίτσαν. Ὁ Ἄωος (Βοῖουσα) ἐκ τοῦ Ζυγοῦ τοῦ Μετσόβου εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀυλῶνος δεχόμενος πλείστους παραποτ. τὸν Σαραντάπορον, τὸν Ζαγορίτσαν, τὸν Ἀργυροπόταμον καὶ τὸν Πολυκανθῆ. Ὁ Ἄταρξος ἐκ τῶν

Κεραυνείων εἰς τὸ Πασσᾶ-Λιμάνι ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Αὐλῶνος. Ὁ Πιστρίτσας καὶ ὁ Βελίτσας εἰς τὴν λίμνην τοῦ Βουθρωτοῦ, ὁ Θύαμις (Καλαμᾶς) εἰς τὸ Ἴόνιον πέλαγος· ὁ Ἀχέρων (Λακκιώτικος) καὶ ὁ Κωκυτὸς παραπ. τούτου διακροηγύων δι' ἀγρία, φάραγγος τὴν Δ. σειρὰν τῶν ὄρεων ἐκβάλλει διὰ τῆς Ἀχερουσίας λίμνης εἰς τὸν λιμένα τοῦ Φαναρίου (πολλοὶ ἀφρίζοντες καταρρέκται)· ὁ Λοῦρος (Ἔρωπος) ἐκ τοῦ Τομάρου εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον σχηματίζων στενὴν καὶ ἄβατον κοιλάδα πλήρη ἐλῶν· ὁ Ἄραχθος, οὗ ἡ μία ὄχθη ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ὑδατα ἀφθονα.

Λίμναι. Ἡ Παμβῶτις (Ἰωαννίνων) συνδεομένη διὰ στενοῦ ἔλους μετὰ τῆς ΒΔ. Λαψίστας, τρέφει ἰχθύς, ἐγγέλεις καὶ καραβίδας. Ἐπὶ τῆς ἐν αὐτῇ νησιδος (500 κ.) εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονος, ἔνθα ἐφανεύθη ὁ Ἀλῆ-πασσᾶς. Ἡ λιμνοθάλασσα Λογαροῦ (14 □ χμ. ἰχθύες παχύτατοι, αὐγοτάραχον Πρεβέζης). Ἡ Τσουκαλιά, πλησίον προηγουμένης. Ἡ Ἀχερουσία (Κάρλα) τελευτῶδης. Ἡ Πηλώδης, μεγάλη τεναγοθάλασσα (Λιθάρι) κλ. Ἰχθυοτρόφοι ὄλαι.

Κλίμα. Εἰς τὰ ὄρη ψυχρόν, εἰς τὰ παράλια ἥπιον, ὑγιεινὸν δὲ ἐν γένει πλὴν τῶν ἐλωδῶν μερῶν.

Ἔδαφος. Εὐφορον κατὰ τὰς κοιλάδας. Τὸ λοιπὸν τραχὺ καὶ πετρῶδες. Εἰς τὴν τραχύτητα τοῦ ἐδάφους ἀφείλεται τὸ φιλαπόδημον τῶν κατοίκων.

Προϊόντα. Δημητριακὰ. Ἐλαιον, καπνός, οἶνος, ἰχθύες, ἐσπεριδοειδῆ. Κτηνοτροφικὰ. Δασικὰ.

Οἱ κάτοικοι. Συμφώνως πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι γεωργοί, ποιμένες, ἀλιεῖς, ἔμποροι καὶ ἀπανταχοῦ τοῦ κόσμου διάφοροι ἐπαγγεληματίαι. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς Ἠπείρου 280 χ. εἶναι Ἕλληνες διακρινόμενοι ἐπὶ φιλοπονίᾳ καὶ ἀγάπῃ πρὸς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὸ ἐμπόριον. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐθνικῶν εὐεργετῶν εἶναι Ἠπειρώται. Οἱ Καπλᾶναι, οἱ Ζωσιμάδαι, οἱ Ριζάραι, ὁ Ἀρσάκης, ὁ Χατζῆ-Κώστας, ὁ Τοσίτσας, οἱ Στουρνᾶραι, οἱ Ζάππαι, ὁ Ἀβέρωφ καὶ ἄλλοι ἐν οὐδενὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐθνῶν ἔχουσι τοὺς ὁμοίους πρὸς ἑαυτοὺς κατὰ τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα. Δικαίως ἐκλήθη «Εὐάνδρος Ἠπειρος».

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Ἠπειρος περιλαμβάνει ἓνα νομόν, τὸν τῶν Ἰωαννίνων ἀποτελούμενον ἐκ 4 διοικήσεων.

1) *Διοικήσις Ἰωαννίνων*, ἔχει 5 ἐπαρχίας πρωτ. Ἰωάννινα 30 χ. κ. εἰς τὰς Δ. ὑπὸφρείας τοῦ Μιτσιακελίου καὶ παρὰ τὴν λίμνην Παμβώτιν, πόλις ἑλληνοφώνος καὶ πατρὶς μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους (Ζωσιμαδῶν, Καπλανῶν, Ῥιζαρῶν κλ.) Τὰ Ἰωάννινα ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἀπετέλουν κοινότητα ἀκμαίαν καὶ ἐστίαν πνευματικὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, διότι ἐκεῖ ἐδίδαξαν μεγάλοι διδάσκαλοι τοῦ Γένους: Ὁ Εὐγένειος Βούλγαρις, ὁ Ψαλλίδας κλ. Ἡ πόλις ἔχει γυμνάσιον (Ζωσιμικίαν σχολήν), νοσοκομεῖον, πτωχοκομεῖον, φαρμακεῖον διὰ τοὺς ἀπόρους, γηροκομεῖον καὶ ὄρφανοτροφεῖον. ΒΑ. Ἰωαννίνων εἶναι τὰ χωρία τοῦ δήμου Ζαγορίου, 46 ἐν ὄλῳ καλούμενα Ζαγοροχώρια καὶ ἔχοντα 28 χ. κ. πάντων Ἑλλήνων. Πρὸς Δ. τῶν Ἰωαννίνων εἶναι τὰ Γραμμενοχώρια, 10 χωρία κληθέντα οὕτω κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ ἀνυπότακτα Ἄγραφα.

Αἱ λοιπαὶ ἐπαρχίαι εἶναι 1) *Κονίτης* πρωτ. ὁμῶν. 5500 κ. ἔδρα ἐπισκόπου Βελᾶς. Σμαρίνα 4 χ. κ. ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Γρεβενῶν. 2) *Μεισοῦβου* πρωτ. ὁμῶν. 8. χ. κ. Συράκων 4 χ. κ. 3) *Φιλιάτων* πρωτ. ὁμῶν. 2 χ. κ. 4) *Ἰιδονάτου*, ἔδρα ἐπισκόπου, Γραικοχώρι 1500 κ. ἐπίνειον Παρραμυθίας. ΝΑ. Παρραμυθίας εἶναι ἡ περιοχὴ τοῦ Σουλίου 38 ἐν ὄλῳ χωρία, ὧν 11 σημαντικώτερα (Τετραχώριον καὶ Ἑπταχώριον), πατρὶς τοῦ Μάρκου Μπότσαρη καὶ Τζαβέλα. Ἐν τῇ περιοχῇ τοῦ Σουλίου κεῖται περιφανέστατον μνημεῖον αὐταπαρνήσεως, ὁ βράχος τοῦ Ζαλόγκου, ἀπὸ τοῦ ὁποῦ αἱ ὑπὸ τοῦ αἰμοχαροῦς Ἀλῆ-Πασσᾶ περικυκλωθεῖσαι Σουλιώτισσαι, ἀφ' οὗ ἔρριψαν τὰ τέκνα αὐτῶν κατὰ τῶν βράχων, ἔσπραν τὸν ἀμίμητον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου ὄλου ἐκεῖνον χορὸν καὶ ἐκρημίσθησαν εἰς τὴν ἄβυσσον ἐν ἤσμεσι.

2) *Διοικήσις Προβέξης*, ἔχει 3 ἐπαρχίας πρωτ. *Πρόβεζα* 8 χ. κ. εἰς τὴν Β. εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ καὶ ἐν τῇ ΝΑ. ἀκρᾷ τῆς χερσονησώδους γλώσσης, ἧς τὸν ἰσθμὸν κατέχουσι τὰ ἑρείπια τῆς Νικοπόλεως (Αὐγουστος, ναυμαχία Ἀκτίου 31 π. γ.), ἔδρα μητροπολίτου. 2) *Λούρου*, πρωτ. *Φιλιπιάς* (Λούρος), ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ ποταμ. Λούρου 3500 χ. κ. 3) *Μαργαρίτι* πρωτ. ὁμῶν. 2500 κ. (9 χμ. ἀπὸ θαλάσσης).

3) *Διοικήσις Ἀργυροκάστρου* (Ἐργίρι), ἔχει 6 ἐπαρχίας πρωτ. Ἀργυροκάστρον 10 χ. κ. ἐπὶ βράχων βελθῶς ἐσακμαμένων ὑπὸ τῶν διαρρεόντων τὴν πόλιν ρυάκων καὶ εἰς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀρ-

γυροποτάμου, ἔδρα μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως. Λιμπόχοβον 3500 χ. κ. 2) *Πρεμετῆς πρωτ. ὁμών.* 6 χ. κ. Πλησίον ταύτης κεῖται ἡ κώμη Χοταχόβα πατρὶς τοῦ Ἀρσάκη. 3) *Πωγῶνος πρωτ. ὁμών.* (πάλαι Βυσσάνη) 2500 κ. 4) *Κορόβελες πρωτ. Γαρδίκι* 1500 κ. καὶ ἄλλοτε *Χειμάρρα* 1200 κ. 5) *Δελβίνου πρωτ. ὁμών.* 7. χ. κ. 6) *Τεπελένι πρωτ. ὁμών.* 2. χ. κ. πατρὶς Ἀλῆ-Πασσᾶ (ἐλακίῳνες, λεμονεῳνες).

4) *Διοίκησις Βερατίου* ἔχει 4 ἐπαρχίαις πρωτ. *Βεράτιον* (Μπεράτ. Πουλχεριούπολις) 1500 κ. ἔδρα μητροπολίτου. 2) *Τομορίζης πρωτ. Τόμορι* 2 χ. κ. 3) *Σκρέπαρι* πρὸς Β. προηγουμένης πρωτ. ὁμών. 4) *Αὐλῶνος πρωτ. ὁμών.* 7 χ. κ. (λιμὴν καλός).

Δ'. ALBANIA

(Ἄμεσος κτῆσις, 11, 700 □ χμ. 322,000 κ.)

Θέσις. Μεταξὺ Μακεδονίας, Μκυροβουνίου καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους διανοίγοντος τὸν ὄρμον τοῦ Δυρραχίου καὶ τοῦ Ἀλεσίου κατὰ τὴν μονόσχημον Ἀλβανικὴν παραλίαν

Ὅρη. Μακραγόρας, Προκλέτεια, ἐκφύσεις τοῦ Σκάρδου, τῆς Κανδουίαις καὶ τοῦ Τομόρου. Ἡ χώρα εἶναι ὄρεινή καὶ δασώδης ἔχουσα βραχυθώδεις χαράδρας διὰ μέσου τῶν ὀρέων.

Ἀκρωτήρια. Λάγη, Πάλη καὶ Ῥοδόνη (Νυμφαῖον).

Μεθιάδες. Τῆς Σκόδρας καὶ αἱ κοιλάδες τῆς Μουζακιάς, τοῦ Ἀψου καὶ τοῦ Ἀλεσίου, (λειμῶνες καλοί).

Ποταμοί. Μεταξὺ τῶν ἀγρίων φαράγγων τῶν ὀρέων ῤέουσι πολλὰ ῤεῖθρα: ὁ Γενοῦσος, ὁ Οὐλούλεος, ὁ Ἴσμος, ὁ Μάτης καὶ ὁ Δρίλων, περὶ οὗ εἴπομεν.

Λίμναι. Ἡ Λεβεῆτις (Σκόδρας 373 □ χμ.) ἀνήκουσα ἐν μέρει καὶ εἰς τὸ Μκυροβούνιον, χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τοῦ ὀρηγνιτικοῦ ποτ. Βοϊάνας. Ἡ Τερβούφη καὶ ἡ Καραβάτσα μεταξὺ Ἀψου καὶ Γενούσου καὶ ἄλλαι πολλαὶ μικραὶ καὶ ἐλώδεις ἐν τῇ παραλίᾳ.

Κλίμα. Εὐκρατον, ὑγιεινὸν εἰς τὰ ὄρη. θερμὸν καὶ νοσῳδες εἰς τὰς ἐλώδεις ἐκτάσεις.

Ἐδαφος. Εὐφορον, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον. Οἱ κάτοικοι δὲν ἐτροποποίησαν οὔτε τὸ κλίμα, οὔτε τὸ ἔδαφος, οὔτε τὰ ὕδατα, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὴν φυσικὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν, εἶναι δηλ. τραχεῖς, πα-

λεμικοί καὶ φιλελεύθεροι, ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν, γεωργίαν, μεταξουργίαν, κλ. ἀγαπῶσι τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἣν μόνην μεταχειρίζονται γράφοντες. Οἱ Ἄλβανοὶ εἶναι συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἑλληνας, διότι ἡ Ἄλβανία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χώρα τῆς Ἑλληνικῆς Ἰλλυρίας, ἣτις ἐξετείνετο μέχρι τοῦ Δρίλωνος, (Πέραν τοῦ Δρίλωνος ἦτο ἡ βάρβαρος Ἰλλυρία). Οἱ Ἄλβανοὶ διακρίνονται εἰς Τόσιδες, Τσάμηδες, Μιρδίτας, Γκέκηδες καὶ Λιάπηδες.

Προϊόντα. Δημητριακά. Κτηνοτροφικά. Καπνός, οἶνος, ἔλαιον, μέταξα, βάμβαξ, ἰχθύες κλ. πάντα φυσικὰ κατὰ τὸ πλεῖστον.

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Ἄλβανία ἀποτελεῖ τὸν ἑβδομον νομὸν τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας, ἥτοι τὸν νομὸν Σκόδρας πρωτ. Σκόδρα 32,000 κ. (Σκούταρι), παρὰ τὴν λίμνην καὶ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Βοϊάνη ἐπὶ βράχων ἀποκρήμων. Τύραννα 20 χ. κ., ἡ ὠραιότατῃ πόλις τῆς Ἄλβανίας ἐν καταφύτῳ πεδιάδι. Ἐν αὐτῇ ζῶσι 5 χ. χριστιανοί, ἐν ἑλῆ δὲ τῇ Ἄλβανίᾳ περὶ τὰς 70 χ. ὀρθόδοξοι. (Ἐλθασάν διοικούμενον ἐκ Βιτωλίων) Κρόϊα 7 χ. κ. πατρίς τοῦ ἥρωος Σκενδέρμπεη Γεωργίου Καστριώτου. Δυρράχιον (Ἐπίδαμνος, νῦν Ντουράτσο) 9 χ. κ. μετὰ καλοῦ λιμένος, ἔδρα μητροπόλιτου, ἔχει ἡμιγυμνάσιον καὶ σχολεῖα ἄλλα ἑλληνικά. Ἀλέσσιον (Λισσός) 2 χ. κ., ἔνθα ἐτάφη ὁ Γ. Καστριώτης. Διάκοβα 5 χ. κ. κλ.

Ἡ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ ὩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Θέσις. Ἡ θέσις αὐτῆς εἶναι καλλίστη ἐν Εὐρώπῃ, διότι κατέχει τὸν κορμὸν τῆς καλυτέρας χερσονήσου. Ἡ Τουρκία ἠδύνατο νὰ εἶναι κυρία τοῦλάχιστον τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου, ἐὰν ἠδουκίμει ὡς κράτος. Τὸ ἐπίκαιρον τῆς θέσεως ἐνόηθη ἀπὸ παλαιότων χρόνων· καὶ διὰ τοῦτο ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος κατέστησε τὸ Βυζάντιον πρωτ. τοῦ βασιλείου αὐτοῦ· τῆς θέσεως τὴν σπουδαιότητα πολὺ ἐνωρίτερον Ἑλληνας, οἱ Μεγαρεῖς ἐνόησαν.

Θάλασσα. Τὴν θέσιν δημιουργεῖ ὑπερόχως ἔξοχον ὁ πλούσιος θαλάσσιος διαμελισμός: Κόλποι, ὕρμοι, πορθμοὶ καὶ χερσονήσοι μεγίστην ἀσκούσιν ἐπιρροὴν εἰς τὸ κλῆμα, τὴν ἐπιμιξίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν γένει.

Ὅρη, δάση, μέταλλα. Τὰ περιγραφέντα ὄρη, τὰ μεγάλα καὶ πυκνὰ δάση, τὰ πλούσια μεταλλεῖα μένουσι σχεδὸν παντελῶς ἀνεκμετάλλευτα μὴ ἀποτελοῦντα στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

Κτηνοτροφία. Πολλά έκ. κτηνῶν τρέφονται εἰς τοὺς πλουσίους λειμῶνας τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τούτων φυσικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον προϊόντα ἐξάγονται. Ἡ καλλιέργεια τῶν πεδιάδων εἶναι ἐλλιπής. Τὰ φυσικὰ τούτων προϊόντα ἀφείλονται εἰς τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, ἰδίᾳ τῶν Ἑλλήνων. Τὸ κράτος οὐδεμίαν παρέχει ἐπισημονικὴν βοήθειαν πρὸς βελτίωσιν τούτων.

Ὑδατα. Ἀφθονώτατα ὕδατα διαρρέουσι τὴν χώραν ἀρδεύοντα τὰς πεδιάδας, ἀλλὰ καὶ πολλάκις βλάπτοντα τὴν χώραν διὰ τῶν πλημμυρῶν. Οἱ ποταμοὶ ἀκολουθοῦσι τὸν φυσικὸν αὐτῶν ῥοὴν χυνόμενοι τέλος εἰς τὴν θάλασσαν, οὐδεμία ὑδραυλικὴ ἐπεμβασίς. Λίμναί ἰχθυοτρόφοι μόνον ἰχθῦς παρέχουσιν εἰς τοὺς κατοίκους, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἔλη αὐτῶν φθείρουσι τὴν ὑγίειαν τῶν περιοίκων. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν ὅτι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι εἰς νηπιώδη κατάστασιν.

Ἱαματικά καὶ πηγαί. Παντελῶς ἐγκαταλελειμμένοι ὑπὸ τοῦ Κράτους.

Ἐμπόριον. Μικρὴν ἀνάπτυξιν ἔχει καὶ τὸ ἐμπόριον ἐν τῇ χώρᾳ, ἐνεργεῖται δὲ πρὸ παντὸς ὑπὸ Ἑλλήνων καὶ Ἑβραίων. (Ἑλλητικὴ συγκοινωνία καὶ ἀσφάλεια). Ἐξαγωγή περὶ τὰ 600 ἑκατ. φρ. φυσικῶν προϊόντων.

Συγκοινωνία. Πάντα σχεδὸν τὰ εἶδη τῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουσιν ἐν Τουρκίᾳ, ἀλλὰ σιδηρόδρομοι καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ εἶναι ὀλίγοι. Περὶ τὰς 2000 χλμ. σιδηρ. (4,200 χμ. ἐν ὅλῃ τῇ Αὐτοκρατορίᾳ καὶ 35,000 χμ. τηλεγράφου). Τὰ τεχνδρομεῖα εἶναι εἰς ἀθλιωτάτην κατάστασιν διὰ τοῦτο τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη διατηροῦσιν ἴδια τοιαῦτα. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν συνίσταται ἐξ 87 ἀτμοπλοίων καὶ 1350 ἰστιοφόρων.

Σιδηρόδρομοι. 1) Κωνσταντινουπόλεως — Ἀδριανουπόλεως — Φιλιππουπόλεως — Σόφιας κτλ. 2) Κωνσταντινουπόλεως — Θεσσαλονίκης. 3) Ἀδριανουπόλεως — Δεδὲ-Ἀγάτς. 4) Θεσσαλονίκης — Μοναστηρίου καὶ 5) Θεσσαλονίκης — Μητροβίτσης μετὰ διακλαδῶσεως Σκοπίων — Βράνης κτλ.

Προϋπολογισμός. 450 — 500 ἑκ. φρ. Δημόσιον χρέος 3 δισεκ. καὶ 100 ἑκ. Οἰκονομικὴ κατάστασις οἰκτρὰ.

Θρησκεία. Ὁ Ἰσλαμισμός. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕμως εἶναι

καὶ τοῦ ὀρθοδόξου πατριάρχου ἢ ἔδρα, πνευματικοῦ ἡγεμόνος τῶν Χριστιανῶν ὀρθοδόξων πολυπληθεστέρων ὄλων τῶν ἄλλων.

Δικαιοσύνη. Ἑλλιπής. Ἐντεῦθεν προῆλθον τὰ προξενικά δικαστήρια. Καὶ ἡ παιδεία ἑλλιπής πλὴν τῆς τῶν Ἑλλήνων διατηρούντων πολλὰ καὶ ἐξαιρέτα σχολεῖα.

Πολίτευμα. Ἀπόλυτος μοναρχία. Ὁ Σουλτάνος ἢ Παδισάχ εἶναι ὁ ἀνώτατος πολιτικός καὶ θρησκευτικός ἄρχων τοῦ κράτους. Καὶ εἰς μὲν τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις ἀντιπροσωπεύεται ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Βεζύρου (πρωθυπουργοῦ), ὁ ὁποῖος διευθύνει τὴν καλουμένην « Ὑψηλὴν Πύλιν τοῦ Σουλτάνου ». Λέγεται δὲ « Ὑψηλὴ Πύλη » αὕτη ἡ Κυβέρνησις τοῦ Σουλτάνου κατὰ τινὰ εἰκονικὴν ἔννοιαν ἀναγομένην εἰς τὸν ἀρχαῖον βίον τῶν Ὁθωμανῶν. Τὰ ἱερὰ ἢ ὑψίστα διατάγματα (Χάττι-Σερίφ ἢ Χάττι-Χουμαγιούν) τὰ ἀποτελεῦντα τοὺς θεμελιώδεις νόμους τοῦ κράτους ἐκδίδωσι μόνον ὁ Σουλτάνος. Μόνον ἐπὶ πράξεων ἀναγομένων εἰς τὸν ἱερόν νόμον ὁ Σουλτάνος προκαλεῖ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Σείχου-Ἰσλάμ (ἤτοι πρεσβυτέρου τοῦ Ἰσλάμ), ὁ ὁποῖος εἶναι καὶ μουφτῆς (ἀνώτατος δικαστικός ἄρχων) καὶ ἐξηγητὴς τοῦ ἱεροῦ νόμου.

Στρατός - Στόλος. 200 χιλ. ἐν εἰρήνῃ. Ἐν πολέμῳ ὑπὲρ τὸ ἑκατομ. ἀλλὰ πρόερχεται οὗτος καὶ ἐξ ἄλλων κήσεων τῆς Τουρκίας. 125 πλοῖα, ὧν 18 θωρηκτὰ πεπαλαιωμένα, σχεδὸν ἄχρηστα.

Κάτοικοι. Ἐκ τῶν κατοίκων περὶ τὰ 3 ἐκ. εἶναι Ἕλληνες, 1,300,000 εἶναι Τούρκοι, οἱ δε λοιποὶ εἶναι Ἀλβανοί, Εὐρωπαῖοι, Σέρβοι, Ἀθίγγανοι καὶ Βούλγαροι.

Πολιτισμός. Ἡ Τουρκία, εἰ καὶ κέκτηται πρώτης τάξεως φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα (ὑδάτα, ἱαματικὰς πηγὰς, χλωρίδα, ζῶα, ὄρυκτὰ κλ.) δὲν ἐδημιούργησε στοιχεῖα πολιτισμοῦ κατὰ ταῦτα· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πνευματικῶν στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ (θρησκεία, πολίτευμα, παιδεία κλ.)· οὐδὲν κέκτηται. Εἶναι δούλη ταπεινὴ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καίπερ πατέχουσα τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς γεφύρας, δι' ὧν ὁ πολιτισμὸς ἐπορεύθη καὶ ἀνεπτύχθη. Μοιραῖον τέλος αὐτῆς εἶναι ἡ πολιτικὴ ὑποδούλωσις.

ΕΜΜΕΣΟΙ ΚΤΗΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Α'. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΡΩΜΥΛΙΑ

(63,160 □ χμ. 2,250,000 κ.), (33,445 □ χμ. 1,000,000 κ.)

Θέσις. Ἡ Βουλγαρία κατέχει τὴν μεταξὺ Αἴμου καὶ Δουνάβεως χώραν, τὴν πάλαι Κάτω Μοισίαν, ἡ δὲ Ἀνατ. Ῥωμυλία τὴν θέσιν τῆς Β. Θράκης. Ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Ῥωμουσίας μέχρι τῆς Θράκης καὶ Μακεδονίας καὶ ἀπὸ τῆς Σερβίας μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Κόλποι. Τοῦ Πύργου καὶ τῆς Βάρνης. Πᾶσα ἡ λοιπὴ παραλία εἶναι μονόσημος.

Ὅρη. Ὁ Αἴμος (Μπαλκάνια) χωρίζων τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατ. Ῥωμυλίας τελευτᾷ εἰς τὸ Αἰμόνιον ἀκρωτήριο, ἐκπέμπει δὲ κλάδους πρὸς Β. τὸ μέγα Μπαλκάν, ΝΑ. τὴν Ῥοδόπην καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Εὐξείνου τὸν μικρὸν Αἴμον. Ἔχει ὑψίστην κορυφὴν Γιούμ-Ρουστάλ (2,930 μ.) καὶ ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ πρὸς Β. χαμηλοῦ ὄροπέδιου τῆς Βουλγαρίας καὶ τῶν πρὸς Ν. κοιλάδων τοῦ Ἐβρου. Τὸ Β. τμήμα διαρρέουσιν οἱ παραπ. τοῦ Δουνάβεως, τὸ δὲ Ν. οἱ εἰς τὸ Αἰγαῖον ἐκβάλλοντες. Τὸ ὄριον τοῦτο τῶν ὑδάτων εἶναι καὶ τὸ ἐθιολογικὸν ὄριον τῶν Ἑλλήνων καὶ Σλαβῶν. Μεταξὺ Αἴμου καὶ Σκόρδου τὰ ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ διὰ τοῦτο αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Σλαβῶν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν χώραν ἐκπαλαὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τούτου ἐγένοντο. Τὸ Σκόμιον (Βιτόσχ 2700 μ.) συνδεδεμένον μετὰ τοῦ Αἴμου. Τὰ ὄρη φέρουσι δάση καὶ αἱ ὑπώρειαι αὐτῶν καλύπτονται ὑπὸ πλουτίων λειμώνων.

Πεδιάδες. Τῆς Σόφιας (ὄροπέδιον), τῆς Σούμλης, τῆς Ἰαμπόλεως καὶ τῆς Φιλιππουπόλεως.

Ποταμοί. Ὁ Τίμαχος εἰς τὰ ὄρια τῆς Σερβίας, ὁ Λάμ, ὁ Ὠουστός ὁ Σκίτας, ὁ Ὅσκιος, ὁ Ἰάντρας καὶ πολλοὶ τούτων παραπόταμοι, πάντες ἀρδεύοντες τὸ Βουλγαρικὸν ὄροπέδιον καὶ χυνομένοι εἰς τὸν Δούναβιν ἔχοντα ἀποτόμους πρὸς τὴν Βουλγαρίαν ὄχθας. Ἐντεῦθεν τοῦ Αἴμου ὁ Ἐβρος καὶ ὁ Στρυμών.

Κλίμα. Τραχὺ καὶ ψυχρὸν, (πολλαὶ ἐκτάσεις περὶ τὸν Δούναβιν ἄδενδροι). Ἐν Ἀν. Ῥωμυλίᾳ κρατον, (δάση πυκνά).

Ἔδαφος. Εὐφορον.

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἄφθονα. Δασικά. Κτηνοτροφικά, καρποί, ῥοδέλαιον, κηρός, μέλι, μέταξα. Πτηνοτροφικά. Τὰ πλεῖστα φυσικά, ἐλάχιστα τεχνητά.

Διαίθεσις καὶ πόλεις. Ἡ Βουλγαρία διαιρεῖται εἰς 17 νομούς, (57 ἐπαρχίας). Σόφια (Σαρδική) 48 χ. κ. πρωτ. τῆς ἡγεμονίας ἐν μέσῳ ὄροπέδιου (513 μ.) γενομένη πρωτ. διὰ λόγους πολιτικούς, ἵνα εἶναι πλησίον τῆς Μακεδονίας καὶ διὰ τὴν διεθνή συγκωνωνίαν. Σαμάρκοβον 11 χ. κ. Κεστενδὶλ 12 χ. κ. Βράτσα 11 χ. κ. Βιδδίνιον 20 χ. κ. Νικόπολις 8 χ. κ. Σίστοβον 12 χ. κ. Ῥουχτσούκιον 30 χ. κ. Γύρνοβον 15 χ. κ. Πλεὺκ 15 χ. κ. (πολιορκία Τούρκων ὑπὸ Ῥώσων 1887). Τὸ χωρίον Κιουτσούκ-Καϊναρτζή (συνθήκη 1774). Βάρνα 32 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου Ἑλληνας (10 χ. Ἑλληνες). Ἐχει ἐξοχὰς ὠραίας καὶ εἰς ἀπόστασιν μιᾶς ὥρας τὰ θερινὰ ἀνάκτορα τοῦ ἡγεμόνος Εὐξείνογαρδ καλούμενα, εἶναι τὸ σπουδαιότατον ἐπίγειον τῆς Β. Βουλγαρίας. Καθάρνα 3 χ. κ. ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου. Σούμλα 25 χ. κ. Σιλίστρια 12 χ. κ. Λόφτσα Δούπνιτσα κλ.

Ἡ ἀνατ. Ῥωμυλία διαιρεῖται εἰς 6 νομούς, (28 ἐπαρχίας) πρωτ. Φιλιππούπολις 39 χ. κ. κτισθεῖσα ὑπὸ Φιλίππου τοῦ Β'. ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Ἑβρου. ἔχει σταθμὸν τοῦ διεθοῦς σιδηρ. εἶναι ἔδρα μητροπολίτου Ἑλληνας καὶ διατηρεῖ κάλλιστα ἐκπαιδευτήρια (τὰ Ζαρίφεια). Ἄλλοτε ἐκαλεῖτο Πονηρούπολις καὶ Εὐμολπία, νῦν δὲ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων Πλόβδι. Στενήμεχος 15 χ. κ. Ἑλλήνων διατηρούντων ἐκθύμως τὰ πάτρια. Τατάρ-Παζαρτζίκ 15 χ. κ. Καζανλίκ 12 χ. κ. (Γκιουλισιστάν ὑπὸ τῶν Τούρκων καλουμένη διὰ τὸ ἐξάριτον ῥοδέλαιον). Γενί-Ζακάρ καὶ Ἑσκί-Ζακάρ 15 χ. κ. Ἰάμπολις 10 χ. κ. Σλίβον (Σέλιμνον) 20 χ. κ. Πλησίον εἶναι τὸ στενὸν τῆς Σίπρας. Ἐν τῇ παραλίᾳ τοῦ Εὐξείνου εἶναι Ἑλλήν. πόλεις, Πύργος (Μπουργάς) 7 χ. κ. πόλις νέα ὑπὸ Ἑλλήνων συνοικισθεῖσα. Σαφζόπολις (Ἀπολλωνία) 4 χ. κ. ναυπηγῶν καὶ ἀλιέων. Ἀγγιάλος 6 χ. κ. ἔδρα μητροπολίτου Ἑλληνας. Ἐκεῖ εἶναι αἱ ἀλυκαὶ τῆς Βουλγαρίας. Μεσημβρία 2500 κ.

Ἡ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ ὩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Θέσις. Ἡ Βουλγαρία κατέχουσα τὴν βᾶσιν τῆς Ἑλλήν. χερσονήσου ἐπιδιώκει νὰ ἀποκτήσῃ παραλίους χώρας πρὸς Ν. διὰ νὰ βελ-

τιώση τὴν θέσιν αὐτῆς, διότι ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶναι ἑλλιπής.
Κτηνοτροφία. Ἰκανῶς ἀνεπτυγμένη ὑπὸ ἔποψιν φυσικῶν προϊόντων.

Γεωργία. Ἐλλιπὴς πλὴν τῆς καλλιεργίας τῶν ῥοδῶνων (12—15) χιλ. ἄκ. ῥοδέλαιον).

Βιομηχανία. Κλάδοι τινὲς τῆς μικρῆς βιομηχανίας ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται, ὡς ἡ βυρσοδεψία, μαχαιροποιία, ξυλουργία καὶ ταπητουργία, ἀλλὰ καὶ τούτων τὰ προϊόντα δὲν ἐξέρχονται τῶν ὁρίων τοῦ κράτους.

Ἐμπορίον. Ἦρχισε νὰ λαμβάνη ἐπίδοσιν τινα. Ἐξάγει σιτηρά, κτήνη, ῥοδέλαιον πολύτιμον, ὄρνιθας, ὦκ κλ.

Συγκοινωνία. 1500 χμ. σιδηρ. Οἱ Βούλγαροι ἐκ προνοίας ἔκτισαν τὴν πρωτ. Σόφιαν, ἐν ἣ ἔθεισε κεῖται αὕτη, διὰ νὰ περιλάβῃ αὐτὴν ὁ διεθν. σιδηρόδρ. καὶ διὰ νὰ εἶναι πλησίον τῆς Μακεδονίας. Τὸν σιδηρ. Πύργου-Γαμπόλεως κατεσκεύασεν ὁ Βουλγαρικὸς στρατός. Τὰ λοιπὰ εἶδη συγκοινωνίας εἶναι ἑλλιπῆ.

Προϋπολογισμὸς. 95—100 ἑκ. φρ. Οἰκονομικὰ ἀξιοθρήνητα.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος σχισματικὴ.

Παιδεία. Ἐν τινι προσδφ. ἔχει 3 χ. δημ. σχολεῖα, 45 τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, 32 πρακτικὰς σχολὰς καὶ μίαν στρατιωτικὴν σχολὴν ἐν Σόφια.

Πολίτευμα. Ἠγεμονία ὑποτελῆς τῷ Σουλτάνῳ. Ὁ ἡγεμῶν (Φερδινάνδος Α΄. νῦν) εἶναι κληρονομικός.

Στρατός. Ἐν εἰρήνῃ 40 χ., ἐν πολέμῳ 127 χ. πλὴν τῆς Ἐθνοφρουρῆς (80 χ.).

Στόλος. Ἡ Βουλγαρίᾳ διατηρεῖ τὸν στόλον τοῦ Δουναβέως ἐκ 13 πλοικρίων, ἧτοι 1 θαλαμηγῶν, 7 κανονιοφόρων, 2 τορπιλλοβόλων καὶ τριῶν ἀτμοπλοίων.

Κάτοικοι. Οἱ Βούλγαροι, λαὸς βάρβαρος καὶ ληστρικός, καταγωγῆς Ταταρικῆς καὶ συγγενεῖς τῶν Χαζάρων, κατόικουν μεταξὺ Βόλγα καὶ Δόν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔλαβον. Κατὰ τὸ 680 μ. Χ. κατέλαβον τὴν κάτω Μοισίαν κληθεῖσαν ἔκτοτε Βουλγαρίαν, ἐκστλασθέντες δὲ κατὰ μικρὴν ὑπὸ τῶν Σλαυτικῶν φύλων ἐδέχθησαν τὰ ἥθη καὶ τὴν γλῶσσαν αὐτῶν καὶ ἀσπασθέντες τὸν χριστιανισμὸν (9ον αἰῶνα) ὑπὸ Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου Ἑλλήνων μοναχῶν εἰσαχθέντα κατέστησαν μάλιστα τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους διὰ τῶν ληστρικῶν αὐ-

τῶν ἐπιδρομῶν. Οἱ Ἕλληνες αὐτοκράτορες (ἰδίᾳ ὁ Ἰσμισκῆς καὶ ὁ Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος) ἀναλυθόντες δεινούς κατ' αὐτῶν ἀγῶνας διέλυσαν τέλος τὸ ληστρικὸν αὐτῶν κράτος. Ἐπειτα ὑπετάχθησαν εἰς τοὺς Τούρκους. Τῷ 1871 ἐκηρύχθησαν σχηματικοὶ ἀναγνωρίζοντες ἀντὶ τοῦ Πατριάρχου τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρεύοντα Ἐξάρχον. Τῷ 1878 ἠλευθερώθησαν ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας, ἀποτελέσαντες ἡγεμονικὴν φόρου ὑποτελή εἰς τὴν Τουρκίαν. Τῷ 1885 ἤρπασαν τὴν Ἄν. Ῥωμυλίαν. Ὁ βάρβαρος οὗτος λαὸς ἔχει κηρύξει πόλεμον ἐξοντώσεως κατ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων, μετέρχεται δὲ πάντα τὰ βδελυρὰ μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Ἀνάγκη λοιπὸν ἦτο νὰ ἀντιτάξωμεν γενναίαν ἀμυναν κατὰ τῶν βαρβάρων τούτων ἐπιδρομῶν. Ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ Ἄν. Ῥωμυλίᾳ ζῶσιν 150 χ. Ἕλληνες ὑφιστάμενοι δεινῶς διωγμούς ὑπὸ τῶν νέων τούτων Βασιλέων.

Πολιτισμός. Ἡ Βουλγαρία ἔχει πολλὰ φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα (ὄδατα, πεδιάδας, βλάστησιν, ζῶα κλ.). Οὐδὲν ἔμως στοιχεῖον πολιτισμοῦ κέκτηται, οὔτε ὑλικόν, οὔτε πνευματικόν. Μετέρχεται πάντα τὰ μέσα πρὸς κατάρτησιν χωρῶν Ἑλληνικῶν ἀνοήτως κατατριβομένη ὑλικῶς καὶ πνευματικῶς.

Β' ΚΡΗΤΗ

(8,618 □ χμ. 303, 543 κ.) (33,496 Τούρκοι).

Θέσις. Ἡ Κρήτη κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τῆς Α. Μεσογείου καὶ εἶναι τμῆμα τῆς Ἑλλην. χερσονήσου, ἐξ ἧς ἀπεσπάρθη καταβυθισθείσης τῆς μεταξὺ Ἑλληνοασιατικῆς Ἡπείρου.

Κόλποι. Ἡ νῆσος ἔχει πρὸς Β. πολλοὺς κόλπους ἀνοικτοὺς καὶ λιμένας ἀσφαλεῖς πρὸς τὸ Αἶγατον: Ὁ τοῦ Κισσάμου (Μιρτίλου), ὁ εὐρύτατος τῆς Κυδωνίας (Χανίων), ὁ μετ' ἀποκρήμων ἀκτῶν βαθῆς κόλπος τῆς Σούδας (Ἀμφιμαλλικός) ἀποτελῶν ἓνα τῶν ἀσφαλεστάτων λιμένων τῆς Μεσογείου. Τοῦ Ἀρμουροῦ, Ῥεθύμνου, Ἡρακλείου, Μαλιῶν, Σπιναλόγγας (Δίδυμοι), Μιραμπέλου καὶ Σιτείας.

Νῆσοι. Πολλὰ μικρὰ νησίδες, λείψανα τῆς βυθισθείσης ξηρᾶς κεῖνται ἰδίᾳ πρὸς Β. Ἡ Γραμβοῦσα, ἡ Σούδα (Μαράθι) καὶ Σούδα ἐτέρα, ἡ Δία 7 μίλ. ἀπὸ Ἡρακλείου, χειμάδιον ποιμένων, ἄφθονα ὄδατα, πολλοὶ κόνικλοι, τρεῖς λιμένες. Τὰ Κουφονήσια καὶ ἡ Γαῦδος (420 κ. καὶ φάρον ὄρατὸν ἀπὸ 25 μίλ.). Ὁ θαλάσσιος διαμελι-

σμός τῆς Κρήτης κατὰ τὸ Β. μέρος εἶναι πλουσιώτατος ὁμοιάζων πρὸς τὸν τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τὴν ὁποίαν ὡς κόρη πενηθοῦσα ἔχει ἐστραμμένους τὰς ἀγκύλας αὐτῆς ὡς πρὸς μητέρα καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἐθνολογικῶς καὶ γεωγραφικῶς ἀνήκει ἡ νῆσος.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς νήσου διευθύνονται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ εἶναι δασοσκεπῆ ἀποτελοῦντα ὄροστοιχίαν συνεχῆ. Ταύτης κορυφαὶ εἶναι: Τὰ Λευκὰ ὄρη (2470 μ.) ἐν τῷ δυτικῷ τμήματι, ἡ Ἴδη (Ψηλορείτης 2500 μ.) ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἡ Δίκτη (Λαοσῆθι). Ἡ νῆσος εἶναι ὄρεινή, τὰ δὲ ὄρη αὐτῆς σχηματίζουσι σπήλαια βαθύτατα, ἐν οἷς χωροῦσιν ἄνθρωποι (1000--2000).

Ἀκρωτήρια. Εἰς τὸν βαθὺν θαλάσσιον διαμελισμὸν καὶ τὸ ὄρεινόν τῆς νήσου ὀφείλονται τὰ πολλὰ ἀκρωτήρια: Τρητὸν (Βουζα), Ψάκον (Σπάθα), Κύαμον, Ἀκρωτήρι, Στχυρός, Ἄγ. Ἰωάννης, Σαμῶνιον κλ.

Πεδιάδες. Ἡ Κρήτη ὄρεινή οὖσα στερεῖται μεγάλων πεδιάδων. Ἐν τῇ νοτίᾳ πλευρᾷ εἶναι ἡ μεγίστη καὶ εὐφορώτατη πεδιάς τῆς Μεσσαράς, αἱ δὲ λοιπαὶ κεῖνται ἐν τῇ βορείᾳ πλευρᾷ. Ἐν ταῖς μεσογείοις εἶναι ὄροπέδια ἀπεζηραμμένα καὶ πλήρη κροκαλῶν, λείψανα κοίτης μεγάλων ποταμῶν ὑπαρξάντων πρὶν νὰ καταβυθισθῇ ἡ Ἑλληνοασιατικὴ ἥπειρος.

Ποταμοί. Σήμερον ἡ νῆσος δὲν ἔχει πολλὰ ὕδατα, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ποταμίων αὐτῆς ῥέουσι πρὸς Β. εἰς τὸ Κρητικὸν πέλαγος: Ὁ Ἰάρδανος (Πλατανιάς) εἰς τὸν κόλπον τῆς Κυθωνίας, Ὁ Πυκνὸς εἰς τὸν κόλπον τῆς Σούδας, Ὁ τοῦ Ἀρμυροῦ εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Ὁ Καταρράκτης (Ἀναποδιάρης) καὶ ἄλλοι πολλοὶ χειμαρῶδεις πάντες διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους. Καὶ αὐτοὶ οἱ ποταμοὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα κλίνουσι.

Κλίμα. Ἡ θαλασσία αὔρα καὶ τὸ ὄρεινόν τῆς νήσου καθιστῶσι τὸ κλίμα τερπνὸν καὶ ὑγιεινόν. Χιῶν σπανίως πίπτει μέχρι τῆς ἀκτῆς, βροχαὶ ἄφθονοι.

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον.

Κάτοικοι. Ἄνδρες καὶ πολεμικοί, διακρίνονται διὰ τὴν αὐταπάρνησιν αὐτῶν ὑπὲρ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν, κηπουρικὴν, μελισσοκομίαν, σκωλοτροφίαν, ἐμπόριον κλ.

Προϊόντα. Ἐξάριετα: ἔλαιον, αἶνος, κάστανα (Μαρόνια Κρη-

τικά), έσπεριδοειδή, τυρός, μέλι, κηρός, μέταξα, όπωραι ποικίλαι.

Διαίρεσις. Η Κρήτη διαιρείται εις 5 νομούς.

1) **Νομός Χανίων.** (72 χ. κ.) πρωτ. Χανιά Κυδωνία) 20 χ. κ. πρωτ. του νομού και της Κρητικής Πολιτείας, έδρα του Ήγεμόνος και Έλληνας και Λατίνου επισκόπου, έχει γυμνάσιον και φρούριον όχυρόν. Χαλέπα 2 χ. κ. ήμισειαν ώραν ΒΑ. Χανίων, ένθα το άνάκτορον του Πρίγκηπος και ή έδρα των Προξένων. Προς Α. των Χανίων είναι συνοικισμός 2—3 χ. άχθοφόρων και λεμβούχων Βεγγαζίων, μίαν δε ώραν μακράν ό λιμήν της Σούδας, ένθα ή κόμη Άζιζιέ ή Τουζλα. Καστέλι Κισσάμου 2 χ. κ.

2). **Νομός Σφακιών.** (26 χ. κ.), πρωτ. Γεωργιούπολις 2500 κ. πρώην Άλμυρός προς τιμήν του Πρίγκηπος κληθείσα ούτως, έχει ήμιγυμνάσιον και πρωτοδικεϊον. Βάμος, Κάνδανος και Άγιος Βασίλειος μικρά κώμαι. Έν τω νομῶ τούτῳ κατοικοῦσιν οι άνδρειότατοι Σφακιῶται, οι όποιοι ουδέποτε υπετάχθησαν εις τους Τούρκους· έφ' όσον δε οὔτοι δέν κατέθετον τα όπλα κτὰ τάς διαφόρους επκναστάσεις ή Κρήτη δέν έθεωρείτο έν ειρήνη.

3). **Νομός Ρεθύμνης.** (59 χ. κ.) πρωτ. Ρεθύμνη (Ρέθυμνον) 10 χ. κ. έχει ήμιγυμνάσιον και πρωτοδικεϊον και παράγει εξαίρετον σάπωνκ. Πλησίον ταύτης ΝΑ. είναι ή μονή του Άρκαδίου, ήν άνετίναξαν εις τον άέρα (1866) οι έν αυτῇ Έλληνες διά να μη παραδοθῶσιν εις τους Τούρκους. Άτσιπόπουλλον και Άνώγεια κώμαι.

4). **Νομός Ηρακλείου.** (92 χ. κ.) πρωτ. Ηράκλειον (Μέγα Κάστρο) 24 χ. κ. έδρα του μητροπολίτου και της επισκοπικής συνόδου, έχει Ένετικόν φρούριον, διδασκαλεϊον, γυμνάσιον, άνώτερον παρθενωγαγειον και άλλα σχολεία. Το Ηράκλειον ήτο επίνειον της αρχαίας Κνωσού, έδρας του Μίνωος. Άγιοι Δέκα, ένθα ή αρχαία Γόρτυς, παρὰ την όποίαν είναι μεγάλα λατομεϊα πανάρχαια. Ταῦτα έδωκαν άφορμήν προς δημιουργίαν του μύθου του Λαθυρίνου (Μινώταυρος—Θησεύς).

5). **Νομός Λασηθίου.** (54 χ. κ.) πρωτ. Νεάπολις 2500 κ. έχει ήμιγυμνάσιον, (2 ώρας από του λιμένος Άγ. Νικολάου). Ίεράπετρα (Ίεραρυττα) 2500 κ. Η νήσος Σπινάλόγικα και ό λιμήν Σιτειάς υπάγονται εις τον νομόν τουτον.

Η ΚΡΗΤΗ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις. Ἡ Κρήτη φράσσουσα ὡς προμαχὼν ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ τὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνηκούσας χώρας ἀποτελεῖ τὸ ἔσχατον ὄριον πρὸς Ν. τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἤσκησε δὲ σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πολιτισμοῦ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Αἰγύπτου. Ὑπῆρξε δὲ ὁ πρῶτος σταθμὸς τοῦ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς εἰς τὴν Δύσιν πορευθέντος πολιτισμοῦ, διότι σχεδὸν ἰσάκεις ἀπέχουσα τῶν τριῶν ἡπείρων ἦτο τὸ σημεῖον ἐπαφῆς αὐτῶν.

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἐν ἀναπτύξει. Τρεῖς γεωργικοὶ σταθμοί.

Βιομηχανία. Κλάδοι τινὲς ἤρχισαν νὰ ἀναπτύσσωνται (σαπιοποιία, ταπητουργία κλ.

Ἐμπόριον ἀξίον λόγου (12 ἀτμόπλοια, 80 ἰστιοφόρα). Ἡ Κρήτη θὰ ἀποβῆ κέντρον μεγάλου ἐμπορίου.

Συγκοινωνία. Ἡ νῆσος συγκοινωνεῖ τόσῳ μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ὅσῳ καὶ μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ Αἰγύπτου, ἀπέχει δὲ τοῦ Πειρικῆς 168 μίλ. περίπου. Ἐσωτερικῶς ἡ νῆσος ἔχει τινὰς ὁδοὺς μεταξὺ τῶν κυριωτέρων πόλεων.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος.

Παιδεία. Ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις ἀμφοτέρων τῶν φύλων εἶναι ὑποχρεωτικὴ (380 δημοτικὰ σχολεῖα). Ἡ μέση ἐνεργεῖται διὰ γυμνασίων ἐπτατάξιων καὶ ἡμιγυμνασίων.

Πολίτευμα. Τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν τῆς πολιτείας ἀσκεῖ ὁ Πρίγκιψ Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος διορισθῆς ὑπὸ τοῦ ἀρμοστής ἐπὶ 5 ἔτη ὑπὸ τῶν 4 Μ. Δυνάμεων. Οἱ ὑπουργοὶ εἶναι 5. Ἡ Βουλὴ σύγκειται ἐκ μελῶν ἐκλεγομένων ὑπὸ τοῦ λαοῦ πλὴν 10 διοριζομένων ὑπὸ τοῦ Ἡγεμόνος, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀνεύθυνος.

Κάτοικοι. Οἱ Κρήτες εἶναι πάντες Ἕλληνες καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ Μωαμεθικνοὶ τῆς νῆσου εἶναι Ἕλληνες ἐξισλαμισθέντες, πολλοὶ δὲ τούτων δικτηροῦσι καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ἡ Κρήτη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐθεωρεῖτο πολιτεία εὐνομούμενη καὶ ἦτο πολυάνθρωπος (Ἐκατόμπολις τοῦ Ὀμήρου), διετέλει δὲ ὑπὸ βασιλεῖς. Τῷ 67 π. χ. κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, εἶτα περιήλθεν εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς. Ἐπὶ μικρὸν κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἀραβεῖς, ὑπὸ δὲ τὴν ἐξουσίαν τῶν

Ἐνετῶν διετέλεσε πλέον τῶν 4 αἰῶνων (1204-1669). Εἰς τοὺς Τούρκους πηρέδωκε τὴν νῆσον ἢ ἐπίμονος αὐτῶν πολιορκία, αἱ μεγάλαι θυσίαι, ὡς καὶ ἡ ἐκ προνοίας συνδρομὴ τοῦ μεγάλου τότε διερμηνέως τοῦ Τουρκικοῦ στόλου Παναγ. Νικουσίου. Οἱ Κρήτες οὐδέποτε ὑπέκυψαν εἰς τοὺς κατακτητὰς αὐτῶν ὡς δούλοι, ἀλλ' αἰετοτε ἐνόπλιως διεμαρτυρήθησαν. Κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν πολλαχοῦ τῆς ἑλλην. γῆς ἐπολέμησαν μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν ἐκθύμως. Ἄλλ' αἱ Μ. Δυνάμεις ἀφῆκαν τὴν ἡρωϊκὴν νῆσον δούλην. Ἐκτοτε αἱ ἐπαναστάσεις διεδέχοντο ἀλλήλας, ἡ δὲ τελευταία (1897) κητέστησε τὴν νῆσον αὐτόνομον ὑπὸ τὴν ψιλὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ρωσσίας καὶ Ἰταλίας, μετὰ τῆς φαιδρᾶς ἐλπίδος τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Γ'. NOBI - ΠΑΖΑΡ

(9,900 □ χμ. 170 χιλ. κατ.).

Τὸ Νοβι-Παζάρ ἀποτελεῖ διοίκησιν τοῦ νομοῦ Κοσσυφοπεδίου, διοικεῖται δὲ κοινῶς ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Τουρκίας, κατοικεῖται ὑπὸ Σέρβων καὶ ἔχει πρωτ. ὁμῶν. 15 χ. κ. Ἡ θέσις τῆς χώρας ἐνέχει στρατηγικὴν σημασίαν, διότι ἐμποδίζει τὴν μεταξὺ τῆς Σερβίας καὶ Μαυροβουνίου ἐπαφὴν καὶ διότι διὰ ταύτης ἡ Τουρκία συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης.

Δ'. ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

(51,400 □ χμ. 4,500,000 κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Αὐστρίας, Σερβίας, Νοβι-Παζάρ καὶ Μαυροβουνίου.

Ὅρη. Ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ κτεχομένη ὑπὸ κλάδων τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων. Πράδοβον, Μπιτόβνα, Μαχελίτσα κλ.

Ποταμοί. Ὁ Νάρων εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Σαῦος παραπ. Δουνάβεως. Οἱ τοῦ Σαύου παραπ. Βόσνης (Βοσνία), Οὔνας, Σάνας, Δρῖνος καὶ Βίρμπας. Ὑδατα ἀφθονα.

Κλίμα. Ψυχρὸν. Ἐδαφος εὐφορον, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον. Προϊόντα. Σίτος, οἶνος, δαμάσκηνα, χοῖροι, ἵπποι, πρόβατα.

Θρησκεία. Ὁρθόδοξος χριστιανικὴ. Τὸ 1/3 Μωαμεθανοὶ καὶ τινες Καθολικοί. Ἡ χώρα παρεχωρήθη διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου

(1878) εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ διοικεῖται ὑπ' αὐτῆς ἀνήκουσα ψιλῶ τῶ ὀνόματι εἰς τὴν Τουρκίαν. Κάτοικοι εἶναι Σέρβοι, Τοῦρκοι.

Διαίρεσις. Ἡ χώρα διαιρεῖται εἰς 6 διοικήσεις. Τῆς Βοσνίας πρωτ. εἶναι τὸ Σεράγεβο (Βόσνα Σεράγεβο) 35 χιλ. κ. παρὰ τὸν Βόσναν, Τραύνικον 6 χ. κ. Σβέρνικον 12 χ. κ. Βανιαλοῦκα 14 χ. κ. Τῆς Ἐρζεγοβίνης πρωτ. Μοστάρη 17 χιλ. κ. (ὄπλα, ξίφη), Τρεβίγνη 6 χιλ. κ.

Γ'. ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ

(9,080 □ χμ. 250 χ. κ.).

Θέσις. Τὸ Μαυροβούνιον ἐκτείνεται μεταξύ Ἐρζεγοβίνης, Νοβι-Παζάρ, Ἀλβανίας καὶ Ἀδριατικοῦ πελάγους, (θέσις δυσπρόσιτος).

Ὅροι. Τοῦ Δουβίνου καὶ τοῦ Ἀντίβαρι.

Ὅρον. Συνέχεια τῶν Δυναρικῶν Ἀλπεων. Ὁ Δορμίτωρ καὶ ὁ Κῶμος κατακαλύπτουσι πᾶσαν τὴν χώραν, εἶναι δασοσκεπῆ, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα. Τὴν χώραν διαρρέει ὁ Μοράτσας εἰς τὴν λίμνην Λεβεάτιδα καὶ ὁ Πάβας παρὰ τοῦ Δρίνου.

Κλίμα. Ψυχρὸν καὶ ὑγιεινόν, πλὴν τῶν περὶ τὴν Λεβεάτιδα τύπων, ἐνθα εἶναι νοσῶδες.

Ἔδαφος. Πετρῶδες, ἄγονον.

Προϊόντα. Ὀλίγος ἀραβόσιτος, κριθή, καπνός, κτηνοτροφικὰ καὶ ἰχθύες ἐκ τῆς Λεβεάτιδος. Πάντα φυσικὰ.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Τὸ Μαυροβούνιον διαιρεῖται εἰς 10 τμήματα. Πρωτ. Κετίγνη 3500 κ. ἐντὸς κοιλάδος 30 χμ. Α. τοῦ Κατάρου καὶ εἰς ὕψος 900 μ. περικλείεται ὑπὸ ὄρεων. Ποδγορίτσα 6 χ. κ. Νίξιτς 3 χ.κ. Ἀντίβαρι 3 χ.κ., Δουβίνον 2 χ.κ., παράλιοι κῶμαι.

ΤΟ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟΝ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἀσήμεντος. Γῆ πετρώδης, ὕδατα φυσικῶς ῥέοντα.

Κτηνοτροφία. Τρέφει ἡ χώρα πολλὰ ποίμνια χρησιμοποιοῦσας τὰς πρώτας ὕλας.

Βιομηχανία. Ἐν νηπιώδει καταστάσει.

Ἐμποριον. Ἐπίσης, (200 ἀλιευτικὰ πλοιάρια).

Συγκοινωνία. Πρωτογενής.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος.

Παιδεία. Στάσιμος. Οί ήγεμονόπαιδες εκπαιδεύονται υπό ξένων παιδαγωγών.

Προϋπολογισμός. 1,200,000 φρ.

Πολίτευμα. Ήγεμονία ανεξάρτητος από τοῦ 1878 (Νικήτας Α΄. Πέτροβιτς).

Στρατός. Ήν εἰρήνῃ 600 ἄνδρες. Ήν πολέμῳ 50-60 χ. Πῆς Μαυροβούνιος από τοῦ 15ου ἔτους μέχρι τοῦ 50ου εἶναι στρατιώτης.

Κάτοικοι. Οί Μαυροβούνιοι εἶναι Σερβικῆς καταγωγῆς, εἶναι αὐστηροὶ τηρηταὶ τῶν πατρίων ἠθῶν καὶ ἐθίμων, ἔχουσιν ἰδίαν ἐνδυμασίαν, ἄσματα, χορούς, τὰ ὁποῖχ ἐπιμελῶς διατηροῦσιν, οὐδέποτε δὲ ἔπασαν ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν Τούρκων από τῆς καταλύσεως τοῦ Σερβικοῦ κράτους (1389).

Πολιτισμός. Οὐδεμία προσπάθεια καταβάλλεται πρὸς ἀνάπτυξιν στοιχείων πολιτισμοῦ. Οί κάτοικοι διατηροῦσι σταθερῶς τὰ πάτρια.

Δ΄. ΣΕΡΒΙΑ

(48,500 □ χμ. 2,400,000 κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Τουρκίας, Βουλγαρίας, Ῥωμανίας, Αὐστρίας, Ἐρζεγοβίνης καὶ Νοβι-Παζάρ.

Ὅρη. Κορπακόνικον καὶ Ῥούδικον, κλάδοι τοῦ Αἴμου, δασοσκεπῆ ἐκ δρυῶν ἰδίχ. Ἡ χώρα εἶναι ὄρεινῇ μετὰ μικρῶν πεδιάδων καὶ κοιλάδων.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις καὶ οί τοῦτου παρακπ., Σαῦος, Μοραῦος, Δρίνος, εἰς τὰ Δ. ὄρια καὶ Τιμαχος εἰς τὰ Α. μετὰ πολλῶν καὶ οὗτοι παραποτάμων. Ὑδατα ἄφθονα. Ὑδραυλικὰ ἔργα οὐδαμοῦ.

Κλίμα. Ψυχρὸν ἐν χειμῶνι, ἀλλ' ὑγιεινόν.

Ἐδαφος. Ὅρεινόν, δασοσκεπές.

Προϊόντα. Ὅρυκτὰ διάφορα (γῦψος κλ.) Κτηνοτροφικὰ, ἰδίχ χοῖροι διὰ τὴν ἀφθονίαν τῶν βλαάνων καὶ τινε γεωργικὰ, (ἀραβόσιτος, σῖτος, δαμάσκηνα, οἶνος, καπνός).

Διαιρέσεις καὶ πόλεις. Ἡ Σερβία διαιρεῖται εἰς 17 νομοῦς. Πρωτ. εἶναι τὸ Βελιγράδιον 65 χ. κ. (Λευκὸν Φρούριον) παρὰ τὴν συμβολὴν Σαῦου καὶ Δουνάβειος μετὰ πανεπιστημίου καὶ βιβλιοθήκης. Ἐνταῦθα ἐθανατώθη ὁ πρωτομάρτυς τῆς ἑλλ. ἐλευθερίας Ῥήγας ὁ Φεραῖος (1798). Διὰ τῆς πόλεως διέρχεται διεθνῆς σιδηρόδρο-

μος. Σεμένδρια 8 χ. κ. Κραγρούγεβατς 15 χ. κ. (όπλοστάσιον χυτή-
ιον τηλεβύλων). Άλεξίντς 6 χιλ. κ. Κρούσεβατς 7 χ. κ. Νίσσα
(Ναϊσσός) 23 χ. κ. πατρις τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Πιρότ 12 χιλ. κ.
Λεύκοβατς 13 χ. κ. Βράνιτς 12 χ. κ. κλ.

Η ΣΕΡΒΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἡμελημένη.

Κτινοτροφία. Ἐν ἀκμῇ· ὑπὸ ἔποψιν ποσοῦ, ἰδίχ ἡ χοιροτροφία.

Βιομηχανία. Ἐν μικρῇ ἀναπτύξει. Ἐμπορίον κτηνῶν ἀκμαίον.

Συγκοινωνία. 562 χμ. σιδηρ. συνδέουσι τὴν χώραν μετὰ τῆς
λοιπῆς Εὐρώπης. Ὅδοι ἀμαξιτοὶ ἑλλιπεῖς.

Προϋπολογισμός. 70 ἑκ. φρ.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος.

Παιδεία. Ἐν νηπιῷδει καταστάσει.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ βασιλεία μετὰ Βουλῆς (Σκουψίνας)
(Πέτρος Α΄.).

Στρατός. 22 χ. ἐν εἰρήνῃ· 100-120 χ. ἐν πολέμῳ.

Κάτοικοι. Οἱ Σέρβοι εἶναι Σλαῦοι. Ἀπὸ τοῦ 1389 μέχρι τοῦ
1815 ἦσαν ὑποτεταγμένοι εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἀπὸ τοῦ 1815 μέχρι
τοῦ 1878 ἦσαν φέρου ὑποτελεῖς. Ἀπὸ τοῦ 1878 ἀπέκτησαν πλήρη
ἀνεξαρτησίαν, ἀπὸ δὲ τοῦ 1882 εἶναι βασιλείον. Διατηροῦσι πολὺ τὰ
πάτρια.

Πολιτισμός. Ἡ χώρα οὐδὲν στοιχεῖον πολιτισμοῦ ἐδημιούρ-
γησεν, εἰ καὶ κέκτηται διεθνή συγκοινωνιῶν διπλῶν.

Ε΄ ΡΩΜΟΥΝΙΑ

(131,200 □ χμ. 5,900,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Ρωμουνία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας καὶ Σερ-
βίας μέχρι τῆς Ῥωσσίας καὶ Αὐστρίας, βρέχεται δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου
πόντου.

Ὅρη. Αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις καὶ τὰ Μεσημβρινὰ Καρπά-
θια ἐκτεινόμενα ἡμικυκλικῶς πρὸς τὰ ΒΔ. τῆς χώρας (Ἄλατωρυ-
χεῖα, πηγαὶ πετρελαίου). Πᾶσα ἡ λοιπὴ Ῥωμουνία ἀποτελεῖ μίαν
τῶν μεγάλων πεδιάδων τῆς Εὐρώπης, τὸ τρίτον βαθύπεδον τοῦ Δου-
νάβεως, ὁ ὅποτος πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ τῆς Γερμανίας
χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνου πόντον διὰ τριῶν στομίων, Κιλίας, Σουλινα

καὶ ἁγίου Γεωργίου σχηματίζων δέλτα. Κατὰ τοῦτο βραχίονες τοῦ ποταμοῦ, λίμναι, τέλματα καὶ δάση καλάμων ἀποτελοῦσι καταφύγιον εἰς πλήθη θαλασσίων πτηνῶν καὶ ἀγέλας βουβάλων.

Παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἶναι: ὁ Σιού, Ἄλουτας, Βέντης, Δουμποβίτσας, Ιαλομίτσας, Σερέτης, Προύθος καὶ πλείστοι τούτων παραπόταμοι. Ὁρη δασώδη, πεδιάς ἐκτεταμένη, δάση πολλὰ συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑδάτων τῆς χώρας.

Λίμναι. Ἡ Ῥαζέλημ συγκοινωνοῦσα τῇ θαλάσῃ καὶ πολλὰ ἄλλα τελαματώδεις.

Κλίμα. Ὑγιεινόν, ἀλλὰ καὶ ψυχρὸν τόσον ὥστε ὁ Δούναβις πήγνυται συνήθως τὸν χειμῶνα. Τὸ θέρος θερμόν. (βλ. ὑπέδον).

Ἔδαφος. Εὐφορώτατον. Ὁ Δούναβις καὶ οἱ λοιποὶ ποταμοὶ διασκορπίζουσιν εἰς τὰς πεδιάδας παχυτάτην ἰλύν.

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἀφθονώτατα. Κτηνοτροφικὰ (6 ἑκατοβωῶν). Δασικὰ (20,000 □ χμ. δάση). Ὄουκτὸν ἄλλας, πετρέλαιον, γεώμηλα καὶ ἄλλα.

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Ῥωμανία περιλαμβάνει τὴν μικρὰν Βλαχίαν πρὸς Δ., τὴν μεγάλην Βλαχίαν χωριζομένην ὑπὸ τοῦ Ἄλουτα, τὴν Μολδαβίαν μεταξὺ Σερέτη καὶ Προύθου καὶ τὴν λιμνώδη καὶ ἐλώδη Δοβρουσᾶν ἐκχωρηθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ῥωσσίας (1878) ἀντὶ τῆς Βεσσαραβίας, διαιρεῖται δὲ εἰς 32 νομοῦς.

Πρωτ. Βουκουρέστιον 250 χ. κ. (πόλις χαρᾶς), ἐπὶ τῷ ποταμῷ Δουμποβίτσα, ὄχιρὰ πόλις μετὰ πανεπιστημίου, λαμπρῶν οἰκοδομῶν καὶ κήπων. Γιούργεβον 22 χ. κ. ἐπίκειον τοῦ Βουκουρεστίου συνδεόμενον μετὰ τοῦ Ρουχτσουκίου διὰ γεφύρας. Κραϊόβα 38 χ.κ. (ἀλατωρυχεῖα). Τεργοβίστη, Πιτέστη, Ῥιμνίκον (ἀλατωρυχεῖα). Δραγατσάνι, μικρὰ κόμη πρὸς Ν. Ῥιμνίκου καὶ ἐπὶ τῷ Ἄλουτᾷ, τὴν ὁποίαν ἐδόξασεν ὁ ἱερός λόχος τῶν σπουδαστῶν Ἑλλήνων (7 Ἰουνίου 1821) πεσῶν ἐν τῷ κατὰ τῶν Τούρκων ἀγῶνι. Τῶν πρωτομαρτύρων τούτων τῆς Ἐλευθερίας ἡμῶν ὑπάρχει κενοτάφιον ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Ἄρεως. Ὀκνα μικρὰ πόλις μετὰ ἀλατωρυχείων. Καλαφάτι 4,500 κ. ἀπέναντι Βιδδινίου, θέσις στρατηγική. Τοῦρο-Σεβερῖνον 5 χ.κ. Πλάεστη 35 χ.κ. Βούζεον ἐπὶ τοῦ ὁμων. ποταμοῦ 10 χ.κ. Βραΐλα 50 χ.κ. πόλις ἐμπορικωτάτη ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ὁ σιταβολὸν οὗτος τῆς Ῥωμανίας κατοικεῖται ὑπὸ πολλῶν Ἑλλήνων διατηρούντων ἄριστα σχολεῖα καὶ ἐχόντων πολλὰς σιτοφορηγίδας (σλέπια) καὶ 20 ἀτμόπλοια. Γα-

λάζιον 65 χ. κ. ἐν οἷς πλεῖστοι Ἕλληνες, μεταξὺ τῶν συμβολῶν τοῦ Σερέτη καὶ Προῦθου εἰς τὸν Δούναβιν. Ἐνταῦθα ἐδρεῦει ἡ διεθνὴς ἐπιτροπὴ τοῦ Δουνάβεως δικτηροῦσα εἰς κατὰστασιν πλώμιον τὸν ποταμόν. Φωξάνη 20 χ. κ., ἔνθα διοργανώθη ὑπὸ τοῦ Ὑψηλάντου ὁ ἐκ 500 σπουδαστῶν ἱερὸς λόχος 1821. Ἰάσιον 9½ χ. κ. παρὰ τὸν Προῦθον πρωτ. τῆς Μολδαβίας μετὰ Πανεπιστημίου. Ἡ πόλις εἶναι ἀσφαλτόστρωτος καὶ κατοικεῖται σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ Ἑβραίων (8 ὥραι σιδηροδρ. ἀπὸ Βραβίας). Παρὰ τὸν Προῦθον εἶναι τὸ χωρίον Σκουλένιον (Ἄθωνάσιος Καρπενησιώτης (1821) καὶ πλησίον τούτου ἡ μονὴ τοῦ Σέκκου (Γεώργιος Ολύμπιος). Σουλινᾶς 12 χ. κ. ἐν οἷς πολλοὶ Ἕλληνες, ἐν τῷ στομίῳ τοῦ ποταμοῦ. Ἐχει γραφεῖα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Δουνάβεως. Ἐπικρατοῦσα γλῶσσα εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ. Λιμὴν ἐλεύθερος. Τούλτζα 15 χ. κ. ἐν παρακμῇ νῦν. Κωνσταντσα 10 χ. κ. περὶ τὴν θέσιν τῶι Τόμων (Ἐξορὶξ Ὀσιδίου), ὁ μόνος λιμὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ, ἔνθα ὁ ναύσταθμος τῆς Ῥωμουσίας. Τσερνάβόδα, μικρὰ κώμη (3 1/2 ὥρ. σιδηροδρ. ἀπὸ Κωνσταντζας), ἔνθα ἡ ὁρίων. γέφυρα, ἐν τῶν γιγαντιαίων ἔργων τοῦ αἰῶνος (750 μ. μήκ. 33 ὕψ.).

Ἡ ΡΩΝΟΥΝΙΑ ὩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἑλλιπής. Μεγάλαι ἐκτάσεις ἀκαλλιέργητοι.

Κτηνοτροφία. Ἐν ἀκμῇ. Ἀγέλαι βοῶν, αἰγῶν, προβάτων, χοίρων κτλ.

Βιομηχανία. Ἀτελεστάτη. Εἰσάγει σχεδὸν ἅπαντα τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἔξωθεν.

Ἐμπόριον. Ἰκανῶς ἀνεπτυγμένον.

Συγκοινωνία. 3550 χμ. σιδηρ. συνδέουσι πυκνῶς τὰς πόλεις τῆς Ῥωμουσίας. Ἀμξεταιὶ ὁδοὶ καλαί, μεσόγειος ναυτιλία πυκνή. Αἱ ὁδοὶ ὀφείλονται πολὺ εἰς τὸ ἐπίπεδον τῆς χώρας.

Προῦπολογισμός. 228 ἐκ. φρ. **Χροῆος.** 1,500,000 φρ.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ ὀρθόδοξος.

Παιδεία. Ἑλλιπεστάτη διὰ τὸν λαόν. Σχολεῖα ὀλίγα. Πανεπιστήμια 2.

Πολίτευμα. Συνταγματικὸν (Κάρολος Α΄. Χοεντζόλλερν).

Στρατός. 60 χ. ἐν εἰρήνῃ, 240 χ. ἐν πολέμῳ καλῶς ὀργανωμένος.

Στόλος. Ἄσημος, 25 μικρὰ πλοῖα.

Κάτοικοι. Οί άρχαιοί Δάκες, έθνος Ίλλυρικόν και Θρακιικόν συνεχείς επίδρομας ποιούμενοι κατά του Ρωμαϊκού κράτους ήνάγκασαν τόν Τραϊανόν (101—106 π. Χ.) νά υποτάξη αὐτούς και νά ιδρύσῃ ἐκεῖ Ρωμαϊκάς ἀποικίας. Μετά τῶν Δακῶν ἐκρουμανισθέντων ἀνεμίγησαν κατόπιν πλείστοι και παικίλοι βάρβαροι λαοί, Γερμανικοί, Σλαυτικοί, ἐκ τῶν ὑποίων προῆλθεν ὁ ὄχλος τῶν Βλάχων καλουμένων. Βλάχος σημαίνει Βάρβαρον ποιμενικόν λαόν. Οί λαοί οὗτοι ὠνόμασαν ἑαυτούς Ρωμούνους ὡς καταγόμενοι ἀπὸ τῶν Ρωμαίων. Μετά πολλὰς ἔπειτα περιπετείας ὑπέκυψαν εἰς τοὺς Τούρκους, οἱ ὑποῖοι ἔστειλλον ἐκεῖ ἡγεμόνας ἐκ τῶν Ἑλλήνων Φαναριωτῶν (Σουτσοσ, Μουρούζης, Καρατζῆς κλπ.). Ἀπὸ τοῦ 1866 ἐγένετο ἡγεμονία ὑπὸ τῶν νῦν βασιλέα ὡς ἡγεμόνα, ἀπὸ δὲ τοῦ 1881 ἀνεκηρύχθη βασιλείον ἡ Ρωμουνία.

Πολιτισμός. Ἡ Ρωμουνία ἔχει κάλλιστα φυσικά γεωγραφικά στοιχεία (ὔδατα, πεδιάδας, δάση, ζῶα, μεταλλικά ἄλατα, πετρέλαια). Ἐπὶ τούτων προσπαθεῖ νά δημιουργήσῃ στοιχεῖα ὑλικοῦ πολιτισμοῦ. Ἦδη ἔχει τινά: ζυλείαν, ἀλευροποιάν, τυροκομίαν, οἶνοπνευματοποιάν, βυρσοδεψίαν κλ. Συγκοινωνίαν, ἐμπόριον, φιλανθρωπικά καταστήματα, σχολεῖα, γυμναστήρια, δημόσια καταστήματα, μουσεῖα κτλ. Ὑδραγωγεῖα, διυλιστήρια, ὑφαντουργεῖα, ταπητουργεῖα, χρυσοχοεῖα. Ὁ Ρουμανικός ὡς ἀνωτέρω πολιτισμός δὲν ἐπιβάλλεται ἐκτὸς τῶν ὁρίων τοῦ κράτους.

ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος εἶναι ἡ μέση τῶν τριῶν νοτίων χερσονήσων τῆς Εὐρώπης περιλαμβάνει δὲ τὸ βασιλείον τῆς Ἰταλίας καὶ τὴν μικρὰν δημοκρατίαν τοῦ ἁγίου Μαρίνου.

1. ΙΤΑΛΙΑ

(286,600 □ χμ. 32 ἐκ. κ.). 36000

Θέσις. Ἡ Ἰταλία ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Ἀλπεων ἐκτείνεται ΝΑ. ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσῃ βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ, τοῦ Ἴονιου καὶ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους.

Κόλποι. Τῆς Γενούης, τῆς Γαέτας (Καιάτας), τῆς Νεαπόλεως (Κυμαῖος), τοῦ Σαλέρνου (Προσειδωνιάτης), τοῦ Πολυκάστρου (Πυζούν-

τιος), τῆς Ἁγίας Εὐθυμίας, ὁ Σκυλάκιος, τοῦ Τάραντος, τῆς Μαμφρεδονίας, τῆς Βενετίας. Λιμένες πολλοὶ φυσικοὶ καὶ τεχνητοί.

Πολεμικοὶ λιμένες. Σπέτζια, ΝΑ. Γενούης (84 χμ.), μέγας καὶ ἀσφαλέστατος, Τσιβιτά-Βέκκια, πολεμικὸς καὶ ἐπίνειον τῆς Ῥώμης. Τάρως μετὰ ἀρίστων ναυπηγείων καὶ Λιθόρονος μετὰ ναυτικῆς Ἀκαδημείας. Τῆς Γενούης εἶναι ἐλεύθερος λιμὴν.

Νῆσοι. Ἡ Σικελία (25,740 □ χμ. 3,300,000 κ.). Αἱ 13 Λιπάραι (νῆσοι τοῦ Αἰόλου (291 □ χμ.), ὧν ἑπτὰ κατρωκῆμεναι (Βουλκάνο, Λιπάρα, Στρόμπολι, κρατὴρ ἐνεργός, Σαλίνα, Φλικούρι, Ἀλικούρι, Οὔστικα). Αἱ Αἰγάδες ἢ Αἰγούσαι (4 νησίδες 8,325 κ.). Ἡ Παντελαρία ὑπαγομένη εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Ἡ Κάπρη καὶ Ἰσχία ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως. Ἡ Ἑλβα (Αἰθαλία 222 □ χμ. 21 χ. κ. Ναπολέων). Ἡ Καπρέρα (Γαριβάλδης) καὶ τινες ἄλλαι μικραί. Ἐκ τούτων ἡ Ἰσχία ἔχει 26 χ. κ., τινὲς μέχρι 20 χ. καὶ αἱ λοιπὰὶ ὀλίγοι. Ἡ Μάλτα (300 □ χμ.), Γότσο καὶ Κόμινο ἀνήκουσι τῇ Ἀγγλίᾳ. Ἡ Κορσικὴ (Κύρος 8748 □ χμ. 288 χ. κ.) ἀνήκει τῇ Γαλλίᾳ. Ἡ Σαρδηνία (Σαρδὼ 24878 □ χμ. 750 χ. κ.). Παρατηροῦμεν ὅτι ἐν τῷ Τυρρηνικῷ πελάγει ὑπάρχουσι πολλὰ νῆσοι, ὀφειλόμεναι εἰς ἡφαιστειώδεις κυρίως αἰτίας. Αὗται σπουδαίως ἐβοήθησαν τὴν πρόσδον καὶ ἀνάπτυξιν τῆς Δ. παραλίας (γέφυρα ἐπιμιξίας καὶ πολιτισμοῦ).

Πορθοιοί. Ὁ Βονιφάτιος μεταξὺ Σαρδηνίας καὶ Κορσικῆς (11 χμ.). Ὁ Σικελικὸς (Μεσσήνης 4 χμ.) μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας. Ὁ τοῦ Ὀτράντου μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Ἑλληνικῆς χερσονήσου (70 χμ.).

Χερσόνησοι. Ἀπουλία (Καλαβρία πάλαι). Καλαβρία (Λευκανία καὶ Βρετία πάλαι). Μαμφρεδονία.

Ὄρη. Αἱ Ἄλπεις περιστέφουσαι τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἰταλίας διὰ τοῦτου δις καμπτομένου, διαίρουσθαι εἰς Παραθαλασσίας, Κοττίας, Γραικίας, Πεννινικάς, Ραιτικὰς καὶ Καρνικάς. Τὰ Ἀπέννινα συνέχαιαν ἀποτελοῦντα τῶν παραθαλασσιῶν Ἄλπεων καὶ ἐκ γρανίτου συνιστάμενα, εἶναι γυμνὰ καὶ τραχέα, ἐκτείνονται δὲ τοξοειδῶς περὶ τὸν κόλπον τῆς Γενούης καλούμενα Λυγιστικὰ καὶ καταπίπτουσιν ἀποτόμως πρὸς τὸν κόλπον. Οὕτως ἡ Λυγιστικὴ, στενὴ χώρα μετὰ ὠραίων κολπίστων ἔχει κλίμα μεσημβρινόν, διότι προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν βορείων ἀνέμων. Ἀπὸ τῆς Καρράρας ἄρχονται τὰ μέσα Ἀπέν-

νινα (Τοσκανικά ἢ Ἐτρουσκικά) μέχρι τοῦ Γαργάνου, τὸ ὅποιον ἦτο πάλαι νῆσος. Ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ παραλλήλων κλιμακοειδῶς διατεταγμένων ὄροσειρῶν καὶ διευθύνονται ΝΑ. καλούμενα Ῥωμαϊκὰ καὶ Ἀβρούζια. Πρὸς τὴν Α. πλευρὰν χωροῦσι πλησίον τῆς θαλάσσης. Εἶναι ἄδενδρα καὶ ξηρὰ ὄρη. Ἐν τῇ Δ. πλευρᾷ οἱ πρόποδες τῶν Ἀπεννίνων καλοῦνται Παραπέννινα καὶ τούτων συνέχεια εἶναι τὰ Σαβηνικὰ καὶ τὸ Ἀλβανὸν ὄρος. Τὰ Ν. Ἀπέννινα ἀποτελοῦσι συμπλέγματα καὶ καταλήγουσιν εἰς λοφοσειρὰς κατὰ τὴν Α. πλευρὰν, κατὰ δὲ τὴν Δ. εἰς τὸ ἀκρωτήριον Σπαρτιβέντον. Ὁ Βεζούβιος παρὰ τὴν Νεάπολιν (1297 μ.). Ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἀνοδος γίνετα διὰ σιδηροδρόμου. Ἐν ταῖς ὑπωρείαις εἶναι θαυμαστικὰ ἀμπελοὶ, ἐξ ὧν ὁ περίφημος οἶνος «δάκρυα τοῦ Χριστοῦ».

Ἐν Σικελίᾳ εἶναι τὰ Νεβρώδη ὄρη ὅμοια πρὸς τὰ Ἀπέννινα καὶ ἡ Αἴτνη (3320 μ.) μεμονωμένος ὄγκος 180 χμ. περιμέτρου, τρομερὸν ἠφαιστειον, εἰς τὰς βάσεις τοῦ ὁποίου ἡ περηνμισμένη ακκστανάεα τῶν 100 ἰπέων» ἔχουσα περίμετρον 37 μ. (δύναται νὰ σκιασθῶσιν 100 ἰππεῖς). ΝΔ. ἡ νῆσος ἔχει θειοῦχα ὄρη πλουσιώτατα.

Ἡ Σαρδηνία εἶναι πλήρης ὄρων, ἰδίως τὸ Α. μέχρι 1000 μ. Μᾶλλον ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα εἶναι ἡ Κορσική. Αἱ νῆσοι Γότσο, Κόμινο καὶ Μάλτα ἀποτελοῦνται ἐκ βράχων ἀποτόμων, ἐν οἷς πληθὺς ἀντρων. Τὰ ὄρη τῆς Ἰταλίας κλείονται διὰ πολλῶν ἐγκαρσίων ὄροσειρῶν σχηματίζοντα πολλὰ κεκλεισμένα τμήματα ἀσφαλῆ. Ἡ ἕδρυσις πολλῶν κρατιδίων ἐν τῇ χερσονήσῳ καὶ ἡ ἔλλειψις πάλαι ἐθνικῆς ἐνότητος ὀφείλεται καὶ εἰς τοῦτο.

Ἀκρωτήρια. Σπαρτιβέντον (Ἡράκλειον). Υἱαπύγιον (Ἁγίας Μαρίας), τὸ Πιομβίνον, τὸ Πάχινον (Πάσσαρον), τὸ Λιλύθαιον καὶ ἄλλα.

Πεδιάδες. Τὸ Λομβαρδικὸν βαθύπεδον ἔχον κλίσην πρὸς Α. ὑπῆρξε πεδίων πολλῶν μυχῶν, διότι οἱ ἐκεῖθεν τῶν Ἀλπεων λαοὶ ἀνέκαθεν ἐθεώρησαν τοῦτο γέρας πολέμου. Ἡ Τοσκανικὴ, ὀροπέδιον μετὰ ἐλώδους καὶ νοσώδους παραλίας. Ἡ νοσηρὰ Ῥωμαϊκὴ πεδιάς μέχρι τοῦ Ποντίνου ἔλους. Ἡ Κμπανικὴ, (παράδεισος Ἰταλίας) καὶ ἡ τῆς Ἀπουλίας πρὸς Ν. Γαργάνου, ξηρὰ καὶ ἀγονος εἰς τὰ ὕψη, κατάφυτος ὑπὸ ἐλαίων, ἀμπέλων, βάμβυκος κατὰ τὰ πεδινὰ. Ὅροπέδια καὶ κοιλάδες πλεῖστα κατάφυτοι καὶ ἀριστα ἀρδεύομενοι.

Ποταμοί. Ὁ Πάδος ἐκ τοῦ Μόντε-Βίζο (Ἀλπεων) εἰς τὸ Ἀδρι-

πτικόν πέλαγος σχιζόμενος πρὸ τῆς ἐκβολῆς αὐτοῦ εἰς ἑκτεταμένον δέλτα, τὸ ὅποιον διαρκῶς προχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν. Οὗτος δέχεται πλείστους παραποτ. Ὡν οἱ μὲν ἐκ δεξιῶν εἰναι οἱ ὀλιγώτερον ὕδωρ ἔχοντες καὶ ἐκ τῶν Ἀπεννίων πηγαζόντες: Ἰάναρος, Τρεββίας καὶ Ἰένος· οἱ δὲ ἐξ ἀριστερῶν ἐκ τῶν Ἄλπεων πηγαζόντες διαρροεῖσι τὰς εἰς τὰς ἐξόδους τῶν κοιλαδῶν λίμνας, εἰς ἃς καταθέτουσι παρασυρομένους χάλυκας καὶ ἰλύν, ἔχουσι περισσότερα ὕδατα ὡς τρεφόμενοι ἐκ τῶν κρυσταλλῶν τῶν Ἄλπεων καὶ εἶναι: ὁ Δόρα-Βάλτεα, ὁ Σεσίας, ὁ Δόρα-ῤιπάρικ, ὁ Τικίνος (διὰ τῆς Μείζονος λίμνης). Ὁ Ἄδδας (διὰ τῆς Κώμου) συμβάλλων τῷ Πάδῳ καθιστᾷ τοῦτον πλοῖμον ἐντεῦθεν. Ὁ Ὀλιος (διὰ τῆς Ἰσαίου). Ὁ Μίγκιος (διὰ τῆς Γάρδας). Ὁ Ἀδίγης (Ἀθεσις, πάλαι παραπ. τοῦ Πιδου). Ἐν τῇ Α. παραλίᾳ διὰ τὸ στενὸν αὐτῆς καὶ τὴν γυμνότητα τῶν Ἀπεννίων χειμάρροι μόνον σηματοῖζονται. ῤουβίων (Καῖσαρ, ἐρρίφθω ὁ κύβος) Μέταυρος, Πεσκάρας κλ. Ἐν τῇ Δ. πλευρᾷ ἰδίως ἀπὸ Λατίου καὶ ἄνω οἱ ποτ. εἶναι μεγαλύτεροι: Τίβερις, Ἄρνος, Λεῖρις κλ. Ὑδατα ἄφθονα σκοπίμως διανεμόμενα διὰ διωρύχων ἐν συνδυασμῷ συγκοινωνίας καὶ καλλιέργειας κατέστησαν τὴν Ἰταλίαν παραδείσιον χώραν τῆς Εὐρώπης.

Λίμναι. Λείψανα τῆς ἄλλοτε θαλάσσης εἶναι αἱ λίμναι τῆς Λομβαρδίας, τῶν ὁποίων αἱ μαγευτικώταται ὄχθαι εἶναι πεφυτευμέναι καὶ πλήρεις ἐπαύλεων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων: Ἡ Οὐρβανὸς (Μαγγλῶρε 210 □ χμ. μετὰ 4 νησίδων Βορομαίων καλουμένων). Ἡ Λουγάνη ἀνωμαλωτάτου σχήματος (55 □ χμ. ἰχθύες ἄφθονοι). Ἡ Κῶμος. Λάριος, χαριστάτη πλησίον τῆς πόλεως Κώμου. Ἡ Γάρδα (Βήνκος 363 □ χμ. 215 μ. βάθος πλήθος ἰχθύων καὶ νήσων, ἀλειεία σαρδελῶν) καὶ ἄλλαι. Ἡ Περουζία ἐν τῇ Οὐμβρικῇ (Τρασιμένη). Ἡ Βολσένκ κλ. Ἡ ἐκμετάλευσις τῶν λιμνῶν ἀπέβη σκοπιμωτάτη ἐν τῇ χώρᾳ.

Ἐλν καὶ λιμνοθάλασσαι. Αἱ ὄχθαι τῶν πλείστων ποταμῶν φέρουσι βαλτώδεις ταινίας, τὸν δὲ Πάδον περιβάλλει ἀμφοτέρωθεν πλατεῖα ταινία ἐλώδους χώρας· ἀλλὰ τὰ ἔλν ταῦτα διαρκῶς ἀποξηραίνονται ὑπὸ διωρύχων, οἱ ποταμοὶ ἐχαρᾶκώθησαν διὰ προχωμάτων, ἡ δὲ ἰλὺς αὐτῶν παρασυρομένη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ βυθιζομένη σχηματίζει κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν ἐπιμήκεις σύρσεις, αἵτινες ἐνταῦθα καλοῦνται Αἰδοὶ (ὄχθαι) καὶ ὀπισθεν αὐτῶν λιμνοθάλασσαι

(Λαγούνας). Ἡ περιφέρεια τῆς Ῥώμης καὶ περαιτέρω τὸ Ποντίνον ἔλος εἶναι τόποι νοσώδεις· τὸ κράτος οὐχ ἔττον σπουδαίως φροντίζει νὰ ἀποξηράνη καὶ τὰ ἔλη ταῦτα.

Κλίμα. Τὴν ἄνω Ἰταλίαν καλύπτει χιὼν ἐπὶ ἐβδομάδας τινάς, ἐν τῇ μέσῃ σπανίως μένει ἢ χιὼν, ἐν τῇ κάτω πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν ὄρεων. Θαλάσσιον βέημα βρέχει τὰ παράλια ἐν τῷ Ἀδριατικῷ. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ἥπιον καὶ υγιεινόν, ἂν καὶ ὑπάρχουσιν ἔτι πολλὰ ἐλώδη καὶ νοσώδη μέρη. Ἀπὸ τοῦ Ποντίνου ἔλους καὶ κάτω τὸ κλίμα ὁμοιάζει πρὸς τὸ Ἀφρικανικόν (ξηρότης ἐδάφους, καύσων καὶ θερμὸς Σιρόκος).

Ἐδαφος. Εὐφορώτατον καὶ ἐπιστημονικῶς καλλιεργούμενον. Ἐν Λομβαρδίᾳ ὑπάρχουσι λειμῶνες ἐξάκις τοῦ ἔτους θεριζόμενοι. Ἐλαιῶνες, παρτοκαλεῶνες καὶ ἀναδενδράδες κλημάτων παρέχουσιν ὕψιν παραδείσου. Περὶ τὸν Ἄρνον οἱ ἐλαιῶνες ἀποτελοῦσι κήπον μέγαν, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποντίνου ἔλους καὶ κάτω οἱ μεσημβρινοὶ καρποὶ ἀπαρτίζουσι κατὰσγια ἄλση.

Προϊόντα. Μέταξα (ἐκ τῶν κυριωτέρων προϊόντων, ἐξάγεται εἰς Λυῶνα, 350 ἐκ. φρ. ἑτησίως). Οἶνος. ἔλαιον, ἐσπεριδοειδῆ, δημητριακά, ἄρυζα, βάμβυξ. Κτηνοτροφικά. Μάρμαρα, λάθα, στυπτηρία, θεῖον κλπ. Πολλὰ τεχνητά: δέρματα, τυρός, πῖλοι, ὑφάσματα κλ.

Δαιήσεις. Ἡ Ἰταλία διαιρεῖται εἰς ἄνω, μέσην, κάτω Ἰταλίαν καὶ εἰς τὰς νήσους. (69 νομοὶ εἰς 16 τμήματα).

Πόλεις τῆς ἄνω Ἰταλίας. Τουρίνον 340 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου (1405), πατρὶς τοῦ Καβούρ. Νοβάρα 35 χ. κ. Ἀλεξάνδρεια 70 χ. κ. Πλησίον εἶναι τὸ Μαρέγγον (Ναπολέων 1800). Γένοβα 235 χ. κ. ἡ ὑπερήφανος, ἀμφιθεατρικῶς ἐκ τῆς παραλίας ἐπὶ πολλῶν λόφων. Ἐχει πανεπιστήμιον, ἄριστον πτωχοκομεῖον, ὄρφανοτροφεῖον, ναυπηγεῖα (τοῦ Ἀνσάλδο). Εἶναι πατρὶς τοῦ Κολόμβου, κατὰ δὲ τὸν μέσον αἰῶνα ἀπετέλει ἰσχυρὰν δημοκρατίαν. Ὁ λιμὴν αὐτῆς εἶναι ἐλεύθερος καὶ ἔχει κίνησιν 18 χ. πλοίων κατ' ἔτος ὄφειλων τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ εἰς τὰς ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι ἐνοῦσι τοῦτον μετὰ τῆς Λομβαρδίας. Μιλᾶνον (Μεδιόλανον) 490 χ. κ. ἔχει ἄριστον μετὰ τὴν Ῥώμην ναὸν τῆς Παναγίας (472 βαθμῆδες μέχρι τῶν κωδῶνων), θέατρον ἔξοχον (Σκάλα τοῦ Μιλᾶνου), μεγάλα δημόσια μέγαρα καὶ βιομηχανίαν μετὰξῆς. Πανῦα 35 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Μάντουα 42 χ.κ. Κρεμόνα 40 χ.κ. (περίφημα βιολιά). Βρεσκία

67 χ.κ. Πλησίον εἶναι τὸ Σολφερίνον. Πάρμα 40 χ.κ. Μοδένα 30 χ.κ. Πλακκεντία 36 χ.κ. μετὰ γραφικῶν περιχώρων. Πάδουα 50 χ.κ. μετὰ περιφύρου πανεπιστημίου. Βερῶνα 80 χ.κ. ὄχυρά. (Βιλλαφράγκα 7 χ.κ. συνθήκη Ναπολέοντος καὶ Φραγκίσκου Ἰωσήφ). Βενετία 160 χ.κ. 9 χμ. ἀπὸ τῆς λιτῆς ἐπὶ 3 μεγάλων καὶ 117 μικρῶν νήσων συνδεομένων διὰ 450 γεφυρῶν ἔχει τὸν ναὸν τοῦ Ἁγ. Μάρκου, ἐπὶ τῆς πόλεως τοῦ ὁποίου ἴστανται οἱ 4 χαλκοὶ ἵπποι τοῦ Λυσίππου. Συνδέεται σιδηροδρομ. μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ τεραστίας γεφύρας, τὰ δὲ πρὸ αὐτῆς τέλματα διαρκῶς προσχώνονται διὰ τῆς φερομένης ὑπὸ τῶν ποτ. ἰλύος. Ἐν Βενετίᾳ ὑπάρχει Ἑλλήν. κοινότης 250 Ἑλληνας), ναὸς καὶ Ἑλλήν. τυπογραφεῖον πολὺ χρησιμεῦσαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἡ βασιλεὺς αὕτη τοῦ Ἀδρία κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα κατέκτησε πολλὰς χώρας τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἔκτισεν ἄπειρα φρούρια. (Καμποφόρμιον 2 χ. κ. κώμη Βενετίας, συνθήκη Γαλλίας καὶ Αὐστρίας 1797). Ἀδρία παρὰ τὴν ἀρχαίαν Ἀδρίαν 17 χ. κ. ἐξ ἧς τὸ ὄνομα τοῦ πελάγους. Βονωνία 150 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Φερράρα 75 χ. κ. Ῥαβέννα 60 χ. κ. Ῥήγιον 25 χ. κ.

Πόλις τῆς μέσης Ἰταλίας. Ῥώμη 500 χιλ. κ. (ὁ δῆμος) πρωτ. τοῦ Ἰταλικοῦ κράτους, ἔδρα τοῦ Πάπα, ἐπὶ 6 φυσικῶν λόφων καὶ 5 τεχνητῶν ἐκτισμένη. Δικρεῖται ὑπὸ τοῦ Τιβέρεως, ἔχει δύο πανεπιστήμια, τὸν μέγιστον ναὸν τοῦ κόσμου, τοῦ Ἁγίου Πέτρου. Τὸ Βατικανὸν (11,800 δωμάτια) μετὰ μουσείου καὶ ἀξιολογοτάτης βιβλιοθήκης, βασιλικὸν ἀνάκτορον Κυρινάλιον καὶ πλεῖστα ἄλλα οἰκοδομήματα, τὸ Πάνθεον, τὸ Κολοσσαῖον, τὸν Πύργον τοῦ Ἀγγέλου κλ. Ἡ Ῥώμη ἔχει ὑπὲρ τοὺς 350 ναοὺς καὶ περὶ τὰς 6 χ. ἱερῶν. Οὐδενίᾳ ἄλλῃ πόλιν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ τόσα μνημεῖα πάσης ἐποχῆς. Τσιβιτὰ Βέκκια, ἐπίγειον. Ὁ ἀρχαῖος λιμὴν τῆς Ἰστίας ἐχώσθη ὑπὸ τῆς ἄμμου καὶ εἶναι σχεδὸν ἀκατοίκητος. Τίβολι 8 χ. κ. (Τίβουρα-ἔπαυλις Ὀρατίου ΒΑ. Ῥώμης 28 χμ. ἐπὶ τοῦ Σαβινικοῦ ὄρους, πλεῖσται ἐπαύλεις). Φλωρεντία 220 χιλ. κ. ἐκ τῶν ὠραιότατων πόλεων τῆς Εὐρώπης, πατρίς τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου (ἡ παλαιὰ λαμπρὰ πρωτ. τῶν Μεδίκων τῆς Τοσκάνης) ἔχει πολύτιμον πινακοθήκην, μουσεῖα, βιβλιοθήκην καὶ βιομηχανίαν μαρμάρων καὶ μετάξης. Πίζα 55 χ. κ. ἔχει ἐξαιρετον πανεπιστήμιον. τὸν κεκλιμένον πύργον (κωδωνοστάσιον), τοῦ ὁποίου ἡ κορυφή ἀποκλίνει τῆς καθέτου ὑπὲρ τὰ 3 μέτρα, νεκροταφεῖον ὠραιότατον μετενεχθέντος τοῦ χώματος αὐτοῦ ἐκ Πα-

λαιστίνης (1228) ὑπὸ Πισατικῶν πλοίων, πατρὶς Γαλιλαίου. Λοῦκα 70 χ. κ. (ἔλαιον ἐξάιρετον, βιομηχανία μετάξης). Λιθόρνος 110 χιλ. κ. (50 χ. Ἑβραῖοι), λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς πεδιάδος τοῦ Ἄρνου. Ἀγκόνα 50 χ. κ. λιμὴν κάλλιστος, ἀλλ' ἀπρόσιτος εἰς μεγάλη πλοῖα.

Πόλεις τῆς κάτω Ἰταλίας. Νεάπολις 540 χ. κ. ἐν λαμπρῇ θέσει παρὰ τὸν ὀμίον. κόλπον, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἰταλίας, ἔχει βασιλικὰ ἀνάκτορα, θέατρα, μουσεῖον ἔξοχον, πανεπιστήμιον, ἀστεροσκοπεῖον, δεύτερος λιμὴν μετὰ τὴν Γένουαν. Ἦτο πρωτ. τοῦ βασιλείου τῶν δύο Σικελιῶν μέχρι τοῦ 1860. Πλησίον καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου εἶναι αἱ ἀνασκαφεῖσαι πόλεις Ἡράκλειον, Πομπητὶ καὶ Σταβίαι καταστραφεῖσαι κατὰ τὴν ἐκρηξίν τοῦ ἠφαιστείου 79 π. χ. Γάετα 18 κ. ΝΔ. Νεαπόλεως 8 χμ. εἶναι τὸ περιώνυμον ἄντρον τοῦ κυνὸς (Γκρόττα-δελ-Κάνε) εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Ἀνιῆνο. Καπύη 15 χ. κ. Σαλέρνον 35 χ. κ. Καζέρτα 32 χ. κ. Καστελλαμάρε 31 χ. κ. (ναύσταθμος καὶ μεγάλη ναυπηγεῖα). Ῥήγιον 44 χ. κ., Τάρας 25 χ. κ., Κρότων ἑλλήν. πόλεις ἀρχαῖαι. Βριντήσιον 12 χ. κ. (Μπρίντεζι) μετὰ καλοῦ λιμένος. Ὀτραντον (Ἵδρους) 2-3 χιλ. κατ. Ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ ἦσαν πολλὰ ἑλλήν. πόλεις (Μεγάλη Ἑλλάς).

Πόλεις τῶν νήσων. Παλέομον (Πάνορμος) 290 χ. κ. πρώτη πόλις τῆς Σικελίας μετὰ λιμένος ἀσφαλοῦς καὶ πανεπιστημίου. Μεσσήνη 140 χ. κ. Κατάνη 100 χιλ. κ. Ἀκράγας, Μαρσάλλα, Συρακοῦσαι 25 χ. κ. Γιργέντζι μετὰ θειωρυχείων. Ἀντζίρα (Ἀγύριον) 15 χ. κ. πατρὶς Θεοδώρου τοῦ Σικελιώτου. Ἀτσιρεάλε 25 χ. κ. ἄριστος λιμὴν, πλησίον τὸ σπῆλαιον τῆς Γαλατείας καὶ τοῦ Πολυφήμου. Ἡ Σικελία ἐν τῷ ἐσωτερικῷ εἶναι κατάξηρος, μόνον δὲ εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι καλῶς καλλιεργημένη. Πάλαι ἦτο ὁ σιτοβολῶν τῆς Ἰταλίας. Ἐν Σαρδηνίᾳ ἀραιῶς κατωκημένη. Κάλιαρι 50 χ. κ. συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Ἰγγλεσίας, Σασσάρης καὶ Τερρανόβας. Αἰάκειον ἐν Κύρνω 17 χ. κ. περὶ ἧς, ὡς καὶ περὶ τῶν λοιπῶν νήσων γένησεται λόγος ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Ἡ ΙΤΑΛΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἡ Ἰταλία παρέχει ὅψιν κήπου ἐκτεταμένου. Ἡ καλλιέργια τῶν ἀγρῶν καὶ ἡ ἀμπελοργία (40 ἐκ. ἑκατόλ. οἴνου) ἐν συν-

δυσκαστῶ πρὸς τὴν δενδροκομίαν (70 χιλ. □ χμ. δάση, 60 χ. □ χμ., βοσκαί. Καρποί, λεμόνια, κίτρα, ἀμύγδαλα, σύκα, φοίνικες κτλ.)· εἶναι εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Πάδου στερεῖται σχεδὸν δασῶν καὶ δὲν ἀκμάζει ἐκεῖ ἡ ἐλαία καὶ οἱ μεσημβρινοὶ καρποί, ἀλλ' εἶναι κατάφυτον ἐκ μωρεῶν, καρποφόρων δένδρων, λευκῶν καὶ ἀναδενδράδων κλημάτων (σῖτος ἄφθονος). Ἡ μέση Ἰταλία εἶναι παράδεισος κατάφυτος. Γεωργικαὶ σχολαί, σταθμοί, ἀγροκῆπις, μέθοδοι καλλιέργειας τελειόταται, ἀποτελοῦσι στοιχεῖον πολιτισμοῦ διὰ τὴν χώραν.

Κτηνοτροφία. Εἰς τοὺς βάλτους τοῦ Ποντίνου καὶ εἰς τὰ ὄρη νέμονται ἀγέλαι πολλαὶ κτηνῶν, ὧν ἡ ἐκμετάλλεσις ἀποτελεῖ στοιχοῦ πολιτισμοῦ διὰ τὴν χώραν. (τυροκομία, βούτυρον, ἀλανταποϊά, δέρματα, χορδαί, ὑφάσματα μάλλινα, μεταξωτά, πτηνοτροφία, μελισσοκομία, ἰχθύες, κοράλλια κλ.).

Βιομηχανία. Ἐνεκεν ἐλλείψεως ὀρυκτῆς καυσίμου ὕλης δὲν ἀνεπτύχθη ὡς ἡ τῶν ἄλλων μεγάλων κρατῶν. Οὐχ ἥττον παράγει τόσα τεχνητὰ προϊόντα ἡ χώρα, ὥστε ἔχει φόρου ὑποτελεῖς εἰς ἑαυτὴν βιομηχανικῶς πολλοὺς ἐκτὸς τοῦ κράτους. Ἐριουργία, ναυπηγική, ἀχυροπλεκτική, φυραματοποϊά (πάσται, μακαρόνια κλ.), πυρεῖα, χάρτης. Φάρμακα, χημικὰ προϊόντα. Χρυσοχοία, κεραμοποϊά. Βαμβακερὰ ὑφάσματα, ἔπιπλα, μουσικὰ ὄργανα. (Πλήθος ἐργοστασίων).

Ἐμπόριον. Ἡ Ἰταλία ἐνεργοῦσα τὸ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ κεντρικῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐμπόριον κατέχει δευτέραν θέσιν ὡς πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις. Ἔχει 5900 ἰστιοφόρα καὶ 390 ἀτμόπλοια. Πολλοὶ ὄροι τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ συναλλάγματος (Νέττο, Ντάρα, Σκόντο κλ.) εἶναι Ἰταλικοί. Ἡ ἀκμὴ ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν τῆς χώρας (3 δισεκ. φρ.).

Συγκοινωνία. Λίαν προηγμένη καὶ διεθνoῦς σπουδαιότητος (15640 χμ. σιδ. 43370 χμ. τηλέγρ.).

Προϋπολογισμός. 1616 ἐκ. φρ.

Χρεος. 13 δισεκ. φρ.

Θρησκεία. Καθολικὴ.

Γλῶσσα. Ἰταλική.

Παιδεία. Ἐν τῇ μέσῃ καὶ κάτω Ἰταλίᾳ ἡ δημοτικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἡμελητή. Ἡ ἀνωτάτη εἶναι λίαν προηγμένη. Αἱ καλὰ τέχνη, πανεπιστήμια, μουσεῖα, βιβλιοθήκαι, σχολεῖα ἐν γένει,

φιλανθρωπικά καταστήματα, θέατρα κλ. αποτελοῦσι στοιχεῖον πολιτισμοῦ.

Πολίτευμα. Συνταγματικὸν μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας (Βί-
κτωρ Ἐμ. Γ').

Στρατός. 260 χ. ἐν εἰρήνῃ, 3,500,000 ἐν πολέμῳ.

Στόλος. 350 πλοῖα, 50 θωρηκτά.

Κάτοικοι. Ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων. Ἐν τῇ κάτω Ἰταλίᾳ πολλοὶ εἶναι ἑλλην. καταγωγῆς, ἐν τισὶ δὲ χωρίοις ληλεῖται παρεφθαρμένη Ἑλληνικὴ τις γλῶσσα. Ἡ Ἰταλία διηρημένη οὖσα εἰς πολλὰ κρατίδια ἠνώθη εἰς ἐν ἰσχυρὸν κράτος ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Ἐμ. Β' καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ Καβούρ (1870).

Πολιτισμός. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ πολιτισμὸς τῆς Ἰταλίας ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν τῶν μεγάλων κρατῶν τῆς Εὐρώπης.

Β'. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ (85 □ χμ. 10 χ. κ.).

Ἡ μικρὰ αὕτη δημοκρατία συνίσταται ἔκ τινος ὄρους Τιτάνου καὶ λόφων τινῶν κειμένων μεταξὺ Ῥαβένης καὶ Ἀγκόνας, ἰδρῦθη 469 μ. Χ. ἐκεῖ περὶ τὸν τάφον τοῦ ἁγίου Μαρίνου, ἔχει ἴδιον προῦπολογισμόν, στρατὸν κλ. ὅλως ἀσήμαντα καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Μία πολίχνη ὁμών. 1900 κ. ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ εἶναι ἡ πρωτ. τοῦ ἀρχαιοτάτου τούτου κρατιδίου.

ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Πυρηναϊκὴ χερσόνησος κατέχει τὸ ΝΔ. τμήμα τῆς Εὐρώπης ἐκτεινομένη μεταξὺ τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ συνδεομένη μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ βραχυτέρας ξηρᾶς ἢ ἡ Ἰταλικὴ καὶ Ἑλλην. χερσόνησος. Εἶναι σχεδὸν διπλασία τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ ὀλίγω μικροτέρα τῆς Ἑλληνικῆς. Περιλαμβάνονται ἐν αὐτῇ τὸ βασίλειον τῆς Ἰσπανίας, ἡ μικρὰ δημοκρατία τῆς Ἀνδόρρας καὶ τὸ βασίλειον τῆς Πορτογαλίας.

1. ΙΣΠΑΝΙΑ

(504,500 □ χμ. 18,100,000 κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Γαλλίας καὶ Πορτογαλίας, Μεσογείου καὶ Ἀτλαντικοῦ.

Κόλποι. Ἡ Ἰσπανία καὶ ἐν γένει ἡ χερσόνησος δὲν εἶναι βε-
θῆως διαμεμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Οἱ κόλποι αὐτῆς εἶναι ἀνοι-

κτοί, άβελθεΐς ιδίχ πρὸς Α. καὶ αὶ άκτι κατὰ τὸ πλεΐστον βραχώ-
δεις καὶ ἐνιαχοῦ άπόκρημνοι (πρὸς Β.): ὁ Γασκωνικός, τῶν Γαδεί-
ρων, (Κάδικος), τῆς Μαλλάγας, τῆς Ἰλικάντης, τῆς Βαλεντίας, τῆς
Βαρκελώνης, ἔνθα ὁ πρῶτος λιμὴν. Ἐν τοῖς κόλποις ὑπάρχουσιν ἐξάι-
ρετοὶ λιμένες φυσικοὶ καὶ τεχνητοί.

Πολεμικοὶ λιμένες. Τῶν Γαδείρων, ἔνθα ὁ πρῶτος ναύστα-
θμὸς (καὶ λιμὴν ἐλεύθερος). τῆς Βαρκελώνης, τῆς Κορούνας, τῆς
Φερρόλης, ἔνθα λαμπροὶ ναύσταθμοὶ καὶ ναυτικαὶ σχολαί. Τῆς Καρ-
θαγένης καὶ τοῦ Σαντανδέρ, ἔνθα ναυτικὴ σχολή.

Νῆσοι. Αἱ Βολεαρίδες (Γυμνησίαι), Μαγιόρκα (230 χ.κ. πρωτ.
Πάλμκ 60 χ. κ. (ἄριστα πορτοκάλι), Μινόρκα (60 χ. κ.) πρωτ.
Μκόν, ἄριστος λιμὴν τῆς Μεσογείου καὶ Καπρέρα (7 χ. κ.). Αἱ Πι-
τουῦσαι: Ἰβίκα (24 χ. κ.) καὶ Φορμεντέρκ (2 χ. κ.). Ἡ τοῦ Λέον-
τος διὰ στενοῦ πορθμοῦ χωριζομένη τῆς Στερεᾶς. Καράκα (9 χμ. ΝΑ.
Κάδικος) 6500 κ. ἔνθα ναύσταθμος καὶ πολεμικὰ ναυπηγεῖα. Ἐπαρ-
χίαν τῆς Ἰσπανίας ἀποτελοῦσιν αὶ πρὸς Δ. τῆς Ἀφρικῆς 7 Κανάριαι
νῆσοι (7200 □ χμ. 330 χ. κ.), ἠφαιστειώδεις.

Ἦον. Τὰ Πυρηναια (8401 μ.), ὄροσειρὰ ἀπὸ τοῦ άκρωτ. Κρεούτης
μέχρι τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου, άνευ διόδων πολλῶν, ὄρη ἄξενα καὶ ἀπο-
τόμως κατερχόμενα ἐν Γαλλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ ἀποτελοῦσι φυσικὸν ὄριον
τῶν δύο τούτων κρατῶν εὐκρινέστατον. Εἰς τὰς Ν. κλιτύς αναφαίνε-
ται ἡ ἐλαία, ἡ δὲ φελλογόνος δρυς ἀποτελεῖ δάση συνεχῆ. Τὰ μέσα
Πυρηναια εἶναι ἀγριώτερα καὶ μάλλον δύσβατα, λειμῶνες δὲν ὑπάρ-
χουσιν ἐνταῦθα, ἄνωθεν δὲ τοῦ ὀρίου τῶν δένδρων ὑψοῦνται βράχιοι
γυμνοὶ καὶ ἀπότομοι. Ἐπὶ τῶν Πυρηναιῶν ἀπαντῶνται κοιλάδες
ἀμφιθεατρικαὶ ἐγκλείουσαι Ἰαλπίους λίμνας, δικαιτῶνται δὲ ἐν αὐτοῖς
ἄριτοι καὶ γῦπες περισσότεροι ἢ εἰς τὰς Ἰαλπεῖς. Διὰ τῶν Πυρ-
ναιῶν οὐδεὶς σιδηρόδρ. διέρχεται· οἱ δύο εἰς Γαλλίαν ἄγοντες παρα-
κάμπτουσι ταῦτα: ὁ εἰς ἀπὸ Ἰαγίου Σεβαστιανοῦ εἰς Βαϊόνην καὶ ὁ
ἕτερος ἀπὸ Γερόνης εἰς Περπινιάν. Τὰ Κανταβρικά, συνέχεια τῶν Πυ-
ρηναιῶν καὶ παράλληλα πρὸς τὴν Β. άκτὴν, ἀποτελοῦνται ἐκ δύο σειρῶν
τῆς Ν. (ὑψηλοτέρας) καὶ τῆς Β. μέχρι τῆς άκτῆς, ἔνθα σχηματίζει
ὄρους ἀσφαλεῖς. Ἐχουσι πυκνὰ δάση, λειμῶνας πλουσίους καὶ δια-
σχίζονται ὑπὸ ὅ σιδηρόδρ. (Τὰ ὄρη ταῦτα ὑπῆρξαν καταφύγιον τῶν
ἠττημένων πολλῶν: Ἰθῆρες, Ῥωμαῖοι, Γότθοι, Ἀραβες). Τὰ Ἰθη-
ρικὰ, δύσβατα καὶ ἀπότομα πρὸς τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰθῆρος. ΝΑ.

τούτων είναι ἡ κλιμακωτὴ χώρα τῆς Βαλεντίας καὶ Μουρκίας, ἔνθα αἱ κατὰ μῆκος τῶν βουνῶν ἀρδευτικαὶ διώρυχες ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀράβων κατέστησαν τὴν χώραν κῆπον πλουσιώτατον (ἄρουρα, ἀραβόσιτος, ὄσπριον, οἶνος, μεσημβρινοὶ καρποί, 4 συγκομιδαὶ ἐτησίως). Ἡ Σιέρα Μορένα (Μέλαν ὄρος) διὰ τὰ θαμνώδη δάση χρώματος μέλανος (ἀργυρος, ὑδράργυρος). Τὰ Καστιλιανὰ ὄρη διαιροῦσι τὴν ἐσωτερικὴν τραπεζοειδῆ χώραν εἰς Β. καὶ Ν. ἡμισυ (ἀνυδρα, δάση ὀλίγα, στέππαι, οἶνος πολὺς, κτηνοτροφία, μερινό). Πρὸς Δ. τὸ ὑψίπεδον κατέρχεται πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν κλιμακωτῶν ὄροπέδιων τῆς Πορτογαλίας (δάση πυκνά). Τὸ Ν. τῆς χερσονήσου καταλαμβάνει ἡ Ἀνδαλούσιος Ὑψηλὴ χώρα μετὰ ὄροσειρᾶς Σιέρας Νεβιάδας (χιονῶδες ὄρος) καὶ τῆς ὑψίστης κορυφῆς Μουλα-Χασέν (3550 μ. Μεταλλεῖα μολύβδου, ἀργύρου). Ἡ Χώρα εἶναι ὄρεινὴ μετὰ πολλῶν ὄροπέδιων ἀδένδρων καὶ ξηρῶν.

Ἀκρωτήρια. Φινιστέρον, Τραφάλαρον (Νέλσων κατὰ Γάλλων καὶ Ἰσπανῶν 1805). Ταρίφα (νοτιώτατον τῆς Εὐρώπης). Γιβραλτάρ, Γάτα, Πάλος, Νάου.

Πεδιάδες. Τῆς Ἀραγωνίας, τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τὰ ὄροπέδια τῆς παλαιᾶς Καστιλίας καὶ τῆς Μαδρίτης κοινορτώδες καὶ ἄκαρπον. Αἱ πεδιάδες καὶ κοιλάδες τῆς χώρας εἶναι εὐφοροί, ἀλλ' οἱ Ἰσπανοὶ δὲν διακρίνονται ἐπὶ φιλοπονίᾳ.

Ποταμοί. Ὁ Ἔβρος (Ἰβήρ) ἐκ τῶν Κανταβρικῶν εἰς τὴν Μεσόγειον, δι' ἐκτεταμένου δέλτα, ἔχει πολλοὺς καταρράκτας. Ὁ Μίνιος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ὁ Δούρος καὶ ὁ Τάγος ἐπίσης. Ὁ Γουαδιάνας εἰς τὸν κόλπον τοῦ Κάδικος, ὁ Γουαδαλκιβίρ (Βαῖτος) ἐκ τῆς Σιέρας Μορένας εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον. Οἱ ποταμοὶ τῆς χερσονήσου ρέουσι παραλλήλως πρὸς τὰς ὄροστοιχίας, ἔχουσι δὲ ὀλίγον ὕδωρ καὶ μεγάλην κλίσιν. Διὰ τοῦτο πλὴν τοῦ Γουαδαλκιβίρ πλωτοῦ μέχρι Σεβίλλης οἱ λοιποὶ δὲν ὑπηρετοῦσι τὴν συγκοινωνίαν, ὑπόκεινται οὐχ ἥττον εἰς πλημμύρας μεγάλας. Μεταξὺ Σιέρας Νεβιάδας καὶ Μετογαίου δὲν ὑπάρχει ἰκανὸς χῶρος πρὸς ἀνάπτυξιν μεγάλων ποταμῶν διὸ ἀγχίαλοι ποταμοὶ εἶναι ἐνταῦθα.

Λίμναι. Ἡ Ἀλβουφέρη πρὸς Ν. Βαλεντίας πλήρης ἰχθύων καὶ πτηνῶν. Δὲν ὑπάρχουσι πολλαὶ λίμναι διὰ τὴν κλίσιν τῶν ὑδάτων.

Κλίμα. Ὡκεάνειον ἐν τοῖς παραλίοις καὶ γλυκύ. Μεταξὺ Σιέρας Νεβιάδας καὶ θαλάσσης Ἀφρικανικόν. Ἐν τοῖς μεσογείοις ψυχρόν

τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος διὰ τὰ ξηρὰ καὶ ἄδενδρα ὄροπέδια.

Ἔδαφος. Εὐφορον πλὴν τῶν μεσογειῶν, ἔνθα καὶ ὀλίγον βρέχει καὶ στέππαι ἄγονοι ὑπάρχουσι. Βροχαὶ πολλαὶ Β. καὶ Δ. τῆς χειρ-
σονήσου ἐν γένει.

Προϊόντα. Οἶνος, ἔλαιον, σταφίς, ἐσπεριδοειδῆ. Κτηνοτροφικά. Κηπαῖοι καρποί. Μέταλλα διάφορα, ἄργυρος, ὑδράργυρος, χαλκός, μόλυβδος, θεῖον ἄλας. κλπ. Τὰ πλεῖστα φυσικά, ὀλίγα δὲ τεχνητά.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Ἰσπανία διαίρεται εἰς 49 ἑπαρχίας, πόλεις δὲ ἄξιαι λόγου εἶναι: Μαδρίτη 500 χ. κ. ἐπὶ τοῦ ὁμων ὄροπέδιου (650 μ.) καὶ παρὰ τὸν παραπότ. τοῦ Τάγου Μαντζανάραν, ἔχει πανεπιστήμιον, μουσεῖα, πλείστας πλατείας (ἡ τοῦ Ἡλίου ἔχει ἀμφιθέατρον χωροῦν 17 χ. ἀνθρώπων) καὶ πλησίον τὸ Ἔσκοριάλ, ἀνάκτορον καὶ μονὴ ἐν εἴδει ἐσχάρας κτισθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ κέντος ἀγίου Λαυρεντίου καὶ τὴν Ἀραγονέζαν, θερινὸν ἀνάκτορον τοῦ βασιλέως. Βαρκελώνη 270 χ. κ. (ὁ δῆμος 500 χ.κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰσπανίας, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ ὑφαντουργίαν βαμβυκακρῶν ὑφασμάτων. Σαραγόσα 95 χ.κ. παρὰ τὸν Ἔβρον μετὰ πανεπιστημίου. Λερίδα 18 χ.κ. (θαυμαστοὶ κῆποι). Ἅγιος Ἰάκωβος. Ὀβιεδον 37 χ. κ. Βαλαδολιδον 68 χ. κ. πανεπιστήμιον. Σαλαμάνκα 23 χ. κ. Τολέδον 22 χ.κ. ἔδρα τοῦ πρώτου ἀρχιεπισκόπου τῆς χώρας. Σεβίλλη (Ἰσπανίς) 150 χ. κ. ἐν τῇ ἀριστερῇ ὄχθῃ τοῦ Γουαδχλικιβίρ, ἔχει ἀραβικὸν ἀνάκτορον Ἀλκαζάρ, πανεπιστήμιον, θέατρον ταυρομαχιῶν, τὸ μέγιστον ἐργοστάσιον καπνοῦ τῆς Εὐρώπης, πόλις ἐργοστασίων καὶ λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν πλουσίων προϊόντων τῆς Ἀνδχλουσίας. Ἀλμαδέν-Δέλ-Ἄθικ 8 χ. κ. ὄρυχεῖον ὑδραργύρου (4 χ. μεταλλευταί, τὸ πρῶτον ὑδραργυρωρυχεῖον τῆς Εὐρώπης). Κόρδοβα 60 χ. κ. πάλαι ἔδρα τῶν Ἀράβων Καλιφῶν. Πάλος, ἐξ ἧς ἀπέπλευσεν ὁ Κολόμβος. Κάδιξ 70 χ. κ. (Γάδειρα) ἐπὶ τῆς νησιδος τοῦ Λέοντος. Γρανάδα 75 χ. κ. μετὰ συνοικίας Ἀλάμβρας, ἐν ἧ τὸ ὁμώνυμον ἀνάκτορον τῶν Μαύρων. Ἀλμέρια 41 χ. κ. Μαλάγα 140 χ. κ. (ὁμών. οἶνος ἐξαιρετος). Ἀντεκουέρα 27 χ. κ. (ὑφαντουργεῖα μαλλίνων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων, μαροκινὰ περίφημα). Μουρκία 100 χ. κ. (μέταξα, οἶνος). Καρθαγένη 80 χ. κ. (ἀλιεῖα). Βαλεντία 170 χ. κ. πλησίον ὁμων. κόλπου, ὁ παράδεισος τῆς Ἰσπανίας κτλ.

Γιβραλτάρ 30 χ.κ. ἐν τῷ ὁμων. πορθμῷ (13 χμ. ἐλάχιστον πλάτος) καὶ ἐπὶ μεμονωμένου βράχου συνδεομένου μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ

στενοῦ ἀμμώδους ἰσθμοῦ, ἐφ' οὗ ζῶσι μικροὶ πίθηκοι. Ἡ πόλις, τὸ φρούριον (500 τηλεβόλα καὶ 5 χιλ. ἀνδρῶν) καὶ τὸ ἀκρωτήριο ἐν γένει ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἀπὸ τοῦ 1704. (Μεγίστη θερμοκρασία ἐν Εὐρώπῃ).

Η ΙΣΠΑΝΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Παρημελημένη πλήν τῆς ἀμπελοργίας, ἐλαιοκομίας καὶ κηπουρικῆς. (60 ἑκατ. ἑκατόλ. σίτου, 30 ἑκατ. ἑκατόλ. οἴνου, ἔλαιον ἄριστον καὶ ὀπῶραι περίφημοι. Βαμβακερά, σχοινία, νήματα, φελλοὶ κλ.).

Κτηνοτροφία. Ἐν τινι προόδῳ. Ἀγέλαι κτηνῶν: αἰγῶν προβάτων κλ. (Ἐριουργία, μεταξουργία, ἰχθύες. Καλὰ ἐριοῦχα καὶ δέρματα, μελισσοκομία καλὴ κλ.).

Βιομηχανία. Ἄσημος. Ὀλίγα τεχνητὰ προϊόντα. Ἐλάχιστα ἀνταγωνίζονται πέραν τῶν ὁρίων τοῦ κράτους.

Ἐμπόριον. Ἐν μικρᾷ ἀκμῇ. 1145 ἰστιοφόρα, 436 ἀτμόπλοια. Κίνησις ἐμπορίου 1500 ἑκ. φρ.

Συγκοινωνία. Πυκνὴ, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἕκτασιν τῆς χώρας 14 χ. χμ. σιδηρ. Μεσόγειος ναυτιλία μικρά.

Προϋπολογισμὸς. 770 ἑκ. φρ. Χρέος 7 δισ. 200 ἑκ. Οἰκονομικὰ οἰκτρά.

Θρησκεία. Καθολικὴ (ἱερὰ ἐξέτασις, βασανιστήρια πάλαι).

Παιδεία. Ἐν προόδῳ. 10 πανεπιστήμια.

Γλῶσσα. Ἰσπανικὴ, ἐκ τῆς Λατινικῆς μετὰ πολλῶν παραλλαγῶν καὶ Ἀραβικῶν λέξεων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὸν μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. (Ἀλφόνσος ΙΓ').

Στρατός. Τὸ κράτος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ ἥλιος δὲν ἔδυσ (ἰς αἰῶνα) σήμερον εἶναι δευτερεύουσα δύναμις ἔχουσα 80 χ. στρατοῦ ἐν εἰρήνῃ καὶ 180 χ. ἐν πολέμῳ.

Στόλος. Ὁ πάλαι ἀήττητος στόλος τῆς Ἰσπανίας μετὰ τὴν τελευταίαν ἤτταν ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν συνίσταται ἐκ 48 πλοίων, ὧν 7 θωρηκτά.

Κάτοικοι. Ἀπὸγονοὶ Ἰβήρων, Κελτῶν, Ῥωμαίων, Καρχηδονίων, Ἀράβων, ὧν μῆξιν ἰσχυρὰν παρουσιάζουσι καὶ νῦν ἔτι οἱ Ἄν-

δαλούςιοι. Ίππόται λιτοδίαιτοι, εϋσωμοι, φιλόξενοι και καρτερικοί, μουσικοί καλοί. (Κιθάρα, μανδολίνον).

Πολιτισμός. Συμφώνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω ὁ ὕλικός πολιτισμὸς τῆς χώρας εἶναι ἐλάχιστος· ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματικὸς δὲν εἶναι ἀνώτερος.

2 ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΑΝΔΟΡΡΑΣ (450 □ χμ. 6 χ. κ.).

Θέσις. Κατὰ τὰ μέσα Πυρηναια εἶναι ἡ κοιλάς τῆς Ἀνδόρρας (28:25 χμ.) διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Βαλίρα. Ἡ περιοχή αὕτη ἀνήκει διαδοχικῶς εἰς ἀριθμὸν τινα οικογενειῶν κατὰ τὸν νόμον τοῦ πρωτοτόκου καὶ ἀναπαλλοτριώτου. Ἐχει κλίμα ψυχρόν. Ἔδαφος δασοσκεπές. Προϊόντα Δασικά, κτηνοτροφικά, μεταλλεῖα σιδήρου. Θρησκείαν Καθολικὴν. Κυταγωγὴν Ἰσπανικὴν. Στρατὸν 600 ἀνδρας. Χώρα οὐδετέρη.

Διοικήσις. Ἀνὰ 4 ἔτη ἐκλέγονται 24 σύμβουλοι ἀποτελοῦντες τὸ γενικὸν συμβούλιον. Ἡ δημοκρατία πληρῶνει φόρον προστασίας, εἰς μὲν τὴν Γαλλίαν 1900 φρ. εἰς δὲ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἰσπανικῆς πόλεως Οὐργέλης 842 φρ. Ὁ τελευταῖος διορίζει τοὺς ἱερεῖς διὰ 4 μόνον μῆνας περαιτέρω ἔχοντος τὸ δικαίωμα τοῦτο τοῦ Πάπα.

Διαιρέσις. Ἡ Ἀνδόρρα διαιρεῖται εἰς 6 δήμους· ἔχει δὲ πρωτ. ὀμῶν. 3 χ. κ. Οἱ κάτοικοι εἶναι δεινοὶ λαθρέμποροι.

3 ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

(92,150 □ χμ. 5,500,000 κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ Ἀτλαντικοῦ σχηματίζοντος τοὺς κόλπους τῆς Λισσαβῶνος καὶ Σετουβάλης. (Παραλία μονόσχημος).

Νησίδες. Βερλέγγικαι, μικρὰ συστάς νήσων, ὧν ἡ μεγίστη φέρει φάρον.

Ἦσον. Ἡ Σιέρα Ἐστρέλλα, συνέχεια τῶν Καστιλιανῶν καὶ ἡ Σιέρα Μοντσίκη.

Ἀκρωτήρια. Ἅγιος Βικέντιος, Ἐπίχελον, Ῥόκα, τὸ δυτικώτατον τῆς Εὐρώπης καὶ Καρβοῖρον. Τὸ ἥμισυ τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ ὀρέων.

Ποταμοί. Τὸ ἕτερον ἥμισυ διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν: Μινίου, Δούρου, Τάγου καὶ Γουαδιάννα.

Κλίμα. Μᾶλλον μέτριον, ὑγρόν.

Ἐδαφος. Μικρὸν μέρος τῆς χώρας εἶναι εὐφορον, μεγάλα ἐκτάσεις ξηραὶ καὶ ἄξενοι.

Προϊόντα. Οἶνος ἐξαιρετος, ἐσπεριδοειδῶν, κτηνοτροφικά, ἀλιευτικά, ἔλαιον, ἄλας, ὀπῶραι, χαλκὸς κλ. Μόνον τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς χώρας καλλιεργεῖται.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Πορτογαλία διαιρεῖται εἰς 21 ἐπαρχίας, ὧν δύο συνίστανται ἐκ νήσων τοῦ Ὀκεανοῦ. Πρωτ. Λισσαβῶν (Λισβόα, Ὀλυσιπών), 308 χ. κ. μετὰ τῶν προαστείων κεῖται ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Τάγου ἐπὶ λόφων ἀμφιθεατρικῶς ἐκτισμένη καὶ ἐν μέσῳ κήπων. Εἶναι πόλις βιομήχανος καὶ διενεργεῖ σπουδαῖον ἐμπόριον. Ξένοι καὶ Μαῦροι πολλοί. Λιμὴν εἶναι ἡ ἐκβολὴ τοῦ Τάγου κατεχομένη ἐκατέρωθεν ὑπὸ κωμῶν καὶ φρουρίων ὡς ἡ Βελέμ (Βηθλεὲμ—ἀπόπλους Βάσκα-δε-Γάμα). ἔχει νευτικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἀκαδημίαν. (Σεισμὸς 1ης 9βρίου 1755). Βραγάνσα 6 χ. κ. πατρὶς τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας. Ἐβόρα 15 χ. κ. Φάρος 18 χ. κ. Λάγος 8,500 κ. ἀκμαία ἀλιεία. Ταβίρα 12 χ. κ. Κοῦμβρα 25 χ. κ., ἔχει τὸ μόνον πανεπιστήμιον τοῦ κράτους. Ἅγιος Βικέντιος, σταθμὸς ἀνθρακίσεως Ἀγγλικός. Ὀπόρτον 140 χ. κ. (οἶνος ὁμών. ἐξαιρετος).

Ἐπαρχίας τῆς Πορτογαλίας ἀποτελοῦσιν αἱ νῆσοι Ἄζόροι 270 χ. κ. (10 νησίδες ἐξ ἴσου ἀπέχουσαι τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Εὐρώπης), πρωτ. Ἄγγρα 17 χ. κ. καὶ αἱ Μαδέραι 130 χ. κ. δύο νησίδες (Μαδέρα καὶ Φουνκάλα) πρωτ. Πόρτο Σάντο. Ἐν αὐταῖς διαρκεῖ ἔαρ, εἶναι δὲ καταφύγιον τῶν ἀσθενῶν (δάση ἐσπεριδοειδῶν, μανταρίνια, οἶνος).

Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Μᾶλλον προηγμένη ἢ ἐν Ἰσπανίᾳ. Κτηνοτροφία ἔν τινι ἀκμῇ.

Βιομηχανία. Ἑλλιπεστάτη. Πάντα τὰ βιομηχανικὰ ἐξ Ἀγγλίας.

Ἐμπόριον. Εἰς χεῖρας ξένων. 240 ἰστιοφόρα, 47 ἀτμόπλοια (400 ἐκ. φρ.).

Συγκοινωνία. Ἑλληπής. 2360 χμ. σιδηρ. Προϋπολογισμὸς. 280 ἐκ. φρ. Χρῆος. 4 δισεκ. 300 ἐκ. Οἰκονομικὰ ὑπὸ ἔλεγχον.

Θρησκεία. Καθολικὴ. **Παιδεία.** Ἰκνωῶς προηγμένη. **Γλώσσα.** Πορτογαλικὴ ἐλάχιστα διαφέρουσα τῆς Ἰσπανικῆς. **Πολίτευμα.** Συνταγματικὸν μετὰ βουλῆς καὶ Γερουσίας (Κάρολος Α΄). Στρατός.

32 χ. ἐν εἰρήνῃ. 155 χιλ. ἐν πολέμῳ. Στόλος. 47 διάφορα πλοῖα.

Κάτοικοι. Συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἴσπανοὺς, ἐνεργητικώτεροι τούτων, ἰδίᾳ κατὰ θάλασσαν δεινοὶ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῶν· περιέπλευσαν τὴν γῆν πολλὰκις. **Πολιτιδμοῦς.** Ὁμοῖος πρὸς τὸν Ἰσπανικόν.

Β'. ΜΕΣΗ ΕΥΡΩΠΗ

Ἐν τῇ μέσῃ Εὐρώπῃ περιλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα κράτη: Ἡ Γαλλία, τὸ Μονακόν, ἡ Ἑλβετία, τὸ Βέλγιον, τὸ Λουξεμβούργον, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐстро-Ουγγαρία καὶ τὸ Λιχτενστάιν.

Α'. ΓΑΛΛΙΑ

(536,408 □ χμ. 39,530,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Γαλλία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ ἀπὸ τῆς Ἰσπανίας μέχρι τῆς Ἰταλίας, Ἑλβετίας, Γερμανίας καὶ Βελγίου.

Κόλποι. Ὁ τοῦ Λέοντος, ὁ Γασκωνικὸς ἢ Βισκαϊκός, ὁ τοῦ Ἀγίου Μάλο καὶ τοῦ Σηκουάνα. Ἐν τοῖς κόλποις τούτοις ὑπάρχουσι 400 περίπου λιμένες φυσικοὶ καὶ τεχνητοί, ὧν σπουδαιότεροι εἶναι τῆς Μασσαλίας, ὁ ὀφθαλμὸς τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ, τῆς Χάβρης, τοῦ Βορδῶ (120 χμ. ἀπὸ θαλάσσης) κλπ.

Πολεμικοὶ λιμένες. Ἐκ τῶν 400 λιμένων τῆς Γαλλίας οἱ ἀκόλουθοι εἶναι πολεμικοὶ καὶ ὠχυρωμένοι: Τουλώνας 95 χ. κ. Ὁ ναύσταθμος ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Βωμπάν (1680). Ἐργάζονται ἐν αὐτῷ 13—15 χ. ἐργατῶν. Ροσσεφόρ 35 χ. κ. Λαροχέλ 20 χ. κ. Λοριάν 40 χ. κ. Βρέστης 75 χ. κ. Χερβούργου 50 χ. κ. ὀχυρώτατος καὶ πρωτ. τῆς α'. ναυτικῆς διοικήσεως. Δουγκέρκης 40 χ. κ. παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί. Χάβρης 120 χ. κ. (ναυπηγία, ἀλιεῖα φαλαινῶν, 2000 ναῦται).

Νῆσοι. Αἱ Νορμανδικαὶ ἀνήκουσι τῇ Ἀγγλίᾳ. Οὐεσσάντ 26 χ. κ. Μπέλλ-Ἰλ 11 χ. κ. (ἀλιεῖα σαρδελῶν). Ρὲ 15 χ. κ. Ὀλερόν 12 χ. κ. Γλενάν (9 νησίδες 70—80 κ. ἀλιεῖς). 13 νησίδες ἐν τῇ Μεσογείῳ Ἰέραι ἢ Στοιχάδες. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶναι ἀσθενής. Ἄλλ' ἡ Γαλλία μετέχει δύο μεγάλων θαλασσῶν μὴ χωριζομένη

ώς ἡ Πυρηναικὴ ὑπὸ μεγάλων σειρῶν ὀρέων. Στενὴ βαθυπέδου ταινία χωρίζει τὸν Ἀτλαντικὸν ἀπὸ τῆς Μεσογείου ἐπιτρέπουσα τὴν μεσόγειον ναυτιλίαν μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν. Δύναται λοιπὸν ἡ Γαλλία νὰ ἐνεργῇ ἐμπόριον ὑπερατλάντειον καὶ εἰς τὴν Ἀνατολήν.

Ῥοῦν. Τὰ Πυρηναιῖα, μικροὺς κλάδους ἐκπέμποντα πρὸς τὴν Γαλλίαν. (Ἐν τῷ νομῷ ἀζνω Πυρηναίων», εἶναι τὸ χωρίον Γαβαρνὶ 310 κ. παρὰ τὸ περιώνυμον φυσικὸν ἀμφιθέατρον 3600 μ. περιμέτρον σχηματιζόμενον ἐκ πολλῶν ἐπιπέδων βράχων, ἐφ' ὧν πολλοὶ καταρράκται. Τούτων σπουδαιότατος τὸ «Χάος» ἢ «Πευράδκ» 422 μ.). Αἱ δυτικαὶ Ἀλπεις χωρίζουσι αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, πρὸς ἣν πίπτουσιν ἀποτόμως (Ἵψισται κορυφαί: Λευκὸν ὄρος 4810 μ. καὶ Σενί 3584 μ., δι' οὗ διέρχεται σιδηροδρ. 12 χμ.). Ὁ Ἑλβετικὸς Ἰόρας χωρίζων αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἑλβετίας. Οὗτος συνιστάμενος ἐκ πολλῶν παραλλήλων σειρῶν πίπτει πρὸς μὲν τὴν Γαλλίαν βαθμηδὸν πρὸς δὲ τὴν Ἑλβετίαν ἀποτόμως. Τὰ Βόσγια χωρίζοντα αὐτὴν ἀπὸ τῆς Γερμανίας Τὰ Ἀρδεννα πρὸς τὸ Βέλγιον. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας εἶναι τὰ Κεντρικὰ ὄρη, σωροὶ ὑψωμάτων λαβόντες σχῆμα ὄρους ὑπὸ ἠφιστείων ἐκρηξέων καὶ διαβρώσεως ποταμίων ὑδάτων, εἶναι δὲ μεμονωμένα μεταξὺ Ῥοδανοῦ, Γαρούμνα καὶ Λείγηρος. Τὸ κέντρον ἀποτελεῖ τὸ Γεβωδάν, οὗ συνέχεια εἶναι ἡ σειρὰ τῶν Σεβεννῶν (Κηβένναι ἢ Κέμμενον ΝΑ.). Πρὸς Δ. ἐκτείνεται ἡ σειρὰ τῆς Ὠδέρης. Πρὸς Β. τὸ Φόρεζον καὶ πρὸς Α. τὰ Λιωναῖα, ὧν τέλος εἶναι τὰ Χρυσὰ ὄρη. Ἐν τῇ ΒΔ. γωνίᾳ εἶναι τὰ ὄρη τῆς Βρεταννίας (300 μ.).

Ἀκρωτήρια. Χάγη, ἅγιος Ματθαῖος, Κουρόνη (Στέμμα), Κέρβερος.

Πεδιάδες. Ἡ Γαλλία διαιρεῖται εἰς 5 φυσικὰ τμήματα 1) Τὰ Γαλλικὰ μεσαῖα ὄρη. 2) Τὴν λεκάνην τοῦ Ῥοδανοῦ μετὰ τοῦ βαθυπέδου τῆς Λαγκεδοκίας. 3) Τὴν λεκάνην τοῦ Γαρούμνα. 4) Τὸ ὀροπέδιον τῆς Νορμανδίας καὶ Βρεταννίας καὶ 5) τὴν λεκάνην τῶν Παρισίων. Γενικῶς ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεως (220,000 □ χμ.) εἶναι χώρα κυματοειδῆς μετὰ σποραδικῶν λόφων.

Ποταμοί. Ἐκ τῶν Πυρηναίων πηγάζουσι πολλοὶ ποταμοί: Ὁ Ἀδούρ εἰς τὸν Γασκωνικὸν κόλπον. Ὁ Γαρούμνας (Γαρόν) εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἔνθα σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Γιρόνδης καλούμενος καὶ οὗτος Γιρόνδης, πλωτὸς ὑπὸ μεγίστων πλοίων. Ἔχει οὗτος 32 παραποτ. ὧν 8 πλωτοί. Ὁ Ροδανὸς πηγάζων ἐκ τοῦ ἁγίου Γοτθάρ-

δου (Ἑλβετία) καὶ διερχόμενος διὰ τῆς λίμνης Γενεύης δέχεται τὸν Ἄρβην ἐκ τοῦ Λευκοῦ ὄρους καὶ διασπαιρῶν τὸν Ἰόραν στενοῦται ἐπὶ ἰκανὸν διάστημα εἰς 5 μέτρα. Περιστέρω δέχεται τὸν Ἄραρ (Σαῶν), ποτ. μεγαλύτερον. Ἐντεῦθεν ἐκ μὲν τῶν κεντρικῶν ὄρεων πλησίον ὄντων δὲν δέχεται παρκοποτάμους, ἀριστερόθεν ἴσως δέχεται τὸν Ἰσαρ καὶ τὸν Δουράνην καὶ χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶνος, δι' ἐκτεταμένου Δέλτα Καμάργκ καλουμένου, ἔνθα σιτηρὰ ἐξαίρετα, δένδρα ὕψιστα καὶ λευκῶνες θαυμαῖοι (200,000 πρόβατα). Ὁ Ροδανὸς διὰ τὴν μεγάλην κλίσιν αὐτοῦ ὀλίγον συντελεῖ εἰς τὴν μεσόγειον ναυτιλίαν. Ὁ Λείγηρ (Λοὰρ 875 χμ. ὁ μακρότατος τῆς Γαλλίας), ἐκ τῶν Σεβενῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν δεχόμενος ἐκ δεξιῶν τὸν Μάννην καὶ ἐξ ἀριστερῶν τὸν Ἀλλιέρον, τὸν Σιέρον καὶ Βιέναν. Ὁ Σηκουάνας (Σέιν 770 χμ.) ἐκ τῶν Χρυσῶν ὄρεων διὰ Παρισίων, ἔνθα γίγνεται πλωτός, εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Μάγχης (παρὰ π. αὐτοῦ ἐκ δεξιῶν Ἄλβις, Ματροάνας, Ἰσόρας, ἐξ ἀριστερῶν Ὑόνης). Ἐκ τῶν ὑπερδιακοσίων ποταμῶν τῆς Γαλλίας οἱ μεγαλύτεροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν συγκοινωνοῦσι διὰ διωρύχων μεγίστης σπουδαιότητος πρὸς ἀλλήλους.

Λίμναι. Τῆς Γενεύης ἀνήκουσα καὶ εἰς τὴν Ἑλβετίαν ἡ Μεγάλη λίμνη εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγηρος. Μεταξὺ τοῦ Ἄδουρ καὶ τοῦ Γαρούμνα ὑπάρχουσιν ἀμυῶδεις τόποι πλήρεις λιμνῶν καὶ ἐλῶν.

Κλίμα. Ἥπιον καὶ γλυκὺ πρὸς Ν. Εὐκρατον ἐν τοῖς μεσογείοις καὶ πέραν τῶν Σεβενῶν, ψυχρὸν δὲ μόνον εἰς τὰ ὄρη. (Θαλάσσιον ῥεῦμα. Ἄνεμοι ΒΔ. τὸν χειμῶνα, ΝΔ. τὸ θέρος πλήρεις ἰκαμάδος).

Ἔδαφος. Εὐφορον καὶ ἀριστα καλλιεργούμενον. Πλέον τοῦ ἡμίσεως κατέχει ἡ γεωργία καὶ ἡ κηπουρικὴ. Δάση δὲν ἔχει πολλά· διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὕδατα κυμαίνονται κατὰ ποσόν, οἱ δὲ ποταμοὶ ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας.

Προϊόντα. Ἡ Γαλλία, ὡς εἶδομεν, εἶναι ὀπωροφόρος καὶ οἰνοφόρος χώρα (Βορδῶ καὶ Καμπανίτης), κηπαῖαι καρποί, ζάχαρον, καπνός, ἔλαιον καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ ἀποτελοῦσι τὸν φυτικὸν πλοῦτον τῆς χώρας. Ἔτι δὲ ὄρνιθες, ἰχθύες, μέλι, τυρός, βούτυρον, διάφορα ζῶα, ὑφάσματα παντὸς εἶδους (Γαλλικὴ τσόχα). Δέρματα (Γαλλικὸ βιδέλο) καὶ θαυμαστά κομφοτεχνήματα (τὸ κράτος τοῦ συρμού). Ἡ Γαλλία πλὴν τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ πολιτισμοῦ ἔχει καὶ τὴν τελείαν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυσικῶν προϊόντων παράγουσα τέλεια

τοιαῦτα εἰς τὸν τρόπον ὥστε κατέχει πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Γαλλία διαιρεῖται εἰς 87 διαμερίσματα φυσικῶς ὑπὸ ὀρέων καὶ ποτ. διακρινόμενα. Περιλαμβάνονται δ' ἐν αὐτοῖς 36,835 δῆμοι.

Πόλεις τῆς βορείου Γαλλίας. Παρίσιοι ἐν τῷ κέντρῳ περίπου τῆς ὁμων. λεκάνης 2,640,000 κ. καὶ ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σηκουάνα καὶ Μάρνου, ἐν θελκτικῇ, πολυῦδρῳ, δασώδει καὶ λοφώδει περιοχῇ. Ἡ ἕδρυσις τῆς πόλεως ὀφείλεται εἰς τὸ ἀσφαλὲς τῆς θέσεως καὶ εἰς τὸν εὐκόλον διάπλουον τοῦ ποτ. ἐνταῦθα. Διὰ τὴν περαιτέρω ἀνάπτυξιν τῆς πόλεως συνετέλεσαν πολλοὶ γεωγραφικοὶ λόγοι: Ἐνταῦθα ὁ Σηκουάνας γίγνεται πλωτὸς εἰς μέγιστα πλοῖα, ἐνταῦθα συρρέουσιν ἅπασαι αἱ ποτάμια γραμμαὶ καὶ αἱ σπουδαῖαι ὁδοὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς Β. Γαλλίας. Οἱ Παρίσιοι εἶναι πόλις πλουσιωτάτη (30 ἐκ. φρ. προῦπολ.) καὶ βιομηχανικωτάτη, ἔχουσα κτίρια περικαλλῆ: ναοὺς, βιβλιοθήκας, μουσεῖα, διαφόρους σχολὰς, ἀκαδημείας καὶ πλεῖστα ἄλλα μνημεῖα· θεωρεῖται κέντρον τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν καὶ πόλις τοῦ συρμοῦ. Τὸ ὄνομα αὐτῆς καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς συμβολίζουσι τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς λεπτότητος ἐν ταῖς τρόποις καὶ κομψότητος ἐν τῇ περιβολῇ. Εἶναι κέντρον ἀπείρων ὁδῶν συγκοινωνίας καὶ περιβάλλεται ὑπὸ διπλῶν τειχῶν (περιμέτρου 122 χμ.), ἐν οἷς περιλαμβάνονται πλεῖστα πόλεις καὶ κῶμαι: Βερσαλλίαι 60 χ. κ. ΝΔ. ἔνθα τὰ μεγαλοπρεπέστατα ἀνάκτορα τοῦ Λουδοβίκου ιδ', Βιγκέναι ΝΑ. ἅγιος Κλαύδιος πρὸς Δ. Βουλόνη 37 χ. κ. Ἅγιος Γερμανὸς καὶ Φοντενεβλώ. Ἅγιος Διονύσις 60 χ. κ. Καένη 55 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Ρουένη 125 χ. κ. (πάλαι Ῥοτόμαγος, Ἰωάννα δ' Ἄρκ). Διέπη 25 χ. κ. ἔξοχος λιμὴν. Ἀμιένη (Ἀμβιανόν) 85 χ. κ. Ἀρράς 40 χ. κ. Λίλλη 216 χ. κ. παρὰ τὸ Βέλγιον. Καλαὶ 60 χ. κ. (διάπλους εἰς Ἀγγλίαν). Βουλόνη (Βολωνία καὶ Βονονία) 45 χ. κ. λιμὴν δύσπλους ἐπὶ τῆς Δ. ακτῆς. Τρούξι πρωτ. Καμπανίας πλήρης ἐργοστασίων. Ρῆμοι 110 χ. κ. (τόσχα, ἐνταῦθα ἐστέφοντο οἱ βασιλεῖς). Σιακῶν 26 χ. κ. (μάχη τῶν ἐθνῶν 451 μ. Χ.). Ἐπερνεί 25 χ. κ. (οἶνοι ἀφρώδεις). Σεδάν 30 χ. κ. (Ναπολεὼν Γ'. 1870). Νανσύ 96 χ. κ. ὄχυρά, (βιομηχανία κεντημάτων). Βεζανσόν 60 χ. κ. Διζόν 70 χ. κ. πρωτ. Βουργουνδίας (οἶνοι ὁμώνυμοι). Ῥένναι 70 χ. κ. Αὐρηλία 70 χ. κ. (ὕψασματα). Νάντη 125 χ. κ. παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λείγηρος. Ἐπίνειον ταύτης Ἅγιος Ντζαῖρος

30 χ. κ. Ἐνδρὲ νῆσος ἐπὶ τοῦ Λείγερσ, ἐν ἣ κατασκευάζονται ἀτμομηχαναὶ διὰ τὸ ναυτικὸν τοῦ κράτους. Ποατιέ (Πικτάβιον). Αἰ πρὸς Β. χῶραι ἔχουσι ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ θεωροῦνται αἰ βιομηχανικώτεραι τῆς Εὐρώπης διὰ τὴν γειννίασιν τῶν Βελγικῶν ἀνθρακωρυχείων. Πρὸς ΒΔ. παρκτηρεῖται ναυτικὴ πολεμικὴ δραστηριότης σπουδαία καὶ ἐπικοινωνία τόσῳ μετὰ τῆς ἀπέναντι Βρεταννίας, ὅσῳ καὶ μετὰ τῆς Ἀμερικῆς σπουδαιότατη. Τὸ κέντρον, οἱ Παρίσιοι κατέχουσι τὰ σκῆπτρα τοῦ πολιτισμοῦ.

Πόλεις ἐν τῇ νοτίῳ Γαλλίᾳ. Σιαμπερὶ 22 χ.κ. ἐν θέσει γραφικωτάτη. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπαρχίᾳ εἶναι τὰ περίφημα θειοῦχα λουτρά τοῦ Αἰξ 6 χ. κ. (Αἰξ-λε-Μπαίν). Γρενόβλη (Γρατιανούπολις) 64 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου καὶ βιομηχανίας χειροκτίων. Λυὼν 466 χ. κ. (Λούγδουνον) ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ Ῥοδανοῦ καὶ Ἄραρ μετὰ ἀκαδημείας τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν, ἡ δευτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ ἡ πρώτη τῆς Εὐρώπης ὑπὸ βιομηχανικὴν ἔποψιν τῆς μετὰξῆς ἰδίᾳ. Ἅγιος Στέφανος 140 χ. κ. μετὰ μηχανουργείων, σιδηρουργείων, ὀπλοποιείων καὶ πλείστων ἄλλων βιομηχανικῶν καταστημάτων. Πλησίον εἶναι τὰ πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Γαλλίας, εἰς ἃ ὀφείλει πολὺ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς ἡ Λυὼν. Κλερμόντ 53 χ. κ. (α'. σταυροφορία). Λιμόζη 80 χ. κ. (μουσεῖα πλούσια, σχολὴ κωφαλάλων, βιομηχανία πορσελάνης 7 χ. ἐργάται). Ῥοσιεφόρ 35 χ. κ. ἔνθα συνελήφθη ὁ Μέγας Ναπολεὼν 1815. Βορδὼ (Βορδιγαλλα) 257 χ. κ. (ἄριστοι οἶνοι), πόλις ὠραία, ἐκ τῶν σπουδαιότερων λιμένων τῆς Γαλλίας, σημεῖον ἀναχωρήσεως σπουδαίων ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν. Βαϊὼννη ἐπὶ τοῦ Ἄδουρ (ξιφολόγηται Bayonnettes=Μπαγνονέτται). Τουλούζη 150 χ. κ. ἐπὶ τοῦ ἄνω Γαρούμνα, ἔνθεν οὗτος πλωτὸς καὶ ἔνθα ἡ ἀρχὴ τῆς διώρυχος τοῦ Νότου. Ἡ πόλις εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον, διότι ἐνταῦθα συναντῶνται ὅλοι αἱ ἀπὸ τῶν Πυρηναιῶν ὁδοί. Ἀξὲν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Γαρούμνα 25 χ. κ. (ἐμπόριον φαρμακευτικῶν εἰδῶν, χρωμάτων καὶ μεταξωτῶν εἰδῶν, γέφυρα 23 τοξος). Μομπελιέ 75 χ.κ. μετὰ περιφήμου ἰατρικῆς σχολῆς (Ἄδαμάντιος Κοραῆς). Νίμη 75 χ.κ. Ἀβενιὼν 40 χ. κ. (ἔδρα τῶν παπῶν 1305—1378). Αἰξ τῆς Προβηγκίας 30 χ. κ. Μασσαλία 442 χ.κ. ἀποικία Φωκαέων, πόλις ἐμπορικωτάτη ἀπέχουσα 863 χμ. ἀπὸ Παρισίων, εἰς τῶν πρώτων λιμένων τοῦ κόσμου, κυρία τοῦ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπορίου, ὑψώθη ἔτι μᾶλλον ἀπὸ τῆς κατα-

κτήσεως τοῦ Ἀλγερίου. Σέττη 33 χ. κ. Νίκαια 95 χ. κ. ὀνομαστὴ διὰ τὸ κλίμα αὐτῆς ἰδίως ἐν τῇ κωμοπόλει Μεντόνη (καταφύγιον ἀσθενῶν). Κάνναι 20 χ. κ. λιμὴν ἐμπορικὸς ἐν τῇ Μεσογαίῳ. (ἀκμαία βιομηχανία καὶ ἀλιεία, ἄριστον κλίμα, θαυμαστά περίχωρα, πλούσιαι φυτεῖαι, δεινὰ δένδρα).

Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος Κύρνος (Κορσική 8,748 □ χμ. 288 χ. κ.) πρωτ. Αἰάκιον 21 χ. κ. καὶ Βαστία 20 χ. κ. (ναυπηγεῖα, κοράλια, μάρμαρα, σίδηρος, χαλκός, ἔλαια, κηρὸς κτλ.).

Η ΓΑΛΛΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἐν ὑψίστῃ προόδῳ. Τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατοίκων ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν. Πολλὰ σχολαὶ γεωργικαί, σταθμοὶ κλ. ἀμπελοουργία, κηπουρικὴ, ἐλαιοκομία, δημητριακὰ ὅμως ἀνεπαρκῆ. Δάση τὸ $\frac{1}{6}$ τῆς χώρας, ἀνεπαρκῆς ξυλεία. Τεῦτλα. Σκωληκοτροφία πρώτης τάξεως.

Κτηνοτροφία. Ἀκμαϊοτάτη. Τελεία ἐκμετάλλευσις τῶν ἐξ αὐτῆς προϊόντων.

Βιομηχανία. Εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, ἰδίᾳ ἡ μεταξουργία, τὰ κομψοτεχνήματα καὶ τὰ εἶδη τοῦ συρμοῦ. Ὑπὸ ἔποψιν δρυκτῶν κατέχει 4ην θέσιν. Εὐγενῆ μέταλλα ἐλλείπουσιν ὅλως.

Ἐμπορίον. Μέγιστον (8 δισεκ. φρ.) καὶ παγκόσμιον. 14,500 ἰστιοφόρα, 1212 ἀτμόπλοια (ἔχει πρὸς τοῦτους 20 χ. ἄλιευτικὰ πλοῖα μετὰ 800 χ. ναυτῶν).

Συγκοινωνία. Ἡ Γαλλία ἔχει τελείαν συγκοινωνίαν 42,000 χμ. σιδηροδρ. διώρυχες πυκναί, ποταμοὶ πλωτοί, λιμένες φυσικοὶ καὶ τεχνητοί, ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρεῖαι μεγάλαι, φάροι, μετεωρολογικοὶ σταθμοὶ καὶ ναυαγιοσωστικοί.

Προϋπολογισμός. 3550 ἐκ. φρ. Οἰκονομικὰ ἀνθηρότατα.

Θρησκεία. Καθολικὴ.

Παιδεία. Ἀρίστη. Ἰδίᾳ ἀκμάζει ἡ ἱατρικὴ καὶ αἱ φυσικαὶ ἐπιστῆμαι.

Γλῶσσα. Λατινικῆς καταγωγῆς. Γλῶσσα ἐπίσημος τῆς διπλωματίας.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ἀπὸ τοῦ 1870. Ὁ ἀνὰ 7ετίαν ἐκλεγόμενος πρόεδρος (νῦν Αἰμόλιος Λουμπέ) διοικεῖ τὸ κράτος μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας.

Στρατός. 578 χ. ἐν εἰρήνῃ, 3 ἐκ. ἐν πολέμῳ.

Στόλος. Ὁ β'. τοῦ κόσμου 520 πλοῖα, ὧν 55 θωρηκτὰ μεγάλα.

Κάτοικοι. Ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γάλλων καὶ Κελτῶν. Εὐστροφοί, ζωηροί, εὐφάνταστοι, φιλελεύθεροι καὶ εὐμετάβλητοι, ἰδίᾳ οἱ πρὸς Ν. Οἱ πρὸς Β. σοβαροὶ καὶ πολὺ διάφοροι τῶν νοτίων διὰ τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος. Οἱ τῶν παραλίων ναυτικοὶ σπουδαῖοι, ἰδίᾳ τῆς μικρᾶς Βρεταννίας διὰ τὴν φύσιν τῆς χώρας (ῥομοὶ καὶ λιμένες πολλοὶ ἐκεῖ, ἀλιεῖα μεγάλη).

Πολιτισμὸς. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ ὕλικὸς πολιτισμὸς τῆς Γαλλίας ὡς εὐγενῆς κύριος δεσπόζει σχεδὸν τῆς ὑψηλίου πάσης ἔχων φόρου ὑποτελεῖς ἕκατ. λαῶν ἀνὰ πάσης τὰς ἡπείρους. Ὁ πνευματικὸς δὲ πολιτισμὸς ὡς πολὺφωτος λυχνία φωτίζει τόσῳ ἐν Εὐρώπῃ, ὅσῳ καὶ ἐν ταῖς εἰς τὸ σκότος διχτελούσαις ἡπείροις (Ἀσία, Ἀφρική, Ὠκεανία). Πλῆθος ἐπιστημόνων καὶ καλλιτεχνῶν, βιομηχάνων καὶ τεχνιτῶν ἀπὸ πάσης γῆς σπουδάζουσιν ἐν Γαλλίᾳ, ὡς πάλαι συνέρρεον εἰς Ἀθήνας, πρὸς παραλαβὴν φωτὸς ἐκ τῆς τηλαυγοῦς λυχνίας τοῦ πολιτισμοῦ.

Β' ΜΟΝΑΚΟΝ

(216 □ χμ. 15 γ. κ.).

Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νικαίας καὶ παρὰ τὰ ὄρια τῆς Ἰταλίας κεῖται ἐπὶ μικρᾶς χερσονήσου τῆς Μεσογείου ἡ ἡγεμονία τοῦ Μονακοῦ (πάλαι Μενόικου λιμῆν) ὀνομαστὴ διὰ τὸ ἥπιον κλίμα καὶ τὴν χαρτοπαξίαν. Πρωτ. ὁμών. 3,500 κ. Ἐτέρα πολίχνη τὸ Μόντε-Κάρλο 4 χ. κ. Ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ἰδρύθη τὸν 1. αἰῶνα, κατοικεῖται ὑπὸ Γάλλων καὶ Ἰταλῶν καθολικῶν καὶ διοικεῖται ὑπὸ ἰδιοῦ ἡγεμόνου (Ἀλβέρτος νῦν). ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Γ' ΕΛΒΕΤΙΑ

(41,346 □ χμ. 3,220,000 κ.).

Θέσις. Μεταξὺ 4 μεγάλων δυνάμεων: Ἰταλίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Γερμανίας.

Ὅρον. Ὁ Ἰόρας καὶ αἱ Ἄλπεις, τὰ κυριώτερα τῆς Εὐρώπης ὄρη, ἔχουσαι μῆκος 1000 χμ. καὶ καλύπτουσαι ὑπὲρ τὰς 300,000 □ χμ. ἐπιφάνειαν ἐν γένει. Ἐπίσημη κορυφὴ εἶναι τὸ Λευκὸν ὄρος

(4810 μ. ὄριον χιόνος 2700 μ.). Εἰς τὴν ὄροστοιχίαν τῶν Ἄλπεων ἀνήκουσι τὰ ὄρη Ἅγιος Βερνάρδος (σωστικοὶ κύνες), Ῥόσα (κορυφαὶ Δὼμ καὶ Κολάσσεως δι' ἣν παραδόσεις περὶ φασμάτων καὶ δαιμόνων παλαιοτέρων, συμβολισμοὶ τῶν χιονοστροβίλων καὶ καταγιγίδων) καὶ ἅγιος Γοθάρδος, ὃν διαπερᾶ σὺριγξ (15 χμ.) διεθνοῦς σιδηροδρ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι χώρα ὀρεινοτάτη τῆς Εὐρώπης, διαιρεῖται δὲ φυτικῶς εἰς τὴν χώραν τῶν Ἄλπεων, τὸ Ἑλβετικὸν ὄροπέδιον καὶ τὰς χώρας τοῦ Ἑλβετικοῦ Ἰόρα. Εἰς τὰς Ἄλπεὺς ὑπάρχουσι παγετῶνες αἰώνιοι, εἰς δὲ τὰς κοιλάδας λειμῶνες ἐξάιρετοι καὶ τοπεῖα παρωιδῶς γραφικώτατα.

Ποταμοί. Ἐκ τῶν παγετῶνων κατέρχονται τὰ ὕδατα τὰ ἀρδεύοντα τὸ ὄροπέδιον καὶ ἐκ τῶν ὁποίων σχηματίζονται οἱ ἀκόλουθοι ποταμοί: ὁ Ῥήνος ἐκ τοῦ ἁγίου Γοθάρδου δεχόμενος πολλοὺς παραποτάμους καὶ βεῖθρα καὶ σχηματίζων ἐν Νοῦχάουζεν (πλησίον Σκαφφούσης) τὸν περιφημὸν καταρράκτην (30 μ.) τῆς Σκαφφούσης, ἐξερχεται τῆς Ἑλβετίας παρὰ τὴν Μπάζελ (Βασιλεία). Ὁ Ῥοδανὸς ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους διὰ τῆς λίμνης Γενεύης εἰσέρχεται εἰς τὴν Γαλλίαν δεχόμενος τοῦ ΝΔ. τμήματος τὰ ὕδατα καὶ τινὰ τοῦ Ἰόρα. Ὁ Ἄαρ παραπ. Ῥήνου, ὁ ἐθνικὸς ποταμὸς τῆς Ἑλβετίας, διασχίζει αὐτὴν ἀπὸ Ν. πρὸς Β. σχηματίζων τὸν θαυμασίον καταρράκτην τοῦ Χάνδεκ (85 μ.) καὶ δεχόμενος παραπ. τὸν Ἐμμεν τὸν μέγαν. Ὁ μικρὸς Ἐμμεν εἰς τὴν ἐπικρατίαν Λυκέρνης. Ὁ Ἴννος παραπ. Δουνάβεως καὶ πλεῖστοι ἄλλοι μικροί. Τὰ ὀρητικῶς βέοντα ὕδατα τῶν ποταμῶν οἱ Ἑλβετοὶ χρησιμοποιοῦσιν εἰς τὴν μηχανουργίαν.

Λίμναι. Ὑπὸ τῶν παγετῶνων τροφοδοτοῦνται κατὰ τὸ πλεῖστον καὶ αἱ λίμναι τῆς Ἑλβετίας: Ἡ Γενεύη (578 □ χμ.). Ἡ Κωνσταντία (Βριγαντίνη ἢ Βυδενσέη 546 □ χμ.). Ἡ Ζυρίχη. Ἡ Ζύγη. Ἡ Θούνη. Ἡ Βριένζη. Ἡ Νευσατέλη καὶ ἄλλαι πλήρεις ἰχθύων. Καὶ τῶν λιμνῶν ἐνεργεῖται τελεία ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις (Ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρεῖται, ἐπαύλει, ἰχθύες, φυτεῖαι κλ.).

Κλίμα. Ἡ χώρα εἶναι ὀρεινοτάτη, ἀπηλλαγμένη δὲ ἐλῶν καὶ κάλλιστα καλλιεργουμένη. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν ἐν χειμῶνι καὶ δροσερὸν τὸ θέρος μεγάλως συντελοῦν εἰς τὴν εὐρωστίαν τῶν κατοίκων.

Ἐδαφος. Τὰ ὀρεινὰ μέρη δὲν παρέχουσιν ἔδαφος κατάλληλον διὰ τὸν φυτικὸν κόσμον, ἀλλὰ λειμῶνας διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Εἰς

τὰς Ν. τῶν Ἄλπεων κοιλάδες καλλιερροῦνται ὀπώραι καὶ ἡ ἄμπελος. Τὸ ὄροπέδιον εἶναι τὸ εὐφωρότερον καὶ τὸ μᾶλλον καλλιερρημένον μέρος τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐνταῦθα παραγόμενος σῖτος δὲν ἐξαρκεῖ εἰς τὴν διατροφήν τῶν κατοίκων.

Προϊόντα. Κτηνοτροφικά, ὀπώραι, οἶνος καὶ ὀλίγος σῖτος εἶναι τὰ φυσικά τῆς χώρας προϊόντα. Πλὴν ὅμως τούτων ἐν Ἑλβετίᾳ κατασκευάζονται ἀρίστα ὄρολόγια, μετάξινα καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ πλείστα εἶδη ἀχυροπλεκτικῆς καὶ ξυλογλυπτικῆς. Σπουδαίαν ἐπίσης πηγὴν ἐσόδων παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους ἡ μεγάλη τῶν ξένων ἐπικοινωνία. Οἱ Ἑλβετοὶ τὴν φυσικὴν τῆς χώρας ὠραιότητα προήγαγον εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελῇ πανήγυριν ὀφθαλμῶν, καὶ ἐν ᾧ στεροῦνται ἀρχαιοτήτων δυναμένων νὰ προσελκύσῃ τοὺς θαυμαστάς τῆς τέχνης, κατόρθωσαν ἡ χώρα αὐτῶν νὰ θεωρητῆται ὑπερφύες ἐντύπωμα τῶν θαυμαστῶν τῆς φύσεως. (Ξενοδοχεῖα εἰδικῶς διὰ τοὺς ξένους, συγκοινωνία ταχεῖα καὶ ἀκριθής, θέσις ἐξαιρέτος κλ. ἐδημιούργησαν «τὴν βιομηχανίαν τῶν ξένων» ὅπως καλοῦσι τὴν τοιαύτην ἐκμετάλλευσιν οἱ Ἑλβετοί).

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Ἑλβετία διαιρεῖται εἰς 22 καντόνια. ὧν τὰ τρία διπλά: Πρωτ. Βέρνη 56 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου, ἔδρα παγκοσμίου τηλεγραφικῆς καὶ ταχυδρομικῆς συγκοινωνίας, συντηρεῖ σχολὴν τυφλῶν καὶ κωφαλάλων ἀρίστην. Βιέννα (Βίλλ) ΝΔ. Βέρνης ἐν τῇ ὄμων. λίμνη 18 χ. κ. (Ὁρολογιοποιεῖα μεγάλη). Γενεύη 91 χ. κ. ἐπὶ τῆς ὄμων. λίμνης, ἔχει πανεπιστήμιον καὶ βιομηχανίαν ὄρολογίων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων, περιφέρειαν δὲ ἐξαιρετον κατεσπαρμένην ὑπὸ ἐπαύλεων. Σιὼν 5 χ. κ. ἐν τῷ καντονίῳ τῆς Βελαισίας (105 χ.). Λωζάνη 45 χ. κ. πλησίον τῆς λίμνης Γενεύης (κλίμα ἐξαιρετον, πλῆθος περιηγητῶν). Χούρη 9 χ. κ. ἐν τῷ ὄρεινοτάτῳ καντονίῳ, ἔνθα ἡ ὑψίστη κοιλὰς τῆς Εὐρώπης Ἄβερος (2600 μ.) καὶ ἡ Κρέστα ὕψιστος οἰκισμὸς ἐπὶ τῶν Ἄλπεων. Μπελιντζόνα, κέντρον ἐμπορίου μεταξὺ Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας. Νευσατέλη 20 χ. κ. πλησίον τῆς ὄμων. λίμνης ἐν μέσῳ ἄμπελώνων καὶ ἐπαύλεων (τεραστία ὄρολογιοποιεῖα) Λυκέρνη 30 χ. κ. πλησίον ὄμων. λίμνης, κέντρον τῶν περιηγητῶν. Σαρνένη 4 χ. κ. Ἄλτδόρφη, πλησίον τῆς ὀπίσκας εἶναι τὸ χωρίον Γοίσειεν, ὅθεν ἡ σῦριγξ τοῦ ἁγίου Γοθάρδου καταλήγουσα εἰς τὸ χωρίον Ἀϊρόλον. Σχουιτία, ἔνθα οἱ δύο σιδηρόδρ. τοῦ Ῥηγίου ὄρους, ὅθεν ἡ ἐξοχωτάτη θέα ἐν τῷ κόσμῳ. Ζυρίχη 155 χ.

κ. ἐπὶ τῆς ὁμων. λίμνης «αἱ Ἀθηναὶ τῆς Ἑλβετίας» ἔχουσα πανεπιστήμιον, πολυτεχνεῖον ὀνομαστόν καὶ 9 περίφημα προάστεια. Γλάρος 5500 κ. (ἀγκυαία κτηνοτροφία, «ὁ πράσινος τυρὸς κλ.). Μπάτζελ (Βασιλεία) 100 χ. κ. μετὰ τῶν προαστείων, ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ἑλβετίας μετὰ πανεπιστημίου. Ἡ πόλις διαρρεῖται ὑπὸ τοῦ Ῥήνου καὶ ἔχει ὁδοὺς παρομιωδῶς κανονικὰς καὶ καθαρὰς.

Η ΕΛΒΕΤΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἡ χώρα καλλιεργεῖται ἀριστα, ἀλλὰ τὸ ἔδαφος δὲν βοηθεῖ τὴν γεωργίαν. Τὸ $\frac{1}{5}$ τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ ὠραίων δασῶν.

Κτηνοτροφία. Ἐν μεγίστῃ ἀκμῇ (Ἑλβετικαὶ ἀγελάδες, τυρὸς τῆς Σβίτσερης, γάλα συμπετυκνωμένον, Ἄλπειαι ἐπαύλεις, ἤτοι ἐργαστάσια τυροκομίας καὶ χορτοφυτείας κλ.).

Βιομηχανία. Καίτοι ἡ χώρα δὲν ἔχει μεταλλευτικὴν καύσιμον ὕλην, ἡ βιομηχανία αὐτῆς ἀμιλλᾷται πρὸς τὴν τῶν μεγάλων κρατῶν (ὄρολογιοποιία πρώτης τάξεως μηχαναὶ κλ.).

Ἐμπόριον. Ἀκμαιότατον (2500 ἐκ. φρ. ἰδίως τὸ διαμετακομιστικόν, 400,000 περιηγητῶν ἐτησίως).

Συγκοινωνία. 3824 χμ. σιδηρ. ναυτιλία λιμνῶν κλ. Ἡ Ἑλβετία ὀφείλει ἐν μέρει τὸν πολιτισμὸν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν θέσιν, ἣν κατέχει μετὰ 4 πεπολιτισμένων κρατῶν, τῶν ὁποίων ἀποτελεῖ γέφυραν ἐπικοινωνίας καὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων τῆς φύσεως, τῆς τέχνης καὶ τοῦ πνεύματος.

Προϋπολογισμός. 150 ἐκ. φρ.

Θρησκεία. Τὰ $\frac{3}{5}$ διαμαρτυρούμενοι, τὰ $\frac{2}{5}$ καθολικοί.

Παιδεία. Ἀρίστη, 4 πανεπιστήμια, 2 ἀκαδημαϊκὰ, 1 πολυτεχνεῖον, πλῆθος ἄλλων σχολείων. Ἡ χώρα προσελκύει σπουδαστὰς καὶ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅπως τὰ μεγάλα κράτη.

Γλώσσα. Γερμανικὴ κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$, Γαλλικὴ καὶ Ἰταλικὴ τὸ $\frac{1}{3}$.

Πολίτευμα. Δημοκρατικὸν ὀμοσπονδιακόν. Ἐπτὰ μέλη ἀποτελοῦσι τὸ ὀμοσπονδιακὸν συμβούλιον, τὸ ὅποσον ἐκλεγόμενον ἀνὰ πᾶν τρίτον ἔτος ἐκλέγει κατ' ἔτος τὸν πρόεδρον τῆς ὀμοσπονδίας. Στρατὸς 480,000 χ. ἐν πολέμῳ. Ἐν εἰρήνῃ πάντες οἱ Ἑλβετοὶ μέχρι τοῦ 45ου ἔτους εἶναι στρατιῶται ἀσκούμενοι κατ' ἔτος ἐν ὀρισμέναις ἡμέραις. Ἡ χώρα εἶναι οὐδετέρα.

Κάτοικοι. Οί πλείστοι εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς, τινές Γαλλικῆς καὶ ὀλίγοι πρὸς Ν. Ἰταλικῆς. Φιλόπονοι, εὐρωστοί, αὐστηροὶ τηρηταὶ τῶν νόμων. Πολλάκις τὰ δεσμοωτήρια ὑφούσι λευκὴν σημαίαν εἰς ἔνδειξιν ἐλλείψεως τροφίμων ἐν αὐτοῖς. Πολλάκις ἀργουσι δικαστήρια δι' ἔλλειψιν δικῶν. Ἐπὶ τοσοῦτον σπανίζουσι τὰ ἐγκλήματα ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ!

Πολιτισμός. Ἡ Ἑλβετία κέκτηται ὑψηλὸν πολιτισμόν, ἴσως τὸν ἀνώτατον τῆς Εὐρώπης ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν. Καθ' ὅλας δὲ τὰς λοιπὰς ἐκφάνσεις αὐτοῦ ἀμιλλᾶται πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις.

Δ' ΒΕΛΓΙΟΝ

(29,457 □ χμ. 6,670,000 κ.)

Θέσις. Τὸ Βέλγιον ἐκτείνεται μεταξὺ Γαλλίας, Λουξεμβούργου, Γερμανίας καὶ Ὀλλανδίας, βρέχεται δὲ ὑπὸ θαλάσσης κατὰ τὴν Δ. πλευρὰν τόσον μονοσχῆμως, ὥστε ἓνα μόνον λιμένα ἔχει ἐν αὐτῇ, τὸν τῆς Ὀστένδης.

Ὅρον. Τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς χώρας εἶναι πεδινόν, διότι ἀνήκει εἰς τὸ βᾶθύπεδον τοῦ Ῥήνου, ἀποτελεῖ δὲ κῆπον θαλερόν. Τὸ ΝΑ. καλύπτουσιν οἱ δασώδεις κλάδοι τῶν Ἀρδέννων, πλούσιοι εἰς λιθανθρακωρυχεῖα καὶ σιδηρωρυχεῖα.

Ποταμοί. Ὁ Σκάλδης (Σχεέλδης) ἐκ τῶν ὑπωρειῶν τῶν Ἀρδέννων καὶ διὰ πεδιάδος μικρᾶς κλίσεως ῥέων καθίσταται πολύδρος καὶ πλώμιος σχεδὸν ἀπὸ τῆς πηγῆς. Ὁ Μώσας παραπ. τοῦ Ῥήνου. Οἱ κάτοικοι τοὺς δύο πλωτοὺς ποταμοὺς ἤνωσαν διὰ διωρύχων εἰς βαθμὸν ὥστε ἡ ἔλλειψις θαλασσίου λιμένος νὰ μὴ εἶναι αἰσθητή.

Κλίμα. Ὑγρὸν καὶ ὀμιχλωδὲς ἐν τοῖς παραλίοις, ψυχρὸν ἐν τοῖς μεσογείοις.

Ἐδαφος. Μᾶλλον ἄφορον, πλούσιον εἰς μεταλλεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, ψευδαργύρου καὶ γαιανθράκων.

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἀνεπαρκῆ, γεώμηλα, Τεῦτλα, λίνον, κριθὴ κλ. Ἀλιευτικά. Βιομηχανικά, μηχαναὶ παντὸς εἶδους, τροχιαὶ σιδηροδρόμων κλ. Τεχνητὰ πολλά.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Τὸ Βέλγιον διαίρεται εἰς 9 ἐπαρχίας. Πρωτ. Βρυξέλλαι (Μπροῦσελλ) 207 χ. κ. μετὰ δὲ τῶν 6 μεγάλων προαστείων 500 χ.κ. Ἡ πόλις εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότατων τῆς Εὐρώπης

καλουμένη «Μικροὶ Παρίσιοι». Καταφεύγουσιν εἰς αὐτὴν πολλοὶ ἐξ ὀρίστοι διὰ τὸ οὐδέτερον τοῦ ἐδάφους. Ἄσκει βιομηχανίαν τριχάπτων, ταπήτων, ἀμαξῶν, μηχανῶν καὶ ὑλικῶν σιδηροδρόμου μεγίστην. Ἔχει δύο πανεπιστήμια καὶ κεῖται ἐπὶ τῆς διώρυχος τοῦ Σκάλδη. 5 ὥρας πρὸς Ν. εἶναι τὸ δάσος Σοάνη καὶ τὸ Βατερλώ, ἔνθα ἠττήθη ὁ Μ. Ναπολέων (18 Ἰουν. 1815). Ἀντβέρπη 280 χ. κ. μεσόγειος ἐμπορικώτατος λιμὴν (25 χμ. ἀπὸ θαλάσσης). Μαχελένη 55 χ. κ. ἔδρα τοῦ ἀ' ἀρχιεπισκόπου. Γάνδη 162 χ. κ. ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ Σκάλδη καὶ Λεύη μετὰ πανεπιστημίου καὶ πολυτεχνείου. Βρύγη 51 χ. κ. ἐπὶ πλωτῶν διωρύχων 12 χμ. ἀπὸ θαλάσσης. Ὄστένδη 35 χ. κ. μετὰ λουτήρων θαυμασίων. Λαιθέκη μετὰ καθολικοῦ πανεπιστημίου 45 χ. κ. Λιμβούργη (ὀνομαστὸς τυρός). Ναμούρη 35 χ. κ. Λιέζ (Λυττίχη) 170 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου καὶ πολυτεχνείου ὀνομαστοῦ. Ἔχει 10 ὥραϊα προάστεια, βιομηχανίαν ὑάλου καὶ ὑφασμάτων, λιθανθρακωρυχεῖα βάρους 650 μ. Σπᾶ ἐν δασώδει τόπῳ μετὰ σιδηρῶν λουτρῶν. Ἀρλώνα 8 χ. κ. καὶ Βουίλλων πιτρὶς Γοδεφρέδου.

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Τελειοτάτη.

Κτηνοτροφία. Λίαν ἀνεπτυγμένη.

Βιομηχανία. Ἐκ τῶν πρώτων τοῦ κόσμου, ἰδίως ὑφαντουργία (δαντέλλα) σιδηροβιομηχανία, κατεργασία ψευδαργύρου.

Ἐμπόριον. Ἐκτεταμένον (περὶ τὰ 4 δισεκ. φρ.). Πλοῖα. Ἔως 60 ἀτμόπλοια.

Συγκοινωνία. Τελειοτάτη καὶ πυκνοτάτη ἐν τῇ Εὐρώπῃ (4600 χμ. σιδηροδρ.), δίκτυον διωρύχων.

Προϋπολογισμὸς. 450 ἐκ. φρ. Χρέος 2,300 ἐκ.

Θρησκεία. Καθολική.

Παιδεία. Εἰς ἄκρον προηγμένη (σχολαὶ ζωγραφικῆς καὶ μουσικῆς ἐξαιρέτοι).

Γλῶσσα. Ἐπίσημος ἡ Γαλλική. ὀμιλεῖται ὅμως πρὸς Β. καὶ ἡ Φλαμανδικὴ συγγενὴς τῇ Γερμανικῇ.

Πολίτευμα. Συνταγματικὸν (Λεοπόλδος Β'). Τὸ Βέλγιον ἀποτελεῖ βασιλείον ἀπὸ τοῦ 1830.

Στρατός. 52 χ. ἐν εἰρήνῃ, 160 χ. ἐν πολέμῳ.

Κάτοικοι. Τὰ $\frac{4}{7}$ πρὸς Β. εἶναι Γερμανικῆς καταγωγῆς, Φλαμανδοί, τὰ $\frac{3}{7}$ πρὸς Ν. εἶναι Γάλλοι, Βαλλόνοι εἰς ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένοι.

Πολιτισμός. Ὁ ὕλικός καὶ πνευματικὸς πολιτισμὸς τοῦ Βελγίου εἶναι ἐν ἀκμῇ, (ἰδίᾳ συγκοινωνία, μηχανικὴ, καλαί, τέχνη, θρησκεία, διοικήσεις καὶ ἄλλα στοιχεῖα).

Ε'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

(2,587 □ χμ. 217,000 κ.)

Θέσις. Πρὸς Α. τῆς νοτίου γωνίας τοῦ Βελγίου, μεταξὺ Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Βελγίου. Πρωτ. Λουξεμβούργον 20 χ. κ.

Κάτοικοι. Γερμανοί.

Γλῶσσα. Γερμανικὴ.

Θρησκεία. Καθολικὴ. Ἡ χώρα εἶναι μέγα δουκᾶτον οὐδέτερον.

ς'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

(33,000 □ χμ. 5,075,000 κ.)

Θέσις. Μεταξὺ Βελγίου καὶ Γερμανίας κεῖται ἡ Ὀλλανδία βρεχομένη ΒΔ. ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, ἥτις σχηματίζει τοὺς κόλπους: Δολλάρτιον, Λαουβερσέην καὶ τὸν Ζουϊδερσέην γεννηθέντα κατὰ τὸν 17. αἰῶνα ὑπὸ θαλασσίου πλημμύρας. Ἡ Ὀλλανδία κατὰ πᾶσαν τὴν λοιπὴν παραλίαν περιβάλλεται ὑπὸ ἰλῶος.

Πολεμικοὶ βλαβερῆς. Χέλδερ ἀπέναντι τῆς νήσου Τεξέλης 22 χ. κ. καὶ Ζαανδάμ μετὰ ναυπηγείων, ἐν οἷς ἐμαθήτευσεν ὁ Πέτρος ὁ μέγας.

Νῆσοι. Τὸ δέλτα τοῦ Σκάλδη καὶ τοῦ Ῥήνου ἀναλύεται εἰς νήσους, τὴν νότιον καὶ βόρειον Βεβελάνδην 25 χ. κ. τὴν Σχούβην, τὴν Φλάκκην καὶ τὴν Βλαχερένην. Ἄπαν δὲ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ὀλλανδίας ἐπιστέφουσιν αἱ νῆσοι: Βιερίγγη Τεξέλη 7 χ. κ., Βλιελάνδη 950 κ. Τερσχελίγγη 2 χ. κ. Ἀμελάνδη 2500 κ. Σχιερμονούκγγη, Ρουτόμη καὶ Μπορκούμη. Φρεϊσσικαὶ γενικῶς καλούμεναι (σπουδαιοτάτη ἀλιεῖα ἐν αὐταῖς).

Ὄρη, πεδιάδες. Ἡ χώρα εἶναι πεδινὴ διακοπτομένη ὑπὸ λόφων τινῶν, πολλαχοῦ δὲ εἶναι βαθυτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἐξ οὗ καὶ «κάτω χῶραι».

Ποταμοί. Ὁ Σκάλδης, ὁ Μώσας καὶ ὁ Ῥήνος, ὁ ὅποτος ἐν Ὀλλανδίᾳ σχίζεται εἰς δύο βραχίονας, ὧν ὁ εἷς, ὁ ἀριστερὸς δέχεται τὸν Μώσαν καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Βάκλ ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ δὲ δεξιὸς ἐκπέμπει πρὸς Β. τὸν Ὑσσελ καὶ τὸν Λέκκον καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Ῥήνος ἀσθενέστατος ἤδη χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν πλησίον τῆς Λεύδης.

Ἑλν. Ἰκανά, ἀλλ' ἀκίνδυνα, διότι ἀερίζονται ἢ διοχετεύονται.

Κλίμα. Ὑγρὸν καὶ ὀμιχλωδες, ἀλλ' ὑγιεινόν, διὰ τὰ τέλεια ὑδραυλικὰ ἔργα.

Ἐδαφος. Μᾶλλον ἄγονον, ἀλλ' ἄριστα καλλιεργούμενον.

Προϊόντα. Τεῦτλα, κριθή, λίνον, καπνός, γεώμηλα. Ἀλιευτικὰ εἰς τεραστίαις ποσότητας. Κτηνοτροφικὰ (Ὀλλανδικὸς τυρὸς). Πολλὰ εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τεχνητά.

Δάση. Ἐλλείπουσι σχεδὸν παντάπασιν ἐν τῇ χώρᾳ· διὸ τὴν ξυλείαν προμηθεύονται ἐκ Γερμανίας ἢ Σουηδίας.

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Ὀλλανδία διαιρεῖται εἰς 11 ἐπαρχίαις. Πρωτ. Ἄμστερνταμ 510 χ. κ. ἐπὶ πασσάλων διασταυρούμενον ὑπὸ πολλῶν διωρύχων ἀποτελουσῶν 100 νηστίδας συνδεομένης διὰ 300 γεφυρῶν, ἐξ οὗ καὶ Βενετία τοῦ Βορρᾶ ἐκλήθη. Ἡ πόλις ἐνοῦται διὰ διωρύχων πρὸς Β. μὲν μετὰ τοῦ πολεμικοῦ λιμένος Χέλδερ, πρὸς Δ. δὲ μετὰ τῆς θαλάσσης ἀμέσως. Εἶναι πρωτ. τοῦ κράτους ὡς ἔδρα τῆς ἀνωτάτης βουλῆς, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς διαμένει ἐν Χάγη. Τὸ Ἄμστερνταμ εἶναι ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ὀλλανδίας, ἀσκεῖται δὲ ἐν αὐτῇ πλὴν τῆς ἄλλης βιομηχανίας καὶ κατεργασία καὶ σπουδαῖον ἐμπόριον ἀδαμάντων. Χάγη 200 χ. κ. (=δᾶσος διὰ τοὺς πυκνοὺς κήπους) ἐκ τῶν ὀραιστάτων πόλεων τῆς Εὐρώπης. Πλησίον εἶναι ἡ Σχεβενίγγη μετὰ λουτρῶν θαυμασίων. Δέλφτ ΝΑ. Χάγης 30 χ. κ., ἔχει ναὸν τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος μετὰ 500 κωδώνων. Δόρτρεχτ 32 χ. κ. μέγας λιμὴν μεσόγειος. Λεύδη (Λούγδουνον) 55 χ. κ. μετὰ περιφήμου πανεπιστημίου (πλῆθος ἀνεμομύλων, κῆποι, τυπογραφεῖα μέγιστα). Ρότερνταμ 310 χ. κ. ἐπὶ Μώσα καὶ ἐπὶ δικτύου διωρύχων προσιτῶν εἰς μέγιστα σκάφη, τὰ ὅποια βλέπει τις ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως. Οὐτρέχτη 100 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Βρέδα 20 χ. κ. Μάεστριχτ 35 χ. κ. ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Μώσα. Μίδδελβουργ 35 χ. κ. ἐπὶ τῆς νήσου Βλαχερένης μετὰ φρουρίου Φλισίγγης (οἱ κάτ. ἄλιεῖς). Χάρλεμ 55 χ. κ.

(θαυμαστή άνθοκομία). Βρούκκη, πόλις τῶν πλουσίων μετὰ ὁδῶν ἐστρωμένων δι' ὀπτῶν πλίνθων. Ἀρχαίμ 50 χ. κ. Σβόλη 25 χ. κ. μέγα ἐμπόριον μετὰ Γερμανίας. Λεουβάρδεν 35 χ. κ. Γρόνιγγεν 65 χ. κ. μεσόγειος λιμὴν μετὰ πανεπιστημίου.

Η ΟΛΛΑΝΔΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Οἱ Ὀλλανδοὶ διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτῶν κατέστησαν χώραν ἐλώδη παράδεισον.

Κτηνοτροφία. Ἀκμαιοτάτη. Ἡ τυροποιία εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Ἀλιεῖα καὶ θαλάσσιον ἐμπόριον εἰς τὴν ὕψιστην ἀκμὴν. Γάδοι, μαινίδες, ἀστακοὶ κλ. ἀλιεύονται ἐνταῦθα εἰς τεραστίας ποσότητας. Τὸ ἐμπόριον στηρίζεται εἰς τὴν παγκόσμιον κατανάλωσιν τῶν ἐγγχωρίων προϊόντων καὶ τῶν ἀποικιακῶν αὐτῆς, ἀνέρχεται δὲ εἰς 6 δισεκ. φρ. περίπου (176 ἀτμόπλοια, 1450 ἰστιοφόρα).

Βιομηχανία. Ἐν ἀκμῇ, κατωτέρα οὐχ ἤττον τῆς τοῦ Βελγίου, διότι ἐλλείπουσιν αἱ μεταλλευτικαὶ ὕλαι.

Συγκοινωνία. 2650 χμ. σιδηρ. Ἡ μεσόγειος ναυτιλία κατ' ἐξοχὴν ἀνεπτυγμένη. 2850 χμ. διαρύχων παρουσιάζουσι τὴν χώραν ὡς ἄθροισμα νήσων.

Προϋπολογισμός. 300 ἐκ. φρ.

Χρέος. 2,300 ἐκ. φρ.

Θρησκεία. 1,600,000 καθολικοί, οἱ λοιποὶ διαμαρτυρόμενοι.

Παιδεία. Ἀρίστη. 4 πανεπιστήμια καὶ πλεῖστα ἄλλα σχολεῖα.

Γλῶσσα. Ἡ Ὀλλανδική, συγγενὴς τῇ Γερμανικῇ.

Πολίτευμα. Συνταγματικὸν μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας (Ὁδελμίνη).

Στρατός. 30 χ. ἐν εἰρήνῃ. 190 χ. ἐν πολέμῳ.

Στόλος. 100 πλοῖα, ὧν 27 θωρηκτά.

Κάτοικοι. Γερμανικῆς καταγωγῆς, δικαιοῦμενοι εἰς Ὀλλανδούς, Φλκμανδούς καὶ Φρεϊσσούς. Χρηστοί, νηφάλιοι, φιλόπονοι, καθαροὶ μέχρι ὑπερβολῆς καὶ γενικῶς πεπολιτισμένοι.

Πολιτισμός. Ἐφάμιλλος πρὸς τὸν τῶν μεγάλων ἐθνῶν, ἰδίᾳ ὁ πνευματικὸς

ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

(540,667 □ χμ. 52,300,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Γερμανικὴ αὐτοκρατορία ἐκτείνεται μεταξὺ Ῥωσίας, Αὐστρίας, Ἑλβετίας, Γαλλίας, Βελγίου καὶ Ὀλανδίας, βρέχεται δὲ σχεδὸν πρὸς Β. ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ θαλάσσης, πλὴν τῆς Ἰουτλανδικῆς χερσονήσου, δι' ἧς συνδέεται μετὰ τῆς Δανίας.

Κόλποι. Ὁ Κουρικός, ὁ Δάντσιγ, ὁ Ῥούγεν, ὁ Λυβέκης, ὁ Κιέλ, ὁ τοῦ Ἀμβούργου, ὁ τῆς Βρέμης, ὁ Ἰάδης καὶ ὁ Δολλάρτιος. Ἡ παραλία τῆς Γερμανίας εἶναι σχεδὸν τὸ 1/4 τῆς ὅλης μεθορίου γραμμῆς· διὸ ἐπικρατεῖ ἐν αὐτῇ τὸ ἠπειρωτικὸν στοιχεῖον.

Διμένους πολεμικοὶ καὶ ὄχυροί. Βιλεμσχάφεν (15 χ. κ.) ἐν τῇ Δ. ἀκτῇ τοῦ Ἰάδης (ἀνήκει εἰς τὸ Ἀνωέρον). Κιέλ (72 χ.κ.) ὁ πρῶτος ναύσταθμος ἐν τῷ ὄμῳ. κόλπῳ καὶ διώρυχι. Στέττιν (100 χ. κ.) μετὰ μεγίστων ναυπηγείων, ναυτικῆς σχολῆς καὶ ἰσχυρῶν ὄχυρωμάτων.

Νῆσοι. Αἱ νῆσοι τῆς Γερμανίας εἶναι τεμάχια ξηρᾶς ἀποσπασθέντα ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι δ' αὐταί: Βόλλιν (280 □ χμ. 20 χ. κ.) μετὰ ναυπηγείων· συνδέεται διὰ γεφύρας μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αὕτη μετὰ τῆς Οὐϊεδομ. ἀποτελεῖ τὸν νομὸν Οὐσσεδομ-Βόλλιν. Ῥούγεν 52 χ. κ. Φεμάρνη 17 χ. κ. Ἐλγολάνδη, μικρὰ νησίδες ἐν τῇ βορείῳ θαλάσσει μετὰ 500 κ. κλ.

Ὅρη. Αἱ Βαυαρικαὶ Ἀλπεις (2960 μ.). Ὁ Μέλας Δρυμός, δασώδης. Ὁ Θουρίγγειος Δρυμός. Τὸ Χάρτζον. Ὁ Βοημικὸς Δρυμός. Τὸ Χέρτζον. Τὰ Μεταλλευτικὰ ὄρη. Τὰ Σουδήτικα καὶ πολλὰ ἄλλα μικρά. Ἡ διάταξις τῶν ὄρων διαίρει τὴν χώραν εἰς 3 μέρη, 1) τὴν χώραν τῶν Ἀλπεων, 2) τὴν κεντρικὴν ὄρεινὴν χώραν καὶ 3) τὸ βόρειον Γερμανικὸν βαθύπεδον πλῆρες λόφων.

Πεδιᾶδες. Ἡ Βαυαρικὴ. Ἡ μεγάλη κοιλάς τοῦ Ῥήνου καὶ τοῦ Ἀλβιος καὶ πλείστα ἄλλα ἐν τῷ Γερμανικῷ βαθυπέδῳ.

Ποταμοί. Ὁ Δούναβις (2800 χμ.) πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ δέχεται παραπ. ἐκ δεξιῶν τὸν Ἰλλερ παρὰ τὴν Οὐλμην, ὅθεν γίγνεται πλωτός, τὸν Ἰσσαρ ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ τὸν Ἴνον, ὅπῃθεν εἰσέρχεται εἰς τὴν Αὐστρίαν. Ὁ Ῥήνος εἰσερχόμενος εἰς τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τῆς Μπάζελ, ὅπῃθεν μεσαῖος Ῥήνος καλεῖται, καὶ δι-

αρρέων μεταξὺ Βοσγίων καὶ Μέλανος Δρυμοῦ τὸ βαθύπεδον τοῦ ἄνω Ῥήνου δέχεται ἐκ δεξιῶν τὸν Νέκκαρ καὶ τὸν Μάιν, ἐξ ἀριστερῶν δὲ τὸν Μωσέλαν καὶ διὰ τῆς Ὀλλανδίας χύνεται εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Ἐν τῷ συμπλέγματι τοῦ Ῥήνου πλέουσι 4 χ. σκάφη, ὧν 360 ἀτμόπλοια. Ὁ Ἐμς εἰς τὸν Δολλάρτιον κόλπον. Ὁ Οὐίτσουργις ἐκ τοῦ Θουριγγεῖου Δρυμοῦ εἰς τὸν κόλπον τῆς Βρέμης. Ὁ Ἄλβις (Ἔλβ) ἐκ τῶν Σουηθιῶν εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἀμβούργου, εἶναι ὁ μέγιστος ποτ. τῆς Γερμανίας (1165 χμ.) δεχόμενος πλεῖστα παραποτάμια καὶ πλώϊμος γιγνόμενος ἀπὸ τῆς συμβολῆς τοῦ Μολδαίου. Παραπότ. τούτου εἶναι ὁ Σπρέης διὰ Βερολίνου καὶ ὁ Χαβελ ἐνούμενος μετὰ τοῦ Σπρέη. Ὁ Ὀδερὸς ἐκ τῶν αὐτῶν ὁρέων εἰς τὴν στομαλίμνην τοῦ Στετίνου. Ὁ Οὐίστούλας ἐκ τῶν Καρπαθίων εἰς τὸν κόλπον Δάντζιγ, ἔνθα σχηματίζει τὸν μικρὸν Φρεϊσσικὸν κόλπον. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω μεγάλων ποταμῶν ἡ Γερμανία ἔχει καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν περὶ τοὺς 60 εἶναι πλώϊμοι γιγνομένης σκοπιμωτάτης αὐτῶν χρήσεως.

Λίμναι. Κατὰ τὴν παραλίαν τῆς Βαλτικῆς θάλασσης χύνονται πολλοὶ ἀγγιχλοὶ ποταμοὶ σχηματίζοντες στομαλίμνας εὐρυτάτας (Χάφφας καλουμέναις). Ἐν τῷ Γερμανικῷ βαθυπέδῳ ὑπάρχουσι πολλοὶ λίμναι, ὧν μεγίστη ἡ Σπερδίγγη ἐν τῇ Α. Πρωσσίᾳ ἔχουσα 4 νήσους. Καὶ ἔλη πολλὰ μετὰ τύρφης ὑπάρχουσι.

Κλίμα. Γενικῶς εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, μᾶλλον δὲ ἠπειρωτικόν.

Ἔδαφος. Πλησίον τῶν μεγάλων ποταμ. εὐφορον, ἀλλαχοῦ δὲ ἐν μεγάλῃ ἐκτάσει ἄγονον ἐκ φύσεως, ἀλλ' ἄριστα καλλιεργούμενον. Τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ δασῶν ἐπιμελέστατα δικτηρουμένων, (δασικαὶ σχολαὶ περίφημοι).

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἀνεπαρκῆ, κικνός, οἶνος, γεώμηλα (οἰνόπνευμα ἐξ αὐτῶν), κἀνάβις, ζάχαρον. Δασικὰ πλεῖστα. Κτηνοτροφικά. Βιομηχανικά ἄρθρα, μηχανικὰ διάφορα, ὑψάσματα, φάρμακα, χρώματα. Λιθίνθηρακες, ψευδάργυρος, μόλυβδος, ὄρυκτὸν ἔλας. Γενικῶς πλεῖστα τεχνητὰ προϊόντα παντὸς κλάδου. Ἡ χώρα κατέχει πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν προϊόντων ἀμιλλωμένη πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Διαίρεσις. Ἐξοσι καὶ πέντε Γερμανικὰ κράτη μικρὰ καὶ μεγὰ καὶ μία κοινὴ ἀπόσης τῆς Γερμανικῆς χώρας ἠνωμένα ὁμοσπονδιακῶς ἀπὸ τοῦ 1871 ἀποτελοῦσι τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν.

Ἐκαστον κράτος ἔχει ἴδιον ἡγεμόνα, κυβέρνησιν καὶ προϋπολογισμόν, κατὰ δὲ τὰ λοιπά, ἤτοι τὸν στρατόν, τὸν στόλον, τὰς ἐξωτερικὰς ὑποθέσεις, τὴν δικαιοσύνην, τὰ τελωνεῖα καὶ τὴν συγκοινωνίαν ὑπάρχονται εἰς τὴν αὐτοκρατορίαν. Ἡ Βαυαρία καὶ ἡ Βυρτεμβέργη ἔχουσιν ἴδια ταχυδρομεῖα καὶ τηλεγράφους. Ἐκ τῶν κρατῶν τούτων 4 εἶναι βασιλεία, 6 μεγάλα δουκάτα, 5 δουκάτα, 7 ἡγεμονίαι, 3 ἐλεύθεραι πολιτεῖαι καὶ 1 αὐτοκρατορικὴ χώρα. Τὴν ἐνότητα καὶ τὴν ἐνιζίαν κυβέρνησιν τοῦ ὅλου Γερμανικοῦ κράτους ἐκπροσωποῦσι 1) ὁ Γερμανὸς αὐτοκράτωρ, 2) τὸ ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον καὶ 3) τὸ Γερμανικὸν κοινοβούλιον, ὑπεράνω πασῶν τῶν βουλῶν τῶν ἰδιαιτέρων γερμανικῶν κρατῶν.

Α'. ΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ

1. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΠΡΩΣΣΙΑΣ

(348,600 □ χμ. 32,000,000 κ.)

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Πρωσσία διαίρεται εἰς 12 περιφερείας (νομοὺς 30). Πρωτ. Βερολίνον (Μπέρλιν) 1,700,000 κ. τοῦ βασιλείου καὶ τῆς αὐτοκρατορίας ὅλης ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σπρέη, ἐκ τῶν ᾠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης. ἔχει πανεπιστήμιον ἄριστον μετὰ 300 καθηγητῶν, ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν, εὐρείας καὶ εὐθείας ὁδοὺς καὶ πλῆθος καταστημάτων πάσης βιομηχανίας. Σιαρλότεμβουργ 80 χ.κ. προάστειον τοῦ Βερολίνου. Πότσδαμ 60 χ. κ. ἐν μέσῳ κήπων καὶ λιμνῶν τοῦ Χάβελ, πόλις στρατιωτικὴ καὶ δευτέρα καθέδρα τοῦ Αὐτοκράτορος. Μαγδεμβούργον 215 χ.κ. ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος (ζάγκχαρον). Φραγκφούρτη 60 χ.κ. ἐπὶ τῷ Ὀδέρῳ, πόλις βιομηχανος. Στέττιν 145 χ.κ. εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀδέρου, λιμὴν ἐμπορικώτατος. Στραλσούνδον 35 χ. κ. λιμὴν ἐμπορικός. Φλένσπουργ 40 χ. κ. πρωτ. τοῦ Σλέσβιγ. Ἄλτόνα 150 χ. κ. πρωτ. τοῦ Χολστάιν. Κίελ 75 χ. κ. ὁ πρῶτος ναύσταθμος. Δάντσιγ 125 χ. κ. πανεπιστήμιον. Καινιζβέργη 175 χ. κ. παρὰ τὸν Πρέγκελ, πανεπιστήμιον. Ἐνταῦθα στέφονται οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας. Πόζεν 75 χ. κ. πρωτ. τῆς Πρωσσιακῆς Πολωνίας (29,000 □ χμ. 1,700,000 κ.). Βρεσλαυία 380,000 κ. ἡ δευτέρα τῆς Πρωσσίας πόλις. Χάλλη 120 χ. κ. παρὰ τὸν Σάλαν, πανεπιστήμιον, γαιανθρακωρυχεῖα. Ἄλβεραττ 240 χ. κ. Βιττεμβέργη (Λούθηρος 1517). Ἄισλέμπεν 25 χ. κ. πατρὶς Λου-

θήρου διατηρούσα ἔτι τὴν οἰκίαν, ἐν ἣ ἐγεννήθη οὗτος. Ἐρφουρτ 55 χ. κ. ἐν τῇ Πρωσσικῇ Σαξονίᾳ, (κῆποι, φυτεῖαι, βοτάναι θεραπευτικαὶ καὶ ἀνθη). Ἄνωθερον 218 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Γοττίγγη 25 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Φραγκφούρτη ἐπὶ τῷ Μοίνφ 230 χ. κ. (συνθήκη Γαλλίας καὶ Γερμανίας 1871). Κάσσελ 80 χ. κ. Δύσελ-δορφ 180 χ. κ. μετὰ καλλιτεχνικῆς ἀκαδημείας. Ἔσσην 75 χ. κ. ΒΑ. προηγουμένης, (Μηχανουργεῖα Κρούπ, 20 χ. ἐργάται). Βεισβά-δεν 70 χ. κ. μετὰ περιφήμων λουτρῶν. Μίνστερ 50 χ. κ. πρωτ. τῆς Βεσφαλίας. Δόρτμουנד 100 χ. κ. Μπόουμ 50 χ. κ. Κοβλεντία 40 χ. κ. Μπόννα 60 χ. κ. πανεπιστήμιον. Κολωνία (Ἄγριππίνη) 320 χ. κ. μετὰ 20 μεγάλων καταστημάτων πρὸς κατασκευὴν τοῦ γνωστοῦ εὐώδους ὕδατος καὶ δύο γεφυρῶν ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἔχει τὸν πρῶτον ἐν Γερμανίᾳ ναὸν μετὰ κωδωνοστασίου 159 μ. Ἄλχεν (Ἀκουίγγρανον ἢ Αἰξ-λα-σαπέλ) 127 χ. κ. διατηρεῖ τὸν τάφον τοῦ Καρολομάγνου. Χέλιγγεν καὶ Σιγμαρίγγεν, πολίχαι ἀνήκουσαι εἰς τὴν χώραν Χοεν-τζόλλερν, ἐξ ἧς ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Πρωσίας. Ἐν Γερμανίᾳ ἐν μόνον βαθύπεδον ὑπάρχει, τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ κοιτὶς τοῦ Πρωσικοῦ κράτους. Κατὰ γεωγραφικὸν λόγον τὸ κράτος τοῦτο ἀπέβη τὸ μέγιστον καὶ πρῶτον.

2. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΒΑΥΑΡΙΑΣ

(75,870 □ χμ. 5,800,000 κ.).

Διαιρέσις. Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας ἀποτελεῖται ἐκ δύο τμημάτων. 1) Ἐκ τῆς κυρίως Βαυαρίας διαρροεμένης ὑπὸ τοῦ Δουδά-θεως (7 νομοί). 2) Ἐκ τῆς Παρραρηνεῖου Βαυαρίας (Παλατινάτου) πρὸς Δ. τῆς Βάδης περιλαμβανούσης ἕνα νομόν. Ἡ Βαυαρία εἶναι πα-τρὶς τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, τοῦ ἀειμνήστου Ὀθωνος τοῦ Α'. τοῦ ὁποῖου ὁ πατὴρ Λουδοβίκος ὁ α'. ἦτο τὰ μάλιστα φιλέλληνας.

Πόλεις. Μόναχον (Μύγχεν) 410 κ. πρωτ. τοῦ κράτους παρὰ τὸν Ἰσσαρ, πόλις ὠραιότατη μετὰ πανεπιστημίου (τὸ 6'. τῆς Γερμανίας), ἀκαδημειῶν, πολυτεχνεῖου, πινακοθήκης, θεάτρων καὶ προ-πουλαίων ὁμοίων πρὸς τὰ τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, (ζῦθος ἐξαίρε-τος). Αὐγούστα 80 χ. κ. (διαμαρτύρησις Λουθηρανῶν). Νυρεμβέργη 200 χ. κ. ἡ πρώτη ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανος πόλις τῆς Βαυαρίας. Ἐν αὐτῇ ἐπενοήθησαν τὰ ἐγκόλπια ὠρολόγια, (ὡς τῆς Νυρεμβέργης). Ρέγενσbourg (Ῥατισβῶνα) 40 χ. κ. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δου-

νάθεως. Ἐρλάγγη 20 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Βαμβέργη 40 χ. κ. ἐν ἣ διέμειναν ἐξόριστοι ὁ βασιλεὺς Ὁθων καὶ ἡ βασίλισσα Ἀμαλία. Βυρτσβούργον 65 χ. κ. πανεπιστήμιον. Σπέιερ (Σπεϊρα) πρωτ. τῆς παραρρηθείου Βαυαρίας μετὰ ἐξόχου μητροπολιτικοῦ ναοῦ. (Καταδίκη δογμάτων Λουθήρου ὑπὸ τῆς Διαιτήτος 1529). Καίξελάουτερν 40 χ. κ.

3. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΣΑΞΟΝΙΑΣ

(14,993 □ χμ. 3,700,000 κ.).

Διαίρεσις. Τὸ βασίλειον διαιρεῖται εἰς 4 νομούς : Δρέσδη 336 χ. κ. πρωτ. τοῦ κράτους ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἄλβιος, πόλις καλλιτεχνικὴ μετὰ περιφήμου πινακοθήκης καὶ ὀνομαστοῦ πολυτεχνείου. Πρὸς τὰ ἄνω τοῦ ποταμ. μέχρι τῶν ὁρίων τῆς Βοημίας εἶναι ἡ Σαξονικὴ λεγομένη Ἑλβετία μετὰ πολλῶν ἐξαίρετων τοποθεσιῶν καὶ τοῦ ὄρειοῦ φρουρίου Καινιγστάιν. Μάϊσσην 25 χ. κ. ΒΔ. Δρέσδης. Φρέϊτεργ 30 χ. κ. ὀνομαστὴ διὰ τὴν μεταλλευτικὴν αὐτῆς ἀκαδήμειαν. Θαρράντη ἐν μέσῳ δασοσκεποῦς κοιλάδος ἔχουσα δασονομικὴν ἀκαδήμειαν. Χέμνιτς 161 χ. κ. ἡ πρώτη βιομήχανος πόλις τῆς Σαξονίας, Λειψία 400 χ. κ. ἡ μεγίστη πόλις τῆς Σαξονίας. ἔχει κάλλιστον πανεπιστήμιον καὶ εἶναι κέντρον ἐμπορίου βιβλίων (ἦττα Μ. Ναπολέοντος 1813). Σβίικον 50 χ. κ. μετὰ πλουσιωτάτων ἀνθρακωρυχείων. Πλάουεν 55 χ. κ. Μπάουτσην 25 χ. κ. καὶ Ζίτταον 25 χ. κ.

4. ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗΣ (19,500 □ χμ. 2,080,000 κ.).

Διαίρεσις. Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης διαιρεῖται εἰς 4 νομούς.

Πόλεις. Στουτγάρτη 160 χ. κ. πρωτ. τοῦ κράτους, ἔχει ὀνομαστὸν πολυτεχνεῖον, σχολὴν καλλιτεχνικὴν καὶ εἶναι τὸ β'. κέντρον ἐμπορίου βιβλίων. Τυβίγγη 15 χ. κ. μετὰ ὀνομαστοῦ πανεπιστημίου. Οὐλμη 40 χ. κ. Ἀϊλθρον 35 χ. κ. ἄλλοτε ἐλευθέρη πόλις μετὰ λιμένος ἐν τῇ διώρυχι ἡ πρώτη βιομήχανος πόλις τοῦ κράτους. Λινδάου 6 χ. κ. κωμόπολις ἐπὶ 3 νησίδων τῆς λίμνης Κωνσταντίας.

Β' ΤΑ ΕΞ ΜΕΓΑΛΑ ΔΟΥΚΑΤΑ

1. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΑΔΗΣ (15,081 □ χμ. 1,730,000 κ.).

Θέσις—Πόλεις. Τὸ μεγαλύτερον δουκάτον εἶναι τὸ τῆς Βάδης κείμενον μεταξὺ Ἑλβετίας, Βυρτεμβέργης καὶ Ῥήνου (4 νομοί). Πρωτ.

Καρλσρούη 84 χ. κ. παρὰ τὸν Ῥήνον, πολυτεχνεῖον ὀνομαστόν. Βάδεν-Βάδεν 15 χ. κ. πλησίον καὶ πρὸς Ν. Καρλσρούης, (περίφημα λουτρά). Ἐιδελβέργη 40 χ. κ. ἐπὶ ὠραίας κοιλάδος μετὰ πανεπιστημίου ἀρχαίου. Μαγχάιμ 105 χ. κ. Φρεϊθούργη 52 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου.

2. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΕΣΣΗΣ (7,682 □ χμ. 1,050,000).

Θέσις.— Πόλεις. Πρὸς Β. τῆς Βάδης εἶναι ἡ Ἔσση εἰς δύο τμήματα χωριζόμενα διὰ Πρωσσιακῆς χώρας (3 νομοί). Πρωτ. Δαρμστάτη ἐν τῷ νοτίῳ τμήματι 64 χ. κ. καὶ παρὰ τὸν Μοῖνον, ἔχει πολυτεχνεῖον καὶ μουσεῖα. Μάινιτς 80 χ. κ. (Μογουντία, κοιτὶς Μογουντίας, Ἰωάννης Γουτεμβέργιος, τυπογραφία). Ὁφφενπαχ 40 χ. κ. Ἐν τῷ βορείῳ τμήματι Γεῖσεν, 23 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου.

3. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΟΝ ΣΧΒΕΡΙΝ

(13,125 □ χμ. 600,000 χ. κ.).

Θέσις.— Πόλεις. Τὸ μέγα τοῦτο δουκάτον κεῖται πρὸς Ν. τοῦ κόλπου Λυβέκης, εἶναι χώρα πολὺλιμος καὶ ἀμμώδης. Πρωτ. Σχβέριν 40 χ. κ. Ῥοστόκη 50 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου.

4. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΜΕΚΛΕΜΒΟΥΡΓΟΝ ΣΤΕΡΛΙΤΣ

(2,930 □ χμ. 100,000 κ.).

Πόλεις. Νέα Στέρλιτς 11 χ. κ. ΝΑ προηγούμενου.

5. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΣΑΞ-ΒΑ·Ι·ΜΑΡ-Ε·Ι·ΣΕΝΑΧ (3,615 □ χμ. 340 χ. κ.).

Θέσις Πόλεις.—Κεῖται ΒΑ. τοῦ Θουριγγείου Δρυμοῦ (νομοί 3). Πρωτ. Βάϊμαρ 28 χ. κ. (διατριβὴ τῶν ποιητῶν Γκαίτε, Σχίλλερ καὶ Χέρδερ). Ίέννα 15 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου (νίκη Ναπολέοντος 1806).

6. ΜΕΓΑ ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΟΛΔΕΜΒΟΥΡΓΟΝ (6,425 □ χμ. 375 χ. κ.).

Διαιρέσις.— Πόλεις. Τρία τμήματα ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων, ἀλλ' ἠνωμένα ὑπὸ τὸ αὐτὸ σκήπτρον ἀποτελοῦσι τὸ μέγα τοῦτο δουκάτον. 1) Τὸ δουκάτον Ὀλδεμβούργον πρὸς Δ. τῆς Βρέμης καὶ παρὰ τὴν γερμανικὴν θάλασσαν πρωτ. ὁμών. 30 χ. κ. πατρίς τῆς α'. βασιλείσσης ἡμῶν Ἀμαλίας. 2) Ἡ ἡγεμονία τῆς Λυβέκης πρὸς Β. τῆς ὁμών. ἐλευθέρως πόλεως πρωτ. Ἐουτίνη 8 χ. κ. καὶ 3) ἡ ἡγεμονία Μπικφέλδη ΒΔ. τῆς πικαρρηνεῖου Βαυαρίας μετὰ ὁμών. πρωτεύουσης 4 χ. κ.

Γ'. ΤΑ ΠΕΝΤΕ ΔΟΥΚΑΤΑ

1. ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΒΡΟΥΝΣΒΙΓΗΣ (3,690 □ χμ. 434 χ. κ.).

Διαίρεσις—Πόλεις. Τὸ δουκάτον διαιρεῖται εἰς 3 τμήματα: 1) Βρουνσβίγης πρωτ. ὁμών. 125 χ. κ. βιομηχανία ἀκμαία. 2) Βλάκembουργ ΝΑ. πρωτ. ὁμών. 7 χ. κ. 3) Γανδερσχάϊμ ΝΔ. πρωτ. ὁμών. 45 χ. κ.

2. ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΑΓΧΑΛΤΗΣ (2,394 □ χμ. 295 χ. κ.).

Θέσις—Πόλεις. Πρὸς Δ. Χάλλης. Πρωτ. Δεσσάον 43 χ. κ.

3. ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΑΛΤΕΜΒΟΥΡΓΟΥ (1,324 □ χμ. 190 χ. κ.).

Θέσις—Πόλεις. Πρὸς Α. Βάιμαρ πρωτ. Ἀλτεμβούργον 35 χ. κ.

4. ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΣΑΕ—ΚΟΒΟΥΡΓΟΥ ΚΑΙ ΓΟΘΑΣ (1,960 □ χμ. 220 χ. κ.).

Διαίρεσις—Πόλεις. Τὸ δουκάτον ἀποτελεῖται ἐκ δύο τμημάτων 1) Ἐκ τοῦ Κοβούργου εἰς τὰς Ν. ὑπωρείας τοῦ Θουριγγείου δρυμοῦ πρωτ. ὁμών. 25 χ. κ. καὶ 2) Ἐκ τῆς Γόθας εἰς τὰς Β. ὑπωρείας τοῦ αὐτοῦ ὄρους πρωτ. ὁμών 30 χ. κ. μετὰ μουσείων, βιβλιοθήκης, πινακοθήκης, γεωγραφικοῦ ἰνστιτούτου.

5. ΔΟΥΚΑΤΟΝ ΣΑΕ—ΜΑ·Ι·ΝΙΡΓΕΝ (2,468 □ χμ. 235 χ. κ.).

Θέσις—Πόλεις. ΝΔ. Θουριγγείου δρυμοῦ πρωτ. Μάινιγγεν 12 χ. κ.

Δ'. ΑΙ ΕΠΤΑ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ

1. Η ΤΗΣ ΒΑΛΔΕΚ

(112 □ χμ. 70 χ. κ.)

Διαίρεσις—Πόλεις. Ἀποτελεῖται ἐκ δύο τμημάτων 1) Βάλδεκ πρὸς Β. Ἔσσης πρωτ. Ἄρολσεν 4 χ. κ. 2) Πυρμόντ ΝΔ. Ἄνοβέρου πρωτ. ὁμών. 2—3 χ. κ. μετὰ ὀνομαστῶν λουτρῶν.

2. Η ΤΗΣ ΛΙΠΠΗΣ ΔΕΤΜΟΛΔ

(7,215 □ χμ. 140 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. Πρὸς Β. Πυρμόντ πρωτ. Δετμόλδ 15 χ. κ.

3. Η ΤΗΣ ΛΙΠΠΗΣ ΣΑΟΥΕΜΒΟΥΡΓΟΥ (340 □ χμ. 45 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. Πρὸς Δ. Ἄνοβέρου πρωτ. Βυκεμβούργον 6 χ. κ.

4. Η ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΟΥ ΡΕΟΥΣ (315 □ χμ. 75 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. ΝΔ. Σαξονίας πρωτ. Γράιτς 73 χ. κ.

5. Η ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΡΕΟΥΣ (825 □ χμ. 130 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. Πρὸς Δ. τοῦ Σάξ-²Αλτεμβουργ πρωτ. Γέρακ 42 χ. κ.

6. Η ΤΟΥ ΣΒΑΡΤΣΒΟΥΡΓ-ΡΟΥΔΟΛΦΣΤΑΤ (940 □ χμ. 105 χ. κ.)

Θέσεις, πόλεις. Πρὸς Ν. τῆς Βάιμαρ πρωτ. Ρούδολφστατ 12χ. κ.

7. Η ΤΟΥ ΣΒΑΡΤΣΒΟΥΡΓ-ΣΟΝΔΕΡΧΑΟΥΖΕΝ (860 □ χμ. 95 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. Πρὸς Ν. τοῦ ὄρους Χάρτσου πρωτ. Σονδερχάουζεν 8 χ. κ.

Ε' ΑΙ ΤΡΙΕΣ ΕΛΕΥΘΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ

1. ΛΥΒΕΚΗ (Λύμπεκ) (298 □ χμ. 85 χ. κ.)

Θέσεις, πόλεις. Παρὰ τὸν ὁμών. κόλπον, 15 χμ. ἀπὸ θαλάσσης μετὰ ἐπίνειου Τράβενμονδ πρωτ. Λύμπεκ 65 χ. κ.

2. ΒΡΕΜΗ (260 □ χμ. 195 χ. κ.)

Θέσις, πόλεις. Οὐ μακρὰν τοῦ ὁμών. κόλπου πρωτ. Βρέμη 130 χ. κ. ἐπὶ τῷ Βέζερ χωρίζοντι αὐτὴν εἰς παλαιὰν καὶ νέαν (πυκνὴ συγκοινωνία μετὰ Ἀμερικῆς), ἀστεροσκοπεῖον, ἐριοῦχα, ὕαλος, ζάχαρις. Βρεμερχάφεν ΒΔ. Βρέμης, ἐπίνειον, 15 χ. κ. ναυπηγεῖα μέγιστα, σταθμὸς τοῦ γερμανικοῦ στόλου.

3. ΑΜΒΟΥΡΓΟΝ (415 □ χμ. 690 χ. κ.)

Θέσεις, πόλεις. Παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀλβίος σχηματίζοντος τὸν κόλπον τοῦ Ἀμβούργου πρωτ. Ἀμβούργον 360 χ. κ. μακρὰν τῆς θαλάσσης 112 χμ. καὶ ἐν τῷ κέντρῳ συναντήσεως 4 διωρύχων. Δύο ποταμοί, ὁ Βίλλ καὶ ὁ Ἀλστερ χύνονται εἰς τὸν Ἀλβιν ἐντὸς τῆς πόλεως. Ἐχει 4 λιμένας ἐλευθέρους, νοσοκομεῖον πεφημισμένον, βοτανικὸν κήπον περίφημον (14 χ. εἶδη φυτῶν), 15 προάστεια καὶ εἶναι ὁ 4ος λιμὴν τοῦ κόσμου (Λονδῖνον, Νέα Ὑόρκη, Λίβερπουλ).

ς'. Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΧΩΡΑ

(14,510 □ χμ. 1,650.000 κ.)

Θέσις, πόλεις. Πρὸς Δ. Ῥήνου καὶ Βάδης κείνται αἱ κατὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον (1870-1871) ἀπὸ τῆς Γαλλίας ἀποσπα-

σθεῖται χώραι Ἀλσατία καὶ Λοραίνη διαιρούμεναι εἰς 3 τμήματα. 1) Κάτω Ἀλσατία πρωτ. Στρασβούργον 140 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου, καθέδρα τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἐπιτρόπου. Μιλχζούζεν πρὸς Ν. 82 χ. κ. 2) Ἄνω Ἀλσατία πρωτ. Κόλμαρ 27 χ. κ. μετὰ μουσείων καὶ γραφικῶν ἐξοχῶν. 3) Λορραίνης πρωτ. Μέτς 60 χ. κ. παρὰ τὸν Μοσέλλαν, ὀνομαστὸν διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Βαζαίν (1870 μετὰ 170 χ. ἀνδρῶν.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, ἂν καὶ τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πάνταχοῦ εὐφορον (ἀμπελουργία ἐν Ῥήνω). Τὸ $\frac{1}{5}$ τῆς χώρας εἶναι λειμῶνες.

Κτηνοτροφία. Ἐπίσης ἀνεπτυγμένη. Τὸ πλεῖστον τοῦ Γερμανικοῦ λαοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία κατέχει τρίτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ στηριζομένη εἰς τὰ μεταλλεῖα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται μετὰ τὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν (4-5 ἐκ. τόν. χυτοῦ σιδήρου κατ' ἔτος). Πᾶσαι αἱ γνωσταὶ βιομηχαναὶ ἀσκοῦνται ἐν Γερμανίᾳ. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν Ῥηνικὴν χώραν, τὴν Σαξονίαν, τὴν Σιλεσίαν καὶ τὴν Βετσφαλίαν (ζάκχαρον, οἰνόπνευμα, βιομηχανικὰ ἐρχαλεῖα, μηχαναί, μάλλινα ὑφάσματα, χρώματα, φάρμακα κλ. κλ.).

Ἐμπόριον. Παγκόσμιον (12 δισεκ. φρ.). Ἔχει 3712 ἀτμόπλοια καὶ ἰστιοφόρα (1220 ἀτμόπλοια). Ἡ Γερμανικὴ βιομηχανία καὶ ἰδίᾳ τὸ ἐμπόριον ἀνταγωνίζεται πρὸς τὸ τῆς Γαλλίας κατὰ τὰ ἔτοιμα ἐνδύματα, ἐριοῦχα, χειρόκτια, μηχανὰς καὶ γραφικὰ εἶδη. Τὰ Γερμανικὰ ὁμῶς εἶδη εἶναι κατώτερα κατὰ τὴν ποιότητα, τὴν καλαισθησίαν καὶ κομψότητα ἢ τὰ ὅμοια Γαλλικὰ. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Γερμανικοῦ ἐμπορίου ὀφείλεται εἰς τὸ ἐπίμονον καὶ πρακτικὸν πνεῦμα τῆς Γερμανικῆς φυλῆς καὶ εἰς ποικίλους πολιτικούς συνδυασμούς.

Συγκοινωνία. Παντὸς εἶδους πυκνοτάτη καὶ τελειοτάτη (52 χ. χμ. σιδηρ. 123 χ. χμ. τηλέγρ. πολλαὶ διώρυχες. Πάντα κτήματα τοῦ κράτους.

Προϋπολογισμός. 1,560,000,000 μάρκαι.

Χρέος. 2372 ἐκ. μάρκαι.

Θρησκεία. Περί τὰ 33 εκ. διαμαρτυρούμενοι, ἰδίᾳ πρὸς Β. Περί τὰ 18 εκ. καθολικοὶ πρὸς Ν. οἱ δὲ λοιποὶ Ἑβραῖοι κλ.

Παιδεία. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν. 21 διάσημα πανεπιστήμια, πολυτεχνεῖα, ἀκαδημειαι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν, μουσεῖα, πινακοθῆκαι πολυτιμότη-ται καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ καθιδρύματα ἀναδεικνύουσι τὴν χώραν κέντρον ἐκπαιδευτικὸν πρώτης τάξεως.

Γλῶσσα. Ἡ νέα Γερμανική.

Πολίτευμα. Αὐτοκρατορικὴ ὁμοσπονδία. Αὐτοκράτωρ εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας (Γουλιέλμος Β'). Ἐκαστον τῶν λοιπῶν κρα-τῶν ἔχει ἴδιον ἡγεμόνα πλὴν τῶν ἐλευθέρων πόλεων διοικουμένων δη-μοκρατικῶς καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς χώρας ἀνηκούσης εἰς ἅπαντας τοὺς Γερμανοὺς καὶ διοικουμένης ὑπὸ τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως.

Στρατός. Ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῆς Γερμανίας θεωρεῖται ὁ ἀρι-στος· ἀνέρχεται δὲ ἐν εἰρήνῃ μὲν εἰς 600 χ. ἐν πολέμῳ δὲ εἰς 2,500,000.

Στόλος. 117 πλοῖα, ὧν 45 θωρηκτά.

Κάτοικοι. Ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν. 3 περίπου εκ. εἶναι Σλαῦοι (Πολωνοὶ κλ.) καὶ μεταξὺ πάντων πολλοὶ Ἑβραῖοι. Οἱ Γερμανοὶ εἶναι χρηστοί, φιλαλήθεις, καρτερικοί, εἰς ἄκρον φιλόπονοι, ἀριστοὶ ἔμποροι καὶ κοσμοπολίται.

Πολιτισμός. Ὁ πολιτισμὸς τῆς Γερμανίας ὑψηλὸς πάντοτε καὶ ἐφάμιλλος πρὸς τὸν τῶν ἄλλων Μ. Δυνάμεων εἶναι ὑλικός, διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ ὁποῦ μεγίστας καταβάλλουσι προσπαθείας πάντες οἱ Γερμανοί, ἀπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος μέχρι τοῦ τελευταίου ἰδιώτου καὶ πνευματικὸς, δι' οὗ ἐκπολιτίζει τὰς ἀποικίας αὐτῆς. Καὶ ἐν Γερμανίᾳ πολλοὶ ξένοι σπουδάζουσιν ἐν ταῖς ἀρίσταις σχολαῖς αὐτῆς

8. ΑΥΣΤΡΟΥΥΓΓΑΡΙΑ

(625,520 □ χμ. 42,500,000 κ.)

Θέσις. Ἡ χώρα ἐκτείνεται μεταξὺ Γερμανίας, Ῥωσσίας, Ῥω-μουνίας, Εὐρωπ. Τουρκίας, Σερβίας, Ἀδριατικοῦ πελάγους, Ἰταλίας καὶ Ἑλβετίας.

Κόλποι. Ὁ τῆς Τεργέστης καὶ ὁ τῆς Φιούμης.

Λιμένες πολεμικοί. Ὁ τῆς Πόλας 40 χ. κ. καὶ ὁ τῆς Λίσ-σης 8 χ. κ. ἐν τῇ ὁμων. νήσῳ.

Νῆσοι. Πολλαὶ νησίδες Δαλματικάι καλούμεναι ἀνήκουσιν εἰς τὴν Αὐστρίαν. Τούτων ἄξια λόγου εἶναι: Βίγλα (26 χ. κ.). Χέρσο (8 χ. κ.) μετὰ καλοῦ λιμένος. Ἄρβα (5 χ. κ.). Πάγος (5 χ. κ.). Βράτσα, Σάλασα, Λεσσίνα, Λίσσα.

Ὄρη. Ἐν τοῖς ὄρεισι τῆς Γερμανίας ὁ Βοημικὸς ὄρυμὸς καὶ τὰ Σουδητία. Τὰ λοιπὰ ὄρη τῆς Αὐστρίας εἶναι συνέχεια τῶν Α. Ἄλπεων (Καρνικαί, Νωρικαί, Ἰουλιαναί, Δυναρικαί Ἄλπεισι κλ.). Μεμονωμένον ὄρος εἶναι τὸ Κάρστ 1800 μ. πρὸ τῆς χερσονήσου Ἰστρίας. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ αἱ Τρανσυλθανικαὶ Ἄλπεισι καὶ τὰ Καρπάθια θεωροῦνται ἐπίσης συνέχεια τῶν Ἄλπεων. Ἡ χώρα εἶναι ὄρεινή.

Ἄκρωτήρια. Τῆς Ἰστρίας.

Πεδιάδες. Τῆς Βιέννης καὶ τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον.

Ποταμοί. Ὁ Ἄλβις, ὁ Ὄδερὸς καὶ ὁ Οὐίστούλας πηγάζουσιν ἐν Αὐστρίᾳ καὶ ἀναπτύσσονται ἐν Γερμανίᾳ. Ὁ Δούναβις μετὰ τὴν συμβολὴν τοῦ Ἰννου εἰσέρχεται εἰς τὴν Αὐστρίαν δεχόμενος παραποτ. ἐκ δεξιῶν τὸν Σαῦον, Δραῦον, Λεῖθαν καὶ Ἐννον, ἐξ ἀριστερῶν δὲ πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ εἰς τὴν Οὐγγαρίαν τὸν Μάρχην ἐκ τῶν Σουδητιῶν, τὸν Τάιν κλ. Ὁ Ῥῆνος ἐπ' ἐλάχιστον διαρρέων τὸ δυτικώτατον μέρος τῆς Αὐστρίας. Ὁ Δνεῖστερος ἐκ τῶν Καρπαθίων εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ὁ Ἀδίγησι (Ἰταλία) καὶ ἄλλοι. Ἡ χώρα ἀρδεύεται ἀφθόνως (Σκόπιμος ἐκμετάλλευσις ὑδάτων).

Λίμναι. Ἡ χώρα ἔχει πολλὰς λίμνας, ἰδίᾳ εἰς τὰς Β. καὶ Ν. ὑπορείας τῶν Ἄλπεων, αἵτινες εἶναι τρόπον τινὰ αἱ δεξαμεναὶ τῶν ὑδάτων τῶν Ἄλπεων. Τὰ Ἄλπεια ὕδατα κατέρχονται εἰς τὰς λίμνας θολὰ καὶ ἀκάθαρτα ὡς χεῖμαρροι, διυλιζόμενα δ' ἐκεῖ ἐξέρχονται καθαρὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν κατοίκων. Πλάττεν (Βαλλατῶν) ΝΔ. Πέστης δεχομένη 9 ποτάμια καὶ συγκοινωνοῦσα τῷ Δουναβεί διὰ τῶν ποτ. Σίσι καὶ Σάρβιτο. Ἡ Νοϊσίδλερ (Φέρτος) ΝΑ. Βιέννης. Ἡ Γάρδα κοινὴ μετὰ τῆς Ἰταλίας. Ἡ Κωνσταντία κοινὴ μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ Ἑλβετίας καὶ ἄλλαι πολλαί.

Ἰαματικά ὕδατα. Ἀφθονα καὶ πεφημισμένα.

Δάση. Τὸ 1/4 τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ δασῶν, ὧν ἀσκεῖται σκοπιμωτάτη ἐπιμέλεια.

Κλίμα. Ἡ χώρα εἶναι σχεδὸν μεσόγειος, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ ὑψηλῶν ὄρεων. Κατ' ἀκολουθίαν τὸ κλίμα αὐτῆς ὑπόκειται εἰς μεγάλας μεταβολὰς τροποποιουμένας ὑπὸ τῶν πολλῶν δασῶν καὶ τῆς

σκοπίμου διοχετεύσεως τῶν ὑδάτων. Οὕτω κατὰ μὲν τὰ Β. εἶναι ψυχρὸν μετὰ βροχῶν καὶ θελλῶν κατὰ τὸ θέρος, κατὰ δὲ τὰ παράλια (Δαλματία) ἤπιον καὶ θαλάσσιον.

Ἔδαφος. Τὸ ἐκ φύσεως εὐφορον ἔδαφος τῆς χώρας κατέστησε λίαν καρποφόρον ἢ ἐπιμεμελημένη τῶν κατοίκων καλλιέργια.

Προϊόντα. Δημητριακά. Οἶνος, ἔλαιον, καπνός, ζάκχαρον, ὀπῶρι ἐκλεκταί, γεώμηλα, τεύτλα, ἀραβόσιτος, σίκαλις, κριθή κλ. Κτηνοτροφικὰ (ἵπποι, ἡμίονοι, βόες, πρόβατα, χοῖροι (40 ἐκ. περίπου ἐν ὄλῳ). Μέταξιν. Δασικά. Βιομηχανικὰ καὶ τεχνητὰ παντὸς εἶδους. Τελεία ἐπεξεργασία προϊόντων.

Ὄρυκτά. Κατὰ τὴν ποικιλίαν τῶν μετάλλων καὶ τῶν λοιπῶν ὄρυκτῶν ἡ χώρα εἶναι πλουσιωτάτη. Πάντα σχεδὸν τὰ πολυτίμητα μέταλλα ἐξορύσσονται ἐν μεγάλῃ ποσότητι: Γαϊάνθρακες (ὑπὲρ τὰ 30 ἐκ. τόνοι), λιθάνθρακες, σίδηρος (1—2 ἐκ. τόν.), χαλκός, μύλυθος, ὑδράργυρος (τὸ α' ὑδραργυρωρυχεῖον τῆς Εὐρώπης ἔχει ἡ Αὐστρία), ἄργυρος, χρυσός, ὄρυκτὸν ἄλλας κλ. Τελεία τούτων ἐκμετάλλευσιν.

Διαιρέσις. Ἡ μοναρχία συνίσταται ἐκ πολλῶν χωρῶν ἐθνολογικῶς καὶ κληματολογικῶς διαφόρων. Ἐκ τούτων αἱ πρὸς Δ. κείμεναι ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως Αὐστρίαν, αἱ δὲ πρὸς Α. τὴν Οὐγγαρίαν.

1. ΑΥΣΤΡΙΑ

(300,495 □ χμ. 25,000,000 κ.)

Πόλεις. Βιέννη 1,500,000 κ. μετὰ τῶν 36 προαστείων αὐτῆς ἐν τῇ δεξιᾷ ὄχθῃ τοῦ Δουνάβεως πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας. Ἐν τῶν προαστείων αὐτῆς ἡ Λεοπολδούπολις κεῖται ἐπὶ νήσου τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχει τὸν περίφημον δασώδη κήπον, τὸ Πράτερ. Ἡ πόλις κοσμεῖται ὑπὸ πολλῶν λαμπρῶν οἰκοδομημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται τὰ ἀνάκτορα, οἱ διάφοροι ναοί, ἀκαθήμεναι, τὸ πανεπιστήμιον, τὸ πολυτεχνεῖον καὶ ἄλλα. Ἡ Βιέννη εἶναι κέντρον σιδηροδρόμων τῆς ὅλης Εὐρώπης. Ἐν Βιέννῃ ὑπάρχει καὶ ἑλληνικὴ παρκοικία ἐξ 850 Ἑλλήνων. Πλησίον τῆς Βιέννης εἶναι τὸ ἐξοχικὸν ἀνάκτορον Σιενθρόουν. Βάδη πρὸς Ν. Βιέννης μετὰ περιφήμων λουτρῶν. Λίντς 48 χ. κ. πόλις βιομηχανος. Βιενναία 25 χ. κ. Σαλτσβοῦργον 27 χ. κ. παρὰ τὸν ποτ. Σάλτς πρωτ. τοῦ ὄμων. δουκάτου μετὰ ἀλατωρυχείων. Γράτς 115 χ. κ. πρωτ. τοῦ δουκάτου Στυρίας μετὰ πανεπιστημίου καὶ βιομηχανίας ἀκμίας. Κλαγκεμφούρτη 22 χ. κ.

πρωτ. Καρινθίας καὶ Βλατιμβέργη μετὰ μεταλλείων μολύβδου. Λάιβαχ (Ἐμόνα) 31 χ. κ. πρωτ. τῆς Καρινθίας (συνέδριον ἱερᾶς συμμαχίας 1821). "Αδελσβεργ, κώμη 1800 κ. περίφημος διὰ τὸ πλησίον αὐτῆς «ἄντρον τῆς Μαγδαληνῆς». "Ιδριχ 5. χ. κ. (τὸ α'. ὑδραρχυρωρυχεῖον). Τεργέστη 170 χ. κ. (550 χμ. ἀπὸ Βιέννης), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς καὶ ἐλεύθερος λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας, δι' οὗ αὕτη συγκοινωνεῖ μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ πόλις μετὰ τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελεῖ τὴν αὐτοκρατορικὴν χώραν. Ἐν Τεργέστη κατοικοῦσι καὶ πολλοὶ Ἕλληνες διατηροῦντες ὡς ἐν Βιέννῃ σχολεῖον καὶ ναόν. Γαίρτε 25 χ. κ. πρωτ. τῆς ὁμων. κομητείας μετὰ φρουρίου Γραδίσκακ. Πόλα 40 χ. κ. πολεμικὸς λιμὴν καὶ Καπο-δ' Ἰστρία (Ἰουστινόπολις-Αἴγιδα) πρωτ. Ἰστρίας. Ζάρα 15 χ. κ. πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Δαλματίας, πόλις ναυτική. Σπαλάτον 20 χ. κ. Ῥαγούσα 10 χ. κ. καὶ Κάτταρον 6 χ. κ. λιμένες ὄχυροὶ ἐντὸς γραφικῶν ὄρων. Ἰσθρύκη 25 χ. κ. πρωτ. τῆς κομητείας Τυρόλου μετὰ πανεπιστημίου. Πράγα 320 χ. κ. μετὰ τῶν προαστείων πρωτ. τοῦ βασιλείου τῆς Βοεμίας. Ἡ πόλις κεῖται ἐπὶ τοῦ ποτ. Μολδαύου καὶ ἐπὶ 7 λόφων, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ πολλῶν Ἑβραίων, ἔχει πανεπιστήμιον ἀρχαιότατον (1348 ἰδρυθὲν ὑπὸ Καρόλου Δ') κελούμενον Καρολίνον καὶ σχολὴν τυφλῶν καὶ κωφκλάλων. Ἐν Βοεμίᾳ εἶναι καὶ αἱ πολίχαι Σαδόβα, Ἐγέρη καὶ Ταβὸρ ὡς καὶ τὰ διάσσημα λουτρὰ ἔχουσαι Κάρλσβαδ 12 χ. κ. Φράντσεσβαδ, Μαρίεμβαδ καὶ Τέπλιτς, Πίλσεν 60 χ. κ. (παραγωγή ζύθου). Βρῦννη 95 χ. κ. πρωτ. τῆς Μοραβίας, πόλις βιομηχανος. ΝΔ. ταύτης (20 χμ.) κεῖται τὸ Ἀούστερλιτς 3 χ. κ. (Ναπολέων Α'. 1805). Ὀλμυτς 18 χ. κ. φρούριον. Τροπάου (Τροπαυῖα) 28 χ. κ. πρωτ. Σιλεσίας. Κρακοβία πρωτ. τῆς Δ. Γαλικίας 75 χ. κ. ἄλλοτε πρωτ. τῆς Πολωνίας. Ἀπέναντι τῆς Κρακοβίας εἶναι τὸ ἀλατωρυχεῖον Βιλίτσεια, τὸ περίφημότατον τοῦ κόσμου μετὰ στοῶν καὶ αἰθουσῶν ἐξ ἄλατος (1500 ἐργάται). Λεμβέργη 130 χ. κ. πρωτ. τῆς Α. Γαλικίας μετὰ πανεπιστημίου. Τσέρνοβιτς 85 χ. κ. πρωτ. τῆς Μπουκοβίνας μετὰ πανεπιστημίου, (πολλὰ δάση).

2. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

(325,325 □ χμ. 17,500,000)

Πόλεις. Βουδαπέστη ("Οφεν-Πέστη) 618 χ. κ. διπλῆ πόλις ἐκ τῆς Βούδα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως καὶ τῆς Πέστης ἐν

τῆ ἀριστερᾷ ὄχθῃ ἐπὶ τῆς πεδιάδος. Ἡ πόλις ἔχει Οὐγγρικὸν πανεπιστήμιον, πολυτεχνεῖον καὶ βιομηχανίαν ἀκμαίαν. Γράνος, ἔνθα ἔδρευε ὁ ἀρχιεπίσκοπος. Πρεσβυτεῖον 55 χ. κ. ἄλλοτε πρωτ. τῆς Οὐγγαρίας. Οἰδεμβουργον 28 χ. κ. Κεσκεμέτη 50 χ. κ. Σχερνίτσα 20 χ. κ. μετὰ μεταλλείων καὶ μεταλλευτικῆς καὶ δασονομικῆς ἀκαδημείας. Κρεμνίτσα 10 χ. κ. (μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου). Σεγεδίνον 80 χ. κ. Θηρεσιούπολις 75 χ. κ. Τοκάιον μετὰ ὀνομαστοῦ οἴνου καὶ ΒΑ. τούτου Μούγγατς μετὰ ἰσχυροῦ φρουρίου (Ἵψηλάντης). Ἐρλαον 25 χ. κ. Δεβερζίνα 60 χ. κ. ἡ γνησιωτάτη Οὐγγρικὴ πόλις. Πετροβαραδίνον 35 χ. κ. (Πρίγκηψ Εὐγένιος 1716). Κλαουζεμβουργον 36 χ. κ. πρωτ. τῆς Τρανσυλθανίας (πανεπιστήμιον). Ἐρμανστάτη 25 χ. κ. Κρονστάτη 30 χ. κ. Ἀγράμη πρωτ. τῆς Κροατίας 38 χ. κ. Ἐσσεκ 24 χ. κ. πρωτ. τῆς Σλαβονίας. Σεμλῆνον 15 χ. κ. ἀπέναντι τοῦ Βελιγραδίου. Κάρλοβιτς καὶ Μητροβίτσα. Φιούμη 30 χ. κ. χώρα βασιλικὴ Οὐγγρικὴ μετὰ ἐλευθέρου λιμένος εἰς τὸν ὁμών. κόλπον, ἐπίνειον Οὐγγαρίας. Ὑπὸ τῆς Αὐστρίας κατέχονται ἡ Βοσνία, ἡ Ἐρζεγοβίνη καὶ τὸ Νόβι-Παζάρ, περὶ ὧν εἶπομεν ἄλλαχού.

Η ΑΥΣΤΡΟΥΓΓΑΡΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἐν Αὐστρίᾳ ἰδίως ἡ γεωργία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ ἀκμάζει ἡ ἀμπελοργία καὶ ἡ δασοκομία 260—300 ἐκ. ἑκατόλ. δημητριακῶν ἐν γένει.

Κτηνοτροφία. Οἱ λειμῶνες τῶν Ἀλπεων καὶ τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον τρέφουσιν ἑκατ. πολλὰ βοῶν, ἵπων, ἡμιόνων καὶ προβάτων (σκόπιμος ἐκμετάλλευσις φυτῶν καὶ ζῶων).

Βιομηχανία. Ἀκμασιότατη, ἰδίως ἐν Αὐστρίᾳ καὶ Βοσμίᾳ (ὕφασματα, ζῆθος, ὕαλος, βάρβδοι σιδηροδρομικαί, χάλυψ, βαμβακερά, μεταξωτὰ καὶ ἐριοῦχα. Γενικῶς προϊόντα πάσης βιομηχανίας. Ἐν Βιέννῃ κατασκευάζονται ἐπιπλα παγκοσμίου φήμης καὶ μουσικὰ ὄργανα, ἰδίᾳ κλειδοκύμβαλα πεφημισμένα (ἐξαγωγή κλειδοκυμβάλων ὑπὲρ τὰς 3 χ. ἔτησίως). Ὑπὸ ἔποψιν δυνάμεως ἡ Αὐστριακὴ βιομηχανία εἶναι τὸ $\frac{1}{5}$ τῆς Γαλλικῆς. Μέταλλα ἄφθονα ἐκεῖ.

Ἐμπόριον. Παγκόσμιον (4 δισεκ. φρ.) ἐμπορικὸν ναυτικὸν 250 ἀτμόπλοια καὶ 220 μεγάλα ἰστιοφόρα. 10 χ. ἄλλα πλοῖα (ναῦται καλοὶ λαμβάνονται ἐκ τῆς Δαλματίας).

Συγκοινωνία. Πυκνοτάτη και τελεία. Πλήν τῶν σιδηροδρ. (33 χ. χμ.), πλωτοὶ ποτ. και διώρυχες (7 χ. χμ.)

Προϋπολογισμὸς. 2,900 ἐκ. φρ.

Χρέος. 15 δισεκ. φρ.

Θρησκεία. Ἐπίσημος εἶναι ἡ Καθολικὴ (33 ἐκ.) ἀλλὰ και διαμαρτυρόμενοι και ὀρθόδοξοι (5 ἐκ.) και Ἰουδαῖοι και Μωαμεθανοὶ πολλοί.

Παιδεία. 11 πανεπιστήμια, 7 πολυτεχνεῖα, 115 πρακτικαὶ σχολαὶ και ὑπὲρ τὰς 50 χ. μικροτέρων ὑπάρχουσιν ἐν τῇ χώρῃ.

Γλῶσσα. Ἐπίσημος εἶναι ἡ Γερμανικὴ και Οὐγγρικὴ.

Πολίτευμα. Ἐκάτερον τῶν δύο κρατῶν ἔχει ἰδίαν κυβέρνησιν και δύο βουλάς, εἶναι δὲ ἡνωμέναι εἰς μίαν μοναρχίαν συνταγματικὴν ἀπὸ τοῦ 1867, ἣς ὁ ἡγεμὼν (Φραγκίσκος Ἰωσήφ) καλεῖται αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας και βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας. Κοινὰ ἔχουσι τὰ αὐτοκρατορικὰ ὑπουργεῖα ἐν Βιέννῃ, τῶν Ἐξωτερικῶν, τῶν Οἰκονομικῶν τῶν Στρατιωτικῶν και Ναυτικῶν.

Στρατός. Ἐν εἰρήνῃ 350 χ. ἐν πολέμῳ δὲ 1,880,000.

Στόλος. 132 πλοῖα, ὧν 18 θωρηκτὰ διάφορα. Οἱ ναῦται ἐπίσης ἐκ τῶν νήσων και τῆς Δαλματικῆς παραλίας λαμβάνονται.

Κάτοικοι. Ἡ Αὐστρουαγρία παρουσιάζει σπουδαίαν ποικιλίαν κατοίκων. Τὰ ἐκ τῆς Ἀσίας μεταναστεύσαντα ἔθνη κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἔλαβον διεύθυνσιν πρὸς τὸν Δούναβιν και τὸ Οὐγγρικὸν βαθύπεδον, ἐνθα ἀπαντῶνται τὰ λείψανα αὐτῶν. Οἱ Μαγυᾶροι ἢ Οὐγγροι, οἱ Σέκλοι, οἱ Κουμᾶνοι (τουρκικῆς καταγωγῆς), οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Ἀρμένιοι, οἱ Ἀθίγγανοι κλ. Οἱ Γερμανοὶ (10 ἐκ. ἰδίως Γερμανοί, Βοεμοί, Μοραβοί). Οἱ Σλαῦοι (20 ἐκ. Τσέχοι, Σλοβάκιοι, Πολωνοὶ ἐν Γαλικίᾳ ἰδίως, Βένδοι, Κροᾶται, Σλαβῶνοι, Σέρβοι, Δαλματοὶ και Ῥουθῆνοι), οἱ Ῥωμικῆς καταγωγῆς (Ἰταλοί, Ἑλληνας, Βλάχοι κλ.) Ἀπαντες οἱ ἀνωτέρω λαοὶ διακρίνονται διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἡθῶν και ἐθίμων λαλοῦσι δὲ περὶ τὰς 20 διαλέκτους.

Πολιτισμὸς. Ὁ ὕλικός πολιτισμὸς τῆς Αὐστρίας εἶναι ἀκμαῖος ἀνταγωνιζόμενος πρὸς τὸν τῶν ἄλλων Δυνάμεων. Κατὰ τινὰ στοιχεῖα κατέχει τὰ σκῆπτρα (ύαλουργία, ὀργανοποιία, ἐπιπλοποιία, ζυθοποιία κλ.). Ὁ πνευματικὸς εἶναι ἐπίσης ἐφάμιλλος πρὸς τὸν τῶν Μ. Δυνάμεων, ἀλλ' οὐχὶ και ὁμοιόμορφος· διότι δὲν εἶναι ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένοι πάντες οἱ τὴν Αὐστρίαν ἀπαρτίζοντες λαοί. (Ἔπερ-έχουσιν οἱ Γερμανοί).

Ἡ Αὐστροουγγαρία μόνη ἐκ τῶν Μ. Δυνάμεων δὲν ἔχει κτήσεις ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. τῆς Σπίτσβεργ ἔχει μόνον τὴν νῆσον Τρισέφλαντ, ἣτοι νῆσον τοῦ Ἰωσήφ.

9. ΔΙΧΤΕΝΣΤΑΙΝ

(160 □ χμ. 10,000 κ.)

Θέσις. Ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ὑφισταμένη ἀπὸ τοῦ 1723 κεῖται μεταξὺ Αὐστρίας καὶ Ἑλβετίας, ΝΑ. τῆς λίμνης Κωνσταντίας· κατοικεῖται ὑπὸ Γερμανῶν καὶ ἔχει πρωτ. τὴν Βαδούζην 1100 κ. Ὁ ἡγεμὼν τῆς χώρας διαμένει συνήθως ἐν Βιέννῃ.

Γ'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

Ἐν τῇ βορείῳ Εὐρώπῃ περιλαμβάνονται τὰ ἀκόλουθα κράτη: Μεγάλη Βρεταννία καὶ Ἰρλανδία, Σουηδία καὶ Νορβηγία, Δανία καὶ ἡ Ἑσθονία μετὰ τῆς Φινλανδίας.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ

(314,340 □ χμ. 41 ἐκ. κ.)

Θέσις. Ἡ Μεγάλη Βρεταννία κατέχει τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς Εὐρώπης ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ. Χωρίζεται τῆς Ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης διὰ τῆς θαλάσσης τῆς Μάγχης στενουμένης εἰς τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί (32 χμ.). Ἡ θέσις τῆς Μ. Βρεταννίας πάλαι ἔθεωρεῖτο εἰς τὰ πέρατα τοῦ γνωστοῦ κόσμου καὶ μακρὰν τῶν κέντρων τῆς συγκοινωνίας τοῦ μέσου αἰῶνος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνκαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς ἡ θέσις τῆς χώρας ἀπέβη πολὺ εὐνοικὴ διὰ τὴν κυριαρχίαν τῆς θαλάσσης καὶ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου.

Νῆσοι. Πολλαὶ νῆσοι (ὑπὲρ τὰς 650) ἀποτελοῦσι τὸ βασίλειον τῆς Μεγάλης Βρεταννίας. Τούτων σπουδαιόταται εἶναι 1) Ἡ Μεγάλη Βρεταννία (Ἀγγλία καὶ Σκωτία), ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης (230 χ. □ χμ.) καὶ ἡ Ἰρλανδία. 2) Αἱ τρεῖς Νορμανδικαὶ Ὠρουγνύ, Ἰερνσέη καὶ Ἰερσέη. 3) Αἱ Σκίλλυκι (145), ἡ Οὐάιτ (40 χ. κ.) κλιμα λαμπρόν) καὶ Πορτλάνδ. 4) Αἱ Ὀρκαδες (77). 5) Ἡ Μαίνη καὶ ἡ Ἀγγλετὴ συνδεομένη μετὰ τῆς ξηρᾶς διὰ σεληνοειδοῦς γεφύρας, δι' ἧς διέρχεται σιδηρόδρομος. 6) Αἱ Ἑβρίδες (300,86 κτφκημένα 120 χ. κ) Ἐν μιᾷ τούτων τῇ Στάφφα συγκειμένη ἐξ ἐνὸς βρυσσανίτου λίθου ὑπάρχει τὸ ἄντρον τοῦ Φίγγαλ.

7) Αί Σχετλανδικαί (117,53 κατωκ. 40 χ. κ.) Πλήν τῶν ἀνωτέρω ἢ Μ. Βρεταννία κατέχει ἐν Εὐρώπῃ τὸ Γιβραλτάρ, τὴν Μελίτην (Μάλταν 60 χ. κ.) πρωτ. Λα-Βαλλέττα 60 χ. κ. ὦν 5 χ. φρουρά· ναύσταθμος, πολεμικὸς καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν, ναυπηγεῖα, (10 χ. πλοῖα κίνησις ἐτησίως), τὸ Κόμηνο καὶ τὸ Γότζο ἢ Γαῦλον (17 χ. κ.).

Πορθοιοί. Ὁ τοῦ Καλαί (32 χμ.), ὁ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (40 χμ.) καὶ ὁ Βόρειος (30 χμ.). Αὐλῶνες πλεῖστοι διὰ μέσου τῶν νήσων, θάλασσα περίξ ἀβαθής, ἀλλὰ τρικυμιώδης.

Κόλποι. Ὁ τοῦ Ταμέσεως, ὁ Ουόσχης, ὁ Οὐμβερ, στόμα διαφόρων ποταμῶν, ὁ Φόρθης καὶ ὁ Μωράύς ἐν τῇ ἀνατολικῇ παραλίᾳ. Ὁ τῆς Μπριστόλ, ὁ Κάρδιγαν, ὁ τῆς Λίβερπουλ, ὁ Σολθάῦ καὶ ὁ Κλύδης ἐν τῇ Δ. παραλίᾳ. Ὁ Γαλουένης καὶ ὁ Δονεγάλης ἐν τῇ Ἰρλανδίᾳ. Ἡ χώρα ἔχει καὶ ἄλλους πολλοὺς κόλπους καὶ ὄρμους, ἐν οἷς ἡ πλημμυρίς ἐπὶ πολὺ ἀναβαίνουσα καθιστᾷ τοὺς εἰς αὐτοὺς ἐκβάλλοντας ποταμοὺς μεγάλους καὶ κολποειδεῖς. Ὁ νησιωτικὸς χαρακτῆρ καὶ οἱ πολλοὶ κόλποι τῆς χώρας ἔσχον σπουδαίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ναυτικῆς δεξιότητος τῶν κατοίκων.

Λιμένες. Ὑπὲρ τοὺς 500 λιμένεας ἔχει ἡ χώρα, ἐν οἷς πολλοὶ τεχνητοί. Ὁ τοῦ Λονδίνου καὶ Λίβερπουλ εἶναι οἱ πρῶτοι τοῦ κόσμου. Πολεμικοὶ λιμένες εἶναι κυρίως πρὸς Ν. διότι ἐκεῖ οἱ ὄρμοι εἶναι φυσικῶς ὄχυροί. Τοιοῦτοι εἶναι ὁ Πλύμουθ 98 χ. κ. καὶ Φάλμουθ. Αἱ πρὸς Ν. παραλίαι πόλεις ἔχουσιν ἐργαστάσια περιέχοντα πάντα τὰ πρὸς ἐξοπλισμὸν χρήσιμα. Φάροι, φανοί, σταθμοὶ μετεωρολογικοὶ καὶ ναυαγοσωστικοί, πλοῖα εἰδικὰ πρὸς ὑδρογραφικὰς μελέτας, πρὸς συντήρησιν τῶν καλωδίων καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν ναυαγῶν ἀποτελοῦσι στοιχεῖα πολιτισμοῦ τῆς χώρας. Ναυπηγεῖα πολεμικῶν πλοίων εἶναι ἐν Πλύμουθ, Πόρτσμουθ καὶ Μπούλιτς πλησίον Λονδίνου, 45 δὲ χμ. ΝΑ. τοῦ Λονδίνου εἶναι ὁ ναύσταθμος Τσιάταμ (Χάθαμ) 27 χ. κ. μετὰ σχολῆς μηχανικῆς τοῦ ναυτικοῦ.

Ὅρη. Τέσσαρα συστήματα ὀρέων ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ. Τούτων τὰ τρία ἐκτείνονται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Τὸ δὲ τέταρτον ἀρχεται ἀπὸ τῆς κοιλάδος τοῦ Τρέντου (πρὸς Δ. Οὐμβερ) καὶ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Σκωτίας ὡς μεμονωμένη σειρὰ. Ταῦτα εἶναι 1) τὰ ὄρη Κορνουαλλίας καὶ Δεβόνης χαμηλὰ μέχρι 1000 μ. καταλήγοντα εἰς τὸ ἀκρωτήριον Λιζάρδον καὶ Λανδσένδον. Εἶναι ὄρη γραφικὰ, ἀλλὰ γυμνά, ἐν ᾧ εἰς τὰς κοιλάδας ἀπλοῦται πλουσία βλάστησις (μεγάλῃ

αφθονία μολύβδου, χαλκοῦ κασσιτέρου), 2) τῆς Οὐαλλίας τὸ ὑψίπεδον ἀνυψούμενον ἀπὸ τριῶν μερῶν ἀποτόμως ἐκ τῆς θαλάσσης περιβάλλει διὰ δύο προεχόντων ἄκρων τὸν κόλπον Κάρδιγαν, διατέμνεται ὑπὸ λοχυῶν καὶ τελμάτων (ὑψίστη κορυφή Σνόουδον 1090 μ.), 3) τῆς Κομβερλανδίας καὶ 4) τὰ Πεννινικά, συνιστάμενα ἐκ τριῶν ὄροσειῶν χωριζομένων διὰ βαθειῶν φαράγγων ἐκ Ν. πρὸς Β. Διὰ τῆς Ν. φαράγγος διέρχεται ἡ διῶρυξ Λίβερπουλ-Οὐμβερ. Τὰ Πεννινικά ὄρη καθὼς καὶ τὰ τῆς Κομβερλανδίας συνίστανται ἐκ πετρωμάτων τοῦ ἀνθρακοφόρου σχηματισμοῦ (ιδίως ἀνθρακασβεστίου), περιστοιχίζονται δὲ ὑπὸ πλουσιωτάτων λιθανθρακωρυχείων καὶ σιδηρωρυχείων. Ἐνταῦθα ἀπαντᾶται ὁ πυκνότερος πληθυσμὸς τῆς Ἀγγλίας καὶ αἱ μεγάλα βιομηχανικὰ πόλεις αὐτῆς). Τὸ ΝΑ. τμήμα εἶναι πεδινὸν ἢ λοφῶδες.

Ἐν Σκωτίᾳ παρατηρεῖται ἡ αὐτὴ διάταξις τῶν ὄρων, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ τὸ ὄρεινόν στοιχεῖον. Τὸ μεθόριον Σκωτικὸν ὄρος Σεβρότ εἶναι χαμηλότερον. Περαιτέρω ὑψοῦνται ἀπὸ ΝΑ. πρὸς ΒΑ. τὰ Γραμπιανὰ καθ' ὅλον τὸ πλάτος τῆς Σκωτίας (ὑψιστον Βενεβές 1340 μ.) καὶ τὰ ἄγρια καὶ γυμνὰ Καληδονικὰ φέροντα πολλὰς λίμνας ἰχθυοτρόφους καὶ βαθεῖας ἐντομὰς πρὸς Δ. Διὰ μιᾶς τούτων κατεσκευάσθη ἡ Καληδόνειος διῶρυξ. Τούτων αἱ ὑψηλότεραι σειραὶ εὐρίσκονται πρὸς Δ. καὶ ἔχουσι τὴν συνέχειαν αὐτῶν εἰς τὰ ἀπέναντι ὄρη τῶν νήσων, ἐν ᾧ πρὸς Α. καταλήγουσι ταῦτα εἰς λόφους καὶ πεδιάδας. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἢ νήσος εἶναι ὄρεινὴ μὲν πρὸς Δ. καὶ Β. πεδινὴ δὲ ΝΑ. Ἐνεκα τῆς ταιαυτῆς διαπλάσεως τοῦ ἐδάφους ἡ ΝΑ. πλευρὰ τῆς χώρας ἐπολιτίσθη πρότερον καὶ ἡ χώρα τότε ἦτο μᾶλλον γεωργικὴ· ἐνταῦθα δὲ ἔλαβον χώραν αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Κελτῶν, Γάλλων καὶ Νορμανδῶν καὶ ἔπειτα τῶν Ἀγγλῶν, Σαξόνων καὶ Δανῶν. Ἀπὸ τῆς Βασιλείσεως Ἐλισσάβετ (τέλος 16ου αἰῶνος) ἐγνώσθησαν τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως τῆς χώρας καὶ ἔκτοτε ἤρχισεν ἡ Μ. Βρετανία νὰ μεταβάλληται εἰς ναυτικὴν, ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν δύναμιν.

Ἐν Ἰρλανδίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ μορφή τοῦ βαθυπέδου. Ἡ χώρα ἐν τῷ μίσθῳ εἶναι πεδινὴ μετ' ἀσημάντων λόφων καὶ μεγάλων λιμνῶν. Σειρὰ κεχωρισμένων ὄροπεδίων περιβάλλει τὸ πεδίου στεφανοειδῶς. Διὰ τοῦτο αἱ ἄκται εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπόκρημνοι καὶ βραχῶδεις, ἀποτομωτέρω δὲ ἢ ΒΑ. ἀκτὴ, ἐν ᾗ αἱ ἐκ βασάλτου στῆλαι

ἀναβαίνουνσι κάθετοι ἐκ τῆς θαλάσσης. Τὰ ὄρη καλλιεργοῦνται μέχρι τῶν κορυφῶν (1000 μ.). Τὸ πεδῖον εἶναι εὐφορον, ἔχει δὲ καὶ πολλὰ τέλματα καὶ ἔλη, στερεῖται δὲ ἀρυκτολογικῶν θησαυρῶν. Ἡ μεγάλη ὑγρασία καὶ ἡ ὀλίγη ἡλιακὴ θερμότης ἐμποδίζουσι τὴν καλλιεργίαν τοῦ σίτου. (γεώμηλα, χορτονομαί, κτηνοτροφία). Ἡ χώρα ἀνήκει εἰς Ἕλληνας πλουσίους καὶ εὐγενεῖς κληρικούς. (Ἄτυχεῖς πολιτικαὶ συνθήκαι ἀνέπτυξαν ἀσπονδον μῖσος κατὰ τῶν Ἕλλων καὶ ἠλάττωσαν τὸν πληθυσμὸν τῆς νήσου μεταναστεύοντα εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν.

Ἀκρωτήρια. Λιζάρδον, Λανδσένδον, ἀγίου Δαυὶδ, Βράθον, Κύναιρδον καὶ πλεῖστα ἄλλα. Ἐν Ἰρλανδίᾳ Μαλτῖνον καὶ Μέζενον.

Ποταμοί. Ὁ Τάμεσις, μέγιστος πάντων εἰς τὸν ὁμῶν. κόλπον. Ὁ Οὐμβερ σχηματιζόμενος ἐκ τοῦ Τρέντου καὶ Οὔση. Ὁ Σέβερνος εἰς τὸν κόλπον Μπριστόλ. Ὁ Μερσέυς, εἰς τὸν κόλπον Λίβερπουλ. Ὁ Κλύδης εἰς τὸν ὁμῶν. κόλπον. Ὁ Δουνδάσιος, ὁ Φόρθης εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν καὶ πλεῖστοι ἄλλοι. Ἐνεκὰ τῆς θέσεως τῶν ὁρέων κειμένων ἐπὶ τῆς Δ. πλευρᾶς ὁ ῥοῦς τῶν Δ. ποτ. εἶναι βραχύς, ἐν ᾧ τῶν Α. εἶναι μακρότερος καὶ ἤρεμος διὰ τὴν ἔκτασιν τῶν πεδιάδων καὶ τὴν μικρὰν κλίσιν αὐτῶν. Ἐνεκὰ δὲ τῶν βαθέως εἰσχωρούμενων κόλπων καὶ τῆς μεγάλης πλημμυρίδος οἱ ποταμοὶ καθίστανται πλώιμοι εἰς μεγαλύτερον διάστημα, ἢ ὅσον θὰ ἐπέτρεπον τὰ ἀρχικὰ αὐτῶν ὕδατα. Ἐκ τῆς τοιαύτης σχέσεως τῶν ποταμῶν πρὸς τοὺς κόλπους ἐξηγεῖται ἡ ἰδρυσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις μεγάλων ἐμπορικῶν πόλεων εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, ἐν ᾧ τούναντιον ὄρυι βαθεῖς, εἰς οὓς δὲν ἐκβάλλουσι σημαντικοὶ ποταμοὶ μετεβλήθησαν εἰς πολεμικοὺς λιμένας. Τῶν ποταμῶν γίγνεται σκοπιμωτάτη ἐμετάλλευσις. Τινὲς καὶ φῶς ἔτι παρέχουσι.

Λίμναι. Πολλαὶ λίμναι ὑπάρχουσι, ἰδίᾳ ἐν Σκωτίᾳ ἔχουσαι τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ ὄρη καὶ τοὺς κόλπους διεύθυνσιν, ἥτοι ἐκ τῶν ΝΔ. πρὸς τὰ ΒΑ. Διὰ μέσου τῶν παραλλήλων σειρῶν τῶν Γραμπιανῶν ὁρέων ἀπαντῶνται βαθεὰ ἰζήματα (300 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν) κατεχόμενα ὑπὸ στενῶν καὶ μακρῶν λιμνῶν, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ Ταίη, ἡ Λομόνδη, ἐν ᾗ 30 νησίδες καὶ ἡ Καιτρίνη. Πέραν δέ, εἰς τὴν διώρυχα τῆς Καληδονίας ἡ Νέσση καὶ ἡ Λόχη ἐνούμενη διὰ τῆς διώρυχος μετὰ τοῦ κόλπου Μοράυ.

Διώρυχες. Διὰ μεγάλου δικτύου διωρύχων συνδέονται πρὸς ἀλλήλους πάντες οἱ πλώιμοι ποταμοὶ μετὰ τῶν μεγάλων πόλεων καὶ

τῶν ἑκατέρωθεν κόλπων (ὑπὲρ τὰς 100 διώρυχες μῆκους 5000 χμ.).

Κλίμα. Ὁ πλούσιος θαλάσσιος διαμελισμὸς τροποποιεῖ σπουδαίως τὸ κλίμα. Βροχαὶ ἄφθονοι, ἰδίᾳ πρὸς Δ. Οὕτως ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπικρατεῖ κλίμα ὑγρὸν, ὠκεάνειον καὶ ἡμιχλωδές. Ὁ χειμῶν εἶναι γλυκύς, μέτριος, τὸ θέρος δροσερὸν καὶ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον ὑγρά. Ἐν Σκωτίᾳ τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ θυελλῶδες. Ἐν Ἰρλανδίᾳ θερμότερον τοῦ τῆς Ἀγγλίας καὶ ὑγρὸν, σχεδὸν δὲν πρέρχεται ἡμέρα ἄνευ βροχῆς.

Ἐδαφος. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοιοῦτου κλίματος τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον περιέχον πρὸς καλλιέργειαν μεγάλως ἐκτάσεις. Οἱ μέτριοι χειμῶνες καὶ τὸ ὑγρὸν κλίμα βοηθοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν τῶν φυτικῶν λειμώνων, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν τεχνητῶν τοιούτων καλύπτουσι πλέον τοῦ $\frac{1}{2}$ τοῦ πεδινοῦ ἐδάφους. Τὰ ὄρη ἐγκλείουσι πλουσιώτατα στρώματα γαιανθράκων, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου καὶ κασσιτέρου.

Προϊόντα. Ἄν καὶ ἡ καλλιέργια τῆς γῆς ἐκτελεῖται διὰ τελειοτάτων μεθόδων, τὰ δημητριακὰ ἐν γένει δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, προμηθεύονται δὲ τοιαῦτα ἔξωθεν. Κτηνότροφικὰ (βόες 15 ἑκατολίτρων βάρους), ἵπποι πρόβατα κτλ. τρέφονται ἐξαιρέτου μεγέθους καὶ γένους. Μεσημβρινοὶ καρποὶ (σταφυλὴ κτλ.) δὲν ὀριμάζουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀλιευτικά: φάλαινα, μαινίδες κτλ. Δασικά. Γαιάνθρακες, σίδηρος, μολύβδος, κασσίτερος. Πάντα τὰ προϊόντα τῆς χώρας ἰδίως τὰ τεχνητὰ διακρίνονται διὰ τὴν τελειότητα αὐτῶν (Ἑγγλέζικο κρασβῆτι, μηχανή, ὕφασμα κτλ.). Τελειότητα ἀνάπτυξιν τῶν τεχνητῶν προϊόντων τοῦ φυτικοῦ, τοῦ ζωολογικοῦ καὶ ὀρυκτολογικοῦ βασιλείου.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Τὸ ΝΑ. τμήμα κατέχει ἡ Ἀγγλία, ἥτις μετὰ τῆς ΝΔ. κειμένης Οὐαλλίας διαιρεῖται εἰς 52 κομητείας ἢ ἐπαρχίας. Τὸ Β. κατέχει ἡ Σκωτία διηρημένη εἰς 32 κομητείας. Πρὸς Δ. εἶναι αἱ 32 κομητείαί τῆς Ἰρλανδίας. Αἱ λοιπαὶ νῆσοι ὑπάγονται διοικητικῶς εἰς τὰς πλησίον κομητείας.

Πόλεις Ἀγγλίας. Λονδίνον 4,500,000 κ. μετὰ τῶν προαστείων 6 ἐκ. κ. ἡ μεγίστη πόλις τοῦ κόσμου καὶ ὁ πρῶτος λιμὴν (30 χιλ. πλοῖα κίνησις) ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ταμέσεως. Τὸ Ἄστυ καὶ τὸ Οὐεστμίνστερ κεῖνται ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τὸ δὲ Σαουθουάρκ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ἔνθα τὰ ἐργοστάσια καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Τὸ Οὐέστερνδ εἶναι τὸ ἀριστοκρατικὸν τμήμα, ἔνθα τὰ ἀνάκτορα, βαουλευτά-

ρια καὶ τὰ μέγαρα τῶν εὐπατριδῶν. Τὸ Λονδίνον ἔχει τὸ περίφημον Βρετανικὸν μουσεῖον, βιβλιοθήκας, πινακοθήκας, θέατρα, ναοὺς κτλ. πολλοὺς ὑπογείους καὶ ἐναερίους σιδηροδρόμους καὶ 10 χ. ἀστυφύλακας. Γρήνουιτς, παρὰ τὸ Λονδίνον προάστειον μετὰ διασήμεου ἀστεροσκοπεῖου (πρῶτος μεσημερινός). Μπραΐτον 140 χ. κ. θερινὸν ἐνδιαίτημα. Μπούλιτς 40 χ. κ. κέντρον τοῦ πυροβολικοῦ τῆς Ἀγγλίας μετὰ στρατιωτικῆς ἀκαδημείας. Μπέστχαμ 300 χ. κ. Καντερβουρή 30 χ. κ. ἔδρα τοῦ α'. ἀρχιεπισκόπου. Ντόβερ 35 χ. κ. λιμὴν ἐπὶ τῆς Μάγχης (ναυπηγεῖα, ἀλείεα). Πόρτσμουθ καὶ Πλύμουθ. Λίνκολν 42 χ. κ. Μπριστόλ 230 χ. κ. Ὁξφόρδη 45 χ. κ. μετὰ ἀρχαίου πανεπιστημίου καὶ δύο ἀστεροσκοπεῖων. Κανταβρυγία 45 χ. κ. μετὰ διασήμεου πανεπιστημίου. Μπίρμιγγχαμ 510 χ. κ. (κλινοποιία, βελονοποιία, γραφίδες, 200 ἐργοστάσια σιδηρουργεῖα, ὑαλουργεῖα κτλ. νομισματοκοπεῖον). Λεϊκεστρία (Λέστρ) 208 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Νότιγχαμ 136 χ. κ. Λίβερπουλ 634 χ. κ. δεῦτερος λιμὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ τρίτος τοῦ κόσμου, πρῶτον βαμβακεμπορεῖον. Βάριγκτον (25 χμ. Α.) 50 χ. κ. (250 ἐργοστάσια κλωστικῆς, βελονοποιίας, ζυθοποιίας). Μάντσεστερ—Σαλφόρδ 550 χ. κ. διπλῆ πόλις καὶ πρώτη τοῦ κόσμου κατὰ τὰ ὑψάσματα τὰ βαμβακερά. Ἄρδουικ 33 χ. κ. προάστειον συγκεῖμενον ἐξ ἐργοστασίων. Σχεεφίλδη 355 χ. κ. ἔχουσα τὰ πρῶτα τῆς Ἀγγλίας ἐργοστάσια μεταλλίνων τεχνουργημάτων. Λήδση 360 χ. κ. ἔχουσα τὰ πρῶτα ἐριουργεῖα τῆς Ἀγγλίας (100 μετὰ 30 χ. ἐργατῶν). Μπάκεφιλδ 33 χ. κ. (πύλεμος τῶν δύο βόδων). Ἰόρκη 60 χ. κ. ἔδρα τοῦ β'. ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀγγλίας. Μπλάκβουρν 130 χ. κ. κέντρον νηματοπρίας. Ἄλιφαξ 80 χ. κ. Μπραδφόρδ 230 χ. κ. (ἀνθρακωρυχεῖα, χυτήρια κτλ.). Νιουκάστελ 220 χ. κ. μετὰ τῶν μεγίστων γαιανθρακωρυχείων τοῦ κόσμου. Σούνδερλανδ 130 χ. κ. Στόκκη 140 χ. κ. Πρέστον 115 χ. κ. (νηματουργεῖα, ἐριουργεῖα). Οὐλλη 235 χ. κ. Μπόλτον 115 χ. κ.

Πόλις τῆς Οὐαλλίας. Κάρδιφ 160 χ. κ. λιμὴν ἐπίσημος διὰ τὴν ἐξαγωγήν τῶν γαιανθράκων. Σουάνση 100 χ. κ. μετ' ἀνθρακωρυχείων καὶ μεταλλουργείων χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου. Πέμβροκ 35 χ. κ. ἐπὶ ὄρου ὄχυροῦ. Γλώτσεστερ 40 χ. κ. (βελονοποιία, σίδηρος) κτλ.

Πόλις Σκωτίας. Ἐδιμβούργον 265 χ. κ. πλησίον τοῦ κόλπου Φόρθη πρωτ. τῆς Σκωτίας, μετὰ πανεπιστημίου, μουσείων, βι-

βλιοθηκῶν καὶ ἀγκυαίου βιβλιοεμπορείου. Πρὸς Δ. τῆς πόλεως εἶναι ὁ λόφος Κάλτων—Χίλλ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ὑπάρχουσιν οἰκοδομήματα κατ' ἀπομίμησιν τῆς ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ Ἐδιμβούργον καλεῖται « Ἀθῆναι τοῦ Βορρᾶ ». Λεῖθη 30 χ. κ. ἐπίνειον τοῦ Ἐδιμβούργου. Γλασκῶθ 658 χ. κ. ἡ μεγίστη καὶ ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Σκωτίας. Πέρθη 40 χ. κ. καθέδρα ἄλλοτε τῶν βασιλέων τῆς Σκωτίας Δούνδη 153 χ. κ. τὸ α'. λιμεμπορεῖον τῆς Ἀγγλίας. Ἀβερδῆνη 125 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου.

Πόλεις Ἰρλανδίας. (83,840 □ χμ. 4,400,000 κ.). Δουβλίον 250 χ. κ. ἐν τῇ Α. ἀκτῇ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Λίφφey σχήματος κυκλικῷ μετὰ πανεπιστημίου καὶ ἀκαδημείας τῶν ἐπιστημῶν. Μελφάστ 260 χ. κ. ἐκ τῶν πρώτων φυσικῶν λιμένων τοῦ κόσμου (βιομηχανία λιπῶν ὑφασμάτων. Μπατερφόρδ 49 χ. κ. εἰς τῶν πρώτων λιμένων τῆς Ἰρλανδίας (σφαγεῖα βοῶν πρὸς ἐμπορίαν, ἐμπόριον μαινίδων μέγα). Κόρκη 90 χ. κ. λαμπρὸς λιμὴν καὶ ναύσταθμος. Λιμερική 50 χ. κ. πόλις ἐμπορική. Κηνστάουν 11 χ. κ. σταθμὸς φαλαινοθηρῶν. Πρὸς Δ. τῆς Κόρκης εἶναι ἡ νησίς Βαλεντία ἔχουσα τὸν δυτικώτατον τῆς Εὐρώπης λιμένα, ἐξ οὗ ἀναχωρεῖ τὸ ἐκ 3000 χμ. ὑποβρύχιον καλώδιον πρὸς τὴν Ν. Φινλανδίαν.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει 24 πόλεις ἐχούσας ὑπὲρ τὰς 100 χ. κ. καθ' ἅπαντα δὲ τὸν κόσμον ἀποικίας περὶ τὰ 28 ἐκ. □ χμ. καὶ περὶ τὰ 320 ἐκατ. ὑπηκόων.

Ἡ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ἡ κυρίως Ἀγγλία διακρίνεται εἰς γεωργικὴν ΝΑ. καὶ βιομηχανικὴν κατὰ τὰ Δ. καὶ Β. Πάλαι ἦτο μόνον γεωργικὴ χώρα καὶ αἱ μεγάλαι πόλεις παρετηροῦντο κατὰ τὰ ΝΑ. ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 16ου αἰῶνος ἡ βιομηχανία στηριχθεῖσα εἰς τὰ μοναδικὰ ὄρυκτά τῆς χώρας καὶ τὸ ἐμπόριον τὸ θαλάσσιον, εἰς ὃ ἔδωκεν ὄθησιν ἡ Ἀγγλικὴ δεξιότης ηὔξηθησαν καταπληκτικῶς καὶ οὕτως ἰδρύθησαν πόλεις πολυανθρωπώταται καὶ πρὸς Δ. Τὰ μέσα τῆς γεωργίας εἶναι τελειότατα καὶ πρακτικώτατα.

Βιομηχανία. Ἐκάστη τῶν Δ. ἰδίᾳ πόλεων ἀποτελεῖ κέντρον ἴδιον ἐνὸς τῶν ἀκολούθων κλάδων τῆς βιομηχανίας: τῆς βαμβακουργίας, ἐριουργίας, λινουργίας, μεταξουργίας, μεταλλουργίας ἐν γένει

(ὄλων τῶν κλάδων αὐτῆς), ὑαλουργίας, χρυσοχοίας, χαρτοποιίας, ναυπηγικῆς καὶ πάσης ἄλλης βιομηχανίας γνωστῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ δύναμις τῆς Ἀγγλικῆς βιομηχανίας εἶναι τριπλασία τῆς Γαλλικῆς. Εἶναι ἡ πρώτη τοῦ κόσμου (130,000 ἐργοστάσια τεχνητῶν προϊόντων). Ἡ βιομηχανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς εἰς τὰ πλούσια μεταλλωρυχεῖα καὶ εἰς τὰς πρώτας ὕλας τοῦ φυτικῆς βασιλείου, τὰς ὁποίας εἰσάγει ἐκ τῶν ἀπεράντων αὐτῆς ἀποικιῶν ἢ χωρᾶ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία κατὰ ποσὸν δὲν εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ κατὰ ποιὸν εἶναι ἐξαιρετος (βόες καὶ ἵπποι ἀρίστων γενῶν). Τελειοτάτη ἐκμετάλλευσις τοῦ ζωικοῦ βασιλείου (ἐχθύες, φάρμακκ, μεταξωτά, δέρματα βυρσοδεψία, τυροκομία). Ἡ Μ. Βρετανία κατέχει κατὰ πάντα τὰ ἀνωτέρω τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὕπατον βαθμόν.

Ἐμπόριον. Τὸ πλουσιώτατον εἰς γαϊάνθηρακας (190 ἐκ. τόν.), σίδηρον (8 ἐκ. τόν.) κλ. ἔδαφος τῆς χώρας, ἡ ἔξοχος ἐσωτερικὴ συγκοινωνία, τὸ πνεῦμα τοῦ συναϊτερισμοῦ, αἱ παγκόσμιοι ἀποικίαι καὶ αἱ ἐκ τούτων κομιζόμεναι ἐξαιρεταὶ ἀκατέργαστοι ὕλαι καὶ τὸ μέγιστον ἐμπορικὸν ναυτικὸν τοῦ κόσμου (25,000 πλοῖα, ὧν 12,100 ἀτμόπλοια) ἔδωκαν εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (20 δισεκ. φρ. ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου). Ἡ Ἀγγλία εἶναι παμμέγιστον ἐργοστάσιον, ἐν τῷ ὁποίῳ σφυρηλατεῖται ὁ πολιτισμὸς αὐτῆς, διὰ τοῦ ὁποίου ἔχει φόρου ὑποτελεῖς σχεδὸν πάντας τοὺς λαοὺς τῆς γῆς.

Συγκοινωνία. 38,000 χμ. σιδηρ. Ὑπὲρ τὰς 5,000 χμ. διωρύχων καθιστῶσι τὴν ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν πυκνοτάτην. Ἐξωτερικῶς παγκόσμιος ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Τηλεγράφοι Ἀγγλικοὶ καθ' ὅλην τὴν γῆν. Παροιμιώδης τελειότης εἰς πάντα τὰ εἶδη.

Προϋπολογισμός. 3 δισεκ. 250 ἐκ. φρ. ἀνάλογος πρὸς τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας.

Χρὸς. 17 δισεκ. φρ.

Θρησκεία. Ἡ ἐπισκοπικὴ ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐν Σκωτίᾳ ἡ πρεσβυτεριανή, κλάδος τῆς τῶν διαμαρτυρομένων. Ἐν Ἰρλανδίᾳ ἡ καθολικὴ. Διαφωνοῦσαι πρὸς τὰς ἀνωτέρω εἶναι αἱ διάφοροι αἱρέσεις (36 περίπου).

Παιδεία. Πολλὰ πανεπιστήμια καὶ σχολεῖα, ἰδίως ἰδιωτικὰ, μουσεῖα καὶ βιβλιοθῆκαι παρέχουσι δαψιλῆ μόρφωσιν εἰς τοὺς κατοί-

κους. Ἄλλ' ἡ λαϊκὴ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς χώρας.

Γλῶσσα. Ἡ Ἀγγλικὴ προεληθοῦσα ἐκ τῆς Γερμανικῆς καὶ Γαλλικῆς, διαδεδομένη ἕσσαν οὐδεμίᾳ ἄλλῃ πλὴν τῆς Κινεζικῆς.

Πολίτευμα. Ὁ τελειότατος τύπος τοῦ συνταγματικοῦ πολιτεύματος μετὰ δύο βουλῶν τῆς τῶν Λόρδων καὶ τῆς τῶν Κοινοτήτων λειτουργεῖ ἐν Ἀγγλίᾳ (Ἐδουάρδος Ζ΄).

Στρατός. 260 χ. ἐν εἰρήνῃ· 900 χ. ἐν πολέμῳ ἐθελονταὶ καὶ μισθοφόροι.

Στόλος. 970 διάφορα πλοῖα συγκροτοῦσι τὸν στόλον τῆς πρώτης κατὰ θάλασσαν δυνάμεως ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐκ τούτων 100 εἶναι θωρηκτά, 410 πολεμικὰ διάφορα καὶ τὰ λοιπὰ ὀπλιταγωγὰ, νοσοκομεῖα κλ. Τὸ ναυτικὸν τῆς χώρας μεγαλεῖον ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς κειμένης μετὰ πολυκόλπων θαλασσῶν, εἰς τὰς παγκοσμίους ἀποικίας, διὰ τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ὁποίων ἡ φυσικὴ Ἀγγλικὴ δεξιότης περὶ τὴν θάλασσαν τελειοποιεῖται, καὶ εἰς τὰς πολλὰς ναυτικὰς σχολὰς, ὧν ἡ ἀρίστη λειτουργία εἶναι παροιμιώδης.

Κάτοικοι. Κέλται ἦσαν οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῶν νήσων τῆς Βρεταννίας διακριθέντες ὕστερον εἰς Βρεταννοὺς, Σκώτους καὶ Ἴρλανδοὺς. Ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος ἐπῆλθον οἱ Γερμανοὶ (Ἀγγλοσάξονες καὶ Νορμανδοὶ), ἐξ ὧν κατὰ τὸ πλεῖστον κατὰγονται οἱ κάτοικοι τῆς Ἀγγλίας. Κέλται ἔτι καὶ νῦν κατοικοῦσιν ἐν Οὐαλλίᾳ καὶ τῇ ὀρεινῇ Σκωτίᾳ λαλοῦντες γλῶσσαν Κελτικὴν καὶ ἴδιον γραφικὸν ἔνδυμα φέροντες. Ὁ ἔθνικὸς χαρακτήρ τῶν Ἀγγλῶν ὁμοιάζει πρὸς τὸν Γερμανικόν. Οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι ῥωμαλεοὶ, λευκοὶ μετὰ τριχῶν ξανθῶν καὶ ἐρυθρῶν, σπανιώτερον μαύρων. Ἴδιον γινώρισμα αὐτῶν εἶναι ἡ ὑπερηφανία, ὁ ἐγωισμὸς καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, τὸ ὅποιον ὄηθε αὐτοὺς εἰς ἀνάληψιν καὶ αὐτῶν τῶν ἀδυνάτων θεωρουμένων ἔργων· αὐστηροὶ ῥυθμιστὰι τῶν τοῦ οἴκου αὐτῶν τηροῦσι τοὺς νόμους καὶ τὴν πίστιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰ ξένα δυσκόλως ἐξοικειοῦνται. Ἀλλὰ καὶ ἐσωτερικῶς αἱ διάφοροι κοινωνικαὶ τάξεις δὲν μιμοῦνται ἀλλήλας κατὰ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου. Ἡ Σκωτία, εἰ καὶ ἀφωμοιώθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς διετήρησαν οὐχ ἥττον μεγαλυτέραν πρὸς τοὺς ξένους εὐπροσηγορίαν καὶ εἶναι ὀλιγώτερον τῶν Ἀγγλῶν ἀλαζόνες. Οἱ Ἴρλανδοὶ, εὐειδέστεροι τῶν προηγουμένων, εἶναι ζωηροὶ, πνευματώδεις, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐγωί-

σταί και εὐμετάβλητοι. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ιδιότητες προέκυψαν ἐκ τοῦ κλίματος και τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, καθὼς και ἐκ τῆς βαθείας συναισθησεως, ἣν ἔχουσι τὰ ἄτομα τῆς ἰσχύος και τοῦ μεγαλείου τῆς φυλῆς αὐτῶν.

Πολιτισμός. Ὁ πολιτισμός τῆς Μεγ. Βρεταννίας εἶναι ὁ πρῶτος τῆς γῆς. Ἡ Ἀγγλικὴ βιομηχανία και τὸ ἐμπόριον και ἡ τελειότης ἐν γένει τῶν τεχνητῶν αὐτῆς προϊόντων ἀπέβησαν εἰρηνικοὶ κατακτηταὶ τῆς ὑψηλίου. Ἐπὶ μυριάδων ἰστῶν κυματίζει ἡ Βρεταννικὴ σημαία ὡς ἠλεκτρικὸς λαμπτήρ διαλύουσα τὸ σκότος τῆς βαρβαρότητος ἐν ταῖς ἀπολιτίστοις ἡπείροις και εἰσάγουσα τὴν Ἀγγλικὴν πρόοδον και τελειότητα ἐν πᾶσι τοῖς στοιχείοις τοῦ πολιτισμοῦ.

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

(772,874 □ χμ. 7,000,000 ×)

Θέσις. Ἡ μεγίστη αὕτη χερσονήσος τῆς Εὐρώπης ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βορείου ἄκρωτηρίου πρὸς τὰ ΝΔ., ἀπὸ δὲ τοῦ κορμοῦ τῆς Εὐρώπης χωρίζεται διὰ γραμμῆς ἀγομένης ἀπὸ τοῦ Α. ἄκρου τοῦ Φιννικοῦ κόλπου πρὸς τὸ Ν. ἄκρον τῆς Λευκῆς θαλάσσης. Ὑπὸ τὴν ἔκτασιν ταύτην περιλαμβάνει και τὴν Φινλανδίαν και τὴν Κόλαν και εἶναι 1,400,000 □ χμ. Ἡ κυρίως Σκανδιναυὰ ἐκτείνεται μεταξύ τοῦ βορείου Παγωμένου. τῆς Ῥωσσίας και τοῦ Ἀτλαντικοῦ (1850 χμ. μῆκος, 370—700 χμ. πλάτος).

Θάλασσαί και κόλποι. Ἡ χερσονήσος διαμελίζεται βαθύτατα ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἰδίως κατὰ τὴν Δ. ἀκτὴν. Ὁ Ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ ἐνίοτε εἰς τὴν ξηρὰν ἕως 70 χμ. μεταξύ ἀποτόμων και ἀγρίων ὀρέων σχηματίζων οὕτω στενοὺς και μακροὺς κόλπους καλουμένους φιόρδα, ἀβαθέστερα εἰς τὴν εἴσοδον, βαθύτατα εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Πρὸς Ν. ἡ Γερμανικὴ θάλασσα εἰσχωροῦσα διὰ τοῦ βραχίστου Σκαγεράκη σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Χριστιανίας και τὸ ὄμῶν. Φιόρδον. Περαιτέρω χωρίζεται ἀπὸ τῆς Δανίας ἡ χερσονήσος διὰ τῶν πορθμῶν Κατεγάτη και Σούνδου (4 χμ.). Πρὸς Α. ἐκτείνεται ἡ Βαλτικὴ θάλασσα, ἣτις καθίσταται οὕτω μεσόγειος. Κόλποι ἐξ αὐτῆς σχηματίζονται: ὁ τῆς Στοκχόλμης και ὁ Βοθνικός. Τὰ φιόρδα ἐσχηματίσθησαν διὰ τῆς διαβρωτικῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων και τῆς ἐπιδράσεως τῶν παγετῶνων.

Πολεμικοὶ λιμένες. Σουηδίας: Καλσκρόνη 15 χ. κ. κατὰ

μέγα μέρος ἐπὶ νησίδων καὶ Καλμάρη 24 χ. κ. Νορβηγίας : Χριστιανσάδη καὶ Βεργένη.

Νῆσοι. Πλήθος ὀρεινῶν νήσων ἐκτείνονται καθ' ἅπασαν τὴν Δ. παραλίαν, συντρίμματα τῆς Νορβηγικῆς ἀκτῆς : Αἱ Λοφόται (9 μεγάλα καὶ πλῆθος μικρῶν 32 χ. κ.), αἱ Βεστεράλαι καὶ ἡ Μαγέρη, ἐν ἧ ἡ μακροτάτη ἡμέρα διαρκεῖ 72 ἡμέρας καὶ 10 ὥρας. Πρὸς Α. εἶναι ἡ Οἰλάνδη (50 χ. κ.) καὶ ἡ Γοτλάνδη (60 χ. κ.) καὶ πολλαὶ ἄλλαι μικραὶ καὶ βραχῶδεις κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Πρὸς Ν. τῶν Λοφοτῶν εἶναι ἡ περίφημος θαλασσία δίνη Μαστρόμ, ἣτις καταπίπτει πολλάκις ὀλόκληρα πλοῖα καὶ τῆς ὁποίας ὁ κρότος ἀκούεται εἰς ἀπόστασιν πολλῶν χλμ. (Φάροι, φανοί, ναυαγιστικὰ ἀτμόπλοια ὑπάρχουσι πρὸς σωτηρίαν τῶν πλεόντων).

Ὄρη. Ἡ διάπλασις τῆς χερσονήσου εἶναι ὀρεινῆ. Ὁγκος ὀρέων ἐχόντων μεσημβρινὴν διεύθυνσιν ἄρχεται ἀπὸ τοῦ φιόρδου Βαραγγέρου καὶ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Λινδσεναῖον. Τὰ ὄρη ταῦτα καλοῦνται Σκανδιναυικαὶ Ἄλπεις, ὑπερβαίνουσι τὰς Ἄλπεις κατ' ἕκτασιν σχεδὸν κατὰ τὸ ἥμισυ, ὑστεροῦσι κατὰ τὸ ὕψος καὶ ἀποτελοῦνται ἐκ κυματοειδῶν ὄροπεδίων, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῶν ὁποίων ὑπάρχουσι μεγάλα λιμναί. Τὸ Β. τμήμα ἔχει ὀλίγον πλάτος καὶ ὁμοιάζει πρὸς σειρὰν ὄρους, διακρίεται δὲ εἰς τὰς χαμηλοτάτας Λαπωνικὰς Ἄλπεις, τὸ ὄρος τῆς Δρονθέιμης καὶ τὸ Δοβρεφιέλδον μετὰ τῆς κορυφῆς Σνεεχέτης (2300 μ.). Τὸ Ν. τμήμα ἀποτελεῖται ἐκ συμπλεγμάτων. τὰ ὅποια πληροῦσι τὴν Ν. Νορβηγίαν (ὕψιστη κορυφὴ Γαλδχοπίγγος). Τὰ ὄρη τῆς χερσονήσου ἔχουσι ὄψιν πλοίου ἀνεστραμμένου, καταπίπτουσι δὲ ἀποτόμως πρὸς Δ. εἰς τὴν θάλασσαν (650 μ.), ἐν ᾧ πρὸς Α. χαμηλοῦνται κλιμακῶδῶς φέροντα χαρακτηριστὰ τραχὺν καὶ ἄξενον διὰ τὴν βορείαν θέσιν καὶ τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀγρίαν φύσιν τῆς χώρας.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Βόρειον ἐν τῇ νήσῳ Μαγέρη καὶ τὸ Λινδσεναῖον. Δάση. Τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς χώρας καλύπτεται ὑπὸ δασῶν ἐκπιτύων, ἐλατῶν κτλ. (ξυλεία ἐξάιρετος).

Μετάλλα. Χαλκὸς καὶ σίδηρος πεφημισμένοι, εἰς ὧν τὴν ἐκμετάλλευσιν ἀσχολοῦνται πολλαὶ χιλιάδες ἀνθρώπων.

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ποταμῶν οἱ ῥέοντες πρὸς Δ. καταπίπτουσιν εἰς τὰ φιόρδα ἀπὸ μεγίστου ὕψους ὡς ὁ πρὸς Δ. τῆς Χριστιανίας Ῥουκεφόσκης (καπνίζων καταρράκτης), οἱ δὲ πρὸς Ν. καὶ Α. ἕνεκα

τοῦ κλιμακωτοῦ τοῦ ἐδάφους εἶναι καταρρακτώδεις καὶ ὀρηκτικοὶ καὶ διὰ τοῦτο οὐχὶ πλώσιμοι. Μόνον τὴν ξυλείαν καταβιάζουσιν ἐκ τῶν ὀρέων δι' αὐτῶν. Τούτων οἱ σπουδαιότεροι εἶναι, ὁ Τορνέας, ὁ Λουλέας, ὁ Πιτέας, ὁ Ἀγγερμάνος, ὁ Δάλκας καὶ ὁ Κλάρας ἐν Σουηδία· ὁ Γλόμενος ἐν Νορβηγία.

Λίμναι. Βένερ (6240 □ χμ.), ἡ μεγίστη, ἐξ ἧς ὁ ποταμὸς Γαίτας χύνεται εἰς τὸν Κατεγάτην, Βέττερ, Ἰελμάρη, Μαιλάρη, ἐν ἧ ὑπὲρ τὰς 1300 νησίδες, καὶ ἄλλαι πολλαὶ πρὸς Β. Ἀπὸ τομα ὄρη καὶ πληθὸς λιμνῶν καὶ ἐλῶν κατέχουσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς χερσονήσου καθιστῶντα τὰ $\frac{9}{10}$ περίπου αὐτῆς ἀνεπίδεκτα καλλιεργίας. Ἐκ τούτου καὶ ἐκ τοῦ βορείου πλάτους ἐξηγεῖται ὁ μικρὸς πληθυσμὸς ὁ κατοικῶν ἐν τῇ μεγίστῃ χερσονήσῳ τῆς Εὐρώπης (σύγκρινον ἐπιφάνειαν καὶ πληθυσμὸν ταύτης πρὸς τὰς τρεῖς μεσημβρινὰς τῆς Εὐρώπης χερσονήσους.

Τὰ φιόρδα προσδίδουσι μεγαλοπρέπειαν εἰς τὰ μονόσχημα ὄρη τῆς χώρας. Θαλασσαι βαθεῖαι, ἀποτόμως ἀνυψούμενοι βράχοι, ὀρητικοὶ ἀπ' αὐτῶν κατακρημνιζόμενοι καταρράκται, παγοπέδια, καὶ κρυσταλλῶνες καὶ βάρη ἐπίπεδα ἐν συνδυασμῷ πάντα ἀποτελοῦσι τοπογραφικὴν εἰκόνα μοναδικὴν ἐν τῷ κόσμῳ προσελκύουσιν μυριάδας περιηγητῶν πρὸς ἐπίσκεψιν.

Διώρυχες. Σπουδαιότερα ἡ Γαιτική (Γόθας) ἐνοῦσα τὴν Βαλτικὴν μετὰ τοῦ Κατεγάτου.

Κλίμα. Ἡ παραλία τῆς χερσονήσου θερμαίνεται ὑπὸ τοῦ ἐγκολπίου βέυματος. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα κατὰ τὰ παράλια δὲν εἶναι ψυχρὸν, ὅσον ἤρμοζεν εἰς τὴν θέσιν τῆς χώρας. Πολλοὶ νότιοι λιμένες δὲν πῆγνυνται κατὰ τὸν χειμῶνα, εἰ καὶ τὰ ὄρη ὑψοῦνται ὑπὲρ τὴν γραμμὴν τῆς ἀδιαλείπτου χιόνος. Ἐν τοῖς μεσογειοῖς καὶ ΒΑ. τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν.

Ἐδαφος. Ἐν Σουηδίᾳ ὑπάρχει καὶ στρῶμα γονίμου γῆς κατὰ τὰ πεδινὰ αὐτῆς μέρη καὶ ἐπὶ τοῦ πετρώδους ἐδάφους, τὸ ὅποιον ἄριστα καλλιεργούμενον ὑπὸ τῶν φιλοπόνων κατοίκων καθίσταται καρποφόρον. Ἐν Νορβηγίᾳ τὸ ἔδαφος εἶναι πετρώδες, ἄγονον. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιεῖαν, τὴν δασικὴν (πλεῖστοι ὕδροπρίονες), τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν θήραν, τὴν μεταλλείαν καὶ τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον ἐν γένει.

Προϊόντα. Ἀλιευτικὰ (φάλαινα, γάδοι, ἀφύκι κλ.) εἰς τε.

ραστίας ποσότητας. Δασικά (ἡ ἀρίστη ξυλεία τῆς Εὐρώπης, φλοιὸς κλ.). Κτηνοτροφικά (ζῶα, δέρματα κλ.) Μεταλλευτικά (σίδηρος ἀρίστης ποιότητος). Δημητριακὰ (κριθὴ, κἀναβις κλ.). Πολλὰ τεχνητὰ ἐκ πάντων (πυρεῖα καὶ οἰκίαι ἐκ ξύλων). Ἐν τῇ κυρίως Σκανδιναυίᾳ περιλαμβάνονται δύο βασιλείαι : ἡ Σουηδία καὶ ἡ Νορβηγία.

Β΄ ΣΟΥΗΔΙΑ

(450,574 □ χμ. 5,000,000 κ.)

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Σουηδία διαιρεῖται εἰς 25 νομοῦς, πόλεις δὲ ἐν αὐτοῖς εἶναι : Στοκχόλμη 300 χ. κ. ἐπὶ 40 νησίδων τῆς λίμνης Μαιλάρης καλουμένη διὰ τοῦτο «Βενετία τοῦ Βορρᾶ». εἶναι πρωτ. τοῦ κράτους καὶ μία τῶν μαγευτικωτέρων πόλεων τῆς Εὐρώπης, ἔχει διαφόρους σχολὰς μεταλλείας, δασονομίας, γυμναστικῆς κλ. καὶ ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν. Οὐψάλα 25 χ. κ. ἔχουσα ὄνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ βοτανικὸν κήπον περίφημον. Δαννεμόρα (μεταλλεῖα σιδήρου). Χαπαράνδη, ὁ βορειότατος λιμὴν τοῦ Βοθηκικοῦ κόλπου μετὰ σπουδαίου μετεωρολογικοῦ σταθμοῦ. Λούνδη 15 χ. κ. ἐν ἣ τὸ δεύτερον πανεπιστήμιον τοῦ κράτους. Μαλμὸς 55 χ. κ. πόλις ἐμπορικὴ. Νορκοπίγγη 35 χ. κ. πόλις παράλιος ἐν τῇ Βαλτικῇ. Γοτεμβούργη 125 χ. κ. Λανδσκρόνα 12 χ. κ. ἄριστος λιμὴν μετὰ ναυπηγείων.

Γ΄ ΝΟΡΒΗΓΙΑ

(322,300 □ χμ. 2,000,000 κ.)

Διαιρέσις καὶ πόλεις. Ἡ Νορβηγία διαιρεῖται εἰς 20 νομοῦς. Χριστιανία 203 χ. κ. πρωτ. τοῦ κράτους μετὰ πανεπιστημίου καὶ λιμῆνος ἐξαιρέτου. Βεργένη 55 χ. κ. παρὰ τὸν Ἀτλαντικόν, κέντρον ἐμπορίου ἀλιευτικῶν προϊόντων (500 χ. βαρέλια σαρδελλῶν μόνον ἐξάγονται ἐτησίως, (ναυπηγεῖα, ναυτικαὶ σχολαὶ καὶ μέγα νοσοκομεῖον λεπτῶν). Δρονθεῖμη ἐν τῷ ὅμῳ. φρόρφ παλαιὰ πρωτ. τοῦ κράτους 30 χ. κ. Χαμερφέστη ἐπὶ νήσου Χουαλόε=τῆς φαλαίνης πέραν τοῦ πολικοῦ κύκλου, ἡ βορειοτάτη πόλις τῆς Εὐρώπης 2,500 κ. (ἀλιεῖα μεγίστη, οἰκίαι ξύλινα). Ἄλτενγαρδ 2,500 κ. τὸ βορειότατον καλλιεργούμενον μέρος τῆς Εὐρώπης 69⁰ καὶ 55' Β. πλάτος.

Η ΣΟΥΗΔΙΑ ΚΑΙ ΝΟΡΒΗΓΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΗ

Γεωργία. Ὡς εἶδομεν, τὰ $\frac{9}{10}$ τῆς χώρας εἶναι ἀνεπίδεκτα καλλιεργίας, ἡ δὲ χώρα φέρει χαρακτηριστὰ συνεχοῦς δρυμοῦ· οὐχ ἤτον ἡ γεωργία εἶναι εἰς ἄκρον ἀνεπτυγμένη. Οἱ Σκανδιναβοὶ εἶναι ἄριστοι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Ὁ εἰς τὰ παράκτια μέρη παραγόμενος σῖτος ἐξαρκεῖ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας. Πρὸς Β. δὲν ὠριμάζει ὁ σῖτος.

Κτηνοτροφία. Ἐν Σουηδία τὰ μέγιστα ἀνεπτυγμένη· ἐν Νορβηγία ἀλιεῖα τεραστία 120—150 χ. ἄλιεῖς ἐργάζονται κατὰ Ἰανουάριον καὶ Φεβρουάριον εἰς τὰ παράλια ἐπὶ 4—6 χιλ. πλοίων.

Βιομηχανία. Ἡ ἀρίστη ποιότης τῶν μετάλλων καὶ τῶν δασῶν ἀνεπτυξε πολὺ τὴν βιομηχανίαν ἰδίᾳ τὴν οἰκιακὴν χειροτεχνίαν. Κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος αἱ οἰκογένειαι ἐργάζονται ἐν τὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν πρὸς κατασκευὴν ἐπίπλων, πλείστων ἐκ ξύλου ἀντικειμένων, ὥρολογίων κτλ.

Ἐμπόριον. 1500 ἐκ. φρ. ἡ Σουηδία, περὶ τὰ 500 ἐκ. ἡ Νορβηγία. Ἐμπορικὸν ναυτικὸν σπουδαῖον. 2000 ἰστιοφόρα, 786 ἀτμόπλοια ἔχει ἡ Σουηδία. 6140 ἰστιοφόρα καὶ 1000 ἀτμόπλοια ἔχει ἡ Νορβηγία κατέχουσα τρίτην θέσιν κατὰ τὸ ἐμπορικὸν ναυτικόν. (Ἄγγλια, Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι Β. Ἀμερικῆς, Νορβηγία κλ.).

Συγκοινωνία. Λίαν ἀνεπτυγμένη 10360 χμ. σιδηρ. διώρυχες ἰκαναί. 1980 χμ. σιδηρ. ἡ Νορβηγία. Ἀτμοπλοικὴ παγκόσμιος.

Προϋπολογισμός. 200 ἐκ. ἡ Σουηδία· 98 ἡ Νορβηγία.

Χρέος. 400 ἐκ. ἡ Σουηδία· 200 ἡ Νορβηγία.

Θρησκεία. Ἄπαντες διαμαρτυρούμενοι. **Παιδεία.** Ἀρίστη. Ἰδίως κατὰ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν κατωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπερβαίνουσι καὶ αὐτοὺς τοὺς Γερμανοὺς. **Γλῶσσα.** Σουηδικὴ καὶ Νορβηγικὴ ἐλάχιστα διαφέρουσαι τῆς Δανικῆς. **Πολίτευμα.** Τὰ δύο κράτη κυβερνῶνται ὑπὸ ἰδίων βουλῶν καὶ κυβερνήσεων, εἶναι ὅμως προσωπικῶς ἠνωμένα ὑπὸ ἓνα συνταγματικὸν βασιλεῖα (Ὁσκάρ Β'). **Στρατός.** Σουηδίας ἐν πολέμῳ 490 χ. Νορβηγίας 200 χ. **Στόλος.** Σουηδίας 65 πλοῖα, ὧν 19 θωρηκτά. Νορβηγίας 64, ὧν 8 θωρηκτά. **Κάτοικοι.** Οἱ Σουηδοὶ καὶ οἱ Νορβηγοὶ γενικῶς εἶναι Νορμανδικῆς καταγωγῆς ἀνήκοντες εἰς τὴν Γερμανικὴν ὁμοεθλίαν. Εἶναι συνήθως ῥωμαλεώτατοι, κυανόφθαλμοι καὶ ξανθοί. Χρηστοί, φιλόξενοι,

λιτοὶ καὶ καρτετικοὶ ὡς ὁ σίδηρος τῆς χώρας αὐτῶν. Οἱ Νορβηγοὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν θέσιν τῆς χώρας αὐτῶν εἶναι ἐξαίρετοι ναυτικοὶ καὶ ἀλιεῖς ριψοκίνδουοι. Εἰς τὰ Β. τῆς χώρας κατοικοῦσιν οἱ Λάπωνες, Φιννικῆς φυλῆς, (κλάδος Μογγολικῆς), περὶ τὰς 25 χιλ. καὶ τινες Φίννοι τῆς αὐτῆς φυλῆς ἔκδοτοι εἰς τὰ οἰνοπνεύματα καὶ διὰ τοῦτο βραθυμῶδον ἐκλείποντες. Οὗτοι ζῶσιν ὡς ἀλιεῖς ἢ ὡς νομάδες πλανώμενοι μετὰ τῶν κτηνῶν αὐτῶν (ταράνδων) καὶ ἐξ αὐτῶν τὰ πάντα ποριζόμενοι.

Πολιτισμός. Οἱ Σκανδιναβοὶ εἶναι εἰς ὑψιστον βαθμὸν ἀνεπτυγμένοι. Κατὰ τινὰ στοιχεῖα ἀμιλλῶνται πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις (ἀλιεῖα, ἐμπορικὸν ναυτικόν, χειροτεχνία, ναυχοσωστικὰ μέσσα, δασοκομία κλ.). Κατὰ τινὰ δὲ ὑπερβάλλουσιν αὐτάς (γυμναστικὴ, ἀτομικὸς ἠθικὸς βίος κλ.).

Δ'. ΔΑΝΙΑ

(38,340 □ χμ. 2,300,000 κ.).

Θέσις καὶ οὐστάσις. Ἡ Δανία κειμένη πρὸς Β. τῆς Γερμανίας συνίσταται 1) Ἐκ τοῦ βορείου μέρους τῆς Ἰουτλανδικῆς (Κιμβρικῆς) χερσονήσου 2) ἐκ νήσων, ὧν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Σηλανδία, ἡ Μάινη, ἡ Φαλστέρη, ἡ Λακλάνδη, ἡ Λαγγελάνδη, ἡ Φυννία καὶ ἡ Βορνοχόλη. 3) Ἐκ τῶν Φερόων νήσων (προβχτονήσων) 25, ὧν 17 κατοικημένοι 14 χ. κ. πρωτ. Θορσχάβη 1200 κ. Οἱ κάτοικοι Σκανδιναβοὶ ἀλιεῖς. 4) Ἐκ τῆς Ἰσλανδίας (γῆ τοῦ πάγου, 104,750 □ 72 χ. κ.). Ἡφαίστεια 7 ἐνεργά, σπουδαιότατον ἡ Ἐκλα καὶ Ὁεράφα-Τιόκουλ κλ. Ἐν τῇ νήσῳ ἀπαντῶνται θερμαὶ πηγαὶ διαλείπουσαι (Γεϋσίρ), ὧν τὸ ὕδωρ ἀνακηδῆ εἰς ὕψος 20 καὶ 30 μ. τῆς δὲ μεγάλης εἰς 66 μ., λίμναι βραθεῖαι καὶ ποταμοὶ μικροὶ πλήρεις ἰχθύων. Πρωτ. Ρεϋκιαβίκη 3500 κ. ἀλιεῖς καὶ κτηνοτρόφοι, ἰκανῶς δὲ ἀνεπτυγμένοι. Ἡ Ἰσλανδία εἶναι ἡ δευτέρα νῆσος τῆς Εὐρώπης καὶ κεῖται εἰς τὸ ὄριον τῆς εὐκράτου ζώνης. Τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ὀροπέδιον συνεχὲς ἄξενον, καλυπτόμενον ὑπὸ παγοπεδίων καὶ κρυσταλλῶνων, εἶναι πλησιεστέρα εἰς τὴν Γροιλανδίαν ἢ εἰς τὴν Εὐρώπην· ὁ σῆτος δὲν ὠριμάζει ἐκεῖ καὶ δένδρα ἀπαντῶνται μεμονωμένα καὶ θαμνώδη. Ἐχει τινὰς λειμῶνας, τρέφει πρόβατα (4—5 χιλ.) καὶ μικροὺς ἵππους. Ἡ ἀξία τῆς νήσου ἔγκειται εἰς τὴν ἀλιεῖαν τοῦ ὀνίσκου καὶ εἰς τὰ πτίλα τῆς νήσου.

Κόλποι. Τὸ Α. μέρος τῆς Ίουτλανδικῆς καὶ αἱ νῆσοι ἔχουσι πολλοὺς κόλπους καὶ ὄρμους, ἐν οἷς ἐξάιρετοι λιμένες. Τὸ Δ. εἶναι ἀλίμενον περιστοιχιζόμενον ὑπὸ θινοσειρῶν, ὅπισθεν τῶν ὁποίων ἐσχηματίσθησαν πλεῖστα λιμνοθάλασσαι. Ἐπίσης πολλοὶ παράλληλοι σύρτεις καθιστῶσι τὸν πλοῦν λίαν ἐπικίνδυνον (σιδηρᾶ ἀκτὴ). Τὸ Β. τῆς Ίουτλανδίας, τὸ Σκάγεν ἐκτείνεται πολὺ εἰς τὴν θάλασσαν ὡς ὕψαλος. Αἱ διάφοροι νῆσοι χωρίζονται διὰ πορθμῶν, ὧν ἄξιοι λόγου εἶναι ὁ Μέγας Βέλτης (60 χμ. μῆκος, 20 πλάτος), δι' οὗ τὰ μεγάλα πλοῖα, ὁ Μικρὸς Βέλτης (60 : 12 χμ.) καὶ ὁ Σούνδης, ἀπρόσιτος εἰς μεγάλα πλοῖα.

Ὅρη. Ἡ χώρα εἶναι συνέχεια τοῦ Γερμανικοῦ βαθυπέδου, εἶναι ἐπίπεδος ἔχουσα πρὸς τὴν ἀκτὴν τοῦ Κατεγάτη κρητιδώδεις τινὰς βράχους καὶ ἐπὶ τῆς Ίουτλανδίας τὰς τελευταίας διακλαδώσεις τῆς Βαλτικῆς λοφοσειρᾶς. Ἐν τῇ νήσῳ Μάινη ὑψοῦται τὸ κρητιδῶδες Κλίντον (140 μ.). Οἱ λόφοι οὗτοι ποικίλλουσι τὴν τοπογραφίαν τῆς χώρας.

Ποταμοί. Ἡ ἔλλειψις ὁρέων ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν ποταμῶν ἀξίων λόγου. Ὑπάρχουσι μὲν πολλοὶ ποταμοὶ ἐν Δανίᾳ ὡς ἐκ τοῦ δασώδους τῆς χώρας, ἀλλ' εἶναι μικροὶ καὶ ἀσήμαντοι.

Λίμνη. Πολλαὶ καὶ ὠραῖαι, ἰδίως ἐν Ίουτλανδίᾳ: Ἡ Λιμνηρόδη σχηματίζει μετ' ἄλλων τὴν Σχεσβιολσταϊνικὴν διώρυχα ἐνοῦσαν τὸν Κατεγάτην μετὰ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης.

Κλίμα. Ἡ κυρίως Δανία ἔχει τὸ αὐτὸ μετὰ τῆς Ἀγγλίας κλίμα, ἦτοι ὑγρὸν μὲν καὶ ὀμιχλώδες, ἀλλ' ἠπιώτερον πολλῶν νοτιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. (πυκνὸς θαλάσσιος διαμελισμὸς, θερμὸν θαλάσσιον βεῦμα). Ἐν Ἰσλανδίᾳ ψυχρὸν, συχνὰί θύελλαι.

Ἔδαφος. Ἐν ταῖς νήσοις καὶ τῇ Α. Ίουτλανδίᾳ τὸ ἔδαφος συνιστάμενον ἐξ ἀργιλώδους στρώματος εἶναι γονιμώτατον, καλλιεργεῖται ἄριστα καὶ βοηθεῖται ὑπὸ τῶν πολλῶν δασῶν καὶ τῶν ἀφθόνων ὑδάτων.

Προϊόντα. Δημητριακὰ (σῖτος, κριθή, ὄσπρια κτλ.) ἐπαρκῆ εἰς τὴν χώραν. Κτηνοτροφικὰ, (δέρματα, βούτυρον, χοιρομήρια κλ.). Δασικὰ, (ξύλεια, φλοιός). Ἀλιευτικὰ πλεῖστα.

Ῥοοκτά. Κιμωλία, γῦψος, στυπτηρία, ἄλας, θεῖον.

Διαίρεσις καὶ πόλεις. Ἡ Ίουτλανδικὴ χερσόνησος διαιρεῖται εἰς 4 ἐπαρχίας, πόλεις δὲ εἶναι : ἡ Ἀραχούση 40 χ.κ. Ἀαλβοργ

20 χ.κ. ἐπὶ τοῦ Λίμφορδ μετὰ λιμένος καὶ ναυτικῆς σχολῆς, (ἀλιεῖα ἱεγγῶν) ἡ ῥανδέρση 18 χ. κ. πάντων ἀλιέων. Αἱ νῆσοι διαιροῦνται εἰς 3 διοικήσεις: τῆς Σηλανδίας, τῆς Λαλάνδης καὶ τῆς Φυννίας. Πρωτ. εἶναι ἡ Κοπεγγάγη (λιμὴν ἐμπόρων) 400 χ. κ. μετὰ τῶν προστατείων ἐν τῇ νήσῳ Σηλανδία καὶ τῇ προκειμένη νησίδι Ἀμαγέρη, ἔχει ἐξάριετον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν λιμένα χωρίζομένους διὰ πασσάλων, πανεπιστήμιον, ἀκαδημείας, μουσεῖα κλ. Ῥαισκέλδη, Ῥοτσχίλδη. Ὀδενσέη 30 χ. κ. ἐν Φυννία. Μαριβῶ πρωτ. τῆς Λαλάνδης κλ.

Η ΔΑΝΙΑ ὩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Οἱ Δανοὶ ἀσχολοῦνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ ἀλιεῖαν. **Βιομηχανία.** Προηγμένη, εἰ καὶ ἐλλείπουσιν ἐγγῶροι ἀκατέρχασται ὕλη. **Ἐμπόριον.** Περί τὸ ἐν δισεκ. φρ. Ἐμπορικὰ πλοῖα 3230 καὶ 464 ἀτμόπλοια. **Συγκοινωνία.** 2850 χμ. σιδηρ. τελείων, πυκνὸν δίκτυον ὁδῶν, ἀτμοπλοῖα ἀκμαία. **Προὔπολογισμός.** 98 ἐκ. φρ. **Χρέος.** 230 ἐκ. φρ. **Θρησκεία.** Ἡ τῶν διαμαρτυρομένων. **Παιδεία.** Λίαν ἀνεπτυγμένη. Πάντες οἱ Δανοὶ γνωρίζουσιν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. **Γλῶσσα.** Δανικὴ, συγγενεστάτη τῇ Νορβηγικῇ. **Πολίτευμα.** Συνταγματικὸν (νῦν Χριστιανὸς ὁ Θ'. πατὴρ τοῦ ἡμετέρου βασιλέως). **Στρατός.** 10 χ. ἐν εἰρήνῃ, 70 χ. ἐν πολέμῳ. **Στόλος.** 64 πλοῖα, ὧν 10 θωρηκτά. **Κάτοικοι.** Νορμανδικῆς καταγωγῆς. Ῥωμάεοι, φιλόπονοι, φιλόνομοι καὶ χρηστοί.

Πολιτισμός. Ὁ ὕλικός πολιτισμός τῆς Δανίας εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα τῆς χώρας. Ὁ πνευματικὸς ἐπάμιλλος πρὸς τὸν τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας.

Ε' ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΣΙΑ

(5,389,985 □ χμ. 110 ἐκ. κ.)

Θέσις. Ἡ χώρα περιλαμβάνει τὸ Α. βαθύπεδον τῆς Εὐρώπης, τὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Σαρματιῶν ἢ Σκυθίων καλουμένην, χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ Καυκάσου, τοῦ ποτ. Μάνιτς, τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ ποτ. Οὐράλη καὶ τῶν Οὐραλίων ὄρεων.

Θάλασσα καὶ κόλποι. Ἐν τῷ Β. παγ. Ὁκεανῷ ἡ Λευκὴ καὶ ἡ Καρική, σχηματίζουν τοὺς κόλπους: Κάρ, Τζεσκάϊν, Μέζεν, Ἀρχαγγέλου, Ὀνέγας καὶ Κανδαλασκάϊον. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ἡ

Βαλτική σχηματίζει τὸν Βοθνικόν, τὸν Φιννικὸν καὶ τὸν τῆς 'Ρίγας κόλπον. Ἐν τῷ Εὐξείνῳ σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς Ὀδησσοῦ καὶ ὁ μικρὸς τοῦ Νικολάιεφ. Τμήμα τοῦ Εὐξείνου θεωρεῖται καὶ ἡ Ἀζοφικὴ θάλασσα (Μαιωτικὴ λίμνη), ἡ αἰεὶ ἀβαθεστέρα καθισταμένη διὰ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ἐμβαλλόντων ποταμῶν. Τέλος κατὰ τὰ ΝΑ. ὄρια ἡ Ῥωσσία βρέγεται ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἣτις λέγεται καὶ λίμνη, (ἡ μεγίστη τοῦ κόσμου 463.000 □ χμ. περίπου) καὶ εἶναι ἥττον ἀλμυρὰ τῶν ὠκεανῶν καὶ ἀλίμενος διὰ τὰ τεχνάγη αὐτῆς, λίαν δὲ ἰχθυοτρόφος. Ἡ Κασπία ἂν καὶ δέχεται τεραστίως ποσότητας ποτ. ὑδάτων (Βύλγας, Οὐράλης κλ.) καὶ οὐδένα ἔκρουν ἔχει, ὑπόκειται εἰς ἐλάττωσιν ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως.

Νῆσοι καὶ χερσόνησοι. Ζέμλα-Νοβάτα=νέα γῆ, διπλῆ, μεγάλη, παγοςκεπὴς νῆσος (80,000 □ χμ.). Τὸ σύστημα Σπίτσεργ=βουνοκορυφή, 5 μεγάλα καὶ πολλὰ μικρὰ παγοςκεπεῖς νῆσοι (650 □ χμ.) πρὸς Β. Νορβηγίας, σταθμὸς τῶν ἐρευνητῶν τοῦ βορείου πόλου. Βαϊγάτη θεωρουμένη ὡς συνέχεια τῶν Οὐραλίων. Καλγούγιέβη (3500 □ χμ.). Ἐν τῇ Βαλτικῇ Ἀλάνδαι ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Βοθνικοῦ κόλπου, 300 τὸν ἀριθμὸν, ὧν 80 κατακημέναι (18 χ. κ. καὶ ὧν ἡ ὀχύρωσις εἶναι ἀπηγορευμένη κατὰ συνθήκην τῶν Μ. Δυναμειων. Δαγύη 16 χ. κ. καὶ ἡ Οἶσελ εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου τῆς 'Ρίγας (5000 □ χμ. 55 χ. κ. Ἑσθονοί). **Χερσόνησοι.** Ἡ Καννίνη, ἡ Κόλλα καὶ ἡ Κριμαϊκὴ, ἐν ἧ ὁ Περεκόπιος ἰσθμὸς καὶ ὁ πορθμὸς Κέρτζ (Κιμμέριος Βόσπορος).

Πολεμικοὶ λιμένες. Ὁ τῆς Κροστάνδης ἐπὶ τῆς νησίδος Κοτλίνης παρὰ τὴν Πετρούπολιν (60 χ.κ. ὀχυρώτατος). Ὁ τοῦ Σεα-βούργου μετὰ 1000 κ. καὶ φρουρᾶς 2000 ἀνδρῶν, 6 χμ. ΝΑ. τῆς Ἐλισιφόρσης ἐπὶ 7 νησίδων καλούμενος «Γιβλαρτὰρ τῆς Βαλτικῆς». Ὁ Λιμπάου. Ὁ τοῦ Νικολάιεφ (90 χμ. ΒΑ. Ὀδησσοῦ). Ὁ τῆς Σεβαστουπόλεως 50 χ. κ. παρὰ τὴν ΝΔ. ἄκραν τῆς Κριμαίας. Ἀστραχάν ἐν τῇ Κασπίᾳ.

Ὅρη καὶ πεδιάδες. Ἡ Ῥωσσία εἶναι χώρα πεδινὴ περιοριζομένη ἀλλαχοῦ μὲν ὑπὸ θαλασσῶν, ἀλλαχοῦ δὲ ὑπὸ ὄρεων καὶ ἥτο πάλαι πυθμὴν τῆς θαλάσσης, ἡ ὁποία ἔβρεχε τὰς ὑπωρείας τῶν Οὐραλίων καὶ Καρπαθίων ὄρεων, (πλούσια στρώματα ὄρυκτοῦ ἔλατος ἀπαντῶνται ἐν ταῖς ὑπωρείαις ταύταις). Τὸ βαθύπεδον τοῦτο ἐνοῦται πρὸς Δ. μετὰ τοῦ Γερμανικοῦ καὶ τοῦ Βλαχικοῦ. Πρὸς τὰ ΝΑ. πα-

ρατηρούμεν τὴν ἄλυυράν στέππην τῆς περιοχῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἐξ ἧς συμπεραίνομεν ὅτι τὸ τμήμα τοῦτο ἐκκλύπτετο ὑπὸ θαλάσσης καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν τεταρτογενῆ περίοδον. Τὸ μέγιστον βαθύπεδον διακόπτεται ὑπὸ τῶν Βαλδαίων ὑψωμάτων (300 μ.), τὰ ὅποια ἀπέχοντα 300 χμ. ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς ἀποτελοῦσι τὸ ὄριον τῶν ὑδάτων μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς Κασπίας. Ἐτέρα λοφστοιχία ἐκ τῶν Καρπαθίων ὀρμωμένη καὶ πρὸς Ν. διευθυνομένη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ βυθουπέδου καὶ τοῦ ἰζήμακτος τῆς Κασπίας θαλάσσης. Αἱ δύο αὗται λοφστοιχίαι διαιροῦσι τὴν Ῥωσσίαν εἰς τρεῖς πεδιάδας: τὴν βορείαν, τὴν μέσην καὶ τὴν παραλίαν, ἡ ὅποια ὑπῆρξεν ἡ φυσικὴ ὁδὸς τῶν ἐκ τῆς Κασπίας μεταναστεύσεων. Τὰ Οὐράλια (1700 μ.) πρὸς οὐδεμίαν ἄλλην ὀρεινὴν σειρὰν συνδεδόμενα εἶναι τὰ μακρότατα τῆς Εὐρώπης ὄρη (2600 χμ.)· στενὰ ὅμως, ἠπίως πρὸς τὴν Ῥωσσίαν καταβαίνοντα, ἀποτόμως πρὸς τὴν Σιβηρίαν, βαίνουνσι ΝΔ. καὶ οὐδεμίαν κορυφὴν ἔχουσιν ἀεὶ χιονοσκεπῆ. Αἱ ὄροσειραι καλύπτονται ὑπὸ τελαμάτων καὶ ἐλῶν καὶ δασῶν ἐξ ἐλατῶν, ἰδίᾳ αἱ ὑπῶρειαι εἶναι πλήρεις ἐλῶν καὶ βορβόρου. Τὰ μεσχιτὰ Οὐράλια εἶναι ὀρυκτοφόρα (χρυσός, λευκόχρυσος, ἄργυρος, χαλκός, κοσμητικοὶ πολύτιμοι λίθοι, σμάραγδος, βερίλλιον, τοπάζιον, ζιρκόνιον, μαλαχίτης, ἱάσπισ). Ὑψίστη κορυφὴ εἶναι τὸ Ἰρεμέλ πρὸς Ν. ἐξ οὗ ὁ Οὐράλης. ὁ Καύκασος μεταξὺ Κασπίας καὶ Εὐξείνου (5642 μ.) καὶ τὰ Ταυρικά (Ἰάγλα 1523 μ.). Ἡ πεδινὴ χώρα οὐδαμοῦ παρουσιάζει ῥήγματα, οὐδὲ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα. **Ἄκρωτήρια.** Κάννιον, Ῥούσιον, Ζαβορότ πρὸς Β. καὶ Κριοῦ μέτωπον ἐν τῇ Κριμαίᾳ.

Ποταμοί. Ἀφθονία ὑδάτων παρατηρεῖται ἐν Ῥωσσίᾳ, διότι ἡ ἀτμοσφαιρικὴ μεταβολὴ κατὰ τὰ Οὐράλια εἶναι μεγάλη· τὰ ἐκ τῶν Δ. θελασσῶν σχηματιζόμενα νέφη ἀναγκάζονται, ἐφ' ὅσον πλησιάζουσι πρὸς τὰ Οὐράλια ψυχόμενα νὰ πίπτωσιν ὡς βροχὴ ἢ χιῶν ἐν τῷ βυθουπέδῳ, τὸ ὅποῖον διὰ τὴν ἐπάλληλον αὐτοῦ γεωλογικὴν σύστασιν καθίσταται φυσικὴ δεξαμενὴ τῶν ὑδάτων. Ἐντεῦθεν καὶ διὰ τὸ μακρὸν διάστημα καὶ διὰ τὰ πολλὰ δάση, ὧν πολλὰ πρωτογενῆ, οἱ ποταμοὶ τῆς Ῥωσσίας ἔλαβον τεραστίαν ἀνάπτυξιν. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουσι καὶ μικρὰν κλίσιν, εἶναι πάντες πλωτοὶ μέχρι σχεδὸν τῶν πηγῶν. Ἡ μεσόγειος λοιπὸν ναυτιλία εἶναι λίαν προηγμένη καὶ μόνον οἱ πάγαι κωλύουσι ταύτην. Ὁ Βόλγας, ὁ μέγιστος τῆς Εὐρώπης (3200 χμ.) ἐκ τῶν Βαλδαίων εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν διὰ πλειόνων τῶν 68

στομίων διαιρούντων τὸ δέλτα αὐτοῦ εἰς 70 περίπου νήσους. Ἡ δεξιὰ αὐτοῦ ὄχθη εἰς πολλὰ μέρη φέρει μορφήν ὄρους, ἐν ᾧ ἡ ἀριστερὰ εἶναι χαμηλὴ ὑποκειμένη εἰς πλημμύρας. Εἶναι λίαν ἰχθυοτρόφος, εἶναι δὲ ἰδρυμένοι παρ' αὐτὸν μεγάλαι πόλεις. Ὁ Κάμας παραπ. Βόλγα, Ὁ Ὀκας, (τούτου παραπ. Μόσκοβας), παραπ. Βόλγα ἐκ δεξιῶν. Ὁ Οὐράλης ἐκ τῶν Οὐραλίων πηγάζων καὶ διαιρῶν εἰς τρεῖς σειρὰς αὐτὰ διὰ δύο βραχιόνων αὐτοῦ χύνεται εἰς τὴν Κασπίαν. Ὁ Δών (Τάναις) εἰς τὴν Ἀζοφικὴν. Ὁ Δνειπερος (Βορυσθένης), οὗ αἱ πηγαὶ εἶναι πλησίον τῶν τοῦ Βόλγα, δεχόμενος τὸν Βερεζίνην καὶ πολλοὺς ἄλλους, κατὰ δὲ τὴν ἐκβολὴν αὐτοῦ τὸν Βοῦγον χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ὁ Δνειστερος (Τύρας) ἐκ τῶν Καρπαθίων εἰς τὸν Εὐξείνιον. Ὁ Βιστούλας ἐκ τῶν Καρπαθίων εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν ἐπὶ Γερμανικοῦ ἐδάφους διχοτομούμενος 50 χμ. πρὸ τῆς ἐκβολῆς εἰς τὸν Νογάτην καὶ Βιστούλαν. Ὁ Μέμελος (Νιέμενος) χυνόμενος εἰς σταμαλίμνην διὰ δύο βραχιόνων. Ὁ Νεύας ἐκ τῆς Λαδόγας λίμνης, λαμβάνων τὰ ὕδατα τῆς Ὀνέγας, τῆς Ἰλμένου καὶ πλείστων ἄλλων λιμνῶν τῆς Φινλανδίας ἀποτελεῖ σπουδαῖον σύμπλεγμα διωρύγων μεταξὺ Βαλτικῆς καὶ Κασπίας. Τέλος, ὁ Ὀνέγας, ὁ Δουίνας, ὁ Μέζεν, ὁ Πετσχόρας χύνονται εἰς τοὺς ὁμων. κόλπους τοῦ Β. παγ. ὠκεανοῦ. Πλείστοι ἄλλοι ποτ. ὑπάρχουσιν ἐν Ῥωσσίᾳ. ἅπαντες ἰχθυοτρόφοι.

Λίμναι. Ἐν Ῥωσσίᾳ τὸ πλῆθος τῶν λιμνῶν εἶναι μέγα, (βαθύπεδον), ἰδίως ἐν Φινλανδίᾳ—χώρᾳ ἐλῶν ὑπάρχουσι 30,000 □ χμ. ἐν ὅλῳ. Ἐν Λιβονίᾳ 1000 λίμναι καὶ 300 περίπου ποταμοί. Ἀξιακόλου: ἡ Λαδόγα (ἡ μεγίστη τῆς Εὐρώπης, 18,130 □ χμ. τρικυμιωδестаτή), ἡ Ὀνέγα (2330 □ χμ.), ἡ Πείπος καὶ ἡ Ἰλμενος. Αἱ δύο πρῶται συγκοινωνοῦσι διὰ τοῦ ποτ. Σβίρ. Ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Κασπίας ἐσχηματίσθησαν ἑκατοντάδες (700 περίπου) λιμνῶν ἀλατούχων, ἐν αἷς μόνον ἀλμυραὶ βοτάναι φύονται, τὸ δὲ ἄλλας εἶναι τόσον ἄφθονον, ὥστε φαίνονται ὡς ὑπὸ χιόνος κεκαλυμμένα.

Κλίμα. Ἐν χώρᾳ τόσον ἐκτεταμένῃ τὸ κλίμα φυσικῶς εἶναι ποικίλον. Παρὰ τὸν Β. παγ. ὠκεανὸν τὸ ψῦχος εἶναι δριμύτατον. Ἐπὶ 9 μῆνας πάχος καλύπτει τόσῳ τὰς ἀκτὰς καὶ τοὺς κόλπους, ὅσῳ καὶ τὴν ἐνδοτέρω ξηράν, ἰδίως πρὸς Α. τοῦ Δουίνα, ἐνθα ὁ πάχος ἐπὶ τῶν λιμνῶν καὶ ποταμῶν ἔχει πάχος πολλῶν μέτρων καὶ αὐτὴ δὲ ἡ ξηρὰ εἰς ἰκανὸν βάθος εἶναι πεπηγυῖα. Ἡ θερμοκρασία ἐνταῦθα

καταπίπτει υπό τούς 32⁰ βαθμούς Ῥεωμόρου, ἡ δὲ ἀπόπηξις (ξεπάγιασμα) μερῶν τινῶν τοῦ σώματος (ρίνός, ὠτων) εἶναι συνήθης. Ἐνταῦθα ἐπικρατεῖ τρίμηνον μόνον θέρος, ἕαρ δὲ καὶ φθινόπωρον σχεδὸν δὲν ὑπάρχουσι. Παρὰ τὴν Βαλτικὴν τὸ κλίμα εἶναι πῶς ἡπιώτερον (δυτικώτερον καὶ μεσημβρινώτερον), ἀλλ' ὅμως καὶ ἐνταῦθα τὸ ψυχρὸς εἶναι πολὺ δριμύτερον ἢ ἐν δυτικωτέραις χώραις τοῦ αὐτοῦ πλάτους, διότι καθ' ὅλην τὴν Δ. πλευρὰν τῆς Εὐρώπης διέρχεται τὸ ἐγκόλπιν βεῦμα. Ἐν τῷ μεγίστῳ τμήματι τῆς Ῥωσσίας τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος. Ἐν τῇ Ν. Ῥωσίᾳ τὸ κλίμα εἶναι ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς μέσης Εὐρώπης μετ' ἀποτόμου διαφορᾶς θέρους καὶ χειμῶνος διὰ τὸ Α. τῆς θέσεως.

Ἐδαφος καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἡ Ῥωσία διαιρεῖται εἰς 4 ζώνας κλιματολογικὰς, εἰς ἃς ἀντιστοιχοῦσιν ἰσάριθμοι τοῦ ἐδάφους. 1) Ἡ ζώνη τοῦ Τούνδρα πρὸς Β. τοῦ πολικοῦ κύκλου, ἔδαφος ἄφρον, παγετοὶ συνεχεῖς, ὀλίγα βρύα καὶ πενιχρὰ πτέρεις παρέχει τροφήν εἰς τὰς ἀγέλας τῶν ταράνδων. Κάτοικοι ἀλιεῖς καὶ κυνηγοί. 2) Ἡ ζώνη τῶν δασῶν μέχρι τοῦ 55ου παραλλήλου : ἐκτεταμένα δάση πρὸς Β. κωνοειδῆ πρὸς Ν. φυλλοφόρα δένδρα, ὄξυαὶ ἐλλείπουσι, δρύες δὲ εἰς τὰ Ν. ἀπαντῶνται μόνον, ἔδαφος ἀρώσιμον ὀλίγον πρὸς Β. περισσότερον πρὸς Ν. 3) Ἡ ζώνη τῆς «Μαύρης γῆς» εὐφορωτάτης ποηφόρου γῆς ἀπαιτούσης μόνον σκάλισμα : δάση ὀλίγα, ἀλλὰ μεγαλοπρεπῆ ἐκ δρυῶν καὶ φιλυρῶν, ἔδαφος εὐφορον καὶ εὐυδρον, δημητριακὰ ἄφθονα, ὀπῶραι (ἄλση ὀπωροφόρων δένδρων), σμῆνη μελισσῶν, ἀλλὰ καὶ ἔλη πολλὰ (55,000 □ χμ. τὰ Ῥοκίτεινα ἔλη ἐν τοῖς δεξιοῖς παραποτάμοις τοῦ Δνειπέρου). Ἔτη ἐνίοτε ξηρὰ καὶ σιτοδεία ἐκ τούτου δεινῆ. Κάτοικοι γεωργοί, ποιμένες, δενδροκόμοι, μελισσοκόμοι. 4) Ἡ ζώνη τῶν στεππῶν : δένδρα ἐλλείπουσιν ἐνταῦθα σχεδὸν παντάπασι, ἡ γεωργία μόνον παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἐνεργεῖται διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως, ἀπέραντοι πεδιάδες καλυπτόμεναι ὑπὸ ἀκανθῶν, ἀψινθίου, φλόμου κλ. Ἐνταῦθα τρέφονται μέγιστα ἀγέλας βοῶν, ἵππων καὶ προβάτων. Κάτοικοι κτηνοτρόφοι. Ἀνάλογος πρὸς τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἡ ποικιλία τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων. Ἐν τῇ Κριματικῇ εὐδοκιμοῦσιν ἡ ροιά, ἡ συκῆ, ἡ καστανά, ἡ ἐλάια, ἡ ἄμπελος, ὅσον δὲ προχωροῦμεν πρὸς Β. ἐκλείπουσι τὰ φυτὰ τῆς μεσημβρινῆς ζώνης. Ἐκ τῶν ζώων πρὸς Ν. εὐδοκιμοῦσιν οἱ βόες, κῆμηλοι, ἵπποι, πρόβατα κλ. πρὸς Β. τάρανδοι,

φικαὶ ἀλώπεκες ἢ κυκναῖ, ἄρκτοι καὶ ἰκτίδες λευκαί, κάπροι, οὐροβόες, ἔλαφοι, δορκάδες, ἄλκαϊ καὶ κάστορες. Οἱ λύκοι εἶναι ἀληθῆς μάστιξ τῆς χώρας.

Προϊόντα. Δημητριακὰ ἄφθονα. Κτηνοτροφικὰ. Δασικὰ. Ἄλιευτικὰ καὶ μεταλλευτικὰ. Τινὰ τεχνητὰ (χαβιάρι, τελατίνι δέριμα, λίθοι πολύτιμοι κλ.).

Διαίρεσις. Ἡ Ῥωσσία διαιρεῖται εἰς τὴν κυρίως Ῥωσσίαν (50 Κυβερνεῖα), τὴν Πολωνίαν (10 κυβερνεῖα) καὶ τὸ μέγα δουκάτον τῆς Φινλανδίας (8 κυβερνεῖα).

Πόλεις ἐν τῇ κυρίως Ῥωσσίᾳ: Πετρούπολις (Πέτερσβουργ), 1,250,000 κ. πρωτ. τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας. Ἡ πόλις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μ. Πέτρου (1703), νῦν δὲ κεῖται ἐπὶ 5 νήσων σχηματιζομένων ὑπὸ τῶν βραχιόνων τοῦ Νεῦα καὶ ἔχει ἀνάκτορα μεγαλοπρεπέστατα, πανεπιστήμιον διάσημον, ἀκκλήμειαν, ναοὺς περικαλλεῖς καὶ πλουσιωτάτους καὶ πλῆθος ἐργοστασίων διαφόρων. Ἀπέχει τῆς Ὀδησσοῦ 2 ἡμέρας σιδηροδρ. καὶ ἀπὸ Παρισίων 65 ὥρας σιδ. Νάρβα 12 χιλ. κ. παρὰ τὸν Φιννικὸν κόλπον. Ῥεβάλη 55 χ. κ. ναυτικὸς σταθμὸς ἐν Ἐσθονίᾳ. Ρίγα 280 χ. κ. ὁ δεῦτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ῥωσσίας ἐν Λιβονίᾳ. Δορπάτη (Γιούργεβον Ρωσιστί) 42 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου γερμανικοῦ, ὅπερ ἦδη ἤρξατο ἐκρωσσιζόμενον. Λιμπάυ 64 χ. κ. λιμὴν πολεμικὸς καὶ Μιτὰύη 40 χ. κ. ἐν Κουρλανδίᾳ. Ἡ Ἐσθονία, ἡ Λιβονία καὶ ἡ Κουρλανδία καλοῦνται γερμανικαὶ ἐπαρχίαι, διότι ἐν αὐταῖς κατοικοῦσι πολλοὶ Γερμανοί. Βίλνα 160 χ. κ. ἐν Λιθουανίᾳ, ἐν ἣ ἴλιαν μικτὸς πληθυσμὸς (Ῥῶσοι, Πολωνοί, Λιθουανοὶ καὶ Ἑβραῖοι). Βορισσῶφ 17 χιλ. κκτ. (Μ. Ναπολέον 1817). Μοχίλέβ 50 χ. κ. Δυναβούργον 70 χ. κ. Εἰς τὰ δάση τῆς Λιθουανίας ζῆ εἶδος βοῶς τεραστίου. Κίεβον 250 χ. κ. ἐν τῇ μικρᾷ Ῥωσσίᾳ μετὰ πανεπιστημίου καὶ μονῆς τοῦ Σπηλαίου, θεωρουμένης ὡς ἁγιωτάτης ὑπὸ τῶν Ῥώσων διὰ τὰ ἐν ταῖς κατακόμβαις αὐτῆς φιλλασσόμενα λείψανα 1000 ἁγίων, κέντρον ἐμπορίου ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἐμπορικῆς ὁδοῦ ἀπὸ Εὐξείνου εἰς Βαλτικὴν. Βερδιτσέφ 60 χ. κ. ὦν 50 χ. ἑβραῖοι, ἐξ οὗ καὶ ἡ Ῥωσικὴ Ἱερουσαλήμ ἐκλήθη. Πουλτάβα 50 χ. κ. Χαρκῶβ 200 χ. κ. Ἑβραίων τῶν πλείστων μετὰ πανεπιστημίου καλοῦ. Κισνόβιον 120 χ. κ. ἐν τῇ Βασσαρβίᾳ. Βενδέριον 30 χ. κ. Ἀκερμαν 37 χ. κ.

Ἐν τῇ Μεγάλῃ Ῥωσσίᾳ εἶναι ὁ Ἀρχάγγελος 20 χ. κ. ὁ μόνος λιμὴν

τῆς Ρωσσίας μέχρι τοῦ Μ. Πέτρου (ἐξαγωγή ξυλείας). Ἐνταῦθα ἡ δραχυ-
τάτη ἡμέρα διαρκεῖ 3 ὥρας καὶ 12' ὁ χειμὼν 8 μῆνας. (Πολεμικός λι-
μὴν, ναυτικὴ σχολή). Μόσχα 1,036,000 κ. ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ ὁμῶν.
ποτ. κέντρον τῶν Ῥωσικῶν σιδηροδρ. Ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τὴν συνοικίαν
Κρεμλίον, ἐν ἣ ναιὶ ἔξοχοι, ἀνάκτορα, στρατῶνες καὶ πύργοι μετὰ τῶν
μεγίστων κωδῶνων τοῦ κόσμου. Ἐν τῇ μητροπόλει τοῦ Κρεμλίνου, τῷ
Εὐαγγελισμῷ στέφονται οἱ αὐτοκράτορες τῆς Ῥωσσίας. Νίσνι Νοβο-
γορόδ 95 χ. κ. ἐν ἣ κατὰ τὴν ἐτησίαν πανήγυριν συρρέουσιν 150
χιλ. ξένοι καὶ ἐνεργοῦνται συναλλαγὰί 600 ἐκ. φρ. ἐπὶ εἰδῶν Ἀσιατι-
κῆς καὶ Ῥωσικῆς βιομηχανίας. Καλύγα 50 χ. κ. Τούλκα 60 χ. κ.
Σμολένσκη 40 χ. κ. καὶ Βέλκι - Νοβογορόδ ἐν τῇ Α. Ῥωσσίᾳ.
Πέρμη 45 χ. κ. κέντρον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Σιβηρίας. Καζάν
130 χ. κ. ἀρχαία πρωτ. Ταταρικοῦ χανάτου, κέντρον ἐμπορίου καὶ
κατεργασίας δερμάτων (80 ἐργοστάσια) μετὰ πανεπιστημίου, ἐν ᾧ
διδάσκονται αἱ Ἀσιατικαὶ γλώσσαι. Σαρκτῶφ 130 χ. κ. κέντρον σι-
τηρῶν. Σαμάρα 90 χ. κ. Ὁρεμβούργον 70 χ. κ. ἐπὶ τοῦ ποτ. Οὐ-
ράλη. Αἰκατερινοσλάβ 50 χ. κ. Ἀστραχάν 95 χ. κ. ἐπὶ νήσων εἰς
τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βόλγα, ὁ σπουδαιότατος λιμὴν τῆς Κασπίας, ἔδρα
ναυάρχου καὶ σταθμὸς τῶν εἰς Περσίαν πλεόντων πλοίων (ἀλιεῖα ἐλ-
λόπων, (μερσινιῶν), ἐξ ὧν τὸ μαῦρο χαβιάρι).

Ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ῥωσσίᾳ εἶναι ἡ Ὀδησσὸς 405 χ.κ. μετὰ πανε-
πιστημίου καὶ ἀκμαιοτάτου ἐμπορίου. (6-7 χ. Ἑλληνας, Γρηγόριος Μα-
ρασλῆς ἐθνικὸς εὐεργέτης). Χερσῶν 70 χ.κ. Συμφερόπολις 48 χ.κ. καὶ
Σεβαστούπολις 50 χιλ.κ. ἐν τῇ Κριμαίᾳ. ΝΑ. Κριμαίας εἶναι ἡ Γιάλτα
καὶ 5 χμ. ΝΔ. ταύτης ὁ λιμὴν τῆς Λιβαδίας, ἐνθα θαυμασιὰ αὐτοκρατο-
ρικὴ ἔπαυλις. Ταϊγάνιον 52 χ.κ. ἐν τῷ μυχῷ τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης,
ἀπρόσιτος εἰς μεγάλα πλοῖα, κέντρον ἐξαγωγῆς σίτου. Βερδιάνσκα
20 χ. κ. ἐπὶ τοῦ ὁμῶν. ὄρμου τῆς Ἀζοφικῆς, εὐρὺς λιμὴν, ἐξαγωγὴ
σίτου, ξυλείας, ἄλατος, πολλοὶ Ἕλληνας.

Πόλεις ἐν Πολωνίᾳ. (127,300 □ χμ. 7 ἐκ. κ.) Βαρσοβία 630
χ. κ. μετὰ τοῦ προαστείου Πράγας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Βιστού-
λα, Πολωνικὸν πανεπιστήμιον καὶ φρούριον ὄχυρόν, ἡ τρίτη ἐμπορικὴ
πόλις τῆς Ῥωσσίας, (ὕφαντουργία μαλλίνων, μεταξωτῶν καὶ βαμ-
βακερῶν). Λότζη 320 χ. κ. μετὰ σπουδαίας βιομηχανίας μαλλίνων
καὶ βαμβακερῶν ὕφασμάτων, Λουβλῖνον καὶ Καλίσχη κλ. Ἐν δὲ τῇ

Φινλανδία (373,612 □ χμ. 2,590,000 κ.) πρωτ. Ἐλισγιφόρση 85 χ. κ. Ἄβώ 26 χ. κ. ΒΔ. Πετροπόλεως.

Η ΡΩΣΣΙΑ ΩΣ ΚΡΑΤΟΣ

Γεωργία. Ὁ Ῥώσσοσ χωρικός δὲν ἔχει κτηματικὴν περιουσίαν. Οἱ ἄγροὶ εἶναι κτῆμα τῆς κοινότητος, ἡ ὁποία διανέμει αὐτοὺς κατ' ἔτος πρὸς καλλιεργίαν· ἐλλείπει διὰ τοῦτο ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν μόνιμον κατοικίαν, πολλὰ δὲ ἐκτάσεις μένουσιν ἀκαλλιεργητοί. Οὐχ ἦπτον ἐν τῇ κεντρικῇ Ῥωσσίᾳ ἡ γεωργία εἶναι ἰκανῶσ ἀνεπτυγμένη, ὡσ καὶ ἐν Κριμαίᾳ, Βεσσυραβία καὶ Καυκάσῳ ἡ ἀμπελοργία. (800—900 ἐκ. ἐκατόλιτρα δημητριακῶν, ἦτοι σίτου, κριθῆς, σικάλεωσ, λίνου, γεωμήλων, τεύτων κλ. 15 ἐκ. ἐκατόλιτρα οἴνου).

Κτηνοτροφία. Τεράστιαι ἀγέλαι ἵππων, βοῶν, χοίρων καὶ προβάτων τρέφονται κατὰ τὴν στεππώδη ζώνην, (ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι 17 ἐκ. βόες 24 ἐκ., πρόβατα περὶ τὰ 50 ἐκ. καὶ χοῖροι ὑπὲρ τὰ 10 ἐκ.), ἐξάγονται δὲ φυσικὰ καὶ τεχνητὰ ἐξ αὐτῶν προϊόντα.

Βιομηχανία. Εἰς διαρκῆ πρόοδον. (ἀκμάζει ἡ τῶν δερμάτων, γουναρικῶν καὶ ὑφασμάτων παντὸς εἶδους, τοῦ χυτοσιδήρου, σιδήρου, ζακχάρεωσ κλ.).

Ἐμπόριον. Ζωηρότατον μετὰ τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καὶ Κίνας κατὰ ξηράν. Ἦπτον σπουδαῖον τὸ κατὰ θάλασσαν (5 δισεκ. φρ.). Ναυτικόν. 1755, ἰστιοφόρα, 390 ἀτμόπλοια. Ἐν τῇ μεσογειῶ ναυτικῇ κυκλοφοροῦσιν ὑπὲρ τὰς 40 χιλ. πλοίων καὶ σχεδιῶν).

Συγκοινωνία. Παντὸς εἶδους συγκοινωνία ἐπικρατεῖ ἐν τῇ χώρᾳ. Ἀπὸ τῶν καραβανίων διὰ τὴν Ἀσίαν ἀναχωροῦντων μέχρι τῶν πλατῶν διωρύχων, ὧν ἔχει πυκνὸν δίκτυον ἡ χώρα οὕτωσ, ὥστε αἱ περιβάλλουσαι αὐτὴν θάλασσαὶ ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλασ. (36 χ. χμ. διωρύχων. Σιδηρόδρ. 43 χ. χμ. 143 χιλ. χμ. ἐν ἀπάσῃ τῇ αὐτοκρατορίᾳ). Σπουδαιοτάτης σημασίας ὁ Σιβηρικὸσ σιδηρόδρομοσ ἀνατρέψασ τοὺσ δροὺσ τῆσ παγκοσμίου συγκοινωνίας.

Προϋπολογισμὸσ. 6—7 δισεκ. φρ. Χρέοσ 14 δισεκ. φρ.

Θρησκεία. Ἐπικρατοῦσα ἡ Χριστιανικὴ ὀρθόδοξοσ. Ἄλλὰ καὶ καθολικοὶ Πολωνοὶ καὶ διαμαρτυρούμενοὶ Γερμανοὶ καὶ Ἑβραῖοὶ καὶ ἔθνηκοὶ οἱ Καλμοῦκοὶ καὶ Μωαμεθανοὶ Τουρκοτάταροι. Πλήθοσ αἰρέσεων. Ὑπάρχουσι πόλεισ, ἐν αἷσ παράκεινται 7 διάφοροι ναοὶ καὶ εἰδωλολατρῶν ἔτι.

Παιδεία. Ἐλλιπίς, εἰ καὶ ἰδρύθησαν 10 πανεπιστήμια καὶ λοιπὰ σχολεῖα. Τὰ $\frac{9}{10}$ τοῦ λαοῦ ἀγνοοῦσιν ἀνάγνωστικὰ γραφήν. Ἡ πρώτη τάξις εἶναι ἰκανῶς ἀνεπτυγμένη καὶ λεπτή.

Γλώσσα. Ῥωσικὴ. Λαλοῦνται ὁμοῦ καὶ ἡ Πολωνικὴ καὶ ἡ Γερμανικὴ καὶ ἄλλαι πολλάι.

Πολίτευμα. Ἐν Εὐρώπῃ μόνον ἡ Ῥωσσία ἔχει ἀπόλυτον μοναρχίαν ἐκ τῶν χριστιανικῶν κρατῶν (Νικόλαος Β΄. ὁ νῦν Τσάρος).

Στρατός. Ὁ μέγιστος τῆς γῆς ἰδίᾳ ἰσχυρὸν καὶ ἐπιβάλλον εἶναι τὸ ἵππικὸν στρατολογούμενον ἐκ τῶν λαῶν τῶν στεπεπῶν τῆς Ν. Ῥωσσίας. 800 χ. ἐν εἰρήνῃ, 2 $\frac{1}{2}$ ἐκ. ἐν πολέμῳ.

Στόλος. Ἡ Ῥωσσία πρὸ τοῦ Ῥωσο-Ἰαπωνικοῦ πολέμου εἶχε 225 πλοῖα, ὧν 72 θωρηκτά. Στόλον μόνον τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ Γαλλικοῦ κατώτερον κατὰ τὸ μέγεθος.

Κάτοικοι. Εἰ καὶ ἐν Εὐρωπαϊκῇ Ῥωσσίᾳ ἀπαντῶνται 112 διάφορα φύλα, παρατηρεῖται οὐχ ἥττον ἐθνογραφικὴ ὁμοιομορφία, διότι οἱ Σλαῦοι ἀποτελοῦσι τὰ $\frac{5}{6}$ τοῦ πληθυσμοῦ. Ἐπικρατοῦσα φυλὴ εἶναι ἡ Καυκασία, εἰς τὸν Ἰνδοευρωπαϊκὸν κλάδον τῆς ὁποίας ἀνήκουσι α΄) οἱ Σλαῦοι ἢ Ῥῶσοι διακρινόμενοι εἰς Μεγαλορῶσσους καὶ Μικρορῶσσους, ὧν οἱ μὲν πρῶτοι κατοικοῦσιν εἰς τὰ κέντρα, οἱ δὲ δεῦτεροι τὴν μικρὰν καὶ Ν. Ῥωσσίαν. Εἰς τούτους ὑπάγονται οἱ Κοζάκοι διακρινόμενοι καὶ οὗτοι εἰς Σαπορόγους, εἰς Ταναΐτας, Ἀστραχανίους, Ὀρεμβουργίους, Οὐράλιους Κοζάκους κλ. β΄) οἱ δυτικοὶ Σλαῦοι (Πολωνοί), οἱ Λέτται (2 ἐκ.), ἤτοι Λιθουανοί, Κοῦροι κλ. Οἱ Γερμανοί, οἱ Ἑβραῖοι (τὸ $\frac{1}{10}$ πάντων τῶν Ἑβραίων). Εἰς τὴν Μογγολικὴν φυλὴν ἀνήκουσιν οἱ Φίννοι (3 ἐκ.) ἐν Φινλανδίᾳ, οἱ Λάπωνες, οἱ Ἑσθνοί, οἱ Σχμογέται εἰς τὰς βορείους χώρας. Οἱ Καλμουκοὶ μεταξὺ Βόλγα καὶ Καυκάσου, οἱ Κιργίσιοι ἐν ταῖς στέπαις τῆς Κασπίας, οἱ Βασκῖραι μεταξὺ Οὐράλη καὶ Βόλγα κλ. Τούτοις Ῥῶσσοις ἐν γένει διακρίνει φυσικὴ τις εὐθυμία, φιλοξενία καὶ δεξιότης εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις. Εἶναι πιστοὶ τηρηταὶ τῆς θρησκείας καὶ τῶν τύπων αὐτῆς καὶ διαπνέονται ὑπὸ ζωνῆς φιλοπατρίας ἔχοντες ὡς ὄνειρον τὸ μεγαλεῖον τοῦ Σλαυτισμοῦ.

Πολιτισμός. Ὁ ὕλικός πολιτισμὸς τῆς Ῥωσσίας στηριζόμενος εἰς φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα ἐξαιρετὰ (ὑδάτα, πεδιάδας, δάση, ζῶα, πολύτιμα μέταλλα κλ.), ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται καὶ κατὰ τινα στοιχεῖα νὰ ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν τῶν ἄλλων Δυνάμεων

(δέρματα, υφάσματα, μελισσοκομία, πτηνοτροφία, χαβιάρι κλ.). Ο πνευματικός πολιτισμός δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένος ὡς τῶν ἄλλων Δυναμῶν, πλὴν τῶν Δ. διαμερισμάτων, ἔνθα πολλοὶ Γερμανοί. Καὶ ἔχει μὲν ἡ χώρα στοιχεῖά τινα τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει, (μουσεῖα, βιβλιοθήκας, ἀνδριάντας, θέατρα, ἐπιστημονικὰ ἐργαστήρια, ναοὺς κλ.), ἀλλ' ὁ λαὸς ἐλάχιστα μετέχει τούτων.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Εὐρώπη κεῖται ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ ζώνῃ μεταξὺ τῆς 36^ο καὶ 71^ο περίπου βερρείου πλάτους καὶ μεταξὺ τῆς 13^ο δυτικοῦ καὶ 62^ο ἀνατολικοῦ μήκους, μετέχει ὀλίγον τῆς κατεψυγμένης ζώνης, οὐδόπως δὲ ἄπτεται τῆς διακεκαυμένης. Φαίνεται ὡς χερσόνησος τῆς Ἀσίας, εἰς ἣν προσαρτᾶται διὰ βάσεως 2500 χμ. περίπου, ἀλλ' ἡ φύσις αὐτῆς καὶ αἱ γεωγραφικαὶ σχέσεις διακρίνουσι ταύτην εἰς ἰδίαν ἥπειρον. Ἡ Εὐρώπη διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρώτη ἥπειρος. Τὰ πολιτικὰ ὄρια δὲν συμπίπτουσιν ἐπακριβῶς πρὸς τὰ φυσικὰ, διότι πρὸς Α. τοῦ Οὐράλη χωραὶ τινες καταλογίζονται εἰς τὴν Εὐρωπ. Ῥωσσίαν. Ἡ ἠπειρος ἐκ Β. καὶ Δ. ὀρίζεται ὑπὸ ὠκεανῶν, τοῦ Β. παγ. ὠκεανοῦ, ἀβαθοῦς κατὰ τὰς θαλάσσας καὶ τοὺς ἐσωτάτους κόλπους καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὁ ὁποῖος περιβάλλει ταύτην καὶ ἐκ νότου διὰ τῶν τμημάτων αὐτοῦ: τῆς Μεσογείου καὶ τῶν βορχιόνων αὐτῆς, ὧν τινες ὀρίζουσι ταύτην καὶ πρὸς Α. ὡς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, ὁ Ἑλλησπόντος, ὁ Εὐξείνιος πόντος κλ. Πρὸς Α. ὁ ποτ. Μάνιτις, ἡ Κασπία θάλασσα, ὁ Οὐράλης καὶ τὰ Οὐράλια χωρίζουσι ταύτην ἀπὸ τῆς Ἀσίας.

Ὄριζόντιος διαμελισμός. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω θάλασσα διανοίγουσι πλῆθος βαθέων κόλπων, ἕρμων καὶ λιμένων εἰς τρόπον, ὥστε αἱ σχηματιζόμεναι χερσόνησοι ἀθροιζόμεναι ἀποτελοῦσι μεγαλύτερας τοιαύτας καὶ πᾶσαι αὗται συγκροτοῦσι τὴν ὡς χερσόνησον τῆς Ἀσίας προκειμένην Εὐρώπην. Ἐκ τῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης (2,700,000 □ χμ.) αἱ ὄρειναι ἔχουσι διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (Ἑλληνική, Ἰταλική, Σκανδιναυική)· αἱ πεδιναὶ ἀπὸ Ν. πρὸς Β. (Ἰουτλανδική, Καννική, Κόλα). Ἡ πυκνοτάτη αὕτη ἐναλλαγὴ ὑδατος καὶ ξηρᾶς εἶναι, ὡς γνωστόν, σπουδαιότατον γεωγραφικὸν στοιχεῖον διὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν συγκοινωνίαν. Ἀλλὰ καὶ αἱ νῆσοι τῆς

ἡπείρου (470,000 □ χμ.), ἐπειδὴ κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀπ' αὐτῆς ἀπεσπασμένοι, δὲν εἶναι δὲ μεμονωμένοι καὶ ἀπρόσιτοι καὶ ἀνεπίδεκτοι καλλιέργειας, ἐχρησίμευσαν ὡς γέφυραι καὶ σταθμοὶ ἐπιμιξίας καὶ ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ ταχεῖα ἀνάπτυξις αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι καὶ ἡ ἐξάπλωσις αὐτοῦ πρότερον πρὸς Δ. διότι ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς βαίνει ἀξανάμενος ἐξ Α. πρὸς Δ.

Κάθετος διαμελισμὸς. Μεγίστην ποικιλίαν παρουσιάζει ὁ κάθετος διαμελισμὸς τῆς Εὐρώπης. Πᾶσαι αἱ μορφαὶ τοῦ ἐδάφους ἐνκλάσσονται: ὑψηλὴ χώρα, μέτρια ὄρη, ὄροπέδια, βαθύπεδα κλ. ἀνήκουσιν εἰς τὸν χαρακτῆρα τῆς ἡπείρου. Γενικῶς ἡ μορφή τοῦ βαθυπέδου κατέχει τὰ $\frac{2}{3}$, ἡ δὲ τοῦ ὑψιπέδου τὸ $\frac{1}{3}$. Καὶ τὸ μὲν βαθύπεδον εἶναι ἐπικρατέστερον πρὸς Β. καὶ Α., τὸ δὲ ὑψιπέδον πρὸς Ν. Κύρια ὄρη εἶναι αἱ Ἄλπει, τὰ Καρπάθια καὶ πρὸς Δ. τὰ Γαλλικὰ παρατηρεῖται δὲ εἰς τὰ ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας ἡ μετρία ἀναλογία, οὔτε ὕψος τεράστιον (ὑψιστον Λευκὸν 4810 μ.), οὔτε πεδιάδες ἀχανεῖς ὑπάρχουσιν ἐν Εὐρώπῃ. Τοῦτο εἶναι ἕτερον γεωγραφικὸν στοιχεῖον σπουδαιότατον πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης ἀπαιτεῖ πανταχοῦ ἐπίπονον ἐργασίαν· παρέχει ὅμως πλούσιαν ἀμοιβὴν διὰ τὸν καταβληθέντα κόπον, ἀποτρέπει τοὺς κατοίκους ἀπὸ τῆς νάρκης τῶν θερμῶν ζωνῶν καὶ ἀναγκάζει αὐτοὺς εἰς πολυειδή καὶ συνεχῆ ἐργασίαν. Οὕτω δὲ προάγει τὴν ἀνάπτυξιν πασῶν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δυνάμεων. Τὸ προσιτὸν καὶ εὐχάτον τοῦ ἐδάφους διηκούλυε τὴν συγκοινωνίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν πρὸς ἀλλήλους, ἤγαγε δὲ τούτους ἐνωρὶς εἰς πυρετώδη ἀνταλλαγὴν τῶν προϊόντων τῆς χώρας καὶ τῆς διανοίας αὐτῶν. Ἐπίσης διὰ τῆς στενῆς συναφείας αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν προσέλαβε τὰ προϊόντα τὰ πνευματικὰ τῶν ἡπείρων τούτων καὶ ἀναδιωργάνωσεν αὐτά. Ἄλλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν ἡ Εὐρώπη κεῖται πλησιέστερον πάσης ἄλλης ἡπείρου. Ἄπαξ λοιπὸν διεσκέλισθη ὁ ὠκεανός, πολυειδεῖς σχέσεις ἀνεπτύχθησαν μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ Νέου κόσμου.

Ἵδατα τῆς ξηρᾶς. Οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης ὀλιγώτερον ἢ τὰ ὄρη δύνανται νὰ παραβληθῶσι πρὸς τοὺς τεραστίους ποτ. ἄλλων ἡπείρων. Ὁ διαμελισμὸς τῆς ξηρᾶς δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων ποταμίων συστημάτων οὔτε κατὰ μῆκος, οὔτε κατὰ

ποσόν τῶν ὑδάτων. Ἡ διανομὴ τῶν ποταμῶν εἶναι σύμμετρος καθ' ἑλκς τὰς διευθύνσεις. Κύρια κέντρα, ἐξ ὧν ἐκπέμπονται οἱ πλεῖστοι ποτ. τῆς ἠπείρου εἶναι αἱ Ἄλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια· (εἰπέ ποταμούς τινας κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις ἐκ τῶν δύο τούτων κέντρων), ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ὁρέων ἐκπέμπονται πολλοὶ ποταμοί. (Σηκουάνας, Λεῖγερ, Γαρούμνας κλ. κλ.). Αἱ πηγαὶ συμπλησιάζουσι καὶ διὰ τοῦτο πάντες σχεδὸν οἱ ποταμοὶ οἱ μεγάλοι εἶναι ἠνωμένοι διὰ διωρύχων. Ἐκ τῶν λιμνῶν αἱ πλεῖστα εὐρίσκονται ἐν τοῖς βραχυπέδοις, ἀλλὰ καὶ αἱ Ἄλπεις ἔχουσι σύστημα ὁρειῶν λιμνῶν ποταμίων, ὅμοιον τοῦ ὁποίου ἀπαντῶμεν ἐν τῇ Σκωτίᾳ, τῇ Σκανδιναυίᾳ καὶ τοῖς Οὐραλίοις. Ἡ τοιαύτη τῶν ποταμίων συστημάτων καὶ τῶν λιμνῶν διαμόρφωσις εἶναι ἕτερον γεωγραφικὸν στοιχεῖον σπουδαιότατον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ ὑδραυλικὴ ἐπιστήμη εἰς τὸ ἔπικρον προαχθεῖσα ἐδημιούργησε διὰ τῶν ὑδάτων στοιχεῖον πολιτισμοῦ πρώτης τάξεως ἐν Εὐρώπῃ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶναι γενικῶς εὐκρατον καὶ μᾶλλον θαλάσσιον, (ἢ χώρα ὀλίγον μετέχει τῆς κατεψυγμένης). Ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψηλότερα, ἢ ὅσον θὰ ἤρμαζεν εἰς τὸ γεωγραφικὸν αὐτῆς πλάτος (ἐγγόλπιον ρεῦμα), δὲν παρουσιάζει δὲ ἀποτόμους ἀντιθέσεις. Ὅσω δυτικώτερον, τόσω μικροτέρα εἶναι ἡ ἀντίθεσις ψύχους καὶ θερμότητος. Τὸ κλίμα λοιπὸν εἶναι ὁμοιόμορφον μετὰ αἰσθητῶν μὲν διαφορῶν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀποτόμων ἀντιθέσεων. Τοῦτο εἶναι ἕτερον στοιχεῖον πρὸς ἀνάπτυξιν ὁμοιομόρφου πολιτισμοῦ. Τὰ ἀνωτέρω γεωγραφικὰ στοιχεῖα δὲν θὰ ἦσαν ἰκανὰ μόνον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τόσῃ ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ, ἐὰν οἱ ἐξ Ἀσίας ἔποικοι λαοὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Εὐρώπην δὲν ἔφερον ἐν ἐκυτοῖς τὰ σπέρματα ἀνωτέρου πολιτισμοῦ δυνηθέντος ἤδη ἐν τῷ εὐνοϊκωτέρῳ ἐδάφει καὶ κλίματι νὰ ἀναπτυχθῇ τελείως.

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ὑπὸ τὴν ἀκαταπόνητον φιλοπονίαν τῶν κατοίκων καὶ τὴν πεφωτισμένην τῆς Ἐπιστήμης συνδρομὴν ἡ γεωργία ἐν Εὐρώπῃ ἀπέβη τελειοτάτη. Ἡ κτηνοτροφία ἐπίσης ἀνεπτύχθη τελείως. Ἡ Εὐρώπη συνδεομένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς παρέλαβεν ἐκεῖθεν τὰ ζῶα, τὰ ὁποῖα κατέστησε κατοικίδια, ἐνεκλιμάτισε, προήγαγε καὶ σκοπιμώτατα ἐξεμεταλεύθη.

Προϊόντα. Τὰ φυσικὰ προϊόντα τῆς Εὐρώπης εἶναι ποικίλα, ἀλλὰ κατὰ ποσὸν τινὰ εἶναι ἐλάχιστα ὡς πρὸς τὰς λοιπὰς ἠπείρους

(βάμβαξ, ἔρις κλ.). Διὰ τοῦτο τεράστια ποσὰ ἀκατεργάστου ὕλης εἰσάγονται ἐκ τῶν ἄλλων ἠπείρων, ἰδίως εἰς Ἀγγλίαν. Αἱ πρῶται ὕλκι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι ἄφθονοι, (σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος, γαϊάνθρακες, κασσίτερος, ὑδράργυρος, ψευδάργυρος, ὀρυκτὸν ἄλας μάρμαρα κλ). Τὰ τεχνητὰ προϊόντα τῆς Εὐρώπης δεσπόζουσι παντὸς τοῦ κόσμου πλὴν τῆς Ἀμερικῆς. Οὕτως ἡ Εὐρώπη κατέχει τὰ τρία στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὑπκτον βαθμόν, ἥτοι τὴν τελείαν ἐκμετάλλευσιν τῶν φυτῶν, τῶν ζῴων καὶ τῶν ὀρυκτῶν. Γενικῶς εἰπεῖν οἱ ἀπολίτιστοι ἔτι κάτοικοι τῶν τριῶν ἠπείρων εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὴν φυσικὴν παραγωγὴν, ἥς τὰ προϊόντα πέμπουσιν εἰς τὴν πεπολιτισμένην Εὐρώπην, προμηθεύονται δὲ πάλιν ἐκ ταύτης τὴν ὕλην τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐξειργασμένην ὑποβαλλόμενοι εἰς βαρὺν φόρον βιομηχανικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς δουλείας.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Χαρακτηριστικὸν τῶν φυτῶν καὶ ζῴων τῆς Εὐρώπης εἶναι ὅτι δὲν ἔχουσιν ἴδιον τύπον, ἐκομισθησαν σχεδὸν πάντα ἐξ ἄλλων ἠπείρων καὶ προήχθησαν καὶ πολλαχῶς ἐτροποποιήθησαν ἐνταῦθα. 4 ζῶναι παρατηροῦνται.

1). Ἡ νοτιὰ ζώνη, ἐν ἣ εὐδοκιμοῦσι πλὴν τῶν δημητριακῶν ἐν γένει, καὶ ἀειθαλῆ φυτὰ, φιλλοφόρα δένδρα καὶ εὐγενεῖς καρποὶ : σῦκα, πορτοκάλια, λεμόνια, ἀμύγδαλα κλ.

2). Ἡ ζώνη τῆς ἀμπέλου. Μέχρι τοῦ 49⁰, φύεται καὶ προκόπτει ἡ ἀμπελος. Ἐνταῦθα τὰ δάση συνίστανται ἐκ φυλλοφόρων δένδρων τὸ θέρος θαλλόντων καὶ βελονοφόρων εἰς τὰ ὄρη.

3). Ἡ ζώνη τῶν δημητριακῶν. Ἀπὸ τοῦ 49⁰ μέχρι τοῦ 64⁰ ἀκμάζει ὁ σίτος καὶ ἡ ζέα, ἀλλ' ἐκ τῶν δένδρων πρὸς Ν. καὶ πρὸς τὸ μέσον ἀπαντῶνται φυλλοφόρα, πρὸς Β. δὲ μόνον βελονοφόρα.

4). Ἡ βορειὰ ζώνη. Ἀπὸ τοῦ 64⁰ καὶ ἄνω ἐπικρατοῦσι Τοῦνδραι (χιονοστέππαι), ὧν τὸ ἔδαφος σχεδὸν καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι πεπηγός. Ρίζαι, ὀλίγη κριθή, λειχῆνες καὶ βελονώδεις θάμνοι εὐδοκιμοῦσιν ἐνταῦθα, ὄπωροφόρον οὐδέν. Κατὰ τὰ ἀνωτέρω οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται κυρίως ἐν Ῥωσίᾳ, ἡ ἀμπελος κατ' ἐξοχὴν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ. Δάση δὲ κυρίως ὑπάρχουσιν ἐν Ῥωσίᾳ, Σκανδιναυίᾳ, Αὐστρίᾳ, Ῥωμουνίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Ὡς ἐν τῇ φυσικῇ μορφῇ τῆς Εὐρώπης ἐλλείπουσιν οἱ κολοσσαῖοι τύποι, οὗτω καὶ ἐν τοῖς ζῴοις. Τὰ κατοικίδια ζῶα εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ τὰ αὐτὰ μετὰ τινῶν διαφορῶν. Οὕτως οἱ Ἀγγλικοὶ ἵπποι, αἱ Ἑλβετικοὶ ἀγε-

λάδες, οί Ουγγρικοί ήμίονοι και τὰ ισπανικά πρόβατα θεωροῦνται τὰ κάλλιστα εἶδη. Τὰ ἄγρια ζῶα εἶναι ὁ λύκος, ἡ ἄρκτος (Ρωσσία ἰδίως), ἡ δορκάς, ὁ κάπρος, ἡ ἀλώπηξ, ἡ ἔλαφος καὶ τινὰ ἄλλα μικρὰ πάντοτε. Ἐκ τῶν πτηνῶν ὁ ἰέραξ καὶ ὁ γυπαετός εἶναι ἀρπακτικά. Ἐκτῶν ἐρπετῶν μόνον ἡ ἔχιδνα εἶναι ἰαθόλος. Ἰχθύων δὲ μεγάλη ἀφθονία παρατηρεῖται ἐν τῇ βορείῳ Εὐρώπῃ, ἐξ ἧς τεράστιαι ποσότητες ἐξάγονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Ἐπιφάνεια τῆς Εὐρώπης. 10,337,460 □ χ.μ. Πλὴν τῆς Αὐστραλίας εἶναι μικροτέρα ὅλων τῶν ἄλλων ἡπείρων. Πληθυσμὸς περὶ τὰ 386 ἐκ. ἢτοι τὸ $\frac{1}{4}$ περίπου τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Τὰ Β. καὶ Α. εἶναι μετρίως κατοικημένα, τὰ δὲ κεντρικὰ καὶ δυτικὰ πυκνῶς. Μέσος ὕρος 37,5 κατὰ □ χ.μ. (Ἀσία 19).

Φυλαὶ καὶ ἔθνογροφικαὶ σχέσεις. Δύο φυλαὶ ἀπαντῶνται ἐν Εὐρώπῃ, ἡ Καυκασία περιλαμβανούσα τὸ πλεῖστον τῶν κοιτῶν (πλέον τῶν $\frac{15}{16}$) καὶ ἡ Μογγολικὴ, περὶ ὧν εἴπομεν εἰς τὰ διάφορα ἔθνη.

Θρησκείαι. Πλὴν τῶν Τούρκων, ἑβραίων καὶ τινῶν ἐθνικῶν (500 χ.) οἱ λοιποὶ εἶναι χριστιανοί.

Πολιτεύματα. Πλὴν τῆς Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας ἐχουσῶν ἀπόλυτα δεσποτικὰ πολιτεύματα πάντα τὰ λοιπὰ κράτη ἀντιπροσωπεύονται διὰ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν διοίκησιν.

Στοιχεῖα πολιτισμοῦ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν ὅτι ἡ Εὐρώπη ἔχει εἰς τὸν ὑψιστὸν βαθμὸν ἀνεπτυγμένα πάντα τὰ στοιχεῖα τοῦ ὕλικου καὶ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ, ἢτοι τεχνητοὺς λιμένας, σταθμοὺς μετεωρολογικοὺς καὶ ναυαγασωστικούς, φάρους, φανούς, ἀρτεσιανὰ φρέγχα, τέλεια ὑδρῦλικὰ συμπλέγματα, ἱαματικὰς πηγὰς, ἐκμετάλλευσιν φυτῶν, ζῶων, ὀρυκτῶν ὑπὸ βιομηχανικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν τελείαν, συγκοινωνίαν, πάντα τὰ τοῦ ἐμπορίου, φιλανθρωπικὰ καταστήματα ἐν γένει· ἀστεροσκοπεῖα, σχολεῖα, ἀκαδημείας, μουσεῖα, θέατρα, μνημεῖα ἐν γένει. Ἐπίσης τὰ στοιχεῖα τῆς γλώσσης, τῆς θρησκείας καὶ τοῦ πολιτεύματος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἡ Εὐρώπη κατέστη πνευματικῶς κοσμοκράτειρα ἡπειρος διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν. Λαοὶ νομάδες ζῶσιν εἰς τὰς ἀπωτάτας ἐσχατίας τῆς ἡπείρου ὀλίγοι.

Β' ΑΣΙΑ

(44,572,250 □ χμ. 870,500,000 κ.).

Ἡ Ἀσία διαιρεῖται εἰς τὴν δυτικὴν, τὴν βόρειον, τὴν ἀνατολικὴν, τὴν νότιον Ἀσίαν καὶ τὰς νήσους. Ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ περιλαμβάνονται: ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία, ἡ Ἀραβία, ἡ Περσία, τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουτχιστάν.

1. ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

(1,684,700 □ χμ. 17,430,000 κ.).

Διαίρεσις. Ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Τουρκίᾳ περιλαμβάνονται αἱ ἀκόλουθοι χῶραι: α') ἡ Μικρὰ Ἀσία, β') ἡ Τουρκικὴ Ἀρμενία, γ') ἡ Μεσοποταμία, δ') ἡ Συρία, ε') ἡ Παλαιστίνη καὶ ς') ἡ Τουρκικὴ Ἀραβία.

α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

(513,600 □ χμ. 9,000,000 κ.).

Θέσις. Ἡ χώρα ἐκτείνεται μεταξύ Εὐξείνου Πόντου, Προποντίδος, Αἰγαίου πελάγους καὶ Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ ποτ. Μά-νιτις καὶ τοῦ ἄνω ῥοῦ τοῦ Εὐφράτου.

Κόλποι καὶ ὄρμοι. Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι χερσόνησος βαθύτατα διαμελιζομένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Καὶ ἡ μὲν παραλία τοῦ Εὐξείνου στερεῖται κόλπων, ὄρμοι δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι: ὁ τῆς Ἐρμωνάσσης (Πλά-τανα), ἡ Βαχειρικὸς λιμὴν καλούμενος, ὁ Πολεμονιακὸς (Σχυψοῦν-τος), ὁ τῆς Σινώπης ἀσφαλῆς καὶ ὁ τῆς Ἡρακλείας. Ἡ δυτικὴ παραλία διαμελίζεται ὑπὸ πολλῶν κόλπων καὶ ὄρων σχηματισθέντων διὰ καθιζήσεως τοῦ ἐδάφους καὶ διανοιγομένων πρὸς τὴν Ἑλλάδα, εἰς ἣν γεωγραφικῶς καὶ ἱστορικῶς ἀνήκει ἡ χώρα. Τοιοῦτοι εἶναι ἐν τῇ Προποντίδι: ὁ Ἀστακηνὸς (Νικομηδείας, Ἴσμιτ), ὁ Κιανὸς (Κίου), οὗ ἡ μὲν βορεῖα πλευρὰ σχηματίζει τὸ Ἰντζίρ λιμάν, ἡ δὲ νοτιὰ τὸν ὄρμον τῶν Μουδανιῶν, ἐξ οὗ ὅλος ὁ κόλπος νῦν καλεῖται Μουδανιά. Περαιτέρω ἐκατέρωθεν τῆς Κυζικηνῆς χερσονήσου διανοίγεται ὁ ὄρμος τῆς Πανόρμου πρὸς Α. καὶ τῆς Ἀρτάκης πρὸς Δ. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ καὶ τῇ Μεσογείῳ ἐν γένει: 1) ὁ βαθύτατος Ἀδραμυττηνός, οὗ ἡ μὲν βορεῖα πλευρὰ εἶναι ἀπότομος, ἡ δὲ νοτιὰ ἔχει ὄρους ἀσφαλεῖς σκεπομένους ὑπὸ τῶν ἑκατοννήσων. 2) ὁ Ἐλαϊτικὸς, οὗ ὄρμοι εἶναι ὁ Κυματός (Ἄλῃ-Ἀγῶ) καὶ ὁ τῆς νέας Φωκίας. 3) ὁ Ἐρμαῖος (Σμύρ-

νης), ἐν τῇ Δ. πλευρᾷ τοῦ ὁποίου διανοίγεται ὁ ὄρμος τῶν Κλαζομενῶν (λοιμοκαθαρτήριον). 4) ὁ Καύστριος (Ἐφέσου). 5) ὁ τῆς Ἴσσοῦ (Μανδαλιᾶς). 6) ὁ Κεραμεικός (Κῶ). 7) ὁ Δωρικὸς (Σύμης). 8) ὁ Παμφύλιος (Ἄτταλείας). 9) ὁ Γλαῦκος (Μάκρης) καὶ 10) ὁ Ἴσσικός (Ἀλεξανδρέττας).

Νῆσοι. Καθ' ὅλην τὴν Δ. παραλίαν τῆς Μ. Ἀσίας ὑπάρχουσι πολυάριθμοι νῆσοι ἀποτελοῦσαι συνέχειαν τῶν Ἑλληνικῶν νήσων. Κατοικοῦνται δὲ ἀποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων.

Πορθμοὶ καὶ ἀὐλῶνες. Πλὴν τοῦ Βοσπόρου καὶ Ἑλλησπόντου πλεῖστοι ἄλλοι σχηματίζονται μετὰ τῶν διαφόρων νήσων. Ὁ πλούσιος θαλάσσιος διαμελισμὸς τῆς χώρας πρὸς Δ. μεγάλως συνέτεινεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐξάπλωσιν τοῦ πολιτισμοῦ. Αἱ νῆσοι ἀπετέλεσαν πολυτόξους γεφύρας ἐνότητος ἐθνολογικῆς μετὰ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς νῦν Ἑλλάδος. Οἱ δὲ πολυάριθμοι κόλποι ἐκτείνονται ὡς ἀγκάλαι κόρης πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς Ἑλλάδα.

Χερσόνησοι. Πλείστας μικρὰς καὶ μεγάλας χερσονήσους σχηματίζει κυρίως ἡ Δ. αὐτῆ τῆς Μ. Ἀσίας: Θουιάς, Κυζικηνή, Ἐρυθραία, ἡ τῆς Ἀλικαρνασσοῦ καὶ ἡ τῆς Κνίδου.

Ὅρη. Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι ὄροπέδιον 1000 μ. ὕψους κλίνον πρὸς Β. Τὸ νότιον κράσπεδον ἀποτελεῖ ἡ σειρὰ τοῦ Ταύρου, ἣτις τὰς μὲν πρὸς τὴν Μεσόγειον κοιλάδας ἔχει δασσοσκεπεῖς καὶ πολυρρύτους, πρὸς τὰ ΒΔ. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ὄροπέδιον τῆς ἑνδον Μ. Ἀσίας. Πρὸς τοῦτον συνάπτεται ὁ Ἀντίταυρος ἔχων διεύθυνσιν ΒΑ. μέχρι τοῦ Καυκάσου. Ὁ Ἀργαῖος (3850 μ. ἐσθραμένον ἠφαίστειον). Τὸ Δίνδυμον, ὁ Λάτμος, οὗ συνέχεια ἡ Μυκάλη, ἡ Μεσσηνία ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν Μυκάλην, ὁ Κάδμος, ὁ Τμῶλος, ὁ Σίπυλος (1800 μ. Νιόβη). Ἡ Ἰδὴ (1670 μ. Καζάν-δάγ). ὁ Μύσιος Ὀλυμπος καὶ ὁ Βιθυνὸς Ὀλυμπος. Τὰ Καλὰ - δάγ, ὁ Ὀλγασος κ. λ. π. Τὰ ὄρη τῆς Μ. Ἀσίας διασχίζονται ὑπὸ κοιλάδων διευθυνομένων πρὸς Δ. μέχρι τῆς θαλάσσης, πρὸς ἣν ταῦτα καταλήγουσιν ἀποτόμως. Τὸ ἐσωτερικὸν ὄροπέδιον εἶναι ἔρημος στεππώδης καὶ πολλαχοῦ ἐλατοῦχος.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Ἰασόνιον, τὸ Ἡράκλειον, ἡ Συριάς καὶ ἡ Κάρραμβις ἐν τῷ Εὐξείνῳ. Τὸ Σίγειον παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἑλλησπόντου. Τὸ Λεκτόν, τὸ δυτικώτατον τῆς Ἀσίας, ἡ Μέλαινα, ἡ Μυκάλη, ἡ Κυνὸς Ἄκρα ἔναντι Ρόδου, ἡ Ἰερά Ἄκρα, τὸ Ἀνεμούριον, τὸ Ζεφύριον καὶ τὸ Σαρπηθόνιον.

Πεδιάδες. Ἐν μικρῇ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσι πολλαὶ πεδιάδες καὶ κοιλάδες διὰ μέσου τῶν ὄρεων εὐφοροὶ, ἰδίᾳ πρὸς Δ.

Ποταμοί. Ὁ Ἄλυς (μέγιστος), ἐκ τοῦ Ἀντιταύρου εἰς τὸν Εὐξείνιον πόντον. Ὁ Ἴρις ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὄρους εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ὁ Σαγγάριος ἐκ τοῦ Δινδύμου εἰς τὸν Εὐξείνιον. Ὁ Ῥύνδακος καὶ οἱ τούτου παραπ. Ὀδρύσης. Μάκεστος καὶ Τάρσιος εἰς τὴν Προποντίδα. Ὁ Γρανικὸς ἐκ τῆς Ἰδης εἰς τὴν Προποντίδα (Μέγας Ἀλέξανδρος 334). Ὁ Σκάμανδρος εἰς τὸν Ἑλλήσποντον. Ὁ Ἑρμος εἰς τὸν ὁμών. κόλπον. Τούτου παραπ. εἶναι ὁ χρυσοφόρος Πακτωλὸς ὁ Μαϊάνδρος. Ὁ Κάυστρος. Ὁ Κάικος χυνόμενος ἀπέναντι Λέσθου. Περαιτέρω κατὰ τὴν Ν. παραλίαν ἐκβήλλουσιν : ὁ Κάλβις, ὁ Ἄζων, ὁ Γλαῦκος, ὁ Ἄσπενδος, ὁ Ξάνθος, ὁ Κέστρος, ὁ Εὐρυμέδων (Κίμων 465 π. χ. διπλῆ νίκη), ὁ Καλύκαδνος, ἔνθα ἐπνίγη ὁ αὐτοκράτωρ Φρειδερίκος ὁ Α΄, ὁ Κύδνος, ἐν ᾧ λουσθεὶς ἠσθένησεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ Σάρος καὶ ὁ Πύραμος. Οἱ ποταμοὶ δὲν εἶναι πλώιμοι (ὄροπέδιον).

Λίμναι. Ἡ Σοφὸνη. Ἡ Ἀσκανία (Νικαίας). Ἡ Ἀπολλωνία, ἐν ἧ ἡ νησὶς Θεοτοικιανὴ μετὰ κόμης Ἀβουλιούντ 2 χ. κ. (Ἀπολλωνία Ῥυνδάκου). Ἡ Ἀφνίτις, εἰς ἣν ῥέει ὁ Τάρσιος. Ἡ Γυγαία. Ἡ Κάραλις, ἡ Τραγίτις καὶ ἡ Τάττα, ἡ μεγίστη.

Σεισμοί. Ἡ Μ. Ἀσία φέρει πολλαχοῦ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα καὶ ἠφαιστεία ἐσβεσμένα, πολλαὶ δὲ χῶραι εἶναι σεισμοπαθεῖς, ὡς ἡ Προῦσα, ἡ Χίος, ἡ Σμύρνη, τὰ Ψαρά κλ. Πολλαὶ θερμαὶ πηγαὶ ὑπάρχουσι πλησίον τῶν ἠφαιστειογενῶν τούτων τόπων, ὡς τῆς Προύσης, Κρήνης, Ἀμασειας κλ.

Κλίμα. Ποικίλον. Ἐν τῇ Ν. παραλίᾳ θερμὸν, κατὰ τὰ ὄρεινα δὲ μέρη καὶ τὸ ἐσωτερικὸν ἠπειρωτικόν, κατὰ τὸ Δ. ἡπιον, κατὰ τὸν Εὐξείνιον ὑγρὸν. **Ἐδαφος,** Ποικίλον : ὄρεινόν, θαλασσοδὲς, ξηρόν, ἀλατοῦχον, πεδινόν καὶ εὐφορὸν σχεδὸν πανταχοῦ. **Προϊόντα.** Δημητριακὰ. Κτηνοτροφικὰ. Οἶνος, ἔλαιον, σταφίς, μέταξα, καπνός, ὄπιον, βάμβαξ, σαλέπιον, κάναβις. Δασικὰ παντοῖα καὶ κηπαῖοι καρποί.

Κάτοικοι. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς χώρας κατοικοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Τούρκοι (5 ἐκ.). Ἐν τοῖς παραλίαις δὲ καὶ ταῖς νήσiais, Ἕλληνες (3 ἐκ.). Οἱ λοιποὶ εἶναι Ἀρμένιοι, Κιρκάσιοι, Ἑβραῖοι καὶ Εὐρωπαῖοι.

Θρησκεία. Μωαμεθανική καὶ Χριστιανική ὀρθόδοξος.

Συγκοινωνία. Τὰ παράλια συνδέονται μεθ' ἑαυτῶν καὶ τοῦ κόσμου διὰ τακτικῆς ἀτμοπλοίας. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ δὲν εἶναι ἱκανῶς ἀνεπτυγμένη ἡ συγκοινωνία. 2167 χιλιομ. σιδηρ. διὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων.

Διαιρέσις. Ἡ Μ. Ἀσία διαίρεται εἰς 9 νομοὺς καὶ 3 διοικήσεις.

1. ΝΟΜΟΣ ΑΪΔΙΝΙΟΥ (1,396,000 κ.).

Πόλεις. Ἐν τῷ νομῷ τούτῳ περιλαμβάνονται ἡ Λυδία, ἡ Ἰωνία, ἡ Καρία καὶ ἐν μέρει ἡ Μυσία. Πρωτ. Σμύρνη 225 χ. κ. ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ ἐμπορικωτάτη, ὁ πρῶτος λιμὴν, ἐν ᾧ συγκεντροῦνται τεράστια φορτία ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξ Ἀιδινίου δι' ἑαυτῶν τὸν κόσμον. (Οἱ περίφημοι χρωματιστοὶ τάπητες προέρχονται ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ). Κατοικεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων φημιζομένων διὰ τὴν φιλομουσίαν αὐτῶν καὶ διατηρούντων Ἑλλήν. γυμνάσιον (εὐαγγελικὴν σχολήν), μουσεῖα, νοσοκομεῖα καὶ ἄλλα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα. Συνδέεται σιδηροδρ. μετὰ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς μεσογείου καὶ εἶναι ἕδρα μητροπολίτου. Τσεσμές 15 χ. κ. (Κρήνη). Παλαιὰ Φώκαια 8 χ. κ. καὶ νέα Φώκαια (Γενιτζέ) 5 χ. κ. μετὰ ἀλυκῶν. Κλαζομεναὶ (Βουρλά ἢ Βρίουλα 24 χ. κ. εἰς ἀπόστασιν $\frac{3}{4}$ ὥρας εἶναι τὸ ἐπίνειον ἔνθα, σύμπλεγμα νησίδων, ὧν μία, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης χρησιμεύει ὡς Λοιμοκαθαρτήριον. Ἀγιά-Σλουκ ἐν θέσει Ἐφέσου (Ἡρόστρατος) 356 καὶ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος). Κούς-Ἀδασί (Νέα Ἐφεσος) 10 χ. κ. ἔνθα τὸ ἀρχαῖον Πανιώνιον. Πέργαμος 20 χ. κ. (Περγαμηνὸς χάρτης). Μαγνησία (Μάνισσα) ἡ πρὸς Σιπύλῳ 40 χ. κ. ἕδρα μητροπολίτου Ἀιδινίου 36 χ. κ. (Τράλλεις) ἐν εὐφύρῳ πεδιάδι. Θεῖρα 21 χ. κ. Φιλαδέλφεια 30 χ. κ. (Ἄλαχ—Σεχίρ.). Ἀλικαρνασσός (Μπουδρούμι) 3500 κ. Παρὰ τὰς βορείαις ὑπωρεῖας τοῦ Τρωάου εἶναι χωρίον Σάρτ, ἔνθα αἱ Σάρδει (Κροῖσος κλ.). Σώγια 7 χ. κ. παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Μαιάνδρου ἕδρα τοῦ ἐπισκόπου Ἀναίων, ὧν τὰ ἐρείπια 8 χμ. Δ. πρὸς Ν. τῆς νέας Ἐφέσου εἶναι τὰ Παλάτια ἐν θέσει Μιλήτου πατρίδος τοῦ φιλοσόφου Θάλητος. Κνίδος ἀπέναντι τῆς νήσου Κῶ (ναὸς Ἀφροδίτης—νίκη Κόνωνος κατὰ Σπαρτιατῶν).

2. ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ ΒΙΓΑΣ (Ἑλλησπόντου 130 χ.κ.).

Ἡ διοικήσις αὕτη περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν Τρωάδα. Δαρδανέλλια (Τσανάκ-Καλέ) 15 χ. κ. Λάμφακος (Λαψάκι) 5 χ. κ. Βίγα (Κοτζά-Τσαί) 6500 κ. Γενίσκαρι, κώμη 1000 κ. Ἑλλήνων εἰς τὴν εἴσοδον Ἑλλησπόντου.

3. ΝΟΜΟΣ ΠΡΟΥΨΗΣ (Χουδαβεντικιάρ) 1,627,000 κ.).

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὴν Μυσίαν, τὴν Δ. Βιθυνίαν καὶ μέρος Φρυγίας. Πόλεις: Προῦσα 70 χ.κ. 30 χμ. ἀπὸ θλάσσης, ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως πλησίον τοῦ Ὀλύμπου ἔχουσα ἰαμακτικὰ ὕδατα, ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον, ἀκμαίαν βιομηχανίαν ταπήτων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων (60 μεταξοκλωστήρια). Ἐπίνειον ταύτης εἶναι ἡ Μουδανιά, μεθ' ἧς συνδέεται σιδηροδρ. καὶ ἡ Κίος (Γερλίχ). Νίκαια 6 χ. κ. (Ἴσνικ) παρὰ τὴν Ἀσκανίαν λίμνην, ἔδρα Ἑλλην. αὐτοκρατορίας ἀπὸ τοῦ 1204—1261. Ἐν αὐτῇ συνῆλθεν ἡ πρώτη τῶ 325 καὶ ἡ ἐβδόμη τῶ 787 οἰκουμένη σύνοδος. Κιουτάχχα 30 χ.κ. (Κοτυάειον). Αἶβαλί (Κυδωνίαι) 40 χ. κ. μετὰ ἑλλην. γυμνασίου, ἑλλην. σχολείου, παρθενωγείου, τυπογραφείου. Ἄδραμιτ 16 χ.κ. (Ἄδραμύτιον) οἰκίαι ξύλιναι τὸ πλεῖστον, ἐμπόριον μαλλίων. Ἀφιόν-ΚαραΧισάρ 40 χ.κ. παράγουσα ὄπιον, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα, ἔχει βιομηχανίαν δερμάτων, ταπήτων, ἐρίων, κεῖται δὲ ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ἀγούσῃ ἀπὸ Βοσπόρου εἰς Συρίαν καὶ ἐν αὐτῇ ἐνοῦνται οἱ σιδηρόδρομοι Κωνσταντινουπόλεως—Σμύρνης. Ἀρτάκη 10 χ. κ. παρ' ἣν ἔκειτο ἡ Κύζικος, ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην κατεναυμάχησαν τοὺς Σπαρτιάτας 410 π.Χ. Εἰς τὸν νομὸν τοῦτον ὑπάγονται καὶ αἱ ἀκόλουθοι νῆσοι: Βέσβικος 2500 κ. καὶ Προκόννησοι (4 κατοικημένοι καὶ 7 ἀκατοίκητοι), ἧτοι ἡ Προκόννησος (Μαρμαρᾶς) 10 χ.κ. ἔχουσα ὄρος πολυκόρυφον ἐκ μαρμαράου, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα, ἡ Κυτάλιος 800 κ., ἡ Ὀφιούσα 500 κ. καὶ ἡ Ἀλώνη 500 κ.

4) Διοικήσις Χρυσοπόλεως. Αὕτη ἀποτελεῖ προάστειον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πλὴν δὲ τῆς Χρυσοπόλεως 50 χ.κ. κέντρον τῶν Β. σιδηροδρόμων τῆς Μ. Ἀσίας, ἐτέρα πόλις εἶναι ἡ Χαλκηδὼν (Καδίκιοι) 15 χ.κ. ἔν ἧ συνῆλθεν ἡ δ' οἰκ. σύνοδος 451 μ.Χ.

5) Διοικήσις Νικομηδείας. Ὅρα Νομὸν Κωνσταντινουπόλεως.

6. ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΑΜΩΝΟΣ (1,020,000 κ.).

Πόλις. Ὁ νομὸς κατέχει τὴν Α. Βιθυνίαν καὶ τὴν Παφλα-

γονίαν: Κασταμών 27 χιλ. κ. πόλις ἐμπορική μετὰ καλῶν βυρσοδεψείων. Βιθύνιον, νῦν Μπολοῦ ('Αφθονία) 22 χ. κ. δέρματα, ἔρια δημοητριακά. Ἰνέμπολις ἐπίκειον Κασταμῶνος 7 χ. κ. Σινόπη 13 χ. κ. ἐν τῷ Πόντῳ, πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Διογένοους. Ποντοηράκλεια ("Ἐρεγλι) 12 χ. κ. μετὰ ἀνθρακωρυχείων. Ζαφράμπολις 17 χιλ. κ. περίφημος διὰ τὸν ἐκεῖ καλλιεργούμενον κρόκον (ζαφράν). Γάγγραι, νῦν Κιχνακάρ, ἡ πάλαι Γερμανικούπολις 23 χιλ. κ.

7. ΝΟΜΟΣ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ (1,048,000).

Ὁ νομὸς οὗτος περιλαμβάνει τὸν ἀρχαῖον Πόντον καὶ τὴν χώραν τῶν Λαζῶν. Πόλεις: Τραπεζοῦς 35 χιλ. κ. ὧν οἱ πλεῖστοι Ἀρμένιοι καὶ Ἕλληνες διατηροῦντες ἑλλην. γυμνάσιον καὶ πολλοὺς ναοὺς, εἶναι ἔδρα μητροπολίτου. Διετέλεσεν ἔδρα ἑλλην. αὐτοκρατορίας 1204-1461 μ. Χ. (κύριος λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῆς Β. Περσίας καὶ τῆς Ἀρμενίας. 9 χ. πλοῖα κατ' ἔτος). Ἀμισός (Σαμψοῦς) 17 χ. κατ. ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Ἀμασειᾶς καὶ παραγωγὸς ἐξαίρετου καπνοῦ. Κερασσοῦς (Φαρνάκλια) 22 χ. κ., κελὸν ναυπηγεῖτον.

8. ΝΟΜΟΣ ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ (1,086,000).

Ὁ νομὸς οὗτος κεῖται ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ. Πόλεις: Σεβάστεια 45 χ. κ. Τοκάτη 30 χ. κ. Νικσάρ (Νεοκαισάρεια) 5 χ. κ. Ἀμάσεια 40 χ. κ. ἐν εὐφώρῳ πεδιάδι, ἔδρα μητροπολίτου, πατρὶς Στράβωνος. (Ὑφαντουργία ἀκμαιοτάτη, σταθμὸς σιδηροδρόμου).

9. ΝΟΜΟΣ ΑΓΚΥΡΑΣ (893,000 κ.)

Ὁ νομὸς κατέχει τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας, ἤτοι τὰς χώρας τῆς Δ. Καππαδοκίας καὶ Γαλατίας. Πόλεις: Ἀγκυρα 40 χιλ. κατ. (ὀνομαστὸν ἔριον τῶν αἰγῶν αὐτῆς). Δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος Σκούταρι-Ἰσμίτ-Βαχδατίου. Καισάρεια 70 χ. κ. εἰς τὰς Β. ὑπώρειας τοῦ Ἀρχαίου, πατρὶς τοῦ Μεγ. Βασιλείου μετὰ περιφήμου ἱερατικῆς σχολῆς, ἔδρα μητροπολίτου, πάλαι εἶχε 400 χ. κ. ΝΔ. ταύτης ἦτο ἡ Ναζιανζός, πατρὶς τοῦ Γρηγορίου τοῦ θεολόγου.

10. ΝΟΜΟΣ ΙΚΟΝΙΟΥ (1,080,000 κ.)

Ὁ νομὸς οὗτος κατέχει τὰς χώρας τῆς Λυκίας, Παμφυλίας, Πισιδίας καὶ μέρος τῆς Φρυγίας, Καππαδοκίας καὶ Καταονίας. Πόλεις: Ἰκόνιον 50 χιλ. κ. (Ἡ κόκκινη μελίττα, 500 χμ. Δ. Σμύρνης)· πάλαι

Ἔδρα τῶν Τούρκων Σελδζουκιδῶν. Ἰσπάρτα (Σπάρτη) 25 χ. κ. ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Πισιδίας, ἐν εὐφώρῳ πεδιάδι, κατοικεῖται ὑπὸ Τουρκοφόνων Ἑλλήνων. Ἀττάλεια 25 χιλ. κατ. πολλοὶ Ἑλληνες ἐπίσης Τουρκοφώνοι, (μέγα ἐμπόριον δημητριακῶν, ξυλείας, σιτσάμου, ἐρίων κλ.)

11. ΝΟΜΟΣ ΑΔΑΝΩΝ (403,000 κ.)

Ὁ νομὸς κατέχει τὴν Κιλικίαν. Πόλεις: Ἄδανα 55 χ. κ. ἐν εὐφορωτάτῃ πεδιάδι, ἀλλὰ νοσηρᾷ, ἔδρα μητροπολίτου (μέγα ἐμπόριον μετάλλων, ξυλείας, μετὰξης, καρπῶν, σιδηρωρυχεῖα, ἀνθρακωρυχεῖα καὶ δάση πλούσια). Ταρσός 20 χιλ. κ. ἐπὶ τῷ Κύνῳ, πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου Μερσίνα (Ζεφύριον) 20 χιλ. κατ. ἐπίνειον τῆς Ταρσοῦ καὶ τῶν Ἀδάνων, μεθ' ὧν συνδέεται σιδηροδρομικῶς. Μεταξὺ Συρίας καὶ Κιλικίας καὶ εἰς ἀπόστασιν 3 ὥρῶν περίπου ἀπὸ τοῦ Ἰστικοῦ κόλπου ἀπαντῶνται τὰ ἐρείπια τῆς Ἰσοῦ τῆς ἄλλως Νικοπόλεως κληθείσης διὰ τὴν νίκην τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου κατὰ τοῦ Δαρείου, οὗ τὴν οἰκογένειαν ἠχμαλώτισε (333 π. Χ.).

12. ΝΟΜΟΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ (326,000 κ.)

Ὁ νομὸς οὗτος ἀποτελεῖται ἐκ νήσων διηρημένων εἰς 4 διοικήσεις.

α'.) Διοίκησις Ῥόδου. Ἐν τῇ διοικήσει ταύτῃ περιλαμβάνονται αἱ ἀκόλουθοι νῆσοι: Ῥόδος 35 χ. κ. νῆσος εὐφορωτάτη παράγουσα οἶνον καὶ ἐσπεριδοειδῆ, ἔχει πρωτ. ὁμῶν. 20 χ. κ. πρωτ. τοῦ νομοῦ. Ἡ νῆσος ἔχει διπλοῦν λιμένα, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ ὁποῦ ἴστατο τὸ ὑπὸ τοῦ Χάρητος κατασκευασθὲν ἄγαλμα τοῦ Θεοῦ Ἥλιου, ἧτοι ὁ Κολοσσός τῆς Ῥόδου (34 μ. ὕψος, ἔπεσεν ὑπὸ σεισμοῦ 224 π. Χ.).

Κάρπαθος. 7. χ. κ. πρωτ. Ἀπὲρ 1000 κ. **Κάσος** 6 χιλ. κ. νῆσος ὄρεινὴ καὶ τραχεῖα. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶναι γεωργοὶ καὶ ναυτικοί. **Χάλκη.** 2 χ. κ. ἀσχολουμένων εἰς τὴν σπογγαλειάν. **Τήλος** (Ἐπισκοπή) 1800 κ. **Ἀστυπάλεια** (Ἀστροπαλαγιά) 2500 κ. νῆσος ὄρεινὴ καὶ πολύορμος. **Σύμη** 10 χιλ. κατ. πετρώδης καὶ ἄκαρπος πρωτ. Αἰγιαλός (σπογγαλιεῖς). **Νίσυρος** 3 χ. κ. μετὰ ἐνεργοῦ ἠφαιστείου καὶ θειωρυχείου ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς καὶ ἰαματικῶν πηγῶν. **Κῶς** 10 χ. κ. νῆσος κατὰ τὸ πλεῖστον πεδινὴ καὶ εὐφορος, κατὰφυτος ἐξ ἀμπέλων, πατρὶς τοῦ Ἴπποκράτους. **Μεγίστη**

(Καστελλόριζο), ἐν τῷ κέντρῳ μικροῦ συμπλέγματος νησίδων, ἔχει 2 χ. κ. Ἑλλήνων λαλούντων ἀρχαῖζουσαν γλῶσσαν.

β'.) Διοίκησις Χίου. Ἐν ταύτῃ περιλαμβάνονται αἱ ἀκόλουθοι νῆσοι. Χίος 68 χ. κ. νῆσος εὐφροωτάτη παράγουσα μαστίχην, ἀμύγδαλα, σῦκα, οἶνον, καὶ ἔλαιον ἐξαίρετον κλ. Πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχεν ὑπὲρ τὰς 100 χ. κ. ἀλλὰ κατεστράφη τῷ 1822 ὑπὸ τῶν Τούρκων. Νῦν ἐκ τῶν 68 χιλ. 2 χιλ. μόνον εἶναι Ὀθωμανοὶ καὶ Ἑβραῖοι. Πρωτ. εἶναι ἡ Χίος (Κάστρον) 20 χ. κ. ἔδρα διοικητοῦ καὶ Ἑλληνοσ μῆτροπολίτου. Ἐχει 380 ἰστιοφόρα καὶ 4 ἀτμόπλοια. Οἱ κάτοικοι εἶναι φιλόμουσοι καὶ εὐφρέστατοι ἔμποροι διατηροῦντες γυμνάσιον καὶ ἄλλα σχολεῖα ἄριστα. Ἐν τῷ λιμένι τῆς νήσου τῇ 6 Ἰουνίου 1822 ὁ Κανάρης ἐπευρόλησε τὴν ναυαρχίδα τοῦ αἰμοχαροῦς Καρᾶ-Ἀλῆ. Ἡ νῆσος πολλὰκις ἔπαθεν ὑπὸ φοβερῶν σεισμῶν. Οἰνοῦσαι (Ἀγνοῦσαι), 4 νησίδες καὶ 4 σκόπελοι, ὧν ἡ μεῖζων Οἰνοῦσα ἔχει 750 κ. Ψύρα ἢ Ψαρά 1500 κ. νῆσος πετρώδης καὶ ἀκαλλιεργήτος, ἐνδοξος διὰ τὸ ναυτικὸν αὐτῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἥρωϊκὴν ἄμυναν τῶν τέκνων αὐτῆς, πατρὶς τοῦ Κανάρη (Κατεστράφησαν 22 Ἰουνίου 1822). Πάτιμος 6 χ. κατ. πετρώδης, ὀνομαστή διὰ τὴν μονὴν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου, ἐξαρχεῖται ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου. Λέρος 6 χ. κ. νῆσος βραχὴν μετὰ χαρυστάτων κοιλάδων καὶ κόλπων βαθέων, ἔδρα μῆτροπολίτου. Κάλυμνος 15 χ. κ. πρωτ. Χώρα, κάτοικοι σπογγαλιεῖς. Ἰκαρία, (Νικαριὰ) 9 χ. κ. δασοσκεπῆς μετὰ κοιλάδων εὐφύρων, ἐν αἷς εἶναι κατεσπαρμέναι αἱ οἰκίαι (οἶνος, σῦκα, μέλι, κηρὸς κλ.).

γ'.) Διοίκησις Μιτυλήνης. Λέσθος 120 χ. κ. πλουσιωτάτη νῆσος παράγουσα δημητριακά, οἶνον, ἔλαιον, ἐσπεριδοειδῆ, πατρὶς τοῦ Πιττακοῦ καὶ τῆς Σαπφοῦς πρωτ. Μιτυλήνη 25 χ. κ. ἔδρα μῆτροπολίτου μετὰ γυμνασίου καὶ δύο λιμένων. Μόλυβος 9 χ. κ. Πλωμάριον 8 χ. κ. Ἐρεσσὸς 2200 κ., ἐν τῷ λιμένι τῆς ὁποίας ὁ Παπανικολῆς ἔκκασε τουρκικὴν φρεγάταν. Ἀχερόν 5 χιλ. κ. ἔδρα μῆτροπολίτου Μηθύμνης.

Ἐκατόννησοι. (Μοσχονήσια), 32 νησίδες, ὧν ἡ μεγίστη Μοσχονήσια ἔχει 6 χ. κ. Ἀργινοῦσαι (Ἀγίου Γεωργίου), 3 νησίδες ἀκατοίκητοι ΝΑ. Λέσβου (νίκη Ἀθηναίων κατὰ Σπαρτιατῶν 406 π. Χ.).

δ'.) Διοίκησις Λήμνου. Λήμνος 23 χ. κ. νῆσος ἠφαιστει-

ώδης παράγουσα οἶνον, ἔλαιον, κηρόν, μέλι, μέταξαν, σῦκα καὶ δημητριακά· πρωτ. Κάστρο 3500 κ. Ἐν αὐτῇ κατὰ τὴν μυθολογίαν ἔπεσεν ὁ Ἡρακλῆς ἐκσφενδονισθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐκ τοῦ Ὀλύμπου καὶ ἐν αὐτῇ ἦσαν τὰ χαλκουργεῖα αὐτοῦ. Ὁ μῦθος ἐδημιουργήθη ἐκ τοῦ ἠρακλειώδους τῆς νήσου. *Σαμοθράκη*. 10 χ. κ. νήσος δασώδης καὶ ἀλίμενος πρωτ. Κάστρο 8. χ. κ. *Τιβρος*. 10 χ. κ. νήσος πετρώδης μετὰ πολλῶν κοιλάδων καταφύτων πρωτ. Κάστρο 2 χ. κ. Αἱ τρεῖς ἀνωτέρω νῆσοι τοπογραφικῶς ἀνήκουσιν εἰς τὴν Θράκην (νομὸς Ἀδριανουπόλεως). Ἡ δὲ Θάσος μετὰ τῆς Καβάλλας ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔχει 12 χ. κ. ἀπάντων Ἑλλήνων, δάση πολλά, κτηνοτροφίαν καὶ ξυλείαν. *Τένεδος*. 10 χ.κ. νήσος ὄρεινῆ, ἀλλ' εὐφορος μετὰ λιμένος κειμένη ἀπέναντι τῆς Τροίας. (Κανάρης—Τουρκικὸν δίκροτον 1822). Καλύδναι, νησίδες μετὰξὺ Τενέδου καὶ Τροίας.

Πολιτιωμός. Ἡ μικρὰ Ἀσία ὑπῆρξεν ἡ ὁδός, δι' ἧς ἐπορεύθη ὁ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην πολιτισμός· ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξε πεδῖον ἀνταγωνισμοῦ πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὰς μεταναστεύσεις ἢ ἐπιδρομὰς τῶν λαῶν. Οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐκεῖ εἶναι τὰ δραστηριώτερα ὄργανα τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ, κρατοῦσι δὲ εἰς χεῖρας αὐτῶν πάντα τὰ ἐν ἀναπτύξει στοιχεῖα αὐτοῦ. (Ἀνταγωνίζονται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν οἱ Ἄγγλοι, Γερμανοὶ καὶ Αὐστριακοί).

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ

Εἰς τὰς νήσους τῆς Μ. Ἀσίας καταλέγεται καὶ ἡ Σάμος 53,000 κ. (ἕτεροι 13,000 Σάμοι κατοικοῦσιν εἰς τὰ ἀπέναντι παράλια τῆς Μ. Ἀσίας). Ἡ νήσος γενναίως ἀγωνισαμένη κατὰ τὸν ἱερόν ἡμῶν ἀγῶνα διετέλει ἐπαρχία τοῦ κράτους μέχρι τοῦ 1832, ὅτε αἱ Μ. Δυνάμεις ἀνεκέρηξαν ταύτην ἡγεμονίαν φόρου ὑποτελεῖ εἰς τὸν Σουλτάνον (90 χ. φρ.). Διοικεῖται ὑπὸ ἡγεμόνος χριστιανοῦ διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου μετὰ βουλῆς ἐκ 38 μελῶν. Παράγει σταφίδα, εὐώδη οἶνον, μέλι, κηρόν, μέταξαν καὶ ἔχει 370 πλοῖα καὶ ἰδίαν σημαίαν (λευκὸς σταυρὸς ἐπὶ ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ ἐδάφους). Ἐχει πρωτ. Βαθὺ 4 χ. κ. ἔλλην γυμνάσιον καὶ παρθεναγωγεῖον καὶ εἶναι πατρὶς τοῦ Πυθαγόρου. Μαρθόκαμπος 4 χ. κ.

ΚΥΠΡΟΣ (9,610 χμ. 230,000 κ. ὦν 170,000 Ἕλληνες)

Ἡ μεγίστη τῶν Ἑλλήνων νήσων Κύπρος ἐκχωρηθεῖσα ὑπὸ τῆς

Τουρκίας διὰ συνθήκης (1878) εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν διοικεῖται ὑπὸ ἄρμοστοῦ Ἄγγλου καὶ ἐκτελεστικοῦ συμβουλίου. Ἔχει νομοθετικὸν σῶμα (Κυπριακὴ βουλὴ) ἐξ 20 μελῶν, ὧν 9 Ἕλληνες, καταβάλλει δὲ ἐτησίως 92,000 λιρῶν εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἡ νήσος παράγει οἶνον, μέταξαν, σταφίδας, ἔλαιον βάμβακα, μέλι, κηρόν, δέρματα, δημητριακά κλ. Ἔχει κλίμα γλυκύτατον. Κόλπους τῆς Λεμησσοῦ, τῆς Λάρνακος, τῆς Ἄμμοχώστου. Ὅρη τὸν Ὀλυμπον καὶ τὸ Πεντεδάκτυλον, μικροὺς τινὰς ποταμοὺς καὶ ἔδαφος εὐφορώτατον. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς νήσου ἀνέρχεται εἰς 5 ἐκ. φρ. τὸ δὲ ἐμπόριον εἰς 17 περὶπου ἐκ. φρ. Ἡ ἐκκλησία αὐτῆς εἶναι αὐτοκέφαλος διοικουμένη ὑπὸ συνόδου ἐκ 4 μητροπολιτῶν : τῆς Πάφου, τοῦ Κιτίου, τῆς Κυρηνείας καὶ τοῦ προέδρου αὐτῆς, τοῦ μακαριωτάτου πάσης Κύπρου, ὁ ὁποῖος ἔρχεται πέμπτος κατὰ τὴν τάξιν. Ἡ παιδεία εἶναι ἀνεπτυγμένη : δύο γυμνάσια, ἓν ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον καὶ ἄλλα σχολεῖα.

Διαίρησις καὶ πόλεις. Ἡ Κύπρος διαιρεῖται εἰς 6 διοικήσεις : Λευκωσίας, Λεμησσοῦ, Λάρνακος, Πάφου, Κυρηνείας καὶ Ἄμμοχώστου. Πόλεις : Λευκωσία 16 χ. κ. μετὰ γυμνασίου (παγκύπριον), ἔδρα τοῦ ἄρμοστοῦ, εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς νήσου (ἀξιόλογα ὑφαντήρια, ταπητουργεῖα). Λάρναξ 7500 κ. ἔδρα μητροπολίτου παρὰ τὸ Κίτιον. Ἄμμοχωστος 11 χ. κ. μετὰ ἐξαίρετου λιμένος (Φαμαγοῦσα, πάλαι Ἀρσινόη). Λεμησσοῦ 13 χ. κ. πόλις ἐμπορικὴ. Νέα Πάφος παρὰ τὴν ἀρχαίαν Πάφον ἔδρα μητροπολίτου (ναὸς Παφίας Ἄφροδίτης). Κυρηνεῖα.

Πολιτισμὸς. Ἡ Κύπρος ὡς καὶ ἡ Σάμος εἶναι δύο μικραὶ ἐστίαὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἐν ταῖς ὁποῖαις τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα δημιουργεῖ στοιχεῖα πολιτισμοῦ ἐν στενῇ πνευματικῇ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τοῦ ἐλευθέρου Κράτους.

β'. ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΜΕΝΙΑ

(152,300 □ χ. μ. 2,001,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Τουρκικὴ Ἀρμενία ἀποτελεῖται ἐκ τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρητος χωρῶν καὶ τῶν περὶ τὴν λίμνην Βάνην μέχρι Ἀραράτ.

Ὅρη. Τὸ μέγα καὶ μικρὸν Ἀραράτ (5,171 μ), ἐσβεσμένον ἠφαιστεῖον, ἄδενδρον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ μικροῦ Ἀραράτ εἶναι τὸ χωρίον Ἀργουρὶ ἀμπελόφυτον θεωρούμενον ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων ὡς ὁ

τόπος, ἔνθα ὁ Νῶε σωθεὶς διὰ τῆς κιβωτοῦ ἤγειρε θυσιαστήριον. Ἡ χώρα εἶναι ὄροπέδιον.

Ποταμοί. Ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρης ἐκ τοῦ Ἀρμενικοῦ ὄροπέδιου ἐνοῦνται πλησίον τῆς ἀρχαίας Κτησιφῶντος εἰς ἓνα ποταμόν, ὁ ὁποῖος καλεῖται Πασιτίγρης (Σάτ-ἔλ-Ἀράβ) καὶ χύνεται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Λίμναι. Ἡ Βάνη ἔχουσα τὸ σχῆμα τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ νησιῶν Ἄν — Ταμάρ, ἐν ἧ μονή, ἔδρα ἐνὸς τῶν Ἀρμενίων πατριαρχῶν.

Κάτοικοι. Ἀρμένιοι, Κοῦρδοι, Πέρσαι, Τάταροι κλ. ἐξ ὧν οἱ Ἀρμένιοι εἶναι χριστιανοὶ μονοφυσῖται, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοί.

Διαίρεσις. Ἡ Τουρκικὴ Ἀρμενία διαίρεται εἰς 4 νομοὺς.

1) **Νομὸς Ἐρζερούμ.** 597 χ.κ. πρωτ. Ἐρζερούμ 70 χ.κ. (Θεοδοσιούπολις), κέντρον ὁδῶν ἀπὸ Εὐξείνου εἰς Περσικὸν κόλπον καὶ ἐμπορίου μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσίας.

2) **Νομὸς Βάνης,** 430 χ.κ. πρωτ. Βάν 35 χ.κ. πλησίον τῆς ὁμῶν. λίμνης.

3) **Νομὸς Βιτλῖς,** 400 χ.κ. πρωτ. Βιτλῖς 40 χ.κ.

4) **Νομὸς Μαχμουρέτ-Οὐλ-Ἀζίζ,** 575 χ.κ. πρωτ. Χαρμπούτ 22χ.κ. μετὰ ὠραίων κήπων καὶ βυρσοδεψείων.

γ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

(1,921,500 κ.).

Θέσις. Πᾶσα ἡ χώρα ἡ κειμένη μεταξὺ τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρηςτος καλεῖται Μεσοποταμία καὶ τὸ μὲν Β. ὄρεινόν αὐτῆς καλεῖται Ἑλ-Τζεσιρά—νησος, τὸ δὲ Ν. πεδινὸν Ἰράκ—Ἀραβί. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἔκειντο ἡ Ἀσσυρία πρὸς Β. ἡ Βαβυλωνία πρὸς Ν. καὶ ἡ Χαλδαία παρὰ τὸν Πασιτίγρητ. Ἡ Μεσοποταμία διαίρεται εἰς 4 νομοὺς καὶ 1 διοίκησιν.

1) **Νομὸς Διαρβεκίρ.** 471,500 κ. πρωτ. Διαρβεκίρ (Ἀμίδη) 50 χ.κ. μετὰ βιομηχανίας μετᾶξης, δερματοουργείων, ὑφαντουργείων, 20 τζαμίων, παρὰ τὸν Τίγρητα.

2) **Νομὸς Μοσδούλης,** 300 χ.κ. πρωτ. Μοσδούλη 62 χ.κ. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Τίγρηςτος, πάλαι ὀνομαστὴ διὰ τὰ λεπτὰ ὑφάσματα (Μουσουλίνας). Ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ὄχθης κείνται τὰ ἐρείπια τῆς Νινευί, ΝΑ. δὲ τὸ Ἐρμπίλ (Ἀρβηλα) καὶ πρὸς Δ. τοῦτου τὰ Γαυγάμηλα (Ἀλέξανδρος καὶ Δαρεῖος 331 π.χ.).

3) **Νομός Βαγδάτιου**, 850 χ. κ. πρωτ. Βαγδάτιον 145 χ.κ. πάλις καθέδρα τῶν Καλιφῶν, ὅτε εἶχε 2 ἐκ. κ. (763-1258), πόλις ἐμπορικὴ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος. Πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ ἐρείπια τῆς Σελευκειᾶς καὶ Κτησιφῶντος. ΝΔ. ἡ πόλις Χιλλὲ 30 χιλ.κ. ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Βαβυλῶνος (Μάβ-Ἐλοῦ=πύλης Θεοῦ), ἐν ἣ ἀπέθανεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ τὰ Κούναξα (Κῦρος καὶ Ἀρταξέρξης 401 π.χ.) ΒΔ. τῆς Βαβυλῶνος εἶναι τὰ Κέρβελλα 65 χ. κ. ἱερὰ τῶν Σχιῦτῶν Μωαμεθανῶν πόλις, ἔχουσα νεκροταφεῖα, ἐν οἷς θάπτονται κατ' ἔτος πολλὰ πτώματα μεταφερόμενα ἐκ Περσίας, ἐξ ὧν ἀναπτύσσονται δειναὶ ἐπιδημίαι (πανώλης κλ.)

4) **Νομός Βασσόρας**, 200 χ.κ. Πρωτ. Βασσόρα ἢ Βάσσα 20 χ. κ. σταθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Τίγρητος, ἔχει κλίμα νοσηρὸν διὰ τὰς πλημμύρας τοῦ ποταμοῦ καὶ μέγα ἐμπόριον ῥοδελαίου. Κούρα ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου καὶ μετ' αὐτὴν τὸ φρούριον Μουβαράζ 20 χ. κ. ἀνήκον εἰς τὴν Β. Ἀραβίαν, ἧς δύο τμήματα: Ἐλ-Χασά πρωτ. Ἐλ-Χοφούφ 25 χ. κ. καὶ Ἐλ-Καλίφ (32 χωρία καὶ 100 χ. κ.) ἀνήκουσιν εἰς τὸν νομὸν τοῦτον.

Διοικήσις Ζόρ. 100 χ. κ. πρωτ. Δεῖλ-Ἐλ-Ζόρ 20 χ. κ. πλησίον εἶναι τὰ ἐρείπια τῆς Παλμύρας (Σολομῶν), ἐν δὲ τῷ χωρίῳ Ταδ-μουρ σφύζονται ἐρείπια τοῦ ναοῦ Ἡλίου.

δ'. ΣΥΡΙΑ

(220 χ. □ χμ. 2.879,600 κ.)

Θέσις. Ἡ Συρία κεῖται μεταξὺ τοῦ ὄρους Ἀμανοῦ, τοῦ Εὐφράτου, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἔχουσα πρὸς Ν. τὴν Παλαιστίνην. Περιλαμβάνονται ἐν αὐτῇ ἡ κυρίως Συρία, ἡ κοίλη Συρία, ἡ Συριακὴ ἔρημος καὶ ἡ Φοινίκη.

Ὅρη. Ὁ Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος. Ἐν τῷ Λιβάνῳ σφύζονται πέντε κέδροι θεωρούμενοι σύγχρονοι τοῦ Σολομῶντος (25 μ. ὕψος, 15 μ. περίμ.).

Ποταμοί. Ὁ Ὀρόντας ἐκ τοῦ Λιβάνου εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Κάτοικοι. Μεταξὺ τῶν Σύρων καὶ Ἀράβων κατοίκων ἐπὶ τοῦ Λιβάνου κατοικοῦσι δύο μάχιμοι λαοί: οἱ Δροῦσοι 80 χ. καὶ οἱ Μαρωνῖται 220 χ.

Διαίρεσις. Ἡ Συρία διαίρεται εἰς 3 νομούς καὶ 1 διοίκησιν.

1.) **Νομὸς Δαμασκού**, 950 χ. κ. πρωτ. Δαμασκός 154 χ. κ. ἔδρα τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας, ὀνομαστὴ διὰ τὰ χρυσοῦφανα ὑφάσματα (Δαμάσκα) καὶ τὰ δαμασκηνὰ ξίφη. Ἔχει 200 τζαμιά, προάστεια θαυμάσια καὶ ἐμπόριον μέγα μετὰ Ἀραβίας καὶ Αἰγύπτου.

Νομὸς Βηρυτοῦ, 533,600 κ. πρωτ. Βηρυτὸς (Μπερούτ) 120 χ. κ. ἐπίνειον Δαμασκού. Λαοδίκεια 22 χ. κ. Τρίπολις 30 χ. κ.

3) **Νομὸς Χαλεπίου**, 996 χ. κ. πρωτ. Χαλέπιος 127 χ. κ. μετὰ βιομηχανίας ἀμυαίας καὶ ἐμπορίου. Χάμα (Ἐπιφάνεια) 40 χ. κ. Χόμς (Ἐμεσα) 60 χ.κ. Βαλβέκ (Ἡλιούπολις) ἐν τῇ Κοίλῃ Συρίας ὀνομαστὴ διὰ τὸν πάλαι ναὸν τοῦ Ἥλιου. Ἀλεξανδρέττα (Ἰσκενδερῶν) 25 χ. κ. Ἀντιόχεια ἐπὶ τῷ Ὀρόντῳ 25 χ. κ. πάλαι πρωτ. τῶν Σελευκιδῶν, πατρὶς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Πάλαι εἶχεν 700 χ. κ. Ἐκεῖ δὲ ἐκλήθησαν Χριστιανοὶ τὸ πρῶτον οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Χριστοῦ. Σελεύκεια (Πιερία) 25 χ. κ. ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας. Ἐν τῇ Φοινίκῃ ὀνομασταὶ πόλεις εἶναι: ἡ Ἄκρα (Πτολεμαῖς) 12 χ. κ. Σάιδα (Σιδῶν) 12 χ. κ. Σούρ (Τύρος) 9. χ. κ.

4. **Διοίκησις Λιβάνου**. 400 χ. κ. πρωτ Δέιρ-Ἐλ-Κάμ. 10 χ. κ. 5 ὥρας ἀπὸ Βηρυτοῦ. Ἡ διοίκησις περιλαμβάνει τοὺς Μαρωνίτας καὶ Δρούσους καὶ εἶναι προνομιοῦχος τοῦ διοικητοῦ χριστιανοῦ ὄντος καὶ ἐκλεγμένου κατὰ τετραετίαν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου καὶ τῶν Δυναμῶν.

Πολιτισμὸς. Αἱ πάλαι περίφημοι βιομηχαναὶ τοῦ Χαλεπίου, τῆς Δαμασκού, τοῦ Βαγδατίου καὶ τῆς Μοσσοῦλης σήμερον δὲν ἀμιάζουσι πολὺ, ἀνεπτύχθη δὲ ἡ βυρσοδεψία, ἡ ἀλιεῖα τῶν σπόγγων (παράλια Συρίας) καὶ τινὰ ἄλλα εἶδη. Αἱ χῶραι αὗται πρὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἀπετέλουν τὴν ὁδὸν τοῦ ἐμπορίου τῶν Ἰνδιῶν, (Φοίνικες). Ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἤνοιξε νέας ὁδοὺς: Περσικὸς κόλπος—Εὐφράτης—Δαμασκός κλπ. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ περίπλου τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν Πορτογάλων ἡ ὁδὸς ῥιζικῶς μετεβλήθη καὶ κέντρον τοῦ ἐμπορίου ἀπέβη ἡ Λισσαβών. Ἀπὸ τῆς τομῆς τοῦ Σουέζ τὸ ἐμπόριον ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν αὐτοῦ ὁδόν· ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἡ πρόνοια τῆς Ἀγγλίας νὰ καταλάβῃ τὴν Αἴγυπτον. Νῦν ἡ μὲν Γερμανία προσπαθεῖ νὰ ἀνοίξῃ τὴν παλαιὰν ὁδὸν διὰ σιδηροδρομικοῦ δικτύου Μ. Ἀσίας—Μεσοποταμίας—Περσικοῦ κόλπου, ἡ δὲ Ῥωσσία τὴν ὁδὸν Τουρκεστάν-Περσίας-Ἀφγανιστάν.

Ε'. ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

(333 χ. κ.)

Θέσις. Ἡ Παλαιστίνη κεῖται μεταξὺ Μεσογείου, Συρίας καὶ Ἀραβίας.

Ὅρη. Ὁ Ἑρμών (553 μ.), τὸ Θαβώρ (615 μ.) ἔνθα μετεμορφώθη ὁ Κύριος. Ὁ Κάρμηλος. Τὸ Γαριζὶν καὶ τὸ Ναβαῦ.

Ποταμοί. Ὁ Ἰορδάνης (37 1/2 χμ. ἀπὸ Ἱερουσαλήμ), πηγάζων ἐκ τοῦ Ἑρμών καὶ διασχίζων βαθεῖαν κοιλάδα ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν.

Λίμναι. Ἡ Νεκρὰ θάλασσα (Ἀσφαλτίτις), τὸ βαθύτατον τῆς γῆς ἴζημα, 39 ἰ. μ. καλεῖται οὕτω, διότι διὰ τὸν ἐν αὐτῇ ἀσφαλτον οὔτε ζῶον οὔτε φυτὸν ζῆ ἐκεῖ. Γεννησαρέτ (λίμνη ἢ θάλασσα τῆς Τιβεριάδος) καὶ ἡ Μερῶμ (ἐλ-Χουλέ).

Κλίμα. Τερπνὸν ἐν χειμῶνι, θερμὸν τὸ θέρος, διότι κατεστράφησαν τὰ δάση.

Ἑδαφος. Εὐφορον πρὸς Ν. μᾶλλον ἢ πρὸς Β.

Προϊόντα. Οἶνος, ἔλαιον, βάμβαξ ἐσπεριδοειδῆ κλ.

Διαιρέσις. Ἡ Παλαιστίνη πάλαι διηρεῖτο εἰς τὴν Ἰουδαίαν, τὴν Σαμαρείαν, τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὴν Περσίαν. Νῦν ἀποτελεῖ διοίκησιν ἐξαρτωμένην ἀπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἑσωτερικῶν τῆς Τουρκίας ἀπ' εὐθείας.

Πόλεις ἐν Ἰουδαίᾳ: Ἱερουσαλήμ 43 χ. κ. (Ἑλ-Κούσ=τόπος εἰρήνης) πρωτ. τῆς Παλαιστίνης, πόλις ἐπισημοτάτη διὰ τὰ πάθη καὶ τὸν τάφον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Εἶναι ἔδρα Ἑλληνοσ, Ἀρμενίου καὶ Καθολικοῦ πατριάρχου. Πρὸς Δ. εἶναι ἡ Κολωνιέ, ἔνθα ἡ κόμη Ἑμμαούς. Ἰόππη (Γιάφφα) 15 χ. κ. ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ συνδεομένη μετ' αὐτῆς διὰ σιδηροδρ. (60 χμ.), πρὸς Β. τῆς Ἱερουσαλήμ εἶναι τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν (840 μ.) πρὸς Ν. ἡ Βηθλεὲμ 5 χ. κ. (2 ὥρας ἀπὸ Ἱερουσαλήμ), ἐν χώρᾳ καταφύτω. Ἐν ταύτῃ ἐγεννήθη ὁ Κύριος. Ἱεριχώ, ἐλεεινὸν χωρίον νῦν ΒΑ. Ἱερουσαλήμ. Βηθανία ἀσημον χωρίον. Χεβρών 10 χ. κ. Γάζα 20 χ. κ. πατρὶς τῶν Φιλιστίνων.

Ἐν Σαμαρείᾳ: πρωτ. Σαμαρεία, χωρίον ἀσημον. Συχὲμ 10 χ. κ. παρ' ἣν τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ. Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, ἔδρα τοῦ Ἡρώδου.

Ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ: Ναζαρέτ 9 χ.κ. πατρὶς τοῦ Κυρίου ἡμῶν. (Νῦν

καλεῖται Ἑλ-Ναρτσιρά ἔχουσα ναοὺς παντὸς δόγματος καὶ φιλανθρωπικὰ ἄσυλα). Καπερνάουμ, ἐρείπια νῦν (Τέλλ-Χούμ). Βησθαϊδὰ: ἐπίσης, πατρίς Πέτρου, Ἀνδρέου καὶ Φιλίππου τῶν ἀποστόλων. Τι βεριάς, ἄσημον χωρίον. Κανά, ἐν ἧ ὁ Κύριος ἐτέλεσε τὸ πρῶτον θαῦμα μεταβάλλων τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον.

Ἐν τῇ Περαία: Βηθαβαρά, παρ' ἣν ἐβαπτίσθη ὁ Κύριος.

Ε'. ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΑΡΑΒΙΑ (ἴσα Ἀραβίαν)

2. ΑΡΑΒΙΑ (3,156,000 □ χμ. 5,500,000 κ.)

Θέσις. Ἡ Ἀραβία κειμένη μεταξὺ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἀποτελεῖ μεγίστην χερσόνησον τῆς Ἀσίας, τῆς ὁποίας πρὸς Β. εἶναι ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία.

Κόλποι. Ὁ τῆς Ἀκάβας (Μπάχρ-Ἑλ-Ἀκαμπά 154 χμ. μήκος καὶ 22 χμ. μέγιστον πλάτος). Ὁ τοῦ Ἄδεν, ὁ Ὀμανικὸς καὶ ὁ Περσικὸς.

Νῆσοι. Φαρσάναι, Καμαράναι καὶ Περίμ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ. Κουριάναι-Μουριάναι ἐν τῷ Ὀμανικῷ. Μπαχρεῖναι ἐν τῷ Περσικῷ, (σημαντικὴ ἀλιεῖα μαργαριτῶν).

Πορθμοί. Βαβέλ-Μανδέβ. Ὀρμούζιος καὶ ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Χερσόνησος. Ἡ Σιναικὴ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ.

Ὅρη καὶ Πεδιάδες. Ἡ Ἀραβία εἶναι ὄροπέδιον (500-1000 μ.) πετρώδες καὶ ἀνυδρον συνιστάμενον πρὸς Β. μὲν ἐκ πετρωμάτων κλιμακοειδῶς κατερχομένων εἰς ἀποκρήνους καὶ στενὸν κράσπεδον ἐχούσας ἀκτάς, πρὸς Ν. δὲ ἐξ ἐρήμων ἀμμοῶδων, ἐν αἷς ἀπαντῶνται εὐφοροὶ ὀάσεις. Ἡ παραλία περιστέφεται ὑπὸ τῶν ὄρεων τοῦ Ὀμάν (3000 μ.), τοῦ Ἄδεν (2400 μ.) καὶ τῆς Χετζ'αζ (1800 μ.). Ἐν τῷ κέντρῳ τὸ Χαῖλ (1900 μ.).

Ποταμοὶ καὶ λιμένες. Γενικῶς ἡ χερσόνησος στερεῖται ὑδάτων διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ξηρότητα τοῦ κλίματος. Οὕτω ποταμοὶ συνεχῶς ῥέοντες δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλὰ βαθεῖται χαράδραι (Γουάδ), ἔχουσαι ὕδατα μόνον ἐν χειμῶνι. Πλησίον Μέκκας ἡ λίμνη Σαλουγέ.

Κλίμα. Θερμὸν καὶ ξηρὸν. Οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνεφελος.

Ἔδαφος. Πετρώδες πρὸς Β. στεππῶδες πρὸς Ν. καὶ μόνον κατὰ τὸ παράλιον κράσπεδον καὶ τὰς ὀάσεις εὐφορον παράγον καφέν

ἐξαιρετον, καπνόν, φοίνικας, ιαμκτικά καὶ ἀρωματώδη φυτά, βάμβακα, κόμμι, κοκκοφοίνικας, ζαχαροκάλαμον, καρπούς κλ.

Ῥουκτά. Σίδηρος, μόλυβδος, χαλκός, θεῖον, ἄλας καὶ πολύτιμοι λίθοι.

Ζῶα. Ἴπποι ἐξαιρετοὶ (Ἀραβικοὶ ἵπποι), κάμηλοι δρομάδες, λέοντες, ὕινοι, πάνθηρες, πίθηκοι, ὕφεις ἰοβόλοι, σκορπίοι καὶ ἀκρίδες, συνήθως μάλιστα τῆς χώρας. Δάση ἐλλείπουσι.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀραβες εἶναι Σημίται διαιρούμενοι εἰς τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι καὶ κόμκις κκοικοῦντας καὶ εἰς τοὺς Μπεντουίνους (τέκνα τῆς ἐρήμου). Οἱ πρὸς Β. εἶναι ὑπόλευκοι, οἱ δὲ πρὸς Ν. ὑπομέλανες. Εἶναι ἀνδρεῖοι, φιλόξενοι καὶ εἰς ἄκρον φιλελεύθεροι, ἔχουσι δὲ τὴν ἐκδίκησιν τοῦ αἵματος. Λαλοῦσι τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ πρεσβεύουσι τὸν Μωαμεθανισμόν. Ἡ ἐρημία καὶ τὸ ἄνυδρον τῆς χώρας ὡς καὶ ἡ θρησκεία (Μωάμεθ) ἐγένοντο ἀφορμὴ νὰ καταλάβωσιν οἱ Ἀραβες πολλὰς χώρας, ἐν αἷς μέχρι σήμερον σφύζονται τὰ λείψανα αὐτῶν.

Διαιρέσις. Ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς τὴν Τουρκικὴν Ἀραβίαν, τὰς Ἀγγλικὰς κτήσεις καὶ τὴν Ἀνεξάρτητον Ἀραβίαν.

α'. **Τουρκικὴ Ἀραβία.** (455,000 □ χμ. 1,050,000 κ.). 2 νομοί.

1) **Νομὸς Χετζάζ,** (300 χ. κ.) περιλαμβάνει τὸ Β. τμήμα τῶν ἐπὶ τῆς Ἐρυθρῆς ἀκτῶν τῆς Ἀραβίας πρωτ. Μέκκα 60 χ.κ., ἐν ἣ ἐγεννήθη ὁ Μωάμεθ. Ἐπίνειον ταύτης εἶναι ἡ Τζέδδα 20 χ. κ. εἰς ἣν καταπλέουσιν οἱ προσκυνηταί. Μεδίνα 25χ. κ. (350χμ. ἀπὸ Μέκκας, τάφος Μωάμεθ).

2) **Νομὸς Ἰεμένης,** (750 χ.κ.) περιλαμβάνει τὸ Ν. τμήμα τῆς Δ. παραλίας πρωτ. Σανά 40 χ. κ. (ἐξαιρετος καφές). Χοδεϊδὰ 20 χ.κ. ἐπίνειον τῆς Σανά, πόλις ἐμπορικὴ. Μόκα 10 χ. κ. εὐλίμενος πόλις μετὰ παραγωγῆς ἐξαιρετοῦ καφέ. Βέιτ-Ἐλ-Φακίχ. 30 χ.κ. κέντρον καφεμπορίας. Τουρκικὴ θεωρεῖται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἡ Σιναικὴ χερσόνησος 3 χ.κ. ἐν ἣ ἡ ὀρεινὴ σειρὰ Τζεμπέλ-Μουσαῖ= ὄρος Μωϋσέως, οὗ ὕψισται κορυφαὶ Χωρήβ καὶ Σινά. Μία πολίχνη ἡ Ἀκάβα ὑπάρχει ἐνταῦθα, εἰς δὲ τὰς ὑπωρεῖας τοῦ Σινά κεῖται ἡ περίφημος μονὴ τῆς ἀγίας Αἰκατερίνης ὑπὸ Ἰουστινιανοῦ κτισθεῖσα.

β'. **Αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις,** (340 χ. κ.), περιλαμβάνουσι τὰς νήσους Καμαράνας, Περὶμ καὶ Κουριάνας—Μουριάνας, τὰς Μπαχε-

ἴνας (80 χ. κ.) πρωτ. Μεναμάχ καὶ τὴν ἠφαιστειογενῆ χερσόνηστον Ἄδεν, ἐν ἣ ὁμών. λιμὴν ὄχυρός, 20 χ. κ., (μεγάλῃ δεξαμενῇ ὕδατος, ἀποθήκαι γαιανθράκων), δεσπόζει τῆς θαλάσσης καὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἰνδιῶν μετὰ ὄχυροῦ φρουρίου «Γιβραλτάρ τῆς Ἀντολῆς».

γ'. Ἡ Ἀνεξάρτητος Ἀραβία, (250,000 □ χμ. 4,000,000 κ.) περιλαμβάνει 1). Τὰ κράτη Τζεμπέλ—Χαμμάρ πρὸς Β. τῆς μεσογείου Ἀραβίας, πρωτ. Χαῖλ 15 χ. κ.

2) Νειζέδ πρὸς Ν. προηγουμένων, πρωτ. Ἐλ—Ῥιάδ 25 χ. κ. Αἱ δύο αὐτὶ χῶραι κατοικοῦνται ὑπὸ Βαχαβιτῶν αἰρετικῶν μισούντων τοὺς Τούρκους.

3) Χαδραμάοιτ, κτέχουσα τὴν Ν. παραλίαν πρὸς Α. Ἰεμένης (1500 χμ. μῆκος, 190 χμ. πλάτος), περιλαμβάνει πολλὰ ἀνεξάρτητα κρατίδια νομάδων (ὡς τῶν Μπενί—Καχτάν, Μπενί—Ἀμούδ, Μπενί—Καραῖσχ κ.λ.). Πόλεις εἶναι ἡ Τερίμ 20 χ. κ. ἡ Χιβάμ 20 χ. κ. καὶ ἡ Μακκάλα 10 χ. κ.

4) Σουλτανῆιον τοῦ Ὀμάν. (1,600,000 κ.), κτέχει τὴν ΝΑ. παραλίαν τῆς Ἀραβίας καὶ εἶναι ἡ μᾶλλον πεπολιτισμένη καὶ εὐφορος χώρα αὐτῆς. Πρωτ. Μασκάτη 60 χ. κ. Πρὸς Δ. κεῖνται αἱ Μπαχεῖναι νῆσοι.

Πολιτισμός. Οἱ Ἀραβες πάλαι ἀνέπτυξαν ὑψηλὸν πνευματικὸν πολιτισμὸν (γλῶσσα, ποίησις κλ.). Κατέκτησαν οὗτοι τὴν Δ. Ἀσίαν, τὴν Β. Ἀφρικὴν, τὴν Ἰσπανίαν κλ., ἔνθα ἀνέπτυξαν πλεῖστα στοιχεῖα πολιτισμοῦ, ὡς ἔμποροι δὲ εἰσέδυσαν εἰς πᾶσαν σχεδὸν τὴν Ἀσίαν καὶ Ὠκεανίαν καὶ μέχρι αὐτοῦ τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς. Σήμερον ἡ μὲν Δ. παραλία εἶναι ὑπὸ τὴν Τουρκίαν, αἱ δὲ Εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις ἐνέχουσι μᾶλλον πολιτικὴν σπουδαιότητα.

3. ΠΕΡΣΙΑ

(1,645,000 □ χμ. 9,000,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Περσία κατέχει τὸ δυτικὸν τμήμα τοῦ ὄροπεδίου Ἰρὰν βρεχαμένη πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περτικοῦ καὶ Ὀμανικοῦ κόλπου καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κασπίας.

Λιμένες. Βενδέρ—Ἀβῆς καὶ Βενδέρ—Βουχίρ.

Ὄρη. Ἡ σειρά τοῦ Ἐλβούρου, ἐφ' ἧς τὸ ἐσθεσμένον ἠφαιστειον Δεμαβένδον. Τὰ Χοράσάν (4000 μ.). Τὰ Κανδαχάρ. Τὰ Σουλεϊμάν κλ.

Πεδιάδες. Ἀπὸ Τεχεράνης μέχρι Χοράσάν (800 χμ.) ἐκτεί-

νονται πεδιάδες στεππώδεις και άλατουχοι, έν αίς σπανιώτατα βρέχει.

Ποταμοί. Διάφοροι ποταμοί διαρρέουσι τήν χώραν καταπινόμενοι υπό έλωδών λιμνών : ό 'Αράξης εκβάλλων εις τήν Κασπίαν.

Λίμναι. 'Η Κασπία και ή Ουρμία.

Κλίμα. Πλήν τών παραλίωv μερών τò κλίμα είναι ψυχρόν, ό άήρ είναι ξηρός και ό καύσων πνιγηρός εις τας περι τόν Περσικόν κόλπον χώρας τόσον, ώστε ό σίδηρος δέν όξυδοϋται.

'Εδαφος. Γενικώς ξηρόν και άγονον, πλήν τών κοιλάδων, ένθα είναι μèn εύφορον, διότι άρδεύεται καλώς, αλλά καλλιεργείται κακώς.

Προϊόντα. Δημητριακά. Περσικά μήλα (βοδάκινα), μετάξα, καπνός, δέρματα, όπιον, όπώραι παντός είδους εξίρετοι, όρυζα, βάμβαξ, ζαχαροκάλαμον, πολλά είδη λιβνωτοϋ, τάπητες κλ.

Ζώα. Περσικοί ίπποι, κάμηλοι μετά δύο ύβων, βούβαλοι, πρόβατα, αίγες λεπτότριχες. Λέοντες, τίγρεις, λεοσφράδεις, ύκιναι, έλαφοι, θώες, αλώπεκες, ακρίδες και μύρμηκες λευκοί, άράχναι και σκορπίοι δηλητηριώδεις κλ.

Δάση. 'Επι τών κλιτύων τών όρέων είναι δάση, γενικώς δέ ή βλάστησις πνιχρά.

'Ορυκτά. Μολύβδου, χαλκοϋ, σιδήρου.

Γεωργία. 'Ελλιπεστάτη, πλήν τής δενδροκομίας (όπώραι και βιομηχανικά φυτά : βάμβαξ, καπνός, μωρέαι, βαφικά και φαρμακευτικά φυτά κλ.).

Κτηνοτροφία. Φυσικόν ύλικόν εκ ταύτης.

Βιομηχανία. Νηπιώδης πλήν ταπητουργίας.

Συγκοινωνία. 'Ελλιπεστάτη (19 χμ. σιδηρ.).

Γλώσσα. Περσική γραφομένη δι' 'Αραβικών χαρακτηρών. Θεωρεΐται γλώσσα εύγενής και τών λογίων ως ή Γαλλική έν Ευρώπη.

Θρησκεία. Μωχμεθανική κατά την αίρσιν τών Σχιτών.

Παιδεία. 'Ικνώς ανεπτυγμένη, ιδίχ ή ποίησις, αλλά μεταξϋ τής πρώτης τάξεως. Αί τέχναι είναι νηπιώδεις.

Στοατός. 150 χ. άνδρων έν πολέμω.

Πολίτευμα. Μοναρχικόν δεσποτικόν υπό μονάρχην Σάχην καλούμενον.

Κάτοικοι. Διάφοροι λαοί δεχθέντες τόν 'Ισλαμισμόν άπετέλεσαν τò Νεοπερσικόν κράτος, εις ό ύπάγονται και οι Γκέμπρ (άπιστοι)

ὀλίγοι ἀπόγονοι (8 χ.) τῶν ἀρχαίων Περσῶν διατηροῦντες τὴν θρησκείαν τῶν προγόνων (ἡλιολάτραι καὶ ἀστρολάτραι), καθὼς καὶ τινες Ἀρμένιοι, Ἑβραῖοι, Ἀθίγγανοι καὶ ἄλλοι. Οἱ Πέρσαι εἶναι γενναῖοι, λεπτοὶ καὶ πνευματώδεις (Γάλλοι τῆς Ἀνατολῆς), ἀλλὰ καὶ ψεῦσται, πλεονέχται καὶ ζηλότυποι. Φέρουσι πλατείας ἀναξυρίδας, χιτῶνα καὶ ἐπενδύτην χρώματος πρασίνου ἢ κυανοῦ ὡς καὶ οἱ Ἀραβες.

Πόλεις. Τεχεράνη 230 χ. κ. πρωτ. τοῦ κράτους. ΒΑ. Τεχεράνης εἶναι τὸ χωρίον Δεμαβένδον, κατὰφυτον, θερινὴ διαμονὴ τῆς Περσικῆς αὐλῆς. Ἰσπαχάν 90 χ. κ. (πάλαι εἶχεν 600 χ. κ. καὶ 137 ἀνάκτορα). Ταυρίς 180 χ. κ. εἰς τὴν Περσικὴν Ἀρμενίαν, παρὰ τὴν Οὐρμιάν. Βαλκρούς 70 χ. κ. παρὰ τὴν Κασπίαν (ἐμπόριον μέγα μετὰξῆς καὶ βάμβακος). Χαμαδάν 40 χ. κ. Μεσχεδὴ 70 χ. κ. Σχιράζ 30 χ. κ. ἐν τερπνῇ κοιλάδι (ἄριστον τουμπεκί). Πλησίον τῆς Χαμαδάν ἦσαν τὰ Ἐκβάτανα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς ἀρχαίας Περσίας. Σουστέρη 30 χ. κ. (Σουσα). Ἐλ-Ἰστακρί, κώμη ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Περσεπόλεως. Βενδέρ Βουχίρ 30 χ. κ. σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν ἐν τῷ Περσικῷ κόλπῳ (ἐξαγωγή τουμπεκίου καὶ οἴνου).

Πολιτισμός. Ἡ Περσία ὡς καὶ τὸ Ἀφγανιστάν καὶ Βελουχιστάν ὑφίστανται τὸν ἀνταγωνισμὸν δύο Μ. Δυνάμεων, Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας, αἱ ὁποῖαι ζητοῦσιν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας διὰ τοῦ Ἰράν. Οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι διεδραμάτισαν σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ.

4. ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

(600,000 □ χμ. 5,000,000 κ.)

Θέσις. Τὸ Ἀφγανιστάν κατέχει τὸ ΒΔ. Ἰράν καὶ εἶναι χώρα ὄρεινῆ, ἡ Ἐλβετία τῆς Ἀσίας, ἔχουσα ὄρη τὸν Ἰνδικὸν Κὰύκασσον, τὸν Παροπάμισον καὶ τὰ Σουλεϊμάν. Μεταξὺ πάντων πολλὰ κοιλάδες

Ποταμοί. Ὁ Χιλιμένδης εἰς τὴν ἐλώδη λίμνην Χαμούν.

Κλίμα. Ὑγιεινόν.

Ἔδαφος. Γόνιμον πλὴν τῶν ὄρειων μερῶν καὶ τῶν ΝΔ. ἀμμωδῶν χωρῶν.

Προϊόντα. Δημητριακά, ὀπῶραι, καπνός, ὄρυζα, ζῶα.

Θρησκεία. Μωαμεθανικὴ τῶν Σουνιτῶν.

Γλώσσα. Ὁμοία τῇ Περσικῇ.

Πολίτευμα. Ἐμιράτον, ἥτοι ἡγεμονία ἀπόλυτος ὑπὸ ἡγεμόνα Ἐμίρην καλούμενον.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀφγανοὶ ἤλθον ἐκ τῶν περὶ τὸν Ἰνδικὸν Καύκασον χωρῶν, εἶναι τραχεῖς καὶ πολεμικώτατοι. Τὸ κράτος αὐτῶν ἄλλοτε ἦτο μέγα, ἀλλ' ἔνεκα ἐμφυλίων πολέμων ἐκολοβώθη καὶ εἶναι μὲν νῦν ἐλεύθερον, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας, ὧν ἡ πρώτη χορηγεῖ τῷ Ἐμίρῃ 3 ἐκ. φρ. ἐτησίως.

Πόλεις. Πρωτ. Καμπούλ 60 χ. κ. παρὰ τὸν ὁμών. ποτ. καὶ ἐν παραδεισίῳ τόπῳ. Κανδαχάρη 30 χ. κ. (Ἀλεξάνδρεια ἢ ἐν Ἀραχώτοις). Χεράτη 30 χ. κ. (Ἀλεξάνδρεια Ἀρίων), ἡ κλεῖς τῆς πρὸς τὰς Ἰνδίας ὁδοῦ, ἡ πόλις τῶν 100 χ. κήπων. τὸ μῆλον τῆς ἔριδος μεταξὺ Ἀγγλων καὶ Ῥώστων.

5. ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ

(365,000 □ χμ. 600,000 κ.)

Θέσις. Ἐν ΝΑ. ἄκροα τοῦ Ἰράν (πάλαι Γεδρωσία, Μ. Ἀλέξανδρος).

Ὅρη. Μεκράνη καὶ αἱ Δ. ἐκφύσεις τῶν Ἰμαλαίων. Δάση ὀλίγα, ὕδατα ἐλάχιστα. γεωργία μικρά.

Προϊόντα. Ὄρουζα, βάμβαξ, ἀραβόσιτος.

Κλίμα. Δεινοὶ χειμῶνες εἰς τὰ ὄρη, ἀφόρητος θερμότης εἰς τὰς κοιλάδας.

Θρησκεία. Μωαμεθανικὴ Σχιϊτῶν.

Πολίτευμα. Χανάτον, ἥτοι διάφορα κρατίδια (7) ὑπὸ ἀρχηγούς ὑπακούουσι κατὰ βούλησιν εἰς τὸν Χάν τῆς Κελάτης, πρὸς ὃν πληρώνουσι φόρον, οὗτος δὲ λαμβάνει παρὰ τῆς Ἀγγλίας, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς ὁποίας διατελεῖ, 240 χ. φρ. ἐτησίως. Ἐν Κελάτῃ ἔδρευε Ἄγγλος ἐπίτροπος. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βελοῦχοι τοῦ Ἀριανοῦ κλάδου καὶ τινες Μογγολικῆς καταγωγῆς Μπραχοῦ καλούμενοι, πάντες βάρβαροι, λησταί, νομάδες, νωθροὶ καὶ ἐκδικητικοί.

Πόλεις. Πρωτ. Κελάτη 15 χ. κ. ἐπὶ ὄροσπεδίου 2300 μ. ὕψ. μετὰ βιομηχανίας ὄπλων.

Βρετανικὸν Βελοῦτχιστάν. (35,000 □ χμ. 145,000 κ.). Οἱ Ἄγγλοι κατέχουσι τμημα εἰς τὰ ὄρια τοῦ Ἀφγανιστάν ἀπὸ τοῦ 1877 διὰ συνθήκης καλούμενον Κονετᾶχ πρωτ. ὁμών. δεσπόζουσα τῆς διόδου Βολάν.

Β' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

Ἐν τῇ Β. Ἀσίᾳ περιλαμβάνονται αἱ χῶραι τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσίας: Σιβηρία, Κεντρικὴ Ἀσία (Δυτικὸν Τουρκεστάν, Χίβρα καὶ Βουχάρα) καὶ ἡ Καυκασία.

1. ΣΙΒΗΡΙΑ (12,518,489 □ χμ. 5,700,000 κ.)

Θέσις. Μεταξὺ τοῦ Β. παγ. ὠκεανοῦ, τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολικῆς μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. **Κόλποι.** Ὅβις, Ἰενεσέης, Χατάγκας, Ἀναδύρου, Πεσχίνσκης, Ὀχοτσκιὸς καὶ ἄλλοι. **Νῆσοι.** Ἡ Νέα Σιβηρία, ἡ τοῦ Βράγγελ καὶ ἡ Σαχαλίνη. **Πορθμοί.** Ὁ Βερίγγειος (75 χμ.) χωρίζων τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς. Θαλάσσιος διαμελισμὸς πλουσιώτατος.

Ὄρη. Τὸ Δ. μέρος μέχρι τοῦ Ἰενεσέη καὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι τὸ Σιβηρικὸν βαθύπεδον, στεππῶδες καλυπτόμενον ἐν χειμῶνι ὑπὸ χιόνος, τὸ δὲ θέρος ὑπὸ χόρτων καὶ ἀνθέων, πρὸς Β. δὲ ὑπὸ σχοίνων καλάμων, βρύων καὶ φυτῶν ἀλμυρῶν. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ ζώνη τῶν ἀτελευτήτων δασῶν καὶ τῶν σιτοφόρων πεδιάδων. Τὸ Α. εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν. Πρὸς Ν. ἐκτείνονται τὰ Ἀλτάια (ἀνήκοντα καὶ τῇ Κίνᾳ), ὄρη ὀγκώδη ἐκ σειρῶν ἀπὸ ΝΑ. πρὸς ΒΑ. διευθυνομένων (3500 μ. κορυφαὶ χιονοσκεπεῖς). Τὰ Δ. Ἀλτάια εἶναι πλούσια εἰς χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Τὰ ΒΑ. περιέχουσι σπουδαία μεταλλεῖα γραφίτου. Τὰ Ἰαβλονόια συνδεόμενα πρὸς τὰ Ἀλτάια (μαγνητικὸς σίδηρος, μόλυθος, ὑδράργυρος.) Τὰ Στανοβόια καὶ τὰ Καμτσιατικά, δύο σειραὶ μεγάλων ὑφαιστειῶν, ὧν 12 ἐεργὰ καὶ χιόνοσκεπῆ πάντα (Κλιούτσχεβον 4800 μ.).

Ποταμοί. Ὅβις, Ἰενεσέης σχηματίζων εἰς τὸν Β. παγ. ὠκεανὸν 70 νήσους. Λένας, Ἰνδιγίρκας μετὰ διαφόρων παραποτ. ὁ Ἀμούρ. Ἐκτῶν μεγαλυτέρων τοῦ κόσμου εἶναι οἱ ποτ. τῆς Σιβηρίας καὶ εἰς μέγα διάστημα πλωτοί, ἀλλὰ πηγνύμενοι ἐλάχιστα ὑπηρετοῦσι τὴν συγκοινωνίαν.

Λίμναι. Βαϊκάλη μεταξὺ τῶν ὄρων. ὄρειον, ὠραιοτάτη ὑπὸ τοπογραφικὴν ἔποψιν, ἔχει ὕδωρ γλυκὺ καὶ τρέφει φώκας καὶ ποικίλα εἶδη ἰχθύων (35,000 □ χμ. 300—1200 μ. βάθος). Κασπία, Ἀράλη, Βαλκασία.

Κλίμα. Παρομιῶδες διὰ τὸ ψῦχος. Μακροὶ καὶ βαρεῖς χειμῶ-

νες μετὰ θυελλῶν καὶ χεινοστροβίλων μαστιζοῦσι τὴν χώραν. Τὸ Β. ἀκατοίκητον ἐκ τούτου.

Ἔδαφος. 9 μῆνας καλύπτεται ὑπὸ παχυτάτης χιόνης, κατὰ δὲ τὸ θέρος θερμαίνεται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε τὰ πρὸ τοῦ χειμῶνος σπαρέντα φύονται καὶ ἀναπτύσσονται εἰς θερισμὸν.

Προϊόντα. Δασικὰ, δέρματα ἀγρίων ζῴων, ὄρυκτὸν ἐλεφάντινον ὅσπουν καὶ μέταλλα (χρυσός, γραφίτης καὶ σίδηρος, καλλίστης ποιότητος). Πρῶτερον ἢ ἀξία τῆς Σιβηρίας ἔκειτο εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν δερμάτων καὶ εἰς τὴν μεταλλωρυχίαν, ἀλλ' ἤδη ἡ χώρα μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ Σιβηριακοῦ σιδηροδρ. ἐνώσαντος τὴν Ῥωσσίαν μετὰ τοῦ Εἰρην. Ὁκεανοῦ κέντηται θέσιν σπουδαιοτάτην διὰ τὸ μεταξὺ Εὐρώπης καὶ τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς ἐμπόριον. Ἐπίσης καὶ ἡ γεωργία ἀπέκτησεν ἔδαφος πολὺ.

Κάτοικοι. Οἱ Ἰακούται πρὸς Β. οἱ Τογκούζοι καὶ οἱ Ὀστιάκαιοι νοτιώτερον. ΝΔ. Τουρκοτάταροι, Κιργίσιοι καὶ ΒΔ. Σαμογέται καὶ Καμτσιαῖται, ἅπαντες εἰδωλολάτραι πρεσβεύοντες τὸν Σαχμανισμόν, ἤτοι διαφόρους δαίμονας καὶ ἔχοντες μάγους καὶ ἱερεῖς Σαμάν καλουμένους. Κατὰ τὸν 15. αἰῶνα οἱ Κοζάκοι κατέλαβον τὴν Σιβηρίαν, εἰς ἣν μέχρι σήμερον ἀπέκησαν 5. ἐκ. Ῥώσων καὶ Πολωνῶν.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Δ. Σιβηρία ἐξαρτᾶται ἀπ' εὐθείας ἐκ τοῦ ὑπουργείου τῆς Πετροπόλεως, διακρεῖται δὲ εἰς τὰς τοπαραρχίας Τοβόλσκης καὶ Τόμσκης μετὰ ὁμων. πρωτεύουσῶν. Ἡ πρώτη ἔχει 18 χ. κ. ἡ δευτέρα 52 χ. κ. καὶ πανεπιστήμιον, κεῖται παρὰ τὸν Ὄβιν καὶ εἶναι κέντρον τοῦ διχμερίσματος τοῦ χρυσοῦ. Βαρναούλη 15 χ. κ. πόλις μεταλλείων παρὰ τὸν Ὄβιν. Ἡ Α. Σιβηρία διακρεῖται εἰς τὸ στρατιωτικὸν κυβερνεῖον τῆς Ἰρκούτσκης 50 χ. κ. καὶ τὸ στρατιωτικὸν κυβερνεῖον τοῦ Ἀμούρ, εἰς ὃ ὑπάγεται καὶ ἡ νῆσος Σαχαλίνη. Ἡ Ἰρκούτσκη εἶναι κέντρον ἐμπορίου μεταξὺ Κίνας. Νερτσίνσκη, κέντρον τοῦ μεταλλουργικοῦ διχμερίσματος τῶν Ἰαβλοναίων. Κιάχτα 9 χ. κ. μεθόριος πόλις πρὸς τὴν Μογγολίαν καὶ τέρμα τῆς διὰ ταύτης μεγάλης ὁδοῦ τῶν Καραβανίων, (ἀνταλλαγὴ Ῥωσσιῶν καὶ Κινεζικῶν ἐμπορευμάτων). Ἰακούτσκη 8 χ. κ. (ἀποθήκη σιτηρῶν καὶ ὄρυκτοῦ ἐλέφαντος). Νικολαίεβσκη, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀμούρ. Βλαδιβοστόκ 15 χ. κ. πολεμικὸς λιμὴν καὶ τέρμα τοῦ Σιβηριακοῦ σιδηρ. Μόσχας—Βλαδιβοστόκ (7 χιλ. χμ.). Ἐν Καμτσιαῖταις οὐδεμίαν μεγάλην πόλιν. Αὐτὴ ἡ πρωτεύουσα Πετροπαυλόφσκη μετὰ καλοῦ λιμένος ἔχει μολί; 1000 κ.

Ἡ Σιβηρία διὰ τὴν θέσιν αὐτῆς, τὴν ἔκτασιν, τὸ κλίμα κλ. εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀναπτύξῃ ἴδιον πολιτισμόν· εἶναι ἡ χώρα τοῦ ψύχους καὶ ἡ εἰρκτὴ τῶν πολιτικῶν ἐξορίστων. Ὁ πολιτισμὸς ἔμως τῆς Εὐρώπης θὰ καταλάβῃ ἔδαφος ἐν αὐτῇ χαρραχθείσης ἤδη τῆς ὁδοῦ, τὴν ὁποίαν θὰ πορευθῇ οὗτος. (Σιβηριακὸς σιδηρόδρομος).

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀσίᾳ περιλαμβάνονται τὸ Δ. Τουρκεστάν, ἡ Βουχάρα καὶ ἡ Χίβα.

α'. ΔΥΤΙΚΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

(355 χ. □ χμ. 5 ἐκ. κ.)

Θέσις. Μεταξὺ Σιβηρίας, Κασπίας καὶ Παμίρ ἐκτείνεται ἡ εὐρεῖα πεδιάς (Τουρανικὸν βαθύπεδον) ἢ Δ. Ῥωσικὸν Τουρκεστάν.

Ὅρη. Τὸ ὄροπέδιον Παμίρ καὶ ὁ Ἰνδοκοῦχος.

Ποταμοί. Ὡξος (Ἄμου—Δάρια) καὶ Ἰαξάρτης (Σιρ Δάρια) χυνόμενοι εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην. Ὁ Ἰλις εἰς τὴν Βαλκασίαν.

Λίμναι. Ἡ Ἀράλη μείζων κατὰ τι τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Βαλκασία τὸ $\frac{1}{3}$ ταύτης.

Κλίμα. Θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἐναλλάξ, εἰς τὰ ὄρη βροχερόν, εἰς τὸ κέντρον ξηρόν.

Ἔδαφος. Τὸ βαθύπεδον ἦτο ἄλλοτε πυθμὴν θαλάσσης, φέρει δὲ πολλὰς στέππας, ἡ δὲ ἔλλειψις ὑετῶν κατὰ ταύτας προσδίδει ὕψιν ἐρήμου καὶ μόνον εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς κοιλάδας κατοικεῖται καὶ παράγει βάμβακα, μέγαξαν, σῦκα, πέπονας, σταφυλάς, ῥόδα κλ.

Κάτοικοι. Πέρσαι, Κιργίσιοι, Τάταροι, Τουρκομάνοι πάντες Μωαμεθανοί.

Πόλεις. Τασκένδη 156 χ. κ. πρωτ. τοῦ γενικοῦ κυβερνείου, σταθμὸς καραβανίων, βιομηχανία μετάξης. Σαμαρακάνδη 55 χ. κ. ἐν εὐφύρῳ κοιλάδι (ἔδρα Ταμερλάνου, τοῦ ὁποίου σφίζεται ὁ τάφος καὶ ἀνάκτορον. Ἐμπόριον μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Α. Ἀσίας. Χοκάνδη 54 χ. κ. (ἐμπόριον βάμβακος, μετάξης, δερμάτων).

Β'. ΧΑΝΑΤΟΝ ΧΙΒΑΣ

(60,000 □ χμ. 800 χ. κ.)

Θέσις—Πόλεις. Μεταξὺ Βουχάρας καὶ Ἀράλης ἐπὶ εὐφύρου δάσεως πρωτ. Χίβα 30 χ. κ. μετὰ μεγάλων Μουσουλμανικῶν σχολῶν.

Γ'. ΕΜΙΡΑΤΟΝ ΒΟΥΧΑΡΑΣ

(205 χ. □ χμ. 1,300,000 κ.)

Θέσις—Πόλεις. Μεταξὺ Ἀράλης, Χίβας καὶ Ἀφγανιστάν ὑπὸ Ἐμίρην καὶ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ῥωσσίας, ὡς καὶ ἡ Χίβα. Πρωτ. Βουχάρα 70 χ. κ. δευτερεύουσα πόλις τοῦ Ἰσλαμισμοῦ μετὰ 400' τζαμιῶν, σπουδαιότατον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας.

Μεταξὺ τῶν Α. παραλίων τῆς Κασπίας καὶ τῆς Βουχάρας καὶ Χίβας εἶναι ἡ Ὑπερκουκάσιος Ἀσιατικὴ ἐπικρατὶς τῆς Ῥωσσίας (370 χ. κ.) ἔχουσα πόλεις: τὴν Κρασνοβόδσκην 2 χ. κ. (πολεμικὸς λιμὴν) καὶ Οὐζοῦ-Ἀδά. Μέρβ ἄσας τῆς ὑπερκουκάσιου ἐρήμου (200 χ. κ.), ἡ ἀρχαία Μαργιανὴ Ἀντιόχεια, σπουδαία στρατηγικὴ καὶ ἐμπορικὴ θέσις.

3. ΚΑΥΚΑΣΙΑ

(472,554 □ χμ. 9,700,000 κ.)

Θέσις. Μεταξὺ τῆς Κασπίας καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου κεῖται ἡ Κουκάσιος (Καυκάσιος Ῥωσσία) περιλαμβανούσα μέρος τῆς ἀρχαίας Σκυθίας καὶ τῆς χώρας τῆς Κολχίδος, Ἰβηρίας καὶ Ἀλβανίας. Ἡ χώρα διασχίζεται διαγωνίως ὑπὸ τοῦ Καυκάσου (ὄρος χιλίων κορυφῶν), οὗ ὑψίστη κορυφὴ Ἐλβουρον (5620 μ.).

Ποταμοί. Ὁ Κουβάν (᾽Υπανις) εἰς τὸν Εὐξείνου. Ὁ Τερέκ (Οὐδων) εἰς τὴν Κασπίαν. Ὁ Κούρ (Κῦρος) καὶ ὁ τοῦτου παραπ. Ἀράξης εἰς τὴν Κασπίαν. Ὁ Φζις ἢ Ῥιὼν (φασιανοὶ) εἰς τὸν Εὐξείνου. Μεταξὺ Κύρου καὶ Ἀράξου εἶναι ἡ λίμνη Σεβάγγια 1390 □ χμ.

Κλίμα. Εὐκρατον. Χειμῶνες βραχεῖς, ὑγροί, ἔαρ πρῶμιον, θέρος ἄνομβρον συνήθως. **Ἐδαφος.** Γονιμώτατον, ἰδίᾳ παρὰ τοὺς ποτ.

Φυσικὸς πλοῦτος. Πολυάριθμοι ἀγέλαι βοῶν, προβάτων, αἰγῶν, καμήλων, ἵππων, μέλισσαι, πτηνὰ (φασιανοί), ὀπῶραι κάλλι-σται, οἶνος, τυρός, καπνός (διπλῆ ἐσοδεία), ἔλας, νίτρον, σίδηρος, πετρέλαιον. Πολλὰ θειοῦχοι πηγαί.

Κάτοικοι. Πλὴν τῶν Τατάρων πάντες οἱ λοιποὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Καυκάσιαν φυλὴν (ὁ κάλλιστος τύπος αὐτῆς ἀπαντᾷ ἐνταῦθα). Εἶναι δ' αὐτοὶ Γεωργιανοὶ ὠραιότατοι, Κιρκάσιοι, Ἀβάσιοι, Ὅσσέται (συγγενεῖς! Ἀλανῶν) Λέσγιοι (συγ. Ἀθάρων), Λαζοί, Μιγρέλιοι κλ. πάντες φιλοπόλεμοι, ἀνδρεῖοι καὶ φιλελεύθεροι. Ἐκ τούτων ὀλίγοι εἶναι Χριστιανοί, οἱ δὲ λοιποὶ Μωαμεθανοί, λαλοῦσι δὲ 70 διαφόρους γλώσσας.

Πόλεις. Τυφλίς 160 χ. κ. παρά τὸν Κῦρον καὶ ἐν τῇ σιδηρ. γραμμῇ Βατοῦμ-Βακοῦ. Βατοῦμ 15 χ. κ. ἐμπορικός λιμὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ. Πότι 15 χ. κ. Κὰρς 30 χ. κ. μετὰ ὄχρωτάτου φρουρίου. Ἐριθάνη 16 χ. κ. παρά τοὺς πρόποδες τοῦ Ἄραράτ. Βακοῦ 112 χ. κ. ἐπὶ τῆς χερσονήσου Ἀφερῶν ἐν τῇ Κασπίᾳ (πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου, ἀναφλεγόμενον φωτᾶέριον, φλόγες πυρολατρῶν). Αἰκατερινοδάρ 50 χ. κ. παρά τὴν Ἀζοφικήν. Σταυρόπολις 40 χ. κ. Βλαδικαύκασος 40 χ. κ. Ἀλεξανδρούπολις 30 χ. κ. Ἐλισβετούπολις κλ.

Γ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἐν τῇ Α. Ἀσίᾳ περιλαμβάνονται: ἡ Σινική Αὐτοκρατορία, ἡ Κορέα καὶ ἡ Ἰαπωνία.

1. ΣΙΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

(11,717,146 □ χμ 409,750,000 κ.)

Θέσις. Μεταξὺ Σιβηρίας, Κορέας, Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, Ἰνδιῶν, Τουρκεστάν καὶ Ἀφγανιστάν κεῖται ἡ μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης Σινική.

Θάλασσα καὶ κόλποι. Ἡ Κιτρίνη, ἐν ἣ ὁ κόλπος Πετσιλί, ἡ Ἀνατολικὴ καὶ ἡ Νότιος Κινεζικὴ, ἐν ἣ ὁ Τογκινικός κόλπος.

Νῆσοι. Τὸ σύμπλεγμα Μακχόν, ἐν ᾧ πόλις ὁμών. Πορτογαλλικαί. Ἡ Χόγγ-Κόγγ ἐν τῇ Νοτίῳ Κινεζικῇ, Ἀγγλική. Ἡ Χαϊνάν, Κινεζικὴ (36,195 □ χμ.) 2,700,000 κ. ὧν 1,472,000 Κινέζοι καὶ οἱ λοιποὶ ἄγριοι Ἰθαγενεῖς, πρωτ. Κιούγγ-Τσέου 35 χ.κ. μέγας λιμὴν ἀνοικτός εἰς τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον, (ζάχαρον, ὄρυζα, ξυλεία, κλπός, βάμβαξ, κηρός κλ.).

Ὄρη. Τὰ ὄρη τῆς Σιβηρίας ἀπτονται τῆς Κίνας. Τιάν-Σιάν (οὐράνια ὄρη) πέντε ἐπιμήκεις σειραί, ὑψίστη κορυφὴ Χάν-Τεγκρι (7300 μ.) καὶ ἐν τῷ νοτίᾳ ὄροσειρᾷ Κάουφμαν (7000 μ.). Παμίρ (στέγη τοῦ κόσμου) ἔχον σχῆμα τετραγώνου καὶ συνιστάμενον ἐξ ὑψηλῶν κοιλάδων μεταξὺ ὄροσειρῶν (4000 μ.—6000) ψιλῶν καὶ χιονοσκεπῶν. Τὰ Ἰμαλάια (πατρὶς τῶν χιόνων) ἀποτελοῦσι τὸ νότιον περιβλήμα τῆς κεντρικῆς Ἀσίας (ὑψίστη κορυφὴ πρὸς τὸ Α. ἡμισυ ἐν Νεπάλῃ Γκαουρισάγκαρ ἢ Ἐβέρεστον 8840 μ. (χόρτα φύονται μέχρι 5290 μ. ὑπεράνω αἰωνία χιόν). Κάν Τσιν-Τσίγκακς (8600 μ.)

καὶ Δεβαλχαγίρι (8176 μ.). Αἱ Β. κλιτύες εἶναι γυμναί, αἱ Ν. ἔχουσι πλουσίαν βλάστησιν. Δάση φοινίκων ἀκολουθοῦσιν ὑπεράνω δρυμοὶ ἐκ Βαμβοῦ, ἔπειτα δρύες, ἰτέκι, πεῦκι καὶ ὑψηλότερον ἢ χώρα τῶν Ἀλπείων ῥόδων. Ὑπὲρ ταύτην ἐκτεταμένα παγοπέδια, ἐξ ὧν ὀγκώδεις κρυσταλλόπαγοι ἐκπέμπονται εἰς τὰς κοιλάδας. Τὰ Καρακοροῦμ (Δαζάγγ 8620 μ.). μεταξὺ Ἰμαλαίων καὶ Κουέν-Λοῦν.

Πολλὰ ὄροπέδια ὑπάρχουσιν ἐν Σινικῇ, ὧν τὸ ὕψιστον τῆς γῆς εἶναι τὸ Θιβέτ (4500 μ.). Τούτου τὸ βόρειον ὄριον ἀποτελεῖ τὸ Κουέν-Λοῦν. ἐν τῶν ἐρημοτέρων καὶ μᾶλλον μονοτόνων ὄρεων τῆς γῆς, διότι στερεῖται ἐντελῶς ὑδάτων καὶ κατ' ἀκολουθίαν τῆς διαμορφωτικῆς αὐτῶν ἐπιρροῆς. Τὸ ὑψίπεδον Χάι-Χάι πρὸς Β. τοῦ Κουέν-Λοῦν ἔχει ὕψος 1200 μ. μόνον καὶ διαιρεῖται εἰς τὴν λεκάνην Ταρίμ πλήρη ἀμμωδῶν ἐρήμων μετὰ ὀάσεων εἰς τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, καὶ τὴν Μογγολίαν ἀποτελουμένην ἐκ πλείστων ἀβαθῶν λεκανοπεδίων φερόντων μικρὰς ἀλμυρὰς λίμνας ἢ ἔλη καὶ διακοπτομένων ὑπὸ ῥάχεων ἠπίως ἀνυψωμένων. (Ἐνταῦθα ἡ δίωδος κάμηλος ἀπαντᾷται εἰς ἀγρίαν κατάστασιν, φρεται δὲ τὸ γνήσιον ῥέτον (ῥεβέντι). Ἀνατολικὴ ἔκφυσις τοῦ Κουέν-Λοῦν εἶναι τὸ Τσίν-Λίγκ-Σιάν διαιροῦν τὴν ἰδίως Κίναν εἰς δύο διάφορα μέρη: τὸ νότιον ποικίλως διζμελισμένον μετὰ εὐφύων κοιλάδων καὶ τὸ βόρειον ἔχον ὄρη ὄροπεδῶδη.

Ἔθνος. Γόθη (Χάμο Κινεζιστί) εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, (στίφη νομάδων Μογγόλων).

Ποταμοί. Ὁ Κίτρινος (Χουάγγ-Χῶ) εἰς τὸν κόλπον Πετσιλί. Ὁ Κυανοὺς (Γάγκ-Τσε-Κιάγκ), ὁ μέγιστος τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Κινεζικὴν θάλασσαν. Τοῦτον ἀναπλέουσιν εἰς διάστημα 500 χμ. τὰ ἀτμόπλοια. Ὁ Σί-Κιάγγ καὶ ὁ Πί-Κιάγγ εἰς τὸν κόλπον τῆς Καντῶνος καὶ πλεῖστοι παραπ. τῶν ἀνωτέρω πλωτοὶ καὶ μὴ. **Διώρυχες.** Ἐν Σινικῇ ὑπάρχουσι περισσότεραι διώρυχες ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ὁλλανδίᾳ. Τούτων μεγίστη τῆς γῆς εἶναι ἡ αὐτοκρατορικὴ (Γιούν-Χό 1200 χμ.) ἐνοῦσα τοὺς δύο πρώτους ποταμούς.

Λίμναι. Πολλαί. Ὀνομαστὴ ἡ Κουκουνώρη καὶ Ἐγγ-Τσε-Κιάγγ.

Κλίμα. Ποικίλον. Ἐν τῷ κέντρῳ ξηρόν, ἰδίᾳ ἐν Θιβητίᾳ καὶ ἠπειρωτικόν. Ἐν τοῖς παραλίοις θαλάσσιον.

Ἐδαφος. Περί τὰς ποταμίας κοιλάδας ἐκτάκτως εὐφορον. Πολλαχού τὸ φυτικόν χῶμα ὑπερβαίνει κατὰ τὸ πάχος τὰ 500 μ. Διὰ τοῦτο ὁ πληθυσμὸς ἐκεῖ εἶναι πυκνότερος (300—350 εἰς 1 □

χμ.). Πρὸς οἰκονομίαν δὲ γῆς πολλοὶ κατοικοῦσιν ἐν πλοίοις ἀπαρτί-
ζοντες πλωτὰς πόλεις.

Προϊόντα. Δημητριακά, βάμβαξ ἐν τῷ Β. τμήματι καὶ λευκὴ
κνίδη (ὕφαντικῆς ὕλης φυτὸν ἀνταγωνιζόμενον πρὸς τὸν βάμβακα),
ὄρυζα, ζαχαροκάλχμον, τέιον (τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ὅλης τοῦ κόσμου παραγω-
γῆς), μέταξ (πρώτη μεταξοφόρος χώρα), σίδηρος, χαλκός, ἀργυ-
ρος, χρυσός, λιθάνθρακες κλ.

Γεωργία. Ἡ καλλιεργία τῆς γῆς τιμᾶται πολὺ, εἶναι ἡ οἰ-
κονομικὴ βῆσις τοῦ Σινικοῦ κράτους. Αὐτὸς ὁ αὐτοκράτωρ κατὰ τε-
λετὴν τινα γεωργεῖ τμήμα γῆς διὰ τοῦ ἀρότρου. **Κτηνοτροφία.**
Νηπιώδης.

Βιομηχανία. Εἰς τινα εἶδη βιομηχανίας εἶναι ἀνώτεροι οἱ
Κινεῖζοι τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἤτοι εἰς τὴν κατασκευὴν ἀγγείων ἐκ πορ-
σελάνης, μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ κομψοτεχνημά-
των, ἀλλὰ τὰ ἐν Εὐρώπῃ πωλούμενα ὡς Κινεζικὰ ἢ Ἰαπωνικὰ προΐ-
όντα ἐξέροχονται σχεδὸν πάντα ἐκ τῶν ἐργοστασιῶν αὐτῆς τῆς Εὐ-
ρώπης. Ἐπίσης ἀκμάζει ἡ χαρτοποιία, ζαχαροποιία, χαλκουργία,
ὕφαντουργία, κατασκευὴ Σινικῆς μελάνης κλ.

Ἐμπόριον. Ἡ χώρα ἐξάγει ἰδίᾳ τέιον καὶ μέταξαν καὶ εἰσ-
άγει ὄπιον, τὸ ὅποσον καπνίζουσιν οἱ Κινεῖζοι (1 δισεκ. 200 ἐκ.).
Συγκοινωνία. Πάντα τὰ εἶδη τῆς συγκοινωνίας ἀσκοῦνται ἐνταῦθα,
ἀλλ' οἱ σιδηρόδρομοι δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 390 χμ.

Γλώσσα. Ἐκ τῶν μονοσυλλάβων. **Θρησκεία.** Ἡ τοῦ Κομ-
φουκίου, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ Βουδδισταί. **Στρατός.** 500 χ. **Στόλος.**
24 πλοῖα. **Πολίτευμα.** Δεσποτικὴ μοναρχία. Ὁ αὐτοκράτωρ κα-
λεῖται πατὴρ τοῦ ἔθνους, υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὑψηλὸς κύριος, φέρε-
ι στολὴν ξανθόχρουν, περιστοιχίζεται δὲ ὑπὸ δημοσίων ὑπαλλήλων
Μανδαρίνων καλουμένων καὶ γνωριζομένων ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος καὶ τοῦ
ἀριθμοῦ καὶ τοῦ χρώματος τῶν ἐπ' αὐτοῦ κομβίων. Οὗτοι εἶναι περὶ
τὰς 35,000.

Κάτοικοι. Μογγολικῆς φυλῆς. Φέρουσι χιτῶνα μεταξωτὸν ἢ
Ναγκίνειον (ἐκ πόλεως Ναγκίν,) μακρὸν καὶ ποδῆρες φόρεμα καὶ πλα-
τὴν ἐπενδύτην μέλανα ἢ κυανοῦν. Κεῖρουσι τὴν κεφαλὴν πλὴν μικρᾶς
δέσμης τῆς κορυφῆς, τῆς ὁποίας ἡ κουρὰ ἐπιβάλλεται εἰς τοὺς ἐγ-
κληματίας. Μακροὶ ὄνυχες φυλασσόμενοι ἐν μεταλλίναις θήκαις, πό-
δες μικροὶ (σύνθλιψις νηπιόθεν ἐντὸς στενῶν πεδίων), πολυσαρκία,

μαύρη καὶ στιλπνὴ κόμη ἀποτελοῦσιν ὠραιότητος καὶ ὑψηλῆς καταγωγῆς στοιχεῖα. Οἱ Σινκι εἶναι φίλεργοι, εὐπρεπεῖς καὶ φιλοπαίγμονες, προσηλωμένοι δὲ εἰς τὰ πάτρια καλοῦσι βαρβάρους, ἐρυθρότριχας καὶ παῖδας διαβόλου τοὺς Εὐρωπαίους. Πολλοὺς αἰῶνας ἦσαν ἀποκεκλεισμένοι καὶ διὰ τοῦτο διετήρησαν ἴδιον πολιτισμόν. Πολλοὶ ἐφευρέσεις ἦσαν γνωσταὶ αὐτοῖς πολὺ πρότερον ἢ εἰς ἡμᾶς. (Πυρῖτις, τυπογραφία, ναυτικὴ πυξίς). *Ἐξ ἄλλου εἶναι δειλοί, πανοῦργοι καὶ πρὸς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀκολασίαν ῥέποντες.

Διαιρέσις. Ἡ Σινικὴ αὐτοκρατορία ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Κίνας Μαντζουρίας, Μογγολίας, Τσουγγαρίας, Α. Τουρκεστάν καὶ Θιβετίας.

Πόλεις τῆς Κίνας. Πεκῖνον 1—1 1/2 ἐκ. κ. πρωτ. τῆς αὐτοκρατορίας. *Ἐχει ἀνάκτορον (4□χμ.), τεχνητοὺς λόφους, οἰκίας ξυλίνας ἢ ἐκ πλίνθων κίτρινοχρῶν μονωρόφους συνήθως. Τιέν-Τσίν 950 χιλ. κ. ἐπίνειον Πεκίνου. Ναγκίν 500 χ. κ. (ὑφασμα Ναγκίν ἐκ βάμβακος μεταξοειδοῦς ἐρυθροῦ). Σαγκάι 600 χ. κ. (κέντρον ἐμπορίου καὶ ἐξαγωγῆς τεύου). Σου-Τσέου-Φου 500 χ. κ. κέντρον ποικίλων τεχνουργημάτων. Καντών (Κουάγγ-Τσέ-Φου) 2,500,000 κ. παρὰ τὸ στόμιον ὁμών. ποταμοῦ. *Ἐχει ὀλόκληρον διαμέρισμ πλωτῆς πόλεως ἐκ 40,000 πλοίων, ἐν οἷς κατοικοῦσι 300,000 ἀλιεῖς καὶ ναῦται καλούμενοι Τάνγκιας. *Ἀσκεῖ βιομηχανίαν μετάξης, βάμβακος, πορσελάνης καὶ κομποτεχνημάτων καὶ εἶναι κέντρον ἐμπορικῶν ἀνοικτῶν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καθὼς καὶ αἱ ἀκόλουθοι πόλεις. Χάγγ-Τσέου 650 χ. κ. Νίγγ-Πῶ 250 χ. κ. Φου-Τσέου 650 χ. κ. Τσάγγ-Τσέου 1,000,000 κ. Τσίν-Κιάγ 140 χ. κ. *Ἐν τῇ νήσῳ Χαϊνάν εἶναι Κιάγγ-Τσέου 200 χ.κ. Βούτσ-Χάγγ 250 χ.κ. παρὰ τὴν λίμνην Πικιάγγ καὶ ἑτέρα Βούτσ-Χάγγ 1,000,000 κ. εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Ἰάγκ-Τσέ-Κιάγγ. Λάν-Τσεοῦ-Φου 560 χ.κ. κλ.

Πόλεις Μαντζουρίας. (7 1/2 ἐκ. κ.). Μοῦκδεν 170 χ. κ. Γιρίνη 120 χ. κ. Ζινζιχάρη 60 χ. κ. Κάτοικοι Μογγόλοι, λησταί, τραχεῖς, ῥυπαροί.

Πόλεις Μογγολίας. (1 1/2 ἐκ. κ.) Οὔργα 30 χ. κ. Μαιματσίνη 8 χ. κ. ἀπέναντι Κιάχτας. Κάτοικοι νομάδες ἐν καλύβαις ἀνοικταῖς τὸ θέρος, ὄκηροί, ῥυπαροί, πανοῦργοι. Τὰς κοπιώδεις ἐργασίας ἀσκοῦσιν αἱ γυναῖκες.

Πόλεις Τσουγγαρίας. (500 χ.κ.) Κοῦλδσα 15 χ. κ. Οἱ κατοικοὶ ὅμοιοι πρὸς τοὺς προηγούμενους.

Πόλεις τοῦ Α. Τουρκεστάν. (1,400,000 □ χμ. 1,000,000 κ.) Κασγάρη 80 χ.κ. Ίαρκάνδη 50 χ.κ. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τάταροι.

Πόλεις Θιβετίας. (6 ἐκ. κ.) Λάσσα 36 χ. κ. Ὡν 20 χ. εἶναι ἱερεῖς, ἡ πρώτη ἱερὰ πόλις τῶν Βουδδιστῶν, ἔδρα τοῦ Δαλαιλάμα παρὰ τὸ πλησίον ὄρος Ποτόλα κατοικοῦντος ἐν ἀνακτόρῳ ἐκ 10 χιλ. δωματίων πλήρων εἰδώλων. Οἱ κάτοικοι εἶναι Μογγόλοι, ἀνδρειότεροι τῶν ἄλλων, ἀλλ' ἡμεροὶ καὶ φιλόπονοι. Οὔτοι δὲν θάπτουσι τοὺς νεκροὺς ἀλλὰ ρίπτουσι αὐτοὺς εἰς τοὺς κύνας ἢ γῦπκς (γυῖνη ἢ οὐρανίκα ταφή) ἢ εἰς ὕδωρ (Ὑδατινὴ ταφή). Ἡ Σινικὴ αὐτοκρατορία ἔχει ὑπὲρ τὰς 1500 πόλεις μεγάλας.

ΚΤΗΣΕΙΣ ΕΥΡΩΠΑΙΩΝ

Ῥωσσία. Τὸ Πόρτ— Ἀρθούρ ἐν τῇ Μαντζουρίᾳ καταληφθὲν ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων.

Ἀγγλία. Βαί—Χα—Βαί εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου Πετσιλί καὶ ἡ νῆσος Χόγγ—Κόγκ μετὰ τοῦ λιμένος Βικτωρίας 127 χ. κ.

Γερμανία. Κί—Τσέου, λιμὴν.

Γαλλία. Λέι—Τσέου.

Πορτογαλία. Μακόν, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῆς Καντῶνος.

Πολιτισμός. Ἡ Σινικὴ περιέχει πάντα τὰ φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα πρὸς ἀνάπτυξιν πολιτισμοῦ· ἀλλὰ τὸ ἀποκλειστικὸν πνεῦμα τῶν κατοίκων ἠνάγκασε τὴν Εὐρώπην, νὰ μετέλθῃ βίαια μέτρα κατ' ἐπανάληψιν, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ὁδὸν εἰς αὐτόν, (λιμένας κλ.). Ἦδη πλέον τῶν 25 λιμένων εἶναι ἀνοικτοὶ εἰς τοὺς σκαπανεῖς τοῦ Εὐρώπ. πολιτισμοῦ ἀλλ' οἱ Κινέζοι διατηροῦσιν ἐπιμελῶς τὰς παλαιὰς καὶ στερεοτύπους μεθόδους πρὸς κατασκευὴν τεχνητῶν προϊόντων. Μεγάλην θέσιν θὰ καταλάβῃ ἐν τῇ χώρῃ ὁ Ἰαπωνικὸς πολιτισμός.

2. KOPEA

(220,000 □ χμ. 3,500,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Κορέα εἶναι χερσονήσος μεταξὺ Ἰαπωνικῆς καὶ Κιτρίνης θαλάσσης, ὄρεινὴ καὶ δασοσκεπής, ὀλίγων γνωστῆ εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

Προϊόντα. Δέρματα, βάμβαξ, σίτος, καπνός, δασικά, χρυσός κλ.

Κάτοικοι. Μιγάδες ἐκ διαφόρων φύλων, ἰδίᾳ Μογγολικῶν, συγγενεῖς πρὸς τοὺς Ἰάπωνας, ὄπαδοὶ τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ Κομφουκίου οἱ πρόκριτοι.

Πολίτευμα. Βασιλείον ανεξάρτητον ἀπὸ τοῦ 1895 μετὰ τὸν Σινοϊαπωνικὸν πόλεμον· ὁ βασιλεὺς καλεῖται τῶν 10 χιλ. νήσων καὶ ἐδρεύει ἐν Κίγγ—Κιτάφ. Ἦδη δεινὸς πόλεμος ἐξακολουθεῖ μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Ῥωσσίας ἐκτραγεῖς διὰ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς χώρας ταύτης.

Πόλεις. Σέουλ 210 χ. κ. καὶ ἐπίνειον Χεμουλπον.

3. ΙΑΠΩΝΙΑ

(417,395 □ χμ. 46 ἐκ. κ)

Θέσις καὶ οὐστάδις. Ἡ Ἰαπωνία ἀποτελεῖται ἐκ συστάδος νήσων ἐκτεινομένων ἀπὸ τῆς χερσονήσου Καμτσιάτκας μέχρι τῆς νοτίου Κινεζικῆς θαλάσσης. Εἶναι δ' αὗται αἱ ἀκόλουθοι: Ἰεσώ, Νιφὼν (Νιπὼνη), Σικόκ, Κιουσοῦ καὶ Φορμόζα (Ταϊβάν). Πλήθος μικρῶν νήσων (4000), ὧν σπουδαιότεραι αἱ Κουρῖλαι πρὸς Β. καὶ αἱ Λιοῦ—Κιου πρὸς Ν. ὧν ὀνομαστὴ ἡ Τσουσίμα διὰ τὴν ἦτταν τοῦ Ῥωσσοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ Ἰαπωνικοῦ. (1905). Πᾶσαι αἱ νῆσοι εἶναι σχήματος ἀκανονίστου, διότι ἀποτελοῦσι κορυφὰς πλείστων ὄροσειρῶν ἠφαιστειογενῶν.

Κόλλοι. Αἱ νῆσοι εἶναι πολύκολποι πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ὠκεανοῦ, ἔνθα ἡ θάλασσα εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος. Ἐντεῦθεν καὶ ἐκ τῆς νησιωτικῆς ἐν γένει θέσεως τῆς χώρας, ἡ ναυτικὴ δεξιότης τῶν Ἰαπώνων καὶ ἡ παραβολὴ τῆς Ἰαπωνίας πρὸς τὴν Ἀγγλίαν (Βρετανίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ).

Ὅρη. Πολλὰ ἠφαιστεια ἐν ἐνεργείᾳ, ὑψίστη κορυφὴ Φουνδσιγιάμα (3750 μ.). ἐν Νιπὼνῃ.

Κλίμα. Ὠκεάνειον, πολὺ εὐμετάβλητον, κατὰ τὰ ὄρη μᾶλλον ψυχρὸν. Ἰετοὶ συνεχεῖς καὶ ῥαγδαῖοι ἐπὶ πολλοὺς μῆνας. Οἱ ἐτησίαι καὶ τὸ Κουρόσχιον ῥεῦμα ἐπιδρῶσι πολὺ ἐπὶ τοῦ κλίματος.

Ἐδαφός. Ὀλιγώτερον εὐφορον τῶν ἄλλων τῆς Ἀσίας εὐφύρων χωρῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων παράγει πολλά.

Προϊόντα. Ὄρουζα, (7 ἐκ. τὸν) τέιον, μέταξκα, δημητριακὰ, πορφυρὰ γῆ, ὑφάσματα, ποικίλα τεχνουργήματα, χρυσός, χαλκός ἀφθονός καὶ σίδηρος ἐξαίρετος (ξίφη ὀνομαστά). Πλήθος τεχνητῶν προϊόντων πάσης βιομηχανίας.

Δάση. Τὰ δάση τῆς Ἰαπωνίας δεικνύουσι μεγάλην ποικιλίαν, ἰδίως ἀξιοθαυμασμοῦ εἶναι οἱ διάφοροι θάμνοι μετὰ τῶν μεγάλων

ζωηρῶς κεχρωματισμένων ἀνθέων. (Μαγνόλικι, Καυέλιχι κλ.) Τῶν Καμελιῶν γίγνεται τοσοῦτον ἐπιμεμελημένος συνδυασμός, ὥστε παράγονται πολὺ θαυμαστά συμπλέγματα.

Ζῷα. Βόες, ἵπποι ταχεῖς, κύνες, γαλαῖ καὶ τινα πτηνά. Πρόβατα, αἴγες, χοῖροι δὲν ὑπῆρχον πάλαι, ἐκομίσθησαν δὲ ἀλλαχόθεν.

Βιομηχανία. Προηγμένη, ὡς καὶ ἡ ναυτιλία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ γεωργία. Ὑφάσματα, μηχαναί, ὕπλα, πολύτιμα ἀγγεῖα καὶ πλεῖστα ἄλλα ποικίλης τέχνης ἀντικείμενα.

Συγκοινωνία. 4750 χμ. σιδηρ.

Προϋπολογισμός. 121 ἐκ. ὑέναι (ὑέναι=5 φρ.).

Θρησκεία. Βουδδισμός, Κομφουκισμός (διὰ τοὺς προκρίτους) καὶ Σιντιϊσμός (λατρεία τῶν πνευμάτων.)

Παιδεία. Λίαν ἀνεπτυγμένη. Πανεπιστήμια, ἀστεροσκοπεῖα, σχολεῖα παντοῖα. Ναυτικαὶ σχολαὶ ἐξίριετοι κλ.

Στρατός. Ὑπὲρ τὰς 600 χ. ἐν πολέμῳ.

Στόλος. 75 πλοῖα διάφορα. Τὸ ναυτικὸν τῆς Ἰαπωνίας τείνει νὰ καταλάβῃ τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πολίτευμα. Μοναρχία συνταγματικὴ. Ὁ αὐτοκράτωρ καλεῖται Μικάδος (νῦν ὁ Μουτσοχίτο).

Κάτοικοι. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι Μογγόλοι φέροντες καὶ τινα στοιχεῖα τῆς Μαλακίης φυλῆς. Εἶναι ἀναστήματος μετρίου καὶ χρώματος κιτρίνου (αἱ γυναῖκες ὑπόλευκοι). Ὄφθαλμοὶ μικροὶ καὶ πλάγιοι, κεφαλὴ μεγάλη καὶ κόμη μαύρη καὶ πυκνή. Κυρία τροφή αὐτῶν εἶναι ἡ ὄρυζα, τὰ λάχανα, αἱ ὀπῶραι καὶ οἱ ἰχθύες καὶ τὰ ὄστρακα, ὧν εἶναι πλήρης ἡ θάλασσα. Φέρουσι μακροὺς χιτῶνας καὶ σανδάλια ἀχυρόπλεκτα καὶ πῖλους ἐξ ἀχύρου ἢ δέρματος. Αἱ ἀναξυρίδες καὶ τὰ περιπόδια ἀνήκουσιν εἰς τὴν πολυτέλειαν. Λεπτὸς χάρτης εἶναι ἀντί ρινομάκτρον. Ἀγχίνοια, δραστηριότης, τόλμη, ἐγκράτεια φαγητοῦ καὶ ποτοῦ, καθαριότης, εὐπέθεια, ἀλλὰ καὶ τὸ φιλέκδικον καὶ ἡ κρυφίνοια, ἡ δυσειδαιμονία καὶ ἡ φιληδονία ἀποτελοῦσι τὸν ἔθνικόν χαρακτῆρα τῶν Ἰαπώνων, ὁ ὅποιος βαίνει ἀδιαλείπτως βελτιούμενος, διότι οἱ Ἰάπωνες ἀσπασθέντες τὸν Εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν προάγονται κηταπληκτικῶς, μέλλουσι δὲ νὰ καταλάβωσι θέσιν σπουδαιοτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Τῶν Ἰαπώνων ἡ γενναιοῦτης καὶ ἡ αὐταπάρνησις κατὰ τὸν διαρκοῦντα ἔτι πόλεμον κατὰ τῶν Ῥώσων ἐκίνησε τὴν κατάπληξιν καὶ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου.

Πόλεις ἐν Νιπὼνῃ. Τόκιον 1,400,000 κ. (Ἰεδὼ πάλαι), εἰς τὸ βάθος μικροῦ ὄμων. κόλπου ἀπροσίτου εἰς μεγάλα πλοῖα. Εἶναι ἔδρα τοῦ Μικάδου, τοῦ ὁποίου τὸ ἀνάκτορον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως μετὰ τῶν κήπων ἀποτελεῖ σχεδὸν ἰδίαν πόλιν. Αἱ οἰκίαι εἶναι τὸ πλεῖστον ξύλινα μονώροφοι μετὰ κινητῶν τοίχων ἐντὸς ἐκ ταπήτων, αἱ ὁδοὶ ἄστρωτοι, ἀλλὰ καθαρῶταται. Ὑποχάμα 180 χ.κ. 12 χμ. κατωτέρω, λιμὴν ἔξοχος, σιδηροδρ. συνδεομένη μετὰ τῆς πρωτ. Κρότον (Μίαιον) 330 χ. κ. ἐστὶ τῆς Ἰαπωνικῆς βιομηχανίας καὶ τῶν γραμμάτων. Ἔχει ἀνδριάντα τοῦ Βούδδα, μεταξουργεῖα, ἀγγειοπλαστεῖα, ὑλοποιεῖα καὶ ἀρίστην σχολὴν ξένων γλωσσῶν. Ὅσακα 490 χ. κ. λιμὴν ἐλεύθερος.

Πόλεις ἐν Κιουσοῦ. Ναγασάκη 75 χ. κ. μετὰ λιμένος ἑξαίρετου καὶ ἐλευθέρου, (ἐμπόριον μετὰ Κίνας). Καγοσίμα 55 χ. κ.

Πόλεις ἐν Σικόκῃ. Τοκουσίμα 61 χ. κ. Κότση κλ.

Πόλεις ἐν Ὑεσῶ. Χοκοδάτη 75 χ. κ. Ματμαί κλ.

Πόλεις ἐν Φορμόζα. (350,000 □ χμ. 3 ἐκ. κ. Μαλακίης φυλῆς) Γαϊθάν 250 χ. κ. Ἐν ταῖς νήσους Κουρίλαις κατοικοῦσι μόνον 500 κ. ζῶντες ἐκ τῆς θήρας καὶ ἀλιείας, ὅπως καὶ οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τῶν ἄλλων νήσων.

Πολιτισμὸς. Ἡ Ἰαπωνία ἐντὸς ὀλίγου χρόνου εἰσῆλθεν εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν. Ἀνοιξασα πλέον τῶν 20 λιμένων αὐτῆς εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ παρακολουθοῦσα διὰ πλήθους ἐπιστημόνων, βιομηχάνων καὶ τεχνιτῶν σπουδαζόντων ἐν τοῖς μεγάλοις κέντροις τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς πάσας τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ ἐδημιούργησεν ἴδιον πολιτισμὸν ἀνταγωνιζόμενον καθ' ὅλα τὰ στοιχεῖα αὐτοῦ πρὸς τὸν Εὐρωπαϊκόν. Ἡ Ἰαπωνία κατέχει ἐν Ἀσίᾳ, οἷαν θέσιν ἡ Μεγάλη Βρεταννία ἐν Εὐρώπῃ.

Δ'. ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΑΣΙΑ

Ἐν τῇ Μ. Ἀσίᾳ περιλαμβάνονται : ἡ ἐντεῦθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδικὴ καὶ ἡ Ἰνδαίνα, ἀμφότεραι καλούμεναι Α. Ἰνδαίαι πρὸς διάκρισιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Δ. Ἰνδιῶν. Μετ' αὐτῶν κατατάσσονται καὶ αἱ νῆσοι τῶν Α. Ἰνδιῶν (ὄλαι μαζ' ἡ τροπικὴ Ἀσία).

Ι. ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΤΟΥ ΓΑΓΓΟΥ ΙΝΔΙΚΗ

(3,734,000 □ χμ. 260,000,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Ἰνδικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ἰμαλαίων ὀρέων μέχρι

τοῦ ἀκρωτηρίου Κομορίνου καὶ ἀποτελεῖ χερσόνησον, (3,400 χμ. μῆκος, 2,200 χμ. πλάτος), τῆς ὁποίας τὰς δύο πλευρὰς βρέχουσιν ὁ Ὅμανικὸς καὶ Βεγγαλικὸς κόλπος.

Κόλποι. Τὰ παράλια τῆς χώρας παρουσιάζουσι σημαντικὴν ἀνάπτυξιν. Πλὴν τῶν ἀνωτέρω κόλπων καὶ ἄλλοι ἄξιοι λόγου σχηματίζονται : ὁ Κάτσχ, ὁ Καμβάι, ὁ τῆς Γόας, ὁ Μανναρ, ἐν ᾧ ἀλιεύονται ὄστρεα μαργαριτοφόρα καὶ ἄλλοι. Τὰ παράλια οὐχ ἦττον εἶναι τελευτωδῆ, ἄνευ ἀσφαλῶν λιμένων, ἤκιστα κατάλληλα πρὸς ναυτιλίαν.

Νῆσοι. Ἡ Σαλσέττη, ἡ Βομβάη, τὸ Δῶν, ἡ Γόα πρὸ τοῦ ὁμων. κόλπου. Αἱ Λακεδιθαί (10 μεγάλαι καὶ χιλιάδες μικραί). Αἱ Μακεδιθαί· ἡ Κεϋλάνη κλ. **Πορθμός.** Τῆς Πάλκης.

Ὅρη. Τὰ Ἰμαλαία. Τὰ Α. Γαταῖα (κλίμακες) ἐν τῇ παραλίᾳ Κορομανδέλ, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὀλιγώτερον ἀποτόμως πίπτοντα τῶν Δ. Γαταίων ἐπιτρέπουσιν εὐρεῖαν παράκτιον ταπεινώσιν. Τὰ Δ. Γαταῖα κατερχόμενα κλιμακωτῶς πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ ἀποτόμως, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον ὀμακώτερον περικλείοντα δὲ πλείστας εὐρείας καὶ εὐφόρους κοιλάδας. Εἰς τὸ μέσον ὑψοῦνται 1200 μ. Πρὸς Ν. ὄρος, κατὰ τὸ ὄρος Νιλγερί (Κυναῖ) ὑψοῦνται εἰς 2700 μ. Πρὸς Β. εἶναι τὰ Βίνδια περικλείοντα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Δεκαν περιέχον ἀφθονίαν πολυτίμων λίθων, ἰδίως ἀδαμάντων· οἱ ἀδρότεροι καὶ ὠραιότεροι προέρχονται ἐντεσθεν. Τὰ Βίνδια περατοῦνται ΒΔ. εἰς τὸ ὄροπέδιον Μάλθα. ἐφ' οὗ μεγάλαι ποσότητες ἠφιστείων λίθων.

Πεδιάδες. Τὸ Β. τμήμα τῆς χώρας εἶναι βαθύπεδον Ἰνδοστὰν καλούμενον καὶ διακρούμενον εἰς τὸ στεπεπῶδες τοῦ Ἰνδοῦ πρὸς Δ. καὶ εἰς τὸ τοῦ Γάγγου καὶ Βραμαπούτρα πρὸς Α. Τὸ πρῶτον δὲν ἔχει βροχάς, τὸ δεύτερον ἔχει ὑετούς ἀφθόους καὶ εἶναι ἐκ τῶν εὐφορωτέρων τροπικῶν χωρῶν.

Ποταμοί. Τὸ βαθύπεδον διαρρέουσι πολλοὶ ποταμοί, ὧν ἄξιοι λόγου εἶναι : Ὁ Ἰνδὸς (Σινδ) ἐκ τῶν Ἰμαλαίων εἰς τὸν Ὅμανικὸν κόλπον (εἰς τὸ ἔλος Ἐρὰν τοῦ κόλπου Κάτσχ, τὸ ὅσοον παρήχθη ὑπὸ σεισμοῦ 1827). Οὔτως δέχεται πλῆθος παραπ. τὸν Καμποῦλ ἐκ δεξιῶν καὶ 5 μεγάλους ἐξ ἀριστερῶν : Τὸν Ἀκσίνην, τὸν Ὑδάσπην, τὸν Ὑρσιν, τὸν Ὑδραῶτην καὶ τὸν Ὑσιδρον πηγάζοντας ἐκ τῶν Ἰμαλαίων. Ἐνεκα τούτου τὸ Β. μέρος τοῦ βαθυπέδου τοῦ Ἰνδοῦ καλεῖται Πεντασιῖβ, Πενταποταμία (χώρα τῶν 500 ποτ.) Κατὰ τὸν ἀρι-

στερὸν μέσον ῥοῦν εἶναι ἢ πολύλοφος καὶ εὐφορος χώρα Πενταποταμία, κατωτέρω δὲ ἢ ἀνυδρος στέππη μέχρι τῆς θαλάσσης, ἔνθα τὸ δέλτα εἶναι ἀμμώχωστον καὶ διὰ τοῦτο ὁ ποτ. εἶναι πλωτὸς ὑπὸ ἀτμοπλοίων μόνον κατὰ τὸν μέσον αὐτοῦ ῥοῦν. Ἡ στέππη εἶναι κατὰλληλος πρὸς νομὴν βουβάλων καὶ καμῆλων, διότι αἱ ὑψηλαὶ ὄχθαι ἐμποδιζοῦσι τὸν ποτ. νὰ ἐκχειλίξη κατὰ τὴν ἔρημον ταύτην. Μέχρι τοῦ Ὑφάσιος ἔφθασεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ὁ Γάγγης ἐκ τῶν Ἰμαλαίων πηγάζων, ἄμα εἰσέληθ' εἰς τὸ βαθύπεδον, τρέπεται πρὸς Δ. καὶ ῥέων παραλλήλως πρὸς τὸν παραπ. αὐτοῦ Τζάμμων καθίσταται ἐκτάκτως πολυῦδρος καὶ πλωτὸς εἰς ἰκανὸν διάστημα. 360 χμ. πρὸ τῆς ἐκβολῆς ἐνοῦται μετὰ τοῦ Βραμαπούτρα καὶ ἐκβάλλουσιν ἠνωμένοι διὰ πλῆθους στομιῶν εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον. Τὸ δέλτα τῶν διδύμων τούτων ποταμῶν εἶναι τὸ μέγιστον τῆς γῆς (370 χμ. μήκους καὶ 170 χμ. πλάτους), ἐλῶδες καὶ ἀνθιγιεινότατον, (πατρὶς τῆς χολέρας). Αἱ πολυάριθμοι καὶ δασώδεις αὐτοῦ νῆσοι εἶναι πλήρεις θηρίων, ἰδίᾳ Τίγρεων. Γοδαβάρης, Κριχῆς καὶ Νερβαδῆς καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ποταμοὶ διαρρέουσι τὰ ὄροπέδια.

Κλίμα. Ποικίλον διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν. Οὕτως εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Ἰμαλαίων ἐναλλάσσονται αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους. Εἰς τὸ βαθύπεδον ἡ θερμότης εἶναι μεγάλη, ἰδίᾳ πρὸς Δ. Τὸ ὄροπέδιον Δεκὰν ἔχει δύο ὥρας, θέρος καὶ χειμῶνα, ἀλλὰ μετὰ τινος ἀντιθέσεως ἀξίας σημειώσεως : ὅταν ἐν τῇ Μαλαβάρ πνέωσιν οἱ ΝΔ. ἐτησίαι, ἦτοι ἀπὸ Ἀπριλίου μέχρι Ὀκτωβρίου, βρέχει ἐν αὐτῇ, ἐν ᾧ ἐν τῇ ἐτέρᾳ παραλίᾳ Κορομανδέλ ἐπικρατεῖ ξηρασία, θέρος. Ὅταν πάλιν (ἀπὸ Ὀκτωβρίου—Ἀπριλίου) πνέωσιν οἱ ΒΔ. ἐτησίαι ἐν τῇ Κορομανδέλ, αὕτη ἔχει χειμῶνα, ἐν ᾧ ἡ Μαλαβάρ ἔχει θέρος.

Ἐδαφος. Πλὴν τῆς στεπεπώδους τοῦ Ἰνδοῦ χώρας τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατον. Ἡ θέσις, ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ εὐφορία τοῦ ἐδάφους προσδίδουσιν εἰς τὴν χώραν ἐξάαιρετον σπουδαιότητα ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν. (Τεραστία παραγωγή καὶ κατανάλωσις.).

Προϊόντα. Ὀρυζα, βάμβαξ, ἰνδικὰ κάρυα, ὄπιον, μέταξα, τέιον, καπνός, δημητριακά, δασικὰ (τὸ ξύλον Τίξ, σκληρότερον τῆς δρυὸς δι' ἰστούς κλ.) κίνα καὶ πάντα ἐν γένει τὰ ἀρωματώδη καὶ βιομηχανικὰ φυτά. Ἡ χώρα δύναται νὰ ἀνταγωνισθῇ πρὸς πάσας τὰς χώρας καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν.

Δάση. Πολλὰ δάση καλύπτουσι τὴν χώραν, ἰδίᾳ τὰ Δ. Γαταῖα.

Ὁ κάλαμος Βαμβοῦ εἶναι 5—20 μ. ὕψους καὶ 5—15 μ. διαμέτρου. Ἡ συκῆ, ἐξ ἧς τὸ ἐλαστικὸν κόμμι καὶ τὸ Τικ εἶναι χαρακτηριστικὰ τῶν δασῶν δένδρα. Παρὰ τὸν Γάγγην καὶ Βραμαπούτρην φύεται τὸ ἐξάισιον ἄνθος λωτός.

Ζῷα. Ὁ ἐλέφας κατ' ἀγέλας, ὁ λέων, ἡ βασιλικὴ τίγρις, ἡ λεοπαρδαλις, ὁ βόας πνίγων βουβάλους καὶ τίγρεις, ἡ μικρὰ καὶ λεπτὴ Κόπρα-Καπέλλα, ὄφις δηλητηριωδέστατος. Ἐλαφοί, δορκάδες, πιθήκων πολλὰ εἶδη ὑπὸ ἀρχηγούς, κροκόδειλοι ἐπικίνδυνοι, χελῶναι μεγάλαι, πλήθη ταῶν, ψιττακῶν, φασιανῶν κλ.

Ὁρυκτά. Σίδηρος, (20 χ. τόν.) πολῦτιμοι λίθοι, γαιάνθρακες (40 ἐκ. τόνοι παρὰ τὸν Κάτσχ καὶ 100,000 □ χμ. ἐν Βεγγάλῃ κατώτεροι τῶν Ἀγγλικῶν), ἄλας (περὶ τὰ 800 ἐκ. δκ. ἐτησίως).

Βιομηχανία. Ἐν τῷ Ἰνδοστάν ἀκμάζει ἡ ὑφαντουργία βαμμακερῶν ὑφασμάτων καταλλήλων εἰς τὸ κλίμα. Βορειότερον ἡ ἐριουργία (ὑφάσματα Κασμίρης καὶ Λαχώρης, Μανταπολλάμ κλ.).

Ἐμπόριον. Τεράστιον καὶ συνεχῶς αὐξανόμενον (ὑπὲρ τὰ 3 δισεκ. φρ. ὑπὲρ τὸ ἥμισυ Ἀγγλικόν, Κίνησις λιμένων 11 χιλ. πλοῖα χωριτικότητος 9—10 ἐκ. τόν. Τὰ ἥμισυ Ἀγγλικά).

Συγκοινωνία. Ἐν μεγάλῃ ἀναπτύξει. (20 χ. χμ. σιδηροδρόμων, 130 χ. χμ. ὁδοί, 20 χ. χμ. διώρυχες.) Πάντα τὰ εἶδη.

Γλῶσσα. Ἐκ τῆς Σανσκριτικῆς συγγενοῦς τῶν πλείστων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Παιδεία. Εἰς τὴν γραμματικὴν καὶ τὰ μαθηματικὰ παλαιότεν ἔχουσι κλίσει οἱ Ἰνδοί. Εἰς αὐτοὺς ὀφείλομεν τοὺς δεκαδικοὺς ἀριθμοὺς, οὓς καλοῦμεν Ἀραβικοὺς, διότι παρελάβομεν αὐτοὺς διὰ τῶν Ἀράβων.

Θρησκεία. Βρχμανισταί, Μωαμεθανοὶ 60 ἐκ. Χριστιανοὶ 300 χ. ὄν 200 χ. Ἀγγλοί.

Πολίτευμα. Πλὴν δύο ἀνεξαρτήτων ἡγεμονιῶν καὶ τινων κτήσεων τῆς Γαλλίας καὶ Πορτογαλίας, ἔλη ἡ Ἰνδική, καθὼς καὶ αἱ ἄλλαι ἐν Ἰνδοκίνα κτήσεις τῆς Ἀγγλίας ἀποτελοῦσι τὴν Ἀγγλοινδικὴν αὐτοκρατορίαν (5 ἐκ □ χμ. καὶ 295 ἐκ. κ.) διοικουμένην ὑπὸ Ἀγγλοῦ ἀντιβασιλέως καὶ τοποτηρητῶν.

Κάτοικοι. Ἀρχαιότατοι τῆς Ἰνδικῆς ἦσαν οἱ Δραυῖδαι. Ἦδη εἰς ἀρχαίαν ἐποχὴν εἰσέβαλον ἀπὸ ΒΔ. διὰ τοῦ χάσματος Καμπούλ οἱ ἄγριοι Ἰνδοὶ καταστάντες βαθμηδὸν κύριοι τῆς χώρας. Λεῖψανα ἐκ

τῶν πρώτων σφζονται ἐν Δεκάν. Οἱ Ἴνδοι εἶναι τῆς Καυκασίας φυλῆς μετὰ φαιοῦ χρώματος, διακρίνει δὲ αὐτοὺς λιτότης, εὐπέθεια, χρηστότης, φιλοξενία καὶ συμπάθεια πρὸς τὰ ζῷα. Ἡ δάμαλις, ὁ ἐλέφας, ὁ πίθηκος, ὁ κύκνος, ὁ ἀετὸς καὶ τινες ὄφεις θεωροῦνται ἱερὰ ζῷα, ἀποφεύγουσι τὸ κρέας διὰ θρησκευτικούς λόγους. Οἱ πτωχοὶ φέρουσι ὀθόνην περὶ τὴν ὄσφυν ἔχοντες γυμνὰ τὰ σκέλη, οἱ πλούσιοι ἔνδυμα ἐλαφρὸν καὶ περισκελίδας μέχρι τῶν ἀστραγάλων. Καλωπίζονται διὰ στρεπτῶν ἀδαμαντοποιικίλων, εἰς τὴν ῥίνα δὲ φέρουσι δακτυλίους πολυτίμους. Μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν ἀθλιώτατοι εἶναι οἱ λεγόμενοι Παρίαι εἰς κτηνώδη διατελοῦντες κατάστασιν. Οὗτοι κατάγονται ἀπὸ Αἰθιοπικῆς τινος φυλῆς τῶν Ἰνδικῶν νήσων, εἶναι σχεδὸν μαῦροι καὶ τὸσον ῥυπαροί, ὥστε τρώγουσι καὶ αὐτὰ τὰ θνησιμαῖα ζῷα. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἀθίγγανοι μεταναστεύσαντες εἰς Εὐρώπην, ἐπὶ Ταμερλάνου (1417).

Διαιρέσις. Ἐν τῇ Ἰνδικῇ περιλαμβάνονται: δύο ἀνεξάρτητα κράτη, αἱ Ἀγγλικαὶ κτήσεις, αἱ Γαλλικαὶ καὶ Πορτογαλικαὶ.

1. ΝΕΠΑΛΗ (154,000 □ χμ. 3 ἐκ. κ.)

Πόλις. Πρωτ. Κατμανδοῦ 50. χ. κ. Οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουσι ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ πρωτ. τοῦ κράτους τούτου ἀποκεκλεισμένου ἄλλως.

2. ΒΟΥΤΑΝΗ (34,000 □ χμ. 206,000 κ.)

Πόλις. Πρωτ. Τασισουδὼν καὶ Πουνάκα 12 χ. κ. Ἡ χώρα εἶναι ἀγρία καὶ δασώδης. Ὁ ἡγεμὼν πρόσωπον ἱερὸν, εἰς τοὺς πολλοὺς ἀθέατος.

3. ἈΓΓΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ (3,540,000 □ χμ. 225 ἐκ. κ.)

Πόλις. Καλκούτα 900 χ. κ. μετὰ τῶν προαστείων παρὰ τὸν Γάγγην, ἔδρα τοῦ ἀντιβασιλέως χειμερινή, (θερινή τὸ προάστειον Σίμλα), ἡ ἐμπορικωτάτη πόλις τῶν Α. Ἰνδιῶν μετὰ πανεπιστημίου καὶ ἀστεροσκοπείου, βοτανικοῦ κήπου, νοσοκομείων, θεάτρων καὶ πλείστων ἐργοστασιῶν βυμβακίνων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Ἐν Καλκούτῃ ὑπάρχει ἑλλην. κοινότης διατηροῦσα ἐκκλησίαν. Ἄγρα 175 χ. κ. ΒΔ. Καλκούτης. Πάτνα 180 χ. κ. (ἐμπόριον ὀπίου). Βεναρές 220 χ. κ. ἱερὰ τῶν Ἰνδῶν πόλις. Ἀλλαχβάδη 190 χ. κ. Δελχὴ 190 χ. κ. ἄλλοτε πρωτ. τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Ἰνδιῶν Μ. Μογγόλου. Μανδάλη 190 χ. κ. Ρεγὸν 180 χ. κ. Καμποῦρ 160

χ. κ. ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Γάγγου. Ναγκπούρ 120 χ. κ. Βαγγαλόρη 180 χ. κ. Βομβάη 820 χ. κ. ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου, σιδηρ. συνδεομένη μετὰ τῆς Καλικούτης, καλεῖται «τάφος τῶν Εὐρωπαϊῶν» διὰ τὰ τέλματα. Ἔχει νάυσταθμον, ναυπηγεῖα, δεξαμενάς, ἐξάγει ὄπιον, μαργαρίτας, ἀρώματα. 11 χμ. Α. τοῦ λιμένος τῆς Βομβάης εἶναι ἡ νῆσος Ἐλεφάντη ἢ Γαραπόρη=Σπηλαιόπολις κληθεῖσα οὕτως ἐκ τεραστίου ἐλέφαντος γεγλυμμένου ἐπὶ μέλανος βράχου, Καλικοῦτη 70 χ. κ. ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Μαλαβάρ (Βάσκος-Δέ-Γάμας 1498). Μαδράση 500 χ. κ. ἐπὶ τῆς Κορομανδέλ, κέντρον ἐμπορίου μαργαριτῶν καὶ πολυτίμων λίθων. Λαχώρη 180 χ. κ. ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἴνδοῦ (περίφημα Λαχούρια).

Ἡ Κασμίον, ΒΔ. Ἰμαλαίων, βασιλείον ὑποτελὲς τῇ Ἀγγλίᾳ (200 χ. □ χμ. 800 χ. κ.) μέγιστα δάση, κλῆμα ὕγεινόν, πρωτ. Κασμίρη 120 χ. κ. (κασμίρινχ ὑφάσματα ἐξ ἐρίου Θιβετίας). Ἰσλαμαβάδ, Σχουπεϊρόν, Παμπούρ, Σοπούρ. κλ. (Ἰφαντουργία μεγάλη).

Νιζάμ. Κράτος ὑποτελὲς τῇ Ἀγγλίᾳ ἐν τοῖς μεσογείοις τοῦ Δεκάν (214,179 □ χμ. 11 1/2 ἐκ. κ.) κατοικούμενον ὑπὸ Μουσουλμάνων καὶ ἔγον πρωτ. Χαϊδεραβάδην 415 χ. κ. ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως.

Σικκίμ. Ὑποτελὴς ἡγεμονία μεταξὺ Νεπάλης καὶ Βουτάνης (8,000 □ χμ. 30 χ. κ.).

Κεϋλάνη. (66 χ. □ χμ. 3,500,000 κ.) χωρίζεται τῆς χερσονήσου διὰ τοῦ πορθμοῦ Πάλης (50 χμ.), ἐν ᾧ ἀλιεύονται ὄστρεα μαργαριτοφόρα καὶ ἐξαρτᾶται ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἀποικιῶν τῆς Ἀγγλίας, ἔχει ἔδαφος εὐφωρότατον καὶ πλήρες πολυτίμων λίθων πρωτ. Κολόμβον 115 χ. κ. Κάνδου 4 χ. κ. πολίχνη μεσόγειος ἀποτελουμένη ἐκ δύο στίχων οἰκιῶν, εἰς μῆκος 3 χμ. ἔχουσα μίαν μόνον ὁδόν. Ἐν Κεϋλάνη εἶναι ὁ βράχος Δαμβουλλαγάλλα 160 μ. ἔχων 3 σπήλαια μετασχηματισθέντα εἰς πλουσιωτάτους ναοὺς τοῦ Βούδδα. Ἐν ἐνὶ τούτων εἶναι τὸ ἄγαλμα τοῦ Βούδδα 12 μ. ὕψος. Αἱ νῆσοι Λακεδίθαι καὶ Τσάγος κείμεναι πρὸ τῆς παραλίας Μαλαβάρης ἔχουσι 14 χ. κ. Αἱ Μαλεδίθαι, κοραλλιογενεῖς καὶ κατάφυτοι ὑπὸ φοινίκων ἀποτελοῦσι Σουλτανᾶτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ Σουλτάνος ἐδρεύει ἐπὶ τῆς νήσου Μάλης. Αἱ Μαλεδίθαι εἶναι πλέον τῶν 12,000 καὶ ἔχουσι 30 χ. κ. Παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν

νήσων τούτων ἀπαντῶνται πολλὰ κογχύλια ἀνταλλάσσόμενα κατὰ συνθήκην ἀντὶ μικρῶν νομισμάτων.

4. ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ (3,658 □ χμ. 515 χ. κ.)

Ἡ νῆσος Δῖον, ἡ πόλις Δάμαον εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Καμβόου καὶ ἡ Γόα ἐπὶ τῆς Μκλκβάρ πρωτ. Νέα Γόα 20 χ. κ.

5. ΓΑΛΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ (509 □ χμ. 283 χ. κ.)

Αἱ Γαλλικαὶ κτήσεις συνίστανται ἐκ 5 πόλεων καὶ τινῶν χωρίων, εἶναι δὲ αἱ ἀκόλουθοι: ἡ Μκχέ, ἐπὶ τῆς Μκλκβάρ, ἡ Πονδισιερί, ἐπὶ τῆς Κορομανδέλ 40 χ. κ. πρωτ. τῶν Γαλλικῶν κτήσεων, ἡ Ὑανσόν, ἡ Κκρικάλη καὶ ἡ Σικνδερναγόρ, παρὰ τὴν Καλκουῦταν.

2. ΕΚΕΙΘΕΝ ΤΟΥ ΓΑΓΓΟΥ ΙΝΔΙΚΗ

Θέσις. Ἡ ἐκεῖθεν τοῦ Γάγγου Ἰνδικὴ καλουμένη καὶ Ἰνδοκίνα κεῖται πρὸς Ν τῆς Κίνας κατέχουσα τὴν ΝΑ. γωνίαν τῆς Ἀσίας. Ἡ χώρα βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βεγγαλικοῦ, τοῦ Μαρταβάν (Πιγούσιος), τοῦ Σιαμικοῦ καὶ τοῦ Τογκινικοῦ, κόλπων βεθέως διαμελιζόντων αὐτήν.

Νῆσοι. Ἡ συστάς Μεργκουτ (225 νησίδες, 1000 κ.) ἀποτελοῦσαι μετὰ τῆς πρὸς Δ. τοῦ Σιάμ χώρας τὴν ἐπαρχίαν Τενασσερίμ 60 χ. κ. Αἱ Ἀνδαμάνι (4 μεγάλα καὶ 50 μικρὰ 16 χ. κ.) μετὰξὺ τῶν ὁποίων 4 χ. εἶναι αὐτόχθονες ἔχοντες ζώωδη μορφήν καὶ πρωτογενῆ μάρφωσιν ὡς οἱ Δραυῖδαι. αἱ λοιπὰ 12 χ. εἶναι ἐξήριστοι (τόπος ἐξορίας τῶν Ἀγγλων). Αἱ Νικοβάραι (19 νησίδες) 6 χ. κ. κοραλλιογενεῖς, Ἀγγλικαί. **Πορθμοί.** Ὁ τῆς Μαλάκκας καὶ ὁ τῆς Σιγγαπόρης. **Χερσόνησοι.** Τῆς Μαλάκκας καὶ τῆς Κάμας. **Ἰσθμοί.** Ὁ τοῦ Κρα καὶ τῆς Λιγγόρης. **ὄρη.** Πέντε παράλληλοι ὄροστοιχίαι ἐκ ΒΔ. πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς χερσονήσου διευθυνόμεναι σχηματίζουσι πολλὰς κοιλάδας παραλλήλους. Ἡ δυτικὴ σειρά Ἀρακάν—Ὑόμα τελευτᾷ εἰς τὸ ἀκρωτήριο Νεγκρίς. Ἡ Σιαμικὴ, ἡ Βιρμανικὴ, ἡ Ἀναμικὴ καὶ ἡ Χάν—Ὑόμα (3194 μ.). Τὰ ὄρη τῆς Μαλάκκας κατκλήγουσιν εἰς τὸ ἀκρωτ. Μπουρού (νοτιώτατον τῆς Ἀσίας). **Ποταμοί.** Τὰς μετὰξὺ τῶν ὀρέων κοιλάδας διαρρέουσι 4 μεγάλοι ποτ. ὁ Ἰραβάθης καὶ ὁ Σαλουένης εἰς τὸν κόλπον Μαρταβάν, ὁ Μενάμ εἰς τὸν Σιαμικὸν καὶ ὁ Μεγκόκ (Καμβόσιος) εἰς τὴν Ν. Κινεζικὴν θάλασσαν.

Κλίμα. Μᾶλλον θερμόν, ἰδίᾳ πρὸς Ν. τὸ Α. εἶναι ξηρόν, τὸ Δ. ὑγρὸν (πολλὰ δάση).

Ἔδαφος. Εὐφορώτατον, ἰδίᾳ εἰς τὰς ταπεινώσεις τῶν ποταμῶν καὶ τὰ δέλτα.

Προϊόντα. Πλουσιώτατα καὶ ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Ἰνδοστάν. Ζῶα ἰδίᾳ εἶναι ὁ λευκὸς ἐλέφας ἐν Σιάμ. Ἡ θήρα τῶν ἀγρίων ζῴων καὶ τῶν ἀποδημητικῶν πτηνῶν ἀποτελεῖ ἴδιον κλάδον βιομηχανίας.

Θρησκεία. Βουδδισμός.

Κάτοικοι. Μογγολικῆς φυλῆς, πλὴν τῶν τῆς Μαλάκκας ἀνηκόντων εἰς τὴν Μαλακκίην. Ὑπὸ τὴν ἐπιρρῶν τῶν Σινῶν ἀπέκτησαν πολιτισμὸν τινα, ἀλλ' εἶναι νοθεροὶ διὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους. Κυρίως ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν (ὄρυζα, ζαχαροκάλαμον). Ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Σινῶν καὶ τῶν Εὐρωπαϊῶν.

Διαιρέσις. Ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς τὴν ἀνεξάρτητον, ἣτοι Σιαμικὴν Ἰνδοκίαν, τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν.

1. ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΙΝΔΟΚΙΝΑ ἢ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΙΑΜ
(680,000 □ χμ. 10 ἐκ. κ.)

Πρωτεύουσα. Βαγκόκ 400 χ. κ. εἰς τὸ στόμιον τοῦ Μενάμ καὶ ἐπὶ πασσάλων ἐκ Βαμβοῦ ἐκτισμένη διὰ τὰς συχνὰς τοῦ ποταμοῦ πλημμύρας «Βενετία τῆς Ἀσίας». Ἀνεξάρτητα εἶναι καὶ τινα κρατίδια Μαλακίων πρὸς Ν. Μαλάκκας: Παλλάγγ, Περάκ, Σαλαγγόρ, Ράμβον, κλ.

2. ΓΑΛΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ
(705,000 □ χμ. 23,300,000 κ.).

Θέσις. Ἡ χώρα κατέχει τὴν Α. παρχλίαν τῆς χερσονήσου ἀπὸ τοῦ κόλπου Σιάμ μέχρι τῆς Σινικῆς. Ἄμεσος κτήσις εἶναι ἡ Κοχιγκίνα (2 ἐκ. κ.) πρωτ. Σαϊγόν 80 χ.μ. καὶ τὸ Τογκιόν (14 ἐκ. κ.) πρωτ. Χα—Νόι 150 χ. κ. Προστατευόμενα δὲ χωραὶ εἶναι τὸ Βασίλειον Ἀνάμ πρωτ. Χουέ 50 χ. κ. (6 ἐκ. τὸ βασίλειον) καὶ ἡ Κομπότζ (1 1/2 ἐκ. κ.) πρωτ. Πινόμ—Πέν 50 χ. κ.

3. ΑἴΓΑΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ
(650,000 □ χμ. 12 ἐκ. κ.)

1) Ἄνω Βιομανία πρωτ. Μανδαλάη 190 χ. κ.

2) Κάτω Βιομανία πρωτ. Ραγγούν 180 χ.κ. Μαλμείν 60 χ. κ.

3) **Αἱ πέντε ἡμεροὶ κτήσεις τοῦ πορθμοῦ.** α'.) Οὐελεσ-
λέυ πρωτ. Γεωργεντάουν 60 χ. κ. ἐπὶ τῆς νήσου Πουλο—Πινάγγ.
β'.) Τουλοῦ—Σαγγάρ. γ'.) Μαλάκκα πρωτ. ὁμών. 20 χ. κ. δ'.) Ἡ
νήσος Σιγγαπὸρη πρωτ. ὁμών. 200 χ. κ. ἐλεύθερος λιμὴν μετὰ ἀκ-
μαιοτάτης σιγκοινωνίας. ε'.) Ἡ Πεκάνη ἐν τῇ Ν. Σινικῇ θαλάσῃ
καὶ αἱ ἀνωτέρω περιγραφεῖσαι νῆσοι. Ἡ κάτω Βιρμανία παράγει
τεραστίας ποσότητος ὀρύζης καὶ διὰ τοῦτο κατὰ τὰ ξηρὰ ἔτη εἶναι
μεγίστης σπουδαιότητος χώρα.

4. ΣΙΑΜΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Κρατίδιά τινα ἐν τῇ χερσονήσῳ τῆς Μαλάκκας εἶναι ὑποτελῆ
εἰς τὸν βασιλέα τοῦ Σιάμ: Κεδᾶχ ἐπὶ τῆς Δ. ἀκτῆς 65 χ. κ. Λιγὸρ
ἐπὶ τοῦ Σιαμαίου κόλπου πρωτ. ὁμ. 13 χ. κ. Πατόνη, Καλαντάν,
Τριγγάν καὶ Ῥέδα.

ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΩΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΙΝΔΙΩΝ

Θέσις. Αἱ νῆσοι τῶν Α. Ἰνδιῶν κεῖνται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Αὐ-
στραλίας καὶ εἶναι λείψανα ξηρᾶς, ἡ ὁποία συνέδεε τὰς δύο ἡπείρους.
Τὸ κλίμα αὐτῶν γενικῶς εἶναι μέτριον, ὑγρόθερμον, τροπικόν. Εἶναι
πυκνῶς δασώδεις καὶ εὐφοροί. Αἱ ἀκτὰὶ εἶναι πυρετογόνοι καὶ κατὰ
τοὺς βροχεροὺς μῆνας διὰ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς ἀκατοίκητοι ἀποσυρομέ-
νους εἰς τὰ ὑγιεινότερα ὄρεινά μέρη. Οἱ Μαλαῖοι εἶναι λίαν ἐπιτή-
δαιοὶ ναυτικοὶ κατέστησαν δὲ διαβόητοι πειραταὶ εἰς τὰ Ἰνδικὰ καὶ
Α. παράλια τῆς Ἀσίας.

1) **Ἡ Σουμάτρα,** (408 χ. □ χμ. 4 ἐκ. κ.) πρωτ. Πάλεμβαγγ
60 χ. κ. Ἡ νῆσος εἶναι πλήρης ἠφαιστειῶν, παράγει δὲ ὄρυζαν,
καπνόν, βάμβακα καὶ ζάχαρον, χρυσόν, σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον,
κασσίτερον, γαιάνθρακας καὶ εἶναι Ὀλλανδική. Οἱ κάτοικοι εἶναι Μα-
λαῖοι. Ἐν δὲ τῷ ΒΔ. τμήματι αὐτῆς εἶναι τὸ ἀνεξάρτητον Μωαμε-
θανικὸν κράτος Ἀτσὶν μετὰ ὁμών. πρωτ. 12 χ. κ. ΒΑ. Σουμάτρας
εἶναι ἡ συστάς Βατοῦ (51 νησιδὲς 3 χ. κ.) ὀλλανδικαὶ καὶ ἡ συστάς
Ἐγγάνο πρὸς Δ. 7 χ.κ. Μαλαίων. 2) Βάγκα (1668 □ χμ. 77 χ.κ.)
ΝΑ. Σουμάτρας Ὀλλανδική (πλούσια μεταλλεῖα κασσιτέρου). 3) Βε-
λιττῶν (4807 □ χμ. 38 χ. κ.) πρὸς Α. προηγούμενης πρωτ. Τανδ-
δζόγκ—Πανδάγκ, Ὀλλανδική. Ἐπίσης ΒΑ εἶναι ἡ Λίγγα (825 □
χμ. 11 χ. κ.) Κατὰ τὰ ΝΔ. παράλια τῆς Σουμάτρας κεῖνται πολ-
λαὶ νησιδὲς, ὧν ὀνομαστή ἡ Κρακατάου διὰ τὸ ὁμών. ἠφαιστειον.

4) **Ἡ Ἰάβα** καὶ ἡ Μαδούρα, (131,733 □ χμ. 26,000,000 κ.) πρωτ. Βατανία 130 χ. κ. πρωτ. τοῦ Ὀλλανδοϊνδικοῦ κράτους, πόλις ἐμπορικωτάτη (κίνησις λιμένος 8 χ. πλοῖα ἐτησίως). Ἡ νῆσος ἔχει 100 ὑφαίστεια (38 ἐνεργά), δάση ὠραῖα, ἀπεριγράπτους φυσικὰς καλλονὰς καὶ πλεόν τῶν 200 εἰδῶν πτηνῶν. Ἐν Ἰάβα λειτουργοῦσι, 2,500 περίπου χμ. σιδηροδρόμων. Πλούτος δένδρων, φυτῶν, ζῳῶν, ὀπώραι θαυμασῖαι, καφές, τέιον, καπνός, κίνα, ὄρυζα, φοίνικες, λουλάκι, ζαχαροκάλαμον, ἰχθύες ἐξάίρετοι. Ὀλλανδικαὶ εἰναι καὶ αἱ νησίδες Σουραβάγια (140 χ.κ. σταθμὸς τῶν πρὸς τὰς Φιλιππίνικας πλοίων), ὡς καὶ αἱ πρὸς Α. τούτων ἐκτεινόμεναι μέχρι τῆς νέας Γουινέας: Βαλί ἢ μικρὰ Ἰάβα 820 χ. κ. εἰς 8 δεσποτικὰ κρατίδια, Λομβόκ, Σουμβάβη. Φλωρίς κλ.

5) **Ἡ Βόρνεος**, (736,000 □ χμ. 2 ἐκ. κ.), ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (πρώτη ἡ Γροιλλανδία), ὀλλανδικὴ πλὴν τοῦ ΒΑ. τμήματος κατεχομένου ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας. Ὑψιστον ὄρος Καναβαλοῦ (4775 μ.). Ἡ νῆσος εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεξερεύνητος διότι τέλματα δηλ. ταινία ἐλώδης (75 χμ. πλάτους) περιβάλλει τὰ παράλια αὐτῆς. Ἐξάγει χρυσόν, ἀδάμαντας, ρουμπίνια, σίδηρον, ἔχει δάση παρθένα, ἐν οἷς διάφοροι πίθηκοι καὶ πτηνὰ πολυκρίθμων εἰδῶν. Οἱ κάτοικοι εἶναι Μαλαῖοι, Δακί, ἰθαγενεῖς, ἀγριώτατοι πειραταὶ ἔχοντες ὡς κοσμήματα ἐχθρικά κρᾶνία, ὀδόντας ἐχθρῶν ὡς κόσμον τοῦ τραχήλου καὶ ἀνθρωποφάγοι Βάτται. Πρωτ. Βανιερμασίγγη, ἡ Ποντιανάκα κλ. Ἡ ἀνεξάρτητος εἶναι ἄγνωστος περιέχουσα πολλὰ Σουλτανάτα Μωαμεθανῶν Μαλαίων: Μπρούνεϊ, Σαραβάϊ κλ.

6) **Ἡ Κελέβη**, 178,000 □ χμ. 1,500,000 κ.) Ὀλλανδική, πρωτ. Μακκασάρη 35 χ. κ. Ἡ νῆσος εἶναι ἐσχισμένη εἰς 4 χερσονήσους καλυπτομένης ὑπὸ βουνοσειρῶν, ὧν ἡ τῆς Μενάδου ἔχει 11 ὑφαίστεια. Ἐν Κελέβη ζῶσι 14 εἶδη ἰθαγενῶν ζῳῶν καὶ ὑπὲρ τὰ 200 εἶδη πτηνῶν. Πλεῖστα κρατίδια ἰθαγενῶν (Μπόνη, Τανέτα, Γόα, Οὐαχοῦ, Μανδχάρ, Τοράδια κλ.), (ἄριστοι καφέδες, ὄρυζα, ξύλα πολύτιμα, χρυσός ἄφθονος, ἄργυρος, χαλκός). Προστατεύονται ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν. Ἡ Σουμάτρα, Ἰάβα, Βόρνεος καὶ Κελέβη καλοῦνται μεγάλα Σουδαῖα ὡς καὶ ἡ Τιμώρ, ἥς τὸ Β. τμήμα εἶναι Πορτογαλικόν. Ἀπὸ τῆς Λομβόκ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ λαμβάνουσιν Αὐστραλιακὸν χαρακτῆρα. 7). Αἱ Μολοῦκαι (νῆσοι τῶν ἀρωμάτων 79 χ. □ χμ. 650 χ. κ.) ἄπαισι Ὀλλανδικαί. Σεισμοὶ δεινοί, ὑφαίστεια

πλείστα, ζῶα καὶ πτηνὰ ἴδια, φυτεῖαι γαρυφάλων καὶ μοσχοκαρύων, ὧν ἡ εὐωδία φθάνει εἰς πολλὰ χιλιόμετρα. Ἡ μεγαλύτερα εἶναι ἡ Γίλλος, ἡ Μπουρού 12 χ. κ. ἔχουσα λίμνην, ἐν ἧ μόνον ἐγγέλει τρέφονται· οἱ δὲ Ἰθαγενεῖς Ἀραβοὺρ ζῶσιν ἐπὶ τῶν βράχων, ἡ Κερράμ, ἡ Σαπορόκα, ἡ Ἀμβοίνα, ἐν ἧ ὁμών. πρωτ. τοῦ Ἀμβοίνου συμπλέγματος. 8) Αἱ Σουλούϊαι καὶ αἱ Φιλιππῖναι (2,960,000 □ χμ. 6 ἐκ. κ.) εὐφορόνται (καπνὸς εὐώδης, καφές, κακάον) ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας τῆς Β. Ἀμερικῆς. Εἶναι 9 μεγάλα καὶ πλέον τῶν 1200 μικρά, ὧν ὀνομαστὴ εἶναι ἡ Λουζὼν πρωτ. Μανίλλη 160 χ. κ. ἡ Μινθάνον πρωτ. Σελαγγάν, ἡ Σαμάρ καὶ αἱ Καλαμιάναι 18 χ. κ. Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω νῆσοι ἠσπάζθησαν τὸν Ἰσλαμισμὸν διδαχθέντα ὑπὸ Ἀράβων ἐμπόρων.

Πολιτισμὸς. Ἡ Τροπικὴ Ἀσία εἶναι δούλη τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης, εἰ καὶ κέκτηται κάλλιστα φυσικὰ γεωγραφικὰ στοιχεῖα. Ἐν τῷ Ἰνδοστάν ἐπικρατεῖ ὁ Ἀγγλικὸς πολιτισμὸς. Ἐν τῇ Ἰνδοκίνῃ ἀνταγωνίζονται Γάλλοι καὶ Ἀγγλοὶ, ἵνα ἀνοίξωσιν ὁδοὺς πρὸς τὴν Σινικὴν αὐτοκρατορίαν πρὸς ἐκμετάλλευσιν τοῦ ἀμυθῆτου πλούτου τῆς χώρας. Ἐν ταῖς νήσοις ἀμιλλῶνται εὐδοκμίως καὶ ἡ Ὄλλανδία καὶ Γερμανία.

Ἡ ΑΣΙΑ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις. Ἡ Ἀσία σχεδὸν ὅλη κεῖται ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ πλὴν συμπλεγμάτων τινῶν νήσων ἐκτεινομένων καὶ εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον. Τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Ἀσίας κεῖνται ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ ἀνά ἐν ὄγδοον εἰς τὴν διακεκαυμένην καὶ τὴν Β. κατεψυγμένην. Ἐχει μῆκος καὶ πλάτος περίπου ἕσον 8500 χμ.

Ὅριζόντιος διαμελισμὸς. Ἡ Ἀσία εἶναι περισσότερον τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὀλιγώτερον τῆς Εὐρώπης διαμεμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Αἱ νότιοι χερσόνησοι καὶ ἡ μικρὰ Ἀσία μετέχουσι μᾶλλον τῶν πλεονεκτημάτων τῆς θαλάσσης καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι πυκνότερος ἐκεῖ καὶ ὁ πολιτισμὸς εὐκόλως ἀνεπτύχθη.

Κάθετος διαμελισμὸς. Ἐν Ἀσίᾳ ἐπικρατεῖ ἡ ὑψηλὴ χώρα. Πλέον τῶν $\frac{2}{3}$ αὐτῆς κατέχονται ὑπὸ ὀρέων. Ἡ διάταξις τῶν ὀρέων εἶναι ἐκ Δ. πρὸς Α. ὅτι δὲ ἔχουσι τόσον ὕψος, ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἔχουσιν ἐκρᾶς ὑδάτων, τὰ ὅποια θὰ παρέσυρον τὰς προσχώσεις εἰς τὴν θάλασσαν.

Υδάτα τῆς ξηρᾶς. Οἱ ποτ. τῆς Ἀσίας ἀκολουθοῦντες τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους χύνονται ἀποκεντρικῶς καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις εἰς 4 θalάσσας: εἰς τὸν Β. παγ. ὠκεανόν, εἰς τὸν Εἰρηνικόν, εἰς τὸν Ἰνδικόν καὶ εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἀπαντῶμεν εὐρείας χώρας ἄνευ ἐκροῶν. Ὁ ἄνω ροῦς ἀπάντων τῶν μεγάλων ποτ. ἀνήκει εἰς τὴν κεντρικὴν ὑψηλὴν χώραν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἠπειρωτικόν σύμφωνον πρὸς τὸ ὀγκῶδες σχῆμα τῆς ἠπείρου καὶ τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ὑψηλῶν χωρῶν. Μεγάλαι ἀντιθέσεις παρατηροῦνται τῶν ὥρῶν τοῦ ἔτους. Ἐν Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν αἱ ψυχρότεραι ἀλλὰ καὶ τινες τῶν θερμότερων χωρῶν τῆς γῆς. Διακρίνομεν τὰς ἀκολουθοῦσας ζώνας κλίματος καὶ βλαστήσεως.

1) **Ἡ Β. ζώνη.** Μέση θερμοκρασία ὑπὸ τὸ 0°, μέγιστον χειμερινὸν ψῦχος—65°, ὑετοὶ σπάνιοι. Ἐν αὐτῇ περιλαμβάνονται δύο ζῶναι βλαστήσεως α'. Ἡ Τούνδρα ἀνὰ τὰς πολικὰς ἀκτὰς, ἔνθα κρυπτόγαμα καὶ πρὸς Ν. πευκάι τινες καὶ ῥαγοφόροι θάμνοι καχεκτικοί. β) ἡ Σιβηρικῆ, ἔνθα ἰτέαι καὶ σιτηρᾶ.

2) **Ἡ ζώνη τῆς Μεσογείου.** Περιλαμβάνει τὸν Καύκασον τὴν Ἀρμενίαν, τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ τὴν Δ. Συρίαν, ἔνθα θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη, γλυκεῖς καὶ βροχεροὶ χειμῶνες, χῶραι δασώδεις κατὰ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ ὄρη, στεππῶδεις ἐν τῷ ἐσωτερικῷ. Ἐπικρατοῦσι τὰ ἀειθαλῆ.

3) **Ἡ ζώνη τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν τῆς Μέσης Ἀσίας,** ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Ἀραβίας διὰ τοῦ Ἰράν, Τουράν καὶ κεντρικῆς Ἀσίας μέχρι τῆς Δ. Κίνας. Μεγάλαι ἀντιθέσεις θερμοκρασίας καὶ ξηρασίας καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους χαρακτηρίζουσι τὴν ζώνην ταύτην. Ἐρημοὶ καὶ στέππαι πανταχοῦ, δάση μόνον εἰς τὰς παρακτίους ταινίας καὶ ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ὀρέων. Πρὸς Ν. καὶ τροπικὴ χλωρίς.

4) **Ἡ ζώνη τῆς ΝΑ. Ἀσίας τῶν ἐτνοσίων,** ὑποδιαιρουμένη εἰς δύο α'.) **Ἡ ζώνη τῆς Κίνας καὶ Ἰαπωνίας,** ψυχρὰ διὰ τὸ ρεῦμα τὸ ψυχρὸν τὸ διὰ τῶν ἀκτῶν διερχόμενον. Χειμῶνες ὀρμιεῖς μετὰ Δ. ἀνέμων, θερμὰ καὶ βροχερὰ θέρη μετὰ Α. ἀνέμων. Ἡ βλάστησις φέρουσα ἀναμιξ βόρειον καὶ τροπικὸν τύπον παρουσιάζει μέγαν πλοῦτον καὶ ποικιλίαν. β'.) **Ἡ ζώνη τῆς Τροπικῆς Ἀσίας.** Περιλαμβάνει τὸ Ἰνδιστάν, τὴν Ἰνδοκίαν, τὰς Ν. κλιτύς τῆς ὑψηλῆς

κεντρικῆς Ἀσίας, τὴν Ν.Κίναν καὶ τὰς νήσους. Ὑψηλὴ θερμοκρασία (μέσος ὄρος 25⁰—27⁰) μετὰ ἐλαχίστων διακυμάνσεων. Βρέχει ἀπὸ Μαΐου—7βρίου ἀφθόνως. Ἡ βλάστησις εἶναι καθαρῶς τροπικὴ, (φοίνικες, ὄρυζα, ζαχαροκάλαμον, βαμβοῦ κλ.). Δάση παρθένα καὶ πλουσίως καλλιεργούμενα χῶραι. ΝΔ. ἡ βλάστησις λαμβάνει Αὐστραλιακὸν χαρακτῆρα (εὐκάλυπτοι κλ.).

Φυτά. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ πλουσιωτάτη τῶν ἡπείρων εἰς ἡμέρα καὶ χρήσιμα δένδρα. Ὁ σίτος, ὁ φοῖνιξ, ἡ ἐλαία, ἡ κέρασος, ἡ δαμασκηνέα, ἡ βερυκοκέα, ἡ ἀμυγδαλῆ, ἡ ἡμερος καστανέα, ἡ λεπτοκαρυὰ καὶ ἡ ἀμπελος κατάγονται ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ κριθὴ ἐκ τῆς Β. Ἀσίας. Ἡ Ν. Ἀσία εἶναι ἡ πατρίς τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ ζαχαροκάλαμου. Ἐκ τῆς Ν. Ἀσίας κατάγονται τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὰ διάφορα εἶδη τῶν βανανεῶν καὶ ὁ τόσον σπουδαῖος ἀρτόκαρπος. Ἡ Ν. Ἀσία ἐδώρησεν ἡμῖν προσέτι πολλὰ ἀρωματοφόρα, καρυόφυλλα, μοσχοκάρυα, κινάμωμον, ζιγγίβερι, πέπερι κλ. Φοίνικες καὶ βάμβαξ διαφόρων εἰδῶν, τέτιον καὶ ξύλα πολύτιμα. Ἐκ τῶν ἄλλων ἡπείρων εἰσήχθησαν, ἡ βρίζα, ὁ ἀραβόσιτος, ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ὁ κοκοφοῖνιξ.

Ζῷα. Μεγάλην ποικιλίαν τύπων δεικνύουσι τὰ ζῷα τῆς Ἀσίας. Ἐν τῇ Β. συμφωνοῦσι πρὸς τὰ τῆς Β. Ἀμερικῆς: Ὁ Τάρανδος, ἡ λευκὴ ἄρκτος, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, καὶ πλεῖστα σισυροφόρα. Ἐν ταῖς στέππαις καὶ ταῖς ἐρήμοις ἡ μονόβους καὶ δίβους κάμηλος, πολύτιμα ὄδοιπορικὰ καὶ φορητὰ ζῷα κλ. Ἡ τροπικὴ Ἀσία φέρει τὰ ποικιλώτατα ζῷα: ὁ ῥινόκερος, ὁ Ἰνδικὸς ἐλέφας, πλεῖστα εἶδη πτηθῆκων (ὁ οὐραγγοτάγκος καὶ ὁ Γίββων οἱ ἀνθρωπόμορφοι ἐν Βορνέω καὶ Σουμάτρᾳ). Πτηνὰ μετὰ ποικίλων χρωμάτων. Ἐρπετὰ: ὄφεις δηλητηριώδεις (δεινότατος ὁ διοπτροφόρος καὶ ἡ Κόπρα-Καπέλλα), κροκόδειλοι ἐν ὅλοις τοῖς ποταμοῖς. Χρυσαλλίδες καὶ κύνθαροι μετὰ ὠραιοτάτων χρωμάτων. Ἀράχνη καὶ μυριάποδα πολλὰ δηλητηριώδη· ὁ Λέων καὶ ἡ Τίγρις εἶναι τὰ μέγιστα σαρκοφάγα. Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ θάλασσαί εἶναι ἐκτάκτως πλήρεις ἰχθύων.

ΦΥΛΛΑΙ ΚΑΙ ΕΘΝΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ κοιτὶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἐκ τῆς Μέσης Ἀσίας οἱ διάφοροι κλάδοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐκτοξευθέντες καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ἐξηπλώθησαν ἐφ' ἀπάσης τῆς οἰκουμένης.

1) **Μογγόλοι.** Πλέον τῶν $\frac{2}{3}$ τοῦ πληθυσμοῦ (Σίνοι, Ἰάπωνες, Θιβέτιοι, Ἀνάμιοι καὶ Σιάμιοι).

2) **Μαλαῖοι.** Εἰς τὰς ΝΑ. νήσους.

3) **Οἱ Δραυῖται.** Ἡ μόνη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἀνήκουσα φυλή.

4) **Οἱ Σημίται.** (Ἄραβες, Ἰουδαῖοι). Σημιτικὰ φύλα ἦσαν οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἀσσύριοι καὶ οἱ Φοίνικες. Ἀμιγεῖς Σημίτας ἤδη ἀπαντῶμεν μόνον ἐν Ἀραβίᾳ. Οἱ Σημίται ἤσκησαν σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ· ὁ ἀρχαῖος Σημιτικὸς πολιτισμὸς ὑπῆρξεν ἡ βᾶσις τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ Σημίται εἶναι οἱ δημιουργοὶ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ἤτοι τοῦ μονοθεϊσμοῦ. Ἐν αὐτοῖς ὁ Χριστιανισμὸς εὗρε τὸ ἔδαφος ἐκ θείας προνοίας παρεσκευασμένον ἵνα διαδώσῃ τὰς θείας ἀληθείας.

5) **Οἱ Ἄριοι ἢ Ἰνδογερμανοί,** οἱ μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι φορεῖς τοῦ Εὐρωπ. πολιτισμοῦ παραλαβόντες καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ Σημιτικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἔτι μᾶλλον ἀναπτύξαντες αὐτά. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Ἰνδοί, οἱ λαοὶ τοῦ Ἰράν καὶ οἱ Ἀρμένιοι.

Πολιτισμὸς. Ἰχνη παρωχημένου πολιτισμοῦ εὐρίσκομεν παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς καὶ Σίνοις. Εὐρωπαϊκοῦ δὲ πολιτισμοῦ στοιχεῖα ἀπαντῶμεν πάντα σχεδὸν ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ πλεῖστα ἐν ταῖς ἀποικίαις τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Πολλοὶ λαοὶ εἶναι ἔτι εἰς τὴν ἐσχάτην βαθμῖδα τῆς ἀναπτύξεως, νομάδες καὶ πλάνητες.

Γ'. ΑΦΡΙΚΗ

(30 ἐκ. □ χμ. 220 περίπου ἐκ. κ.)

Διαίρεσις. Ἡ Ἀφρικὴ διαιρεῖται εἰς Β. Ἀφρικὴν, εἰς Ανατολικήν, εἰς Δυτικὴν, εἰς Νότιον Ἀφρικὴν καὶ εἰς τὰς νήσους.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Διαίρεσις. Ἐν τῇ Β. Ἀφρικῇ περιλαμβάνονται: ἡ Αἴγυπτος, ἡ Βάρκα, ἡ Βερβερία, ἡ Σαχάρα, ἡ Νουβία καὶ τὸ Α. Σουδάν, ἡ Ἀ-ἠθιοπία καὶ ἡ Ἐρυθραία.

1. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

(995,000 □ χμ. 9,850,000 κ.)

Θέσις. Ἡ Αἴγυπτος κεῖται ἐπὶ τοῦ ΒΑ. τμήματος τῆς Ἀφρικῆς ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Ἰσθμοῦ (νῦν διώρυχος) τοῦ συνδέοντος αὐτὴν

μετὰ τῆς Ἀσίας. Ἡ θέσις τῆς Αἰγύπτου ἀπέβη σπουδαιότατη διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ, διότι κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ἀνεπτύχθη ἐκεῖ ὑψηλὸς πολιτισμὸς καὶ κατόπιν ἐγένετο τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Θάλασσα καὶ κόλποι. Ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ὁ κόλπος Ἀβουκίρ μετὰ λιμένους ὁμων. (21 χμ. ΒΑ. Ἀλεξανδρείας παρὰ τὴν ἀρχαίαν Κάνωπον. Νέλσων 1798 κατὰ Γάλλων.) Ὁ Σουεζ κόλπος καὶ λιμὴν. Ὁ μέγας λιμὴν τῆς Ἀλεξανδρείας διαιρούμενος εἰς τὸν ἔσω ἔχοντα περίμετρον 72 χμ. καὶ εἰς τὸν ἔξω (53 χμ. περίμ.) μετὰ δύο εἰσόδων. Πρὸ αὐτῶν εἶναι ἡ νῆτος Φάρος ἠνωμένη διὰ γεφύρας.

Ἦρον. Τὰ Ἀραβικὰ πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. αἱ Β. ἐκφύσεις τῶν Ἀθησυνιακῶν.

Πεδιᾶδες. Ἡ τῆς κάτω Αἰγύπτου καὶ ἡ κοιλάς τοῦ Νείλου. Τὰ ΝΔ. εἶναι ἔρημοι, ἐν αἷς πολλαὶ ὀάσεις.

Ποταμοί. Ὁ Νεῖλος, ὁ μέγιστος τῆς Ἀφρικῆς (6 χ. χμ) ἀποτελούμενος ἐκ τοῦ Βάρ-Ἐλ-Ἀβιάδ (λευκοῦ) καὶ ἐκ τοῦ Βάρ-Ἐλ-Ἀσράκ (κυανοῦ) ἐνουμένων ἐν Νουβία, διέρχεται τὴν Νουβίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον σχηματίζων πολλοὺς καταρράκτας (10), περὶ δὲ τὸ Κάιρον σχίζεται εἰς δέλτα (33 χ. □ χμ.) καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον διὰ δύο στομιῶν, τῆς Δαμ.έτιης πρὸς Α. καὶ τῆς Ῥοσσέτης πρὸς Δ. (ἄλλοτε ἐξέβαλλε δι' 7 στομιῶν). Τὸ δέλτα διὰ τῶν βροχῶν εὐφορώτατον καθιστάμενον, (ἀπὸ Ἰουλίου μέχρι 7βρίου ἐποχὴ βροχῶν), παράγει σῖτον, βάμβακα, ἀραβόσιτον, ἰνδικόν, λίνον, κανάβιν, ὄσπρια παντοῖα, ὄρυζαν, ζάχαροκάλαμον, φοίνικας, βανάνας κλ. Ἐκαλεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων «δῶρον Θεοῦ», (Μισίρι). Αἱ πλημμύραι προέρχονται ἰδίᾳ ἐκ τῶν ἐν Ἀθησυνίᾳ περιοδικῶν ὄμβρων. **Λίμναι.** Μανζάλα, Μαριούτ (Μαρεῶτις), Τιμάχ, (ὁ νῦν λιμὴν Ἰσμαηλίας) καὶ αἱ Πικραί, δι' ὧν ἡ διώρυξ.

Πορθμοὶ καὶ διώρυχες. Ὁ Σουεζ (160 χμ. μῆκος, 35 μ. πλάτος, 9 μ. βάθος. Ἐκαστος ἐπιβάτης πληρῶνει 10 φρ, ἕκαστος δὲ τόνος 9 φρ.) καὶ 14 ἄλλαι διώρυχες.

Κλίμα. Θερμὸν καὶ ὑγρὸν ἀδιαλείπτως βελτιούμενον διὰ τῶν φυτειῶν καὶ τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων. Ὁ ἄνεμος τῆς ἐρήμου προξενεῖ πολλὰς καταστροφάς. Βρέχει σπανίως [εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἐπιδημία λοιμοῦ καὶ εὐλογίας, πυρετοὶ καὶ ὀφθαλμῖαι. **Ἐδαφος.** Εὐφορώτατον κατὰ τὸ δέλτα καὶ τὰ ἀρδευόμενα μέρη.

Προϊόντα. Σίτος, άραβόσιτος, όρυζα, όσπρια και όπωραυ άφθονοι φοίνικες (3 έκ. στελέχη), ζαχαροκάλαμον, καπνός, βάμβαξ και έλιον εκ βαμβακοςπόρου κλ.

Βιομηχανία. Ύφαντουργία, ζαχαροποιία, μεταξωτά, βαμβακερά, λινά τεχνουργήματα, σιγάρα Καίρου (από 5 φρ. μέχρι 1 λίρας τά έκαστόν).

Θρησκεία. Μωαμεθανοί, Χριστιανοί, Εύρωπαίοι και Κόπται μονοφυσίται, οίτινες είναι απόγονοι τών αρχαίων Αιγυπτίων. Οί δέ Μωαμεθανοί είναι Άραβες διακρούμενοι εις Φελλάχους (γεωργούς) και Μπεντουίνους νομάδας και Τουρκοί όλίγοι **Γλώσσα.** Άραβική.

Πολίτευμα. Η Αίγυπτος από του 1811 έκηρύχθη ήγεμονία ύπατελής τώ Σουλτάνω· από δέ του 1882 κατέχεται υπό τής Άγγλίας κυβερνωμένη υπό αντιβασιλέως Κεδίβου καλουμένου. Η Άγγλία έχει εκει 3000 στρατού, ό δέ ιθαγενής στρατός άνέρχεται εις 20 χ. περίπου. Η Αίγυπτος διεξάγει μέγα έμπόριον, (ύπέρ τά 600 εκ φρ.)· έχει πυκνήν συγκοινωνίαν μεθ' όλου του κόσμου (3300 χμ. σιδηρ. και διώρυχες.

Διαιρέσις. Η Αίγυπτος διακείρεται εις Άνω, Μέσην και Κάτω Αίγυπτον. Πόλεις δέ εν τή μέση Αιγύπτω: Κάιρον 570 χ. κ. (20 χ. Έλληνες) πρωτ. τής Αιγύπτου, έδρα του Κεδίβου και του Άγγλου άρμιστου, πόλις ώραισιότατη έχουσα μουσειον Αιγυπτιακών αρχαιοτήτων, ζωολογικόν κήπον κλ. ΝΔ. κείνται τά έρείπια τής Μέμφιδος και τής Ηλιουπόλεως, πλησίον τών όποίων ύψούνται τά έρείπια τών 40 πυραμίδων (ύψιστη του Χέοπος 150 μ.). Μίνια 25 χ. κ. Άράβων, εις τήν άριστεράν όχθην του Νείλου. Μέγα έμπόριον, θαυμαστοί συκομωρεδνες.

Πόλεις εν τή Άνω Αιγύπτω. Ασιούτ 50 χ. κ. όνομαστή διά τήν κεραμοπλαστικήν και τήν κατεργασίαν του έλεφαντόδοντος. Ένταύθα είναι ό εις τών Νειλοφρακτών, (τό μέγιστον ύδραυλικόν έργον τής γής, 15 χ. έργάται 4 έτη). Άσουάν (Συήνη), πλησίον του πρώτου καταρράκτου, άντικρύ του όποίου είναι ή νησις Έλεφαντίνη. Ένταύθα είναι ό έτερος τών Νειλοφρακτών. (Διά του Νειλοφράκτου άποταμιεύονται 1,700 έκ. κυβικά μέτρα ύδατος). Πρός Β. ταύτης ήσαν αι έκαστόμυλοι Θήβαι εις τά χωρία Λουξόρ, Καρνάκ, Μεντινάτ-Άμπού κλ.

Πόλεις εν τή κάτω Αιγύπτω. Άλεξάνδρεια 350 χ. κ.

ἔδρα ὀρθοδόξου πατριάρχου. Ἐχει ἑλλ. γυμνάσιον καὶ ἄλλα ἰδρύματα. Ἡ πόλις ἐκτίσθη (332 π. Χ.) ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἀπέχει τοῦ Καίρου 18½ χμ. καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τούτου σιδηροδρ. καὶ διὰ διώρυχος. Ἐχει πολλὰς λαμπρὰς ἐπαύσεις κατὰ μῆκος τῆς διώρυχος καὶ 6 χμ. ΒΑ. τὸ Ῥαμλί, ἀρίστην θερινὴν διατριβήν. Τάντα 50 χ. κ. Ζαγαζίκιον 35 χ. κ. Μανσούρα 35 χ. κ. Δαμιέττη 50 χ. κ. (Ταμιάθις). Ῥοσσέττη 25 χ. κ. Πόρτ-Σαΐδ 40 χ. κ. ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς διώρυχος. Ἰσμαηλία ἐν τῷ μέσῳ καὶ Σουεζ 12 χ., πόλις μικρὰ ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς διώρυχος. **Ῥόσεις.** 1) Σιβὰ, ἔνθα τὸ μαντεῖον τοῦ Διὸς Ἀμμωνος, (Μ. Ἀλεξάνδρου). 2) Δάχελ ΝΔ. Σιούττης 10 χωρία μετὰ 18 χιλιάδων κ. πρωτ. Ἐλ-Γάσσαρ 1600 κ. 3) Χάρζελ 6—7 χ. κ. πρωτ. Ἐλ-Χάρζελ 3500 κ. Ἡ Σιβὰ εἶναι ἕζημα 30 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου. Ἡ Αἴγυπτος κατέχει καὶ τὴν Σιναϊκὴν χερσόνησον καὶ μέρος τῆς Νουβίας.

Ἑλληνικὸν ἐμπόριον. Ἐν χώρᾳ ἐν ἣ ἤκμασεν ἄλλοτε ἀκραιφνῆς Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιρροὴ ἐν γένει ἔπρεπε νὰ διατελῶσιν εἰς μεγαλύτεραν ἀκμὴν. Εἰσάγονται οἶνοι κονιάκ, σάπωνες, καπνός, ἔλαιον, σταφίς κλ. ἄλλ' εἰς μικρὰς ποσότητας. Ὑπὸ πνευματικὴν ἔποψιν διαπρέπουσιν αἱ Ἑλλην. κοινότητες.

2. ΒΑΡΚΑ (ΚΥΡΗΝΑ·Γ·ΚΗ ΠΕΝΤΑΠΟΛΙΣ)

(160 χ. □ χμ. 315 χ. κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Μεσογείου θαλάσσης, Τριπόλεως, Σαχάρας καὶ Αἰγύπτου. Ἡ χώρα εἶναι ἄμεσος κτῆσις τῆς Τουρκίας, ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων Μωαμεθανῶν καὶ ὀλίγων Βερβέρων. Πρωτ. Βεγγάζη (Βερενίκη) 30 χ. κ. Ἡ Βερενίκη, ἡ Πτολεμαίς, ἡ Κυρήνη (ἀποικία Θηραίων), ἡ Ἀπολλωνία καὶ ἡ Δέρνη (Δάρνιον) ἀπετέλουν τὴν Κυρηναϊκὴν πεντάπολιν.

3. ΒΕΡΒΕΡΙΑ (ΛΙΒΥΗ)

2,700,000 □ χμ. 15,344,000 κ.).

Θέσις. Ἡ Βερβερία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Σαχάρας καὶ ἀπὸ τῆς Βάρκας μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἐχει κλίμα θερμὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον. Κατοικεῖται ὑπὸ Μαύρων Μωαμεθανῶν, οἱ ὅποιοι εἶναι μιγάδες ἐκ Βερβέρων καὶ Ἀράβων. Ἐν Βερβερία περιλαμβάνονται : ἡ Τρίπολις, ἡ Τύνις, τὸ Ἀλγέριον καὶ τὸ Μαρόκον.

α'. ΤΡΙΠΟΛΙΣ 1 έκ. □ χμ. 1 έκ. κ.).

Ἡ Τρίπολις ἀποτελεῖ μετὰ τοῦ Φεζάν καὶ τῆς Βάρκας βιλαέτιον τῆς Τουρκίας. **Πόλεις.** Τρίπολις 30 χ. κ. πόλις παράλιος καὶ κέντρον τῶν καραβανίων διὰ τὸ Φεζάν καὶ Σουδάν. **Ῥόοι.** Τὸ Φεζάν εἶναι ἔρημος πλήρης ὁάσεων, ὧν σπουδαιοτάτη ἡ Μουρζούκη ἢ χ. κ. Ἡ Κούφρα, ἡ Γαδαμέση, ἡ Ὄζίλκ, ἡ Σόκνα, ἡ Γέρμα κλ.

β'. ΤΥΝΙΣ (100,000 □ χμ. 1,900,000 κ.).

Ἡ Τύνις (πάλαι Καρχηδών) εἶναι ἡγεμονία ὑποτελῆς εἰς τὴν Γαλλίαν. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ κόλπου Γάβης (Μικρᾶς Σύρτεως), ἔχει ὄρος τὸν Ἄτλαντα καταλήγοντα εἰς τὸ ἀκρωτήριο Λευκόν. Διοικεῖται ὑπὸ Μπέη καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Βερβέρων καὶ Ἀράβων Μπεντουίνων Παράγει δημητριακά, οἶνον, ἔλαιον, καπνόν, ἐσπεριδοειδῆ, σπάρτον, βάμβακα, κτηνοτροφικά κλ. **Πόλεις.** Τύνις 170 χ. κ. ἔδρα τοῦ ἡγεμόνος ἐν τῷ μυχῶ λίμνης, εἰς τὴν ἐκροὴν τῆς ὁποίας ὁ λιμὴν Γολέττα σιδηροδρ. συνδεδόμενος μετὰ τῆς Τύνιδος. 7 χμ. ΒΑ. ἦτο ἡ Καρχηδών, ἧς σφίζονται ἐρείπια. Ἐν Τύνιδι ζῶσι 30 χ. Ἰουδαῖοι. Βυζέρτη (Ἰτύκη) 5 χ. κ. ἄριστος λιμὴν καὶ ναύσταθμος (πάλαι κρησφύγετον δεινῶν πειρατῶν). Ὁ λιμὴν εἶναι λίμνη συγκοινωνοῦσα διὰ διώρυχος μετὰ τῆς θαλάσσης. Καϊρβάνη 15 χ. κ. μετὰ λαμπροῦ τζαμίου. Σφαῖξ 30 χ. κ. ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἐν τῇ νοτιᾷ Τύνιδι ἡ ὄσις Γάβες, δύο κῶμαι 13 χ. κ.

γ'. ΑΛΓΕΡΙΟΝ (800 □ χμ. 4,444,000 κ.).

Θέσις. Τὸ Ἀλγέριον (Ἀλτζέρι) κατέχει τὴν πάλαι Νουμιδίαν καὶ μέρος τῆς Μαυριτανίας εἶναι δὲ ἄμεσος κτῆσις τῆς Γαλλίας. Ἐχει ὄρος τὸν Ἄτλαντα καὶ ποτ. τὸν Σχέλιφ καὶ παράγει δασικά, γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα ἄφθονα, σῖτον, κριθήν, ἔλαιον, σπάρτον, φοίνικας, ἐσπεριδοειδῆ, ἀμύγδαλα, σῦκα, ἄπια, καπνόν, μέταξαν κηρὸν καὶ μέλι ἐξαίρετον. **Ὅρυκτά,** χαλκόν, σίδηρον, μόλυβδον, ὄρυκτόν, ἄλας. **Ζῶα.** Λέοντας, πάνθηρας, υἰάνας, καμήλους, θῶας κλ. **Δάση** περίφημα καὶ πολλά. Σιδηρόδρομοι 3000 χμ.

Διαιρέσις. Τὸ Ἀλγέριον διαιρεῖται εἰς 3 νομούς.

1) **Νομὸς Ἀλγερίου.** Πρωτ. Ἀλγέριον 97 χ. κ. ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ λόφου ἀποτόμου, ᾧ παράκεινται 4 νησιῖδες, πάλαι φωλεὰ δεινῶν πειρατῶν Μαύρων. Οἱ Γάλλοι ἐκτίσαν τὴν νέαν πόλιν Μπόν-Ἀζούν, ἐν ἧ πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία, Λύκεια, μουσεῖχ, θέατρα,

φρούρια κλ. Ἐν τοῖς λοιποῖς νομοῖς: Ὀρὰν 85 χ. κ. Ἰος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας (σοκολατοποιεῖα ἀλίπαστα ἐξαιρετα, ριπίδια, ὑποδήματα Μαροκινὰ κλ. Κωνσταντίνη 52 χ. κ. (ὑπὸ Μ. Κωνσταντίνου. Φιλιππεῖβλη 20 χ. κ. Βόνα 30 χ. κ. (Ἰππῶν) λιμὴν ἐμπορικὸς. Μασκάρα 20 χ. κ. κλ. **᾽Οάσεις.** Γερδάχ, Γολέα, Βάργλα.

δ. ΜΑΡΟΚΟΝ (800,000 □ χμ. 8,000,000 κ).

Θέσις. Τὸ Μαρόκον κατέχει τὸ ΒΔ. τμήμα τῆς Ἀφρικῆς ἐπὶ τῆς χώρας τῆς Δ. Μαυριτανίας. Χωρίζεται τῆς Ἰσπανίας διὰ τοῦ πορθμοῦ Γιβραλτάρ. Τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς χώρας κατέχει τὸ ὄρος Ἄτλας. Ἐχει πολλοὺς ποτ. Ὡν ἄξιοι λόγου ὁ Σεβοῦ καὶ ὁ Μολαυίας. Τὸ μεσημβρινὸν εἶναι ἀμμῶδες, τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, τὸ πολίτευμα μοναρχικόν. Οἱ κάτοικοι εἶναι Μαῦροι, Ἀραβες, Βέρβεροι, Ἰουδαῖοι ὠραιότατοι. **Προϊόντα.** Πεφημισμένα δέρματα (Μαροκινὰ ἐξ αἰγῶν καὶ προβάτων), φέσια καὶ ὄσα αἱ Β. χῶραι τῆς Ἀφρικῆς.

Πόλεις. Μαρόκον 55 χ. κ. εἰς τὰς ὑπαρεῖας τοῦ Ἄτλαντος, ἔδρα τοῦ Σουλτάνου, (ἐμπόριον δερμάτων). Ταγγέρη 20 χ. κ. εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Γιβραλτάρ. Φέζ 150 χ. κ. δευτέρα ἔδρα τοῦ Σουλτάνου (φέσια). Μεκκινέζη 30 χ. κ. Τετουάνη 20 χ. κ. παρὰ τὴν Μεσόγειον. Μογαδώρη 20 χ. κ. ἐπίνειον τοῦ Μαρόκου. **᾽Οάσεις.** Τονάτη, Ταφιλέτ, συστάδες ὁάσεων.

Ἰσπανικὰ κτήσεις. Κέουτα ἀπέναντι Γιβραλτάρ, Μελλίλα καὶ αἱ νῆσοι: Πενιὸν δὲ Βαλέζ, Ἀλχονκεμάση, Γομέρα καὶ αἱ τρεῖς Ζαφαράναι (ἐν ὄψ 12 χ. κ.).

Πολιτισμός. Ἡ Αἴγυπτος θὰ ἀποβῆ πάλιν ἐστία ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, μάλιστα ὅταν συντελεσθῇ ὁ κεντρικὸς σιδηρόδρομος ἀπὸ τῆς ἀποικίας τοῦ Ἀκρωτηρίου εἰς Πόρτ-Σαῖδ. Ἦδη διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τοῦ Εὐρωπ. πολιτισμοῦ, ἰδίᾳ τοῦ Ἀγγλικοῦ. Ἡ Βάρκα ὡς ἄμεσος κτήσις τῆς Εὐρωπ. Τουρκίας δὲν φέρει στοιχεῖα πολιτισμοῦ, ὡς καὶ ἡ Τρίπολις. Αἱ χῶραι διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀντιζηλίαν τῶν Δυνάμεων, (Ἰταλία, Ἰσπανία). Ἡ Τύνις καὶ τὸ Ἀλγέριον πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς τμήματα τῆς Γαλλίας ὑπὸ ἔποψιν πολιτισμοῦ. Ἐν Μαρόκῳ ὑπάρχουσίτινα στοιχεῖα πολιτισμοῦ (βιομηχανία δερμάτων, ἐμπόριον κλ.), ἀλλ' ἡ ἔλλειψις συγκοινωνίας, ἡ ληστεία καὶ τὸ τυραννικὸν πολίτευμα ἐμποδίζουσι πᾶσαν πρόσδον. Ἡ θέσις τῶν ἀνωτέρω χωρῶν εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐξαιρετος πρὸς ἀνά-

πτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ (Ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, Καρχηδόνιοι, Ἑλληνικὴ ἐποχὴ), ἀλλ' ἢ Ἀραβικὴ κατὰκτησις ἐφυγάδευσε τὴν πρόσοδον.

4. ΣΑΧΑΡΑ.

(6,600,000 □ χμ. 3-4 ἐκ. κ).

Θέσις. Ἡ Σαχάρα εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Νείλου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν τούτου μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐξακολουθεῖ ἡ ζώνη τῆς ἐρήμου. Ἀπασα ἡ ἔρημος καταλαμβάνει 9 ἐκ. □ χμ. (σχεδὸν τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς Ἀφρικῆς). Ἡ Σαχάρα εἶναι πολυειδῶς διαμεμελισμένη καὶ διαφόρου ἐδαφικῆς φύσεως. Τρεῖς κυρίως τύποι διακρίνονται 1) Ἡ βραχώδης ἔρημος (Χαμάδα), 2) Ἡ πετρώδης ἔρημος (Σερῖρ) 3) ἡ ἀμμώδης ἔρημος (Ἀρέγ). Ἐν τῇ πρώτῃ ἐπικρατοῦσι βραχώδη ὀροπέδια (350 μ.), ἡ δευτέρα καλύπτεται ὑπὸ κροκαλῶν ἢ λίθων αἰχμηρῶν καὶ ἡ τρίτη ($\frac{1}{10}$ μόλις) καλύπτεται ὑπὸ τῆς ἰπταμένης ἄμμου. Βροχαὶ πολὺ σπανίως πίπτουσιν εἰς μεγάλας ἐκτάσεις. Δρόσος οὐχ ἦττον ἄφθονος γεννᾶται κατὰ τὰς ψυχρὰς νύκτας. Συνήθεις ἄνεμοι εἶναι οἱ ΒΑ, ἀλλ' ἐνίοτε πνέει ὁ Νότιος Σιμούν (Σιρόκος, Χαμψὶν ἐν Αἰγύπτῳ) μετακινῶν σωροὺς ὄλους ἄμμου πολλακίς μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ὁ καυστικός καὶ πνιγηρὸς Σιμούν, ὁ ἀντικατοπτρισμὸς, ἦτοι ἡ ὀπτικὴ ἀπάτη, καθ' ἣν νομίζει τις ὅτι βλέπει καταφύτους τόπους, λίμνας κλ. εἶναι οἱ δύο κίνδυνοι τῶν διερχομένων τὴν Σαχάραν. Τὸ μέσον τῆς Σαχάρας καταλαμβάνουσιν ὄρειναι καὶ ὀροπεδώδεις χῶραι. Τὸ ὀροπέδιον Ἀχαγγὰρ φθάνει εἰς ὕψος 2500 μ. καλυπτόμενον ἐπὶ τρίμηνον ὑπὸ χιόνων. Τὸ ὀροπέδιον Τασιλί ΒΑ. Πρὸς Ν. τοῦ Ἀχαγγὰρ ὑψοῦται ἡ ἀγρία ὄρεινὴ Χώρα Ἄιρ. Ἐκεῖ ἔνθα τὸ ὑπογεῖως ῥέον ὕδωρ ἢ ἐξέρχεται μόνον ἢ δι' ἀρτεσιανῶν φρεάτων, ἢ βλάστησις εἶναι ἄφθονος, κτίζονται πόλεις, καλλιεργοῦνται δημητριακὰ τινὰ καὶ δένδρα ὀπωροφόρα, ἰδίως φοῖνικες. Τὰ τμήματα ταῦτα καλοῦνται ὀάσεις καὶ εἶναι ὡς ἐν τῇ θαλάσῃ αἱ νῆσοι. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βέρβεροι (Τουαρέγ) καὶ Μαῦροι (Τιβοῦ) ὁμοιάζοντες κατὰ τὸ ἔνδυμα καὶ τὸν τρόπον τοῦ βίου. Εἶναι ἐν μέρει νομάδες, ἐν μέρει δὲ ἔχουσι μονίμους κατοικίας. Τὰ κτήματα αὐτῶν συνίστανται εἰς καμήλους, πρόβατα, αἴγας, ὄνους. Ἐκτὸς τῆς κτηνοτροφίας πολλοὶ μετέρχονται καὶ τὸ ἐμπόριον, ἰδίᾳ τοῦ ἄλατος καὶ τῶν προϊόντων τοῦ Σουδάν. Μισοῦσι τοὺς ξένους καὶ ληστεύουσι τούτους. Φέρουσιν οὗτοι πολὺπτυχον ἐπαγωγόριον καὶ καλύπτραν καλύπτουσαν ὄλον σχεδὸν τὸ πρόσωπον, ἢ

δὲ ἰσχνότης αὐτῶν ὀφείλεται εἰς τὸ ἀποστεγνωτικὸν κλίμα.

Ῥόσεις. Ἐκ τῶν πολλῶν συστάδων ὁάσεων ἄξιαι λόγου εἶναι ἡ Ἀδράρ πρὸς Δ. 18 χ. κ. πρωτ. Βαδάνη. Ἡ Τουαρέγ ἐν τῷ μέσῳ πρωτ. Ἀγαδέση. ἡ Τεβούη πρὸς Α. πρωτ. Βίλμα 2 χ. κ. ἀπέραντοι ἄλυκαὶ (70 χ. κάμηλοι φορτώνουσιν ἐτησίως) καὶ ἄλλαι. Ἐν τῇ ἀκτῇ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κατέχουσι σταθμούς τινας ἡ Ἰσπανία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία.

5. ΝΟΥΒΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

(1,980,000 □ χ. μ. 11 ἐκ. κ.)

Θέσις. Αἱ χῶραι αὗται κείμεναι ἐκατέρωθεν τοῦ Νείλου ἀπετέλουν τὸ κράτος τοῦ Μαχδῆ, κατεκτήθησαν δὲ ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου, περιήλθον πάλιν εἰς τοὺς Ἰθαγενεῖς καὶ κατὰ τὸ 1898 κατακτηθεῖσαι πάλιν ὑπὸ Ἀγγλο-Αἰγυπτιακοῦ στρατοῦ προσηρτήθησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Εἶναι στεππῶδεις καὶ ἔρημοι πολλαχοῦ. **Πόλεις.** Χαρτοῦμ 50 χ. κ. ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ λευκοῦ καὶ κυανοῦ Νείλου. Σουακείμ, Νέα Δόγγολα καὶ Σεναάρ. Ἡ Σεναάρ καὶ ἡ Κορδοφάν ἀποτελοῦσι κυρίως τὸ Α. ἢ Αἰγυπτιακὸν Σουδάν. Τὸ Σουδάν εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς διὰ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Αἱ πόλεις αὐτοῦ εἶναι κέντρα ἀνταλλαγῆς τῶν ἐμπορευμάτων τῆς Εὐρώπης μετὰ τῶν τῆς Ἀφρικῆς (δουλοὶ, ἐλεφαντόδους, πτερά στρουθοκαμήλων, κόμμι, δέρματα κλ.).

6. ΑΒΗΣΣΥΝΙΑ

(540,000 □ χ. μ. 4 ἐκ. κ.)

Θέσις. Ἡ Ἀθησσυνία κατέχει μικρὸν μέρος τῆς ἀρχαίας Αἰθιοπίας καὶ κεῖται πρὸς Ν. τῆς Νουβίας μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Εἶναι ὄροπέδιον κατάφυτον διαρρέομενον ὑπὸ πολλῶν τοῦ Νείλου παραποτ. ὡς τοῦ Κυανοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀτθάρη.

Ὅρη. Αἱ Ἀθησσυνιακαὶ Ἄλπεις χιονοσκεπεῖς περικλείουσαι κοιλάδας εὐφόρους.

Λίμνη. Τάνα, πολύνησος καὶ πλήρης ἰχθύων καὶ ἵπποποτάμων.

Κλίμα. Ποικίλον. **Ἐδαφος.** Εὐφορον κατὰ τὰς κοιλάδας.

Προϊόντα. Δημητριακὰ, κτηνοτροφικὰ, ὄρνικτὸν ἄλας, καφές, βάμβαξ, φοίνικες, γόμμα, ἔβενος, ζάχαρις, κρόκος κλ.

Θρησκεία. Χριστιανικὴ (μονοφυσῖται). **Πολίτευμα.** Μοναρχικὸν ἀπόλυτον. Ὁ αὐτοκράτωρ καλεῖται Νεγκούς-Νεγκέστι,

ἤτοι βασιλεὺς τῶν βασιλείων, ὑπάγονται δὲ εἰς αὐτὸν ἡγεμόνες τινὲς μικροτέρων πέριξ κρατιδίων.

Κάτοικοι. Οἱ Ἀθησσυνοὶ εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰθιοπῶν, ἔχουσι χρῶμα καστανόχρουν καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν Καυκασίαν φυλὴν.

Διαίρεσις. Ἡ Ἀθησσυνία διαίρεῖται εἰς 3 τμήματα. Πρὸς Β. εἶναι ἡ Τιγρητία πρωτ. Ἄδουκ 10 χ. κ. καὶ ἡ Ἀξούμ. Ἐν τῷ μέσῳ ἡ Ἀμχάρα πρωτ. Γονδάρη 7 χ. κ. Δεβραταβόρη, Μαγδάλα κλ. Πρὸς Ν. ἡ Σόα πρωτ. Ἀγγοβέρη 15 χ. κ. εἰς ὕψος 2875 μ. Πρωτ. τοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἀδὴ Ἀβαδῆ 50 χ. κ.

Τὸ βασίλειον τῆς Ἀθησσυνίας εἶναι τὸ ἀρχαιότερον τῶν ἔτι ὑφισταμένων Ἀφρικανικῶν κρατῶν, ἰδρυθὲν τὸν 6' πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα. Τὸν 4ον Μ. Χ. αἰῶνα ἠσπάσθησαν τὸν χριστιανισμόν, ὃν διετήρησαν νικηφόρως κατὰ τῶν Μωαμεθανικῶν-προσβολῶν. Τὸ Ν. τῆς χώρας κατοικοῦσιν οἱ Γάλα καὶ οἱ Σομαλοὶ, φανατικοὶ Μωαμεθανοί, ἔχτιστοι πρὸς τοὺς Ἀθησσυνοὺς καὶ πρὸς ἀλλήλους. Εἶναι τὸ πλεῖστον νομάδες, ποιμένες καὶ θηρευταί. Μόνον οἱ Β. Σομαλοὶ μετέρχονται τὴν γεωργίαν, ἰδίως τὴν καλλιέργιαν τοῦ καφέ καὶ ἰνδικοῦ.

7. ΕΡΥΘΡΑΙΑ

(245,000 □ χ. μ. 330,000 κ.)

Θέσις. Ἡ Ἐρυθραία ἀποικία κατέχει τὴν παράλιον ζώνην κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ ἀπέναντι τῆς Ἰεμένης. Εἶναι κτῆσις τῆς Ἰταλίας καὶ μία τῶν θερμότερων χωρῶν τῆς γῆς. Πόλεις, ὁ λιμὴν Μασσάβα 20 χ. κ. ἐπὶ κοραλλιογεννοῦς νησιδοῦς. Κερίμ, Ἀσάβα καὶ Ἀσμ.ῆρ. Ἀντικρὺ τῆς Μασσάβας κείνται αἱ νησιδοὶ Δάχλακ (100 περίπου 2,600 κ. ἀλιεῖα μαργαριτῶν). Ἡ χώρα ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα, διότι κυριαρχεῖ τῶν εἰς Ἀθησσυνίαν ὁδῶν. Οἱ Γάλλοι κατέχουσι τὴν Ὀβία παρὰ τὸν πορθμὸν Βαβέλ-Μανδέβ, σταθμὸν τῶν ἐξ Ἰνδιῶν πλοίων μετὰ ἀποθήκης ἀνθράκων. Ταδχούρ, Κουβέτ καὶ Τσιμπουτί. Οἱ δὲ Ἄγγλοι κατέχουσι τὴν Ζεῖλ καὶ Βέρβερ μέχρι τοῦ ἀκρωτ. Γουαρδαφούτου.

Β'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἐν τῇ Α. Ἀφρικῇ περιλαμβάνονται: ἡ Γαλλία, ἡ Σομάλη, ἡ Α. Βρεταννικὴ Ἀφρική, ἡ Α. Γερμανικὴ Ἀφρική, ἡ Ζανζιβάρη, ἡ Σοφάλη καὶ ἡ Μοζαμβίκη.

1. ΓΑΛΛΙΑ

(600,000 □ χ.μ. 7 έκ. κ.).

Θέσις. Μεταξύ Ἀθησυνίας, Α. Βρεταννικῆς Ἀφρικῆς, Σομαλίας, καὶ τῆς παραλίας τῆς Ζανζιβάρης. Ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν κρατιδίων (Ἰνκραία, Κάφα, πατρὶς τοῦ καφέ, Γουραγούη, κλ.). Κλίμα θερμὸν καὶ ἔδαφος εὐφορώτατον.

Προϊόντα. Ἀρώματχ, πτερὰ στρουθοκαμήλων, ἐλεφαντόδοντες κλ.

Κάτοικοι. Μωαμεθνοὶ φανατικοί.

2. ΣΟΜΑΛΗ

(800,000 □ χ.μ. 8,000,000 κ.).

Θέσις. Ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ Βαβέλ-Μανδέβ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἰούβα καὶ μεσογειῶς μέχρι τῆς Γαλλίας καὶ Ἀθησυνίας ἐκτείνεται ἡ Σομάλη ἔχουσα κλίμα, ἔδαφος καὶ προϊόντα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Γαλλίας καὶ διαιρουμένη εἰς ἀνεξάρτητον πρωτ. Δόλλον καὶ εἰς κτήσεις Γαλλίας, Ἀγγλίας καὶ Ἰταλίας, ἃς περιεγράψαμεν ἐν Ἐρυθραίᾳ.

3. Α. ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

(700 χ. □ χμ. 5. έκ. κ.).

Θέσις. Μεταξύ τῆς παραλίας τῆς Ζανζιβάρης, τοῦ ὄρους Κιλιμαντζάρου, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς λίμνης Οὐκερέβης. Κλίμα κλ. ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Σομάλης. Πρωτ. Μομβάζη ἐπὶ τῆς παραλίας συνδεομένη σιδηροδρ. μετὰ τῆς Ἀλίκης κειμένης παρὰ τὴν Οὐκερέβην. Οὐγάνδα (150 χ. □ χμ. 1 έκ. κ. πρωτ. Μέγκο.

4. Α. ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

(995 χ. □ χμ. 3 έκ. κ.).

Θέσις. Μεταξύ τοῦ ὄρους Κιλιμαντζάρου, τῶν λιμνῶν Οὐκερέβης, Ταγκανίκας καὶ Νυάνσης, τοῦ ποτ. Ῥοβούμα καὶ τῆς παραλίας Ζανζιβάρης. Κλίμα θερμὸν ὅπως πᾶσα ἡ Α. Ἀφρικὴ καὶ ναρκωτικὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαίους. Ἐν ὥρᾳ βροχῆς μεγάλα ἐκτάσεις καλύπτονται ὑπὸ ἐλῶν νοσογόνων. Οἱ κάτοικοι εἶναι Βαντοῦ, εἰρηνικοὶ γεωργοί. Μύλις δὲ 500 ὑπάλληλοι καὶ ἀξιωματικοὶ Γερμανοί. Ἡ σπουδαιότης τῆς χώρας ἔγκειται εἰς τὸ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπόριον. Πόλεις. Δάρ-Ἐλ-Σαλάμ 10 χ. κ. ἔδρα τοῦ Γερμανοῦ διοικητοῦ, ὁ καλύτερος καὶ εὐρυχωρότερος λιμὴν πάσης τῆς ἀκτῆς. Βαγαμόιον 20 χ. κ. ἀπέναντι

Ζανζιβάρης, τέλος τῆς ὁδοῦ τῶν καραβανίων τοῦ ἐσωτερικοῦ. Τάγκκ, λιμὴν, πρὸς Β. ἀρχὴ σιδηροδρόμου μέλλοντος νὰ ἐκταθῆ (μέχρι Κιλιμαντζάρου καὶ Νυάνσης.

§ 5. ZANZIBARH

(23,960 □ χμ. 300 χ. κ.).

Θέσις. Ἡ παραλία μεταξύ τῶν ποτ. Ίούβα καὶ Ῥοβούμα καὶ αἱ παρακείμεναι νῆσοι : Μαφία, Ζανζιβάρη, Πέμβα καὶ τινες μικραὶ, ἀποτελοῦσι Σουλτανάτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας (ὁ Σουλτάνος καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων κατάγονται ἐκ τοῦ ἐν Ἀραβίᾳ σουλτανάτου Ὀμάν). Κλίμα ἕδαφος καὶ προϊόντα τὰ αὐτὰ πρὸς τὴν λοιπὴν Α. Ἀφρικὴν. Πρωτ. Ζανζιβάρη 100 χ. κ. ἐπὶ τῆς ὁμων. νήσου, ὁ σπουδαιότατος λιμὴν καθ' ὅλην τὴν Α. Ἀφρικὴν.

6. ΣΟΦΑΛΗ ΚΑΙ ΜΟΖΑΜΒΙΚΗ

(991,150 □ χμ. 2 ἐκ. κ.).

Θέσις. Ἀπὸ τοῦ ποτ. Ῥοβούμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ζαμβέζου, ἀπέναντι τῆς Μαδαγασκάρης· πρωτ. Μοζαμβίκη 11 χ. κ. Ἀπὸ δὲ τοῦ Ζαμβέζου μέχρι τοῦ κόλπου Δελαγόας ἐκτείνεται ἡ Σοφάλη πρωτ. ὁμών. 3 χ. κ. **Κάτοικοι.** Κάφροι, Ζουλοῦ. Περαιτέρω ὁ λιμὴν Λορέντζο-Μαρκεζ 2500 κ. εἰς τὸ βῆθος τοῦ κόλπου (ἐμπόριον μετὰ τοῦ Τράνσβαλ, μεθ' οὗ συνδέεται σιδηρ. Αἱ χῶραι εἶναι Πορτογαλικαί.

Γ' ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἐν τῇ Δ. Ἀφρικῇ περιλαμβάνονται ἡ Σενεγαμβία, ἡ Λιβερία, ἡ Ἀσχταντία, ἡ ἄνω καὶ κάτω Γουϊνέα καὶ ἡ Δ. Γερμανικὴ Ἀφρικὴ.

1. ΣΕΝΕΓΑΜΒΙΑ

(758,747 □ χμ. 12 ἐκ. κ.).

Θέσις. Μεταξὺ Σαχάρας, Ἀτλαντικοῦ, Σουδάν καὶ ἄνω Γουϊνέας. Ἔχει ὄρος Κόγγ καὶ ἀκρωτήριον τὸ Πράσινον, τὸ δυτικώτατον τῆς Ἀφρικῆς.

Ποταμοί. Συνεγάλης καὶ Γαμβίας. Κλίμα θερμὸν, ἕδαφος εὐφορον (βροχὴ ἀπὸ Μαΐου—Ἰουλίου), δάση φοινίκων, συκκομωρεῶν ἐπιπεριδοειδῶν κλ.

Διαίρεσις. Ἡ Σενεγαμβία εἶναι κτῆσις τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας.

1) Γαλλικαὶ κτήσεις. Τὸ πλεῖστον τῆς χώρας πρωτ. Ἅγιος Λου-

δοτικός 20 χ. κ. 2) Ἀγγλικαὶ κτήσεις (179 □ χμ. 15 χ. κ.) πρωτ. Βαθούρστη 10 χ. κ. Παρὰ τὸν ἄνω Ζαμβέζην εἶναι τὸ κράτος Μπαρουτσέ πρωτ. Διαλούι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. 3) Πορτογαλικά κτήσεις (69 □ χμ. 10 χ. κ.) πρωτ. Βολάμα 4 χ. κ.

2. ΛΙΒΕΡΙΑ.

(37,200 □ χμ. 2 ἐκ. κ.).

Θέσις. Ἡ Λιβερία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Σιέρας Λεώνης μέχρι τῆς ἄνω Γουϊνέας. Ἐχει ἀκτὰς χθαμαλὰς καὶ νοσώδεις, κλίμα ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Εἶναι ἀνεξάρτητος Νηγηριτικὴ δημοκρατία καὶ ἔχει πρωτ. τὴν Μονροβίαν 5 χ. κ. Μαρσάλλ, Ἔδινα καὶ Γκρήνβιλλ. (ὄρυζα καφές κλ.).

3. ΑΣΧΑΝΤΙΑ

(25,000 □ χμ. 1 ἐκ. κ.).

Θέσις. Ἡ Ἀσχαντία εἶνε μεσόγειον βασιλεῖον ἔχον πρωτ. τὴν Κουμασσίαν 70 χ. κ. ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

4. ΑΝΩ ΓΟΥΙΝΕΑ

(734,400 □ χμ. 26 ἐκ. κ.).

Θέσις κλ. Ἡ ἄνω Γουϊνέα ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Σιέρας Λεώνης μέχρι τοῦ ποτ. Νίγητος. Ἐχει κλίμα θερμότερον καὶ ἔδαφος εὐφορώτατον. Ἐξάγει φοίνικας, πέπερι, χρυσόκονιν κλ. Διαιρεῖται δὲ εἰς Ἀνεξάρτητον (Λιβερία Ἀσχαντία κλ.) καὶ εἰς κτήσεις τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας, τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας ὡς ἀκολούθως.

1) **Ἀγγλικά.** (76334 □ χμ. 1,600,000 κ.). Ἡ παραλία τῆς Σιέρας Λεώνης πρωτ. Φρετόβνη 20 χ. κ. Ἡ παραλία τοῦ Χρυσοῦ πρωτ. Καίπ-Κώστ 10 χ. κ. καὶ μέρος τῆς παραλίας τῶν Δούλων πρωτ. Λάγος ἐπὶ νήσου 40 χ. κ. Βορείως τούτου εἶναι τὸ Ἀβεόκουτον 120 χ. κ. πόλις καθαρῶς Ἀφρικανική. Ἐν τῇ ἀκτῇ τῆς ἄνω Γουϊνέας εἶναι αἱ νῆσοι Βανάναι, μεῖζων ἢ Βανάνα, Ἀγγλικὸς σταθμὸς.

2) **Γαλλικά.** Μέρος τῆς παραλίας τοῦ Ἐλέφαντος πρωτ. Μεγάλη Βασσάμη. Μέρος τῆς παραλίας τῶν Δούλων πρωτ. Μέγα Ποπόν. Τὸ μεσόγειον βασιλεῖον Δαχομέη, οὗ πρωτ. Ἀβομέη 30 χ. κ. Ἀσσινία 50 χμ. Α. τῆς Βασσάμης. Πάντα τὰ ἀνωτέρω (42000 □ χμ. 400,000 κ.) καλοῦνται Μπενίν. Εἶναι δὲ καὶ ἀνεξάρτητον κρά-

τος Μπενίν μεταξύ Λαγός και κάτω Νίγείρος πρωτ. όμών. 15 χ. κ. ήμιαγρίων.

3) **Γερμανικαί.** Μέρος τής παραλίας τών Δούλων πρωτ. Βαγιδά (1300 □ χ. μ. 40 χ. κ.) και

4) **Πορτογαλικάί.** Μέρος τής παραλίας τών Δούλων πρωτ. Βυδά (785 □ χμ. 20 χ.κ.)

5. ΚΑΤΩ ΓΟΥΪΝΕΑ

(5,550,286 □ χμ. 40 έκ. κ.)

Θέσις. Από τοῦ ποτ. Νίγητος μέχρι τοῦ ποτ. Κουνένε εκτείνεται ή κάτω Γουίνέα. Έχει κόλπον τής Γουινέας, όρος τὸ Καμερόν, ποτ. τὸν Νίγηρτα και τὸν Κόγκον ή Ζαίρον και λίμνας τήν Ταγγανίκαν και τήν Βαγγουεόλην. Κλίμα θερμότατον, έδαφος εύφορότατον. Έξάγει φοίνικας, κόμμι, έλεφαντόδοντα κλ. Διαίρεται δέ εις ανεξάρτητον και εις κτήσιν. Καί ή μὲν 'Ανεξάρτητος Γουινέα περιλαμβάνει τὰ έλεύθερα κράτη τοῦ Κόγκου και τινά άλλα (32 έκ.κ.) ταῦτα κείνται παρά τὸν 'Ισημερινόν και άπτονται όλίγον τής παραλίας παρά τὰς εκβολάς τοῦ Κόγκου, άποτελοῦσι δέ βασιλικήν όμοσπονδιάν από τοῦ 1885 υπό τήν προστασίαν τοῦ βασιλέως τοῦ Βελγίου. Πρωτ. Βόμα, ή Λεοπολδούπολις, ή 'Ισημερινούπολις ή πόλις τοῦ Στάνλεϋ (έρευνητοῦ τής χώρας). Τὸ Κόγκον έχει 5—6 χ. στρατοῦ μετά αξιωματικῶν Βέλγων και στολίσκον ἐξ 20 πλοίων ἐν τῷ ποτ. Κόγκω, εξάγει έλεφαντόδοντα ξυλείαν πεφημισμένην, φοινικέλκιον, καουτσούκ κλ. Αί κτήσεις έχουσιν ώς άκολούθως.

Άγγλικάί. Η χώρα ή κειμένη μεταξύ Νίγητος και Καμερόν (9 έκ. κ), κληθεΐσα οὕτω υπό τοῦ έρευνητοῦ 'Αγγλου Καμερόν.

Γερμανικάί. Η παρά τὸ Καμερόν παραλία (Καμερουνία) πρωτ. Βιμβία (1 έκ. κ.) φυτεΐται καφέ, καπνοῦ, κακάου, φοινικέλαιον, κόμμι.

Γαλλικάί. Τὸ Γαλλικόν Κόγκον μεταξύ Καμερουνίας, 'Ατλαντικού και ποτ. Κόγκου πρωτ. Φρανσεβίλλη, Βραζαβίλλη, 15 έκκ).

Πορτογαλλικάί. Τὸ Πορτογαλικόν Κόγκον από τών εκβολών τοῦ Κόγκου μέχρι τοῦ ποτ. Κουνένε και τοῦ έλευθέρου Κόγκου, ἐν ᾧ περιλαμβάνονται αἱ χῶραι: Πορτογαλικόν Κόγκον πρωτ. Καβίνδα. Η 'Αγγολα πρωτ. Λοάνδα 15 χ. κ. Η Βεγγουέλα πρωτ. όμών. Η Μοσαμέδα πρωτ. όμών. (4 έκ. κ.)

6. ΔΥΤΙΚΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

810 χ. □ χμ. 300 χ. κ.).

Θέσις. Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κουνένε μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὁράγγη. Διαιρεῖται εἰς τὴν Ὁθαμπίαν καὶ Ὀττεντοτίαν. Ἔχει παράλια ἀλίμενα καὶ κατοίκους μιγάδας ἐκ Βοῦσμαν καὶ Βαντοῦ. Λιμὴν Ἄγρα Πεκουένα (μικρὸς λιμὴν), σήμερον καλεῖται Λούδεφίτς. Εἶναι ὅλη Γερμανικὴ, πλὴν τοῦ λιμένος τῶν φαλαινῶν (1250 □ χμ. 800 χ. κ.). Ἐν τῇ ΝΔ. Ἀφρικῇ εἶναι δύο κράτη Ἰθαγενῶν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας: τὸ Α. Βαμαγκουᾶτο ἢ κράτη τοῦ Χάμα πρωτ. Χογόγκ καὶ Δ. Βαμαγκουᾶτο ἢ κράτη τοῦ Μορέμ. πρωτ. Μορέμ. Ἐν δὲ τῇ Ἰσημερινῇ Ἀφρικῇ μεταξὺ Ταγκανίκας καὶ ἄνω Κόγκου εἶναι ἡ χώρα Μανυέμα βουνώδης μετὰ κέντρου Νυανγγουέ 10 χ. κ. ἔνθα ἀκμαία ἔτι ἀγορὰ δούλων.

Δ. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Διαιρέσις. Ἐν τῇ κεντρικῇ καὶ νοτιῇ Ἀφρικῇ περιλαμβάνονται: αἱ χώραι «τῆς ἐταιρείας τοῦ Νίγητος», τὸ Γαλλικὸν Σουδάν, τὸ Κεντρικὸν Σουδάν, ἡ ἀποικία τοῦ ἀκρωτηρίου (Καπλανδία), ἡ Νατάλη μετὰ τῆς Ζουλουλάνδης κλ. ἡ δημοκρατία Τράνσβακλ καὶ Ὁράγγης.

1. ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΝΙΓΗΤΟΣ.

1,300,000 □ χμ. 3—4 ἐκ. κ.).

Θέσις κλ. Ἡ χώρα ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν ἰθαγενῶν κρατῶν καὶ ἐκτείνεται παρὰ τὸν Νίγηρτα, τοῦ ὁποίου ὁ πλοῦς εἶναι ἐλεύθερος καὶ παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ Ἀκάσα, κύριον τελωνεῖον.

2. ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

Θέσις. Τὸ Γαλλικὸν Σουδάν ἐκτείνεται κατὰ τὸν ἄνω ῥοῦν τοῦ Σενεγάλη καὶ τοῦ Νίγητος, εἶναι χώρα ἀγνώστου ἐκτάσεως καὶ ἀριθμοῦ κατοίκων καὶ περιλαμβάνει πλεῖστα κρατίδια Ἰθαγενῶν. ὄν ἄξιον λόγου ἡ Μασίνα πρωτ. Τιμβουκτοῦ 20 χ. κ. (* Ἄλλα κρατίδια Τόμβο, Μόση κλ.)

3. ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΣΟΥΔΑΝ

(3,738,000 □ χ.μ. 60 ἐκατ. κ.)

Θέσις. Μεταξὺ Σαχάρας, Νουβίας, Σενεγαμβίας, ἄνω καὶ κάτω Γουίνεας καὶ τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ. Κλίμα θερμότατον καὶ νο-

σηρὸν ἐμποδίζον τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν Εὐρωπαϊῶν. Ποταμοὶ πολλοί, ὑετοὶ ἄφθονοι. Λίμναι πλεῖσται (Τσαδά 34 χ. □ χ.μ. πλήρης νησίδων, κροκοδείλων καὶ ἵπποποτάμων). Διαμερίζεται εἰς ἀνεξάρτητον καὶ κτήσιν. 1) Τὸ ἀνεξάρτητον ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν κρατιδίων: Βορροῦ πρωτ. Κοῦκα 60 χ.κ. Μπαγιόρι πρωτ. Μασινία. Βαδάϊ πρωτ. Ἀβέσχηρ. Λαροφὸρ πρωτ. Φασχέρ. Κορδοφάν πρωτ. Ὀθεΐδ 50 χ. κ. Ὑποτελής τῶ Βαδάϊ εἶναι ἡ χώρα Δάρ Ροῦγγα οἰκουμένη ὑπὸ λαοῦ ἐκτάκτως μαύρης χροιάς, πολεμικωτάτου. Κατὰ δὲ τὸ Δ. Σουδάν εἶναι δύο κρατίδια ἐθρικῶς πρὸς ἄλληλα διακείμενα: Ἀνω Βαμβάρ καὶ Κάτω Βαμβάρ (2 ἐκ. κ.) Αἱ κτήσεις ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως:

Ἀγγλικαί. Τὰ κράτη Γάνδον πρωτ. ὁμών. Τὸ Σόκοτον πρωτ. Βοῦρνον 15 χ. κ.

Γερμανικαί. Τὸ κράτος Ἀδαμάουα (Φουμβίνα) πρωτ. Ἰόλα 15 χ. κ.

Ἐμπορίον. Ἡ παραγωγή τοῦ Κ. Σουδάν εἶναι: φοίνικες, βανάναι, κόμμι ἐκ τῶν ἀκακιδῶν, ξυλεία, κριθή, ἀραβόσιτος, ὄσπρια, ὀπώραι, ὄρυζα, κυρία τροφή τῶν Μαύρων, βάμβαξ ἀρίστης ποιότητος, δερμάτα ἀγρίων ζώων, πτερὰ στρουθοκαμήλων, ὀδόντες ἐλεφάντων. Τὰ ζωικά καθὼς καὶ οἱ δούλοι ἀποτελοῦσι τὰ πολυτιμότερα εἶδη τοῦ ἐμπορίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνταγωνίζονται ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία. Μικρὰ κογχύλια ἐκ τῆς Μεσημβρινῆς Ἀσίας εἰσαγόμενα ἐνταῦθα χρησιμεύουσιν ὡς νομίσματα (1000 τοιαῦτα ἰσοῦνται ἐνὶ φρ.).

4. ΑΠΟΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΚΡΩΤΗΡΙΟΥ (ΚΑΠΠΑΝΔΙΑ)

(755 χ. □ χ.μ. 2,200.000 κ.).

Θέσις. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὀράγγη μέχρι τῆς Νατάλης, Ὀράγγης καὶ Ζαμβεζίας ἐκτείνεται ἡ ἀποικία τοῦ ἀκρωτηρίου βρεχομένη ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἀποτελοῦσα τὸ νοτιότατον ἄκρον τῆς Ἀφρικῆς. Ἐχει ὄρη τὸ Κόμπασσον καὶ τὰ Καρροῦα, ἀκρωτήρια δὲ τὸ Εὐελπι καὶ τὸ τῆς Μαγνητικῆς βελόνης. Ποταμοὺς πολλούς: τὸν Ὀράγγην, τὸν Γάουριτς, τὸν Κάιν καὶ ἄλλους ἀβαθεῖς. Κλίμα ὑγιεινόν, χιὼν πίπτει μόνον ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ὄρων ἀπὸ Μαΐου μέχρι 7βρίου, ὅτε διαρκεῖ ὁ χειμῶν. Ἐδαφος εὐφορον μετὰ ὄραιων δασῶν καὶ λειμῶνων. Παράγει δημητριακοὺς καρπούς, κτηνοτροφικά, ζάχαριν, καφέν, οἶνον καὶ ἔχει πλουσιώτατα ἀδαμαντω-

ρυχεῖα. Ἡ χώρα ἀποτελεῖ δημοκρατίαν κυβερνωμένην ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ μετὰ κυβερνήσεως καὶ δύο βουλῶν. Ἡ συγκοινωνία εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένη (3400 χ. μ. σιδηρ.). Συνδέεται διὰ καλωδίου μετὰ τῆς Εὐρώπης. Ἐπίσης τὸ ἐμπόριον εἶναι ἀκμαῖον. Διὰ δὲ τὴν ἐκπαίδευσιν ἔχει 900 σχολεῖα, ἓν ἀνώτατον Λύκειον καὶ ἓν πανεπιστήμιον. Πόλεις πρωτ. Κεπ-Τάουν 80 χ. κ. πρὸς Β. τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος, ἐν τῷ ὄρμῳ τῆς Τραπέζης, ἔδρα τοῦ διοικητοῦ, πόλις ἐμπορική. Ἐχει πανεπιστήμιον, μουσεῖα, ἀστεροσκοπεῖον, θαυμαστάς ἐπαυλεις καὶ φυτείας. Κωνσταντία (ἐξαίρετος οἶνος). Πορτελισάβητ 20 χ. κ. Πρὸς Β. τοῦ Ὁράγγη εἶναι ἡ Κρικαλάνδ πρωτ. Κιμπέρλεϋ 30 χ. κ. 860 χ. μ. ἀπὸ Κεπ-Τάουν (ἀδαμαντωρυχεῖα 3 χ. μ. ἀπὸ Κιμπέρλεϋ Δοῦ-Τόιτς-Πάιν) ὑπὸ τὴν Καπλανδίαν. Ἡστ-Λόντον=A. Λονδίνον λιμὴν καὶ πρωτ. τῆς ὁμων. κομητείας 880 χ. μ. Α. τοῦ Κεπ-Τάουν εἰς τὴν ἐκβολὴν τοῦ Βούφαλο 5-6 χ. κ. (Μεγάλη ἐξαγωγή ἐρίων).

5. ΝΑΤΑΛΗ—ΖΟΥΛΟΥΑΝΔΗ κτλ.

Ἐξαρτήματα τῆς Καπλανδίας εἶναι ἡ *Νατάλη* καὶ ἡ *Ζουλουάνδη* (Καφρericά) πρωτ. Πιτερμαρισθούργη 15 χ. κ. καὶ Δυρθάνη 30 χ. κ. Ἀγγλικαὶ κτήσεις εἶναι καὶ αἱ ἀκόλουθοι 1) *Βασσουτολάνδη* (30 χ. □ χ. μ. 2,600,000 κ.) πρωτ. Μάτσειγγ. 2) Ἡ *Βεισουαναλάνδη*. 3) Ἡ *Ζαμβεζία* (Βεχαναλάνδη 1 ἐκ. □ χ. μ. 2 ἐκ. κ.) μετὰ τοῦ φρουρίου Σαλισθουρὺ πρωτ. Μπρῦσμπουργ ἡνωμένη σιδηρ. μετὰ Κιμπέρλεϋ. 4) *Βόρειος Ζαμβεζία* (Νουασσαλάνδη) 400 χ. □ χ. μ. 900 χ. κ.) πρωτ. Μπλαντῦρ.

6. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΡΑΝΣΒΑΛΑ

(310 χ. □ χ. μ. 800 χ. κ.)

Ἡ δημοκρατία αὕτη ὑπὸ Μπούρς, Ὀλλανδῶν ἀποίκων ἰδρυθεῖσα (1828) ἐσχάτως περιήλθεν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας μετὰ δεινὸν πόλεμον· πρωτ. Πραιτωρία 8 χ. κ. Γιοχάνεσμπουργ 100 χ. κ. μετὰ πλουσιωτάτων χρυσορυχείων. Βάρβερτον τῷ 1886 ἰδρυθεῖσα καὶ νῦν ἔχουσα 50 χ. κ. μετὰ πλουσίων χρυσορυχείων.

7. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΟΡΑΓΓΗΣ

(131 χ. □ χ. μ. 200 χ. κ.).

Πρωτ. Μπλενφοντάιν 60 χ. κ. Καὶ ἡ δημοκρατία αὕτη ὑπέστη

τήν αὐτὴν τύχην πρὸς τὴν προηγουμένην. Κατοικεῖται ὑπὸ Μπούρς καὶ ἔχει ὡς καὶ ἡ προηγουμένη ἐμπόριον ἀμμάτων καὶ σιδηρ. συγκοινωνίαν 2000 χμ. σιδ. ὁμοῦ. Πέραν τοῦ Κιμπέρλεϋ εἶναι ἡ χώρα τῶν Γάζα (1,350,000 κ.) ἔνθα ἡ ἔρημος Καλαχάρη.

Πολιτισμός. Ἡ Ν. Ἀφρική εἰ καὶ κεῖται ἀπέναντι ἐκτεταμένου ὠκεανοῦ καὶ μακρὰν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, εἶναι εἰς ἰκανὸν βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, διότι πεπολιτισμένοι ἄποικοι (Ὀλλανδοί, Ἄγγλοι, Γάλλοι), ἐκόμισαν ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ τῶν κρατῶν αὐτῶν. Οὕτως ὁ ὕλικός πολιτισμός εἶναι ἀμματος (γεωργία, κτηνοτροφία: 25 ἐκ. προβάτων, 4 ἐκ. βοῶν, 6 ἐκ. αἰγῶν: μεταλλωρυχεῖα, ἰδίχ ἀδάμαντος καὶ χρυσοῦ. Βιομηχανία, συγκοινωνία κλ. Ὁ πνευματικὸς πολιτισμός εἶναι ἐπίσης ἀμματος. Τὸ ἐμπόριον ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν κυρίως καὶ τὴν Γερμανίαν καὶ Πορτογαλίαν.

Ε'. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

α'. EN ΤΩ ΑΤΛΑΝΤΙΚΩ ΩΚΕΑΝΩ:

1) **Αἱ Ἀζόραι** (10 νῆσοι) 270 χ. κ. μεγίστη ἄγιος Μιχαήλ πρωτ. Ἄγγρα 17 χ. κ. **Πορτογαλικάί.**

2) **Αἱ Μαδέραι** (2 νησίδες) Μαδέρα πρωτ. Πόρτο Σάντο καὶ Φουνκάλα (133 χ. κ.), κλίμα περίφημον, διαρκὲς ἔαρ. **Πορτογαλικάί.**

3) **Αἱ Κανάριαι** (20 νησίδες) 290 χ. κ. καλούμεναι καὶ νῆσοι τῶν Μακάρων, διότι τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα εἶναι ἐκ τῶν καλλίστων τοῦ κόσμου. Τενερίφα (ἡφαίστειον, τὸ ὀρθόπαγον τοῦ Ἄδου) πρωτ. ἄγιος Σταυρὸς 17 χ.κ. Γομέρα πρωτ. ἄγιος Σεβαστιανὸς 13 χ. κ. Μεγάλη Καναρία. πρωτ. Σάντα-Κρουζ-δε-λα-Πάλαμα 7 χ. κ. Λανρότη πρωτ. Σάντα Κρουζ. Φέρος (πρῶτος μεσημβρινός) **Ἰσπανικάί.**

4) **Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου**, (8 νησίδες, 110 χ. κ.) αὐχμηραὶ καὶ φαλακράι, σταθμοὶ τῶν πλοίων. Σαντιάγος πρωτ. Πόρτο-Πράγια 25 χ. κ. Ἄγ. Βικέντιος πρωτ. Μενδέλλα. **Πορτογαλικάί.**

5) **Αἱ τῆς Γουϊνέας**, (4 νησίδες) 60 χ. κ. ὦν ὁ ἄγιος Θωμᾶς πρωτ. Ἄγ. Ἄννα-Δε-Χάβες 4 χ. κ. ἔδρα τοῦ διοικητοῦ καὶ ἡ τοῦ Πρίγκηπος. **Πορτογαλικάί.** Ἡ τοῦ Φερδινάνδου Πῶ, ἡ

μεγίστη (20 χ. κ.) πρωτ. Κλαρεντία και ἡ Ἀνοβών, ἡ ἐλαχίστη (5 χ. κ.). **Ἰσπανικαί.**

6) **Ἡ τῆς Ἀναλήψεως**, (Ἀσπενσιόν) ἴσως νῦν ἀκατοίκητος, διότι πρό τινος εἶχε μόνον 27 κ. Ἔχει φρουράν 100 ἀνδρῶν μετὰ κόμης Γεωργετόβνης (ἀλιεία μεγάλων χελωνῶν). **Ἀγγλική.**

7) **Ἡ Ἀγία Ἐλένη**, πυργοειδῆς καὶ ἀπότομος μετ' ἀπροσίτων ἀκτῶν (5 χ. κ.) πρωτ. Ἰακωβούπολις 1550 κ. Εἰς τὰ ἐνδοτερα αὐτῆς εἶναι τὸ Λόγγβουδον, ἔνθα ἀπέθανεν ἐξόριστος ὁ Μ. Ναπολέων. **Ἀγγλική.**

8) **Ἡ Τριστάν-δέ-Κοῦνα**, ΝΔ. τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς καλῆς Ἑλπίδος σταθμὸς τῶν πλοίων (50 κ.) **Ἀγγλική.**

6'. EN TΩ: ΙΝΔΙΚΩ: ΩΚΕΑΝΩ:

1) **Ἡ Μαδαγασκάρη**, (400 χμ. ἀπὸ Ἀφρικῆς, 591,671 □ χμ. 5 ἐκ. κ.), ἡ τρίτη νῆσος τῆς γῆς. Ἡ χώρα αὐτῆς εἶναι τραπεζοειδῆς συνισταμένη ἐκ μεμονωμένων τραπεζοειδῶν ὀρέων. Ἡ παραλία πρὸς Ν. εἶναι χαμηλὴ καὶ ἀλίμενος, ἐν ᾧ πρὸς Β. ἔχει σειρὰν καλῶν λιμένων ὡς ὁ Διέγο-Σουάρες, ὁ ὁποῖος μετὰ τῶν νήσων Νοσσι-Βέ καὶ Νοσσι-Βοῦρα ἡ Ἀγίας Μαρίας ἀποτελεῖ ἀποικίαν μετὰ πρωτ. Ἀντσιράν, Γαλλικὴν. Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα τῆς νήσου διαφέρουσι πολὺ τῶν τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὁμοιάζουσι πολὺ πρὸς τὰ τῶν Α. Ἰνδιῶν. Ἐλλείπουσιν ὅλα τὰ μεγάλα σαρκοφάγα, τὰ παχύδερμα καὶ οἱ πίθηκοι, ἀντὶ τῶν ὁποίων ἀπαντῶνται τὰ ἡμιπίθηκοειδῆ τῆς οἰκογενείας τῶν Λεμουριδῶν, ἣτις ἄλλως μόνον ἐν Κεϋλάνη ὑπάρχει. Ἐκ τῶν φοινίκων οὐδεὶς ὑπάρχει. Δάση μόνον εἰς τὰς κλιτύς ἀπαντῶνται, ἐν ᾧ τὰ ὑψίπεδα εἶναι στεππώδη. Οἱ κάτοικοι εἶναι Μαλαῖοι (Χόβας καὶ Σοκολάβα) μεταναστεύσαντες ἐξ Ἀσίας. Ἀπὸ τοῦ 1895 ἡ νῆσος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γάλλων· οἱ κάτοικοι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί. Ἔχει 4 ἠφαίστεια καὶ ἐξάγει βοῦς, κηρὸν, δέρματα, ἄφθονα κτήνη, μέλι ἐξάριετον πράσινον· παράγει πρὸς τοῦτοις ὄρουζαν, ὄσπρια, γεώμηλα, ἐσπεριδοειδῆ, σταφυλάς, καφέν, κακάον, Ἰνδικὸν κλ.). Πρωτ. Ταναναρίβα 110 χ. κ. Ταματόβα 15 χ. κ. ἐξάριετος λιμὴν.

2) **Αἱ Κομόραι**, (4 νησίδες 60 χ. κ.) Μεγάλῃ Κομόρα, Μοχιλλα, Ἰωάννα καὶ Ματότη, ἠφαιστειώδεις, σουλτανᾶτον. **Γαλλικαί.**

3) **Αἱ Μασκαρόναι**, (550 χ. κ.) κατάφυτοι ὑπὸ ζαχαροκαλάμων α'. ἡ Ἐνωσις 200 χ. κ. πρωτ. ἅγιος Διονύσιος 35 χ. κ. ἅγιος Πέτρος 40 χ. κ., ἅγιος Παῦλος 25 χ. κ. β'. Ἄγιος Μαυρίκιος (350 χ. κ.) πρωτ. ὁ λιμὴν τοῦ ἁγίου Λουδοβίκου 65 χ. κ. γ'. Ἡ Ῥοδρίγου Ἡ πρώτη **Γαλλικὴ**. αἱ δύο δεύτεροι **Ἀγγλικαί**.

4) **Αἱ Ἀμιράνται**, (11 νησίδες) ἔχουσι μόνον 100 κ. ἀλιεῖς καὶ τρέφουσι χοίρους καὶ αἴγας. **Ἀγγλικαί**.

5) **Αἱ Σεϋχέλλαι**, (30 νησίδες) 16 χιλ. κ. ἀλιέων, κοραλλιογενεῖς ὡς καὶ αἱ προηγούμεναι. **Ἀγγλικαί**.

6) **Ἡ Σοκότρα** (12 χ. κ.) εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου Ἄδεν, περίφημος ἀλόη καὶ φοίνικες. **Ἀγγλική**.

7) **Ἡ Παντελαοῖα** ἐν τῇ Μεσογείῳ. **Ἰταλική**.

Η ΑΦΡΙΚΗ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις. Ἡ Ἀφρικὴ κεῖται κατὰ τὰ πλεῖστον ἐν τῇ διακεκαυμένῃ ζώνῃ, διότι 23 ἐκ. □ χμ. αὐτῆς ἐκτείνονται ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, 5 ἐκ. □ χμ. ἐπὶ τῆς βορείου καὶ 2 ἐκ. □ χμ. ἐπὶ τῆς νοτίου εὐκράτου ζώνης. Διὰ τοῦτο εἶναι ἡ θερμότερα τῶν ἡπείρων.

Ὅριζόντιος διαμελισμός. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Γουινέας. Ὁ Ἰνδικὸς κόλπος τινὰς ἀβαθεῖς, τὸν τῆς Δελαγόας, τῆς Σοφάλης καὶ Ζανζιβάρης. Βορειότερον ὁ κόλπος τοῦ Ἄδεν. Ἐξ αὐτοῦ διὰ τοῦ πορθμοῦ Βαβέλ-Μανδὲβ (πύλη δακρύων διὰ τὸ ἐπικίνδυνον), εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Ἐρυθρὰν, στενὴν μεσόγειον θάλασσαν ἀπὸ ΝΑ. πρὸς ΒΔ. καὶ ἔχουσαν κατὰ τὸ μέσον καὶ βόρειον τμήμα αὐτῆς μεγάλην βάθη. Ἐν τῇ Μεσογείῳ σχηματίζονται δύο βαθεῖς κατὰ τι κόλποι, ἡ μεγάλη καὶ ἡ μικρὰ Σύρτις. Ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τῆς ἡπείρου εἶναι ἐλάχιστος, αὐταὶ αἱ περὶ αὐτὴν νῆσοι θεωροῦνται ὠκεάνειοι.

Κάθετος διαμελισμός. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι λίαν ὁμοιόμορφος κατὰ τὴν σύστασιν τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς. Ἀποτελεῖ σχεδὸν ἅπασα μίαν συνεχῆ ὑψηλὴν χώραν καταβαίνουσαν πανταχόθεν διὰ πλατυτέρων ἢ στενωτέρων ὄροπέδιων εἰς τὴν θάλασσαν. Καταφανεστέρα εἶναι ἡ ταιαύτη διάστρωσις πρὸς Α. καὶ Ν. Πρὸς ἀνάπτυξιν βαθυπέδων ὑπολείπεται στενὸς τις χῶρος εἰς τὰ κράσπεδα. Ἐν Ἀφρικῇ ἐλλεῖπει σχεδὸν ὁ τύπος ὄροσειρῶν. Ἡφαιστειώδεις ἐξάρσεις ὑπάρχουσιν εἰς πλεῖστα μέρη ἀποτελοῦσαι τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῆς ἡπείρου (Κυ-

Κιλιμάντζαρον-Καμερούν κλ.). Τὸ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς κατέχει ὁ Ἄτλας, ἡ μόνη ὄροσειρὰ τῆς ἠπείρου. Γενικῶς δὲ τὸ Β. ἡμισυ τῆς Ἀφρικῆς ἔχει μέσον ὕψος 400-500 μ. Ἡ χώρα τοῦ Σουδάν μεταπίπτει πρὸς Β. ἄνευ εὐκρινῶν ὁρίων εἰς τὴν ἔρημον τῆς Σαχάρας. Αὕτη κατέρχεται βαθμηδὸν πρὸς Β. καὶ Δ. Τὰ δὲ Δ. καὶ ΒΑ. εἶναι πλήρες βαθύπεδον, εἰς τινὰ μέρη ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἡ Ν. Ἀφρικὴ εἶναι ὄροπέδιον ὑψηλότερον τῆς Β. (100-1200 μ. μέσον ὕψος) πρὸς Δ. ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Κόγκου καὶ τοῦ Καμερούν, πρὸς Α. τὰ ὄρη τῆς Κενίας, τὸ Κιλιμάντζαρον (5700 μ.).

Ὑδατα τῆς ξηραῆς. Πολλὰ ὕδατα παρατηροῦνται κατὰ τὸ Ν. ὄροπέδιον, διότι ἐκεῖ βρέχει πολὺ. Οἱ ποτ. διὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους εἶναι κλιμακωτοὶ διαρρήξαντες τὰ κράσπεδα τῆς ὑψηλῆς χώρας διὰ καταρραγῶν καὶ χειμάρρων, χυνόμενοι δὲ μετὰ βορρῶν ῥοῦν διὰ τοῦ παρακτίου πεδίου εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶναι λοιπὸν πλωτοὶ κατὰ μικρὰ δικστήματα. Ἐξαιροῦνται ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Νίγηρ διαρρέοντες κατὰ τὸν κάτω αὐτῶν ῥοῦν μεγαλύτεραν πεδινὴν ἔκτασιν, ἔχοντες ὅμως καὶ οὗτοι κατὰ τὸν μέσον καὶ ἄνω ῥοῦν καταρράκτας. Ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Κόγκος λαμβάνουσι τὴν ἀρχὴν ἐκ τῆς χώρας τῶν λιμνῶν. Ὁ Κόγκος εἶναι πολὺ βραχύτερος τοῦ Νείλου, ἀλλ' ὑπερέχει αὐτοῦ κατὰ τὴν ποσότητα τοῦ ὕδατος. Ὁ ἐλάχιστος θαλάσσιος διαμελισμός, ὁ κλιμακωτὸς χαρακτῆρ καὶ τὸ ἥμισυ πλωτῶν τῶν ποταμῶν καθιστῶσι τὴν Ἀφρικὴν τὴν δυσβατωτάτην τῶν ἠπειρῶν. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς μόλις ἐσχάτως ἤρχισε νὰ γίνηται γνωστόν, ὑπάρχουσι δὲ καὶ νῦν ἔτι ἀπέραντοι ἐκτάσεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐν μέρει ἤκαὶ ὅλως ἀνεξερεύνητοι. Ἡ τοιαύτη τῆς χώρας διαμόρφωσις δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν ποικιλίας περὶ τὸν φυσικὸν καὶ ἐθνικὸν βίον. Διὰ τοῦτο οὔτε εἰς τὸ βασίλειον τῶν φυτῶν, οὔτε εἰς τὸ τῶν ζῴων καὶ εἰς τὰς διαφοροὺς ὁμοεθνίας παρουσιάζονται ποικιλία ἀναπτύξεως. Ὁ φοῖνιξ καὶ ἡ κάμηλος εὐρίσκονται ὁμοίως πανταχοῦ τῆς ἠπείρου, αἱ δὲ φυλαὶ μετ' ἐλαχίστων παραλλαγῶν λαλοῦσι γλώσσας διαλεκτικῶς μόνον διαφερούσας πρὸς ἀλλήλας. Ἐκεῖ μόνον, ἔνθα τὰ κράσπεδα βρέχονται ὑπὸ Εὐρωπαϊκῶν ἢ Ἀσιατικῶν θαλασσῶν καὶ αἱ παραλίαι εἶναι ἀπέναντι πεπολιτισμένον χωρῶν, κατ' ἐξοχὴν δὲ κατὰ τὸ ΒΑ. ἀνεπτύχθη ἴδιος πολιτισμὸς συντείναντος εἰς τοῦτο καὶ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ συστήματος τοῦ Νείλου. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἐπικρατεῖ πατριαρχικὴ τις κατάστασις κοινωνιῶν ἀπολιτίστων καὶ ἀνεπιτηδείων εἰς

ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν. Ἡ Ἀφρικὴ τέλος ὑφίσταται πανταχόθεν τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ διὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν κτήσεων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα σχεδὸν ὅλης τῆς Ἀφρικῆς πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς τροπικόν. Ἡ μέση θερμοκρασία εἶναι σχεδὸν πανταχοῦ πλεόν τῶν 20°. Κατωτέραν ἐτησίαν θερμοκρασίαν ἔχουσι μόνον αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος, ἡ χῶρα τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ ἡ Δ. ἀκτὴ ἀπὸ 15° ν. πλάτους πρὸς Ν. οὐδέποτε ὅμως τὸ θερμόμετρον κατέρχεται ὑπὸ τοῦς 15°. Ἡ ἐτησία διακύμανσις ὡς εἰς πάσας τὰς τροπικὰς χώρας εἶναι μικρά. Ἡ ἡμερησία τούναντίον μεγάλη. Ἐν Σαχάρα τὴν ἡμέραν ἐνίοτε εἶναι 40° καὶ πλεόν, ἐν ᾧ τὴν νύκτα κατέρχεται κατώτερον τοῦ σημείου τῆς ψύξεως.

Φυτά. Ἡ χλωρίς τῆς τροπικῆς χώρας εἶναι πτωχὴ εἰς εἶδη ἐν σχέσει πρὸς ἄλλας τροπικὰς χώρας. Πόαι καὶ κάλαμοι (3—4 μ.). Διὰ τοῦτο ἐπικρατεῖ ὁ τύπος τῶν στεππῶν. Ὑστεροῦσι τὰ παρθένα δάση παραβαλλόμενα πρὸ τὰ τῆς Τροπικῆς Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, οὐχ ἤττον ἢ βλάστησις παρουσιάζει ἕκτακτον μεγαλοπρέπειαν. Πλὴν τῶν φοινίκων καὶ βανκνεῶν, κοκοφοίνικες, ἐλαιοφοίνικες, βουτυρόδενδρα, κομμιοφόροι ἀλακίαι, τὸ γιγαντῶδες Βαοβᾶδ (Ἄδανσονία), κάκτοι, πέπερι κλ. εἶναι πυκνότατα. Ἡ καφέα εἰς τὴν Ἀβθησυνίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, εἶναι αὐτοφυής. Εἰς τὰς ὁάσεις τῆς Σαχάρας ἐσπεριδοειδῆ καὶ ὕποροφάρα. Δημητριακὰ ἄφθονα, βάμβαξ, ἡ ἄμπελος μόνον εἰς τὰ βορειότερα καὶ νότια καὶ ἡ ἐλαία.

Ζῷα. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ φυτὰ τὰ ζῷα παρουσιάζουσι μεγάλην ποικιλίαν εἰδῶν. Ὁ Ἀφρικανικὸς ἐλέφας (ἐλεφαντόδους), ὁ ῥινόκερος (μονόκερος καὶ δίκκερος), ὁ ἵπποπόταμος, ὁ Καφρικὸς βούβαλος καὶ ἡ θαυμασίη Καμηλοπάρδαλις. Ἀντίλοpes πλούσιοι εἰς ἄτομα καὶ εἶδη. Ἡ εὐλύγιστος δορκάς, ὁ Γνοῦ. Ἀγρια εἶδη ἵππων ῥαβδωτῶν (Ζέβρας καὶ Κουάγος), ὁ Λέων, ἡ λεοπάρδαλις, πολλὰ εἶδη ὑαινῶν, ὁ θῶς. Πολυάριθμοι πίθηκοι (ὁ Χιμπαντζῆς καὶ ὁ Γορίλλας μόνον εἰς τὰ παρθένα δάση τῆς Δ. Ἀφρικῆς). Ὁ Γύψ, λίαν ὠφέλιμος διὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν θνησιμαίων. Ἡ στρουθοκάμηλος, ἥς τὰ λευκὰ πτερὰ ἀποτελοῦσι σπουδαιότατον ἐμπόριον. Ὁ Γερανοθήρας γύψ ἢ γραμματεὺς χρήσιμος διὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν ὄφειων. Ἀναρίθητα νηκτικὰ καὶ ἐλοχαρῆ πτηνὰ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας (Φοινικόπτερος, Πελεκάν κλ.). Ψιττακοὶ πολλοί. Ἐν Γουίνεξ ὁ πολυμαθὴς φαῖς ψιττακός. Κροκόδειλοι δεινοί. Ὅφεις δηλητηριώδεις. Γιγάντιοι ὄ-

φεις ἐν Γουινέα, ἔνθα τυγχάνουσιν ὑπὸ τῶν Μαύρων θείας λατρείας ! Ἐκ τῶν ἐντόμων οἱ Τερμίται ζῶντες ὡς οἱ ἡμέτεροι μύρμηκες ἀπὸ κοινοῦ (ἄρρενες, θήλειες, στρατιῶται κλ), οἰκοδομοῦσι φωλεὰς πολλῶν μέτρων ὕψους, ὑπονομεύουσι τὰς οἰκίας καὶ καταστρέφουσι τὴν ξυλείαν. Τρομερὰ εἶναι διὰ τινὰς χώρας τῆς Ν. Ἀφρικῆς ἡ μυῖα Τσέτσε, ἧς τὸ κέντημα εἶναι θανατηφόρον εἰς τὰ κατοικίδια. Ἐκ τῶν κατοικιδίων ἴδια τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν, ὁ ὄνος, εἶδος βοῦς καὶ τὸ παχύουρον πρόβατον. Καὶ ἡ ἡμετέρα ἡμέρος γαλῆ κατάγεται ἐκ τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ κάμηλος εἰσῆχθη κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα Μ. Χ. ὑπὸ τῶν Ἀράβων, ἐν ᾧ ὁ ἵππος ἤδη κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶχεν ἐπεκταθῆ καθ' ὅλην τὴν Β. Ἀφρικὴν. Μέγα ἐμπόδιον διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῆς τροπικῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ ἔλλειψις φορητῶν ζῴων. Διὰ τοῦτο παντὸς εἶδους φορτία καὶ ἄνθρωποι ἀκόμη μεταφέρονται δι' ἀνθρώπων.

Ἰουκτά. Σιδηρός, μόλυβδος (Ἀλγέριον). Χρυσὸς ἐν Γουινέα καὶ τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ, ἔνθα πλούσια ἀδάμαντωρυχεῖα, χρυσορυχεῖα, καὶ γαιανθρακωρυχεῖα.

Φυλαὶ καὶ ἐθνογραφικαὶ σχέσεις. Τὸ νότιον τμήμα κατέχουσιν οἱ Κόιν-Κόιν ἀποτελοῦντες ὁμοειδῆ φυλὴν. Οὗτοι διαιροῦνται εἰς δύο ομάδας, τοὺς Ὀττεντότους καὶ τοὺς Μπουσμαν Οἱ Μπουσμαν δὲν ἔχουσι μονίμους κατοικίας, ἀλλὰ περιέρχονται τὴν χώραν εἰς ομάδας ὡς κυνηγοί, εἶναι δὲ κατωτάτης ἀναπτύξεως λαός. Οἱ Ὀττεντότοι ἴστανται πολὺ ὑψηλότερον δειχθέντες ἐπιδεικτικοὶ κατὰ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἶναι κατὰ προτίμησιν ποιμένες καὶ ἔχουσι ἐν μέρει μονίμους κατοικίας. Αἱ σχῆμα κλιβάνου ἔχουσι καλύβαι αὐτῶν εἶναι χορτόπλεκτοι ἐν σχήματι κύκλου. Διὰ τοῦτο τὰ χωρία αὐτῶν ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν Ὀλλανδῶν Κράαλ (κύκλοι). Τὸ πλεῖστον τῆς Ἀφρικῆς, ἀπὸ τοῦ ποτ. Ὁράγγη πρὸς Ν. μέχρι τῆς Ν. Σαχάρας κατοικοῦσιν οἱ ὑπὸ τὸ ὄνομα Μαῦροι (Νέγροι) λαοί, ἔχοντες ἐνιαχοῦ σημαντικὰς διαφορὰς καὶ ἀποκλίσεις. Εἶναι Φετιχισταὶ καὶ διαιροῦνται εἰς δύο κύρια τμήματα : τοὺς Βαντοῦ καὶ τοὺς Σουδαναίους. Ὁ Ἰσημερινὸς ἀποτελεῖ περίπου τὸ ὄριον μεταξύ τῶν δύο, ἀν καὶ οἱ Βαντοῦ φθάνουσι πρὸς Δ. μέχρι τοῦ Καμερούν, ἐν ᾧ πάλιν ἡ λεκάνη τοῦ Κόγκου σχεδὸν ὅλη περιλαμβάνεται εἰς τὴν χώραν τῶν Σουδαναίων. Οἱ Βαντοῦ εἶναι μᾶλλον ἀνεπτυγμένοι τῶν Σουδαναίων, ἀνδριότεροι καὶ πολεμικώτεροι. Ἐχουσι τὸ βραχὺ ῥιπτόμενον ἀκόντιον. Γλωσσικῶς συνεννοοῦνται πάντες πρὸς ἀλλήλους.

Τὸ Β. τμημα κατοικοῦσιν οἱ Σημιῖται καὶ οἱ σωματικῶς καὶ γλωσσικῶς συγγενεῖς αὐτῶν Χαμιῖται, οἵτινες εἶναι οἱ ἀρχαιότεροι τῆς Β. Ἀφρικῆς κάτοικοι. Εἰς τούτους ἀνήκουσιν οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, ὁ ἀρχαιότατος ἕως πεπολιτισμένος λαὸς τῆς γῆς. Τούτων ἀπόγονοι εἶναι οἱ Κόπται, οἱ Φελλάχοι καὶ οἱ Βέρβεροι εἰς οὓς ἀνήκουσιν οἱ ἀρχαῖοι Νουμιῖται. Τὰ Σημιτικὰ φύλα ἐπέδραμον κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. Πρῶτον οἱ Φοίνικες ἰδρύσαντες ἀποικίας ἐν τῇ ΒΑ. Ἀφρικῇ (Καρχηδών). Ἐπειτα ἤλθον οἱ Ἀθησσύνιοι ἐκ τῆς Ν. Ἀραβίας (τὸ 1 ἢ 2 μ.Χ. ἔτος). Εἶτα κατὰ τὸν 7ον αἰῶνα εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἀφρικὴν ὁ μέγας τῶν Ἀράβων χεῖμαρρος. Ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων ἐπεκράτησε καθ' ὅλην τὴν ἀκτὴν τῆς Μεσογείου ἡ Ἀραβικὴ γλῶσσα. Οἱ Ἀραβες νῦν ἀποτελοῦσιν εἰς ὅλα τὰ κράτη τῆς Β. Ἀφρικῆς ἀνὸς τὸ πλεῖστον τοῦ πληθυσμοῦ, τοὐλάχιστον τὴν ἐπικρατοῦσαν τάξιν. Ἐπεξετάθησαν ἕμως καὶ πρὸς Ν. ὡς ἔμποροι μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς. Βραδύτερον ἢ Β. Ἀφρικὴ κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, Μογγολικοῦ φύλου. Ἐν Ἀφρικῇ πλὴν τῶν Σημιτῶν καὶ Χαμιτῶν ἀπαντῶνται καὶ τινες λαοὶ ἀποτελοῦντες περίεργον μετάβασιν ἀπὸ τούτων πρὸς τοὺς Μαύρους. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Σομαλοί, οἱ Γαλατοί, οἱ Νουβοὶ καὶ οἱ Φουῖλβοι ἢ Φελλάται, ἀρειμάνιος λαὸς ποιμένων κυριεύσας κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα τὸ πλεῖστον τοῦ δυτικοῦ καὶ κεντρικοῦ Σουδάν. Τελευταῖον στοιχεῖον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἀφρικῆς πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν οἱ Εὐρωπαϊκοὶ ἀποικοί, περισσότεροι πρὸς Ν. καὶ ἐν Ἀλγερίᾳ. Περὶ τοῦ πληθυσμοῦ πολλῶν χωρῶν δὲν ἔχομεν ἔτι ἀκριβῆ γνῶσιν.

Θρησκείαι. Οἱ κάτοικοι ὅλοι σχεδὸν τῆς Β. Ἀφρικῆς εἶναι Μωαμεθανοὶ διδαχθέντες τὸν Ἰσλαμισμὸν διὰ τῆς βομφίας κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Ἀράβων. Οἱ λοιποὶ εἶναι φετιχισταί. Εἰς τὸν χριστιανισμὸν ἀνήκουσι πλὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν, οἱ Ἀβυσσύνιοι, οἱ Αἰγύπτιοι, Κόπται καὶ οἱ Χόβας τῆς Μαδαγασκάρης. Ἐσχάτως ὁ χριστιανισμὸς διεδόθη καὶ παρὰ τοῖς Ὀττεντότοις καὶ τισὶ φύλοις τῶν Βαντοῦ.

Ἐν Ἀφρικῇ εἰ καὶ κατεστάλη ἡ ἐπικίχοντος ἐμπορία τῶν δούλων, ὑφίσταται οὐχ ἤττον ἔτι καὶ νῦν διενεργουμένη ὑπὸ Ἀράβων.

Πολιτισμός. Ὁ Εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς, (ἰδίᾳ Ἀγγλικός, Γαλλικός, Γερμανικός), βαίνει ἐκ τῆς περιφερείας εἰς τὸ κέντρον, μέλλει δὲ νὰ γείνη κύριος ἀπάσης τῆς ἡπείρου. Ἦδη κατὰσχευάζε-

ται ἡ μεγάλη ὁδός, ἣν θὰ πορευθῆ οὗτος, ὁ κεντρικὸς ἀπὸ Καπλανδίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν σιδηρόδρομος.

Δ'. ΑΜΕΡΙΚΗ

(39,200,000 □ χμ. 136,800,000 x)

Ἡ Ἀμερικὴ διαίρεται εἰς Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

(99,800,000 x.).

Διαίρεσις. Ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ περιλαμβάνονται ἡ Γροιλανδία, ἡ Βόρειος Βρετανικὴ Ἀμερικὴ, αἱ Ἠνωμέναι πολιτεῖαι τῆς Β. Ἀμερικῆς, τὸ Μεξικόν, ὁ μικραὶ δημοκρατεῖαι ἀνεξάρτητοι ἀπ' ἀλλήλων, μία Βρετανικὴ κτῆσις ἐπὶ τῆς Στερεᾶς καὶ αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι.

1. ΓΡΟΙΛΛΑΝΔΙΑ

2,170,000 □ χμ. 12,000 x.).

Ἡ Γροιλλανδία εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς. εἶναι δὲ κτῆσις τῆς Δανίας. Ἡ νῆσος καλύπτεται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ αἰωνίων πάγων καὶ μόνον κατὰ τὰ ΝΔ. εἶναι ἐλευθέρᾳ πάγων (88,000 □ χμ.) καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἑσκιμῶν ὁμοφάγων κατοικούντων τὸ μὲν θέρος ἐν σκηναῖς ἐκ δερμάτων, τὸν δὲ χειμῶνα ἐν καλύβαις χαμηλαῖς πλησίον τῆς ἀκτῆς. Οὗτοι εἶναι μικρόσωμοι, ῥυπαροί, λαίμαργοι καὶ ἄκακοι, δεξιότατοι δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν, τῶν ἐλκύνων καὶ λέμβων ἐξ ὀστέων ἰχθύων. Ἡ νῆσος ἔχει πενιχρὰν βλάστησιν, ἰδίᾳ Δ, ὅποθεν διέρχεται θερμὸν βεῦμα θαλάσσιον. Ζῶα μαστοσόρα ἔχει μόνον τὸν Τάρχνον καὶ τὸν μοσχοφόρον βοῦν καὶ τὴν λευκὴν ἄρκτον. Σμῆνη θαλασσίων πτηνῶν καὶ ἀφθονία ἰχθύων παρατηρεῖται (ἰδίᾳ κητῶν) ὡς ἡ τεραστία Γροιλλανδικὴ φάλαινα. Κατοικίδιον ζῶον ἔχουσι τὸν λυκοειδῆ κύνα ἀκούραστον κατὰ τὴν ὅλην τῶν ἐλκύνων. Τὰ πλοιάρια αὐτῶν συνίστανται ἐκ ξυλίνου σκελετοῦ ἢ ὀστεώδους ἐνδεδυμένου διὰ δέρματος φώκης.

Σειρὰ Δανικῶν ἀποικιῶν (13 ἐν ὅλῳ) ἐκτείνεται κατὰ τὸ Δ. τῆς νήσου, ὧν ἄξια λόγου εἶναι ἡ Χριστιανσάθη, ἡ Ἰουλιανσάθη, ἡ Φρειδερισχάθη. Οὐπεριβίκη, ἡ βορειοτάτη διαρκῶς κατακημένη ἀποικία (72 ³/₄ ὀβ. πλάτος). Πρὸς Δ. τῆς Γροιλλανδίας εἶναι ἡ νῆσος Δίσκο (7786 □ χμ.) μετὰ πλουσίων ἀνθρακωρυχείων, καταφύγιον φαλαινοθηρίδων. Ἡ Γροιλλανδία ἔχει σημασίαν ἐμπορικὴν διὰ τὸ λιπὸς ἐκ τῶν κητῶν, τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, τὰς σισύρας, τὰ πτερά, νεωστὶ

δὲ προσετέθη ἡ ἀνωρυκτικὴ ἐκμετάλλευσις τοῦ κρυσθίου, ὀρυκτοῦ, ἐξ οὗ παρασκευάζεται τὸ ἀργύριον (μέταλλον). Οἱ πλεῖστοι Ἑσκιμῶοι εἶναι Χριστιανοί.

2. ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΗ ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

(9 περίπου ἐκ. □ χμ. 5,290,000 κ.)

Θεῖσις. Μεταξὺ τοῦ Β. πηγ. ὠκεανοῦ, τῆς Ἀλάσκας, τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν.

Κόλποι. Ὁ Βαφίνειος. Ὁ Οὐδσώνειος καὶ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου καὶ πλεῖστοι ἄλλοι φέροντες τὸν τύπον τῶν φιορδῶν.

Νῆσοι. Βαφινία. Σούθκμπτον καὶ Νέα Φουλλανδία.

Χερσόνησοι. Βωθία, Φήλιξ, Μελβίλλη, Λαβραδωρίς, Νέα Βρουσβίκη καὶ Νέα Σκωτία.

Πορθμοί. Δάβις καὶ Οὐδσώνειος.

Ὅρη. Τὰ Βραχώδη ὄρη, τμήμα τῶν Κορδιλλιερῶν βαίνοντα ΒΔ.

Ποταμοί. Ὁ Μαικένζης. Ὁ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου.

Λίμναι. Αὗται καταλαμβάνουσιν ἐπιφανεῖαν ἔσση πρὸς τὰς Βρεταννικὰς νήσους. Αἱ τρεῖς μέγισται: Σουπέριερ, Μιχιγγάνη καὶ Ἰρώνη ἀποκλίνουσιν ἀπ' ἀλλήλων ῥιπιδσειδῶς, ἐν ᾧ αἱ δύο μικρότεραι: ἡ Ἡρία καὶ ἡ Ὀντάριος διευθύνονται ΒΑ. Αἱ 4 πρῶται εἶναι ἰσοῦφεῖς, ἡ Ὀντάριος εἶναι 100 μ. κτωτέρω. Ἐκ τῆς ἐκροῆς τῆς Ἡρίας πρὸς τὴν Ὀντάριον σχηματίζεται ὁ περίφημος καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα (50 μ.). Διῶρυξ μεγαλοπρεπῆς φρασσομένη παρακμάπτει τὸν καταρράκτην καὶ ἐνώνει τὰς δύο λίμνας. Ὁ Ἀγ. Λαυρέντιος παραλαμβάνει τὰ ὕδατα ὅλων τῶν λιμνῶν τούτων, ἔχει δὲ ἀνωθεν τοῦ Μοντρεάλ πλείστους καταρράκτας. Διὰ τοῦτο ἡ ἀτμοπλοία χρησιμοποιεῖ τὸν ἀριστερόθεν συμβάλλοντα Ὀτάβαν, εἶτα δὲ τὴν πρὸς τὴν Ὀντάριον βαίνουσαν διώρυχα. Κάτωθεν τοῦ Μοντρεάλ εἶναι προσιτὸς εἰς τὰ μεγαλύτερα πλοῖα, χύνεται δὲ χωνοειδῶς εὐρυνόμενος εἰς 60—70 χμ. στόμιον. ΒΔ. εἶναι σειρά λιμνῶν, ὧν ἡ Βιννιπέγη δέχεται τὸν ἐκ τῶν Βραχωδῶν ὀρέων πηγάζοντα Σασκχτσεβάνην, χύνεται δὲ διὰ τοῦ Νέλσωνος εἰς τὸν Οὐδσώνειον κόλπον. Αἱ λοιπαί, Τάρανδος, Ἀθαβάσκα, ἡ Μεγάλη τῶν Δούλων καὶ ἡ Μεγάλη τῶν Ἄρκτων χύνουσι τὰ ὕδατα αὐτῶν εἰς τὸν Μαικένζην.

Κλίμα. Ψυχρόν, ἰδίχ τὸ ΒΔ. τμήμα, ἐνθα πῆγνυται τὸ οἰνόπνευμα ἐντὸς τοῦ ὀματίου· τὸ ΒΑ. ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῆς Νορβηγίας.

Ἔδαφος. Ποικίλον. Τὸ ἐσωτερικὸν ἔχει μεγάλην ἀξίαν διὰ τὰ

δάση. (Υπάρχουσιν ελάται 135 μ. ύψους και 35 μ. περιφερείας). Το ΝΑ. είναι ἐξαίρετον πρὸς γεωργίαν. Ἔχει πρὸς τούτοις πλουσιώτατα στρώματα γαιανθράκων και σιδήρου και χρυσοῦ ἀκόμη. Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα (1 δισεκ. ἀξίας) εἶναι ξηλεία, δημητριακά, κτηνοτροφικά, (50 ἐκ. ζῶα σφαγῆς, ἔτι δὲ μοσχομύες, ἀλώπεκες, ἰκτίδες, σκυθικαὶ γαλαῖ, κάστορες κλ.), ἰχθύες, (μπακαλάος, σολωμός, βέγγαι, ἀστακοὶ κλ.) γαιάνθρακες, διφθέραι κλ. Πυκνὴ συγκοινωνία σιδηρ. και ἀτμοπλοικῆ μεσόγειος ἀποτελεῖ στοιχεῖον Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ (25 χ. πλοίων κυκλοφοροῦσιν ἐν ταῖς διάρῳξι).

Πολίτευμα. Ἡ χώρα ἀποτελεῖ αὐτόνομον συμπολιτείαν διοικουμένην ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ μετὰ βουλῆς και Γερουσίας· ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀγγλων, Γάλλων, Γερμανῶν και τινων Ἰθαγενῶν, δικαίρεται δὲ ἡ χώρα εἰς 7 νομοὺς και 4 ἐπαρχίας ἀποτελουσας τὴν ἄλλως Ἐπικράτειαν τοῦ Καναδᾶ. Αἱ λοιπαὶ χῶραι τῆς Β. Βρεταννικῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡ Νέα Φουλλανδία, αἱ Βερμουδαὶ νῆσοι και αἱ νῆσοι Ἅγιος Πέτρος και Μικελόν.

Πόλεις. Οἱτάβα 45 χ. κ. ἔδρα τοῦ γεν. διοικητοῦ. Μοντρεάλ 217 χ. κ. ἐπὶ ὠραίας ποταμονήσου σχηματιζομένης ὑπὸ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου και τοῦ Ὁτάβα, μετὰ πανεπιστημίου. Κουεβέκη 65 χ. κ. Τορόντον 140 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Χάμιλτον 50 χ. κ. Ἅγιος Ἰωάννης 40 χ. κ. ἐν τῇ νέᾳ Βρουσβίκη. Χάλιφαξ 45 χ. κ. ἐν τῇ νέᾳ Σκωτίᾳ. Οὐνιπέγη παρὰ τὴν λίμνην, Οὐεστμίνστερ και Βικτωρίζ ἐπὶ τῆς νήσου Βαγκουῆβερ (33 1/2 χ. □ χμ.) 15 χ. κ. Ἡ νῆσος Ἐδουάρδου πρωτ. Καρλοτάουν. ΒΔ. ἰδρῦθησαν φρούρια και πρακτορεῖα.

Πόλεις Νέας Φουλλανδίας. Ἀγ. Ἰωάννης 30 χ. κ. Ἡ νῆσος αὕτη εἶναι ἄμεσος κτήσις τῆς Ἀγγλίας, ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας 3000 χμ. Ἐν αὐτῇ ἀλιεύονται φῶκαι, γάδοι κλ. εἰς τεραστίας ποσότητας. (Μυθώδης ἀφθονία ἰχθύων κατὰ τὴν ΝΑ. Σύρτιν, 360 πλοῖα κατ' ἔτος Ἀγγλικά, Γαλλικά και Ἀμερικανικά κατὰ συνθήκην). Πλησίον εἶναι και αἱ νῆσοι Μπακαλάος, ἐν μέσῳ τῆς σύρτεως, (ἀλιεῖα τεραστία).

Ἐμπόριον. 60 ἐκ. ἐξαγωγικόν, (μπακαλάος, ἔλαιον φώκης, δέρματα φώκης, ἀστακοὶ ἐν κυτίοις) 10 — 12 ἐκ. εἰσαγωγικόν, (ζλευρα και ὑφάσματα διὰ τοὺς ἀλιεύοντας).

ΒΕΡΜΟΥΝΔΑΙ ΝΗΣΟΙ

50 □ χμ. 20 χ. κ.

Αί νῆσοι αὐται (365 ἐν ὄλῳ) ἀνήκουσιν εἰς τοὺς Ἄγγλους καὶ ἔχουσι πόλιν Χάμιλτον 12 χ. κ. Αἱ δὲ παρὰ τὴν Νέαν Φουλλανδίαν νῆσοι Ἄγ. Πέτρος καὶ Μικελόν (6 χ. κ.) εἶναι Γαλλικαί.

Αἱ Βερμουῦνδαι χρησιμεύουσιν ὡς ἀποθήκαι γιανθράκων, διότι εἶναι σταθμὸς μεταξὺ Καναδᾶ καὶ Δ. Ἰνδιῶν (Βαχχμαζίων νήσων). ἔχουσι δὲ δεξαμενὴν πρὸς καθαρισμόν τῶν πλοίων ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν προσκαλλωμένων ζωϋφίων. (Κίτρινος πυρετός). Εἰς τὴν Β. Βρεταννικὴν Ἀμερικὴν εἰσάγεται σπουδαία ποσότης σταφίδος.

3. ἩΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

9,212,000 □ χμ. 77,500,000 κ).

Θέσις. Αἱ ἠνωμέναι πολιτεῖαι ἐκτείνονται μεταξὺ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηρικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Β. Βρετ. Ἀμερικῆς, τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Χερσόνησοι. Ἡ Φλωρίς καὶ ἡ Καλλιφορνια.

Ἦσον. Τὰ Βραχῶδη ἀποτελοῦσι τὸ Δ. κράσπεδον. Τὰ Κασκάνια, ἡ Σιέρα Νεβάδα, τμήματα τῶν Κορδιλλιερών καὶ τὰ Ἀλεγγάνια μεμονωμένα.

Ποταμοὶ καὶ Λίμναι. ὁ δυτ. Κολοράδος εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνιας. Ὁ Ρίο-Γκράντε-ντέλ-Νόρτε εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, ὁ Μισισσιπῆς δεχόμενος ὑπὲρ τοὺς 60 παραπ. εἰς τὸν αὐτὸν κόλπον. Λίμνη εἶναι αἱ ἡ Καναδαῖσι, ἡ Ἰτάσκη καὶ ἡ Μεγάλη Ἀλμυρά.

Κλίμα. Ποικίλον εἰς τὰ διάφορα ἐκτεταμένα διαμερίσματα, ὁμοίως καὶ τὸ ἔδαφος καὶ τὰ προϊόντα.

Θρησκεία. Τῶν διακυρτωμένων.

Γλῶσσα. Ἀγγλική.

Παιδεία. Ἐν μεγίστῃ ἀκμῇ.

Ἐμπόριον. Ὑπὲρ τὰ 10 δισεκ. φρ. Ἐμπορικὸν ναυτικὸν 24,000 πλοῖα, ὧν 7,000 ἀτμόπλοια. Κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Συγκοινωνία. Τελειοτάτη 307,000 χμ. σιδηρ. (συνεχῶς δὲ κατασκευάζονται). Διώρυχες πλεῖσται.

Στρατός 120 χ. ἐν εἰρήνῃ. 10 ἐκ. ἐν πολέμῳ. **Στόλος** 135 πλοῖα, ὧν 22 θωρηκτά.

Δάση. Τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς χώρας εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ δασῶν (3 δισεκ. φρ. ἐτησίως).

Φυσικὸς πλοῦτος. — **Κάτοικοι.** Αἱ Ἠνωμένοι πολιτεῖαι ἴστανται εἰς ὕψος μορφώσεως τὸ αὐτὸ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν πρὸς τὰ μάλιστα πεπολιτισμένα κράτη τῆς Εὐρώπης. Διάφοροι περιπτώσεις συνέτειναν εἰς τὰς μεγάλας προόδους τῆς χώρας. Ὁ φυσικὸς πλοῦτος εἶναι ἡ κυρία βάσις. Ἄπαν τὸ Α. μέρος ἔχει ἔδαφος εὐφορον, ἄρδευσιν ἄφθονον, σπουδαίας συνθήκας διὰ τὴν γεωργίαν. Ἐνεκα τῶν μεγάλων πρὸς Β. θερμομετρικῶν διαφορῶν παράγει ποικιλώτατα προϊόντα. Πρὸς Ν. βάμβαξ πρὸ παντός, (τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς, ἀξίας 1,300 ἐκ. φρ.). Ἐπειτα ἔρχονται αἱ χῶραι τοῦ ἀραβοσίτου καὶ τοῦ καπνοῦ (148 ἐκ. ὀκ.). Τέλος πρὸς Β. καὶ ΒΔ. αἱ χῶραι τοῦ σίτου, καὶ ἐν γένει τῶν δημητριακῶν, ὧν ἡ παραγωγή ὑπερβαίνει τὸ δισεκ. ἑκατολίτρων. Ἐπίσης εὐνοϊκαί εἶναι αἱ συνθήκαι διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι ἡ χώρα ἔχει ἐξαιρέτους λειμῶνας (150 ἐκ. τετράποδ). Οἱ ὄρυκτολογικοὶ θησαυροὶ εἶναι πλουσιώτατοι. Πρὸς Α. ἀπαντῶνται ἀνθρακοφόρα στρώματα τσαούτης ἐκτάσεως, ὅσον οὐδαμοῦ τῆς γῆς (500 χ. □ χμ. 180 ἐκ. τόν. ἐτησίως). Τοὺς ἀνθρακας συνοδεύει ὁ σίδηρος, δι' ἀμφοτέρων δὲ τούτων προήχθη τεραστίως ἡ μηχανουργικὴ βιομηχανία τῆς χώρας ἀμιλλωμένη πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν (260,000 ἐργοστάσια πάσης βιομηχανίας). Καὶ χαλκὸν καὶ ἄργυρον καὶ χρυσὸν ἐγκλείει ἡ χώρα. Πετρέλαια ἐκπέμπονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον σχεδὸν (6-7 ἐκ. τόν. ἐτησίως.). Κατὰ τὸν πληθυσμὸν ὑπερτεροῦσιν οἱ λευκοὶ καὶ τούτων πάλιν οἱ Ἀγγλοὶ, Ἴρλανδοί, Γερμανοί, Εὐρωπαῖοι ἐν γένει. Ἀλλὰ καὶ πάσης φυλῆς ἄποικοι εἶναι (500,000 ἐτησίως ὑπολογίζονται οἱ ἀποδημούντες εἰς τὰς Ἠνωμένας πολιτείας). Μαῦροι εἶναι περὶ τὰ 7 ἐκ. καὶ Ἰνδοὶ εἰς 250 χ. ῥώντες εἰς ὠρισμένα ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διχμερίσματα ὡς πλάνητες.

Πολίτευμα. Ὁμοσπονδιακὴ δημοκρατία ἐκ 47 πολιτειῶν καὶ 2 περιοχῶν. Αἱ πολιτεῖαι διευθύνουσι μόναι τὰ ἐσωτερικὰ αὐτῶν, αἱ περιοχαὶ διοικοῦνται ὑπὸ τῆς ὁμοσπονδίας, ἧς προίσταται πρόεδρος ἀνὰ τετραετίαν ἐκλεγόμενος. Τὴν νομοθετικὴν ἐξουσίαν ἀσχεῖ τὸ Κογκρέσσον διαιρούμενον εἰς τὴν βουλὴν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν γερουσίαν, (ἀντιπροσωπεῖαν τῶν κρατῶν ἰδίᾳ).

Πόλεις. Αἱ πόλεις τοῦ ἀπεράντου τούτου κράτους εἶναι πολὺ καὶ μεγάλαι, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῶν αὐξάνεται διαρκῶς, ἰδίᾳ

τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἡ πρόοδος αὐτῶν ἀπέβη γιγαντιαία.

α' Παρὰ τὸν Ἀτλαντικόν. Λοβέλλη 100 χ. κ. (ἐπιουρ-γεῖα, βαμβακουργεῖα πολλά, «Μάντζεστερ τῆς Ἀμερικῆς»). Μποστὸν 560 χ. κ. πατρίς τοῦ Φραγκλίνου μετὰ περιφήμου πανεπιστημίου καὶ ἐπιστημονικῶν ἐταιρειῶν, λιμὴν ἐμπορικώτατος, εἶναι εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κάρλς καὶ ἐνοῦται διὰ γεφυρῶν (1125 μ. καὶ ἑτέρας 500) μετὰ τῶν πόλεων Καίμπριτς καὶ Κάρλεστον. Νέα Ὑόρκη 3,500,000 κ. μετὰ τῶν προαστείων: Μπρούκλιν, Ἐρσεύ, Νιουάρκς καὶ Ὀμπὸκ ἐπὶ νήσου εἰς τὸ στόμιον τοῦ Οὐδσωνος, ὁ τρίτος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κόσμου. Ἐνοῦται μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ διὰ διωρῶ-νων καὶ σιδηροδρόμων (5 δισεκ. φρ. ἐτήσιον ἐμπόριον). Ἡ Μπρούκλιν συνδέεται μετ' αὐτῆς διὰ κρεμαστῆς γεφύρας (1879 μ. μήκους καὶ 40 μ. ὕψους ὑπὲρ τὴν θάλασσαν). Ζέρσεϋ-Σίτυ 170 χ. κ. Φιλαδέλφεια 1,400.000 κ. μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ ὕρμου Δελαγγοσάρη. Πιτσοῦργον 320 χ. κ. κέντρον ἐμπορίου λιθανθράκων καὶ πετρε-λαίου. Βασιγκτὼν 250 χ. κ. ἔδρα τοῦ προέδρου τῆς συμπολιτείας μετὰ πανεπιστημίου καὶ ἀστεροσκοπείου. Ἔχει τὸν Λευκὸν οἶκον, ἐν ᾧ διαμένει ὁ πρόεδρος. Κλέβελανδ 280 χ. κ. Μπάλτιμορ 500 χ. κ. Μπούφαλον 352 χ. κ. καὶ Ῥόσεστερ, μεγάλα κέντρα ἐμπορίου σι-τηρῶν. Νέα Αὐρηλία παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μισισσιπὴ 250 χ. κ. πρῶτον βαμβακεμπορεῖον. Ῥιχμόνδη 100 χ. κ. (μέγα ἐμπόριον ὀρύζης, καπνοῦ, ἀλεύρων κλ.). Αἱ Ν. Πολιτεῖαι ἔχουσι κλίμα νοσηρόν.

β'. Πόλεις ἐν τῷ κέντρῳ. Σικάγον (Τσικάγο) 1,800,00 κ. λιμὴν μέγιστος ἐπὶ τῆς λίμνης Μιχιγγάνης, (μέγιστον ἐμπόριον σι-τηρῶν καὶ χοίρων, κέντρον 30 καὶ πλέον σιδηροδρομ. γραμμῶν ὁ λιμὴν ἔχει κίνησιν 25 χ. πλοίων), ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ κόσμου εἰς σιτηρὰ καὶ κρέατα. Κιγκινῆτοι 326 χ. κ. ἀστεροσκοπεῖον περιφήμον καὶ μέγα ἐμπόριον χοιρίων κρεάτων (1—2 ἐκ. χοίρων σφάζονται ἐτη-σίως, καλεῖται Χοιρούπολις διὰ τοῦτο). Μιλβὼκ 285 χ. κ. Ἅγιος Παῦλος 135 χ. κ. Ἅγιος Λουδοβίκος 575 χ. κ. κέντρον συναντήσεως τῶν νοτίων σιδηροδρόμων. (Πλωτὴ διωρῶξ μέχρι Σικάγου). Μινεά-πολις, (ξυλεία καὶ μέταλλα). Διμβέρη, (μεταλλουργία). Ὁμάχα 150 χ. κ. ἐπὶ τῷ Μισουρῆ. Ἡ Φλωρίς κατὰ τὸ νότιον ἡμισυ εἶναι λι-μνώδης καὶ δασώδης.

Πόλεις ἐν τῷ Εἰθνηκῷ. Ἅγιος Φραγκίσκος 343 χ. κ.

κέντρον τῶν μεταλλευμάτων τῆς Σιέρας Νεβάδας, ἠνωμένος διὰ σιδηροδρομοῦ μετὰ τῆς Νέας Ὑόρκης (5 χ. χμ.). Ἐκ τῶν Δ. πολιτειῶν σπουδαιότερα εἶναι ἡ γεωργικὴ καὶ χρυσοφόρος Νέα Καλλιφορνία, ἐν ἧ ὁ χρυσοῦς εὐρίσκεται τόσον εἰς τὰ ὄρη, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ποταμοὺς πρῶτ, Σακραμέντον. Ἡ παλαιὰ Καλλιφορνία εἶναι ἡ μεγάλη χερσόνησος ἀνήκουσα εἰς τὸ Μεξικόν. Εἰς τὰς ἠνωμένας πολιτείας ἀνήκει καὶ ἡ κατάψυχρος Ἀλάσκα 30 χ. κ. Ἰνδῶν καὶ Ἑσκιμῶν, πολίχνη Σίτεια 1000 κ. Ἡ Ἀλάσκα ἐπωλήθη ὑπὸ τῶν Ῥώστων τῷ 1867 ἀντὶ 36 ἐκ. φρ. Ἐπίσης εἰς τὰς ἠνωμένας πολιτείας ἀνήκουσι καὶ αἱ Ἀλειούται νῆσοι μετὰ τὴν Ἀλάσκας καὶ Καμπτσιάτκας (4 κυρίως Ἀλειούτσι, 14 Ἀνδρεανῶφ, 3 Ποντικόνησοι καὶ 35 Ἀλωπεκόνησοι 5—6 χ. κ.).

Πολιτισμός. Αἱ ἠνωμέναι πολιτεῖαι φέρουσι πάντα τὰ στοιχεῖα ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ: Ἀστεροσκοπεῖα τέλεια, λιμένες τεχνητοί, πολυάριθμοι, φάροι, φανοί, σταθμοὶ μετεωρολογικοί, ἑταιρεῖαι ναυαγσωστικαί. Ὑδραυλικὰ ἔργα θαυμάσια. Γεωργία, κτηνοτροφία, βιομηχανία πρώτης τάξεως, ἐμπόριον τεράστιον, συγκοινωνία ἀνεφίκτου τελειότητος, παιδεία εἰς τὸν ὑπκτον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, διοικήσις ἀρίστη, δικαιοσύνη παροιμιώδης, δραστηριότης καὶ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα ὑπὲρ τὰ ὄρια τοῦ νοητοῦ καὶ τολμηροῦ διὰ πάντα τὸν ἄλλον κόσμον συνδυασμοῦ. Τὰ σπέρματα τοῦ γιγαντιαίου τούτου πολιτισμοῦ ἐκομίσθησαν ἐξ Εὐρώπης (Ἀγγλίας ἰδίως) διὰ τῶν ἀποίκων, ἀνεπτύχθησαν δὲ θαυμασίως εὐνοηθέντα ὑπὸ τοῦ κλίματος, τῆς θέσεως καὶ τῆς διαπλάσεως τῆς χώρας. Τὸ μέλλον προμηνύεται ἀριστον, ἐκπληκτικόν.

Τὰ Ἑλληνικὰ προϊόντα (σταφίς, ἐλαῖζι, ἔλαιον, οἶνος, σῦκα, ὄρυκτα κ.), εἰσάγονται εἰς τὴν ὁμοσπονδίαν μετ' ἐλπίδων ἀναπτύξεως ἐμπορίου ἀξίου λόγου κατὰ ταῦτα.

4. ΜΕΞΙΚΟΝ.

1,987,324 □ χμ. 13 ἐκ. κ.

Κόλποι. ὁ Καλλιφορνικὸς καὶ ὁ Μεξικανικὸς. **Ἦου.** ἡ Σιέρα Νεβάδα. **Δίμναι.** Χαπάλα καὶ Τλαχουκλίλα. **Ποταμοί.** ὁ Δ. Κολοράδος καὶ ὁ Ῥίο Γράντε. **Κλίμα.** Θερμότατον, ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρη. **Ἐδαφός.** Εὐφορον. **Προϊόντα.** Καπνός, ζάχαρον, βανίλλη, καφές, ἄργυρος, μαργαρίται, χρυσοῦς. **Βιομηχανία.** Ἡμελημένη. **Συγκοινωνία.** 15,000 χμ. σιδ. **Θρησκεία.** Καθολικὴ. **Γλῶσ-**

δα. Ἴσπανική. Ἐμπόριον. 400 ἐκ. φρ. Παιδεία. Ἐλάχιστα προηγμένη.

Κάτοικοι. Ἴνδοι καὶ μιγάδες. Μόνον 20 % λευκοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι σήμερον εἶναι Ἴνδοί. Δημοκρατικὴ ὁμοσπονδία εἶναι τὸ πολίτευμα τῆς χώρας.

Πόλεις. Μεξικόν 350 χ. κ. εἰς ὕψος 2000 μ. ἐν μέσῳ λιμνῶν καὶ χιονοσκεπῶν ἠφιστείων, ἐπὶ ἐξοχωτάτης θέσεως, διὰ τὴν ὁποίαν θεωρεῖται ἡ ὀραιοτάτη πόλις τῆς Ἀμερικῆς, ἔχει ὁδοὺς ἐστρωμένας καὶ μητροπολιτικὸν νεκρὸν κατάπλεον χρυσοῦ ἀργύρου καὶ ἰαμαμάτων. Πουέβλα 90 χ. κ. Βερακρούζη 180 χ. κ. λιμὴν ἐξοχος «πόλις τῶν νεκρῶν» διὰ τὸν κίτρινον πυρετὸν. Γουαδαλαχάρα 85 χ. κ. (μεταλλεῖα χρυσοῦ). Κερέταρον 30 χ. κ. (τουφεκισμὸς Μαξιμιλιανοῦ 1867). Γουαναξούατον 55 χ. κ. Ἅγιος Λουδοβίκος Ποτόσης 70 χ. κ. (μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου). Ἀκαπούλκον ἐν τῷ Εἰρηνικῷ, λιμὴν ἐμπορικὸς. Μερίδα 30 χ. κ. ἐπὶ τῆς χερσον. Ὑακουτάνης.

Πολιτισμὸς. Τὸ Μεξικὸν ὑπόκειται ἀμέσως εἰς τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ἀμερικανικοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἐξάρτημα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν· διὸ καλεῖται «Ἰνδία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν».

5. ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ

α' **Γουατεμάλα** (125 χ. □ χμ. 1,500,000 κ.) πρωτ. ὁμών. 70 χ. κ. (Ἄγγουα, τρομερὸν ἠφιστεῖον 3753 μ.). Ἐχει πολλὰς λίμνας ἐν αἷς 40 νησίδες.

β' **Σαλβαδόρ** σεισμοπαθὴς (Ἅγιος Ἰωσίας (21,070 □ χμ. 700 χ. κ.) πρωτ. ὁμών. 50 χ. κ.

γ' **Χονδουρά** (119,820 □ χμ. 400 χ. κ. πρωτ. Τεγουσι-κάλπα 15 χ. κ.

δ' **Νικαράγουα** (123,950 □ χμ. 300 χ. κ.) πρωτ. Μανάγουα 20 χ. κ.

ε' **Κόστα-Ρίκα** (54,070 □ χμ. 200 χ. κ.) πρωτ. Ἅγ. Ἰωσίας 20 χ. κ. ἡ μάλιστα πεπολιτισμένη τῶν χωρῶν τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς.

Βρετανικὴ κτῆσις. ΒΔ. Γουατεμάλας εἶναι ἡ Χονδουρά (20,000 □ χμ. 35 χ. κ.) πρωτ. Βελίτση 7 χ. κ. ἄφθονα δάση.

Αἱ Κ. δημοκραταὶ ἔχουσι κλίμα ὑγρὸν καὶ θερμότατον. Τὰ φυτικὰ προϊόντα εἶναι ἄφθονα, (φοίνικες, ἔβενος, ῥητῖναι, φαρμακευτικὰ

φιντά, Βραζιλιανόν ξύλον, ἀραβόσιτος, κυρία τροφή τῶν κατοίκων, ὄσπρια, βανάναι, ἐσπεριδοειδή, σταφυλαί, καφές, ζαχαροκάλαμον, Ἰνδικόν, βάμβαξ καὶ κακάον.). Μεταλλικά. Χρυσός, ἄργυρος, σίδηρος, χαλκός, γαιάνθρακες. Βιομηχανία. Νηπιώδης. Ἐμπόριον. 200 ἐκ. φρ.

6. ΔΥΤΙΚΑΙ ἸΝΔΙΑΙ

Θέσις κλ. Ἀπὸ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὀρινόκου ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι ἠφαιαιστειογενεῖς ἢ κοραλλιογενεῖς καλούμεναι Δυτικαὶ Ἰνδίαι, διότι ἐπιστεύθη κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῶν, ὅτι ἀπετέλουν μέρος τῶν ἐν Ἀσίᾳ Ἰνδιῶν. Ἀποτελοῦσι τρεῖς συστάδας: τὴν τῶν Βαχαμαίων, τὴν τῶν μεγάλων Ἀντιλλῶν καὶ τὴν τῶν μικρῶν Ἀντιλλῶν. Εἶναι πᾶσαι εὐφορώταται καὶ ἀποτελοῦσι κτήσεις Εὐρωπαϊκὰς πλὴν τῆς Ἀίτης. Οἱ κάτοικοι κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ εἶναι Μαῦροι καὶ μιγάδες, οἱ λοιποὶ Εὐρωπαῖοι.

α. ΒΑΧΑΜΑΙΑΙ ἢ ΔΟΥΚΑΪΑΙ

(113,960 □ χμ. 52 χ. κ. 620 νῆσοι καὶ 3 χ. σκόπελοι),

Νῆσοι κοραλλιογενεῖς ΒΑ. Κούβας, Ἀγγλικαί. Σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ Νέα Πρόνοια (Προσιδένη) καὶ ἡ Γουαχανή, ἡ πρώτη, ἣν ἀνεκάλυψεν ὁ Κολόμβος (12 Ἰβρίου 1492) ὀνομάσας αὐτὴν Σάν-Σαλβαδὼρ (ἄγιον Σωτήρα). Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ συστάς Καίκα 26 χ. κ. ἀλιέων.

β. ΜΕΓΑΛΑΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ

(216,262 □ χμ. 4,800,000 κ. 4 μεγάλα).

1) **Κοῦβα** (121,800 □ χμ. 1,750,000 κ.) ἡ μεγίστη καὶ εὐφορώτατη, ἡ βασιλις τῶν Ἀντιλλῶν παράγουσα ζάχαρον, καφέν καὶ τὸν ἀριστον καπνὸν τοῦ κόσμου. Ἡ νῆσος κατέστη ἀνεξάρτητος τῆ βοήθειᾳ τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, διατελεῖ δὲ ὑπὸ τὴν διοικητικὴν διεύθυνσιν τούτων πρωτ. Ἀθήνα 200 χ. κ. ἔνθα ὁ τάφος τοῦ Κολόμβου ἔχει πανεπιστήμιον, βοτανικὸν κήπον, ἀστεροσκοπεῖον, μεγίστην βιομηχανίαν καπνοῦ (ποῦρα κλ.) Σαντιάγον 70 χ. κ. κλ.

2) **Ἰαμαϊκή** (10,869 □ χμ. 600 χ.κ.) Ἀγγλική, πρωτ. Κιγγξτόουν 50 χ.κ. (ἀπόσταξις ἀρίστου ρουμιῦ ἐκ ζαχαροκάλαμου). Ἐν τῇ νήσῳ τὴν ἡμέραν ἐπικρατεῖ μεγίστη θερμότης, τὴν νύκτα μέγιστον ψυχρός, (κίτρινος πυρετός).

3) **Πορτορικόν** (9,315 □ χμ. 806 χ. κ.) Διοικεῖται ὡς ἡ Κοῦβα, παράγει καφέν καὶ καπνὸν ἀνήκουσα εἰς τὰς Ἠνωμένας πολι-

τείας πρωτ. Ἄγ. Ἰωάννης 32 χ. κ. Πόνση 40 χ. κ. Ἄγιος Γερμα
νός 30 χ. κ.

4) Ἄϊτη (77,257 □ χμ. 1,650,000 κ.). Αὕτη ἐκλήθη ὑπὸ
τοῦ Κολόμβου Ἰσπανιόλα, διαιρεῖται δὲ εἰς δύο ἀνεξαρτήτους ἀπ' ἀλ-
λήλων δημοκρατίας: τῆς Ἄϊτης (28,675 □ χμ. 1,000,000 κ.) πρὸς
Δ. πρωτ. Πόρτο Πρένς, (ὁ λιμὴν τοῦ Πρίγκηπος) 50 χ. κ. (Τὰ $\frac{9}{10}$
Μαῦροι κωθρότατοι). καὶ τοῦ Ἄγιου Δομίγου πρὸς Δ. πρωτ. ὁμώνυμος
20 χ. κ.

γ. ΜΙΚΡΑΙ ΑΝΤΙΛΛΑΙ
(11,365 □ χμ. 1,000,000 κ.).

Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι πολυάριθμοι, κεῖνται δὲ ἡμικυκλικῶς πρὸ
τοῦ Καραϊβικοῦ πελάγους, ἀνήκουσι δὲ ὡς ἀκολουθῶς.

1) Ἀγγλικαί. Ἀνεγάδα, Βίρζεν, Γόρδα, Τόρτολα, Ἀντίγουα,
ἔγ. Χριστόφορος, Μοντσερρά, Βάρβαδος, Ἀγγουίλα, Δομινίκη, ἀγία
Λουκία, Ἄγ. Βικέντιος, Γρανάδα, Γραναδίται, Βάρβουδ, Ταβάγος
καὶ Τρι니다τή.

2) Γαλλικαί. Γουαδελούπη, Μαρτινίκα, Μαρί Γαλάντ, Δεξι-
ράδ, Μικρὰ γῆ, Ἄγιοι, τὸ Β. τμήμα τοῦ ἄγ. Μαρτίνου καὶ ἔγ.
Βερβολοματός.

3) Ὀλλανδικαί. Ὀρούμπα, Κιουρασώ, Μποναίρ, ἔγ. Εὐ-
στάθιος, ἔγ. Σάββας καὶ τὸ Ν. τμήμα τοῦ ἄγιου Μαρτίνου.

4) Δανικαί. Ἄγιος Σταυρός, ἔγιος Θωμᾶς, ἔγιος Ἰωάννης.

5) Βενεζουέλας. Ρόκα, Ὀρχίλλια, Τορτούγα, Μαργαρίτα.

Αἱ Δ. Ἰνδία φέρουσι χαρακτηριστὰ γεωργικόν. Ἔχουσι σχεδὸν δι-
αρκές ἔαρ· διὸ ἡ βλάστησις βοηθεῖται ὑπὸ τῆς θερμότητος καὶ ὑγρα-
σίας. Εὐλεία οἰκοδομῆς καὶ βαρῶν ἄφθονος, ζαχαροκάλαμον, καφές,
καπνός, κακάον, ἀρωματικὰ φυτά. Βιομηχανία μικρά. Συγκοινωνία
ἐπίσης. Ἐμπόριον ὑπὲρ τὰ 2 δισεκ. φρ.

6. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ
(18 ἔκ. □ χμ. 37 ἔκ. κ.)

Διαίρεσις. Ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ περιλαμβάνονται 10 δημο-
κρατίαι καὶ 3 εὐρωπαϊκαὶ κτήσεις.

1. ΚΟΛΟΜΒΙΑ
(1,330,880 □ χμ. 3,320.000 κ.)

Ἡ χώρα ἐκαλεῖτο μέχρι τοῦ 1861 Νέα Γρανάδα, κεῖται δὲ εἰς

τὴν ΒΔ. γωνίαν τῆς Ν. Ἀμερικῆς κατέχουσι καὶ μέρος τῆς κεντρικῆς ἐν ᾧ ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμαῦ (75 χμ.). Παράγει καφέν, καπνόν, ζάχαρον. Πρωτ. Βογοτᾶ 100 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου καὶ ἐπίγειου Χόνδου ἐπὶ τοῦ πλοῦτου ποτ. Μαγδαληνῆ. Καρθαγένη 12 χ. κ. Παναμαῦ 30 χ. κ.

Ἡ Κολομβία ἔχει δάση πολυτιμότερα· διὸ ἡ ἀξία αὐτῆς ἔγκειται εἰς τὸν φυτικὸν κόσμον καὶ εἰς τὰ μέταλλα. Οἱ πῖλοι τοῦ Παναμαῦ πλέκονται ἐξ ἰνῶν εἶδους τινὸς φοίνικος.

2. ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

(1,027,000 □ χμ. 2,400,000 κ.)

Ἡ Βενεζουέλα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὁρινόκου καὶ εἶναι εὐφοροτάτη. Ἐκλήθη μικρὰ Βενετία ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν διὰ τὰς ἐπὶ πασσάλων οἰκίας τῶν Ἰνδῶν. Πρωτ. Καρκαάση 75 χ. κ. Βαλεντία 40 χ. κ. Πόρτο-Καβέλλα, ἐπίγειον Βαλεντίας. Μαρακάιβον 35 χ. κ. παρὰ τὴν ὁμών. λιμνοθάλασσαν. Τῆ Βενεζουέλα ἀνήκουσι καὶ αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι Ἀντίλλαι, καθὼς καὶ αἱ νησίδες Ἄβες (τῶν πτηνῶν 165 χμ. μακρὰν) μετὰ ἀφθόου γουανό.

Τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν Κολομβίαν ἀξίαν ἔχει ἡ Βενεζουέλα.

3. ἸΣΗΜΕΡΙΝΙΑ

(299,600 □ χμ. 1,200,000 κ.)

Ἡ χώρα καλεῖται οὕτω, διότι κεῖται εἰς τὸν Ἰσημερινόν. Παράγει γεώμηλα, καφέν, καπνόν, κακάον, ἀρχαίοσιτον, χρυσόν, ὑδράργυρον, σίδηρον, κασίτερον, χαλκόν καὶ μόλυβδιν. Πρωτ. Κούιτον 90 χ. κ. (αἰεὶ θάλλουσα πόλις), πρὸς Β. τοῦ ἠφαιστείου Κοτοπαξίου. Ἐν αὐτῇ κειμένη 3000 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης διαρκεῖ αἰῶνιον ἔαρ, ἀλλὰ καὶ σεισμοὶ δεινοὶ ἐπισυμβαίνουσι. Εἰς τὴν Ἰσημερινίαν ἀνήκουσι καὶ αἱ νῆσοι Γουαλαπάγαϊ ἢ τῶν Χελωνῶν, ἐν αἷς 2 χ. ἠφαιστεία ἐσβεσμένα, (πλήθος χελωνῶν καὶ ἄλλων παραδᾶζων ζώων), 1000 χμ. ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, 11 μεγάλαι καὶ πλεῖστα μικραὶ, μεγίστη Ἀλμπεμάρλ.

4. ΠΕΡΟΥΙΑ

(1,169,000 □ χμ. 4,540,000 κ.)

Ἡ χώρα κεῖται πρὸς Ν. τῆς Ἰσημερινίας, ἔχει ποτ. τὸν Μαραμόν, τὸ πρῶτον ρεῖθρον τοῦ Ἀμαζονίου καὶ λίμνην τὴν Τιτικάναν, ἐν ᾗ πολλαὶ νησίδες καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Κλίμα θερμὸν καὶ

ἔδαφος εὐφορον. Προϊόντα δὲ νίτρον, ζάχαρον, καφές, φλοιὸς κίνας, γεώμηλα ἔρια κλ. χρυσὸς χαλκὸς καὶ γουανό (κόπρος πτηνῶν)· πρωτ. Λίμα 105 χ. κ. μετὰ οἰκιῶν μονωρόφων διὰ τοὺς σεισμοὺς καὶ ὀδῶν εὐθειῶν, ἐν μέσῳ δὲ κήπων. Καλάον 30 χ. κ. Κοῦσκον 23 χ. κ. Ἄρεκίπα 35 χ. κ. Πρὸς Ν. Καλάου εἶναι αἱ νῆσοι Γουανό (3), ἐξ ὧν ἐξορύσσεται ἡ ὀμῶν. κόπρος θαλασσοβίων πτηνῶν σωρευθεῖσα εἰς ὄρη διὰ τῶν αἰῶνων καὶ χρησιμεύουσα ὡς λίπασμα.

5. ΒΟΛΙΒΙΑ

(1,334,000 □ χμ. 2,320,000 κ.)

Ἡ χώρα ἔχει κλίμα καλὸν καὶ ἔδαφος εὐφορον, ἐκ δὲ τῶν κατοίκων 250 χ. εἶναι Ἰνδιᾶνοι. Πρωτ. Σούκρη (Τσουκισάκκα) 27 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Λαπάζη 50 χ. κ. καὶ Ποτόσα 18 χ. κ.

Αἱ τρεῖς ἀνωτέρω δημοκρατίαι καλοῦνται «χώρα τῶν Ἄνδεων», εἶναι δὲ πλούσιαι εἰς φυτικά καὶ μεταλλικὰ προϊόντα.

6. ΧΙΛΗ

(760,000 □ χμ. 3,100,000 κ.)

Ἡ Χιλὴ εἶναι ἡ μᾶλλον πεπολιτισμένη ἐκ τῶν νοτίων δημοκρατιῶν. Ἐχει κλίμα γλυκὺ, ἀλλὰ νοσηρόν, ἕνεκα τοῦ ὀπίου βαθύ γῆρας δὲν παρατρεῖται εἰς τοὺς κατοίκους. Θεωρεῖται ἡ πρώτη χαλκοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, ἔχει πολλὰ ἠφαίστεια ἐπὶ τῶν Ἄνδεων, πρωτ. Σαντιᾶγον 256 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Βαλπαράϊσον 130 χ. κ. ἐπίγειον σιδηρ. συνδεόμενον μετὰ τῆς πρωτ. Κοντιφιόνη 40 χ. κ. κλ. Εἰς τὴν Χιλὴν ὑπάγονται καὶ αἱ νῆσοι Χιλόαι ἔχουσαι πλούσια στρώματα Γουανό, ἡ τοῦ Φερδινάνδου, ἡ τοῦ Πάσχα καὶ μέρος τῆς γῆς τοῦ Πύρος καὶ τῆς Παταγονίας, πρωτ. Ποῦντα Ἄρένας.

Ἡ Χιλὴ παρουσιάζει ἀντίθεσιν πρὸς τὰς τροπικὰς χώρας. Εὐρίσκομεν ἐν αὐτῇ ἀναλογίαν πρὸς τὰς εὐκράτους τῆς Μεσογείου τῆς Εὐρώπης χώρας. Ἐχει πυκνὴν συγκοινωνίαν σιδηροδρομικὴν καὶ ἐμπόριον ὑπὲρ τὰ 500 ἐκ. φρ. ἢ 400 ἐκ. φρ., ἐνεργεῖ ἡ Ἀγγλία.

7. ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

(2,875,400 □ χμ. 4,950,000 κ.)

Ἡ χώρα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Λαπλάτα καὶ τῶν παραποτ. αὐτοῦ (Ὁμοσπονδία τοῦ Λαπλάτα), εἶναι χώρα εὐφορωτάτη μετὰ πυκνῆς συγκοινωνίας. Συρρέουσιν εἰς αὐτὴν πολλοὶ ξένοι. Πρωτ. Μπουένος Ἄϊρες (καλοὶ ἄνεμοι) 780 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου, ἡ πολυανθρω-

ποτάτη πόλις τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Λαπλάτα 45 χ. κ. Ροζάριον 55 χ.κ. Κόρδοβα 65 χ.κ. Τουκουμάνη 45 χ.κ. Ἡ Ἀργεντινὴ κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Παταγονίας καὶ τὸ ἥμισυ τῆς γῆς τοῦ Πυρός. Καὶ ἡ μὲν Παταγονία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἔρημος σποράδιον κατοικουμένη (5 χ. κ.) ὑπὸ τῶν Πεσχεραίων, ἰθαγενῶν, ἡμιαγρίων, ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ γυμνῶν, ἀσχολουμένων εἰς τὴν θήραν καὶ ἀλιεῖαν. Πρὸς Ν. δὲ τῆς Παταγονίας εἶναι ἡ συστάς τῶν νήσων τῆς γῆς τοῦ Πυρός, (11 μεγάλαι καὶ πλείους τῶν 30 μικραὶ. Μαγγελάνειον Πολύνησον) χωριζομένη διὰ τοῦ Μαγγελανείου πορθμοῦ οὐδετέρου καὶ κατοικουμένη ἐπίσης ὑπὸ ἡμιαγρίων (8 χ.) ἀλιέων. Ἡ μεγαλυτέρα «Νότιος χώρα τοῦ βασιλέως Καρόλου» (48,144 □ χμ. ἔχει ὄρη χιονοσκεπῆ Δάρβιν καὶ Σαρμιέντο (2100 μ.). Φάλκιναι, φῶκαι, θαλάσσιοι λέοντες, πτηνά, ὄστρακόδεσμα κλ. Ναβαρρίνον, Χόστη, Γορδόνη καὶ ἡ νοτιωτάτη Ὀρνη, ἐξ ἧς καὶ τὸ ἀκρωτ. Ὀρνον.

Πρὸς Α. τοῦ Μαγγελανείου κείνται ἄξενοι καὶ ἔρημοι νῆσοι Μαλουίνας ἢ Φακλανδικαὶ καλούμεναι καὶ εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς ἀνήκουσαι, χρησιμεύουσαι δὲ ὡς σταθμὸς διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν φαλαινῶν. Ἀξία λόγου ἢ Γεωργία παγοσκεπῆς.

8. ΠΑΡΑΓΟΥΑΝ

(253,100 □ χμ. 440,000 κ.)

Ἡ Παραγουάη παράγει τέιον, ἀραβόσιτον, ξυλείαν καὶ ἔχει ὅλα τὰ μέταλλα, συγκοινωνεῖ δὲ μετὰ τῆς θαλάσσης διὰ τῶν ποτ. αὐτῆς Παράνα καὶ Παραγουάη. Καλεῖται Μεσοποταμία τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Πρωτ. Ἀσπενσιὸν 50 χ. κ. (Ἀνάληψις).

9. ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΝ

(186,920 □ χμ. 830.000 κ.)

Αὕτη χωρίζεται τῆς Ἀργεντινῆς διὰ τοῦ ποτ. Οὐρουγουάη καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Πρωτ. Μοντεβίδεον 220 χ. κ.

Ἡ Ἀργεντινὴ, ἡ Παραγουάη καὶ ἡ Οὐραγουάη λέγονται κράτη τοῦ Λαπλάτα. Αἱ δημοκρατίαι αὗται ἔχουσι δάση ἄφθονα καὶ γῆν καλλιεργήσιμον ἐκτεταμένην, ἀλλ' ἐξ αὐτῆς τὸ $\frac{1}{6}$ καλλιεργεῖται ἐλλείψει χειρῶν. Παράγουσιν οὐχ ἥττον 3 ἐκ. ὀκ. σίτου καὶ ἀραβόσιτου, ζαχαροκάλαμον, καπνὸν κλ. καὶ τρέφουσιν ὑπὲρ τὰ 100 ἐκ. τετράποδα (80 ἐκ. προβάτων). Τῶν Μεταλλικῶν ἡ ἀξία (χρυσοῦ, ἀργύρου), ἀνέρχεται εἰς 2 περίπου ἐκ. φρ. Ἐμπόριον. 1300 ἐκ. φρ.

10. BRAZILIA

(8,340,000 □ χμ. 14,400,000 κ.)

Αὕτη κατέχει τὸ Α. ἤμισυ τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Ἀμαζονίου (πολυδροτάτου ποτ. τῆς γῆς) καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ. Εἶναι εὐφροωτάτη. Οἱ κάτοικοι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι Πορτογαλικῆς καταγωγῆς ὡς καὶ ἡ γλῶσσα. Ἔχει πλουσιώτατα δάση καὶ ἐξάγει ἀδάμαντας, ξυλείαν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, μύλυθον. Πρωτ. Ρίον-Ἰανέιρον (Ρίο-Ντό-Χανέιρο), 525 χ. κ. μετὰ μοναδικῷ λιμένος. (Ἐμπόριον ἀδαμάντων καὶ καφέ, οὗ παράγει τὰ $\frac{3}{7}$ τοῦ ὅλου). Βαχία 170 χ. κ. λιμὴν θκυμάσιος, ἐν τῷ ὄρμῳ τοῦ ὁποίου κεῖνται 107 νησιῶδες κατάφυτοι, ἔνθα νύσταθμος καὶ ναυπηγεῖα. Περναμπούκον 120 χ. κ. Παρά 70 χ. κ. Ἅγιος Παῦλος 100 χ. κ. Πορταλέγγρον 55 χ. κ. Ἡ χώρα ἐκκλεῖτο Βέρα-Κροῦζα, Βραζιλία δὲ ἐκλήθη ἐκ τινος ξύλου, ἐξ οὗ ἐρυθρὰ βαφή.

Ἡ Βραζιλία ἔχει τόσην ὑγρὰν θερμότητα, ὥστε ἡ μὲν βλάστησις ἀναπτύσσεται τάχιστα, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀντέχει, μὴδ' αὐτῶν τῶν μαύρων ἐξαίρουμένων, ἰδίᾳ ἐν τῇ κεντρικῇ χώρᾳ. (Κίτρινος πυρετός). Ἐντεῦθεν ἡ ἔλλειψις μεταναστῶν. Κυρία τροφή τῶν φυγοπόνων κατοίκων εἶναι ἡ ταπιόκα, ἣν λαμβάνουσιν ἐκ τῶν κονδυλοειδῶν ῥιζῶν τῆς Ἰατρόφης (δένδρου). Ἄλλαι θρεπτικαὶ οὐσίαι εἶναι φοίνικες, ἀρτόκαρποι, βανάναι, κακάον, γαλακτιόδενδρα, τεϊοδενδρα. Ἡ Βραζιλία ἔχει 56 χ. χμ. πλωίμων ποτ. καὶ διωρύγων καὶ ἐμπόριον ὑπὲρ τὸ δισεκ. φρ.

ΓΟΥΙΑΝΑ (400,000 κ.)

Ἡ Γουιάνα κεῖται μεταξὺ τῆς Βενεζουέλας, τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ ὠκεανοῦ, εἶναι δὲ ἡ μόνη χώρα τῆς νοτίου Ἀμερικῆς ἡ κατεχομένη ὑπὸ Εὐρωπαίων. χώρα θερμὴ, ὑγρὰ, ἐλώδης καὶ νοσώδης (κίτρινος πυρετός). Παράγει καφέν, βάμβακα, ὄρυζαν, κακάον ζάχαρον κλ. Εἰς δὲ τὰ ἐνδότερα ὀπισθεν ἀδιδεισδύτων δασῶν κατοικοῦσιν Ἰνδοὶ Μαῦροι ἀνεξάρτητοι. Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὸ δυτικὸν μέρος (246, 470 □ χμ. 280 χ. κ.) πρωτ. Γεωργετόβνη 50 χ. κ. Ἡ Ὁλλανδία τὸ μέσον (129,100 □ χμ. 80 χ. κ.) πρωτ. Παρχαμάριβον 30 χ. κ. Ἡ δὲ Γαλλία τὸ Ἀνατολικὸν (79,900 □ χμ. 40 χ. κ.) πρωτ. Καυένη 12 χ. κ. εἰς τὸ στόμιον ὁμων. ποτ. καὶ ἐπὶ νήσου μικρᾶς,

τόπος ἐξορίας τῶν Γάλλων ἐγκληματιῶν καθὼς καὶ ἡ ἐν τῇ παραλίᾳ νῆσος τοῦ Διαβόλου.

Ἡ ΑΜΕΡΙΚΗ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις κλ. Ἡ Ἀμερικὴ εἶναι ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος ἡπειρος, κεῖται δὲ μεταξὺ τριῶν ὠκεανῶν : Β. Παγ. ὠκεανοῦ, Εἰρηνικοῦ πρὸς Δ. καὶ Ἀτλαντικοῦ πρὸς Α. Πρὸς Β. ἀπέχει ἀπὸ τῆς Ἀσίας 90 χμ. Ἡ Γροιλανδία ἀπέχει ἀπὸ τῆς Νορβηγίας 15,000 χμ. Ἡ Νέα Φουλλανδία ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας 3000 χμ. Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει μεγάλην ἔκτασιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διατέμενεται δὲ ὑφ' ὄλων τῶν ζωνῶν πλὴν τῆς Νοτίου κατεψυγμένης. Ἡ ἐξ Ἀν. βθέως εἰσχωροῦσα θάλασσα τῶν Δ. Ἰνδιῶν διαιρεῖ τὴν ἡπειρον εἰς Βόρειον καὶ εἰς Νότιον Ἀμερικὴν ἐνουμένας διὰ στενοῦ συνδετικοῦ μέλους, τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ἡ τοιαύτη τῆς χώρας θέσις ὑποβάλλει αὐτὴν περισσότερον πάσης ἄλλης (πλὴν Αὐστραλίας), εἰς τὰς ὠκεανείους ἐπιρροάς. Ἡ δὲ μικρὰ σχετικῶς ἀπόστασις ἀπὸ τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης καθιστᾷ τὸ Β ἡμισυ αὐτῆς δεκτικὸν τοῦ Εὐρωπ. πολιτισμοῦ, ἰδίᾳ πρὸς Α. ἔνθα καὶ ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς εἶναι ἱκανός. Ἀπὸ τοῦ τμήματος τούτου ὁ πολιτισμὸς ἠδυνήθη νὰ χωρήσῃ πρὸς Ν. διότι ὁ διαμελισμὸς τῶν Ἀντιλλῶν ἀποτελεῖ σύνδεσμον στενὸν πρὸς τὴν Ν. Ἀμερικὴν, ἐν ᾧ τῆς Ἀσίας αἱ νότιοι χερσονήσοι ἐκτείνονται πρὸς τὸν ἀχανῆ Ἰνδικὸν ὠκεανόν, τῆς δὲ Εὐρώπης κείνται ἀπέναντι ἀφιλοξένων ἀκτῶν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται πῶς ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἠκολούθησε πορείαν ἐξ Α πρὸς Δ, ὁ δὲ τοῦ Νέου κόσμου πρὸς Β. καὶ Ν.

Ὁριζόντιος διαμελισμὸς. Ἡ Ἀν. Βόρειος Ἀμερικὴ ἔχει ἀναλογίαν τινὰ πρὸς τὴν Εὐρώπην ὡς πρὸς τὴν ποικιλίαν τῆς μορφώσεως τῶν παραλίῶν. Ἐχει 4 χερσονήσους, ἱκανὰς νήσους, πορθμοὺς καὶ θαλάσσας πολυκόλπους. Ἡ Δ. Βόρειος μόνον κατὰ τὴν χερσόνησον Καλιφορνίαν καὶ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ ἐπιτρέπει ἀνάπτυξιν κόλπου. Ἡ Ν. Ἀμερικὴ οὐδεμίαν χερσόνησον ἔχει. Ἡ νοτιωτάτη συστάς τῆς γῆς τοῦ Πυρὸς οὐδὲ νὰ ὑπολογισθῇ δύναται ὅτι συντελεῖ εἰς τὸν θαλάσσιον διαμελισμόν.

Κάθετος διαμελισμὸς. Ἡ Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἀσίαν ὡς πρὸς τὸν κάθετον διαμελισμόν. Ἐν Ἀσίᾳ, ὡς εἰ-

δομεν, επικρατεί ο τύπος του ύψιπέδου, εν ᾧ ἐν Ἀμερικῇ ὁ του βαθυπέδου. Ἐκεῖ τὰ ὄρη, ὡς καὶ ἐν Εὐρώπῃ, ἀκολουθοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς παραλλήλους, διὰ δὲ τῶν ἐγκαρσίων ὄροσειρῶν σχηματίζουσιν ἀποκεκλεισμένα τμήματα, ἐνταῦθα ἐκτείνονται κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν μεσημβρινῶν, δὲν σχηματίζουσιν ἀποκεκλεισμένα τμήματα ἰδίως βλαστήσεως, ἰδίου κλίματος, οὐδ' ἀποτελοῦσιν ἕρια ἱστορικῶν γεγονότων. Ἐπιμήκης ὄροσειρὰ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς παραλίης τοῦ Ὠκεανοῦ σχηματίζουσα πρὸς Β. τὰ Βραχώδη ὄρη, πρὸς Ν. δὲ τὰς Κορδιλλιέρας, ὧν τὸ μέγιστον ὕψος παρατηρεῖται ἐν τῷ Μεξικῷ καὶ αἵτινες λαμβάνουσι τὰ ὀνόματα τῶν χωρῶν, δι' ὧν διέρχονται (Κολομβιαναί, Χιλικαί κλ.). Μεμονωμένα εἶναι τὰ Ἀλεγγά- νεια, τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Λαβραδωρίδος.

Ἐν τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ σχηματίζονται πεδιάδες κατὰ τὴν ἕκτασιν καὶ τὴν μορφήν πολὺ διάφοροι τῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Πρὸς Β. τοῦ Ὅρινόκου εἶναι ἡ στεππώδης χώρα. Εἶτα ἐκτείνεται τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου (παρθένα δάση κλ.) καὶ ἔπειτα τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα, στεππῶδες.

Ὑδατα τῆς ξηρᾶς. Ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ τὴν γραμμὴν τῶν ὑδάτων ἀποτελοῦσι τὰ Βραχώδη ὄρη. Αἱ μεγάλαι ὅμως πηγαὶ τῶν ποταμῶν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἐν ταῖς λίμναις. Οὕτως οἱ ποταμοὶ τῆς Β. Ἀμερικῆς ἐνοῦνται πάντες διὰ διωρύχων πρὸς ἀλλήλους. Οὐδεμία δὲ χώρα τῆς γῆς ἔχει τόσας διώρυγας. Ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ τοὺς ποτ. σχηματίζουσι τὰ ἐκ τῶν Ἄνδεων ὑδατα καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὄρέων. Ὁ μέγιστος τῆς γῆς Ἀμαζόνιος δέχεται ὑπὲρ τοὺς 1200 παραπ., ὧν τινες εἶναι ἴσοι πρὸς τὸν Βόλγαν. Ἐχει πλάτος 15—50 χμ. καὶ μέσον βάθος 100 μ. Τὸ στόμιον αὐτοῦ ἐν καλλιροίᾳ ἀπλοῦται εἰς 1000 χμ. καὶ παράγει εἶδος πλημμύρας καλουμένης «Προροράκα». Εἰς ἀπόστασιν 135 χμ. ἀπὸ τῆς ἀκτῆς, τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ὕδωρ εἶναι γλυκὺ, νικῶντος τοῦ τεραστίου τούτου ποτ. τὸν Ὠκεανὸν διὰ τῆς ἐκτοξευομένης ποσότητος τῶν ὑδάτων αὐτοῦ (180,000 κυβ. μ. κατὰ δεύτερον λεπτόν). Τὸ ὅλον μῆκος αὐτοῦ εἶναι 5000 χμ. 600 νῆσοι εἶναι γνωσταὶ ὡς σχηματιζόμεναι ὑπὸ τῶν βραχιόνων αὐτοῦ. Ἐκ δὲ τῶν 1200 παραπ. 100 εἶναι πλωτοί. Τὰ ὑδατα αὐτοῦ εἶναι βορβορώδη καὶ πλήρη τεραστίων κροκοδείλων. Ἐκατέρωθεν δὲ ἐκτείνονται μεγαλοπρεπῆ δάση. Ὁ Ἀμαζόνιος συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ Ὅρινόκου διὰ

φυσικῶν διωρύχων. Ἐν Ἀμερικῇ γίνεται σκοπιμωτάτη χρῆσις τῶν ὑδάτων, ἰδίως ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτεαίαις.

Κλίμα. Ἡ Ἀμερικῇ ἐκτεινομένη εἰς 4 ζῶνας ὑπόκειται εἰς μεταβολὰς κλίματος πολλάς. Ἐξ ἄλλου ἢ πολλαπλῆ ἐπαφή στενῆς σχετικῶς ξηρᾶς μετὰ ὠκεανῶν, ὁ μέγας πλοῦτος τῶν ἠπειρωτικῶν ὑδάτων, τὰ ἀτελεύτητα δάση, τὰ ὅποια κατὰ τὰς τροπικὰς χώρας ἐμποδίζουσι τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ θερμάνωσι τὸ ἔδαφος, εἶναι στοιχεῖα, ἐξ ὧν προκύπτει μεγάλη ἐξάτμισις. Ἐκ τούτου δὲ ἐξηγεῖται τὸ ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν τῆς ἀτμοσφαιράς. Προστιθεμένου ἤδη ὅτι ἡ Ἀμερικῇ μακρὰν ἐπὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης ἐκτείνεται καὶ ὅτι τὰ ὄρη διὰ τὴν διάταξιν αὐτῶν δὲν ἀμύνονται κατὰ τῶν ἐκ τοῦ Βορρᾶ χειμῶνων, ἐξηγεῖται πῶς ἐν Β. Ἀμερικῇ ὑπὸ τὰς αὐτὰς μοίρας πλάτους ἡ θερμοκρασία εἶναι πολὺ μικροτέρα ἢ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἡ διαφορὰ θέρους καὶ χειμῶνος πολὺ μεγαλυτέρα. Εἰς τὴν ἀνωτέρα διαφορὰν συντελοῦσι κατὰ τὰ Β. παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τὰ ψυχρὰ θαλάσσια ρεύματα. Περαιτέρω εἰς τὸ κεντρικὸν τμήμα καὶ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν τὸ κλίμα εἶναι τροπικόν, ἀλλ' ὑγρὸν πολὺ, ἐν ᾧ πρὸς Β. πολὺ, πάλιν εἶναι ἐντελῶς πολικόν. Ἄνεμοι δὲ βιαϊότατοι προκύπτοντες ἐκ τῶν κατεψυγμένων ρευμάτων τοῦ πόλου γεννῶσι θυέλλας, ὀλεθρίας πολλάκις εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μισισσιππῆ. Αἱ βροχαὶ εἰς τὰς κατεψυγμένας χώρας φέρουσι τὸν τύπον τῆς χιόνος, εἰς δὲ τὴν τροπικὴν χώραν ἐπικρατοῦσιν αἱ περιοδικαὶ τοῦ θέρους. Ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ ἐπικρατοῦσι μεγάλαι θερμοκρασίαι ἐλαττούμεναι, ἐφ' ὅσον προβαίνομεν εἰς τὰς Ἄνδεις. Ἐν τῇ Ν. εὐκράτῃ ζώνῃ ἡ θερμοκρασία εἶναι μετρία, τὸ δὲ Ν. τμήμα εἶναι πάλιν ψυχρὸν διὰ τὰ πολικὰ ρεύματα. Ἄνεμοι ἐπικρατοῦσιν ἐν Ν. Ἀμερικῇ οἱ ΒΑ. κατὰ τὸ Α. τμήμα, κατὰ δὲ τὸ Δ. οἱ ψυχροὶ δυτικοί.

Φυτὰ καὶ ζῷα. Ταῦτα δεῖχνούσιν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Ἀμερικῆς μεγίστας διαφορὰς. Ἐφ' ἀπάσης σχεδὸν τῆς ἠπείρου εἶναι διαδεδομένη ἡ ἰδιάζουσα διὰ τὴν ὠραιότητα τῶν χρωμάτων καὶ τὴν μεταλλικὴν λάμψιν τοῦ πτερώματος οἰκογένεια τοῦ πτηνοῦ Κολυβρίου. Ἐκ τῶν φυτῶν ἰδία οἰκογένεια εἶναι αἱ τῶν κακτοειδῶν καὶ αὐταὶ εἰς θερμὰς χώρας. Κατὰ τὰ λοιπὰ ἰσχύει ὁ κανὼν ὅτι ὅσο προχωροῦμεν πρὸς Β. τόσο μεγαλυτέρα εἶναι ἡ ὁμοιότης καὶ ταυτότης τῶν φυτικῶν καὶ ζωικῶν τύπων πρὸς τοὺς τοῦ Ἀρχαίου κόσμου. Οὕτω τὰ κωνοφόρα τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀνήκουσιν εἰς τὰ ἐν Ἀ-

σίχ και Εὐρώπῃ διαδεδομένα εἶδη, ἐν ᾧ ἐν Ν. Ἀμερικῇ ταῦτα εἶναι ὅλως διάφορα, ἰδίως αἱ Ἀραουκάριαι. Μεγίστην ὁμοιότητα δεικνύουσιν αἱ Β. τῆς Ἀσίας χῶραι καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἔχουσαι κοινούς διαφόρους ζῳικούς τύπους ὡς τὴν λευκὴν ἀρκτον, τὸν τάρανδον, τὴν πολικὴν ἀλώπεκκ. Καὶ ὁ Καναδικὸς κάστωρ εἶναι ὁμοιότατος πρὸς τὸν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ὁ ζῳικός τύπος τῆς νοτίου Ἀμερικῆς παρ' ἔλλην τὴν ἀνομοιότητα δεικνύει ἀνάλογον ἐξέλιξιν πρὸς τὴν τοῦ Ἀρχαίου κόσμου. Ἐκεῖ εἶναι ἤττον ῥωμαλέοι οἱ τύποι τοῦ ζῳικοῦ βασιλείου ἢ ἐν Ἀσίᾳ καὶ Ἀφρικῇ. Ὁ Πούμας, ὁ Ἰαγουάρος, τὰ εἶδη τῶν Λάμα, παραβάλλοντα πρὸς τὸν λέοντα, τὴν τίγριν καὶ τὴν κάμηλον. Ὁ ἵππος ἐν ἀρχῇ δὲν ὑπῆρχεν, οὔτε καὶ τὰ μαστοφόρα κατοικίδια. Γενικῶς λοιπὸν ἡ Ἀμερικὴ εἶναι πτωχότερα εἰς μεγάλα ζῷα, πλουσιωτάτη δὲ εἰς ἐρπετὰ καὶ ἔντομα (κροκόδειλοι, ὄφεις, κάνθαροι, χρυσκλίιδες θαυμασταὶ κλ.). Ἐπίσης ἡ Ἀμερικὴ εἶναι πτωχότερα εἰς ἡμέρα δένδρα τοῦ Ἀρχαίου κόσμου. Μεγίστην διάδοσιν εἶχε κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς ὁ ἀρχόσιτος, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰ γεώμηλα εἶναι τὸ σπουδαιότερον δῶρον τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὸν Ἀρχαῖον κόσμον. Μετὰ ταῦτα ἔρχεται ὁ καπνὸς εἰς πλεῖστα εἶδη, τὸ κακχόν, διάφοροι ῥίζαι, πλεῖστα εἶδη βάμβακος. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν εἰσήχθησαν πάντα τὰ ἐν Εὐρώπῃ οἰκιακὰ ζῷα καὶ σπουδαίως νηδοκίμησαν. Ἐπίσης καὶ πολλὰ φυτά.

Ὄρυκτά. Ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ ὑπάρχουσιν εἰς μεγάλας ποσότητας λιθάνθρακες, πετρέλαιον, χρυσός, ἀργυρος, χαλκός, σίδηρος κλ. Ἐν δὲ τῇ Ν. καὶ ἀδάμαντες καλοί.

Ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκμετάλλευσις καὶ τῶν τριῶν βασιλείων, τῶν φυτῶν, τῶν ζῳῶν καὶ τῶν ὀρυκτῶν ἐν τῷ Νέῳ κόσμῳ ἀπέβη τελευταίτη, ἰδίᾳ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις πολιτείαις.

Φυλαὶ καὶ ἔθνογραφικαὶ σχέσεις. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ἰθαγενεῖς ἀποτελοῦσιν ἰδίαν φυλὴν Ἀμερικανικὴν καλουμένην. Εἰς ταύτην ἀνήκουσιν οἱ Ἐσκιμῶι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς γῆς τοῦ Πυρός. Τὰ πλεῖστα τῶν φύλων καλοῦνται καὶ Ἰνδοί. (Τινὲς τούτων εἶναι γεωφάγοι, βραχύβιοι). Διὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῆς χώρας καὶ τὴν ποικιλίαν κλίματος, ἐδάφους καὶ τῆς φύσεως ἐν γένει παρήχθησαν εἰς τὰ διάφορα φύλα μεγάλα σωματικὰ διαφοραί. Ἡ ἰδιορρυθμία τούτων καταφαίνεται μᾶλλον ἐκ τῶν γλωσσῶν (600 περίπου). Εἰς τὰς θρησκευτικὰς δοξασίας μεγάλη ἐπικρατεῖ ὁμοιότης.

Πιστεύουσι πάντες εις ὑψιστόν τι ὄν, λατρεύουσι ὅμως τινές τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην κλ. Βαθεῖα θρησκευτικὴ ἀφοσίωσις καὶ πολλὰ προλήψεις συμβαδίζουσι, ἐπὶ δὲ τῶν προλήψεων στηρίζεται ἡ δύναμις τῶν ἱερέων, πρὸς οὓς ἀποδίδουσι μαντικὴν δύναμιν καὶ τὴν δι' ἐξορκισμῶν καὶ δικφύρων μαγείων ἴασις ἀσθενειῶν καὶ τοὺς ὁποίους καλοῦσιν «ἀνδρας ἰατρείας». Οἱ Ἴνδοι εἶναι ἐλάχιστα ἐπιτήδαιοι πρὸς συνεχῆ καὶ ἐπίπονον ἐργασίαν. Διὰ τοῦτο ἥμισυ ἐπέδρασεν ἐπ' αὐτῶν ὁ πολιτισμός. Παρ' ὅλα ταῦτα δεικνύουσι βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν δεινῶν περιστάσεων καὶ ἀντιδρῶσι σπουδαίως, ὅταν εὐρεθῶσιν ὑπὸ τὸ κράτος τούτων, ἀναπτύσσουσι δὲ μεγάλην δραστηριότητα, ὅταν ἡ ἀνάγκη καλέσῃ τοῦτο κατὰ τοὺς πολεμικοὺς καὶ θηρευτικοὺς ἀγῶνας. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν εἰσέβηλλον συνεχῶς οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι κατὰ προτίμησιν εἰς τὴν νότιον καὶ κεντρικὴν Ἀμερικὴν, οἱ Ἄγγλοι, οἱ Γάλλοι καὶ εἶτα οἱ Γερμανοὶ εἰς τὴν βόρειον. Ἡ μετανάστευσις διαρκεῖ. Ἡδὴ δὲ τὸ 1/2 καὶ πλέον τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Εὐρωπαῖοι. Ὡς τρίτον στοιχεῖον ἔρχονται οἱ Μαῦροι εἰσαχθέντες ἐξ Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ὡς δούλοι διὰ τὴν ἐπίπονον ἐργασίαν τῶν μεταλλωρυχείων καὶ τῶν φυτειῶν.

Ἡ ἀπρονόητος ἐξάντλησις τῶν ἀποικιῶν ὑπὸ τῶν μητροπόλεων ἤγειρεν ἐπαναστάσεις κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προπαρελθόντος καὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ οὕτως ἰδρύθησαν αὐτόνομα δημοκρατικὰ κράτη, ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἔμειναν ἀπολίτιστοι ὡς καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῶν τούτων τῶν Ἰσπανῶν, οἱ Κρεόλοι οἱ ὅποιοι ὠπισθοδρόμησαν. Οὕτω πρὸς ὀλιγαριθμοὺς πράγματι ἀνεπτυγμένους ἵσταται ἀντιμέτωπος ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ ἄξεστος, ἀμαθὴς λαός, ὅπως ἀστοιχείωτος καὶ ἀνεπιτήδειος διὰ τὰς ἐλευθερίας, τὰς ὁποίας ἐξασφκλίζει τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα. Εἶναι λοιπὸν οὗτοι διαρκῆς παίγιον εἰς χεῖρας δοξομανῶν στρατηγῶν καὶ κομματαρχῶν.

Ὅπως διάφορος εἶναι ἡ Β. Ἀμερικὴ. Ἐνταῦθα οἱ πρῶτοι κάτοικοι ἦσαν ἀραιότατοι καὶ ὀλίγον κατὰλληλοι πρὸς ἀντίστασιν. Ἐμυδενίσθησαν λοιπὸν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ βαίνουσι ταχέως εἰς τὴν δύσιν αὐτῶν. Προσμίξεις πολὺ ὀλιγώτεραι ἐγένοντο ἐνταῦθα. Πρὸς τοῦτοις οἱ Εὐρωπαῖοι μετέφερον ἐκεῖ τὴν φυσικὴν καὶ τεχνικὴν ἐμπειρίαν αὐτῶν, δι' ἧς ἠδυνήθη νὰ δημιουργηθῇ κράτος καθαρῶς Εὐρωπαϊκοῦ ῥυθμοῦ ἀμιλλώμενον ζωηρότατα καθ' ὅλα τὰ στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὴν μητρόπολιν αὐτοῦ (Ἀγγλίαν). Αἱ Ἠνωμέναι πολι-

τείται πρεσβεύουσι τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν. Ἐν τῷ Μεξικῷ καὶ τῇ νοτίῳ Ἀμερικῇ ἐπικρατεῖ τελείως ὁ καθολικισμός. Τὰ Ἰνδικὰ φύλα, ὡς εἴπομεν, εἶναι Ἐθνικοί.

ε. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

8,952,719, □ χμ. 5,700,000 κ.).

Διαίρεσις. Ἡ Αὐστραλία διαίρεται εἰς τὴν Ἠπειρωτικὴν καὶ Νησιωτικὴν Αὐστραλίαν.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

7,626,275 □ χμ. 3,200, 000 κ.)

Θέσις. Ἡ Ἠπειρωτικὴ Αὐστραλία καὶ ἡ Τασμανία κεῖνται μεταξὺ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, οἱ ὅποιοι σχηματίζουν τοὺς κόλπους: Καρπεντάρειον, Αὐτραλιακόν, Σπένσερ, καὶ Γεωγράφων.

Πορθμοί. Ὁ Τορρέσιος μεταξὺ Αὐστραλίας καὶ Νέας Γουίνεας καὶ ὁ Βάσσιος μεταξὺ Τασμανίας καὶ Αὐστραλίας.

Χερσόνησοι. Ἡ Ὑόρκη καὶ ἡ τοῦ Ἄρνεμ.

Ὅρη. Τὰ Κυανᾶ καὶ αἱ Αὐστραλιαναὶ Ἄλπει, λίαν χρυσοφόροι (ὑψιστον Κοσκιουσκος 2241 μ): Πρὸς Β. ἡ ὄροστοιχία Φλίνδερς-Ρόγγες. Κατὰ τὸ ὑπόλοιπον ἡ Αὐστραλία εἶναι ὄροπέδιον ἀχανές καὶ αὐχμηρόν. Οὐδαμῶς ὕδωρ, θάμνοι ἀκανθώδεις ἀδιάβατοι.

Ποταμοί. Ὁ Μούραυς πλωτὸς ΝΑ. ἐν μέρει. Τὸ Δ. ἔχει χειμάρρους καταπινομένους ὑπὸ τῆς ἄμμου καὶ τῶν τελμάτων.

Λίμναι. Αἱ Ἀλμυραὶ, ἡ Τορρένση, ἡ Εὐρη, ἡ Γερδνέρη καὶ ἄλλα, πᾶσαι τελματώδεις.

Κλίμα. Τὸ κλίμα διακρίνεται διὰ τὴν ξηρασίαν καὶ τὸ εὐμετάβλητον τῆς θερμοκρασίας. Μᾶλλον ἀπότομοι ἀντιθέσεις παρατηροῦνται εἰς τὸ Δ. ἤμισυ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἀνήκει εἰς τὰς θερμότερας καὶ αὐχμηροτέρας χώρας τῆς γῆς. Ἡ θερμοκρασία ἀνέρχεται ἐν ἡμέρᾳ ὑπὲρ τοὺς 50° συνήθως, τὴν δὲ νύκτα ἐπέρχεται ἰσχυρὰ κατὰψυξις. Ἡμερήσια διακυμάνσεις ἐκ 40° ἰδίως κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας δὲν εἶναι σπάνιαι.

Ἐδαφος. Πλὴν τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ δυτικοῦ εἶναι εὐφορον.

Προϊόντα. Ἄφ' ἧς εἰσῆχθησαν ἐξ Εὐρώπης σιτηρά, ἡ ἄμπελος

καὶ πολλὰ ἄλλα φυτὰ καὶ ζῶα, ἡ Αὐστραλία ἐξάγει σίτον, οἶνον, κρέας, ἔρια (70—80 ἐκ. προβάτων).

Πολίτευμα. Ἡ Αὐστραλία εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία ἀπὸ τοῦ 1788 διηρημένη εἰς 6 κράτη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν κυβερνήσιν καὶ βουλὴν. Τὰ κράτη ταῦτα ἀποτελοῦσιν ὁμόσπονδον πολιτείαν αὐτόνομον ὑπαγομένην εἰς τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ διοικουμένην ὑπὸ γενικοῦ διοικητοῦ μετὰ βουλῆς καὶ γεροσύας.

Γεωργία. Πάντα τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς χώρας, (σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος, σίκαλις κλ.), καταναλίσκονται ὑπὸ τῶν κατοίκων. Ἐλάχιστα ποσὰ ἐξάγονται ἐπὶ τοῦ παρόντος.

Κτηνοτροφία. Ἡ Αὐστραλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὰ ἔρια, τὸ κρέας καὶ τὰς ζωικὰς ἐν γένει ὕλας. Τὸ ξηρὸν κλίμα προσδίδει εἰς τὰ ἔρια τῆς Αὐστραλίας λευκότητα, λεπτότητα, στιλπνότητα καὶ ἀνοχὴν, ἰδιότητος τὰ μάλιστα ἐκτιμωμένας ὑπὸ τῆς βιομηχανίας τῆς Εὐρώπης.

Ψουκτά. Ἡ Αὐστραλία πρὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χρυσορυχείων τῆς Ἀφρικῆς παρήγε τὸ $\frac{1}{2}$ τοῦ ὅλου χρυσοῦ (νῦν παράγει ἀξίας 120 ἐκ. φρ., ἀργυρον δὲ 12 ἐκ. φρ.).

Βιομηχανία. Ἀκμάζει ἡ γεωργικὴ βιομηχανία (4,300 ἐργαστάσια), βυρσοδεψία, στεατοκῆρια, ἀλευροποιία κλ. **Ἐμπόριον.** Ὑπὲρ τὰ 3 δισεκ. φρ. (τὰ $\frac{2}{3}$ Ἀγγλία, εἶτα Γερμανία) 1500 ἰστίοφορα, 760 ἀτμόπλοια.

1) **Πόλεις Κουϊνδλανδίας.** (χώρα τῆς Βασιλείσης) Μπρίσμπαν (Βρισβάνη) 100 χ. κ. ἐπὶ τῆς Α. παραλίας. Ῥόκαμπτον καὶ Τόουν-Σβιλλ σιδηρ. συνδεόμεναι πρὸς ἀλλήλας καὶ μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

2. **Πόλεις τῆς Νέας Οὐαλλίας.** Ἡ ἀποικία αὕτη κεῖται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης, ἔχει γαιάνθηρκακας, κτήνη πολλὰ καὶ χρυσόν· πρωτ. Σίδνεϋ 400 χ. κ. συνδεομένη σιδηροδρ. μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

3. **Πόλεις τῆς Βικτωρίας.** Αὕτη κεῖται ἀπέναντι τῆς Τασμανίας, ἔχει χρυσορυχεῖα, εἰς ἃ ὀφείλει τὴν ταχίστην αὐτῆς πρόσodon, πρωτ. Μελμποῦρν 490 χ. κ. μετὰ πανεπιστημίου. Μπαλαράτ 45 χ. κ. παρὰ τὰ χρυσορυχεῖα.

4. **Πόλεις ἐν τῇ νοτίῳ Αὐστραλίᾳ.** Ἀδελαΐς 160 χ. κ. παρὰ τὸν κόλπον τοῦ ἄγ. Βικεντίου. Ἡ χώρα ἔχει κλίμα γλυκὺ καὶ κτηνοτροφίαν.

5. Πόλεις ἐν τῇ Δ. Αὐστραλία. Ἡ χώρα εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη πρωτ. Πέρθη 30 χ. κ. ἐπὶ τῆς ΝΔ. παραλίας.

6. Πόλεις ἐν τῇ Β. Αὐστραλία. Ὁ τέως νομὸς οὗτος γενόμενος ὁμόσπονδον κράτος (1901) περιέλαβε καὶ τὴν ἐν τῷ μέσῳ κειμένην χώραν τῆς Ἀλεξάνδρας, πρωτ. Πάλμερστον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Δαρβίνου, διὰ τηλεγράφου συνδεομένη μετὰ τῆς Ἀδελαΐδας.

Ταδμανία. Ἡ νῆσος αὕτη καὶ τινες μικραὶ περὶ αὐτὴν (50 περίπου) ἀποτελεῖ αὐτόνομον ἐπίσης πολιτείαν (160 χ. κ.) καὶ εἶναι κτῆσις τῆς Ἀγγλίας. Εἶναι πλουσιωτάτη εἰς χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, σίδηρον, κασσίτερον κλ. καὶ ἔχει πλουσίους λειμῶνας, δάση, (εὐκάλυπτοι, ἀκακίαι, κέδροι θαυμαστοῦ ὕψους), καὶ πρωτ. Χόμπαρτ 40 χ. κ.

2) ΝΗΣΙΩΤΙΚΗ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ
(1,326,434 □ χμ. 2,500,000 κ.)

Ἡ νησιωτικὴ Αὐστραλία ἀποτελεῖται ἐκ νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἠφαιστειογενῶν ἢ κοραλλιογενῶν. Εἶναι δὲ αἱ ἀκόλουθοι.

1. Ἡ Νέα Σηλανδία, διπλῆ νῆσος χωριζομένη διὰ τοῦ πορθμοῦ Κούκ, ἔχει κλίμα γλυκὺ καὶ ὑγιεινὸν καὶ εἶναι διὰ τοῦτο κατὰλληλος πρὸς μετοίκησιν Εὐρωπαίων. Διατέμενεται ὑπὸ τῶν Νεοσηλανδικῶν Ἀλπεων (ὑψιστον Κούκ 3800 μ.), ὧν πλεῖστοι κορυφαὶ καλύπτονται ὑπὸ κρυσταλλῶνων. Ἡ νῆσος ἔχει 820,000 κ. (270,000 □ χμ.). Εἶναι ἀγγλικὴ ἀποικία κατοικοῦμένη ὑπὸ Ἄγγλων, τῶν Ἰθαγενῶν Μάορις ἐκλιπόντων (45,000). ἔχει ἀμμαίαν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλωρυχίαν. Πρωτ. Οὐέλιγκτον 50 χ. κ. Ὀλλάνδη 35 χ.κ. λιμὴν ἀσφαλέστατος. ΝΑ. τῆς Ν. Σηλανδίας εἶναι ἡ ἀκατοίκητος νησίς Ἀντίποδες κληθεῖσα οὕτως ὑπὸ τῶν Ἄγγλων, διότι κεῖται περίπου ἐπὶ τῶν ἀντιπόδων τοῦ Λονδίνου.

Ἡ Ν. Σηλανδία ἔχει 12 ἐκ. προβάτων, ὧν τὸ ἔριον ἐξάγεται εἰς Ἀγγλίαν, ὀρνιθοτροφίαν ἀμμαιοτάτην, (ὧν τεράστια ποσότητες ἐξάγονται εἰς Λονδίνον). Ἡ βιομηχανία εἶναι ἀμμαία, (2600 ἐργοστάσια). Συγκοινωνία πυκνή, (3,500 χμ. σιδηρ.) Ἐμπόριον 450 ἐκ. φρ.

2. Ἡ Νέα Γουϊνέα, (78,536 □ χμ.) 600 χ. κ.) ἐλάχιστα ἐξηρευνημένη ἐσωτερικῶς. Διατέμενεται ὑπὸ ὄροσειρῶς καὶ ἔχει ἄφθονα δάση παρθένα. Εἶναι ἡ τρίτη νῆσος τοῦ κόσμου. ἔχει κλίμα νοσῶδες καὶ κατοίκους Ἰθαγενεῖς Παπούας ἀνθρωποφάγους (οὐλότριχας)

Τὸ Δ. ἡμισυ κατέχει ἡ Ὀλλανδία, τὸ ΝΑ. κατέχει ἡ Ἀγγλία καὶ τὸ ΒΑ. ἡ Γερμανία καλούμενον χώραν τοῦ Γουλιέλμου. Ἡ Ὀλλανδία κατέχει καὶ τὸ σύμπλεγμα Μπουτουγκ 22 χ. κ. Μαλαίων πρωτ. ὀμών. δάση, ὄρυζα, ἀραβόσιτος κλ.

3) **Αἱ Μπισμάοκαιοι καὶ αἱ Σολομώντειοι**, ὄρειναὶ καὶ νοσῶδεις ὑπὸ ἀνθρωποφάγων κατοικοῦμεναι ἀδιαλλάκτων πρὸς τοὺς λευκοὺς. Εἶναι **Γερμανικαὶ καὶ τινες Ἀγγλικαὶ** (Σάντα Κρούζ).

4) **Αἱ νέα Ἑβροίδες**. Θερμόταται, ἠφαιστειογενεῖς καὶ εὐφορώταται· κατοικοῦνται ὑπὸ ἀνθρωποφάγων **Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικαὶ**.

5) **Ἡ νέα Καληδονία**. Αὕτη μετὰ τῶν νήσων τῆς Χρηστότητος ἔχει 60 χ. κ. κλίμα ὑγιεινὸν καὶ ἔδαφος πλούσιον εἰς χαλκὸν καὶ νικέλιον. Τόπος ἐξορίας τῶν Γάλλων. Οἱ κατάδικοι (7-8 χιλ.) μένουσιν ἐν τῇ χερσονήσῳ Δυκὸ περιτετειχισμένη. **Γαλλικὴ**. πρωτ. Νουμέα 7 χ. κ. Εἰς τὴν Ν. Καληδονίαν ὑπάγονται καὶ αἱ νῆσοι **Δοαγαλι** (450 □ χμ. 15 χ.κ.) 3 μεγάλαι καὶ πλῆθος μικρῶν.

6) **Αἱ Φίτσιαι**. (225 ἐν ὄλῳ) 130 χ. κ. χριστιανῶν, **Ἀγγλικαὶ**.

7) **Αἱ Τόγκα**. Ἀνεξάρτητοι ὑπὸ ἡγεμόνα ἰθαγενῆ καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

8) **Αἱ Σαμόαι**. 46 χ. κ. Ἀποτελοῦσι βασιλείον ἀνεξάρτητον πρωτ. Ἀπία ὑπὸ τὴν προστασίαν **Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἡν. Πολιτειῶν**.

9) **Αἱ Ταῖται**, φημιζόμεναι διὰ τὸ κλίμα αὐτῶν 40 χ.κ. **Γαλλικαὶ**.

10) **Αἱ Μαρκήσιαι** (12 ἠφαιστειογενεῖς 20 χ.κ.) πρωτ. Φόρ-Κολλέ ἐπὶ τῆς νήσου Νοῦκα-Χίβα, διαιροῦνται εἰς δύο συστήματα, τρίτον δὲ αἱ Μαργαριτόνησοι, ὅλαι **Γαλλικαὶ**.

11) **Αἱ Σανδουῖχαι ἢ Χαβαῖαι**, ἠφαιστειογενεῖς, ἔχουσι 140 χ.κ. Μαλαίους κλ. ἀποτελοῦσι δημοκρατίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡν Πολιτειῶν. Πρωτ. Χονολουῶ 25 χ. κ. (ἐντὸς 28 ἡμερῶν φθάουσι ἐπιστολαὶ ἐκεῖ διὰ μέσου Ν. Ὑόρκης καὶ Ἀγ. Φραγκίσκου, διὰ δὲ Σουεζ καὶ Αὐστραλίας ἐντὸς 50 ἡμερῶν).

12) **Αἱ Μαριᾶναι ἢ Λαδρόναι**. **Ἰσπανικαὶ**. 15 ἐν ὄλῳ 9

χ. κ. εἰς δύο συμπλέγματα: αἱ νῆσοι τοῦ Νότου κοραλλιογενεῖς καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Βορρᾶ ἠφιστειογενεῖς.

13) **Αἱ Παλλάδιαι** μετὰ φιλοφρόνων κατοίκων. **Γερμανικαί.**

14) **Αἱ Καρολίται** (500 περίπου), μεγίστη Ἰάπα, κλίμα ἐξαιρέτον.

15) **Αἱ Μαρσάλλαι** (33 ἐν ὄλῳ, 10 χ. κ.). **Γερμανικαί.**

16) **Γιλβέρτου νῆσοι**, (18 κοραλλιογενεῖς) εἰς 4 συστήματα, 42 χ. κ. γυμνοί, κατάστικτοι, ἄγριοι. **Ἀγγλικάι**, ὡς καὶ αἱ νῆσοι Ἑλλήκται καὶ αἱ Φοίνικος νῆσοι, αἱ τῆς Ἐνώσεως καὶ αἱ Μανίχαι **Ἀγγλικάι** ὡσαύτως.

17) **Αἱ Κούκειοι** (9 χ. κ. 9 νῆσοι. **Ἀγγλικάι.**

18) Ἡ Μάλντεν 89 □ χμ. **Ἀγγλική.** Ἐν ταύτῃ οὐδέποτε βρέχει καὶ ὅταν ἀκόμη ἀφθονος πίπτῃ βροχὴ ἐπὶ τῶν γειτονικῶν νήσων.

19) Αἱ Μπονίται **Ἰαπωνικάι.**

Ἡ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΓΕΝΙΚΩΣ

Θέσις. Ἡ Αὐστράλια κεῖται ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἡμισφαιρίου τῶν ὑδάτων, κατὰ μέρος μὲν ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, κατὰ τὸ μείζον δὲ ἐν τῇ Ν. εὐκράτῳ. Τὰ πλήθη τῶν νήσων κεῖνται σχεδὸν μετὰξὺ τῶν δύο τροπικῶν. Ἐπειδὴ ἡ νέα αὕτη ἡπειρος κεῖται ἐκτὸς πάσης φυσικῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἡμισφαιρίου, μάλιστα ἐσχάτως εἰσῆλθεν εἰς τὸν κύκλον τοῦ γενικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου. Ἄλλ' ἔνεκα τοῦ μεγίστου κατακερματισμοῦ τοῦ στερεοῦ στοιχείου εἰς ἄπειρον ἀριθμὸν νήσων μετὰ πολλῆς δυσκολίας οἱ σκαπανεῖς τοῦ πολιτισμοῦ Εὐρώπατοι ἠδυνήθησαν νὰ ἄρῳσι κατὰ τινα τρόπον τὰς ἀντιθέσεις φυτῶν, ζώων, φυλῶν, τινὰς δὲ βδελυρὰς βαρβάρους ἔξει: εἰσέτι δὲν ἠδυνήθησαν πανταχοῦ νὰ καταστείλωσιν (ἀνθρωποφαγίαν κλ.)

Ὅριζόντιος διαμελισμὸς κλ. Ἡ ἡπειρος εἶναι ὀλίγον διαμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Αἱ νῆσοι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην θαλασσοῦ διαμελισμοῦ οὕσαι ἀσήμαντα σημεῖα ἐν μέσῳ ἐκτεταμένων θαλασσίων ὑδάτων. Μονοτονία καὶ ἔνδεια γενικῶς χαρακτηρίζει τὸ Δ. ἡμισυ τῆς Ἠπείρου κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὰ ὕδατα, τὸ κλίμα, τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα. Πηγαὶ ὀλίγαι. Οἱ ποτ. τὸ πλεῖστον

τοῦ ἔτους εἶναι ξηροί. Βλάστησις πενιχρά. Τὰ δάση τῆς ἡπείρου ἔχουσι χαρακτηριστικούς τύπους δένδρων τὰς ἀκακίας μετὰ πτεροσχιδῶν φύλλων, εὐκαλύπτους παχυφύλλους (120-130 μ. ὕψ.). Λίαν σπανίζουσιν ἐν Αὐστραλίᾳ τὰ πρὸς διατροφὴν χρήσιμα φυτά. Ἦδη ὅμως μετεφυτεύθησαν ἐπιτυχῶς εὐρωπαϊκὰ εἶδη. Λίαν ιδιόρρυθμα εἶναι τὰ ζῷα τῆς ἡπείρου. Τὰ μαστοφόρα συνίστανται ἀποκλειστικῶς εἰς θηλακοφόρα. Ἐκ τῶν σαρκοφάγων ὑπάρχει μόνον ἓν εἶδος ἀγρίου κυνὸς ὁ Δίγγος. Πίθηκοι, τρωκτικὰ καὶ ἔνοπλα ζῷα ἐλλείπουσι παντελῶς. Ἦδη ὅμως εἰσῆχθησαν εὐρωπαϊκὰ κατοικίδια καὶ τεραστίως ἐπολλαπλασιάσθησαν. Ἐκ τῶν θηλακοφῶρων ἀξία λόγου εἶναι ἡ κατ' ἀγέλας Καγκουρῶ βαδίζουσα πηδητικῶς τῇ βοηθείᾳ τῆς ἰσχυρᾶς αὐτῆς οὐρᾶς. Ὁ Ὀρνιθόρυγχος καὶ ἡ Ἴστριγξ, (μυρμηκοφάγον), συνδυάζουσιν ἐν ἑαυτοῖς ιδιότητας μαστοφῶρων καὶ πτηνῶν. Ἐκ τῶν πτηνῶν κινεῖ τὴν προσοχὴν ὁ Ἴμμον, εἶδος μετὰ ἀτροφικῶν πτερυγῶν καὶ τριχοειδῶν πτερῶν, στρουθοκαμηλοειδοῦς δὲ οὐρᾶς. Ἀφθονία περιστερῶν μετὰ ὠραίων χρωμάτων καὶ ψιττακοὶ ποικίλοι. Ὅφεις συχνοί, ὧν πολλοὶ δηλητηριώδεις. Εἰς τὰς πέριξ θαλάσσας πολλὰ μαστοφόρα θαλάσσια, φάλαινα, φῶκκι, εἰς δὲ τὰς ἀκτὰς τῆς Κουινσλανδίας ὁ περίεργος Δουγόγκος.

Φυλαί. Οἱ αὐτάρχονες τῆς Αὐστραλίας καὶ Τασμανίας εἶναι Μαυροὶ εἰς τὸ κατώτατον σημεῖον τῆς ἀναπτύξεως ὄντες. Ἡ φύσις τῆς χώρας, ἡ σπάνις τῶν τροφίμων καὶ ἡ ἔλλειψις ὕδατος ἀναγκάζουσιν αὐτοὺς νὰ πλανῶνται κατὰ μικρὰς ομάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀδύνατος πᾶσα ἐπ' αὐτῶν ἐπίδρασις τοῦ πολιτισμοῦ. Ὡς τροφίμα χρησιμεύουσιν αὐτοῖς ῥάγες, ρίζαι, κόκκοι χόρτων καὶ κοχλίας. Οὐχ ἦττον δεξιῶς χειρίζονται ἐν ἀνάγκῃ τὴν ἀλιεῖαν καὶ τὴν θήραν. Ἡ ἀμφίεσις αὐτῶν εἶναι λίαν πενιχρὰ καὶ ἡ κατοικία συνίσταται ἐκ πλεκτῶν τοίχων πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀνέμων. Ὅπλα φέρουσι δόρατα, ῥόπαλα καὶ τὸ ἐκ σκληροῦ ξύλου (σιδηροξύλου) ἀκόντιον ἐκσφενδονίσεως, τὸν Βουμεράγγην καλούμενον, ὁ ὁποῖος, ὅταν ριφθῇ καταλλήλως, ἐπιστρέφει διὰ κυκλοτεροῦς δρόμου εἰς τὸν ρίψαντα αὐτόν. Ἀνέρχονται οὗτοι εἰς 50—60 χιλ. οἱ λοιποὶ εἶναι ἄποικοι Ἄγγλοι, Ἴρλανδοὶ κλ. ἀσκοῦντες σκοπιμώτατα τὴν μεταλλωρυχίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ἰδίως προβατοκομίαν.

Εἰς τὰς νήσους παρουσιάζονται παραλλαγαί τινες εἰς τὰ ζῷα,

φυτά και ανθρώπους· ἀλλ' αὐται διαρκῶς ἐκλείπουν μετὰ τῶν Ἰθαγενῶν κατοίκων ὑποχωρούντων εἰς τὴν βαρεῖαν πίεσιν τῆς ἐπιρροῆς τῶν ἀποίκων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ αὐτῶν.

Πολιτισμός. Ἡ Αὐστραλία γενικῶς μέλλει ν' ἀποβῆ κέντρον πολιτισμοῦ Εὐρωπαϊκοῦ, συντελούσης εἰς τοῦτο καὶ τῆς τεραστίας ἐμπορικῆς ναυτιλίας, τῆς κυριάρχου τῆς θαλάσσης Μητροπόλεως αὐτῆς Μεγάλῃς καὶ κραταιᾷς Βρεταννίας. Αἱ ἐν τῷ Εἰρην. Ὠκεανῷ κατεσπαρμέναι νησίδες, δέχονται μὲν τὸ φῶς τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλ' ἐλάχιστα δικαιολογοῦσι τὰς δαπάνας καὶ τοὺς κινδύνους τόσον μακροῦ πλοῦ.

ΟΙ ΠΟΛΟΙ

1. Βόρειος πόλος. Πρὸς μελέτην τῶν πολικῶν χωρῶν καταβάλλονται ἀπὸ τινος ὑπεράνθρωποι προσπάθειαι. Οὕτω πολλοὶ τολμηροὶ ἐρευνηταὶ ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῶν καταψύχρων τούτων χωρῶν καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν παρέσχον εἰς τὴν γεωγραφίαν σπουδαίας ὑπηρεσίας, ἄλλοι δ' εὗρον οἰκτρὸν θάνατον ἐν τῇ ἱερᾷ αὐτῶν ἀποστολῇ. Τελευταῖον ὁ εὐτυχήσας νὰ φθάσῃ πλησίον τοῦ Β. πόλου εἶναι ὁ ἀτρόμητος Νορβηγὸς Νάνσεν, ὁ ὁποῖος ἔφθασε μέχρι 86° πλάτους, ἤτοι εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Β. πόλου πολὺ μικροτέραν ἢ ὅλοι οἱ προηγούμενοι. Ἡ θερμοκρασία τῶν χωρῶν τούτων σπανιώτατα καὶ κατὰ τὸ θέρος εἶναι 0°, πάντοτε κυμαίνεται ἀπὸ 30°, 40°, 50°, 60°, 70° ἢ καὶ 80° ὑπὸ τὸ μηδέν. Φυτὰ ἐλάχιστα ἐκ τῆς τάξεως τῶν βρύων καὶ λειχηνῶν ἀπαντῶνται καὶ ταῦτα μέχρι τινός. Ἐπίσης ζῶα μᾶλλον θαλάσσια καὶ τινὰ χερσαῖα (κῆτη, φῶκαι, φάλαιναι, ἐλέφαντες θαλάσσιοι, λευκὴ ἄρκτος καὶ πτηνὰ ὑδρόβια περισσότερον τῶν φυτῶν ἐξηπλωμένα. Οἱ κάτοικοι μέχρι τινός καὶ οὗτοι ἀντέχοντες εἶναι οἰκτρότατά τινά ὄντα παλαιόντα κατὰ τῶν πάγων.

2. Νότιος πόλος. Αἱ αὐταὶ προσπάθειαι κατεβλήθησαν πρὸς ἐξερεύνησιν τοῦ Νοτίου πόλου, ἀλλ' ἐνταῦθα προσέκρουσαν κατὰ ἀνυπερβλήτων δυσχερειῶν, διότι οἱ πάγοι φθάνουσι μέχρι τῆς 50° μοίρας, ξηρὰ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει πλησίον τοῦ πόλου, τὸ δὲ κέντρον τῶν ἐρευνητῶν, ἡ Εὐρώπη εἶναι μακρὰν τῶν χωρῶν τούτων· οὐχ ἤττον ἔχουσι φθάσει εἰς ἀπόστασιν 1300 χμ. ἀπὸ τοῦ Ν. πόλου. Ὁ Ἄγγλος ναύαρχος Ρῶς ἀνεκάλυψεν ὑψηλὰς ὑψιστείων κορυφὰς κληθεῖ-

σας τῆς Βικτωρίας (τὸν Τρόμον 3700 χμ. καὶ τὸ Ἔρεβος 3000 μ.). Κατώτατά τινα φυτὰ ἀπαντῶνται ἐκεῖ καὶ θαλάσσια κήτη. Ἄνθρωποι δὲν κατοικοῦσιν ἐκεῖ. Πέραν δὲ τοῦ πολιτικοῦ κύκλου ἐπικρατεῖ θλιβερὰ ἐρημία.

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ

Σελ.	11	στίχ.	28	ἀντί ναύτην	γραπτέον ταύτην.
»	15	»	11	» στρέφεται	» στρέφεται.
»	17	»	18	» τηλεσκοπίου	» μικροσκοπίου.
»	17	»	28	προσθετόν « Ἡ Ἐρυθρὰ ἔχει τὴν	μεγίστην ποσότητα ».
»	31	»	27	ἀντί βραγδαίας	γραπτέον βραγδαίας.
»	53	»	8	» Λυσικρατοῦ	» Λυσικράτους.
»	61	»	31	» ἔλη	» ἔλη.
»	63	»	21	» Δραγμαίου	» Δραγμαίου.
»	67	«	3	» ποπολιτισμένον	» πεπολιτισμένου.
»	67	»	37	» προηγουμένης	» προηγουμένης.
»	77	»	22	» Ἐφαντουργία	» ὑφαντουργία.
»	84	»	11	» σπάγγοις	» σπάγγοις.
»	86	»	17	» πάντες	» πάντες.
»	95	»	15	» φυσικόν	» φυσικόν.
»	99	»	21	» ἐδάφους	» ἐδάφους.
»	106	»	3	» τῆς	» τῆν.
»	121	«	18	» Μρυροβοῦνι	» Μαυροβοῦνι.
»	124	»	12	» πόν	» τόν.
»	158	»	33	» (Ἱερ πύτνα)	» (Ἱεράπυτνα).
»	167	»	16	» Κορσική	» Κορσική.
»	167	»	34	» Λυγσιανή	» Λυγιστική.
»	175	»	10	» Βαλεαρίδες	» Βαλεαρίδες.
»	177	»	32	» οἶνος	» οἶνος.
»	181	»	8	» Αὐστρο-Οὐγγαρία	» Αὐστρο-Οὐγγαρία.
»	193	»	22	» τῆς	» τῆς.
»	198	»	6	» εἶναι	» εἶναι.
»	231	»	25	» Ῥοκίτνεια	» Ῥοκίτνεια.
»	238	»	34	» ἐξεμεταλεύθη	» ἐξεμεταλεύθη.
»	239	»	19	» φιλοφόρα	» φυλοφόρα.
»	272	»	17	» ἐν ταῖς νήσοις	» ἐν ταῖς νήσοις
»	280	»	12	» Πατόνη	» Πατάνη.
»	281	»	32	» Ὀλλανδία	» Ὀλλανδία.

Ν. Εξβοία - 109.

9/11

